✝
BIBLIOTECA
DEL REAL MONASTERIO
DE HUERTA.
Núm. 220.

E. Santa Fé
And.ª 3.ª
Vol. 3

JACOBI

PIGNATELLI

E CRYPTALEIS IN SALENTINIS

Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris

CONSULTATIONUM CANONICARUM

Tomus Septimus,

IN QUO PRÆCIPUÆ CONTROVERSIÆ DE IIS, Quæ ad Sanctorum Canonizationem, ac Sacros Ritus; ad Sacrum Concilium Tridentinum; ad Episcopos, & Regulares; ad immunitatem, libertatem, jurisdictionem Ecclesiasticam, ac hujusmodi alia potissimùm pertinent; non solùm ex utroque Jure scripto, sed etiam ex Sacrarum Congregationum decretis, rebus judicatis, placitis, atque consultis, ex prudentum responsis, ex moribus receptis, breviter, ac perspicuè dirimuntur.

OPUS OMNIBUS UTRIUSQUE FORI JUDICIBUS, Jurisconsultis, ac politici studii mystis, in primisque Summorum Pontificum, & Rerumpublicarum Consiliariis, & Advocatis utile planè, ac necessarium.

CUM DUPLICI INDICE, ALTERO CONSULTATIONUM Singulis Tomis præfixo, altero RERUM NOTABILIUM ex pluribus in unum Generalem coacto, singularique Volumine comprehenso.

EDITIO QUINTA VENETA SUMMO STUDIO RECOGNITA Multis in locis aucta, & a mendis expurgata.

BIBLIOTECA PROVINCIAL SOFIA

VENETIIS, MDCCXXXVI.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

IACOBI

PIGNATELLI

E CRYPTALIS IN SALENTINIS

Sacræ Theologiæ, ac I. U. Doctoris

CONSULTATIONUM CANONICARUM

Tomus Septimus,

IN QUO PRÆCIPUÆ CONTROVERSIÆ DE IIS

Quæ ad Sanctorum Canonizationem, ac Sacros Ritus; ad Sacrum Concilium Tridentinum; ad Episcopos, & Regulares; ad immunitatem, libertatem, jurisdictionem Ecclesiasticam, ac hujusmodi alia pontificium pertinent, non solum ex utroque Jure scripto, sed etiam ex Sacrarum Congregationum decretis, rebus judicatis, placitis, atque consultis, ex prudentum responsis, ex moribus receptis, breviter, ac perspicuè dirimuntur.

OPUS OMNIBUS UTRIUSQUE FORI JUDICIBUS,

Juris-consultis, ac politici fundi negotiis, in primisque Summorum Pontificum, & Ærumnabilium Causidicis, & Advocatis utile plane, ac necessarium.

CUM DUPLICI INDICE, ALTERO CONSULTATIONUM

Singulis Tomis prælixo, altero Rerum Notabilium ex pluribus in unum Generalem coacto, singulari Volumine comprehenso.

EDITIO QUINTA VENETA SUMMO STUDIO RECOGNITA

Multis in locis aucta, & a mendis expurgata.

BIBLIOTECA PROVINCIAL
SORIA

VENETIIS, MDCCXXVI.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

NUMERUS, ORDO, ET ARGUMENTA

Conſultationum, quæ in hoc Septimo Tomo continentur.

CONSULTATIO I.

AN quando ex Conſtitutionibus Monialium habetur, quod puellæ exteræ ſolvant dotem duplicatam, vel majorem, ſub nomine exterarum comprehendantur cives ex privilegio?

CONSULTATIO II.

An, & quando Capellanus inſtituendus debeat eſſe actu, vel potentia Sacerdos, ac teneatur per ſeipſum celebrare, & Capellania dicenda ſit Sacerdotalis?

CONSULTATIO III.

An, & quomodo beneficiati Eccleſiarum Cathedralium poſſint Synodo Diœceſanæ intereſſe, contradicente Capitulo?

CONSULTATIO IV.

An, negligente Capitulo in conſtituendo Vicario Capitulari intra octo dies poſt mortem Epiſcopi, poſſit Metropolitanus conſtituere Vicarium Parochum exterum, ſed propinquiorem? Ubi multa de reſidentia Parochorum?

CONSULTATIO V.

An aſſenſus præſcriptus in decretis de celebratione Miſſarum a S. Congregatione Concilii juſſu Urbani VIII. editis, in ſuſceptione onerum perpetuorum, requiratur dumtaxat, ut Ordinarius exquirat bona aſſignanda eſſe fructifera, & correſpondentia oneribus adjungendis, vel ut ſubrogetur in locum beneplaciti Apoſtolici reſpectu bonorum propriorum, itaut hujuſmodi bona propria locorum piorum valeant obligari pro adimplendis oneribus ſuſcipiendis, interveniente dicto ſolo aſſenſu Ordinarii, & in caſu non adimplementi ſubhaſtari ſine alio beneplacito Apoſtolico, vel potiùs beneplacitum Apoſtolicum debeat præcedere ſubhaſtationem?

CONSULTATIO VI.

An adjuncti, ſive Conjudices Capitulares teneantur jurare, quando, & in cujus manibus?

CONSULTATIO VII.

An Epiſcopus in Eccleſiis Parochialibus exemptis tempore viſitationis poſſit etiam invitis Regularibus, conferre Sacros Ordines, ac chriſma, aliaque Pontificalia exercere?

CONSULTATIO VIII.

An in Eccleſiis Monaſteriorum Regularium ſæcularizatis, in quibus exercebatur per Monachos cura animarum, ſicuti etiam nunc exercetur per Sacerdotes ſæculares, pertineat apponere œconomum, occurrente illarum vacatione, ad Epiſcopos, an ad Abbates, quibus ſubjiciuntur cum iiſdem Privilegiis, & exemptionibus tamen conſuetis, & non contrariis, Sacris Canonibus, Sacri Concilii Tridentini decretis, & Apoſtolicis Conſtitutionibus, & coram quo ſit faciendus concurſus?

An Epiſcopus poſſit corrigere, ac punire Curatos, ac Monachos ſæcularizatos, alioſque Clericos, poſſidentes beneficia in ſupradictis Eccleſiis ob delicta ab iis commiſſa, & præcipuè in his, quæ pertinent ad curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem?

An Curati præfatarum Eccleſiarum teneantur accedere ad Synodum Diœceſanam Epiſcopi, vel potiùs ad Synodum dictorum Abbatum?

An Rectores, ſeu Capellani dictarum Eccleſiarum poſſint audire Confeſſiones ſæcularium, etiam de caſibus Epiſcopo reſervatis, abſque ejus licentia?

An ad Epiſcopum pertineat concedere dimiſſorias pro ordinandis Clericis dictarum Eccleſiarum?

An Epiſcopus poſſit viſitare clauſuram Monialium exiſtentium in ſupradictis Monaſteriis, vel in eis ſaltem exercere juriſdictionem, uti delegatus Apoſtolicus, ac etiam Confraternitates laicorum, quæ habent altare in præfatis Eccleſiis?

An Epiſcopus poſſit viſitare dictas Eccleſias, & in eis exercere Pontificalia, & præcipuè Sacramentum Confirmationis adminiſtrare?

An ad Epiſcopum pertineat cognitio cauſarum validitatis juriſpatronatus laicalis, & honeſtatis perſonarum præſentatarum ad beneficia in dictis Eccleſiis exiſtentia? In quibus dubiis reſolvendis plura in explicationem S. Concilii Tridentini obiter adducuntur.

CONSULTATIO IX.

An Archihoſpitale Sancti Spiritus cogi poſſit ad contribuendum Seminariis pro rata ſuorum Prioratuum ex decreto Sacri Concilii Tridentini ſeſſ. 23. cap. 18. *ubi etiam de aliis hoſpitalibus?*

CONSULTATIO X.

An Epiſcopus poſſit publicè denunciare excommunicatum Regularem exemptum, qui ob delictum notorium incidit in excommunicationem latam a jure, vel ab homine ſaltem, ut ab aliis evitetur?

An Superior Regularis Nuncium Apoſtolicum in Judicem Synodalem, & a Diœceſi Epiſcopi denunciantis, ultra duas dietas diſtantem, poſſit in Conſervatorem eligere?

CONSULTATIO XI.

An decretum S. Concilii Tridentini cap. 11. ſeſſ. 22. de ref. & can. 17. *Bullæ in Cœna Domini habeant locum, quando dubitatur, an res in proprios uſus converſæ, ac uſurpatæ, ſint Eccleſiæ? Ubi alia ad rem quidem.*

CONSULTATIO XII.

An Regulares poſſint cum expreſſa licentia S. Congregat. Concilii juxta ejus decretum ſub die 7. Septembris 1624. & 19. *ejuſdem* 1643. *de quo nos alibi, imponere cenſum vitalitium, etiam ſine pecunia numerata, illumque poſtea ſine dicta licentia caſſare, ac ejus pecuniam in mutuum accipere?*

CONSULTATIO XIII.

An Canonicus pœnitentiarius poſſit eligi in Confeſſorem Monialium?

CONSULTATIO XIV.

An, & quatenus debeantur diſtributiones Canonico abſenti prætextu inimicitiæ?

CONSULTATIO XV.

An adminiſtratores tàm Eccleſiaſtici, quàm laici fabricæ cujuſvis Eccleſiæ, etiam Cathedralis, & quorumcumque piorum locorum, deputati ab Univerſitatibus, teneantur reddere rationem adminiſtrationis ſolo Ordinario? Ubi ad id alia.

CONSULTATIO XVI.

An in generali exemptione a juriſdictione Ordinarii includatur exemptio a viſitatione?

CONSULTATIO XVII.

An, & quo pacto contra Univerſitates deveniri poſſit ad interdictum Eccleſiaſticum? Ubi alia opportunè.

CONSULTATIO XVIII.

De insordescentibus in censuris aliqua observationibus dicta.

CONSULTATIO XIX.

An Clericus, qui de homicidio inquisitus, indicia torturæ delevit, durante nihilominus communi existimatione populi, illum pro homicida reputantis, censendus sit irregularis, itaut promoveri nequeat?

CONSULTATIO XX.

An decretum Concilii Tridentini cap. 7. sess. 14. de reform. *inducat novam irregularitatem, itaut etiam ille, qui dat operam rei licitæ, & omnem adhibet diligentiam, ne sequatur homicidium, si deinde sequatur, incurrat irregularitatem?*

Ubi de homicidio cum propulsione injuriæ moderata non pauca disseruntur.

CONSULTATIO XXI.

An, & quatenus pater, ac mater possint suis filiis eligere sepulturam?

CONSULTATIO XXII.

An præcepta de gradibus cognationis, & affinitatis sint juris naturalis, in quo Ecclesia dispensare nequeat? Ubi etiam cujus sit in matrimonii impedimentis dispensare, ac de causis dispensandi.

CONSULTATIO XXIII.

De vagorum matrimonio, quoad statum liberum.

CONSULTATIO XXIV.

An dispensari possit cum Catholicis, eorumque familiis, ut in partibus hæreticorum possint pecunia sibi acquirere decimas Ecclesiasticas, ab ipsis hæreticis usurpatas?

CONSULTATIO XXV.

An nocte sacrata Nativitatis Salvatoris post primam Missam cantatam aliæ duæ Missæ immediatè celebrari, & Christifidelibus Sacra Eucharistia ministrari liceat?

CONSULTATIO XXVI.

An sanatio mulieris sinistro fœtu laborantis, ac morti proximæ, quæ implorato alicujus servi Dei auxilio, fœtum emisit salva, & incolumis, sit adscribenda miraculo?

Quid de instantanea sanatione tibiis, & cruribus impotentis, & attracti? Quidve de sanatione strumarum? Ubi obiter de titulo Christianissimus, *qui olim Hispaniæ Regibus usitatus, ac debitus fuit, digressio.*

Quid de vulneribus, carbunculis incisis, ac sanatis absque ullo penitus cicatricis vestigio?

Quid de liberatione a suppressione urinæ cum emissione prægrandis calculi spinosi, & aspri?

Quid de paulò ante sanatis ex miraculo, reincidentibus in eundem, aut alium morbum?

Quid de periculoso partu ob fœtus duplicatos?

Quidve de cæco, surdo, muto, qui statim lumen, auditum, loquelam recipiunt?

CONSULTATIO XXVII.

Quinam cultus Beatis, adhuc non canonizatis præstandus sit?

CONSULTATIO XXVIII.

An, & quatenus res gestæ, egregia facinora, miracula, aliave hominum, qui cum opinione sanctitatis è vita discesserunt, possint in lucem edi, typisque mandari?

CONSULTATIO XXIX.

An Canonicus dispensatus super ætate, censeatur dispensatus a promotione ad Subdiaconatum, & usque ad quem annum, & in quam pœnam incidat, si non promoveatur?

CONSULTATIO XXX.

An Ecclesiastici possint aperire novum furnum in præjudicium Baronis, habentis ab immemorabili, & ex concordia cum illis inita jus prohibendi subditis, ne alibi, quàm in suo furno panem coquant?

Et an impediens Ecclesiasticos possit excommunicari?

CONSULTATIO XXXI.

An Clericus primæ tonsuræ deprehensus a Curia sæculari in flagranti crimine in habitu laicali, gaudeat privilegio fori, si non incesserit in habitu, ac tonsura, nec inserviverit Ecclesiæ?

Ubi, & quid de Clerico non beneficiato, solito tamen Ecclesiæ inservire, & in habitu, ac tonsura incedere, si noctu, vel interdiù in habitu laicali deprehendatur cum armis, vel in alio flagranti crimine?

Et an Clericus non incedens in habitu, & tonsura, vel alias non habens qualitates cap. 6. sess. 23. *Concilii Tridentini, sicut amittit privilegium fori, ita etiam privilegium Canonis amittere censeatur?*

CONSULTATIO XXXII.

An Clerici ex Episcopi licentia possint arma prohibita edicto Principis sæcularis deferre, ac retinere, itaut ejusmodi licentia non ab eodem Principe, sed ab Episcopo tantum sit eis concedenda?

An Episcopi familia de ipsius Episcopi licentia impunè uti possit quovis armorum genere perinde, ac familia Principis sæcularis?

CONSULTATIO XXXIII.

An, & quibus in casibus Clericus, non servatis gradibus pœnarum in c. Cum non ab homine d. udic. præscriptis, sit degradandus, ac tradendus Curiæ sæculari?

CONSULTATIO XXXIV.

An regularis professus, qui fuit baptizatus, tanquam expositus ita tamen, ut ex publica fama ipsius parentes non ignorentur, neque prorsus sit ignotum, an ex illegitimis nuptiis sit conceptus, possit eligi in Generalem, vel obtinere alias Prælationes suæ Religionis?

CONSULTATIO XXXV.

De Presbyterio, sive choro ad exclusionem ex eo Magistratus, aliorumque sæcularium, ubi alia eruditè?

CONSULTATIO XXXVI.

An Confraternitates sæculares nullum habentes Privilegium, possint prætextu consuetudinis sepellire in suis Oratoriis corpora Defunctorum?

Posito, quod eædem Confraternitates possint ex consuetudine immemorabili sepellire in suis Oratoriis corpora Defunctorum, an possint sepellire suos confratres, qui sibi in illis non elegerint sepulturam?

An filii impuberes, & uxores confratrum Societatum possint sepelliri in Ecclesiis Regularium, in quibus habent Capellam, & prætendunt habere sepulturam in dicta Ecclesia?

An ab hæredibus Defuncti confratris sepulti in Oratorio suæ sodalitatis, solvi debeat proprio ejus Parocho aliquid pro jure sepulturæ, quod in dicta Civitate solvi solet?

An ab eisdem hæredibus Defuncti idipsum solvi debeat, quando Defunctus sepellitur in propria sepultura, vel eam sibi elegit in aliis Ecclesiis, etiam Regularium?

An Parocho dari debeat duplex stipendium, quod dari solet aliis Sacerdotibus pro assistentia funeris, quando ad dictam assistentiam invitantur Regulares, vel Sacerdotes, vel Capitulum, sive cadavera tumulentur in Ecclesia Parochiali, sive in Ecclesiis Regularium, sive in Oratoriis Sodalitatum?

CONSULTATIO XXXVII.

An falsus calumniator in materia ad S. Officium Inquisitionis pertinente nimirum solicitationis in Confessione, sit de hæresi suspectus, & tanquam talis debeat abjurare, & quomodo?

An gaudeat immunitate Ecclesiæ?

Et an idem dicendum sit de teste deponente falsum in S. Officio, & in materia ad ipsum pertinente?

CON-

CONSULTATIO XXXVIII.

Qua pœna Episcopus, committens stuprum cum Sanctimoniali, puniendus sit?

CONSULTATIO XXXIX.

De praxi, quæ servatur in conversione Hebræorum, ejusque difficultatibus observationes quotidianæ, ubi disquiritur,

An expediat statuere, ut Neophyti, & alii, qui agunt de conversione Hebræorum, persuadeant ipsis, qui cupiunt baptizari, petere per seipsos baptismum, præcipuè si sint adulti, ac viri, quibus patet aditus ad Tribunalia Christianorum?

An expediat ad mulieres, puellas, & pueros, quibus non licèt adire per se ad Episcopum, vel alios Superiores, mittere aliquos probatæ vitæ, qui secretò domi suæ, vel alio opportuniori loco explorent earum voluntates, videantque, an habeant fundamentum delationes neophytorum antequam capiantur, & ducantur ad domum Cathecumenorum?

An pueri ante usum rationis, qui habent affines Hebræos, & Christianos in æquali gradu, debeantur potiùs Hebræis, cùm sint quasi in possessione, an verò Christianis in favorem fidei?

Item pueri, qui habent plures affines Hebræos, & unum tantùm Christianum in æquali gradu, an debeantur Hebræis?

Item utrùm pueri in æquali gradu debeantur potiùs affini, qui est tutor, aut curator, an verò Christianis?

An credendum sit uni dicenti, puerum aliquem esse sibi affinem, vel filium, & ideò sub sua potestate, an verò exploranda sit veritas, antequam pueri capiantur?

An præferendi sint, cæteris paribus, viri mulieribus affines ex parte patris iis, qui sunt ex parte matris, quando plures sunt, qui pueros ad se pertinere dicunt, an verò in favorem fidei semper præferendi sint Christiani Hebræis?

Postquam pueri pervenerunt ad usum rationis, an parentes possint eos capere, ac ducere ad Cathecumenos, ut ibi addiscant articulos fidei?

An jure queant baptismo donari, si dubitetur, sint, necne rationis compotes, cùm petant baptismum?

An qui convertuntur ad fidem, cogendi sint solvere debita contracta ante baptismum ipsis etiam Hebræis, etiam consanguineis?

An petentibus parentibus neophytis, capi possint filii Hebræi, qui sunt jam rationis compotes, etiam inviti, ac nolentes, ut ducantur ad domum neophytorum?

Item, an petente marito eadem de causa capi possit uxor invita, & nolens fieri Christiana?

Rursus, an petente fratre, capi possit frater, vel soror vidua jam rationis particeps, etiam nolens, ac repugnans, ut ducantur ad domum Cathecumenorum?

CONSULTATIO XL.

Cajus, constante matrimonio genitus, ac natus, accepit a sua matre ipsum non esse filium legitimum, & naturalem sui patris, sed spurium Pomponii adulteri, qui credens, eum esse suum filium, apud se educavit, cognomen, & insignia suæ familiæ dedit, & in publicis, ac privatis scripturis suum filium appellavit, unde fama publica, tanquam spurius habitus est. Cumque admissus esset ad minores ordines, instante dicto Pomponio, Episcopus cum eo dispensavit super defectu natalium, & Summus Pontifex ad Sacros Ordines, quos nondum suscepit. Verum re postea maturè perpensa, & cognita, inspectaque fide sui baptismatis, reperit fuisse baptizatum, uti filium legitimum, & naturalem suorum parentum. Ideòque petit ad Sacros Ordines, & ad Canonicatum in Cathedrali promoveri absque ulla dispensatione. Quæritur, an ei obstet aliqua irregularitas?

CONSULTATIO XLI.

An Catholicis in partibus hæreticorum permitti possit citra Religionis injuriam offerre liberos baptizandos a ministris hæreticorum?

Quid faciendum illis Catholicis, qui propter fines humanos, ac motiva temporalia, aut ipsi domi enutriunt filios suos in hæresi, aut sinunt a cognatis, aut aliis eosdem educari, immò qui interdum eos dehortati fuerint, aut deterruerint ab amplectenda vera fide, cum tamen ipsi parentes in fide vera sibi videantur perseverare?

An Sacerdos debeat excipere in Ecclesiam illos, quos noverit subjacere censuris Protestantium, vel an debeat eos differre, donec satisfecerint statutis Protestantium Ecclesiæ?

An liceat eos matrimonio jungere, qui dictis obnoxii sunt publicis pœnis, non quod licitas arbitrantur, sed quod eæ vim, quam a jure non habent, a facto, & consuetudine gentis sibi dudum vindicant, atque præsumunt?

An Sacerdos interpellatus debeat, & in conscientia, & ratione officii teneatur, stantibus dictis censuris, etiam extra periculum mortis, baptizare nothos hæreticorum, quibus ministri baptismum denegant, donec solitam parentes impleverint publicam pœnitentiam?

An permittere possit Sacerdos, quod Catholici jam in facie Ecclesiæ Catholicæ matrimonio juncti, coram ministro hæretico denuò contrahant?

Quid illis faciendum, qui obtinendæ uxoris gratia, aut alia de causa frequentant, aut frequentaverint hæreticorum templa, quemadmodum & illis, qui sæpius fuerint in hæresim relapsi?

CONSULTATIO XLII.

An juramentum præstitum testibus in fine eorum examinis, sufficiat ad validitatem examinis, etiam in S. Officio Inquisitionis?

Et quatenus negativè, an saltem faciat aliquale indicium, itaut reus sponte comparens post dictum examen gaudeat beneficio sponte comparentis, tanquam non legitimè præventus?

Et an sufficiat, quod repetitus cum juramento in principio ratificaverit primum examen?

CONSULTATIO XLIII.

An Sacerdos, qui pluries in die celebrat ob quæstum, & avaritiam, sit verè Simoniacus?

An incurrat pœnas contra Simoniacos ipsos jure illatas?

An ex criminis notorietate, & ex sententia condemnatoria efficiatur irregularis? Et quatenus affirmativè?

An cum eo dispensare possit ejus Episcopus?

An verò dispensatio sit ei concedenda a Sacra Congregatione Concilii?

CONSULTATIO XLIV.

An Abbates Regulares possint uti baldachino intra numerum trium vicium die, qua solemni ritu in suis Ecclesiis celebrant exequias Principum?

An quatenus sic celebrare nequeant, incurrant ex causa talis usus baldachini aliquas censuras?

Posito, quod incurrant, an censuræ possint infligi, seu declarari ab Episcopis?

CONSULTATIO XLV.

An, & quatenus possit Episcopus celebrare Pontificaliter, vel celebrari facere in Ecclesiis Regularium, aliisve exemptis, sive eo præsente, sive absente?

CONSULTATIO XLVI.

An delatio stolæ, ac functiones Parochiales, quæ in Ecclesia Parochiali fiunt, absente illius Parocho, spectent ad ejus Viceparochum, an verò ad Parochum alterius Parochiæ, qui ibi præsens existit?

CONSULTATIO XLVII.

An Episcopus in Processionibus possit post se deferre sellam gestatoriam?

CONSULTATIO XLVIII.

An sæculares manutenendi sint in jure sedendi in suis sedilibus, sive sedibus positis in Ecclesiis? Ubi alia.

CONSULTATIO XLIX.

An Regulares, qui ex immemorabili sunt obligati ad officiandum in Ecclesiis Cleri sæcularis, præcedere debeant ipsi Clero? Ubi de actibus facultativis non prorsus inutilia.

CONSULTATIO L.

An quando Græci accedunt ad confitenda peccata apud Missionarios, teneantur Missionarii ab eis exigere Confessionem generalem, quia, si non habent veram formam absolutionis, pœnitentium Confessiones sunt irritæ,

ideoque reiterandæ? Ubi forma abſolutionis Græcorum profertur, & diſcutitur.

An Miſſionarii teneantur interrogare Græcos ad pœnitentiæ Sacramentum accedentes, de eorum fide, verbi gratia, de Summo Pontifice, de Proceſſione Spiritus Sancti, de glorificatione Sanctorum, de conſecratione in azymo, & Purgatorio, in quibus vulgò errant Græci?

An Miſſionarii in caſu neceſſitatis, aut mortis periculo, ubi non eſt copia Confeſſoris Latini, licitè valeant apud Græcos ſchiſmaticos confiteri?

Et an Græcus, Eccleſiæ Romanæ reconciliatus, poſſit apud eoſdem Græcos confiteri ad evitandam gravem perſequutionem, aut damnum a ſchiſmaticis excitandum?

An Græcus ad ritum Latinum converſus, poſſit iterum ad ritum Græcum redire?

An Sacerdos miſſionarius in quadrageſima vacans muneri miſſionis, & inter Maronitas degens, eo tempore ad miſſionem maximè congruo, poſſit celebrare Miſſam juxta eorum conſuetudinem tertia hora poſt meridiem?

CONSULTATIO LI.

An pactio inter virum Catholicum, & conjugem hæreticam, quod ſcilicet iſta poſſit vivere ſeorſim a viro, ſit valida?

An dicta uxor ſit compellenda ad cohabitandum cum ſuo viro, & ad præſtandum ei debita obſequia matrimonii?

Quibus mediis juridicis, ſive prudentialibus poſſit, ac debeat ad id compelli?

CONSULTATIO LII.

An excommunicatus in Tribunali S. Officii vigore Conſtitutionis B. Pii V. Si de protegendis, *& inſordeſcens in dicta excommunicatione per annum, poſſit audiri per Procuratorem excuſantem ejus contumaciam, & inſordeſcentiam, ex quo ſit a S. Pœnitentiaria abſolutus in foro conſcientiæ?*

Et an admiſſo, & verificato dicto Brevi cum abſolutione ſubſequuta ejus vigore, ſuffragetur prædicto contumaci, ne contra eum procedatur ad ulteriora, tanquam contra inſordeſcentem?

CONSULTATIO LIII.

De facultatibus conceſſis quibuſdam Epiſcopis in partibus, & in eas obſervationes, & dubia.

CONSULTATIO LIV.

Ut ſervari debeat ſigillum Confeſſionis Sacramentalis, quid requiratur?

Et an crimen revelationis Confeſſionis pertineat ad S. Officium?

Quomodo probetur? Et quæ pœnæ de jure communi?

CONSULTATIO LV.

An perſonæ Catholicæ junctæ matrimonio in faciem Eccleſiæ, præſentibus Sacerdote, ac teſtibus, poſſint poſtea renovare verba Sacramenti, & dare dexteras coram miniſtro, ac teſtibus in templo hæreticorum ad hoc tantùm, ut effugiant leges pœnales, graves quidem?

Utrum ad eaſdem leges pœnales effugiendum Catholici parentes poſſint permittere, ut liberi baptizentur a miniſtro hæretico?

An liceat uti chriſmate, ac oleo Sancto infirmorum veteri ad triennium, & ultra, cùm non ſuppetat copia habendi olea recentia, ut ſæpè contingit?

An liceat uti candelis adipe animalium in ſacrificio Miſſæ, cum ſæpè non ſuppetat copia habendi cereas?

An ſufficiat teſtimonium medici hæretici, ut concedatur licentia Catholico comedendi carnes diebus prohibitis?

Et cùm multis non ſit facile vel illud ipſum teſtimonium, an Sacerdos in verbo pœnitentis poſſit talem concedere licentiam?

An Catholici poſſint permittere, aut etiam imperare ſervis tàm hæreticis, quàm Catholicis, ut laborent diebus feſtis, præſertim cùm plures habeant ſervos hæreticos, quàm Catholicos, nec illi abſque iſtis laborare velint, ſed abutuntur die feſto in potationibus, & ſcurrilitatibus, cùm non habeant plerumque pias occupationes?

An teneantur Catholici obſervare dies feſtos S. Joſephi, S. Sylveſtri, & S. Annæ? Et an laici teneantur iis diebus abſtinere ab opere ſervili?

An liceat conferre cæremonias baptiſmi filiis Catholicorum baptizatis ab hæreticis miniſtris?

An liceat patrono Catholico præſentare miniſtrum hæreticum ad beneficium Eccleſiaſticum, ne amittat juſpatronatus?

An liceat conferre eaſdem cæremonias hæreticis ad fidem converſis?

An liceat conferre eaſdem cæremonias liberis, quorum pater hæreticus eſt, at mater Catholica enixè rogans, ut ſuppleantur cæremoniæ, & ſperans fore, ut unus, aut alter eorum, ſaltemque filiæ, educentur in fide Catholica?

An liceat baptizare ſpurios hæreticorum liberos, quibus baptiſmum conferre ſæpè recuſant miniſtri hæretici, donec parentes mulctam pecuniariam, & publicam agant pœnitentiam?

An liceat jungere matrimonio aliquas perſonas ſub promiſſione evadendi Catholicas?

CONSULTATIO LVI.

An ſit concedenda facultas diſpenſandi ſuper impedimentis matrimoniorum in ſecundo, & ab altero in tertio affinitatis gradu coram Turcarum Judice contractorum, quæ Epiſcopi illarum partium nullatenus diſſolvere poſſunt?

Et an Epiſcopus prohibere poſſit ſub pœna excommunicationis, quod nemo baptizare poſſit adultum, cujus non percipit idioma, & quod hæc prohibitio ſit generalis, quodve non poſſint baptizari ii, quorum idioma non intelligitur, niſi in articulo mortis?

CONSULTATIO LVII.

Utrum in locis, in quibus adhuc viget abuſus ducendi uxores abſque interventu Parochi, ac teſtium, ſint Sacramenta adminiſtranda illis ſic conjugatis?

An liceat illis celebrare verè matrimonium, vel potiùs dicendum ſit legitimum matrimonium eorum, qui dimiſſa vel expulſa, vel ſponte abeunte prima, ac etiam ſecunda uxore, tertiam accipiunt cum intentione contrahendi, aſſerentes, ſe non intendere cum prima, & ſecunda perpetuò cohabitare, cùm traxerint, ſed tantùm eas experiri, an ſuæ domui eſſent proficuæ, ſeu aptæ adminiſtrationi vel ſervituti, nec ne?

An tutò poſſint Sacramenta adminiſtrari parentibus, filiam Turcis, vel ſchiſmaticis ob aliquem finem in ſponſam promittentibus abſque eo, quod amplius valeant retractare promiſſionem, niſi cum vitæ, bonorumque periculo?

An liceat adminiſtrare ſacramenta mulieribus Catholicis commorantibus apud Turcas, cùm proteſtentur velle inter eos degere abſque injuria Creatoris, & Catholicam legem profiteri, atque obſervare?

An baptizari debeant parvuli ex matre Catholica, patre verò infideli, quando miſſionarios, parentibus ſeſe opponentibus, gravis metus concutiat?

An admittendi ſint Turcæ, vel ſchiſmatici ad ſuſcipiendos in baptiſmate Catholicorum filios, ſuppoſito, quod aliunde nequeant parentes ſedare diſſenſiones, & odia, vel an ſaltem Catholicus cum Turca poſſit admitti, ut inde ex parte ſalvetur ritus Eccleſiæ, ac ſimul intentioni parentum ſatisfiat?

Sunt de ſchiſmaticis viris, qui ſecundum eorum ritum contrahentes cum Catholica, vel ſchiſmatica matrimonium, ea laborant ignorantia, ut neſciant maritalem conſenſum perpetuò cohabitandi eſſe de eſſentia Sacramenti matrimonii. Hinc mulieres è domibus maritorum expelluntur, vel ipſæmet fugam arripiunt, & ad Catholicos accedunt. In tali caſu poſſuntne licitè, ac legitimè cum Catholico nubere?

An quando verè nulla ſubeſt via evadendi, niſi injuriam injuria, homicidium homicidio vindicetur, Catholici in tali ſtatu, ac diſpoſitione perſeverantes, titulo, ut ajunt, defenſionis neceſſariæ, ſint ſuſceptionis ſacramentorum capaces?

CONSULTATIO LVIII.

An quilibet apoſtata a fide, qui ſe judicat diſpoſitum martyrio, debeat induci ad proteſtandum publicè fidem Chriſtianam, nihilque curandum de corporalibus perſequutionibus propriis, vel aliorum, vel ſaltem permittendum ſit, ut exequatur ſuam inſpirationem quicunque ad id faciendum exponatur, aut quiſque diſſuadendus ab hujuſmodi actione ob generales cauſas quarundam Regionum, ſaltem quando, ac ubi timetur periculum gravis perſequutionis Chriſtianorum?

Quomodo ſe gerere debeat miniſter Catholicus cum iis, qui ſe non ſentiunt ſufficientes ad ſuſcipiendum martyrium, & cupientes confiteri fidem Chriſtianam ſine

martyrio, vivunt, quod fieri poteſt, juxta fidem internam, ſperant corporalem libertatem, & interim deſiderant, ac poſtulant reconciliationem ſecretam, & participationem Sacramentorum?

Quomodo etiam ſe gerere debeat idem ſacer miniſter cum iis, qui nullam fugiendi ſpem habent, neque animi fortitudinem profitendi fidem externam cum probabili periculo crudelis necis, immò cum humana certitudine illius, neque poſſunt abſque eodem periculo omittere partem aliquam rituum Apoſtaticorum, ſed queruntur de Eccleſia Chriſti, quod velit eos condemnare in vita, cum credunt quidquid ipſa credit, & faciunt quidquid ipſa præcipit abſque eo, quod ſe exponant mortis periculo?

An pro cauſa ſimili ſupradictis, ſive abſque cauſa peculiari, ſed ſolùm pro fidei ardore, ac zelo, cùm maximè videant illam collapſam, & tot animas non ſolùm ſine luce Evangelica, ſed etiam ſine ſpe illius, liceat cuicumque Catholico Eccleſiaſtico, vel ſæculari publicè illam prædicare, ac defendere, atque adeò exponere ſe martyrio?

CONSULTATIO LIX.

An Sacerdotes Catholici ſupplere poſſint baptiſmi cæremonias, quoties hæretici, poſt ſuam ad fidem Catholicam converſionem illas ſuppleri poſtulant?

CONSULTATIO LX.

An Metropolitanus poſſit recipere appellationem, ac procedere ad confirmationem, vel irritationem primæ ſententiæ pro, vel contra hæreticum in caſu, quo Epiſcopus irrita declaravit ſponſalia, & condemnaverit partem ad ſe componendum pœna pecuniaria, eroganda mulieri deſloratæ, & pro eleemoſyna propter ſcandalum?

CONSULTATIO LXI.

In electionibus quænam dicatur ſanior pars Capituli?

An ſanior pars minor præferatur majori non ſaniori parti, vel requiratur copulativè, quod pars ſaniori ſit etiam major ad hoc, ut electio dicatur Canonica?

Quomodò proceedat in praxi, quod requiratur copulativè major, & ſanior pars, ſi major pars numero tantùm præferatur minori?

An regula majoris, & ſanioris partis procedat, tàm in ſcrutinio aperto, quàm ſecretò, ſi non appareat, qui fuerint eligentes, dum ſecretò votum protulerunt?

An regula ſanioris partis procedat etiam in electionibus, in quibus de jure, vel ex Conſtitutione requiruntur duæ ex tribus partibus electorum ad Canonicam electionem?

CONSULTATIO LXII.

An ſit validum matrimonium contractum inter Catholicos coram Parocho græco ſchiſmatico, & more ſchiſmaticorum, præſentibus duntaxat muſicis canentibus in honorem matrimonii more Græcorum ſchiſmaticorum, non autem teſtibus particularibus adhibitis ad formam Concilii, deficientibus ibidem Parochis Catholicis, eo quia hæretici omnes Eccleſias, Parochis Catholicis expulſis, devaſtarunt?

CONSULTATIO LXIII.

An puellæ, in Monaſterio Monialium prorſus exempto, degentes educationis cauſa, & mulieres ſæculares famulæ Monialium, nullam emittentes regularem profeſſionem, ſi contingat eos mortem obire in Monaſterio, ſepeliri poſſint, ac debeant in Eccleſia exteriori Monialium, an potiùs in Parochiali, in cujus Parochia domicilium retinent?

Et quid ſi in nulla Parochia retineant domicilium?

CONSULTATIO LXIV.

An Epiſcopus, qui abeſt a Civitate ſua Cathedrali, & reſidet in Diœceſi, conſtituere, vel relinquere in illa debeat Vicarium generalem, ac tribunal Epiſcopale?

CONSULTATIO LXV.

An commendatarii viſitari poſſint ab iis, quibus in decreto c. 8. *Concilii Trident.* ſeſſ. 21. de reform. *eorum Eccleſias viſitare conceſſum eſt?*

CONSULTATIO LXVI.

An Eunuchi ad ſacros ordines admitti poſſint?

Ubi de mutilatione, ac diſpenſatione in ipſa.

Et quid quod ad eorum matrimonium?

CONSULTATIO LXVII.

Canonicatus vacans in Eccleſia titulari per obitum familiaris ſit ne conferendus de conſenſu Cardinalis Patroni, an verò Cardinalis Titularis?

CONSULTATIO LXVIII.

An Regularis, degens extra clauſtra, ſi delinquat, puniri debeat a Nuncio Apoſtolico, vel ab Epiſcopo, qui prævenit? Ubi in hanc rem alia.

CONSULTATIO LXIX.

An concubitus Judæi cum Chriſtiana, vel Chriſtiani cum Judæa pertineat ad S. Officium Inquiſitionis privativè quoad omnes?

Et an, dato, quod non pertineat privativè ad S. Officium, illius cognitio pertineat ad Judicem Eccleſiaſticum, vel ad laicum, aut ad utrumque præventivè?

CONSULTATIO LXX.

An Moniales Monaſterii Ordinis S. Claræ, Apoſtolica authoritate poſt Concilium Tridentinum erecti ſub regimine fratrum Reformatorum S. Franciſci, ſint immunes a ſolutione quartæ funeralis?

CONSULTATIO LXXI.

An, & quatenus ſit locus partitioni Epiſcopatuum?

CONSULTATIO LXXII.

An Clericis concedenda ſit licentia exercendi agriculturam pro ſua, ſuorumque ſuſtentatione, ac retinendi apum alvearia?

Ubi aliqua de conductoribus bonorum Eccleſiæ, eorumque immunitate a vectigalibus.

CONSULTATIO LXXIII.

An loca per Summos Pontifices diſmembrata ab Abbatiis, & de Diœceſibus aliorum Ordinariorum effecta, in quibus aliquæ Eccleſiæ exiſtunt, quæ ante diſmembrationem erant de juriſdictione earumdem Abbatiarum Nullius, & de illarum territorio, remanſerint in eodem ſtatu, & qualitate poſt diſmembrationem dictorum locorum?

CONSULTATIO LXXIV.

An Monaſterium D. Gregorii Urbis Congregationis Camaldulenſis poſſit ſibi retinere partem eleemoſynæ Miſſarum diſtributarum in Monaſteria dictæ Congregationis?

An teneatur redditus omnes ſacrarii, ſive Sacriſtiæ inſumere pro eodem Sacrario?

An teneatur ſatisfacere pro Miſſis quotidianis in ſua Eccleſia excluſivè quoad alia Monaſteria ejuſdem Congregationis?

An ſatisfaciat menti Urbani VIII. in numero Miſſarum celebrandarum in eadem Eccleſia?

CONSULTATIO LXXV.

Utrum ad effectum privandi Canonicum Canonicatu, alioſque beneficiatos, qui habent reſidentiam, ſuis beneficiis, requiratur integrum triennium, vel neceſſarium ſit præmittere pœnas a S. Concilio ſtatutas, antequam deveniatur ad privationem beneficii ob non reſidentiam?

CONSULTATIO LXXVI.

An, & quatenus Canonicatus, & præbenda dividi poſſint?

CONSULTATIO LXXVII.

An ſuſceptio Sacrorum Ordinum ex metu reverentiali, concurrentibus minis, ſit irrita?

CONSULTATIO LXXVIII.

De impedimento publicæ honestatis aliquæ observationes accommodæ, ac utiles.

CONSULTATIO LXXIX.

An honorantes Deiparam salutatione Angelica ad horarum illus, verè mille dierum indulgentias lucrentur?
Et an ad Campanæ pulsum meridianum, ac vespertinum sit necessariò orandum, itaut ad hujusmodi preces jure quisque cogi possit?

CONSULTATIO LXXX.

Quisnam declarare debeat, vel possit, an occidens, vel mutilans, defendendo vitam suam, indigeat dispensatione ab irregularitate, Sedesne Apostolica, an verò Ordinarius?

CONSULTATIO LXXXI.

An tolerandæ sint mulieres nuptæ, quæ publicè meretricio more prostituuntur omnibus in maximum Sacramenti matrimonii opprobrium?
Et quatenus negativè, quo salubriori ac faciliori remedio provideri possit animarum saluti absque edictis, ac publicitate, & cum minori scandalo populi?

CONSULTATIO LXXXII.

An, & quatenus pignorationes, clarigationes, vulgò represaliæ indici possint?
Et an contra Clericos?

CONSULTATIO LXXXIII.

An pœna mortis comminata Clericis a Sacris Canonibus intelligatur de morte naturali, vel de morte civili, nisi in Canone addatur ulterius, Clericum, prævia degradatione, Curiæ sæculari tradendum?

CONSULTATIO LXXXIV.

An sponte denunciantes in S. Officio, tàm contra alios, quàm contra complices, per turbam deponentes, aliquo modo afficiant eosdem complices nominatos a supradictis denunciatoribu, procedere possit contra eos, qui in eodem processu per præventionem, vel diminutionem se gravaverunt?

CONSULTATIO LXXXV.

An Dominus oppidi, pagi, vel villæ possit in illius oppidi, pagi, vel villæ pascuis plura pecora pascere, quàm ejus subditi?
An idem Dominus subditos suos, extra opera sibi debita, cogere possit, ut pro consueta mercede ipsi præ aliis operentur?
An idem Dominus habeat jus protomiseos in frumento cibariis, vel mercibus edilibus subditorum, quas venales ad forum deferunt?

CONSULTATIO LXXXVI.

Moriens in carcere, in quo detinetur custodiæ causa, in quanam Ecclesia Parochiali sit sepeliendus?
Et an si elegerit sibi sepulturam extra Parochialem, debeatur Ecclesiæ suæ Parochiali quarta funeralis?
Quidve de iis, qui damnati sunt ad carcerem in pœnam, ut in illis in perpetuum, vel ad tempus permaneant?

CONSULTATIO LXXXVII.

An Indulgentiæ Sodalitati Corrigiatorum S. Monicæ a Summis Pontificibus concessæ, a Paulo V. revocatæ, sint postea restitutæ?

CONSULTATIO LXXXVIII.

An qui aliquo modo, etiam disputandi, aut veritatis indagandæ gratia, impugnat vel in dubium revocat sacrum Societatis Jesu Institutum, sive Constitutiones, incurrat pœnam aliquam Ecclesiasticam?

CONSULTATIO LXXXIX.

An qui in Paschate non recipit in sua Parochiali Ecclesia Eucharistiam, sed in Sacrosancta Basilica Lateranensi, vel in Ecclesia Cathedrali suæ Diœcesis, satisfaciat Ecclesiæ præcepto de annua Communione?

CONSULTATIO XC.

An Monasteriis Monialium licitum sit, an verò simoniacum, exigere aliquam summam nomine dotis, ac de illa pacisci pro victu, aliisque necessariis ad sustentationem puellæ volentis ingredi Monasterium?
Ubi quid de aliis pactionibus.

CONSULTATIO XCI.

An, & quomodo constare possint miracula servorum Dei? Ubi iterùm de iis, qui sine cibo ac potu diu, mensibus, atque annis vixerunt ad effectum eos canonizandi.

CONSULTATIO XCII.

An Baro, seu Princeps, qui habet novas, & diversas Baronias in diversis Diœcesibus, sive Principatui accessoxias, sive non, pro quibus Barones fuerunt soliti solvere regalias, teneatur pro dictis Baroniis solvere regalias Episcopis, in quorum Diœcesibus illas habet?

CONSULTATIO XCIII.

De cognatione spirituali juxta decretum Sacri Concilii Trident. sess. 24. cap. de reform. matr. *Ubi plura, quæ usui esse possunt, discutiuntur.*

FINIS.

D. JACOBI PIGNATELLI

CONSULTATIONUM CANONICARUM.

Tomus Septimus.

CONSULTATIO I.

An quando ex Conſtitutionibus Monialium habetur, quod puellæ exteræ ſolvant dotem duplicatam, vel majorem, ſub nomine exterarum comprehendantur cives ex privilegio?

1 Enſeo affirmativè reſpondendum; quia dum Conſtitutiones hujuſmodi intendunt, quod puellæ cives ſolvant dotem ordinariam, & cæteræ duplicatam, vel majorem intelligunt de civibus originariis. Diſpoſitio enim cenſetur facta in favorem illorum, qui ſunt originarii de loco; appellatione autem Civium propriè, & ſtrictè veniunt tantùm originarii, non autem creati ex privilegio, ut notant Accurſ. *in leg.* 1. *in fin. ff. de tut. & curat. & in leg. Cives, Cod. de Incol.* Bald. *in auth. Sed omninò nu.* 3. *Cod. Ne Uxor, & in leg. Cives num.* 4. *Cod. de appellat. & in cap. Significaſti num.* 5. *de reſcript.* Aretin. *conſ.* 77. *verſ. Circa primum*, Jo: Bapt. Bovius *tract. de ſtatut. Urb. præſcript. verſ. Civis Romanus num.* 2. Atque ita cenſuit Sac. Congregatio *Epiſcop. & Regul.* in Materana Civilitatis die 29. Novembris 1668.

2 Nec obſtat textus *in d. leg. Cives, Cod. de Incol.* ibi *Cives quidem origo, manumiſſio, allectio, &c. facit*; quod verbum allectio Gloſſa declarat, ideſt electio. Unde Bald. *in leg. In Urbe ff. de ſtat. homin.* inquit quod Cives effecti ex Conſtitutione habent jus Civium ex origine, quia ſunt veri cives, ſubdens quod ſi ſtatutum dicat, quod omnes Cives habeant tale privilegium, & forenſes non; habebunt Cives ex privilegio ea, quæ habent Cives originaliter. Idem Bald. *in leg. Cum oratione, ff. de excuſ. tut.* inquit, quod paria ſunt qualitatem alicui naturaliter ineſſe, vel per privilegium inferri, & eo ipſo, quod accipiuntur ad Civilitatem, tractari debent uti Cives, Rota coram Card. Lancelloto in Civitatis Caſtelli ſupplementi legitimæ 14. Novembris 1603. Idque etiam ſi Cives ex privilegio, ſint etiam Cives aliarum Civitatum; quia civilitas hujuſmodi non poteſt ſtare excluſivè ad civilitatem quæſitam, Rota coram Card. Lancelloto in dicta deciſione, & in Peruſina de Balleonibus 24. Novemb. 1697. coram Gypſio, & 10. Jan. 1601. coram Pegna. Ac etiamſi cives ex privilegio non habeant domum, vel vineam in Civitate, Rot. coram Comitolo in Romana Societatis Aromatariæ 1. Junii 1590. & coram Card. Lancelloto citata. Rurſus quod civis ex privilegio ſit verè civis, & non fictè, & impropriè, & fruatur iiſdem privilegiis cum originariis, tradunt Bartol. *in leg. Si maritus* 2. *§. legis, ff. Ad leg. Jul. de adult.* Decian. *conſ.* 44. *nu.* 13. *lib.* 4. Cæphal. *conſ.* 451. *n.* 16. 27. 30. & 60. Barbat. *conſ.* 23. *numer.* 9. *volum.* 1. Ruin. *conſ.* 76. *num.* 14. *lib.* 3. Boer. *quæſt.* 260. *ad finem*, cum aliis, quos adducit.

3 Ac proinde quando agitur de oneribus, & admiſſione ad ordines militares, & nobilitas neceſſaria eſt, non ſolùm locum habent nobiles a ſanguine, ſed etiam nobiles ex privilegio, ut docent Menoch. *de ſucceſſ. lib.* 3. *§.* 30. *n.* 256. & 290. *cum ſeqq.* Azeved. *lib.* 1. *num.* 59. *tit.* 1. *lib.* 6. *nov. Recopil.* Joan. Garz. *de nobilit. gloſ.* 1. *§.* 1. *numer.* 50. Girond. *de privil. ſeu exempt. explicat. num.* 825. quod præſertim verum eſt, quando in privilegio continentur clauſulæ exprimentes, quod in omnibus, & per omnia debeat haberi, tanquam Civis. Nam tunc cenſetur habilitatus ad omnia, quæ civibus originariis tribuuntur ut aſſerunt Jaſ. *in l. Si is, cui pro emptore, numer.* 303. *ff. de uſucap.* Boer. *loc. cit.* & *dec.* 13. *numer.* 21. Alciat. *in l. Mercis, ff. de verb. ſignif.* & *conſ.* 4. & 11. *num.* 8. *lib.* 2. Alex. *conſ.* 99. *num.* 6. *vol.* 6. Curt. jun. *conſ.* 349. *nu.* 13. dicens eſſe communem, Riminald. jun. *conſ.* 468. *nu.* 49. & 50. *volum.* 4. Roman. *conſ.* 69. *num.* 9. Burſat. *conſ.* 198. *num.* 52. *volum.* 2. Corn. *conſ.* 180. *num.* 5. *vol.* 2. Boſſ. *tit. de Principe numer.* 361. Aretin. *conſ* 67. *num.* 1. & 2. Gallin. *de verb. ſignif. lib.* 8. *num.* 24. Menoch. *conſ.* 738. *num.* 6. Socin. ſen. *conſ.* 128. *num.* 6. & 7. *volum.* 1. Bald. *tract. de ſtat. verb. Civis*, & *in leg. omnes populi nu.* 23. *ff. de juſt. & jur.* ubi etiam Crot. & Ripa *in l.* 1. *num.* 5. *ff. de legat.* 1. Pariſ. *conſ.* 71. *nu.* 3. & 4. *vol.* 1. ubi dicit, quod civis efficitur, qui in civitatem aliquam recipitur, & aſſumptus perinde habetur, ac ſi originarius eſſet. Unde beneficia conceſſa civibus competunt etiam illis, qui pro civibus habentur per textum *in leg. Adoptivum, §. patronum*, ubi Jaſ. *num.* 2. *cum duabus legibus ſequentibus, ff. de in jus voc.* Bald. *in dict. Cum ex oratione num.* 1. *per illum text. ff. de excuſat. tut.* plenè Bartol. *in dict. l. Si pro emptore num.* 34. *cum ſeq. ff. de uſucap.* & *in d. leg. Si maritus* 2. *§. legis Juliæ num.* 1. *ff. de adul.* Et quod Civis ex privilegio cum amplis clauſulis aſſumi poſſit ad illa beneficia, quæ civibus ſolis originariis deſtinata ſunt, firmat Rota in Bononienſi Canonicatus 21. Junii 1610. coram Pegna, & in eadem Bononienſi Canonicatus 28. Junii eodem anno coram Coccino, & tradit Lotter. *lib.* 1. *de re benef. quæſt.* 25. *num.* 8. Quamobrem pro omni ambiguitate tollenda ſolet in quibuſdam privilegiis apponi clauſula capacitatis ad omnia beneficia civibus tantùm deſtinata.

Hæc, inquam, & hujuſmodi alia non obſtant. Nam 4
intelligi debent quoad ea, quæ ſunt propria civitatis, quę cives creat, ſecus autem quoad non propria, ut notant Dec. *conſ.* 283. *n.* 10. & *conſ.* 457. *n.* 4. Lancell. Corrad. *in Templ. omn. Jud. lib.* 1. *cap.* 1. *§.* 4. *v. Civilitatem concedi n.* 1. Curt. jun. *conſ.* 347. *n.* 5. Rimin. jun. *conſ.* 23. *n.* 173. & *conſ.* 56. *nu.* 45. Alban. *conſ.* 141. *n.* 8. *lib.* 1. aliique. Nam Civitas poteſt propria concedere, & habilitare, quem vult ad ea, quæ apud ipſam propriis Civibus conceduntur, non autem quoad ea, quæ ab aliis ſuis Civibus conceſſa ſunt, cùm non habeat jus ad aliena, nec de ipſis diſponere poſſit.

Item intelligi debet, niſi aliter Conſtitutionibus Mo- 5
nialium receptum ſit, puta, ut nulla puella admittatur pro dote ordinaria, niſi ſit civis originaria. Quia tunc aſſumpta ad civilitatem non admittitur, niſi fiat aſſumptio cum clauſula expreſſa, quod aſſumpta pro originaria habenda ſit, per notata Baldi *in dict. leg. omnes populi n.* 25. *in fin. ff. de juſt. & jur. in leg. Ingenui n.* 1. *Cod. de ingen. man. argum. illius text.* Jaſ. *in d. §. patronum* facitque optimè textus *in l. quidam cum filium, ff. de verb. oblig.* & *in d. l. Cum ex oratione, ff. de excuſ. tut.* Et hoc modo cives ex privilegio in nullo diſtinguuntur ab originariis, ſed participant etiam in iis, pro quibus a

ſta-

ſtatutis excluduntur cives aſſumpti, quemadmodum ajunt Bertaz. *conſ. 61. nu. 8. volum. 1. Civil.* Paſſet. *conſ. 28. num. 21. & ſeqq.* & approbat Joan. Baptiſta Coſta apud Menoch. *conſ. 678. num. 1.* Quoniam ſi non participarent etiam in iis, ex quibus excluduntur cives aſſumpti, non verificaretur clauſula, quod in omnibus pro originariis haberentur, ſed quoad parilitatem, & corporis unionem diſtinguerentur ab originariis, contra id, quod docet Bald. *conſ. 29. num. 5.* & tradunt Doctores allegati.

CONSULTATIO II.

An, & quando Capellanus inſtituendus debeat eſſe actu, vel potentia Sacerdos, ac teneatur per ſeipſum celebrare, & Capellania dicenda ſit Sacerdotalis?

1 VAriæ ſunt ſententiæ. Sunt qui volunt, quòd debeat eſſe actu Sacerdos. Ita Gloſſa *in cap. Nemo deinceps, verſ. Sacerdotio de elect. in 6.* Abb. *in Clement. Ut ii, qui num. 18.* ibique Cardin. *§. Illa verò nu. 4.* Vitalin. *num. 16. de ætat. & qual.* Dec. *in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora n. 22. de judic. & conſ. 29. nu. 5.* Rebuff. *in repet. cap. Extirpandæ, §. qui verò not. 2. de præb.* Rochus *de jurepatr. v. Honorificum quæſt. 4. num. 26.* Pariſ. *conſ. 50. num. 15. lib. 4.* Gutier. *conſ. 1. num. 11. & conſ. 2. per tot.* Mandoſ. *in tract. caſ. annal. num. 10.* Perez *lib. 1. §. notabile eſt tit. 6. lib. 1. ordinat. p. 7. cap. 1. nu. 54. & ſeq.* Campanil. *in diverſ. jur. com. rub. 7. cap. 6. num. 10.* Zechius *de republ. Eccleſ. tit. de beneficiariis num. 4. not. ult.* Tuſch. *liter. B. concl. 57.* Lotter. *de re benefic. lib. 2. quæſt. 47. num. 10.* Riccius *in prax. reſol. 339.* & firmavit ſæpiùs Rota, præſertim in Lucana Capellaniæ 4. Decembris 1595. coram Gypſio, & in Forolivienſi Capellaniæ 10. Maji 1589. coram Seraphino, & in Romana Capellaniæ 19. Martii, & 14. Novembris 1586. coram Pamphilio, & in Parmenſi juriſpatronatus 8. Jun. 1573. coram Blanchetto, & *dec. 290. n. 4.* apud Duranum, & *dec. 216. n. 1. p. 2. rec.*

2 Alii inquiunt, quod non debeat neceſſariò eſſe actu Sacerdos, ſed ſufficit, quod poſſit eſſe, & intra annum ordinari. Ita Roland. a Valle *conſ. 47. n. 6. vol. 1.* Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſ. 4. princip. num. 68.* Lambert. *de jurep. part. 1. lib. 2. quæſt. 7. princip. art. 27. num. 1. & ſeq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. init. n. 74. & 104.* Ceval. *com. opin. quæſt. 693. n. 9. & ſeqq.* Flamin. *lib. 3. de reſign. qu. 6. n. 3.* Gratian. *cap. 135. diſcept. forenſ. num. 1. & ſeq.* Perez de Lara *de Capell. lib. 2. cap. 5. num. 16.* Quaranta *in ſumm. Bullar. v. Servitium Capellaniæ*, Girond. *de privil. ſeu exempt. explicat. nu. 1172.* qui tamen addunt, hoc non habere locum, quando diſpoſitio eſſet concepta verbis negativis, ſi nimirum diſponeret, quod non præſentetur, niſi Sacerdos. Eorum ratio eſt, quia beneficium habens annexum miniſterium Sacerdotale poteſt impetrari a non Sacerdote, dummodò intra annum a die poſſeſſionis poſſit ordinari, *cap. Cum in cunctis de elect. Clem. Generalem de ætat. & qualit.* & Concilium Trident. *ſeſſ. 22. cap. 4. de reform. & ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.* Cùm ergo quilibet in ſua diſpoſitione videatur adhærere velle juri communi, ut notant Bart. *in l. hæredes mei, §. Cum ita n. 4. ff. ad Trebel.* Dec. *conſ. 18. n. 20.* Afflict. *dec. 44. n. 20.* Etiam teſtator cenſendus eſt, hoc pacto diſpoſuiſſe.

3 Multi reponunt, quod quando eſt præſentandus Capellanus ad aliquam Capellaniam ex inſtitutione fundatoris, poterit præſentari non Sacerdos, ſi habeat legitimam ætatem, ut poſſit ad Sacerdotium promoveri, ſecus autem, ſi non habeat legitimam ætatem, idque per textum *in cap. Ei, cui de præb. in 6.* ubi deciditur, quod ſi alicui mandetur a Pontifice provideri de præbenda Sacerdotali, non poterit ipſi conferri, ſi nondum habeat ætatem ſufficientem, ut promoveri poſſit ad Sacerdotium, ſed debebit expectare uſque ad debitam ætatem pro Sacerdotio.

4 Aliis aliud. Mihi ſic videtur. Si in fundatione beneficii, ſeu Capellaniæ ſimplicis non fuerit expreſſum, quod conferatur Sacerdoti, & quod obtinens celebret per ſe ipſum Miſſas, non dici Sacerdotalem, & poſſe conferri majori, quatuordecim annorum, licèt non ſit Sacerdos. Et hanc ſententiam perpetuo ſequuta eſt S. Congregat. Concilii *ad cap. 5. de reform. ſeſſ. 25.* præſertim in Tudertina anno 1572. in Parmenſi, & alibi penes Garz. *p. 7. de benef. c. 1. n. 87. nu. 93.* tenoris ſequentis.

Sacra &c. cenſuit, Epiſcopum non poſſe cogere obtinentem Capellaniam, ut ipſemet celebret, licet in ejus fundatione diſponitur, quod Rectores celebrent. Nam ipſis oneribus Miſſarum rectè per ſubſtitutum ſatisfit.

Sacra, &c. cenſuit, quod habens Capellaniam non tenetur promoveri ad Sacerdotium, niſi fundatione cautum ſit, ut Capellanus per ſeipſum Miſſas celebret, ſed debet curare, ut per alium Miſſæ in illa celebrentur.

Sacra, &c. Poteſt conferri ſimplici Clerico Capellania, habens onus celebrandi Miſſas, niſi in fundatione cautum ſit, ut per ſe ipſum celebret.

Idque etiamſi in fundatione dicatur, quod Capellanus celebret, interveniat, cantet, non idcircò Capellania eſt actu Sacerdotalis, itaut Capellanus non poſſit per alium exequi onus injunctum, ut notat Garz. *loc. cit. nu. 89.* & cenſuit Sacra Congregatio: *Stante fundatione Capellaniæ Cathedralis Piſtorienſis ſub his verbis teſtatoris, quod Capellanus debeat celebrare divina officia die, nocteque, ſicut cæteri Capellani faciunt, dubitatur, utrum Capellanus iſte debeat eſſe Presbyter. Sacra &c. cenſuit, ex iſtis verbis poſitis in fundatione hujus Capellæ non cenſeri neceſſariò, quòd Capellanus debeat eſſe presbyter.* Siquidem verba hujuſmodi non requirunt ad ſui verificationem ſervitium perſonale, cum verificatur, quod celebret, cantet, inſerviat, ſi per alium id faciat. Solùm enim ſignificant præſtationem ſervitii explicati, non autem quod præſtatio ſit perſonaliter exhibita. E contra verò requirit ſervitium perſonale verbum *Aſſiſtat, interſit*. Quia ſignificat reſidentiam. 5

Immò etiamſi Teſtator dixiſſet, quod præſentetur, ſeu inſtitnatur Sacerdos, ſeu Presbyter, qui Miſſas celebret, adhuc poſſet per alium celebrare, & Capellania non eſſet Sacerdotalis, ſed poſſet conferri ſimplici Clerico, ut tradunt Rota in Firmana altaris 5. Decemb. 1594. coram Blanchetto, & in Pampilonenſi Sacrificii 11. Februarii 1591. Et in fortioribus terminis idem reſpondit Sacra Congreg. Conc. in Ariminenſi 17. Maji 1656. ubi mandabatur eligi unus presbyter bonus, qui continuò celebret Miſſas, &c. & ipſo presbytero defuncto, aut ſi dum viveret, nollet celebrare, alius presbyter eligeretur. Et nihilominus Sac. Congreg. cenſuit, ſic electum non teneri per ſeipſum celebrare. Quia non dictum erat *Per ſeipſum*. Idemque tenuit Rota in Maceratenſi beneficii 15. Januar. 1640. coram Merlino. 6

Et etiamſi in fundatione dicatur, quod ad capellaniam præſentari non poſſit, qui non eſt actu Sacerdos, adhuc poteſt per alium celebrare, ut cenſuit Sac. Congregatio Epiſcop. & Regul. in Leodienſi 19. Julii 1588. Ac licèt expreſsè jubeatur, per ſe quotidie celebrare, ſi tamen, id faciat ex aliqua honeſta cauſa, poteſt etiam per alium celebrare, S. Congregatio Concilii apud Sà *v. Reſidentia n. 10.* Obligatio namque quotidie per ſe celebrandi inhoneſta, & illicita cenſetur a Rota apud Farinac. *dec. 496. n. 7. tom. 1. p. 2. rec.* 7

Ac etiamſi Teſtator dicat: *Volo, quod Capellanus electus celebret quotidie*, dirigendo verba in ipſum Capellanum, adhuc non tenebitur ad Sacerdotinm promoveri, neque per ſeipſum celebrare. Quia illa verba non diriguntur ad Capellannm ad ſignificandum, quod actus celebrandi debeat fieri ab ipſo Capellano perſonaliter, ſed ad ſignificandam obligationem, quam teſtator imponit Capellano. Undè cùm Capellania ſit beneficium ſimplex, dum expreſsè non conſtat de onere adimplendo perſonaliter, poteſt juxta naturam talis beneficiis adimpleri per alium, ut tenuit Rota in Romana Capellaniæ 2. Januarii 1589. coram Pamphilio, & in Cæſarauguſtana beneficii 4. Maji coram Mantica, & in Tiraſonenſi Capellæ 9. Junii 1603. coram Sacrato. 8

Item etiamſi Capellania haberet annexa alia onera nempe adjuvandi Canonicos, vel Curatum in cantando, in inſerviendo, & hujuſmodi aliis non propterea exigitur ſervitium perſonale, etiam celebrandi, atque adeò neque Sacerdotium, quia id per alios exhiberi poteſt. 9

Similiter etiamſi Teſtator dixiſſet, ut capellani deinceps canonicè inſtituantur, & intra annum a die inſtitutionis, & pacificæ poſſeſſionis in presbyteros ſe faciant promoveri, & perſonaliter reſideant, quinque Miſſas qualibet hebdomada ad dictum Altare celebrent, &c. niſi legitimo impedimento fuerint occupati, quo caſu celebrare per alium facere ſint adſtricti, alioquin, &c. quod cenſuit Sacra Congreg. Concilii 29. Maji 1649. poſt longam, & accuratam diſputationem, in eamque ſententiam venit, quod ex ejuſmodi verbis Capellanus non eſſet coactus ad celebrandum per ſeipſum, dum per alios ſatisfacere vellet.

Quin, & in terminis ſtrictioribus eadem Sacra Congregatio in Romana Capellaniæ 23. Novembr. 1641. ubi verba inſtitutionis erant: *Dovranno eſſi Capellani nell'altare privilegiato celebrare due Meſſe*. Videbatur enim illa dictio *eſſi* æquipollere verbis illis per ſeipſos, cùm ſit verbum perſonaliſſimum ad oculum, ut per Gratian. *d. 103.* & tamen S. Congregatio, dubio ſemel, atque iterum maturè diſcuſſo, reſpondit, hujuſmodi Capellanos, 10

ut supra deputatos, non teneri per seipsos Missas celebrare, cùm non sit expressum per se seipsos.

12 Pariter etiamsi testator disposuisset, quod Capellanus celebret quolibet die Dominico, Mercurii, & Sabbathi, & omnibus diebus, quibus Missæ Canonicales, & communes celebrantur, & Horis Canonicis interesse debeat, necnon incedere processionaliter in omnibus processionibus. Ut censuit eadem Sacr. Congregatio in Romana Capellaniarum 18. Martii 1634. & in Aretina 10. Aprilis 1646. in qua mandabatur celebratio Missarum, & quod diebus festis, & Dominicis, ac certis aliis personaliter interessent Missis cantatis, & Vesperis. Et tamen, quia non dicebatur *per seipsos*, dictum fuit, posse per alios celebrare.

13 Atque etiamsi testator diceret: *Detur Capellania uni Sacerdoti, qui maneat in dicta Ecclesia, celebretque pro anima fundatoris, & suorum defunctorum Missas in prædicto altare*, adhuc enim satisfaceret celebrando per alium, ut censuit eadem Sacra Congregatio Concilii 16. Aprilis 1602.

14 Itidem etiamsi nominationem Capellani his verbis testator ordinaret. *Nomino Capellanum meæ Capellæ R. N. Canonicum, & Curatum Ecclesiæ Cathedralis, meum charissimum nepotem, & post ejus mortem succedat Capellanus unus ex filiis D. N. qui debeat celebrare in dicta Capella ad rationem trium Juliorum pro qualibet Missa*, adhuc hujusmodi Capellania non est Sacerdotalis, & sic non tenetur Capellanus ad Sacerdotium promoveri, sed donec ad ætatem Sacerdotio necessariam perveniat, potest interim substituto Sacerdoti partem dumtaxat prænarrati stipendii trium Juliorum, cæteroqui congruam tribuere, retenta sibi reliqua parte, ut censuit S. Congregatio Concilii in Prænestina die 28. Julii 1662. Secus autem si mens testatoris infrascripto verborum tenore concepta esset: *Residuum verò suorum bonorum ipse Testator voluit implicari in erectionem Capellæ, & altaris S. Mariæ Magdalenæ in dicta Ecclesia Cathedrali pro sustentatione Clerici Sacerdotis, qui Missam celebret ibi, & officiet dicto Altari, & Capellæ, volens, quod ad officiandum, & celebrandum Missam in dicta Capella eligatur, & sit unus idoneus Sacerdos, qui celebret Missam ibidem, & ad hunc effectum constituit patronos N. N. eorumque heredes, ac successores ad eligendum, nominandum, & deputandum Sacerdotem Rectorem, & Capellanum in dicta Capella*. Nam in hoc casu Capellania est Sacerdotalis, ut censuit Sac. Congregatio Concilii Tyburtina præsentationis 18. Junii 1661.

15 Horum autem omnium ratio est. Quia in institutione hujusmodi Capellaniarum Capellani contemplantur tanquam ministri ad obtinendum effectum celebrationis. Unde non respicitur per se minister eligendus, sed effectus celebrationis. Et ideò, nisi aliter exprimatur, censetur, quod fundator tantùm voluerit, quod celebrentur Missæ a se præscriptæ. Cumque eodem modo obtineatur effectus, sive Capellanus celebret per seipsum, sive per alium, & nihil referat quicquid fiat ex æquipollentibus. *l. 3. C. de instit. & substit. & l. fin. ff. Ad Trebell.* & notant Socin. jun. *in l. Gallus, §. Ad quod num. 28. ff. de l. & posth.* Mantic. *l. 2. de tacit. tit. 4. num. 45.* Rota in Portugalen. decimarum 11. Februarii 1591. coram Orano, & in Aurien. Parochialis 7. Aprilis 1598. coram Lancellotto, habetur sufficiens fundamentum ad non obligandum Capellanum ad celebrandum per seipsum, & judicandum quod fundator noluerit ad id obligare.

16 Unde ex his solùm instituitur simplex Capellania, quæ non est Sacerdotalis, sed conferri potest simplici Clerico, ut docent Lapus *alleg. 35. num. 2. & alleg. 117. n. 2.* Felin. *in cap. Cum omnes num. 32. in fine de Constit.* Dec. *ver. Sed quando in 2. lect.* Cardin. *in cap. Si multa de præb.* Tabiena *ver. Beneficium 3. num. 20.* Armill. *eodem ver. num. 63.* Feret. *conf. 112. init. lib. 1.* Milis *in Repert. v. Beneficium simplex*, Rubeus *conf. 71. circa fin.* Curt. Sen. *conf. 6. num. 11.* Gozadin. *conf. 45. n. 1.* Hojed. *de incompatib. benef. tit. 2. part. 1. num. 10.* Zerol. *in prax. benef. num. 20.* Genuen. *in prax. cap. 24. num. 11.* Zech. *de Republ. Ecclesiast. cap. de benef. n. 4.* Gonzal. *de regul. 8. Cancel. glos. 5. num. 77.* Azor. *p. 2. lib. 3. cap. 8. quæst. 5. in fin.* Azeved. *conf. 20. num. 4.* Moneta *de commut. ultim. vol. cap. 10. nu. 54.* Et prosequuntur Gratian. *discept. 155.* Lara *de anniversf. & Capell. lib. 2. cap. 7. num. 7. & cap. 8. num. 42.* Garz. *de benef. p. 1. cap. 1. num. 86.* Ricc. *in prax. part. 1. ref. 348. num. 2.* Trullench. *lib. 3. de Sacram. cap. 8. dub. 11. n. 1.* Mach. *de perfect. confess. tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 12. documen. 16. num. 1.* Faust. *lib. 2. de Eucharist. qu. 100.* Bonac. *disp. 4. de Sacram. quæst. ult. punct. 7. §. 1. num. 1.* Tambur. *de jur. Abbat. disp. 5. quæst. 9. num. 25. tom. 2.* Dian. *par. 2. tract. 14. resolut. 17. & par. 4. tractat. 4. resolut. 227.* Garz. *in summ. tract. 3. diff. 2. dub. 2. numer. 9.* Monald. *conf. 129. volum. 2.* Anna *conf. 22. numer. 10.* Franc. Marc. *decis. 199. par. 2.* Campanil. *in diverse. jur. Canon. rubr. 7. cap. 7. num. 13.* Callet. *in Margar. ver. Capellania nu. 2.* Ugolin. *de potest. Episcop. cap. 50. §. 8. num. 5.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quæst. 27. num. 14.* firmavit Rota in Romana Capellaniæ 23. Januarii 1589. coram Pamphilio, & in Lucana Capellaniæ 12. Decembris 1563. coram Gypsio, & in Brixien. Capellaniæ 2. Martii 1598. coram Litta, & coram Mantica *decis. 129. num. 4. & decis. 67. nu. 1.* & in Taraconensi Capellaniæ 8. Junii 1603. coram Sacrato, & latiùs in Maceratensi beneficii 15. Januarii 1640. coram Merlino; quia per prædictas dispositiones solùm imponitur Capellano onus celebrandi. Huic autem oneri satisfieri potest per alium, quia non est onus personale, quod exigat impleri ab ipso Capellano. Et proinde ejusmodi Capellaniæ non requirunt qualitatem Sacerdotii in Capellanis, nisi debeant ex vi suæ institutionis per seipsos celebrare. Quando enim dicitur, quod eligatur Sacerdos, qui Missas celebret, non designatur qualitas pro idoneitate eligendi, sed qualitas muneris exercendi. Quod cùm per alium impleri possit, non est qualitas personalis ipsius propria, & idcircò non requiritur, quod sit actu, vel potentia Sacerdos.

Quod maximè locum habet quando residentia, quæ 17
ordinatur a testatore, non est continua, sed causativa, ut si diceret: *Alioquin Capellani pro defectu cujuslibet Missæ teneantur dare quinque Julios fabricæ*. Quam fusè explicant Doctores cum Butrio *in cap. fin. num. 6. de Cler. non resid.* Gratian. *discept. 133. numer. 25.* ubi alios refert, & Gonzal. *Glos. 15. num. 21. & seqq.* qui residentiam causativam dicit, esse solùm respectu privationis fructuum, ita quod licèt non residendo privetur fructibus, titulo tamen privari non possit. Quod etiam firmavit Rota *decis. 551.* coram Cavalerio *sub numer. 4.* ubi erant verba institutionis: *Debeant continuè residere*. Et *decis. 255. num. 2. part. 4. recent.* & in Segobien. Capellaniæ 13. Januarii 1623. coram Ubaldo, ubi erant verba: *Capellani debeant manere, & residere*. Id quod etiam censuit Sac. Congregatio Concilii in Raguina 18. Novembris 1628. ac sæpè alibi.

In casu autem, quod ex fundatione Capellaniæ cau- 18
tum sit, ut Capellanus per seipsum celebret Missas, vel Capellaniæ sit annexum onus Missarum per proprium Rectorem celebrandarum, potest quidem conferri simplici Clerico, in ea tamen ætate, ut intra annum ad Sacerdotium promoveri queat, nisi alia essent verba in fundatione posita, quæ requirerent, obtinentem tempore collationis esse actu Sacerdotem, quemadmodum censuit eadem Sacra Congregatio dicta die 26. Aprilis 1602. & die 13. Junii 1608.

Sive si ex verbis testatoris constaret, quod quilibet 19
Sacerdos, qui pro tempore fuerit, continuam residentiam personalem in Ecclesia facere teneatur, & singulis diebus, quibus facultas, & commoditas sibi aderit in dicta Ecclesia Missam cum debita devotione celebrare teneatur, adhuc in hujusmodi Ecclesia præsentari potest, qui sit constitutus in tali ætate, ut intra annum possit ad Sacerdotium promoveri, ut censuit eadem Sac. Congregatio dicta die 13. Junii 1608.

Vel si positis hisce verbis fundationis: *Legavit Eccle-* 20
siæ Collegiatæ scuta mille pro constituenda, & erigenda una præbenda Sacerdotali in dicta Ecclesia cum onere, ut præbendarius nominandus, & eligendus ad dictam præbendam teneatur qualibet hebdomada celebrare Missas duas in dicta Ecclesia, sufficit præsentare Clericum talis ætatis, ut intra annum promoveri possit ad Sacerdotium. Quod etiam censuit eadem Sacra Congregatio die 5. Januarii 1604.

Aut si in Ecclesia essent plures Capellaniæ perpetuæ, 21
quas obtinentes ex antiqua consuetudine, & Constitutionibus Ecclesiæ habent onus pluries in hebdomada celebrandi, & eorum aliqui electi à Capitulo diebus festis non solemnibus Missas Conventuales cantandi, & unà cum Capitularibus Choro assistendi cum perceptione dimidiæ partis distributionum, quas percipiunt Canonici, hæ Capellaniæ, inspecta earum institutione, sunt Sacerdotales, ideoque solis Sacerdotibus, vel constitutis in ea ætate, ut intra annum possint ad Sacerdotium promoveri, sunt conferendæ, nisi earum status fortè fuerit immutatus. Siquidem conditiones appositæ in fundatione Capellaniæ, seu beneficii præscribi possunt, si concurrant necessaria pro præscriptione, ut tradunt Navar. *conf. 1. num. 1. & 7. de præscript.* Zerol. *in prax. part. 2. v. Beneficium num. 14.* Lara *de anniversf. & Capellan.*

pellan. lib. 2. cap. 1. num. 52. Quia ſcilicet jura fundationis tranſeunt ad Eccleſiam, contra quam habet locum præſcriptio, & proindè etiam contra conditiones appoſitas in fundatione. Ad omnem autem dubitationem removendam in ſimilibus caſibus agendum eſt cum Sanctiſſimo, ut Sacerdotales in poſterum decernantur abſque eas nunc obtinentium præjudicio, ut Sanctitas ſua poſt exhibitas veteres Conſtitutiones in una montis Politiani decrevit.

22 Aut ſtantibus his verbis fundationis: *Uſufructuarii teneantur manutenere unum Capellanum, ſeu presbyterum, qui quolibet die celebret, & celebrare debeat Miſſam unam in Eccleſia per ipſum teſtatorem fundata, &c. & poſt eorum obitum per N. & N. quos elegit in patronos dictæ Eccleſiæ manuteneri debeant duo Capellani, qui quotidie reſidentiam faciant in dicta Eccleſia, & qui celebrent, & celebrare debeant Miſſam in eadem*, adhuc hujuſmodi Capellania conferri poteſt Clerico in ætate conſtituto, ut intra annum poſſit ad Sacerdotium promoveri, ut ex omnium ſententia cenſuit eadem Sacra Congregatio die 22. Aprilis 1614. & in Mediolanenſi 26. Julii 1659.

23 Etenim non minus requiritur qualitas Sacerdotis in eo, cùm præbenda Sacerdotalis eſt conferenda *ex dict. cap. Ei, cui de præb. in 6.* quàm requiratur a teſtatore in præſentando ad Capellaniam, cùm ex eodem capite in utroque requiratur, nempè quia tàm Capellania, quàm præbenda Sacerdotalis eſt, & proindè requirit pro ſubjecto Sacerdotium. Atqui præbenda Sacerdotalis poteſt conferri ei, qui non eſt actu Sacerdos, ſed habet ætatem, ut poſſit ordinari ſaltem intra annum ad Sacerdotium; ergo poterit etiam conferri Capellania, ad quam præſentandus eſt Sacerdos.

24 Et licèt requiratur Sacerdotium qualificativè ad perſonam promovendam, & qualitas debeat intervenire tempore verbi adjecti juxta regulam *l. in delictis, §. ſi extraneus, ff. de noxalib.* atque adeò in ipſo initio actus, ut declarant Cardinal. *in cap. Perpendimus num. 7. de ſentent. excommunic.* Gomez *deciſ. 72. init. lib. 1.* Hoc tamen ſolummodò locum habet in qualitatibus, quæ non ſunt in noſtra poteſtate, nec paratæ ſunt, ut acquirantur, quia tunc, ſi non adeſt qualitas, non eſt talis, qualis requiritur, nec in promptu habet, ut ſe faciat talem. At quando qualitas eſt in poteſtate noſtra, & dependet a noſtra voluntate, & in promptu eſt, ut poſſit acquiri, tunc non eſt neceſſe, quod actu habeatur, ſed ſufficit ſi intra annum, vel ſtatim poſſit haberi, & perſona qualificanda parata ſit illam aſſumere. In iis enim, quæ dependent a noſtra voluntate, paratus ad aliquem actum ſimilis eſt habenti talem actum, *cap. Qui pejerare 22. quæſt. 5. & l. Jure civili, ff. de condit. & demonſtr. & l. Si reus, ff. de procurat.* & proindè tanquam proximè qualificandus habetur pro qualificato, *l. ex eo tempore, ff. de teſtam. milit.*

25 Nec obſtat, quod cùm diſpoſitione juris communis mitiùs agitur, quàm cum diſpoſitione hominis ad tradita per Lotter. *lib. 2. de re benef. quæſt. 47. n. 15.* Nam diſpoſitio quoque hominis accipienda eſt intra terminos rationis, & ad illos reducenda. Et idcircò cùm ſimus in caſu, in quo ratio eadem, quæ militat in diſpoſitione juris communis, militat etiam in diſpoſitione hominis, eodem modo accipienda eſt diſpoſitio hominis, ac accipitur diſpoſitio juris. Diſpoſitio autem juris eſt, quod Capellania, ſive beneficium, habens annexum miniſterium Sacerdotale, poſſit conferri ſimplici Clerico in ea ætate Conſtituto, ut intra annum ad Sacerdotium ordinari poſſit, *dict. cap. Cum in cunctis de elect. & Clement. de ætat. & qualit.* Præſertim quia omnis diſpoſitio reducitur ad jus commune, niſi aliquid obſtet, ut notant Ancharan. *conſ. 6. num. 13. & conſ. 421. ſub init.* Roman. *conſ. 42. num. 7.* Tiraquel. *tract. de mort. declar. 2. num. 2.* Petr. Barboſ. *in l. 1. part. 1. num. 61. ff. ſolut. matrimon.* Tuſch. *litera B. concluſ. 501.* Quoniam autem hæc materia pervulgata eſt atque frequens in foro Eccleſiaſtico, & in ore omnium quotidie verſatur, ideò lege D. Fagnanum olim Sacræ Congregationis Concilii Secretarium *in cap. ut Abbates de ætat. & qualitat. a num. 37.* ubi copioſè hoc verſat argumentum, aliiſque exemplis illuſtrat.

CONSULTATIO III.

An, & quomodo Beneficiati Eccleſiarum Cathedralium poſſint Synodo Diœceſanæ intereſſe, contradicente Capitulo?

AFfirmativè reſolvendum videtur. Nam regula eſt, 1
quod nemo ad agendum admittitur, niſi ſua interſit, Angel. *in l. ſi patroni, §. qui fideicommiſſaria, ad Trebel. l. ſi unus, §. ante omnia, ff. de pact.* non ſolùm agendo, ſed neque etiam excipiendo, Surd. *conſ. 390. num. 23.* Capitulum autem, & Canonici in hac re nullum habent intereſſe; quia convocatio ad Synodum ſpectat ad ſolùm Epiſcopum, & Canonici nequeunt ſe in id immiſcere, Præpoſit. *in c. Epiſcopus 1. in princip. d. 18.* Azor. *inſtitut. moral. par. 3. l. 3. c. 47. ſub init.* juxta *c. quando d. 38. Abbates 18. quæſt. 2.* quos refert, ac ſequitur Gratian. *diſcept. 655. numer. 41.* atque adeò non poſſunt hujuſmodi Beneficiatorum convocationem, & intereſſentiam impedire.

Ac ſuadetur. Quia Beneficiati nullam habent juris re- 2
ſiſtentiam, ne poſſint Synodo intereſſe. Quandoquidem *in c. propter 18. d.* præcipitur, quod in Synodo intereſſe debeant presbyteri, Diaconi, & omnes, qui ſe læſos exiſtimant, & *in c. decernimus ead. d.* jubetur, vocari omnes Abbates, Presbyteros, Diaconos, atque Clericos. Idem diſponitur in Concilio Trident. *cap. 2. ſeſſ. 24. de reform.* & eſt textus *in c. Sicut olim*, cum ibi notatis *de accuſ.* ubi quod Epiſcopus, antequam incipiat Diœceſim viſitare, debet Synodum Diœceſanam celebrare, in qua de corrigendis exceſſibus, ac moribus reformandis, & de Eccleſiarum neceſſitatibus agatur, ac demum ea faciat in viſitatione ſervari, debitamque tranſgreſſoribus pœnam imponat, ut fuſiùs Barboſa *de jur. Eccleſ. l. 1. cap. 14. num. 35.*

Non obſtat, quod Beneficiati non poſſint facere Col- 3
legium, nec ſe in forma Collegii congregare. Quia hìc non agitur de faciendo Collegium, neque de Congregatione in forma Collegii, ſed de intereſſentia in Synodo, in qua Beneficiati non interveniunt in forma Collegii. Unde, ceſſante hac qualitate collegialitatis, ceſſat intereſſe Capituli, & Canonicorum, atque adeò ceſſare debet actio, & omnis prætenſio extingui, Surd. *conſ. 425. num. 4. & 16.*

Quod faciliùs procedit, ſi Beneficiati ſunt in poſſeſ- 4
ſione intereſſendi a tempore immemorabili, cùm immemorabilis habeat vim Privilegii Apoſtolici, & cujuſvis alterius legitimi tituli, Rot. *dec. 11. part. 2. rec.* Vel ſi habeant adminiſtrationes, quarum ratione tenentur Synodo intereſſe. Ob idem in Rota Vicen. *par. 6. recent. deciſ. 163.* firmavit ipſos poſſe ſe congregare pro recto gubernio, ac regimine, & adminiſtratione rerum ſuarum.

At verò tenendum eſt, Beneficiatos Eccleſiæ Cathe- 5
dralis non poſſe jure proprio Synodo Diœceſanæ intereſſe. Primò non quidem uti ſimplices beneficiati, quia uti tales Eccleſiæ, atque Capitulo ſervire, ac obedire debent, Gloſ. *in cap. penult. v. Aſſiſios*, ubi Butr. *n. 8.* Abb. *num. 9.* & alii *de Cler. non reſid.* idem Abb. *in c. Cùm non liceat numer. 2. notab. 3. de præſcript.* Cæſar. de Graſſ. *dec. 4. numer. 8. de his, quæ fiunt a major. &c.* ac proinde contra voluntatem ipſius Capituli nullatenus intereſſe poſſunt. Id enim eſſet Domino contradicere, non obedire, juxta textum *in cap. pro illorum*, ibi: *contradictores Eccleſiaſtica diſtrictione compeſcens, de præbend. &c. ut officium, §. denique de hæret. in 6.*

Eòque maximè, quia in Synodo Diœceſana vel agi- 6
tur de ſtatu Eccleſiarum circa bonorum adminiſtrationem, & alienationem, ut per Abb. *in c. Quod ſuper his, in 1. notab. de major. & obed.* Maſſobr. *de ſynod. cap. 4. dub. 1. ſub num. 5.* & ad Canonicos, non autem Beneficiatos ſpectat Eccleſiæ Cathedralis, ac ipſius bonorum defenſio, adminiſtratioque, *cap. 1. §. Cæterum de verb. ſignificat. in 6.* Cæſar. de Graſſ. *dict. deciſ. 4. num. 1. & ſeqq.* & præcipuè *numer. 13.* ubi quòd licèt beneficiati participent de anniverſariis communibus, non tamen dicuntur habere adminiſtrationem, Caputaqu. *deciſ. 84. num. 2. part. 1.* Rot. *deciſ. 145. num. 2. & 3. part. 5. recent.* Cavaler. *deciſ. 57. num. 2. & ſeqq.* cum ſimilibus. Vel agitur de ſtatutis, ſeu Conſtitutionibus faciendis juxta textum *in dict. cap. Quod ſuper his*, & ibi Abb. aliique *de major. & obedient.* ac decretum Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 4. de reform.* & tradita per Bott. *de Synod. Epiſcop. part. 1. num. 70. & part. 3. num. 38.* ac Maſſobr. *dict. dub. 1. num. 5.* & id ſimiliter ſpectat, vel ad Epiſcopum cum conſilio Capituli ex diſpoſitione juris communis, & Tridentini juxta declarationes Sacræ Congregationis Concilii *ad dict. cap. 4.* eſtque textus *in cap.*

Ex

Ex ore, §. *porrò de privileg.* cum aliis relatis a Bott. *loc. cit. part. 3. num.* 103. vel ad solum Capitulum privativè ad Episcopum extra visitationem in concernentibus gubernium, administrationem, & statum ipsius Ecclesiæ, ut in pluribus Cathedralibus, nominatim in Vicent. ex antiqua sententia arbitrali.

7 Secundò, neque possunt interesse, ut universi; quia ipsi non faciunt universitatem, Capitulum, seu Collegium, Abb. *in cap. Dilect. in fin. de excess. Prælat.* & *subdit.* Cæsar. de Grass. *dict. decis.* 4. *numer.* 14. Rot. *decis.* 136. *numer.* 2. *ac seqq. part.* 6. *recent.* & in eadem Vicent. Collegii 28. Martii 1642. coram Patavino, ubi quod ad faciendum Collegium, seu universitatem non sufficit simplex sonus Campanæ, nisi copulativè concurrant alia Collegii signa, & insignia de jure ad id requisita, quæ præcipuè consistunt in usu communis arcæ, ac sigilli ex traditis a Gonzal. *super reg.* 8. *gloss.* 19. *num.* 14. Neque ipsi Ecclesiam repræsentant, sed Canonici, qui soli faciunt Capitulum, Caputaqu. eadem *dec.* 84. *num.* 3. Cavaler. *decis.* 57. *numer.* 3. illamque repræsentant, cùm appellatione ipsius Ecclesiæ veniat Capitulum, Abb. *in cap. Eam te numer.* 3. *de rescript.* & *in cap. Cùm non liceat num.* 2. *de præscript.* Seraphin. *dec.* 476. *numer.* 4. Sicque ipsi Canonici, seu Capitulum per Episcopum ad Synodum Diœcesanam invitari debent, *cap. ult.* ubi Abb. *num.* 4. *de his, quæ fiunt a Præl.* Bott. *part.* 2. *num.* 23. Et hoc casu iidem Canonici intersunt vel per seipsos Capitulariter, vel per aliquos deputatos ex suo gremio, ut declaravit Sacra Congregatio super Episcopis in Vercellensi 10. Aprilis 1594. Sufficit enim, quod aliqui interessentes decreta, & Constitutiones Synodales audiant, & aliis referant, ut de Episcopis in Synodo Provinciali, qui pariter decreta, & Constitutiones audiunt, & in Synodo Diœcesana referunt, tradit Bott. *part.* 1. *numer.* 70. & *dict part.* 2. *numer.* 18. & 21. & ea *part.* 3. *numer.* 36. refellens Panvinium aliter sentientem, ac Massobr. *loc. allegat. cap.* 3. *dub.* 3. *num.* 3. & 4.

8 Neque tertiò possunt jure proprio interesse, uti singuli. Tum quia ii, qui jure proprio uti singuli in Synodo Diœcesana interesse possunt, nempè Abbates, Parochi, & cæteri generis ejusdem, recensentur a *d. cap. quod super his, de major.* & *obed.* a Bott. *dict. par.* 2. *ac pluribus seqq.* & a Massobr. *dict. cap.* 3. *dub.* 2. *per tot.* & aliqui nominantur a Trident. *sess.* 24. *cap.* 22. *de reform.* Atque inter eos non connumerantur beneficiati Cathedralis Ecclesiæ, ac proindè excluси censentur, ut de Vicario Generali arguit Marescot. *variar. lib.* 1. *cap.* 69. *numer.* 3. & 4. quem refert Massobr. *cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 41. & *seqq.* Unde si spectetur jus commune, præsertim *in dict. cap. super his*, interesse possunt Abbates, & Sacerdotes subjecti Episcopo lege Diœcesana, quam Glossa ibi interpretatur de habentibus animarum curam, qui ratione suarum Ecclesiarum tenentur ad Cathedraticum, & ad quartam decimarum, ideòque illum textum non comprehendere Clericos habentes simplicia beneficia, firmat ibidem Cardinal. Zabarel. *in* 3. *oppos.* Tum etiam non omnes Sacerdotes Ecclesiæ Cathedralis, vel Diœcesis ad Synodum Diœcesanam uti singuli admitti debent, sed qui sunt idonei, quos nemo melius judicare potest, quàm Episcopus, ut post alios firmat Massobr. *dub.* 2. *num.* 17. *cap.* 3. quo in casu interesse ii debent personaliter, non autem per Procuratorem. Tum quia hic modus non adaptatur, nisi Universitati, & Collegio, quibus permittitur, ut mittant Procuratorem, quoniam omnes interesse nequeunt. In singulis autem non est opus Constitutione Procuratoris, quia vocantur, ut doceant, vel doceantur juxta *cap. Non oportet* 18. *d.* Tum quia per Episcopum eorum persona, & industria, sive habilitas electa censetur, atque adeò non potest hujusmodi actus per alium exerceri, Rom. *cons.* 330. *num.* 4. Alex. *cons.* 218. *num.* 8. *lib.* 2. Tum etiam quia ii, qui in Synodo interesse debent tutius est, quod personaliter intersint, Bott. *dict. par.* 2. *num.* 40. & Massobr. *dict. cap.* 3. *dub.* 6.

9 Non obstat, quod quando in Synodo Diœcesana agi debet de correctione morum, ac similibus, convocari possint per Episcopum omnes beneficiati, & Clerici suæ Diœcesis. Nam id est intelligendum de iis, qui jure proprio interesse possunt, non autem de iis, quos Episcopus arbitrio suo admittere potest. Sic etiam laici aliquando per Episcopum ad Synodum admittuntur juxta *capit. final.* 18. *dict.* & tradita per Bott. *dict. part.* 2. *num.* 33. Massobr. *eodem capit.* 3. *dub.* 3. *numer.* 2. Et tamen certum est, quod laici inter eos, qui in Synodo Diœcesana interesse debent, non connumerantur *in dict. cap. quòd super his*, neque per Bott. *dict. part.* 2. *per tot.*

Neque obstat *c. propter* 18. *d.* quia loquitur de Con- 10
ciliis provincialibus, uti ibi Gloss. *v. Concilia*, debetque intelligi de accedentibus ad ea, ut deducant querimonias suas contra Episcopos, sicut animadvertit Gloss. *v. Et omnes*, & sic implicitè isti possunt dici vocati. Neque *can. Decernimus eadem d.* facit ad rem, quia non loquitur de Concilio Diœcesano, sed de denunciatione ordinationum editarum in Concilio provinciali, facienda per quemlibet Episcopum suis subditis, ac etiam plebi, ut legere est.

Et ita etiam censuit, ac declaravit Sacra Congrega- 11
tio Concilii in Vicent. Synodi 5. Novembris 1644. *ad dict. cap.* 2. *sess.* 24. scilicèt, Beneficiatos hujusmodi posse Synodo Diœcesanæ interesse tanquam singulos, & vocatos ab Episcopo, atque in loco juxta præscriptum Pontificalis.

CONSULTATIO IV.

An, negligente Capitulo in constituendo Vicario Capitulari intra octo dies post mortem Episcopi, possit Metropolitanus constituere Vicarium Parochum exterum, sed propinquiorem? Ubi multa de residentia Parochorum.

NEgativè resolvendum est. Primò, quia dictus Pa- 1
rochus non est de Diœcesi, neque de grege Capituli, sed extraneus. Quamvis enim Sacr. Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 16. *de reform.* præcisè non arctet ad eligendam personam in Vicarium, quæ sit de gremio ipsius Capituli, quoties tamen cumque adest idoneus, cæteris paribus, illum esse præferendum, referunt pluries decisum a Sac. Congregatione Concilii. Quarant. *in summ. Bullar. v. Capitulum sede vacante, vers. sextò dubitatur*, Ricc. *var. resol.* 505. *num.* 4. Barbos. *de univ. jur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 32. *num.* 37. *tom.* 1. & *de Canon.* & *dignit. cap.* 42. *num.* 37. & *Apostolic. dec.* 716. *num.* 5. & *ad d. locum Concilii num. etiam* 5. Gavant. *in man. Episc. v. Capitulum sede vacante num.* 13. & a Sac. Cougregatione super Episcopis, ut in Tranensi 22. Februar. 1593. in Nepesina 10. Junii 1602. ac alibi sæpè, ut tradunt Ricc. *in prax.* & Dian. *part.* 8. *tract* 4. *resol.* 57.

Quinimmò ex necessitate, quando in Capitulo ad- 2
sunt Doctores in publica Universitate laureati, Capitulum teneri unum ex illis eligere in Vicarium, alioquin electionem dici nullam, pariter fuisse decisum per eandem Sacr. Congregationem Concilii, testatur Garz. *de benef. part.* 5. *cap.* 7. *num.* 12. his verbis: *Sacra Congregatio Concilii censuit, existentibus Doctoribus in Capitulo, necessariò unum ex illis in Vicarium esse eligendum.* Idem testatur Barbosa ad eundem locum Concilii *num.* 28. & declaravit quoque eadem Sacra Congregatio super Episcopis in d. Tranensi 25. Februarii 1597. per hæc verba; *Vicarius Capitularis eligi debet Doctor, si adsit, alioquin electio est nulla.*

Secundò, quia est Parochus. Cùm enim ratione cu- 3
ræ animarum teneatur de jure divino, atque Canonico residere, ut per Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 1. *de reform.* & Doctores communiter, quos alibi adduxi, nominatim Lessium *lib.* 2. *de justit. cap.* 34. *dub.* 29. *numer.* 153. Lotther. *de re benef. quæst.* 27. *num.* 37. super quo Episcopus non potest dispensare, ut declaravit Sac. Congregatio Concilii in Eginatensi, nec ipse acceptando tale officium debet esse immemor oneris sibi injuncti, cum detrimento suarum ovium, quas ipse facere debet, non autem mercenariis ministris committere, neque Episcopus illum in Vicarium Capitularem deputare contra dispositionem Sacrorum Canonum, & cum gravi præjudicio totius Diœcesis, ac præsertim Capituli, ut ex mente ejusdem Sacræ Congregationis Concilii decidunt Riccius *decis.* 319. *numer.* 1. & *seq. part.* 4. Barbos. *Apostolicar. decis.* 713. *numer.* 3. & Ventrigl. *in prax. Eccles. de resid. Paroch. annot.* 20. §. 2. *numer.* 36. qui cum Gonzalez, & Garzia invehitur contra Navar. *cons.* 15. *de Cleric. non resid.* & *cons.* 5. *de ætat.* & *qualit.* excusantem Parochum a residentia pro exercendo officio Vicarii.

Quod adeò verum est, ut ne ipse quidem Episcopus 4
absque dispensatione Apostolica potest habere in sui servitium Parochum, nec item potest illum occupare in servitio Ecclesiæ Cathedralis, ut nempè sit Vicarius, Visitator, Secretarius, Fiscalis, & hujusmodi alia exercere officia, ut per Armendar. *in addit. ad recompil. Leg.* Navar. *l.* 2. *tit.* 22. *l.* 2. §. 2. *de resid. vel abs. Paroch. numer.* 166. & *binis seqq.* Gonzal. *ad d. regul.* 8. *gloss.* 6. *numer.* 258. Barbos. *de offic. Episcop. part.* 3. *allegat.* 53.

gat. 53. num. 85. Zerol. *in prax. Epiſcop. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 27. Garz. *de benef. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 42. Sà *v. reſidentia num.* 1. ubi ait, Parochum, ne reſideat, nulla excuſat conſuetudo, nec ſecundùm Sacræ Congregationem Concilii excuſat ſervitium Epiſcopi, aut Cathedralis, aut officii Sac. Inquiſitionis, aut paucitas ovium, aut defectus domus propriæ; poteſt enim conducere alienam, nec ſecundùm Cajet. 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 5. eſſe Auditorem Rotæ, aut Secretarium Sedis Apoſtolicæ, aut ſecundùm Sotum, eſſe Cardinalem, Quarant. *in ſumm. Bull. d. v. Reſidentia*, Poſſevin. *de offic. Curat. cap.* 1. *num.* 12. & dicunt Sac. Congregationem hoc declaraſſe, nempè *Epiſcopum non poſſe uti opera Parochi in viſitatione, vel in alio ſervitio ſuæ Diœceſis, niſi pro tempore permiſſo duorum menſium, & tunc pro eo tempore idoneus Vicarius debet deputari*. Immò neque de jure communi conceditur Epiſcopo, poſſe habere in ſui ſervitium Parochum, ut notat Gonzal. *num.* 260. cum textus *in cap. de cætero, & in cap. ad audientiam de Cler. non reſid.* loquantur ſolùm de Canonicis, quamvis putet Gratian. *diſcept.* 166. *numer.* 20. *tom.* 1. hodie non poſſe Epiſcopum aſſumere Canonicos in ſui ſervitium, licèt non ſint Curati, cùm multi hoc tempore reperiantur viri docti, & Epiſcopi habeant redditus ſatis amplos, ut aliunde poſſint ſibi providere. Et quidem dum Parochi in hujuſmodi ſunt ſervitio, a ſuis Eccleſiis abeſſe cenſentur, ut reſolutum ait idem Barboſ. *loc. alleg. num.* 83. & ad Concil. *d. ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *num.* 52. & *de offic. Paroch. part.* 1. *cap.* 8. *num.* 23. ubi monet, reſidentiam Parochi eſſe adeò præciſam, ut ille ab illa excuſari non valeat etiam ex iis cauſis, ob quas Canonici reſidere non coguntur, ideòque minimè poſſe Epiſcopum uti ſervitio Parochorum, licèt aliàs uti poſſit ſervitio Canonicorum. Quod etiam firmat Gonzal. *ubi ſupra numer.* 255. & *ſeqq.* Ratio autem eſſe videtur, quia non eſt tanta communio inter Epiſcopum, & Clericos inferiores, quanta eſt inter ipſum, & Canonicos, qui ſunt membra ejus corporis.

5 Et quamvis contrarium videatur ſuaderi, quando concurrit neceſſitas Eccleſiæ juxta diſtinctionem Abb. *in d. cap. ad audientiam de Cleric. non reſid. in* 6. attamen in hoc caſu, præterquamquod requireretur diſpenſatio ad tradita per Lotther. *d. l.* 3. *quæſt.* 27. *num.* 40. & *ſeqq.* ac Sbroz. *de offic. Vicar. in addit. quæſt.* 43. nulla poteſt conſiderari urgens neceſſitas, vel utilitas Eccleſiæ, cùm veriſimile non ſit, alios non reperiri æquè idoneos in tota Diœceſi, & præcipuè in Capitulo Cathedralis Eccleſiæ, cujus Canonicos jura præſumunt eſſe peritos, ac conſilio maturos, ut adnotat D. Fagnanus *in cap. ſuper inordinata num.* 12. *de præb.* neque ſufficiat in hac materia utilitas totius Epiſcopatus in genere, ſed requiritur utilitas Eccleſiæ in ſpecie, ut tradit Jo: Andr. *in cap.* 1. *ſub num.* 3. *de Cleric. non reſid. in* 6. Et, quando etiam aliqua conſiderari poſſet urgens neceſſitas, vel utilitas, adhuc non poſſet Epiſcopus uti opera, atque ſervitio Parochi ultra duos menſes illi permiſſos a Tridentino, ut ex mente ejus Sacræ Congregationis reſolvit Barboſ. *Apoſtolic. deciſ.* 302. *numer.* 2. & *de offic. Epiſcop. cit. allegat.* 53. *num.* 86. & *de offic. Paroch. part.* 1. *cap.* 8. *num.* 23.

6 Neque his adverſantur declarationes aliquæ S. Congregationis ſuper Epiſcopis, quæ interrogata, an Sede Epiſcopali vacante Canonici eligere valeant in Vicarium Capitularem Canonicum ejuſdem Eccleſiæ, qui in eadem Civitate, & Eccleſia curam quoque gerit animarum, ipſa affirmativè reſpondit, & generatim, quod Parochus Urbanus tàm Epiſcopi, quàm Capituli Vicarius deputari poſſit, ſi habeat alia requiſita, declaravit in Aurienſi 19. Martii 1610. & 19. Julii ejuſdem anni, traditque Barboſ. *de Canon. & dignitat. cap.* 42. *numer.* 37. Nam omiſſo, quod ſalva reverentia tanti Tribunalis contraria opinio magis placet Riccio *deciſ.* 319. *numer.* 5. *part.* 4. reſpondetur in eiſdem declarationibus expreſsè declaratum etiam fuiſſe, illas tantùm procedere in Parocho habente curam animarum in eadem Eccleſia, & Civitate, non autem in Parocho extero, vel Diœceſano, ut per Barboſ. *de jure Eccleſ. l.* 1. *cap.* 32. *numer.* 38. *tom.* 1. & *de Canon. & dignitat. d. num.* 37. & *ſeq.* & *Apoſtolic. deciſ.* 125. *num.* 22. & *ad Concil. d. cap.* 16. *ſeſſ.* 24. *num.* 7. & *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *num.* 53. Ratio autem diverſitatis eſt in promptu. Quia cùm Parochia dicatur officium Curatum, quod reſidentiam requirit cauſa adminiſtrandi Sacramenta, & talis ratio ceſſet in caſu, quo Parochus habet curam animarum in eadem Cathedrali, & Civitate, in qua poteſt quacumque hora reſidere, utique nil mirum, quod ipſe poſſit exercere officium Vicariatus, ex quo ceſſat tranſgreſſio legis, & conſequenter ejus diſpoſitio, non autem Parochus exterus, vel Diœceſanus ut rectè ratiocinatur Ricc. *d. dec.* 319. *num.* 5. Sicut aliàs neminem retinere poſſe duas dignitates, vel duos Canonicatus, & duo officia, licèt ſint in eadem Civitate, obſervat Juriſconſultiſſimus Spada *conſ.* 49. *num.* 4. *lib.* 3. quia licèt non impediant reſidentiam, impediunt tamen intereſſentiam in divinis, ac ſervitium in Eccleſia, & hac ratione dicuntur incompatibiles, non autem ratione reſidentiæ. Hinc generaliter eſſe Parochum, & Vicarium ſunt officia malè compatibilia in eadem perſona ex Sacr. Congregatione ſuper Epiſcopis 19. Junii 1603. Ex eo, quod ut quis benè exerceat alterum ex dictis officiis, alteri neceſſariò deeſſe cogitur, ex eadem in Sutrina 16. Novembris 1640.

Parochus autem exterus, vel Diœceſanus nequit ha- 7
beri pro reſidente, ſi inhabitet in Civitate, a qua diſtet ſua Parochialis duobus, aut tribus milliaribus. Quod procedit, etiamſi Dominicis, aliiſque feſtis diebus ad Eccleſiam ſuam accedat, ſicuti declaratum fuiſſe a S. Congregatione Concilii conteſtantur Garz. *de benef. part.* 3. *cap.* 2. *numer.* 179. Barboſ. *de offic. Epiſcop. d. allegat.* 53. *num.* 74. & *de offic. Paroch. par.* 1. *cap.* 8. *numer.* 39. & *ſeq.* ubi addit hoc ipſum procedere, etſi populo per alium æquè facilè, ac fortaſſe melius ſerviatur, quia Concilium *d. ſeſſ.* 23. *cap.* 1. requirit induſtriam perſonæ, quæ per alium non poteſt ſuppleri, ſubditque amplius, Parochum reſidentem quidem, ſed non exercentem officium ſuum, minimè ſatisfacere præcepto reſidentiæ, ex quo nihil prodeſt Parochi præſentia, miniſterio deſtituta, ſed potiùs offendat.

Et quidem reſidentia, ad quam tenentur Parochi non eſt reſidentia materialis, hoc eſt habitatio in Parochia, ſed eſt reſidentia formalis, hoc eſt exercitium muneris paſtoralis, ut docent communiter Sylveſt. *v. Reſidere numer.* 1. Angel. Tabien. Nald. *eodem v.* Zerol. *part.* 1. *prax. v. Parochus, §.* 4. Garz. *de benef. par.* 2. *cap.* 2. *numer.* 179. referens declarationem Sacr. Congregationis, Barboſ. *de poteſtat. Epiſcop. allegat.* 71. *num.* 3. qui plures alios refert, & conſtat ex Concilio Tridentino *cap.* 1. *de reform. ſeſſ.* 23. dum inculcans debitum paſtoralis curæ inculcat reſidentiam, qua paſcat, & regat. Nam reſidentia formalis dicit præſentiam cum exercitio muneris paſtoralis; eſt enim illa, ad quam obligat munus paſtorale; non obligat autem ad ſolam præſentiam, ſed ad exercitium curæ paſtoralis, & ideò importat præſentiam cum exercitio talis muneris.

Hinc eſt, quod ad effectum, ut Parochus poſſit per 8
ſeipſum ſatisfacere officio ſuo, ac promptiùs animarum periculis occurrere, tenetur habitare in domo ipſius Parochialis, nec poteſt in aliis, niſi in defectum, & tunc nonniſi intra limites Parochiæ, Rot. *deciſ.* 354. *num.* 5. coram Buratto, & Barboſ. *de Paroch. dict. cap.* 8. *numer.* 38. D. Fagnan. *in cap. extirpandæ, §. qui verò num.* 12. *de præb.* Vel propè illam in modica diſtantia, ut ex Sacra Congregatione refert. Dian. *par.* 3. *tract.* 4. *reſolut.* 156. *in fin.* & Bonacin. *tom.* 1. *de oblig. reſid. punct.* 1. Ex qua neceſſitate habitandi in domo Parochiali alia profectò inſurgit incomparabilitas, ne Parochus poſſit eligi in Vicarium, quia iſte tenetur habitare in Epiſcopo, ut ex mente Sacræ Congregationis ſuper Epiſcopis, reſolvit Ricc. *reſolut.* 116. *numer.* 1. & 2. ubi advertit, nihil obſtare, quod Epiſcopus in quacumque parte ſuæ Diœceſis ſibi beneviſa poſſit pro Tribunali ſedere, quia in his, & ſimilibus Vicarius non æquiparatur Epiſcopo, cui major, & liberior facultas conceſſa eſt.

Neque ſuffragatur, ſi hujuſmodi Parochus jam exti- 9
terit Vicarius Defuncti Epiſcopi, atque adeò quod validè eligi deinde poſſit a Metropolitano, vel a Capitulo juxtà Tridentinum *d. cap.* 6. verbis illis: *Item officialem, ſeu Vicarium intra octo dies poſt mortem Epiſcopi conſtituere, vel exiſtentem confirmare omninò teneatur*. Quoniam id locum habere poteſt, quando contra ipſum non militarent prædictæ exceptiones, & aliàs idoneus eſſet, prout requirit idem Concilium, & expreſsè infertur, teſte Garzia *de benef. part.* 5. *cap.* 7. *numer.* 10. ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii, quæ in Macarenſi declaravit, poſſe Capitulum, vel Metropolitanum, vel Epiſcopum propinquiorem in Eccleſia exempta confirmare Vicarium exiſtentem, dummodò habeat qualitates in præſenti decreto requiſitas, aliàs electio ſit nulla. Quòd adeo verum eſt, ut pariter declaraverit in eadem Macarenſi, quòd ſi Epiſcopus demortuus reliquit Vicarium, quem elegerat, cùm non eſſet Doctor, Capitulum non debet eum confirmare, ſed alium, qui ſit Doctor, eligere, referente id etiam Barboſa *de jur. Eccleſiaſt. lib.* 1. *cupit.*

32. *num.*

32. num. 50. tom. 1. de Canon. & dignit. cap. 42. num. 50. & de offic. Epiſcopali dict. par. 3. allegat. 54. numer. 168. & ad d. cap. 16. Trid. num. 26. in fine. Eoque magis, quando in diœceſi, & in Capitulo adſunt Doctores, non ſolùm moribus, & ætate, ſed etiam ſcientia idonei, itaut non verſemur in altera parte diſpoſitionis conciliaris, ibi : *vel aliàs, quantum fieri poterit, idoneus*. Et quatenus in ea verſemur, adhuc puto validè non poſſe eligi Parochum in Vicarium, ex quo ipſe in ſimilibus terminis non excuſetur a reſidentia, ſi doceat grammaticam in Civitate per duo milliaria diſtante a parochiali, quamvis ſingulis diebus vellet ad eam accedere, & quamvis non inveniretur alius idoneus in Civitate ad docendum, ut ex declarationibus Sac. Congregationis firmat Barboſ. *de offic. Paroch. part. 1. ad. cap. 8. num. 39. & de offic. Epiſcop. d. par. 3. alleg. 53. num. 75.*

10 Et proſequendo hanc materiam reſidentiæ parochialis, quæ frequens eſt, atque utilis, juxta Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 6. cap. 2. & ſeſſ. 13. cap. 1. de reform. Epiſcopis inferiores, quævis beneficia Eccleſiaſtica perſonalem reſidentiam de jure, ſive conſuetudine exigentia, in titulum, ſive commendam obtinentes, ab eorum Ordinariis, quemadmodum eis, &c. expediens videbitur, opportunis juris remediis reſidere cogantur*. Non dixit intereſſentiam, quia illa propriè cadit in dignitatibus, & Canonicatibus cathedralium, vel Collegiatarum, in quibus amittuntur diſtributiones. *De jure, vel conſuetudine*. Benè hæc duo ſimul ſunt poſita, quia, etſi omnia beneficia etiam ſimplicia de jure reſidentiam requirant, *cap. Quia nonnulli, de Cleric. non reſid. & cap. præterea de præb.* tamen generali conſuetudine illam non exigunt, ut per Lap. *alleg. 36.* & nos alibi. Et in eis, ſicut in altaribus poteſt quis per alium deſervire pro Miſſis, & aliis divinis Officiis, Calder. *in cap. ſuper inordinata de præb.* Lap. *alleg. 5. num. 8. alleg. 35. num. 2. & alleg. 116. num. 2.* Niſi in fundatione expreſsè electa ſit induſtria perſonæ, ut per eumdem Lap. *ibidem*. Et quòd hìc dicitur de conſuetudine, ad ea beneficia referri poteſt, quæ, licèt de ſui natura reſidentiam non requirant, nihilominus conſuetudine inductum eſt, ut requirant, juxta Gloſ. *in cap. Cum ſatis, v. Conſuetudinis, de offic. Archid.* Quando autem ex qualitate beneficii proprer conditionem in fundatione appoſitam, vel de jure, aut conſuetudine, vel ſtatuto teneatur quis reſidere, vide tradita per Lap. *dict. alleg. 116.* Item quæ requirantur ad hoc, ut Eccleſia ſit curata, Gomez *in regul. de idiom. quæſt. 11. In titulum*, puta ſi habeat titulum alicujus Sancti, ſub cujus invocatione denominetur, qui titulus per ſe non cogit ad reſidentiam, niſi alias habeat Eccleſia illa cauſas ad reſidendum. *Sive commendam*, intellige ſive perpetuam, ſive temporalem, ſive habeat naturam depoſiti, vel tituli veri, ut *ſeſſ. 7. cap. 2. Ab eorum Ordinariis*. Qui ſint iſti Ordinarii, dixi aliàs. Secundùm autem ſubjectam materiam veniunt appellatione Epiſcoporum, etiam ex decretis Concilii, ut *ſeſſ. 5. cap. 1. & 2. ſeſſ. 6. cap. 2. & 3. ſeſſ. 7. cap. 5. 6. 7. 8. 14. & 15. ſeſſ. 14. c. 1. 4. & 5. ſeſſ. 21. cap. 9. ſeſſ. 22. cap. 1. 2. 5. 9. 11. ſeſſ. 23. cap. 1. 8. 17. ſeſſ. 24. de reform. matrim. c. 1. 2. 78. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 4. eadem ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. & 16. quemadmodum eis, &c.* Per hæc verba videbatur relictum arbitrio Ordinarii, quomodo, vel quando quis reſidere debeat. *Seſs. verò 23. c. 1. v. Eadem omninò*, præſcriptæ ſunt cauſæ ad non reſidendum, & tempus, nec non pœnæ certæ ſtatutæ ſunt, contra quas non poteſt Ordinarius diſpenſare, ſed benè poteſt ſuo arbitrio pœnas imponere, cogendo Curatos ad reſidendum, ut in Conſtitutione Pii IV. *incip. Inter præmia* ſub anno 1564. & B. Pii. V. *incip. Cupientes* 1568. *Reſidere cogantur*, in proprio loco, ubi parochia ſita eſt, ſi ibi ſit domus ad habitandum. Quod ſi parochia domum non habeat, tunc in alia Domo, quæ ſit intra limites parochiæ, aut ſaltem ita vicina Eccleſiæ parochiali habitetur, ut inde commodè poſſit per ſeipſum inſervire: Quod intelligendum eſt, dummodo actu habeat parochianos, *cap. licet canon. de elect. in 6.* quia tunc dicitur propriè Curatus, Staffil. *de qual. & ſtat. benef.* Rebuff. *in prax. tit. de non prom. infr. ann. num. 35.* Tenentur autem reſidere per ſeipſos, nec poſſunt deſervire per ſubſtitutos, *cap. 2. de Cler. non reſid.* cum *cap. fin. de præb. §. præterea*. Cùm electa ſit induſtria perſonæ, *argum. cap. Cum ſit de ætat. & qualit. & cap. fin. de offic. deleg.*

11 Notandumque, quod exercitium muneris paſtoralis formaliter non conſiſtit in materiali exequutione eorum, quæ pertinent ad munus paſtorale, ut advertit etiam Hurtad. *tom. 1. Moral. reſolut. tract. 2. cap. 3. reſolut. 6. n. 55.* ſed in formali regimine, & directione tuarum ovium. Conſiſtit autem hoc regimen, & directio, quod ipſe diſponat, quæ pertinent ad curam animarum in omnibus, & ſingulis occaſionibus, ordinando quæ neceſſaria ſunt, & diſponendo pro cujuſque neceſſitate. Quod ex eo conſtat, quia ſi parochus ratione numeroſæ plebis non poſſit omnibus aſſiſtere, ſed adjungat ſibi alios Sacerdotes, quibus certam partem parochiæ committat, parochus dicitur reſidere, etiam quoad eam partem; ſicut etiam quando adſunt Vicarii, quibus incumbit cura miniſtrandi Sacramenta. Quod indicat etiam Concilium Trid. *d. ſeſſ. 23. cap. 1.* dum opponit mercenariorum more deſerere gregem, & incumbere in munera paſtoralia, atque invigilare, & aſſiſtere gregi. Ex quo fit, quod ſi quis præſens diſponeret, quæ pertinent ad curam animarum, quamvis per ſeipſum non mandaret exequutioni, diceretur formaliter reſidere; quia verificaretur, quod incumberet in munera paſtoralia, ea diſponendo, & ordinando, atque quod gregi ſuo invigilaret, atque aſſiſteret. Sic enim Chriſtus dicitur in deſerto paviſſe turbas, quamvis miniſterio diſcipulorum diſtribuerit cibum.

Proſequitur Concilium. *Nullique privilegia, ſeu indulta perpetua de non reſidendo, aut de fructibus in abſentia percipiendis, ſuffragentur. Indulgentiis verò, & diſpenſationibus temporalibus ex veris, & rationabilibus cauſis tantùm conceſſis, & coram Ordinario legitimè probandis, in ſuo robore permanſuris*. Quibus caſibus nihilominus officium ſit Epiſcoporum tanquam in hac parte a Sede Apoſtolica delegatorum providere, ut per deputationem Vicariorum, & congruæ portionis fructuum aſſignationem, cura animarum nullatenus negligatur, nemini quoad hoc privilegio, ſeu exemptione quacumque ſuffragante. *Nullique privilegia, &c.* Quia Pontifex non dat licentiam perpetuam ad non reſidendum, Pavin. *in tract. de viſit.* Si quæ autem licentia data reperiatur, cenſetur revocata per hunc textum. Sic neque proſunt in hoc caſu ſua privilegia Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis, ut eo nomine non teneantur reſidere, quia iis non obſtantibus ad reſidendum ſunt cogendi. *Aut de fructibus in abſentia percipiendis*, ut *ſeſſ. 23. cap. 1.* non faciunt fructus ſuos in utroque foro, nec poſſunt Canonici invicem, ſibi hanc pœnam remittere, aut aliter diſpenſare, ſed fructus debentur fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus, prout notat Gemin. *in cap. 1. de Cler. non reſid. in 6. Et congruæ portionis*. Sicut Vicarii deputatio, ita & congruæ portionis aſſignatio ad Epiſcopum pertinet, ut Sedis Apoſtolicæ delegatum ex hoc textu. 12

Quanta autem portio eſſe debeat, habetur ex Conſtitutione B. Pii V. & legitur in Concilio Moguntino *cap. 70.* & S. Congregatio ſuper Epiſcopis declaravit, hanc portionem remitti arbitrio Epiſcopi, penſata qualitate beneficii ac Vicarii deputandi, & ex fructibus Eccleſiæ ſumendam eſſe, niſi ſint aliquæ perſonæ obligatæ ad ſupplendum aliundè, ut in Tridentina, & in Vercellenſi 25. Januarii 1593. eadem Sac. Congregatio, cujus ſententia fuit a Summo Pontifice approbata, & Theſaurario Cameræ Apoſtolicæ intimata, & Epiſcopo pariter, atque aliis ſignificata; & commiſſa eſt, *che la porzione da aſſignarſi da' Veſcovi a Vicarj nelle Parochiali vacanti deve eſſere a ragione di cinquanta inſino a cento ſcudi, ſecondo la qualità de' benefizj Curæ animarum*. Ex his patet, totum hunc textum reſtringi ad curam animarum. Nec placuit opinio eorum, qui aſſerebant, loqui etiam de reſidentia Dignitatum, & Canonicatuum; quia in eis non obſervatur præſcripta forma ad licentias obtinendas, nec deputatur Vicarius in ipſorum abſentia, & tantùm amittunt abſentes diſtributiones quotidianas, quæ non militant in Curatis. Præterea textus iſte conformat ſe *cap. 1. §. eandem omninò ſeſſ. 25.* ubi tantùm agitur de beneficiis curatis; Et ita intellexit Navar. *in ſum. cap. 26. num. 121.*

Quare per hoc decretum Epiſcopus poteſt compellere ad reſidendum Parochum, non obſtante conſuetudine reſidendi in loco diſtanti a parochia per ſex miliaria, ut delaravit S. Congregatio Concilii in Conchenſi. Per hoc ipſum decretum non datur facultas Ordinario diſpenſandi a reſidentia ex quavis ratione, ut in Piſtorienſi. Proviſus autem a Collatore inferiori de beneficio reſidentiam perſonalem requirente compellendus eſt ab Ordinario ad reſidendum, ut in Mutinenſi nullique adjiciendum eſt onus extra fundationem beneficii, aut conſuetudinem, ut in Surrentina. Priore verò Commendarum Ordinis S. Benedicti non tenentur reſidere, ſi monaſteria omni prorſus carent conventu, & Cura, ut in Catanienſi, monitio de nominando alio Rectore poteſt fieri Procuratoribus illius Religionis, cui ſubeſt Parochialis. Poteſt etiam per decretum in viſitatione fieri, ut intra terminum competentem ſibi præſentetur alius idoneus, & interim juxta Conſtitutionem B. Pii V. ponendus eſt Coadjutor aſſignata ei congrua portione. Coadjutores verò poſſunt eſſe Seculares, & Regulares amovibiles, &, ſi erunt Religionis Hieroſolymitanæ, gaudebunt 13

ſuis

ſuis privilegiis ut in Cæſarauguſtana, Epiſcopus verò non poteſt ſub pœna excommunicationis, vel ſuſpenſionis mandare Parochis, Canonicis, & aliis, reſidere tenentibus, ne ſine ejus licentia ultra duos, vel tres dies abeſſe poſſint ſed tollenda pœna excommunicationis, exceptis diebus dominicis, & feſtis ſolemnibus, in quibus licebit uti tali pœna ex *dict. ſeſſ. 23. c. 1. v. Quoniam autem in fine.*

14 Parochi tempore peſtis reſidere tenentur, & obligati ſunt hujuſmodi morbo infeſtis Sacramenta miniſtrare nempè baptiſmatis, & pœnitentiæ per ſe ipſos, aut alium idoneum, D. Antonin. *in Summ. ſuæ hiſtor. part. 3. tit. 22. cap. 12. §. Interea.* Quod ſi Parochi hujuſmodi reſolutioni obedire recuſabunt, aut negligenter ſe geſſerint, tunc poterit Epiſcopus in eos juxta Sacrorum Canonum diſpoſitionem animadvertere, etiam per privationem beneficiorum. Et hoc procedit ex conſequentia neceſſaria: & ita fuit reſolutum a Gregorio XIII. in Conſiſtorio. Qua de re nos alibi.

15 Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis in Nucerina 7. Aprilis 1574. *Pare alla Congregazione, che in ogni modo ſi debbano conſtringere i Parochi a provvederſi di caſa, e d'habitazione ne' luoghi, dove hanno le Parochiali, e non potendo ciò fare ſoli per la tenuità delle rendite de' beneficii tenga modo, che i Parochiani gli ſovvengano, e ajutino, e ſe non potranno de' danari, per eſſer anche eſſi poveri, di opere, legnami, ò ſaſſi, che per avventura potranno avere ſu 'l loro ſenza comprargli, non ſi potendo in alcun modo tolerare l' aſſenza de' Parochi dell' anime ſottopoſte alla loro cura per cagione del gran danno, che manifeſtamente ne ſeguita, conſtringendo onninamente i medeſimi Parochi frattanto, che ſi provvedano d' abitazione, ad andarvi ogni giorno, e ſtarvi non oſtante che ſiano Canonici, conforme alla Bolla di Pio V.*

16 Eadem S. Congregatio in Ariminenſi, Epiſcopo, Viſitatori Apoſtolico. *V. S. faccia riſedere i Curati, che non hanno caſa parochiale, in altra caſa, che ſii dentro i limiti della Parochia, e più vicino alla Chieſa, che ſi potrà. I Curati ſotto preteſto d' inimicizia non ponno aſſentarſi dalla cura con licenza del Veſcovo, ma devono domandarla al Pontefice, ò alla Congregazione, la qual ſuole molto bene eſaminare le circonſtanze, e ſpecialmente per qual cauſa ſono contratte le inimicizie, ſe vi è ſtata colpa del Curato, e altre diligenze. E quando pure ſi concede, ſi fa per breve tempo, e tra l' altre condizioni particolari, che ſtii più vicino, che può ſicuramente alla Cura Die 7. Janu. 1578.* Soletque concedere Parocho, qui in ſua parochia poſt illam adeptam graves contraxit inimicitias, maximè ſine culpa, ut poſſit abeſſe per ſex menſes, modò interim aut inimicitias componat, aut beneficium dimittat, relicto tamen idoneo ſubſtituto, ut in Parmenſi 20. Octobris 1579. Imolenſi 10. Febr. 1604. & 6. Auguſti 1601. in Salernitana 17. Auguſti 1640. in Aretina 7. Novembris 1642.

17 Eademque S. Congregatio Concilii cenſuit, ſi inimicitiæ veræ ſint poſt obtentam parochialem, ac ſine culpa Parochi ortæ, poſſe ab Ordinario dari dilationem parocho, ut in alio loco viciniori, ac tutiori maneat durantibus ipſis inimicitiis, item non ultra annum durent. Interea autem idoneum Vicarium in Parochiali ab ipſo Ordinario ponendum, eique congruam portionem aſſignandam ex redditibus ipſius parochialis. Si tamen Parochus abſit per octo menſes, & poſtea hoc non expreſſo obtineat licentiam abſentiæ per tres menſes, hujuſmodi licentia eſt ſubreptitia, & nulla, 11. Auguſti 1617.

18 Tolerari tamen poteſt, quod parochus parochiæ tenuis paucarum animarum non reſideat in parochia, quouſque per unionem alicujus ſimplicis beneficii, vel alio modo ſuppleatur eius congrua, dummodò accedat illuc ad celebrandum feſtis diebus, & quando vocabitur pro Sacramentorum adminiſtratione, S. Congregatio ſuper Epiſcop. 10. Januarii 1579. Si tamen id Epiſcopus nolit tolerare, parochus tenebitur obedire, ut patet ex ſequ-
19 enti decreto: *Cùm Epiſcopus Callienſis nuper edixerit, ut Parochialium Eccleſiarum Rectores in ſuis Eccleſiis reſideant, petit Angelus, Curatus Parochialis Eccleſiæ S. Angeli, an & ipſe teneatur reſidere, cùm redditus Eccleſiæ ſint tenuiſſimi, ejus anteceſſores, ſuper hominum memoriam nunquam reſiderint, Eccleſia ipſa circiter duobus millibus paſſum dumtaxat a Civitate diſtet, & ſex vel ſeptem familias tantùm habeat, neque ipſi Parochiani quicquam curent de reſidentia Paſtoris.* Sacra Congregatio Concilii cenſuit, *Oratorem non excuſari a reſidentia ob cauſas ſuperius expreſſas; ideoque oportere ipſum parere edicto Epiſcopi hac de re edito.*

20 Habens verò duas parochiales unitas, Rector poteſt in qua maluerit reſidere, dummodò una non ſit dignior altera, S. Congregatio Concilii in Abulenſi.

Etiam perpetui Coadiutores reſidere tenentur, ſicut verè curati, etiamſi in aliis beneficiis ſerviant, etiam in Cathedrali, eadem in Brixienſi. 21

Non excuſat a reſidentia officium ſubcollectoris Apoſtolici, neque etiam lis ſuper eadem parochiali, nec minùs excuſant officium Inquiſitoris, eadem in Taraconenſi. 22

Negotia Cleri excuſant a reſidentia ad tempus, ſi legitimè ſint demandata, eadem in Roſſanenſi. 23

Parochi non poſſunt ex Decreto Concilii *in cap. 1. ſeſſ. 23. de ref.* annis ſingulis per aliquod tempus a ſuis Parochialibus abeſſe, niſi cauſa cognita, & licentia ab Epiſcopo in ſcriptis obtenta; eadem in Toletana. Ad quod faciunt notata per Pariſ. de Put. *de ſyndicat. in cap. licentiam num. 1. vol. 2.* Et quamvis dictis Parochis abeſſe licet per bimeſtre, tamen hanc authoritatem ſibi abrogare non poſſunt, ſed licentiam, ut ſupra ab Epiſcopo obtinere debent, eadem in dicta Toletana. 24

Fructus Eccleſiæ, cujus Rector non reſidet, pro rata temporis debet Ordinarius applicare fabricæ Eccleſiæ Parochialis, etiamſi non egeat, quia poterit in dies indigere, eadem in Ravennatenſi. Item Parochi deſervientes in divinis ſuæ Parochiali, quamvis non reſideant in ædibus Parochialibus, vel intra Civitates, non tenentur ad reſtitutionem fructuum, debent tamen cogi ad habitandum in dictis domibus, ſeu intra limites. Item Parochi, quibus propter inhabilitatem fuit datus Coadiutor, non poſſunt extra ſuam Parochiam habitare, etiam relicto ibi Coadiutore, eadem in eadem. 25

Verba Concilii in *d.c. 1. ſeſſ. 23. uſque ad privationem*, intelliguntur incluſivè, dum tamen præceſſerint tria edicta publica, & elapſi ſint ſex menſes, juxta *cap. Ex tuæ de Cler. non reſid.* dictumque caput habet locum in iis tantùm, qui parochialem obtinent, & non in beneficiis ſimplicibus. Idem in Bulla B. Pii V. Eadem S. Congregatio Concilii in Tridentina 24. Julii 1576. 26

Epiſcopus, modò in Epiſcopatu reſideat, ſolutus eſt a reſidentia Decanatus, vel Canonicatus, & cæterorum beneficiorum, illaque retinere poteſt, & fructus percipere, exceptis in Diaconatu, & Canonicatu, diſtributionibus quotidianis, & aliis, ſi quæ fortè ſint, quæ abſentes juſta de cauſa non perciperent, ead. 5. Kal. Auguſti 1565. in Cretenſi. 27

Licèt Eccleſia Parochialis ſit in eo loco, ubi minor pars Parochianorum habitat, & major pars habitat extra Civitatem in aliis oppidis, nihilominus Parochus reſidere debet in loco, ubi ſita eſt Eccleſia, & Parochianis, qui longè abſunt ab Eccleſia, & propter locorum diſtantiam patiuntur incommoda in percipiendis Sacramentis, & divinis officiis audiendis, ſuccurratur remedio *cap. 4. ſeſſ. 21. & cap. Ad audiendam de Eccleſ. ædif.* eadem in Aquilana ſub die 22. Martii 1569. 28

Per motum proprium B. Pii V. publicatum 25. Julii 1568. ſuper reſidentia Canonicorum habentium Parochialem, non cenſetur abdicata, & ablata facultas Ordinario concedendi licentiam recedendi a Parochiali per aliquod tempus, dummodò ea utatur intra limites præſcriptos a Concilio in dicto decreto *cap. 1. ſeſſ. 23.* eadem in Barchinonenſi idibus Septembris 1569. 29

Epiſcopus pro viſitatione ſuæ diœceſis uti poteſt opera Parochi per quatrimeſtre ſingulis annis, modò interim in Eccleſia Vicarium deputet, eadem in Eginatenſi die 4. Novembris 1570. 30

Parochus ob infirmitatem, & aeris intemperiem a reſidentia non excuſatur, ſed infirmitas ſit curabilis, & in loco Parochialis non adſit copia medicorum, medicinarumve, poterit Ordinarius eidem dilationem concedere trium, aut quatuor menſium, ut curari poſſit in locis vicinioribus commodioribus. Interim tamen Eccleſiæ deputet Vicarium pro cura animarum, eadem in Auſculana die 8. Decembris 1571. 31

Qui Canonicatum, & Parochialem obtinet, ſi reſidet in Parochiali ex præſcripto Bullæ B. Pii V. diſtributiones quotidianas lucrabitur, ſi Canonicatus conſtat ſolùm diſtributionibus non habentibus præbendam, eadem in Urbinatenſi 16. Januarii 1576. 32

Dignitates, quæ unitas habent Parochiales Eccleſias, requiritur, quod illas obtinentes reſideant in dignitate juxta *cap. Extirpanda, de præbend.* eadem in *Feltrenſi die 6. Maji* 1586. 33

In Laudenſi, Epiſcopo. *Nel particolare delle diſtribuzioni, quotidiane hanno riſoluto le Signorie loro Illuſtriſſime, che i due Canonici, i quali hanno ſervito V. S. nelle viſite non poſſano godere quelle diſtribuzioni, le quali ſono aſſignate giornalmente per ciaſchedun' ora, ma ſe ve ne fuſsero altre, che ſogliono chiamarſi Maſſa groſſa, le quali ſi devono in una, o più volte frà l' anno, di queſte potranno participare. Ed intorno alle Capellanie, alle quali devono eſſere* 34

ſere preſentati per loro fondazione Sacerdoti, ſi è riſoluto, che ſii lecito a i Capellani farvi celebrare per ſoſtituto, die 19. Julii 1588. Sed hoc eſt extra rem.

35 *Preſuppoſto, che da tempo immemorabile la Chieſa della Pieve attualmente ſii ſtata, e ſii al preſente ſenza popolo, ſenza cura Sacramentale, e giuriſdizionale, e del tutto ſenza amminiſtrazione alcuna di Sacramenti, ſente la Congregazione, che indubitatamente debba tenerſi, che abbia mutato natura, e di curata ſii ridotta a beneficio ſemplice, e così tiene, e pratica la Cancellaria Apoſtolica, e percio, che non poſſa il Pievano eſſere aſtretto a reſidenza tampoco in altra Chieſa, della quale egli non abbia il titolo, mà non perciò ſii eſente da farvi almeno celebrare Meſſa nè giorni di Feſta, però ſoddisferà in queſto all' obbligo ſuo,* eadem in *Ajacenſi 25. Octobris* 1588.

36 Congregatio Concilii cenſuit, Parocho cauſa ſtudiorum non eſſe dandam licentiam, cùm hodie per Concilium non admittantur, niſi per concurſum, qui magis idonei fuerint judicati, die 22. Februarii 1590.

37 Et in Urbinatenſi die 21. Martii ejuſdem anni eadem cenſuit, *che l' editto fatto dal Vicario ſopra la reſidenza, non dee contenere maggior rigore di quello, che dà il Concilio, perciò lo moderaſſe, riducendolo ad terminos Concilii.*

Reliqua vide apud citatos Authores.

CONSULTATIO V.

An aſſenſus præſcriptus in decretis de celebratione Miſſarum a Sacra Congregatione Concilii, juſſu Urbani VIII. editis, in ſuſceptione onerum perpetuorum, requiratur duntaxat, ut Ordinarius exquirat, bona aſſignanda eſſe fructifera, & correſpondentia oneribus adjungendis, an ut ſubrogetur in locum beneplaciti Apoſtolici reſpectu bonorum propriorum, itaut hujuſmodi bona propria locorum piorum valeant obligari pro adimplendis oneribus ſuſcipiendis, interveniente dicto ſolo aſſenſu Ordinarii, & in caſu non adimplementi ſubhaſtari ſine alio beneplacito Apoſtolico, vel potius beneplacitum Apoſtolicum debeat præcedere ſubhaſtationem?

1 QUoad hoc dubium ponderandum eſt, quod Sacra Congregatio nullam facit mentionem bonorum propriorum Eccleſiæ, vel loci pii, ſed tantùm requirit licentiam Ordinarii, vel ejus Vicarii, ut inquirat, bona aſſignanda eſſe fructifera, & correſpondentia oneribus injungendis, ut patet ex illis verbis: *Præcipuamque rationem habeant, ut redditus, qui Eccleſiis, & locis piis relinquuntur, omninò correſpondeant oneribus adjunctis.* Et ſic ad magis conſulendum idemnitati Eccleſiarum, ac locorum piorum. Unde fruſtra prætenditur, quod, ſi Ordinarius, vel ejus Vicarius defecerit in muniere injuncto reſpectu bonorum inquirendorum, itaut non fiant fructifera, vel fructus non correſpondeat oneribus injunctis, Sacra Congregatio voluerit pro his adimplendis alienari bona propria locorum piorum abſque ſolemnitatibus. *Extravagantis Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien.* cujus diſpoſitionem eſſe uſu receptam, ac religioſè obſervari, teſtantur Marc. Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. 21. numer. 15. & reſol. 38. numer. 10. & reſol. 50. numer. 28.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 58. numer. 25.* Guttier. *can. quæſt. lib. 1. capit. 8.* Garz. *de benef. part. 2. capit. 1. numer. 41. & ſeq.* Quarant. *in ſum. Bull. v. alienatio numer. 4.* Filiuc. *tr. 55. cap. 1. numer. 8.* ubi ait, quod praxis Datariæ ita ſe habet, & juxta illam ſe regulat in expediendis Brevibus *ſi in evidentem*, Barboſ. cum aliis *de poteſt. Epiſcop. parte 3. alleg. 95. numer. 49.* & Rot. *in rec. deciſ. 30. num. 5. part. 1.*

2 Etenim non ſolùm id eſſet ex diametro contra mentem S. Congregationis, dum voluit bona tunc aſſignanda eſſe fructifera, & correſpondentia oneribus adjungendis, verùm etiam omiſſo, an S. Congregatio id facere poſſit, cùm habeat facultatem tantùm declarandi, non autem derogandi Conſtitutionibus Pontificiis, ut per Baun. *tom. 1. tr. 4. quæſt. 33. dict. 1.* certum eſt, quod ſi voluiſſet, poſſe alienari bona propria in caſu, quo non ſufficerent bona aſſignata ſine beneplacito Apoſtolico, ſubrogando in ejus locum licentiam Ordinarii, vel Vicarii, id expreſſiſſet, & in ſpecie derogaſſet *d. Extravag. Ambitioſæ*, cum aliàs non facta hujuſmodi bonorum propriorum mentione, & ſpecifica, atque individua derogatione *d. Extravagantis*, ne ſummus quidem Pontifex cenſeatur voluiſſe ei derogare, ex traditis a Marant. *reſp. 7. num. 29. part. 3.* cum aliis a Gratiano deductis *diſcept. 50. num. 15.*

3 Undè dum facultas data Ordinario a dictis decretis eſt limitata, nempè ad effectum inquirendi, an reddi-

tus, qui aſſignantur, reſpondeant oneribus, nullo modo poteſt extendi ad actum obligandi *ad text. in l. cum ſervo 63.* ibique Bald. *ff. de contrab. empt.* Ideòque nec ſuffragatur pro alienandis bonis Eccleſiarum, vel locorum piorum. Quia ſi Ordinarius prohibetur in ſpecie obligare, multò magis impeditur alienare per *text. in auth. multo magis, C. de Sacroſ. Eccleſ.*

Et licèt in dicta Extravaganti non prohibeatur hypo- 4
theca generalis, & Ordinarius poſſit validè ſub illa ſubjicere bona Eccleſiæ abſque beneplacito Apoſtolico ex adductis a Lezan. *in ſum. v. alienare tom. 3.* Redoan. *loc. cit. quæſt. 2. cap. 6.* Delbene *de immun. cap. 17. dub. 1. numer. 30.* contra Vaſquez, Rodriquez, & alios; attamen quando vigore talis hypothecæ proceditur ad ſubhaſtationem bonorum, non poteſt id fieri ſine beneplacito Apoſtolico, cùm tunc fit caſus, a quo incipi non poteſt ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, ut articulo maturè diſcuſſo, & rejectis omnibus contrariis, firmavit Rota in Amerina bonorum 2. Junii 1645. coram Royas inter ejus impreſſas *deciſ. 261.* repetita poſt Merlin. *de pignor. deciſ. 97.* & in Romana cenſus 19. Aprilis 1652. *§. Gratis*, coram Bichio, & in Neapolitana pecuniaria 19. Junii 1656. *§. maximè* coram Zarata, & reſpondit S. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus in Urbevetana 28. Aprilis 1648.

Deficiente itaque ſubrogatione, obligatio Eccleſiarum, 5
& locorum piorum remanet ſub diſpoſitione dictæ *extravag.* Et proindè cùm ab initio contractus non intervenerit beneplacitum Apoſtolicum, debet ſaltem ſubſequi, & præcedere ſubhaſtationem, ac deliberationem, etiamſi agatur de alienatione neceſſaria vigore mandati judicialiter relaxati; aliàs enim daretur caſus alienationis bonorum Eccleſiaſticorum nullo modo permiſſus, ut re diſcuſſa reſpondit Rot. *in dict. Amerina bonorum* ex *num. 6.*

Non obſtat, quod beneplacitum Apoſtolicum requira- 6
tur in alienatione voluntaria, ſecùs autem ſi alienatio eſſet neceſſaria, prout dicitur illa, quæ fit per Judicem. Quoniam hæc concluſio procederet, ſi Judex deveniret ad alienationem vigore obligationis contractæ cum beneplacito Apoſtolico, non autem quando dictum beneplacitum non intervenit in obligatione. Nam ideò Judex poteſt devenire ad alienationem, quia ſolemnitas interpoſita in ortu obligationis, cùm producat ſuum effectum tempore alienationis, dicitur interpoſita ſuper eadem alienatione juxta doctrinam Bald. *in l. Si pupillorum, §. Si pupillus, ff. de reb. eor. qui ſub tut. vel. cur. ſunt*, & in ſpecie reſpondit Rota *in cit. Amerina bonorum num. 11.*

Quod maximè procedit in caſu, quo bona exequuta 7
ſubjiciuntur aliis oneribus perpetuis, & pro illis adimplendis debeant perpetuò manere, nec poſſunt alienari, niſi cum aſſenſu Apoſtolico, & ad effectum reinveſtiendi pretium in aliis bonis magis fructiferis pro adimplendis eiſdem oneribus annexis, & non aliis, ut expreſsè diſponitur in dictis decretis *§. Præterea.*

Minùs obſtat, quod poſſit fieri alienatio hujuſmodi bo- 8
norum cum conditione adimplendi prius onera illis adjuncta, & deindè alia onera. Nam non ſolùm erit alienatio, ſed tollerentur onera Eccleſiis, & locis piis a fidelibus relicta, & converterentur in alios uſus, & ſic commutaretur eorum voluntas è perſona in perſonam, illique derogaretur. Quod abſque beneplacito Apoſtolico fieri nequit, Mart. *de juriſd. part. 2. c. 10. nu. 34.* Buratt. *deciſ. 560. num. 2.* ibique Add. *lit. A.*

Neque relevat, quod, ſi Eccleſia, vel locus pius non 9
poteſt adimplere onera, reſtituat accepta in donatione. Quia præter quod bona donata tranſeunt in patrimonium Eccleſiæ, atque adeò non poſſunt reſtitui ſine dicto beneplacito, ut in terminis reſpondit Aldobr. *conſ. 10. num. 16. vol. 2.* & Rota *deciſ. 42. num. 15. part. 8. rec.* ſpeciale eſt in Eccleſia, quod ob non adimplementum oneris non teneatur reſtituere bona elargita, ſed tantùm poſſit cogi ad adimplendum, quatenus bonorum donatorum vires ſuppetant, ut per textum *ex c. Verùm 4. de condit. appoſ.* & Dian. *reſol. mor. 42. & 124. part. 6. tr. 6.* probat Chriſt. Creſp. de Valdaur. *obſerv. 37. part. 3. num. 55.* Et ideò bona donata quænam onera ſupportare poſſint, erit diſcutiendum.

Atque ex his ſequitur, non poſſe ſubhaſtari bona im- 10
mobilia Eccleſiæ, vel loci pii, dum in contractu obligationis non fuit adhibitum beneplacitum Apoſtolicum, ſine quo nullo jure reperitur, poſſe procedi ad judicialem diſtractionem bonorum Eccleſiaſticorum ex ſupra deductis, præſertim ex Rota poſt Merlin. *de pignor. d. deciſ. 97. num. 14.*

Verùm quia hìc agitur de interpretatione dictorum 11
decretorum, ideò in his, atque hujuſmodi caſibus conſule

ſule Sacra Congregationem Concilii, ad quam privativè quoad alios ſpectat illa interpretari ex Conſtitutione 73. §. *cum ſeqq.* Pii IV. & Conſtit. 74. Sixti V. & adnotat D. Fagnan. *in cap. Quoniam de conſtit. a num. 6.* ubi *num.* 38. teſtatur de ſtylo etiam S. Rotæ, ſuitque obſervatum a S. Congregatione ſuper Epiſcopis *in d. Urbevetana*.

CONSULTATIO VI.

An adjuncti, ſive Conjudices Capitulares teneantur jurare, quando, & in cujus manibus?

1 REſpondeo, Quamvis in S. Concilio Tridentino *cap. 6. ſeſſ. 25. de reform.* nihil diſponatur circa juramentum per Adjunctos præſtandum, unde, ſi nunquam de conſuetudine fuit ab Adjunctis præſtitum, non tenentur illud præſtare, cùm ex hac interpretativa obſervatione declaratur a Concilio, illud non requiri, neque eſſe præſtandum, ut in ſpecie juramenti arguit Menoch. *conſ.* 748. *numer.* 17. *& ſeqq.* cùm tamen ipſi juriſdictionem habeant unà cum Epiſcopo, & re ipſa conjudices vocentur, ac ſint, ut in terminis plenè probat, ac tuetur Sarav. *de juriſd. Adjunct. quæſt.* 3. ubi teſtatur, hanc opinionem eſſe veriorem, reſpondens objectionibus ideò tenentur jurare de ritè ac rectè exercendo ſuum officium, ac de obſervando ſtatuta ſuæ Eccleſiæ, juxta tradita a Joan. Andr. *in cap.* 1. *de his, quæ fiunt a maj. par. Cap.* Gratian. *diſcept.* 564. *numer.* 28. & juxta regulam textus in *l. rem non novam* 12. *C. de judic.* cum declaratione tamen, quod præſtatio talis juramenti non ſit ſubſtantialis pro validitate proceſſus, ac ſententiæ, itaut, illo omiſſo, adhuc ſententiam ſuſtineatur, ut per Bald. *ibid. num.* 6.

2 Et licèt hoc juramentum regulariter præſtandum ſit tempore acceptationis, vel in principio electionis quæ ſit a Capitulo, quemadmodum cæteri Judices initio ſui officii, ut notatur in *Auth. Ut jusjurandum*, ac tradit. Grat. *conſ.* 122. *num.* 9. *lib.* 1. Seraphin. *privil. juram.* 149. *num.* 2. Ex quo acceptatio eſt pars electionis, ſi tamen tempore acceptationis id facere neglexerint, non idcircò amitterent juriſdictionem ſibi conceſſam, ſed tantummodo illius exercitium, ſicut nec capitulum amittit jus eligendi conjudices, ſi in exordio anni illos non elegerit ad tradita per Barboſ. *in collect. ad d. locum Concilii num.* 5. Hinc ſi contigerit tempore electionis non juraſſe, adhuc videtur, non poſſe tunc Epiſcopum per ſe ſolùm procedere, ſicuti nequit, quando Capitulum in principio anni Conjudices non elegit, niſi prævia monitione, ut cenſuit S. Congregatio Concilii, teſte Saravia *quæſt.* 13. Par enim eſt ratio de non electione, & de non juramento præſtito, ideòque idem jus eſt ſervandum, ex vulg. *l. illud, ff. ad l. Aquil.* Everard. *loc.* 35. *a ratione legis* cum aliis per Sur. *dec.* 286. *num.* 8.

3 Recipi autem debet a Capitulo, & in ejus præſtari manibus, ſive in manibus perſonæ deputatæ a Capitulo. Siquidem electio Adjunctorum ſpectat ad Capitulum juxta diſpoſitionem Concilii *d. cap.* 6. ibi: *Ut Capitulum initio cujuslibet anni eligat ex capitulo duos*. Præſtatio autem juramenti fieri debet in manibus eligentis, vel perſonæ ab eo deputatæ ad textum *in Clem. un. de jurejur. §. Porrò*, ibi: *In manibus dilecti filii Joannis, &c. Capellani noſtri adhuc ſpecialiter per nos miſſi, noſtro & præfatæ Eccleſiæ nomine recipientis*, Maximè quod Adjuncti in judicando repræſentat Capitulum. Nam de jure antiquo Capitulum erat Judex competens in cauſis arduis, & criminalibus Capitularium, Rota apud Mohed. *deciſ.* 2. *de for. compet.* ubi ſubdit, quod neque allegari poterat ſuſpectum, & conſonant Canones relati a Lotter. *lib.* 1. *quæſt.* 25. *numer.* 60. *& ſeq.* Barboſ. *de Canon. quæſt.* 28. *numer.* 1. & Cardinal. de Lugo *lib.* 5. *reſponſ. moral. dub.* 25. *numer.* 11. Et ex hoc antiquo Canonico jure profluxit deputatio Adjunctorum a Concilio ordinata, ſicuti adnotavit Lotther. *loc. citat. numer.* 62. & propterea per hanc Adjunctorum deputationem, quoad minus fieri poteſt, jure antiquo derogatum eſſe intelligi debet.

4 Neque videtur hæſitandum de facultate Capituli circa delationem juramenti. Primò, quia in Capitulo præſidet vel Epiſcopus, vel ejus Vicarius generalis, qui habet facultatem deferendi juramentum. Secundò, quia cùm agatur de Conjudicibus, ſive Adjunctis deputandis per Capitulum, cenſetur ſibi data facultas deferendi juramentum dictis Conjudicibus de exequendo omnia neceſſaria pro confectione electionis Conjudicum. Tertiò, quia Capitulum in omnibus actibus Capitularibus, in Capitulo explicandis, prout ſunt officiales Capituli, poteſt illis deferre juramentum.

5 Neque obſtare videtur, quod Epiſcopus ſit Caput Capituli, & quod juramentum debeat fieri in manibus Epiſcopi Superioris. Quia cùm deputatio Conjudicum ſpectet ad Capitulum, & in hac parte Capitulum habeat æqualem juriſdictionem cum Epiſcopo, juramentum debet præſtari in manibus Capituli, in quo, ut dixi, intervenit Epiſcopus, vel ejus Vicarius, qui præſidet Capitulo loco Epiſcopi, quæ præſidentia ſufficit, ex quo agitur de intereſſe ſolius Epiſcopi Capituli, nec Epiſcopus videtur habere majorem juriſdictionem, quam habet Capitulum, & in omnem caſum juriſdictio Epiſcopi in hac parte non poteſt ſeparari a Capitulo, cùm deputatio, ſeu electio Conjudicum ſit facienda in Capitulo, & conſequenter ibi perficienda, cùm ſit acceſſoria ad electionem, & acceſſorium ſequitur naturam principalis diſpoſitionis ad *l.* 2. *ff. de juriſd. omn. Jud.*

6 Immò neque Epiſcopus in tali juramenti receptione ſe ingerere poteſt; dum ipſe in electione Adjunctorum nullum habet ſuffragium, ſed Capitulum ſeorſim ab Epiſcopo eligit, & deputat. Solum enim in communibus Epiſcopo, & Capitulo, utrique juramentum præſtari debet, ſed in ſegregatis ac diviſis inter eos, jurans uni, non tenetur alteri jurare, ſicuti diſtinguendo firmavit Innoc. *in cap. Cùm Clericis* 16. *numer.* 2. *de verb. ſignif.* quem ſequitur Bellam. *conſ.* 31. *numer.* 24. Eòque minus Adjuncti jurare debent in manibus Epiſcopi, dum unà cum illo coæqualem juriſdictionem exercent, & ab illius opinione ac ſententia diſcedere poſſunt, adeòut in caſu diſcordiæ eligi debeat Tertius ad præſcriptum *d. cap.* 6. Tridentini.

7 Vel dicendum, ſuppoſito quod Adjunctorum juriſdictio cenſeatur ſimultanea, ſive aggregativa, quatenus ſimul Epiſcopus, & Adjuncti juſtitiam adminiſtrant in hiſce cauſis criminalibus per ea, quæ tradit Scacc. *de jud. capit. 66. numer.* 4. *lib.* 1. & Bald. *in auth. habita ſub numer.* 32. *Codice ne fil. pro patr.* quos ad hanc rem adducit Sarav. *quæſt.* 4. præcipuè *numer.* 8. *& ſeqq.* non idcircò tenentur accedere ad Palatium Epiſcopi, & in ejus manibus jurare, ſed in aula Capitulari, & coram Capitulo eos eligente, ex regula; par in parem non habet imperium, *l. nam Magiſtratus, ff. de Urb.* Dec. *conſ.* 118. *numer.* 16. & diffusè Tuſch. *concl.* 89. *v. Par, tom.* 6.

8 Quod facilè admittendum eſt, etiamſi Epiſcopus ſit in majori dignitate conſtitutus. Quia ad hunc effectum oportet, quod unus habeat majorem juriſdictionem altero Conjudice, Surd. *conſil.* 47. *numer.* 9. Capyc. *deciſ.* 27. *numer.* 10. *& ſeq.* Franc. Marc. *deciſ.* 52. *numer.* 2. *lib.* 1. In hac autem materia Epiſcopus non exiſtimatur major, ſive ſuperior, ſed par, ex Mantica *deciſ.* 180. *num.* 1. & 2.

9 Comprobatur ex verbis Concilii eo *cap. 6. ibi. Coram Notario tamen ipſius Epiſcopi, & in ejus domo, aut conſueto Tribunali*. Statuendo enim locum in fabricatione proceſſus, & in aliis actibus cauſæ, in cæteris videtur ſenſiſſe, ut fiant in Capitulo, ſeu aula Capitulari, eo magis cùm ibi præſideat Vicarius Capitularis, qui Epiſcopum repræſentant, & ejus locum tenet ad *conſ.* 302. *num.* 1. Feder. de ſen. *& cap.* 20. *num.* 4. *lib.* 3. *var. reſol.* Covarruviæ.

10 Accedit, quod quando contingit dubitari de loco, in quo actus Eccleſiaſticus fieri debeat, vel attenditur conſuetudo, ſi adeſt, vel ea deficiente, celebrandus eſt in Eccleſia, ut obſervant Doctores *in capit. Cum terra*, ſpeciatim Butr. *numer.* 18. *de elect.* ſufficitque locus honeſtus, ut ibidem idem advertunt. Atque ita etiam declaravit Sacra Congregatio Concilii in Majoricenſi die 16. Martii 1652. ad *dict. capit. 6. ſeſſ.* 25. *de ref.* nempè Sacra Congregatio cenſuit, Adjunctos a Capitulo electos teneri jurare, niſi adſit legitima conſuetudo in contrarium, in loco Capitulari, ſtatim ſequuta electione.

CONSULTATIO VII.

An Epiſcopus in Eccleſiis parochialibus exemptis tempore viſitationis poſſit etiam invitis Regularibus conferre Sacros Ordines, ac chriſma, aliaque Pontificalia exercere?

1 NEgativè reſpondendum videtur. Ratio una, eaque præcipua eſt, quia Eccleſiæ Regularium ſunt exemptæ, ut alibi oſtendimus, ſolùmque hæc exemptio revocata eſt per S. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de Regul. capit.* 11. & per Conſtit. Gregorii XV. *de exempt. privil.* in his, quæ ad curam animarum, & actualem Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, ut in declarationi-

tionibus adjectis post *d. cap.* 11. videre est. Collatio autem Sacrorum Ordinum, ac Chrismatis in Ecclesia parochiali Regularium longè excedit facultatem a Tridentino Episcopis concessam; nam est actus jurisdictionis a visitatione Episcopali quoad Curam animarum distinctus. Et licèt ex præscripto ejusdem S. Concilii *sess.* 23. *cap.* 8. *de ref.* Sacri Ordines conferri possint, nedum in Cathedrali Ecclesia, sed etiam in alio diœcesis loco, attamen locus, & Ecclesia hujusmodi debet esse diœcesis dictæ Cathedralis, locus autem exemptus, licèt sit in diœcesi, non tamen est de diœcesi, Rot. *dec.* 207. *num.* 2. & 4. *part.* 2. *div.* & *dec.* 324. *num.* 3. *part.* 1. *recent.*

2 Quinimmò quoad effectum, ut diœcesanus possit in illo jurisdictionalia exercere, reputantur tanquam extra territorium diœcesanum. Exempti enim non dicuntur de diœcesi, a qua per exemptionem sunt exempti. Cochier. *de jurisd. Ordin. in exemp. part.* 4. *quæst.* 29. Proindè locus exemptus judicatur a pari cum loco extra diœcesim, Martin. Lauden. *tr. de privil. quæst.* 90. quem sequitur Cochier. *loc. citat. part.* 2. *quæst.* 1. *numer.* 60. & plenius *d. part.* 4. *quæst.* 54. *num.* 2. ubi quod locus exemptus non censetur esse de territorio, seu de diœcesi Episcopi, & quod comparari soleat loco extra territorium, ac non posse Ordinarios in his locis exemptis licèt sitis in suis diœcesibus, jurisdictionem exercere eo modo, quo illam exercere non possunt in alia diœcesi, Cochier. *part.* 5. *quæst.* 84. *num.* 1.

3 Quamobrem sicut Ordinarius confirmare, ac ordinare non potest suos subditos in diœcesi aliena ex Trid. *sess.* 6. *cap.* 5. *de reform.* ubi habetur, quod nulli Episcoporum liceat cujusvis privilegii prætextu Pontificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de Ordinarii loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subjectas tantùm, si secus factum fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificalium, & ab eo ordinati ab exequutione ordinum sint ipso jure suspensi, illosque in dicta aliena diœcesi confirmando peccat mortaliter, & incurrit suspensionem ab exercitio Pontificalium, ut per Castropal. *tom.* 3. *tr.* 20. *disp. un. punct.* 9. *numer.* 8. & sicut etiam Archiepiscopo non licet in diœcesi suorum Suffraganeorum absque eorum licentia confirmare, Quintanadvegna *de septem Eccles. Sacram. tr.* 2. *sing.* 12. Ita neque ea facere potest in locis exemptis.

4 Et in specie, quod Episcopi non possint in locis exemptis Ordinationes Sacras celebrare, nec Confirmationis Sacramentum administrare, plenè probat Tambur. *de jur. Abb. tom.* 1. *disp.* 15. *num.* 10. ea ex antiquioribus Canonistis adducta ratione, quod dictæ Confirmationis ministerium habet mixturam jurisdictionis, Peyrin. *de privil. Minim. tom.* 1. *Constit.* 26. *Leonis X.* §. 247. *num.* 45. & Dian. *resol. mor.* 109. *part.* 3. *tr.* 2.

5 Ac notandum, quod Pontificalium nomine, veniunt actiones propriæ Ordinis Episcopalis, ut collatio Ordinum, consecrationes vasorum, Ecclesiarum, Virginum, & Chrismatis confirmatio, & benedictio vestium, & corporalium, Sanch. *consil. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 50. Sayr. *de censur. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 29. Barbos. *de potest. Episcop. alleg.* 6. *num.* 5. Item omnes actus Sacerdotales, quatenus exercentur cum apparatu Pontificali, idest Mithra, & Baculo, Sayr. & Barbos. *ibid.* Et ajunt Doctores, incurrere Episcopum in pœnam Tridentini, etiam conferendo primam tonsuram; quia, inquiunt, venit nomine Pontificalium, Sayr. *dict. cap.* 16. *numer.* 29. Salzel. ad Diaz. *cap.* 26. *lit. A.* Sanch. *d. cap.* 1. *dub.* 50. *num.* 2. cum aliis, estque communis, quamvis aliqui contrarium teneant, ut Henriquez *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 3. eamque sententiam probabilem ait Bonac. *tract. de suspens. in prat. quæst.* 1. *punct.* 12. *num.* 2. sed improbabilem ait Sanchez *loco allegato.*

6 Quoad usum verò Pontificalium in ordine ad cœremonialia supradictæ visitationis a Cœremoniali Episcoporum præscripta, non denegatur quin illa ad solum visitationis effectum exercere valeat: At quoad illorum usum in signum authoritatis, & per modum habentem mixturam jurisdictionis non videtur concedendum, cùm de jure prohibeatur, Gratian. *in addit. ad decis. March.* 113. *num.* 11. & *discept.* 467. *num.* 27. & *seqq.* Et quando adest speciale privilegium exemptionis, non posse Ordinarios in locis exemptis Pontificalia exercere, admittit Rot. *dec.* 238. *num.* 3. *part.* 2. *recent.* & firmat Cochier. *part.* 5. *quæst.* 21. *num.* 4. qui etiam *part.* 2. *cap.* 1. *num.* 7. pluribus citatis ait, quod Episcopi in locis exemptis, nisi invitati mithra uti non possunt, nec generaliter Pontificalia exercere ex ipso Tridentino *sess.* 6. *cap.* 3. & *sess.* 14. *cap.* 2. *de reform.* Unde S. Congregatio super Episcopis 26. Novembris 1602. declaravit, quod Episcopus in Ecclesiis exemptis se non debet in aliud ingerere, nisi in approbandis Sacerdotibus ad curam animarum. Et in nullius Putineani 20. Augusti, ac 1. Octobris 1701. quod Episcopus, cui conceditur facultas ordinandi, vel dandi dimissorias exemptis, non ideò potest exercere Pontificalia in eorum locis exemptis, nisi ab ipsis invitatus, nec ibi affigere edictum Ordinationum, nisi de ipsorum consensu.

Quæ eò faciliùs admittenda videntur, si hæc novitas 7
Episcopis introducatur, cui cùm sæpè sit causa discordiæ, Sacri Canones resistunt, *cap. Cum consuetudinis, de consuet. capit. quod dilectio, in fin. de consang.* & *affin.* Jas. *in l. in rebus, numer.* 2. *de constit. Princ.* Rebuf. *in repet. rubr. de rescript. numer.* 25. *vers. Item in rebus omnis novitas præsumitur mala*, Jas. ubi supra *num.* 5. etiam invitis, & contradicentibus ipsis exemptis, qui tenentur suas exemptiones defendere etiam in foro conscientiæ, ut ex Navar. *cons.* 15. *num.* 6. *de præb.* tradit Cochier. *d. part.* 5. *quæst.* 89.

At nihilominùs affirmativè respondeo. Pro quo ad- 8
vertendum est, locum exemptum ab Episcopi jurisdictione posse trifariam dici. Primò, impropriè, & per accidens, cùm ratione tantùm personarum exemptarum dicitur exemptus, ut ferè omnia monasteria Regularium. Verè enim loca illa sunt in, & de diœcesi Episcopi, & Prælatus regularis habet jurisdictionem in personas sine territorio, Rodriq. *quæst. regul.* 59. *articul.* 1. *tom.* 2. Suarez *de censur. disp.* 5. *sect.* 4. *numer.* 6. Filiucius *tract.* 11. *nnmer.* 149. Salas *de legib. disput.* 14. *sect.* 6. *num.* 85. In multis tamen casibus, etiam in Regulares exemptos jurisdictionem habet, ut Henriquez *lib.* 7. *cap.* 24. *num.* 2. Barbos. *de potest. Episcop. alleg.* 74. cum pluribus *seqq.*

Secundò modo dicitur locus propriè exemptus, quan- 9
do Prælatus Episcopo inferior habet in eo loco plenam jurisdictionem Episcopalem, ut plurimùm cum temporali conjunctam, sed est intra fines Episcopatus alicujus, seu diœcesis, Rot. *part.* 1. *rec. decis.* 683. Episcopus tamen habet etiam ibi jurisdictionem in multis casibus, ut per Seraph. *d.* 311. Rot. *div. part.* 1. *dec.* 744. Gonzal. *glos.* 43. *num.* 190.

In loco igitur exempto sive primo, sive secundo mo- 10
do Episcopus dicitur esse; ut in propria diœcesi, & residens in diœcesi sua, Gonzal. *d. Glos.* 43. *num.* 187. & potest ibi exercere Pontificalia, & Cathedram habere, juxta tamen *Clem.* 2. *de priv.* Cathedram tamen ad modicum tantùm tempus ibi habere debet, quia non debet mutari sine causa, *cap. placuit ut nemini* 7. *quæst.* 1. Gemin. & Franch. *in cap. Cum Episcopus de offic. Ordin. in* 6. Gonzal. *num.* 192.

Non potest autem Episcopus in loco exempto secun- 11
do modo exercere jurisdictionem contentiosam, seu tribunal erigere per *cap. Cum Episcopus, de offic. ord. in* 6. Rot. *div. decis.* 145. *num.* 1. *part.* 2. *tom.* 1. secùs in loco exempto primo modo, ut per Rodriq. *ubi supra*, Salas, & Filiucius *ibid.* & communem ait Suarez *loc. cit.*

Tertio tandem modo dicitur locus nullius diœcesis, 12
quando scilicet Prælatus loci habet Episcopalem jurisdictionem in subditos Clericos, & Laicos loci, & locus non est intra fines alicujus diœcesis, sed inter diversas diœceses, vel in extremo, verbi gratia ad littus maris, & dicitur habere propriam, seu particularem diœcesim, ut declarat Rot. *dec.* 683. *per tot.* Et quidem in favorabilibus venit nomine diœcesis, & Prælatus continetur nomine diœcesani, at in odiosis non venit, sed venit nomine Ordinarii loci, Cochier. *lib.* 1. *quæst.* 1. *num.* 7. & *seqq.* Episcopus ergo in hoc territorio nullam habet jurisdictionem, nisi in tribus casibus, scilicet quoad visitationem; nam visitantur talis locus a viciniori Episcopo, Trid. *sess.* 25. *cap.* 9. *de reform.* Et quoad licentiam, & cognitionem super causa extractionis reorum è loco Sacro ex Constitutione Gregorii XIV. Et tertio in casu præscriptæ jurisdictionis, vel privilegii, Rot. *div. par.* 2. *tom.* 1. *dec.* 207. *num.* 5.

Ex quibus apparet, quod Episcopus; si se ingerat con- 13
tra jura in loco nullius, primò incidit in suspensionem latam a Tridentino contra exercentem Pontificalia in aliena diœcesi, & in excommunicationes latas in Concilio Lateranensi, in Bulla Cœnæ Domini, & Tridentino, ac ita in terminis de suspensione tenet Cochier. *lib.* 2. *quæst.* 1. *num.* 7.

Si autem se ingerat in loco exempto primo, vel se- 14
cundo modo contra jura, tunc secundo incurrit in excommunicationem latam in Tridentino, & in Bulla Cœnæ contra usurpantes jurisdictionem Ecclesiarum. Si tamen se ingerat, non ut ad illum actum tantùm, sed animo acquirendæ, vel prætendendæ jurisdictionis talis in genere, seu ad universitatem causarum, nullam suspensionem incurrit exercendo Pontificalia in illis locis, immò licitè potest exercere.

15 Ratio autem hujus resolutionis desumitur ex argumento *cap. Responsio 43. de sent. excomm.* Ubi ex concessione baptismi tempore interdicti Pontifex interpretatus est intelligi, concessum esse chrisma, quod ex Glossa est quasi quoddam complementum baptismi. Ergo sicut Episcopus tanquam primus Parochus potest proculdubio baptizare in Ecclesiis parochialibus Regularium, ita etiam & confirmare, ac chrisma conficere, *arg. cap. quoniam 19. can. tit. in 6.* Atque ita declaravit S. Congregatio Concilii. Cùm enim quæsitum fuisset primò, *an Eminentissimus Episcopus Brixiensis in Ecclesia parochiali Monachorum exemptorum possit administrare Sacramentum Confirmationis, invitis ipsis Regularibus?* Secundo, *& quatenus possit, an contra eosdem Regulares impedientes dictam administrationem valeat censuris procedere?*

16 *Sacra Congregatio, re pluries proposita, & maturè examinata, utraque parte informante, affirmativè ad utramque dubitationem respondit 9. Junii 1657.*

17 Eadem videtur esse ratio quoad Ordinationes. Nàm cùm Episcopus tanquam universalis Parochus suæ diœcesis possit suo gregi Sacramenta ministrare, poterit quoque ordines conferre in Ecclesia parochiali Regularium, quæ ratione administrationis Sacramentorum, ac populi illi subjecta est, saltem in ordine ad Sacramenta.

18 Non obstante in contrarium adducta, quia fortè locum habent in Ecclesiis Regularium, quæ non sunt parochiales, de quibus in alio loco a nobis dictum est. Et quidem cùm Episcopi sæpissimè conquerantur adversus nonnullos Regulares, qui vel in concernentibus curam animarum, quam ipsi in sæculares personas exercent, illorum jurisdictionem studiosè declinare satagunt, aliquas eorum querimonias infrascriptis dubitationibus, ac resolutionibus concludere non abs re esse putavi.

19 Et primò. *An Episcopus, seu Visitator ab ipso deputatus, possit visitare Parochos, etiam regulares Monasteriorum, etiam Ordinis Cisterciensis S. Benedicti, Carthusianorum, etiam quantumvis exemptorum, qui exercent curam animarum personarum sæcularium in parochiis in sua diœcesi existentibus, licèt illæ Monasteriis exemptis sint annexæ, incorporatæ, aut de jurepatronatus, non obstantibus privilegiis dictorum Monasteriorum, & ab illis procurationem habere?*

20 Secundò. *An Monachi prædictorum Monasteriorum, quantumvis exemptorum intra limites Diœcesis ad Curam animarum personarum sæcularium expositi, subesse debeant jurisdictioni, visitationi, & correctioni diœcesani Episcopi quoad dictam curam, & excessus extra claustra commissos?*

21 Tertiò. *An Parochi prædicti, etiam Regulares Monasteriorum, ut supra, quantumvis exemptorum, possint curam animarum exercere in dictis Parochiis sine approbatione ipsius Episcopi?*

22 Quartò. *An sub nomine Episcopi præcisè veniant Abbates; prout ipsi se jactant, vel etiam sub nomine Ordinarii in Bullis nominatis in subjecta materia?*

23 Quintò. *An prædicti Parochi, etiam Religiosi Monasteriorum exemptorum, ut supra, vocati ad Synodum teneantur venire, & mandata Episcopalia accipere circa ea, quæ pertinent ad dictam curam, pariterque festa propria diœcesis populo denunciare, & celebrare, & jubilæa, & alia mandata Apostolica ab ipso diœcesano Episcopo accipere?*

24 Sextò. *An prædicti, ut supra teneantur Sacrum Chrisma, & olea accipere ab Episcopo diœcesano, cui possit constare novis, an veteribus, vel nullis, nisi ordinariis, vel communibus utantur?*

25 Septimò. *An prædicti, ut supra, teneantur Cathedraticum quotannis juxta usum diœcesis pariterque jura Episcopalia, quoties res feret, portionesque pro Seminario jam erecto debitas ex dictis Parochiis, licèt Monasteriis exemptis unitis?*

26 Octavò. *An Abbates, & alii Prælati regulares in Parochiis, ubi habent juspatronatus acquisitum, vel cessum a Laicis, quibus in hoc succedunt, teneantur Episcopo diœcesano præsentare Sacerdotes sæculares, ut antea laici tenebantur, an vero possint substituere Monachos, eosque pro libitu, non salutato D. Ordinario, removere, & sic Episcopis jurisdictionem, & reliqua jura subtrahere?*

27 Nonò. *An Episcopus, sive ejus officialis possit Religiosos prædictos exemptorum monasteriorum, ut supra, per censuras Ecclesiasticas ad obedientiam in præmissis compellere?*

28 Sacra Congregatio Concilii in Passavien. jurisdictionis die prima Octobris 1661. ita respondendum censuit.

Ad 1. *Affirmativè quoad primam partem. Et quoad secundam etiam affirmativè, nisi adsit speciale privilegium.* 29

Ad 2. *Affirmativè, Et quoad excessus servetur Concilium cap. 14. de regular.* 30

Ad 3. *Negativè.* 31

Ad 4. *Abbates non venire sub nomine Episcopi.* 32

Ad 5. *Affirmativè in omnibus.* 33

Ad 6. *Affirmativè.* 34

Ad 7. *Etiam affirmativè.* 35

Ad 8. *Item affirmativè.* 36

Ad 9. *Affirmativè in omnibus, quibus subjiciuntur ob curam animarum, nisi habeant speciale privilegium.* 37

CONSULTATIO VIII.

1 *An in Ecclesiis Monasteriorum Regularium sæcularizatis, in quibus exercebatur per Monachos cura Animarum, sicuti etiam nunc exercetur per Sacerdotes sæculares, spectet apponere œconomum, occurrente illarum vacatione, ad Episcopus, an ad Abbatem, cui subjiciuntur cum eisdem privilegiis, & exemptionibus tamen consuetis, & non contrariis Sacris Canonibus, Sacri Concilii Tridentini Decretis, & Apostolicis Constitutionibus, & coram quo sit faciendus concursus?*

2 *An Episcopus possit corrigere, ac punire Curatos, ac Monachos sæcularizatos, aliosque Clericos possidentes beneficia in supradictis Ecclesiis ob delicta ab eisdem commissa, & præcipuè in his, quæ pertinent ad curam Animarum, & Sacramentorum administrationem?*

3 *An curati præfatarum Ecclesiarum teneantur accedere ad Synodum Diœcesanam Episcopi, vel potius ad Synodum dicti Abbatis?*

4 *An Rectores, seu Capellani dictarum Ecclesiarum possint audire confessiones sæcularium, etiam de casibus Episcopo reservatis absque ejus licentia?*

5 *An ad Episcopum pertineat concedere dimissorias pro ordinandis Clericis dictarum Ecclesiarum?*

6 *An Episcopus possit visitare clausuram Monialium existentium in supradictis Monasteriis, vel in eis saltem exercere jurisdictionem uti Delegatus Apostolicus, ac etiam Confraternitates Laicorum, quæ habent altare in præfatis Ecclesiis?*

7 *An Episcopus possit visitare dictas Ecclesias, & in eis exercere pontificalia, & præcipuè Sacramentum Confirmationis administrare?*

8 *An ad Episcopum spectet cognitio causarum validitatis jurispatronatus Laicalis, & honestatis personarum præsentatarum ad beneficia in dictis Ecclesiis existentia? In quibus resolvendis plura in explicationem Tridentini obiter adducuntur.*

REsolutio horum, ac hujusmodi dubiorum maximè pendet a duobus. Primò, an probetur, quod Ecclesiæ, de quibus agitur, existant intra fines Episcopatus. Secundò, an ex literis suppressionis, & sæcularizationis eædem Ecclesiæ effectæ fuerint proprium territorium, adeòut amplius non sint, neque in diœcesi, neque de diœcesi. Addi potest tertium, an per sæcularizationem exemptiones, quæ antea concessæ fuerant Regularibus, adhuc durent quoad Clericos sæculares subrogatos in Ecclesiis, olim subjectis eisdem Regularibus. 1

Quod attinet ad primum, earum existentia intra fines satis probari poterit ex actibus jurisdictionalibus per Episcopum gestis, visitando, mittendo prædicatores, instituendo in beneficiis, aliave plura exercendo, quæ certè concludunt ad hunc effectum, ut in decisionibus coram Pegna, & Attrebatensi, quas sequitur Rota *decis.* 310. præsertim ante *numer.* 3. in congestis ad tractatum Postii *de manut.* & alias sæpè. Item probatur ex enunciativa Summi Pontificis, ut in simili probari existentiam monasterii sub diœcesi Episcopi, dixit Rota in Beneventana jurisdictionis. 13. Maji 1652. §. 1. & 27. Januar. 1553. in princ. coram Zarate, & Montis Casinensis jurisdictionis 27. Martii 1651. §. ex quibus, coram Bichio. 2

Quoad secundum. Ex quo quælibet Ecclesia præsumitur esse in aliqua diœcesi, Rot. *decis.* 324. *numer.* 2. & *decis.* 681. *num.* 1. *in fin. part.* 1. *rec.* ac passim alibi, & fortius quando alius Episcopus in eadem jurisdictione non prætendit, contendens contrarium tenetur quidem probare, vel loca esse nullius, vel fuisse constitutum territorium separatum juxta plenam decisionem Buratti 138. *numer.* 1. cum binis sequentibus. Unde si præfatæ Ecclesiæ sunt in diœcesi, dicuntur esse illius, non 3

autem

autem nullius, & ſic in illis Epiſcopus habet aſſiſtentiam juris, ut per Rot. *deciſ.* 683. *num.* 1. *part.* 1. *& deciſ.* 41. *num.* 1. *part.* 5. *rec.* & in Brixien. Juriſdictionis 11. Aprilis 1639. coram Carillo. Etenim quæ ſunt nullius, non ſunt in diœceſi, nec de diœceſi, quia hæc aliàs implicant, ut declarat Rot. *deciſ.* 207. *num.* 2. *part.* 2. *div.* & latiùs *deciſ.* 324. *num.* 1. *circa fin. part.* 1. *rec.* Et ad hoc ut efficiantur proprium, ac ſeparatum territorium, probandum eſt, quod omnis juriſdictio, quæ Epiſcopo in dictis locis competebat, fuerit ab eo totaliter abdicata, & in Abbatem, ſive Commendatarium translata juxta Gloſs. *in Clem.* 1. *§. volumus*, *v. diœceſani*, *de for. comp.* cum pluribus alleg. *in deciſ.* 54. Martin. Andreæ *ſub num.* 4. Hæc autem probatio non poteſt elici ex literis ſuppreſſionis ſtatus Regularis, ſi non contineant expreſsè hujuſmodi abdicationem, & translationem. Nam tacitè, ac virtualiter ex verbis *ſupponimus*, *& ſubjicimus*, *& earum futuros Priores*, *Canonicos*, *Clericos*, *& alios*, *eiſdem inſervientes viſitationis correctioni*, *& omnimodæ juriſdictioni Commendatarii pro tempore exiſtentis*, deduci non poteſt.

4 Tum quia licèt Monaſterium mutet ſtatum de regulari ad ſæcularem, non idcircò mutat ſubjectionem, cùm remaneat Eccleſia ſubjecta illi, cui antea ſubjiciebatur, licèt in aliis mutet mores, ut inquit Abb. *in cap. dilectus num.* 9. *de Capel. Monach.* ubi teſtatur de communi, & ait, eſſe valde notandum. Quare verba illa trinidendo jus viſitandi, corrigendi, ne ſint otioſa, aut debuendo ſubjectione, & correctione quoad ea, quæ præcisè concernunt curam animarum, aut non ſunt privativè ad Epiſcopum. Quia ad hunc effectum opus eſſet, ut in ſuppreſſione, & erectione cautum fuiſſet, quod Epiſcopus non poſſet viſitare, ſtante quod jus viſitandi poteſt competere cumulativè, nec intelligitur datum privativè, Gregor. XV. *dec.* 4. *num.* 5. *& ſeqq. & dec.* 8. ubi ad rem allegantur declarationes S. Congregationis Concilii. Unde ſemper cenſeri debet conceſſum cumulativè tantùm, ut minùs lædatur authoritas Epiſcopi, & recedatur a S. Concilio, Seraph. *dec.* 1067. *num.* 3. Et gratia non ſit intelligenda, ut deroget juriſdictioni alterius, ſed ut cumulet, Bero. *conſ.* 22. *num.* 25. *& 29. ac ſeqq. lib.* 1. eſtque regula deſumpta *ex l.* 1. *C. de offic. Præf. Urb.* quam latè explanat Surd. *conſ.* 56. *num.* 19. *ac per tot.*

5 Atque hinc eſt, quod Urbanus VIII. poſtquam conceſſerat exemptionem cum eorundem verborum forma ſub anno 1632. monaſterio S. Mariæ de Rambona nullius ſive S. Severini diœceſi, cujus Epiſcopus contendebat ſibi monaſterium ſubjectum eſſe, ut ejus plenæ libertati conſuleret, cognoſcens ex verbis illis ſatis proviſum non fuiſſe, juſſit expediri alias literas ſub anno 1641. in quibus Commendatori, ejuſque ſucceſſoribus prævia narrativa, & confirmatione exemptionis ejuſdem monaſterii, perſonis, bonis, Eccleſiis a ſe, ac ſuis Prædeceſſoribus tributa, a quacumque Ordinarii loci juriſdictione, de extinctione litis poſt hac excitatæ per Epiſcopum S. Severini, prætendentem ſe, niſi ordinaria, ſaltem delegata authoritate a S. Concilio Tridentino ſibi conceſſa, poſſe monaſteria quæcumque exempta viſitare, motu proprio, & ex certa ſcientia Cardinali Abbati, & perpetuis Commendatariis juriſdictionem Eccleſiaſticam in monaſteriis prædictis, ac in bona, perſonas, Eccleſias &c. privativè, quoad Epiſcopum S. Severini & quemvis alium loci Ordinarium etiam uti Sedis Apoſtolicæ delegatum vigore decretorum dicti S. Concilii Tridentini, itaut nullam omninò juriſdictionem, ſeu actum juriſdictionis in monaſteria, bona, perſonas, & Eccleſias &c. quacunque de cauſa unquam exercere, ſeu prætendere poſſit, conceſſit, & impertitus fuit. Ex cujus indulti contextu Rota in dicta nullius, ſeu S. Severini parochialis dixit Monaſteria, & loca exempta cum ſuis membris, & Eccleſiis, licèt eſſent de diœceſi Epiſcopatus S. Severini, per illud tamen fuerunt ab eo ſubtracta, & translàta in Abbatem Commendatarium, & effecta territorium ſeparatum, ut legere eſt in deciſione coram Bevilaqua 12. Januarii 1669.

6 Sed demus aliquando, quod ſub prædictorum verborum forma, atque exemptione veniant omnes illi, qui in eis numerantur, non tamen venit populus, qui in dictis Eccleſiis recipit Sacramenta, & qui non vivit intra earundem Eccleſiarum ambitum, ſed in Oppidis, & Caſtris diœceſis, quæ nullibi conſtat Summum Pontificem voluiſſe a diœceſi Epiſcopi diſmembrare, & alteri tribuere. Certa enim juris propoſitio eſt, quod per exemptionem Eccleſiæ, non dicitur exemptus populus quoad curam animarum per textum expreſſum *in cap. per exemptionem de privil. in* 6. ad quem omnes Canoniſtæ, & tradit *deciſ.* 324. *part.* 1. *rec.* & in Tullenſi matrimonii 26. Junii 1648. coram Ghislerio, & *dec.* 218. coram Royas, & in Toletana coram Bevilaqua 27. Januarii 1662. Atque adeò remanet ſub juriſdictione Epiſcopi. Quia omnia, quæ per privilegia juriſdictionis Epiſcopo expreſsè non adimuntur, illi cenſentur reſervata, & remanent ſub ejus juriſdictione, Rot. *dec.* 234. *n.* 4. *part.* 1. *rec.*

Cùm itaque exemptio ſit reſtricta ad Eccleſias, Cle- 7
ricos, & Clerum &c. non poteſt extendi ad populum, & conſequenter non poteſt conſtituere territorium ſeparatum, ac nullius, ut in terminis exemptionis, quæ reſpicit Eccleſiam, & Clerum, quod non comprehendat curam animarum, & populum, ſed ſolùm liberat a lege diœceſana, quæ conſiſtit in recipiendo cathedraticum, decimas, ac ſimilia, non autem a lege juriſdictionis circa adminiſtrationem Sacramentorum, firmavit Rota in d. Tullenſi matrimonii 15. Januar. 1653. coram Albergato *§. minus officit*, & in ſpecie exemptionis monaſterii a juriſdictione Epiſcopi, quod non importat exemptionem populi, niſi ſit ſpecialiter dictum, retolvit Rot. *dec.* 28. *num.* 15. *part.* 9. *rec.*

Et quamvis Pontifex videatur eximere a juriſdictio 8
ne ordinaria Epiſcopi, & ex hoc Abbas, vel Commendatarius dici poſſet Ordinarius exemptorum, quia tamen non ſolvitur territorium a juriſdictione Epiſcopi, hic remanet Ordinarius de jure ſingulari, & nunquam Abbas, vel Commendatarius appellatione Ordinarii veniet, niſi in materia ipſis adaptabili, ac ſine Epiſcopi præjudicio, ut per Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæſtion.* 24. *numer.* 100. *cum ſeqq. & quæſtion.* 115. *numer.* 11. ubi firmat, quod adhibenda eſt diſtinctio inter exemptionem ſimplicem ſine populo, & plenam cum populo. Nam in primo caſu, nihil per eam cenſetur detractum juriſdictioni Epiſcopali, etiamſi aliàs Eccleſiæ pertineret ad præſentationem Regularium, tamen præſentatur Rector Epiſcopo, ut ab eo, tanquam univerſali Parocho ſuæ diœceſis recipiat curam, & inſtitutionem authoritativam, ſine qua impoſſibile eſt curam in hoc caſu exercere.

Sicque ſtat ſimul Eccleſias hujuſmodi eſſe ampliſſimè 9
exemptas, itaut impropriè dici poſſint nullius quoad liberam collationem beneficiorum, viſitationem, & alia in literis exemptionis expreſſa, populum tamen remanere ſubjectum Epiſcopo, ac dici de ovibus ipſius, non autem Prælati Eccleſias poſſidentis. Forma etenim præſcripta per Concilium Tridentinum, & per Conſtitutionem B. Pii V. circa proviſiones parochialium non ſpectat ad proviſionem Eccleſiæ materialis, ſed ad regimen, & adminiſtrationem populi; ideòque ad Epiſcopum, cui oves incumbunt, pertinere debet inquiſitio de ſubordinato paſtore, a quo oves ejus regendæ, an ſcilicet ab eo benè, anve malè ſpiritualia paſcua eis præbeantur. Quæ ratio eſt infallibilis per quam, non data omnimoda ſeparatione totius territorii, in quo populus vivit, eſt impoſſibile evitare Epiſcopi juriſdictionem, ac ſuperioritatem.

Eòque magis quando Pontifex procedit per modum 10
ſecularizationis, & translationis. Secularizatio enim, & translatio nihil aliud importat, niſi ſubrogationem in locum Ordinis regularis abſque ulla prorſus mutatione in reliquis, retenta exemptione eodem modo, quo prius aderat, ut declarat Abb. *in capit.* 2. *numer.* 9. ibique Innocen. *numer.* 4. *de Capel. Monach.* ac fusè Ripa *reſp.* 3. *numer.* 22. *de elect.* Subrogatus autem ſapit in omnibus naturam ejus, in cujus locum eſt ſubrogatus, ut ad hanc rem dixit Rota *deciſ.* 225. *numer.* 2. *cum ſeqq. part.* 5. *rec.* addens, quod per ſecularizationem Pontifex nihil aliud præter qualitatem regularitatis cenſetur mutaſſe. Quod confirmavit coram Merlino *dec.* 547. *nu.* 5. & in Barchinonen. adminiſtrationis 6. Junii 1640. coram Em. Cerro.

Immò licèt per literas exemptionis ſeparatum fuerit 11
territorium a diœceſi Epiſcopi, & conſtitutum denuò in ſtatu nullius, adhuc tamen locum haberet diſpoſitio S. Concilii Trid. *ſeſs.* 24. *cap.* 9. *de ref.* Quod expreſsè loquitur non ſolùm de locis exemptis, verùm etiam de iis, qui nullius diœceſis eſſe dicuntur. Et ita plures declaraſſe Sacram Congregationem Concilii refert Barboſa ad dictum locum Concilii, ac dixit Rot. *deciſ.* 207. *numer.* 3. *part.* 2. *div. & deciſ.* 396. *numer.* 1. *& 3. part.* 1. *rec. & deciſ.* 501. *numer.* 1. *& 5. part.* 2. *rec.* in citata Beneventana juriſdictionis 13. Maji 1652. *§. Unde* coram Zarate.

Quo caſu nulli dubium eſt, quod Epiſcopus ſaltem 12
uti Sedis Apoſtolicæ delegatus in vim S. Concilii Trid. *ſeſs.* 7. *&* 21. utrobique *capit.* 8. *& ſeſs.* 24. *capit.* 9. *de ref.* poſſit prædictas Eccleſias viſitare, ibique aliosactus, juriſdictionales curam animarum concernentes exerce-

re, non obſtantibus quibuſcunque privilegiis, etiam ab immemorabili tempore præſcriptis, ut ſæpè dixit Rota, præcipuè *deciſ.* 207. *numer.* 3. *part.* 2. *div.* cum aliis congeſtis per Add. ad Burattum *deciſ.* 578. *numer.* 18. Poteſt enim eſſe ſimul, quod Epiſcopus non poſſit tanquam Ordinarius juriſdictionem exercere, obſtante exemptione, at nihilominus habeat locum diſpoſitio S. Concilii, quod in locis quomodolibet exemptis etiam nullius procedat tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus. Cùm igitur in his Eccleſiis deficiant requiſita eſſentialia, nempè proprium territorium ſegregatum, & extra alienam diœceſim, ac juriſdictionem in Parochianos, & homines loci, & ideò ſubjacent Epiſcopo, Rot. *d. deciſ.* 207. *num.* 2. Gratian. *diſcept.* 112. *num.* 28. & per *tot.* Cochier. *de juriſd. Ordin. in exempt. quæſt.* 44. *num.* 3. & 4 *part.* 5.

13 Neque obſtat deciſio 234. *part.* 4. *rec.* quia ibi omne jus fuerat abdicatum ab Epiſcopo Squillacenſi, tàm in temporalibus, quàm in ſpiritualibus. Neque deciſio 203. *part.* 7. *rec.* cùm ibi fuerit comprobatum territorium S. Gulielmi membrum Abbatis Generalis Montis Virginis eſſe ſegregatum a diœceſi Epiſcopi, ex quo Abbas exercebat in eo omnimodam juriſdictionem, etiam contra ſubditos, & ſic fuit dictum, territorium S. Gulielmi haberi extra diœceſim Epiſcopi.

14 Et quoad tertium negativè reſolvendum videtur, ut in ſpecie firmat Vvamez *de jur. Pontif. conſil.* 62. *numer.* 2. & *ſeqq.* ex pluribus regulis, & præcipuè quod ea, quæ de novo emergunt, novo indigent auxilio, *l. de ætate*, §. *ex cauſis*, *ff. de interrog. act.* & propter temporum varietatem variant humanæ Conſtitutiones, *capit. ſviendum d.* 29. *capit. non debet de conſang. & affin.* Neque debent exemptiones extendi ultra ſuos limites, *capit.* 1. *de privil. in* 6. Neque aliter intelligi, aut accipi, quàm rebus ſic ſtantibus, *l. quod ſervus*, & ibi Doctores, *ff. de condic. cauſ. dat.* Et qualitas ſuperveniens rei, vel perſonæ efficit, ut diſpoſitio antiqua ceſſet in illa re, vel perſona, *l. Cum quis*, ibique Caſtr. *ff. de ſolut.* Nec privilegium extendi poteſt ad perſonam, de qua tempore privilegii non fuit cogitatum, *cap. Cum perſonæ, de privil. in* 6. Addo textum *in cap. Abbate* 25. *ad fin. de verb. ſignif.* ibi tandiù privilegium datum Monaſterio locum habet, quandiù ibi viget obſervatio regularis, ut ibi notant Innoc. aliique Canoniſtæ, ac in noſtris terminis hunc, atque alios textus adducit Rebuff. *conſ.* 105. *num.* 2. & *ſeq.*

15 Confirmatur hoc idem ex ipſa ſæcularizatione, in qua contineri ſolet clauſula cum iiſdem privilegiis, & exemptionibus tamen conſuetis, & non contrariis Sacris Canonibus, ſacrique Concilii Tridentini decretis, & Apoſtolicis Conſtitutionibus. Ergo voluit Pontifex concedere omnia privilegia, & exemptiones, non tamen a poteſtate Ordinariorum. Quia quoad iſtam pugnat manifeſtè cum S. Concilio Conſtantienſi ſub Martino V. *ſeſſ.* 43. in quo prohibita fuit conceſſio exemptionum, & cum Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. §. *Exemptiones autem*, ac cum Tridentino, ut mox apparebit. Undè non fuit præjudicatum Epiſcopo in juribus ſibi, S. Concilio, ac Conſtitutionibus competentibus. Quia hic eſt effectus hujuſmodi clauſularum, ut nihil inducant, ſed perſeverent in ſuo primævo eſſe, ſicuti ponderat Gemin. *conſ.* 108. *poſt princ. numer.* 1. & 2. Caſſador. *deciſ.* 2. *num.* 3. *de reſervat.* Pegna *deciſ.* 554. *num.* 7.

16 His prælibatis, ad primum reſpondetur, appoſitionem Oeconomi in hiſce Eccleſiis curatis, dum vacant, ſpectare ad Epiſcopum, tàm inſpecto jure communi, Butr. *in capit. Cum vos numer.* 7. *de offic. Ordin.* Innoc. *in capit. in §. Eccleſ. benef. fin. aliq. dimin. confer.* Mantic. *deciſ.* 107. *numer.* 6. quàm vigore Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *capit.* 18. *de reform.* ac ibi *non obſtante quacumque exemptione*. Et cenſuit Sacra Congregatio Concilii in Aquilejenſi 14. Junii 1569. ac in Tarviſina his verbis: *Cùm vacaverint beneficia curata ad Abbatis proviſionem ſpectantia, Epiſcopus Ordinarius loci edicta concurſus proponere debet, & Abbas collationem facere approbato ab eodem Epiſcopo, & examinatoribus Ordinarii. Idemque obſervandum ſi Patriarchæ, ſeu alii habeant collationem parochialium exiſtentium in aliena diœceſi. Et in hoc caſu deputatio Vicarii, donec provideatur parochialis de Rectore, ad Epiſcopum, in cujus diœceſi parochialis eſt, cum congrua arbitrio ſuo fructuum portionis aſſignatione ſpectabit.*

17 Et quoad ſecundam partem dubii conſtat ex eodem Tridentini decreto, concurſum fuiſſe Epiſcopis, ac eorum Vicariis commiſſum, illumque eſſe de juriſdictione ordinaria, firmavit Rot. *deciſ.* 41. *ſub numer.* 9. *parte quinta recent.* ut non poſſit ab inferiori fieri, niſi concurrant illa tria requiſita de quibus Garz. *de benef. parte* 9. *capit.* 2. §. 2. *numer.* 121. & *ſeqq.* ac Mantica *deciſ.* 128. *numer.* 5. & eadem Sacra Congregatio in Legionen. nempè ſi Monaſterium verè ſit nullius diœceſis, Abbas habeat jus congregandi Synodum diœceſanam, & ſolitus ſit eam congregare, poterit facere ea, quæ continentur *in dict. capit.* 18. *ſeſſion.* 24. Undè ejus Sacra Congregatio in Firmana, & Montis Alti ſub die 17. Januarii 1643. dum oretenus fuit petitum ſuum votum a Commendatario, dubitavit de validitate præteritorum concurſuum, ideòque conſuluit, facto verbo cum Sanctiſſimo, eos convalidari, & in futurum deputari Examinatores, donec lis terminetur.

Ad ſecundùm ex dictis ſequitur, correctionem, & punitionem Parochorum, quoties delinquunt in concernentibus curam Animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem ſpectare ad Epiſcopum, & ejus Vicarium, nedum ex Concilio Tridentino *ſeſſion.* 6. *capit.* 3. & *ſeſſion.* 14. *capit.* 4. *de reform. ac ſeſſion.* 25. *capit.* 11. *de Regular.* ubi expreſsè decernitur; *In Monaſteriis, ſeu domibus virorum, ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura perſonarum ſæcularium, præter eas, quæ ſunt de illorum Monaſteriorum, ſeu locorum familia, perſonæ tàm regulares, quàm ſæculares hujuſmodi curam exercentes, ſubſint immediate in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cujus diœceſi ſunt ſita.* Sed etiam *ex capit. Licet*, & *capit. irrefragabili, de offic. Ordin. capit. de perſona* 11. *quæſt.* 3. & reaſſumit. Lopez. ad Diaz. *in prax. crimin. capit.* 2. *verſ. punire*, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *alleg.* 127. *num.* 29. ac etiam ex Conſtitut. Gregorii XV. *Inſcrutabili*, & ex Conſtitutione Pii IV. §. 5. quæ eſt 10. in Bullario Cherubini, amplians juriſdictionem Epiſcopi reſidentis etiam contra Regulares extra Monaſterium degentes. Et conſtat etiam ex ſequentibus declarationibus *ad dict. cap.* 11. *ſeſſ.* 25. 18

In Tergeſtenſi. *In Monaſteriis virorum, ſeu mulierum, in quibus male ſpiritualia adminiſtrantur, Epiſcopi ultra admonitiones, alia etiam remedia adhibere poſſunt.* 19

In Puntin. *Parochiales Eccleſiæ unitæ Monaſteriis, quæ ſunt capita Ordinum, ſed ſunt extra dicta Monaſteria, poſſunt ab Epiſcopis viſitari.*

In Laudenſi. *Epiſcopus nullam juriſdictionem habet etiam in ſæculares Sacerdotes, curam animarum exercentes in iis Monaſteriis, in quibus coram Generales Sedem Ordinariam habent.* 20

In Legionenſi. *Epiſcopus poteſt viſitare Eccleſias curatas in quibuſcumque Regularibus Monaſteriis unitas, præterquam in caſibus exceptis in hoc decreto. In Eccleſiis verò unitis Religioni Jeroſolymitanæ ſervandæ ſunt Bullæ Pii V.* 21

Squillacenſi. *Eccleſiæ, in quibus Abbates habent juriſdictionem Epiſcopalem, ab Ordinariis viſitari non poſſunt. Si autem Abbates hanc juriſdictionem non habent, poſſunt ab Ordinariis viſitari perſonæ, ibi curam animarum exercentes, ac etiam ipſæ parochiales Eccleſiæ, quas ipſi Abbates poſſident.* 22

Cæſarauguſtana. *Quid poſſit Archiepiſcopus in Eccleſiis curatis unitis Religioni Jeroſolymitanæ liquet ex cap.* 8. *ſeſſ.* 21. 23

Serzanenſi, Lunenſi. *Parochiales Eccleſias unitas Monaſteriis, quæ habent juriſdictionem, & perſonas ibi curam animarum exercentes poſſent Ordinarii quoad ea, quæ ad curam pertinent animarum, viſitare, in hiſque Parochialibus poſſunt a Superioribus regularibus Capellani ad nutum amovibiles deputari, dummodo ab Epiſcopo approbentur.* 24

Portugalliæ. *Hoc decretum habet locum etiam in Monaſteriis, quibus animarum cura imminet, licèt ſint ſubjecta Militiæ Regni Portugalliæ.* 25

Regulares, curam animarum exercentes in Monaſteriis poſſunt ab Ordinariis viſitari, non autem ipſa Monaſteria, præter ea loca, & res, quæ pertinent ad curam animarum. 26

Dum loquitur de viſitatione perſonarum, quæ curam animarum exercent, debet intelligi etiam de punitione eorum ſi delinquunt in rebus, quæ pertinent ad curam animarum. 27

Ad 3. Reſpondetur, Curatos præfatarum Eccleſiarum teneri accedere ad Synodum diœceſanam Epiſcopi, ex S. Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *capit.* 2. *de reform.* etiamſi Parochiales poſſent dici exemptæ. Nam Synodus Epiſcoporum dicitur de jure divino inſtituta, & in ea Curati rationem ſui officii reddere debent, ut fusè proſequitur Rebuff. *conſ.* 164. *a numer.* 6. & *ſeqq.* Ugolin. *de offic. Epiſcop. cap.* 48. §. 1. & Tambur. *de jur. Abb. l.* 1. 28

disp. 24. quæst. 4. num. 4. & 5. ubi etiam ampliatur in Abbatiis, & Parochialibus nullius Diœcesis.

29 Ad 4. Reſpondetur, quod quando loca ſunt in diœceſi Epiſcopus habet intentionem fundatam, quod nemo admitti poſſit ad confeſſiones ſæcularium audiendis, niſi prævia approbatione a ſe facienda, ut ex Tridentin. *ſeſſ. 23. cap. 15. de reform.* & ex *Clem. Dudum, §. ac inſeſs. 23. cap. 15. de reform.* & ex *Clem. Dudum, §. ac inſeſs. de*, ubi alii, *de ſepult.* ac Rot. *deciſ. 655.* precipuè *num. 2. part. 4. recent.* confirmata coram Cardin. Panzirolo, ac proindè requiritur licentia ad abſolvendum a caſibus reſervatis ex copiosè traditis ab Ugolino *loc. cit. cap. 36. §. 1. & ſeqq.* ac patet ſequentibus declarationibus *ad d. cap. 15.* Concilii etiam quoad Regulares, ubi quoque obiter alia.

30 *Concilium Lateranenſe ſub Leone X. ſeſs. 21. prohibuit Regularibus audire confeſſiones, niſi fuerint approbati ab Epiſcopo, cujus ſubditos abſolvere vellent. Eadem juriſdictio ſuper Regulares etiam in locis exemptis exiſtentes competit Epiſcopis, etiam quoad Olea Sacra illis diſtribuenda.*

31 Congregatio ſuper Epiſcopis, & Conciliis cenſuit. *Regulares ad audiendum in Civitate, & diœceſi ſæcularium confeſſiones, ſemel ab Epiſcopo prævio examine approbatos, iterum ab eodem Epiſcopo non eſſe examinandos. Cæterum a Succeſſore poſſe utique examinari juxta Conſtitutionem Pii V. datam 8. idus Auguſti anno 6. quæ a Gregorio XIII. non eſt revocata per reductionem privilegiorum Regularium ad terminos Concilii Tridentini. Quod extenditur ad Sacerdotes ſæculares.*

32 In Foroſempronienſi. *Monachi exempti in Monaſteriis, & locis, in quibus juriſdictionem temporalem, & ſpiritualem habent, confeſſarios, & concionatores eligere non poſſunt ſine approbatione, vel examine ab Epiſcopo intra cujus diœceſis fines loca ſita ſunt.*

33 In Toletana. *Hoc decretum habet locum etiam in preſbyteris ſæcularibus ſubjectis Prælatis etiam exemptis, dummodo ſint in diœceſi. Item Sacerdotes Hieroſolymitanæ Militiæ, ſi non ſunt Parochi, non poſſunt audire confeſſiones, nec alia Sacramenta adminiſtrare, niſi ab Epiſcopo ſint approbati.*

34 In Materana. *Commendatarii Abbatiarum in iis, quæ ſpectant ad approbandum Sacræ confeſſionis miniſtros ſe interponere non debent, ſed hanc cognitionem, & curam Epiſcopo, uti Ordinario, cui hujuſmodi data eſt facultas ex hoc Concilii decreto relinquere. Die 22. Januarii 1569.*

35 In Reatina Vicario Apoſtolico. *Quod Confeſſarii Regulares, qui confeſſiones audiunt Regularium tàm mulierum, quàm fratrum, non poſſunt ab Epiſcopis cogi ad examen ex hoc decreto; ſi tamen ad tales confeſſiones audiendas deputati fuerint a ſuperioribus Regularibus. die 29. Januarii 1574. ex S. Congregatione ſuper Epiſcopis.*

36 Eadem Sac. Congregatio. *D'ordine di Papa Gregorio XIII. comandò a tutti i ſuperiori de' Regolari di Roma, che ſerviſſero per tutti li Conventi, e Monaſterj, che ſi levaſſe l'abuſo d'aſcoltare le confeſſioni nelle celle de' Conventi, e Monaſterj, etiamdio che le celle aveſſero le crati, che riſpondeſſero in Chieſa, e'l Confeſſore ſteſſe di dentro, die 25. Auguſti 1575.*

37 In Cremenſi. *In riſpoſta quanto al decreto, che niun Confeſſore, etiamdio approvato dall' Ordinario, poſſa nel tempo Paſquale udir le confeſſioni d' alcuno ſenza licenza del proprio Curato, vi ſi dice, che non ſi dee oſſervare in modo alcuno, poichè aſſai ſoddisfa all' obbligo ſuo il penitente, portando al Parocho la fede d'eſſerſi confeſſato da perſona approvata. E queſto baſta in tutti gli altri luoghi. Facendovi anche ſapere, che ſe alcuno coſtì aveſſe opinione, che le confeſſioni fatte ad un Regolare approvato foſſero nulle, e i confeſſori foſſero ſoſpetti, caderà nell' errore contenuto nell' Eſtravagante di Giovanni XXII.* che comincia *Vas electionis. Eadem S. Congregatio ſuper Epiſcopis die 3. Aprilis 1584.*

38 In Camertina Vicario. *Si è riferito a queſti miei Signori Illuſtriſſimi, quanto ſcrivete circa i Frati Mendicanti, e in riſpoſta vi ſi dice, che quando eſſi non ſono atti ad eſſer approvati aſſolutamente per udire le confeſſioni, non ſi debbono in modo alcuno ammettere ad tempus. Perchè oltrechè non ſi debbono ammettere a carico di tanta importanza perſone ignoranti, ſi dà loro occaſione di eſercitarſi più negli ſtudj, e ſe vi ſono poi di quelli, che ſono atti, e rieſcono nell' eſame, dee concederſi loro licenza di confeſſare non determinata, ma aſſoluta, e generale, che così comanda il decreto del Concilio. E ſe bene ſi hà da caricar la coſcienza degli eſaminatori nell' eſame, tuttavia è officio del Vicario vedere bene, che non ſi faccia torto agli eſaminati, nè meno ſi approvino ignoranti; poichè dall' uno patiſcon danno, e diſonore le Religioni, e dall' altro ſi cava detrimento all' anime. E' piaciuta poi la diligenza, che quando i Regolari confeſſano infermi debbano avviſare i Curati, acciocchè poſſino provvedere all' anime di quanto farà loro biſogno. Die 7. Martii 1585.*

Ubi non adeſt copia Confeſſariorum peritorum poteſt Ordinarius approbare ad tempus, ſed abſolutè. Ubi verò adeſt copia debent approbari. Congregatio Epiſcop. Patriarchæ Veneto die 15. Martii 1594. 39

In Lucana Epiſcopo, *quod mandet omnibus Confeſſariis tàm Regularibus, quam Secularibus, quod intra unum, aut plures dies poſtquam Confeſſiones ægrotorum audiverint, in ſcriptis faciant fidem Curato de tali confeſſione 4. Februarii 1586. Congregat. Epiſcop. & pro Minoribus Obſerv. 17. Junii 1602. & pro Conventualibus 1. Julii 1606. & in Senogallien. 26. Auguſti 1616. & pro omnibus Regularibus 13. Septembris 1641. & 22. Septembris 1645. ac 8. Octobr. 1649. & 7. Januar. 1650.* Quod Romæ præcipitur ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto audiendi confeſſiones ſine novo examine, & approbatione ex decreto *Viſitationis Apoſtolicæ.* 40

In Gerundenſi. *Quod pro licentiis exercendi curam animarum, confeſſiones audiendi, & earum revocatione nihil prorſus ſolvatur, eadem Congregatio ſuper Epiſcopis anno 1588.* 41

Congregatio Concilii cenſuit, *confeſſionem ejus eſſe nullam, qui omnia Sacerdoti non approbato ab Ordinario confeſſus eſt peccata ſua, ignorans eum non eſſe approbatum. Et licèt verè coram Deo ſit abſolutus, attenta ejus bona fide, tamen cum ſciverit eum Confeſſarium non eſſe approbatum teneri confeſſionem reiterare.* 42

Congregatio ſuper Epiſcopis. *Voſtra Signoria non per metta in modo alcuno, che i Terziarii ſi confeſſino, ſe non a quelle perſone, che ſono ſtate ammeſſe alle confeſſioni da lei, etiamdio che ſiino Frati, perche niuno dee confeſsare ſenza l' approvatione dell' Ordinario. Facendo intendere in oltre a' Terziarj, che abitano nelle caſe loro, che s' ingannano penſando, che tutti quelli, che anno l' abito di Terziario, ſi debbano ſenza altro, quando muojono, ſepellire nella Chieſa de' Frati, ſe eſſi non ſi ſono eletta quella ſepoltura, e gli faccia capaci, che non hanno tanti privilegj, quanti forſe ſi perſuadono, come ſi può vedere nel Concilio Lateranenſe ultimo nella ſeſſione undecima. Nè meno è verò, che ogn' uno, che laſcia morendo d' eſſer veſtito con l' abito di Terziario, è di Frate, perciò debba eſſer ſepellito nella Chieſa de' Frati; ſe non anno moſtrato più che chiaramente la loro volonta circa l' elezione della ſepoltura, ma dovranno eſſer portati dove di ragione ſarebbono andati ſenza quell' abito, die 23. Novembris 1582.* 43

Prælati regulares, ſeu alii Religioſi confeſſarii non poſſunt audire confeſſiones ſæcularium, qui ſunt de familia, aut deſerviunt ipſorum Monaſteriis abſque approbatione, vel licentia Epiſcopi, Congregatio ſuper Epiſcopis die 14. Auguſti 1568. 44

Ratio autem eſt, quia non omnis Sacerdos eſt ſufficiens Miniſter Sacramenti pœnitentiæ. Eſt de fide definitum in Concilio Trident. *ſeſs. 14. cap. 3. & cap. 10. de pœnitent.* & traditur communiter cum D. Thoma *in 4. d. 19. quæſt. 2. art. 3.* & probatur, quia Sacramentum pœnitentiæ eſt per modum judicii, in quo judicatur conſcientia pœnitentis. Ergo requirit, quod pœnitens ſit ſubditus Sacerdoti; quia judicium non poteſt exerceri, niſi in ſubditos. Ergo Sacerdos, qui non habet ſubditos non poteſt miniſtrare validè hoc Sacramentum. Hinc abſolutio non poteſt conferri, niſi ſubditis, aliàs eſt invalida ex Tridentino *d. ſeſs. 14. cap. 7.* 45

Itaque approbatio Confeſſariorum pro locis exemptis pertinet ad Epiſcopum, intra cujus diœceſim exiſtunt loca exempta, non autem ad Prælatum ex locis adductis, quibus addo Conſtit. 18. Gregorii XV. *Inſcrutabili*, juncta declaratione S. Congregationis. Immò Urbanus VIII. *conſtit. 12.* quæ incipit: *Cum ſicut accepimus*, revocavit omnia privilegia quibuſcumque conceſſa, confeſſiones ſæcularium audiendi abſque examinatione, & approbatione Ordinarii. Undè revocatum remanet privilegium conceſſum a Sixto V. Congregationi presbyterorum ſæcularium S. Mariæ de Vallicella Urbis, atque alii, ſive principaliter, ſive per communionem, quod approbati ſemel in Urbe, non indigeant iterùm ab Ordinariis approbari, ſed ſufficiat ſe coram eis præſentare, Dian. *part. 3. tract. 2. reſol. 123.* & a Gregorio XIII. religioſi Societatis Jeſu, ut ſemel approbati, & a Superioribus expoſiti poſſint excipere confeſſiones fidelium, dum per alias diœceſes pertranſeunt. Et die 8. Maji 1610. omnes Cardinales Sac. Congregationis Concilii ejus fuerunt ſententiæ, ut confeſſarii extraordinarii ab Epiſcopo approbati ad confeſſiones audiendas, ſive ſint regulares, ſive ſæculares nullo pacto eas audire poſſint extra diœceſim Epiſcopi approbantis, quamvis confitentes ſint eidem Epiſcopo ſubjecti. Quod 46

etiam procedit in Parochis, præcisa consuetudine. Undè cùm Episcopus Civitatis Plebis supplicasset per Sacr. Congregationem Concilii declarari, an Parochus alienæ diœceses possit absque ejusdem Episcopi licentia in diœcesi Civitatis Plebis confessiones audire? Eadem Sacra Congregatio 19. Januarii 1641. respondit, non posse; estque contra Suarez *disputat. 28. de penit. sect. 4. num. 28.*

47 Quod verò ad casus reservatos probatur. Quia peccatum reservatum extrahit pœnitentem omninò a jurisdictione confessarii inferioris. Undè ex Tridentino *d. sess. 14. cap. 7.* Sacerdos inferior extra mortis articulum nihil potest in casibus reservatis. Et liquet ex sequentibus declarationibus.

48 In Neapolitana. *Cardinali Archiepiscopo. Cùm a Sac. Congregatione Cardinalium, qui præpositi sunt decretis Concilii Tridentini interpretandis Illustrissima Amplitudo tua quæsiverit, an Regulares ex privilegiis a Sede Apostolica impetratis, præsertim autem ex eo, quod, Mare magnum vocant, possint in iis casibus, quos sibi Episcopus reservaverit, absolvere confitentes? Sanctissimus Dominus noster de sententia Congregationis censuit ex facultatibus per hoc Mare magnum, aliaque privilegia Regularibus concessa, datam non esse eis potestatem absolvendi in casibus Episcopo reservatis. Neque etiam id possunt vigore cujuscumque Societatis, seu Confratriæ quomodocumque hactenus privilegiatæ, nisi post Concilium Tridentinum confirmatio in specie super absolutione casuum, ac censurarum facta fuerit, aut nominatim alicui Societati talis facultas data sit a Sede Apostolica post Concilium.*

49 In Oscen. Tarvision. & Veronen. *Neque Mendicantes, neque Jesuitæ, neque alii vigore Matis magni possunt absolvere a casibus reservatis.*

50 In Cremonensi. *Præpositus exemptus debet abstinere a casuum reservatorum absolutione tàm quoad Laicos, quàm quoad Clericos.*

51 In Mediolanensi. *Confessarii habentes ex privilegio Sedis Apostolicæ facultatem absolvendi a nonnullis majoribus casibus Sanctissimo reservatis, non possunt absolvere a casibus, quos Episcopus sibi reservat.*

In Veronensi. *Pœnitentiarius non potest absolvere a casibus reservatis, nisi de licentia Episcopi.*

52 *Regulares absolventes Laicos excommunicatos a canone, aut a sententiis Synodalibus, incurrunt ipso jure excommunicationem Romano Pontifici reservatam, Clem. Religiosi, de privileg.*

53 Qui absolvunt a casibus reservatis in Bulla Cœnæ, incurrunt eandem sententiam excommunicationis, & alias pœnas, prout in dicta Bulla.

54 Alia apud alios. Vide Thesaurum de potestate absolvendi a casibus, &c. & censuris, &c. & Constitutionem Clementis X.

55 Ad 5. Affirmativè ex decreto S. Concilii Trident. *sess. 23. cap. 10.* & constat ex his declarationibus.

In Marsicana. *Dare literas dimissorias ad Ordines Clericis nullius diœcesis, illoque ordinare, non ad Abbatem eorum Superiorem, quamvis Abbatialis jurisdictio intra fines plurium diœcesum existat, sed ad Episcopum, intra cujus diœcesis fines sunt ordinandi. Quod si non constet, tunc dare literas spectet ad Episcopum viciniorem, aliter promoti sunt suspensi, & ministrantes irregularitatem incurrunt, & pœnas Constitutionis Sixti V.*

56 In Farfensi. *Commendatarius Abbatiæ habens jura Episcopalia, non potest concedere literas dimissorias.*

57 Clarissimè autem ex sequenti decreto. *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum censuit, Priorem, Abbatem, aliumve Episcopo inferiorem, etiamsi jurisdictionem ordinariam quasi Episcopalem habeat, non posse literas dimissorias suis subditis sæcularibus concedere, sed id pertinere ad Episcopum, intra cujus diœcesis fines consistunt, vel si nullius diœcesis fuerint, ad viciniorem Episcopum, ad eumque spectare eisdem personis ordines conferre, atque ad hanc Ordinum collationem, ubi promovendos qualitatibus requisitis idoneos esse compererit, devenire posse, etiam absque testimonio, & fide eorum superioris. Quod si Episcopus maluerit ipsius Superioris testimonium, & fidem ante collationem ordinum requirere, debere utique dare Episcopo requirenti. Ad dignoscendum verò, quis sit vicinior Episcopus, attendendum esse vicinitatem Cathedralis Ecclesiæ, atque Abbatiæ, Prioratus, alteriusve non autem territorii. Plane nulli Episcopo licere in locis Abbatiæ, prioratus, alteriusve loci nullius ritè aliquos ordinare sibi subjectos, vel alios, literas dimissorias suorum Ordinariorum habentes, nisi de licentia Abbatis, vel Prioris, quasi Episcopalem jurisdictionem habentis.*

58 Et quidem ex *dict. capit. 10. sess. 23.* Abbates, & alii Prælati, quantumvis exempti, intra fines alicujus diœcesis consistentes, etiamsi dicantur nullius diœcesis, item Collegia, & Capitula quæcumque, etiam Ecclesiarum Cathedralium, literas dimissorias Clericis sæcularibus, ut ab aliis ordinentur, concedere non possunt, sed hæc omnia facere, vel concedere pertinet ad Episcopos, intra quorum diœcesis fines existunt, non obstantibus privilegiis, præscriptionibus, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus. Aliàs promoti vigore talium dimissoriarum incurrunt in pœnas latas ab eodem Tridentino *sess. 7. cap. 10. de reformat.* ideò, ut in minoribus ordinati non gaudeant privilegio clericali; in sacris autem ordinati sint eo ipso suspensi ab exequutione Ordinum ad beneplacitum proprii Episcopi supradicti. Concedentes autem tales dimissorias contra formam hujus decreti, ab officio, & beneficio per annum sunt ipso jure suspensi. Adde quod ordinans vigore talium dimissoriarum prohibitarum incurrit, suspensionem a collatione ordinum per annum, quia ordinat alienum subditum sine licentia proprii Episcopi, ut ex *capit. Episcopus 7. quæstion.* 1. ubi Turrecrem. *capit. eos, qui de tempor. ordin. in 6. capit. fin. eod. titul. pariter in 6.* ex Trident. *sess. 23. capit. 8.* Quæ censura non requirit præsumptionem, sed sufficit ignorantia crassa, vel supina. An autem procedat contra conferentes minores ordines, an tantùm Sacros, lege Dian. *resolut. 194. tract. 4. tomo 2.*

Quod autem dicitur de capitulis, intelligitur, Sede 59
non vacante, quando ex privilegio, vel consuetudine, aut præscriptione prætendunt dimissorias posse concedere. Vel quando habent territorium, & jurisdictionem privativè ad Episcopum, ut declaravit Sacra Congregatio, & pœnæ contra concedentes dimissorias hìc intelliguntur extensæ, non solùm ad Capitula, & Collegia, sed etiam ad Abbates, & Prælatos supradictos, ut Tolet. *lib. 1. cap. 40. §. quinta*, Sayr. *lib. 4. cap. 13. num. 5. de censur.* Intelligitur autem illa pœna suspensionis ab officio, & beneficio procedere contra Prælatos, & singulares personas, concedentes dimissorias hujusmodi. At Capitula, & Collegia incurrunt interdictum ex Trident. *sess. 7. cap. 10.*

Immò etiam de jure communi *ex cap. Cùm nullus de* 60
tempor. ordin. in 6. Prælati existentes intra fines alicujus diœcesis, non possunt concedere dimissorias, nisi ex privilegio Papæ speciali. Verùm si Prælatus aliquis habet propriam diœcesim cum jurisdictione, scilicet Episcopali, poterit etiam hodie dimissorias concedere, non obstante decreto Tridentini, quod non intrat in tali casu. Ita Campanil. *rubr. 9. capit. 8. numer. 4.* Sanchez *opusc. lib. 7. capit. 1. dub. 21. numer. 6.* & infra, ac alibi. Undè quoties Prælatus esset ordinarius privativè ad Episcopum, habens jus visitandi, & congregandi Synodum, tunc poterit concedere dimissorias, ut Barbos. *alleg. 7. numer. 8.* cum aliis prælegatis, qua de re nos alibi fusè.

Ad 6. Pariter affirmativè *ex cap. 8. sess. 22.* Concilii 61
Tridentini ubi loquitur etiam de locis piis privilegio munitis, traditque Barbos. *de potest. Episcop. part. 3. alleg. 102. num. 5. & 6.*

Ad 7. Affirmativè quoque quoad primam partem re- 62
spondendum est ex eodem Trident. *sess. 21. capit. 8. & sess. 24. capit. 9. de reform.* quæ decreta loquuntur etiam de Ecclesiis exemptis, statuitque quod eadem etiam in iis Ecclesiis sæcularibus observentur, quæ in nullius diœcesi esse dicuntur, ut ab Episcopo, cujus cathedralis Ecclesia est proximior, si id constet; aliòquin ab eo, qui semel in Concilio Provinciali a Prælato loci illius electus fuerit, tanquam Sedis Apostolicæ delegato visitentur, non obstantibus privilegiis, & consuetudinibus quibuscumque, etiam immemorabilibus. An etiam loquantur de Regularibus? Dic quod monasteria etiam regularia visitat Episcopus, si sint commendata dummodò in eis non vigeat regularis observantia juxta *capit. 8. sess. 21.* Si verò vigeat observantia regularis, & tunc quoad principalia loca monebit juxta illum textum; quo verò ad membra sæcularia per Clericos sæculares regi solita, quæ subsunt dicto capiti regulari, visitabit Episcopus. Ita pluries fuit dictum, nisi dicta membra pendeant immediatè a capite, & sint ejusdem regulæ juxta notata *in capit. sess. 25. de Regul.* & licèt alii Codices conciliares legant, *si id possit*, vera tamen lectio est, *si id constet*, & Sacra Congregatio censuit in Conversanensi die 16. Januarii 1570.

Sacra Congregatio decrevit, quod Collegiata nullius 63
diœcesis debet visitari a viciniori Episcopo, tanquam Apostolicæ Sedis delegato. Sic de aliis beneficiis nullius diœcesis statuendum est, ut visitentur a viciniori Episcopo. Id tamen ab eodem faciendum est solùm in capite,

pite, & non in membris ex Congregationis ſententiis, licèt contrarium reperiatur deciſum in una Feltrenſi.

64 Sanè olim regulariter omnis Eccleſia in diœceſi ſubjecta erat Cathedrali, Lap. *allegat.* 58. *ad fin.* niſi ſpeciali privilegio ab ejus juriſdictione eximeretur, Gloſſ. *in cap. omnes Baſilicæ 16. quæſt.* 7. Hodie autem in caſu hujus textus Concilii non prodeſt exemptio, vel ſi ſint nullius diœceſis vide *cap.* 3. *ſeſſ.* 6. & *cap.* 14. *ſeſſ.* 7. cujus decretum comprehendit etiam Regulares militarium Regni Portugaliæ, qui de licentia Magni Magiſtri extra Monaſterium degunt, quamvis ſint exempti, ac permittit, quod Præpoſitus exemptus poſſit conveniri pro cauſis civilibus coram Ordinario loci, ſi in Bulla exemptionis, aut in aliis literis Apoſtolicis non reperitur delegatus aliquis Judex in partibus. Vide etiam *cap.* 4. *ſeſſ.* 14. *de reform.* in quibus exemptiones tolluntur. Equites tamen Hieroſolymitani, quatenus beneficia curata non obtineant, non poſſunt ab Ordinario viſitari, ut cenſuit Sacra Congregatio per Bullam B. Pii Quinti.

65 Viſitator verò eligendus eſt a Prælato illius loci, qui viſitandus eſt, non autem ab alio. Et licèt diſponatur de viſitatione, idem tamen non procedit in vocatione ad Synodum. Quia Rector nullius non poteſt cogi invitus venire ad Synodum proximioris Epiſcopi, prout conſuluit Navar. *conſil.* 11. *part.* 1. *lib.* 1. *de offic. ordin.* Archipresbyteratus tamen, qui eſt nullius diœceſis debet viſitari a viciniori Epiſcopo, & ſi habet Eccleſias inferiores ſibi ſubjectas pari ratione viſitabuntur ab eodem Epiſcopo, ut aliàs fuit reſolutum per dictum textum Concilii *cap.* 9. *ſeſſ.* 24.

66 An autem hæc exemptio comprehendat Epiſcopos, qui ordinario jure obtinent Eccleſias in aliena diœceſi, quas ab immemorabili tempore poſſident, Sacr. Congregatio valdè dubitavit pro affirmativa, ſi appareat titulus Eccleſiæ exemptæ, ſecùs ſi ſit pars Epiſcopatus. In Eccleſiis verò ſæcularibus, quæ nullius diœceſis eſſe dicuntur, & de Epiſcopo viciniori non conſtat, eligi debet viſitator in Concilio Provinciali a Prælato illius loci, qui eſt viſitandus Eccleſia autem ſæcularis exempta nullius diœceſis ab Ordinario viciniori viſitanda eſt 11. Kal. Martii 1566. in Senenſi. Et electio facta a Prælatis nullius diœceſis pro viſitationibus ligat ſucceſſores 25. Aprilis 1573. in Mediolanenſi. Epiſcopus autem vicinior Eccleſis exemptis, quæ regulares ſunt, viſitare non poteſt, cum Concilium in citato loco de ſæcularibus tantùm expreſſerit, ut in Britenorien. 7. Novembris 1573. Sæculares tamen, quarum collatio ad Abbates ſpectat, viſitare potuerit, 11. Januarii 1574. Epiſcopuſque vicinior habens facultatem viſitandi ex eodem decreto Trident. *cap.* 9. Eccleſiam parochialem ſæcularem nullius diœceſis, habet etiam facultatem emendandi, corrigendi, & puniendi tàm in capite, quàm in membris ex quavis cauſa, ut in Sarſinatenſi, & teſtatur Franc. Leo *in theſaur. for. Eccleſ. part.* 1. *capit.* 2. *numer.* 74.

67 Et quatenus etiam hujuſmodi Abbas poſſet habere territorium ſeparatum a diœceſi Epiſcopi ex privilegio, & per conſequens dictæ Eccleſiæ dici nullius, tamen Eccleſiæ etiam nullius poſſunt viſitari ab Ordinario minori, aut ab illo, in cujus diœceſi reperiuntur, & non obſtantibus quibuſcunque privilegiis, & conſuetudinibus juxta diſpoſitionem Concilii *d. ſeſſ.* 24. *cap.* 9. Barboſ. *de poteſtat. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 74. *a num.* 5. & Rot. *dec.* 501. *num.* 1. *ac* 5. *p.* 2. *rec.* ubi teſtatur ita fuiſſe reſolutum a Sacra Congregatione Concilii, ac nos ſupra. Quod verò ad ſecundam partem alibi ad diſquiſitionem vocavimus.

68 Ad 8. Etiam affirmativè ex diſpoſitione ejuſdem Sac. Concilii Tridentini *ſeſſ.* 14. *cap.* 12. & 13. quod procedit, etiamſi inſtitutio ſpectaret ad Abbatem, cum ſemper cognitio validitatis, ſeu invaliditatis juriſpatronatus ſpectet ad Epiſcopos, ut in declarationibus expreſſis *ad cap.* 9. *ſeſſ.* 25. *de reformat.* notandumque, quod decretum dicti *cap.* 13. loquitur duntaxat de examine faciendo ab Ordinario de perſona præſentati ſecundùm *cap.* 13. *ſeſſ.* 7. Et ideò ſalva remanet inſtitutio pertinens ad inferiores, ut in *cap.* 9. *ſeſſ.* 25. Et talis præſentatio ad effectum examinis prædicti, virtute hujus decreti ita neceſſariò facienda eſt ab Epiſcopo, quod contraria conſuetudo, etiam immemorabilis non valet. Item dictum decretum habet locum in juriſpatronatibus acquiſitis ante Concilium, ſed legitimè, & ideò eorum tituli oſtendendi ſunt Ordinario, ut videat, an ritè, ac rectè conceſſi fuerint. Quod ſi ſtatuto Eccleſiæ, vel in fundatione cautum ſit, quod nullus præſentetur, vel nulli conferatur, niſi talis ætatis ſit, vel presbyter, tunc nullus poterit derogare illis ſtatutis, niſi Papa; ſed hoc ceſſat quando patronorum accedit voluntas, Abb. *in cap. Cum acceſſiſſent, num.* 5. *de conſtitut.* Rebuff. *p.* 3. *ſign. num.* 4. *cum ſeqq.* Idemque decretum in *cit. cap.* 13. *ſeſſ.* 14. loquens de examinandis, & approbandis omnibus beneficiatis, habet locum etiam in illis perſonis, quæ admittuntur in Eccleſiis receptitiis, ut ex S. Congregatione in Galaguritana.

Ex d. autem *cap.* 9. *ſeſſ.* 25. Sacra Congregatio in 69
Laudenſi, Bergomenſi, ac alibi cenſuit, *quod decretum procedit, & qualitates requiſitæ attendendæ ſunt, etiam ſi ageretur in poſſeſſorio.*

Et in Navarienſi, *Beneficia juriſpatronatus non poſſunt* 70
conferri conſanguineis, & aliis perſonis prohibitis in conſtitutione B. Pii V. ſub die 1. *Aprilis* 1568.

In Lucana. *Cognoſcere de juribus juriſpatronatus ſpec-* 71
tat ad Epiſcopum, quamvis inſtitutio pertineat ad Capitulum.

In Feretrana, Lauden. &c. *Hoc decretum habet locum* 72
tàm in petitorio, quàm in poſſeſſorio; unde admittenda non eſt præſentatio, nec facienda inſtitutio, niſi verificato patronatu. Si autem Ordinarius poſt Concilium cognovit de jurepatronatus, & admiſit, non poteſt patronus repelli, ſecus ſi abſque cauſæ cognitione admiſſus eſſet, & ſi conſtat juriſpatronatus non habere qualitates requiſitas, abrogandum eſt.

In Vercellenſi. *Juſpatronatus acquiſitum per augmen-* 73
tum tertiæ partis dotis ante quadraginta annos a die confirmationis Concilii numerandos validum eſt. Si verò eſt acquiſitum intra quadraginta annos, Epiſcopus, uti Sedis Apoſtolicæ delegatus, illud examinare debet, & quod non in evidentem factum invenerit, revocabit, reſtitui tamen debet patronis id, quod hoc nomine ab eis datum fuit, prout in fine hujus decreti ſtatutum eſt.

In Ulterana, Placentina, & alibi. *Ad probandum* 74
juſpatronatus non requiritur, ut ſimul probetur dotatio, vel fundatio, ac immemorabilis, ſed alterutrum ſufficit.

In Tudertina. *Juſpatronatus probatum ſolo documen-* 75
to fundationis ſine aliqua præſentatione, non tollitur a Concilio, niſi tantum temporis præteriiſſet, quantum de jure requiritur ad præſcribendum Eccleſiæ libertatem.

In Placentina. *Præſentationes factæ a patronis in be-* 76
neficiis ante Concilium, fuerunt valida, ſive ex conſuetudine, ſive ex privilegio, ſecus ſi poſt Concilium, quandoquidem in hoc decreto ſuſtulit privilegium, non autem fundationem.

In Tudertina. *Juſpatronatus ex ſolis præſentationibus* 77
continuis ultra hominum memoriam probatur, licèt in eis nulla mentio facta fuerit de fundatione, aut dotatione.

In eadem. *Duæ præſentationes factæ poſt Concilium a* 78
prætenſis patronis habent locum in poſſeſſorio, non autem in petitorio.

In eadem. *Illa verba; antiquiſſimum temporis curſum* 79
intelliguntur prout de jure.

In Tarentina. *Ad conficiendum tempus immemorabile* 80
concurrunt anni elapſi uſque ad terminum controverſiæ motæ. Idemque cenſendum eſt de ſpatio quinquaginta annorum, quorum unum requirit Concilium ad probandum juſpatronatus.

In Tarviſina Cremonen. &c. *Omnes præſentati ab E-* 81
piſcopo ſunt examinandi, etiam quod inſtitutio ad inferiores pertineat. Nam Epiſcopus probare debet, an ſint ætate, literis, & ſufficientia idonei, licèt eſſent alienæ diœceſis, ut d. cap. 13. *ſeſſ.* 14.

Pœnnen. Cremonenſi. *Etiam ſi iſti inferiores inſtituto-* 82
res eſſent Monachi, vel Capitulum, examen præſentatorum ad omnia beneficia juriſpatronatus ad Epiſcopum pertinet.

In eadem. *In beneficiis autem ſimplicibus, quæ non ſunt* 83
de jurepatronatus, ſed ſunt ad collationem inferiorem, examen non eſt neceſſarium.

Jacen. Mediolanen. Cremonen. *Adeò verum eſt, quod* 84
in beneficiis juriſpatronatus examen eſt neceſſarium ab Epiſcopo fieri, quod procedit etiamſi Capitulum, vel inferiores inſtitutores haberent juriſdictionem Ordinariam in Clericos, ad illa beneficia præſentatos.

In Camerinenſi. *Illi quadraginta anni numerandi* 85
ſunt a die confirmationis Concilii. Nam licèt a die, quo vellet Ordinarius inquirere ſuper validitate juriſpatronatus, eſſent tranſacti quadraginta anni, hoc nihil obſtat examini. Interea tamen dum ſit examen, nullus eſt in ſua quaſi poſſeſſione turbandus.

In Bononienſi. *Licet Epiſcopus poſſit revidere uniones* 86
a quadraginta annis circa factas, ut in decreto, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, non impeditur tamen, quominus poſſit id facere, prout juris fuerit.

In eadem Camerinenſi. *Juſpatronatus minùs legi-* 87
timè conſtitutum Epiſcopi revocent, ſoluto tamen patro-

nis

nis quicquid Ecclesiis ratione augendæ dotis datum fuerit.

88 Verùm quando non agitur de Ecclesiis exemptis, vel simplicis nullius, sed pleno jure spectantibus ad aliquam Abbatiam, quæ in nullo Episcopatu consistit, tunc illæ sub nullo Episcopo sunt, & in nullius Episcopi territorio, sed in speciali Provincia Papæ, ut adnotarunt Joan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de privil. & in cap. Cum contingat, num.* 4. ac Butr. *num.* 11. *col.* 3. *prope fin. de for. comp.* certumque est, habere proprium territorium, ac forum, & jus convocandi synodum speciali Sedis Apostolicæ privilegio fulcitum, sicut *in dict. cap. cum contingat*, exemplificat Host. *num.* 10. Joann. Andr. *num.* 4. Butr. *num.* 11. Bellam. *num.* 15. & Abb. *n.* 18. Henric. Boich. *in cap. si diligenti, num.* 12. *in fin. de præscr. & in cap.* 1. *num.* 5. *de rapt.* Mantic. *decis.* 361. *num.* 1. & infra.

89 Nec dubitari potest de clara earundem Ecclesiarum comprehensione sub territorio proprio, jure Synodi, cæterisque aliis, si in privilegio legantur hæc verba. *Nullus autem Episcopus, Ecclesias Monasterio vestro utroque jure subjectas præsumat interdicere, seu Monachum, vel Clericum ejusdem Monasterii synodare, vel excommunicare audeat, sed per Abbatem ejusdem loci cùm opus fuerit regulariter corrigatur.* Quæ verba demonstrant Ecclesias ejusmodi pleno jure Abbati subjectas esse, tàm scilicet in spiritualibus, quàm in temporalibus juxta expositionem Glossæ *in cap. quoniam* 21. *v. utroque jure de privil.* & sic quoad utramque legem dicœcesanam, nempè & jurisdictionem, sicut in præcitato *cap. quoniam*, notant Innocent. *vers. Vel quia*, Butr. *numer.* 5. ac cæteri scribentes, probantque manifestè, quod dictus Abbas in Monachos, & Clericos ipsi subjectos quoad omnia gerat vices Episcoporum secundùm Gloss. *in cap.* 1. *v. proprii, de reb. Eccles. non alienan.* quam singularem appellat Navar. *consil.* 5. *num.* 4. *de sponsal.* Item si & ista: *Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium, ordinationes Monachorum, & Clericorum vestrorum, & cap. a quocunque volueritis Episcopo, &c. gratis, &c. recipias.* Quæ arguunt omnimodam liberationem a dicœcesanis, etiam quoad ordines, ut in specie inquit Innocen. *in rubr. de Cler. peregr. num.* 2. *in fin.* subdens, hoc rarissimè concedi.

90 Quæ simul juncta evincunt, Abbatem hujusmodi in Ecclesiis sibi utroque jure subjectis habere jurisdictionem quasi Episcopalem cum jure agendi synodum, corrigendi Clericos, concedendi dimissorias, ut ordinentur, & de hoc aliàs, faciendi administrare sacramentum Confirmationis, & alia per quemcunque Antistitem, ei beneviſum, & consequenter illas, quoad Episcopum, esse in, ac de territorrio ipsius Abbatis distincto, & separato a dicœcesi, quamvis circumdentur ex notatis per Gloss. *in Clem.* 1. *§. volumus, v. dicecesani*, ubi Ciarlin. *num.* 8. Abb. *num.* 15. Vitalin. *num.* 4. Imol. *num.* 8. *de for. comp.* & traditis a Franch. *in c.* 2. *§. statuto n.* 12. *de consuet. in* 6. Gemin. *in cap. Cum Episcopus num.* 4. *de offic. ordin. in* 6. Balb. *de præscript. part.* 3. *princ. qu.* 11. *n.* 7. Gratian. *discept.* 212. *num.* 33. *& seqq.* ac Rot. coram Clemente VIII. in Salamantina jurisdictione 9. Martii 1580. coram Bravo *dec.* 207. *num.* 5. *p.* 2. *divers.* coram Bubalo in nullius jurisdictionis 19. Martii 1586. coram Seraph. *dec.* 1278. *num.* 4. coram Gypsio *dec.* 619. & 798. *part.* 4. *divers.* coram Orano *dec.* 100. præsertim *num.* 3. *& dec.* 105. *num.* 1. *post* 2. *vol. consil.* Farinac. coram Mantica *dec.* 361. *num.* 2. *& dec.* 362. coram Ottembergo *dec.* 48. *num.* 7. *& dec.* 54. *numer.* 4. *cum seq. & dec.* 55. *num.* 1. *& 2. post* 3. *tom.* Tambur. *de jur. Abbat.* coram Ubald. sen. *dec.* 65. *num.* 7. post eundem Tambur. ac in nullius jurisdictionis 13. Novembris 1614. coram Martino Andrea *dec.* 54. *num.* 8. coram Coccino *dec.* 70. *num.* 2. post sæpè citatum Tambur. coram Merlino in Pamphilonen. jurisdictionis 15. Decembris 1623. coram Pirovano in S. Angeli Lombardorum jurisdictionis 6. Martii 1637. *sub §. secundo principaliter*, coram Peutingero 10. Februarii 1640. *sub §. Præbuit, cum §. quæ omnia, cum seq.* coram Panzirolo 1. Julii 1641. *§. Cum ergo*, coram Dunozetto Decano 14. Martii 1642. *in fin.* & coram Eminentiss. Otthobono in Avellina jurisdictionis 4. Julii 1646. *§. quia in casu, post med.*

91 Ex quibus ad 1. respondetur, utrumque spectare ad Abbatem, uti habentem in eis territorium proprium, & jus cum solito convocandi synodum juxta declarationes Sacr. Congregationis, editas super decreto Concilii Tridentini *sess.* 24. *de reform. cap.* 14. quas referunt, & ad hoc ponderant Garz. *de benef. p.* 9. *cap.* 2. *§.* 1. *a num.* 129. *& seqq.* Ricc. *in prax. resol.* 361. *edit.* 2. Tambur. *de jur. Abbat. tom.* 3. *disp.* 9. *quæst.* 20. *num.* 2. *cum duobus seqq.* Massobr. *in prax. hab. concurs. requis.* 1. *dub.* 8. *a num.* 25. & tradunt Paris. *de resign. lib.* 8. *qu.* 9. *nu.* 97. & 98. Anast. Germon. *de indul. Cardin. §. quibusvis num.* 18. Joan. Franc. Leo *in thesaur. for. Eccles. part.* 2. *c.* 3. *num.* 54. Aldan. *in comp. can. resol. lib.* 3. *tit.* 9. *num.* 27. 28. & 30. Barbos. *de offic. & potest. Paroch. c.* 2. *num.* 39. *in ult. edit. & in collect. Bullar. verb. Abbatia in fin. & in collect. ad Concil. d. c.* 18. *n.* 32. *& 46. in princ. cum seqq.* ac Ciarlin. *contr. for. lib.* 2. *c.* 220. *a num.* 122.

Ad 2. Negativè. Quia dispositio Concilii *sess.* 25. *de regul. cap.* 11. loquitur de exemptis, qui sunt in, dicœsi Episcopi, nec ideò locum habere potest in Curatis Ecclesiarum, quæ juxta superius dicta, sunt de territorio Abbatis, ex hoc in eos habentis jurisdictionem Episcopalem, ut censuit Rot. in Legionen. S. Facundi 13. Martii 1590. ac in Nullius 21. Februarii 1594. coram Pamphilio, ejusque relatis adnotat Barbos. *in collect. ad dict. cap.* 11. *num.* 27. negans dictum decretum locum habere in Monasteriis, in quibus Abbates habent utramque jurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos. Quare Aldan. *dict. comp. tit.* 8. *num.* 40. Barbos. *ad dict. cap.* 11. *num.* 6. referunt a S. Congregatione decisum fuisse in Theatina 7. Novembris 1620. & in alia 17. Junii 1617. non posse Episcopum vigore dicti decreti visitare Abbatiam, & loca ei subjecta, si penes ea sit utraque jurisdictio temporalis, & spiritualis. 92

Nec quicquam refert, quod situs Ecclesiarum undecunque circumdetur finibus Episcopatus, cùm satis superque sit eas quoad utramque legem subjectas esse Abbati, atque adeo illarum Curati subjaceant correctioni, & punitioni solius Abbatis, ut propriis dicœcesani in delictis, etiam concernentibus curam animarum, ut de Ecclesia, quam Episcopus habet intra Civitatem Florentiæ notant Abb. *in cap. super eo, in* 6. *de Paroch.* Gemin. *in capit. statutum §. Cum vero sub numer.* 3. *de rescriptione in* 6. Rota coram Bravo *dict. decision.* 206. *numero* 4. *&* 5. *part.* 2. *div.* Ottemberg. *dict. decision.* 48. *numero* 7. & Martin. Andr. *dict. decis.* 54 *numer.* 9. 93

Ad 3. etiam negativè ex eo, quod accedere ad Synodum Episcopi est signum subjectionis, *cap. fin. de cons. possess. & propriet.* qua prorsus erga Episcopum carent inservientes curæ animarum in dictis Ecclesiis, quæ sunt in aliena territorio. Quin neque exempti habentes populum non exemptum tenentur accedere ad synodum Episcopi, si habeant privilegium, ne valeant synodari, *cap. nimis prava, de excess. Prælat. cap. quoniam, de privileg.* cum similibus relatis a Cochier. *de jurisdict. in exemp. part.* 4. *quæst.* 19. *num.* 5. Massobr. *de synod. cap.* 3. *dub.* 2. *num.* 3. Tambur. *de jur. Abbatis. tom.* 2. *disp.* 24. *qu.* 4. *num.* 6. vel sunt in quasi possessione, ac consuetudine non accedendi, Massobr. *d. dub.* 2. *num.* 4. Tamburin. *d. num.* 6. Contra autem tenentur accedere ad Synodum dicœcesanam ipsius Abbatis, qui proculdubio, uti habens populum, ac territorium distinctum de jure potest, & solet eam congregare, ut latè probant Tambur. *dict. disp.* 24. *quæst.* 7. *num.* 2. ac infra & Ciarlin. *contr. for. lib.* 2. *cap.* 220. *a num.* 125. 94

Ad 4. Videtur affirmativè respondendum, si fuerint per Abbatem approbati. Nam cùm sit nullius dicœcesis, & quasi Episcopalem jurisdictionem habeat in dictis Ecclesiis, utique sub decreto Concilii *sess.* 23. *de reformat. cap.* 25. venit appellatione Episcopi, sicut in specie tradunt Suar. *tom.* 4. *part.* 3. *disput.* 28. *sect.* 5. *numer.* Reginald. *in prax. for. pœnit. lib.* 2. *numer.* 182. Fagund. *in* 5. *præcept. Eccles. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *numer.* 53. Molfes. *in sum. tom.* 2. *tract.* 7. *de pœnit. cap.* 24. *num.* 62. Campanil. *in divers. jur. canon. rubr.* 22. *cap.* 13. *num.* 76. Ricc. *part.* 4. *decis.* 22. *num.* 4. *& in prax. resol.* 301. *in* 2. *edit.* Steph. Dalvit. *de potest. Episc. & Abbat. cap.* 20. *num.* 5. & infra, Bos. *de triplic. Jubil. privil. sect.* 3. *cas.* 2. *num.* 62. *& seqq.* Mar. Novar. *singul. jur. can. conclus.* 68. *n.* 4. Tambur. *de jur. Abbatis. tom.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 11. *num.* 1. *&* 2. Barbos. *de offic. & potest. Episc. part.* 2. *alleg.* 25. *num.* 5. & latiùs *in collect. ad Conc. d. cap.* 15. *num.* 28. Ea verò, quæ fuerunt in contrarium deducta per Rot. in Calaguritana jurisdictionis coram Pegna, Ottembergo, & Ubaldo sen. *dec.* 45. 46. 49. & 50. procedunt in Abbate, qui nititur simplici exemptione, non autem in eo, qui est nullius dicœcesis, & habet territorium, ut Sacra Congregatio Concilii suppposuit in declaratione relata *d. dec.* 45. *num.* 1. ac censuit in Nullius 20. Augusti 1630. & 24. Januarii in Neocastren. 1595. 95

Ad 5. Negativè suadetur. Quia dispositio Concilii *sess.* 23. *de reform. cap.* 10. quod Abbates, & alii exempti non concedant literas dimissorias Clericis sæcularibus, 96

bus, ut ab aliis ordinentur, loquitur de consistentibus intra fines alicujus diœcesis, non autem de habentibus territorium separatum cum plena jurisdictione, ac jure visitandi, & congregandi synodum. Hi enim sunt Ordinarii privativè ad Episcopos; ideòque possunt dimissorias concedere etiam Clericis sibi subjectis. Nec quia loquitur de exemptis trahendum est ad Clericos earum Ecclesiarum, quæ habent proprios Prælatos cum jurisdictione ordinaria, Gratian. *discept.* 212. *num.* 25. *cum tribus seqq. ac num.* 48. & 49. Campanil. *rubr.* 9. *cap.* 8. *num.* 4. Grillenzon. *cons.* 242. *num.* 8. & 30. Genuen. *in prax. cap.* 83. *num.* 9. *in prima edit.* Tambur. *de jur. Abbatiss. tom.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 26. *num.* 2. & 3. Ciarlin. *lib.* 2. *dict. cap.* 220. *num.* 99. *cum pluribus seq.* Barbos. *de offic. & potest. Episc. part.* 2. *alleg.* 7. *num.* 8. & *de jur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 17. *num* 95. & *in collect. ad dictum cap.* 20. *num.* 14. Rot. coram Seraphin. in Salmaticen. jurisdictionis 9. Maji 1594. post Tambur. *tom.* 3. *decis.* 117. *num.* 4. Quod etiam admisit S. Congregatio revocando die 18. Junii 1632. prohibitionem, quam prius die 21. Februarii 1631. in vim præfati decreti fecerat Priori Monasterii S. Stephani de Bosco Ordinis Carthusiani, ne subditis propriis sæcularibus concederet literas dimissorias ad ordines, quia per decisionem, & sententias Rotales constiterat dictum monasterium habere proprium territorium, & omnimodam jurisdictionem exercere in suos subditos, ut referunt Tambur. *d. q.* 26. *num.* 3. & Barbos. *in collect. Bull. v. Abbas*, & resolverat antea S. Congregatio in Neapolitana 16. Julii 1601. Verùm de hac re vide Consultationem nostram, in qua contrarium propugnamus ex novis rationibus, & authoritate etiam Sacr. Congregationis Concilii.

97 Ad 6. Negativè in utroque dubio. Nam quoad clausuram Monialium obstat, quod neque licet Episcopo in moniales exemptas, cùm Bonifacius Octavus *in cap. un. §. fin. de stat. Regular. in* 6. id demandaverit suis Prælatis, & Concilium Trident. *sess.* 25. *de Regular. cap.* 5. innovet, non immutet dictam Constitutionem Bonifacii, ut inquiunt Sanch. *in præcept. decal. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 15. *num.* 21. Mirand. *de Sacram. Monial. quæst.* 2. *art.* 14. *num.* 3. Bonac. *de Clausur. quæst.* 1. *punct.* 6. Tambur. *de jur. Abbat. disp.* 22. *quæst.* 9. *num.* 5. Barbos. *in collect. ad Concil. d. cap.* 5. *num.* 18. Ideòque existimantes Episcopum non posse ad clausuram cogere Moniales ab eis exemptas, neque eis licere ingredi hujusmodi monasteria exempta, & aliis Prælatis subjecta, etiam prætextu videndi, an violata ibi fuerit clausura. Verùm hæc ratio nullius est momenti, ut aliàs docuimus. Ratio igitur ea est, quia Concilium loco allegato non obtinet in Monasteriis Abbatiæ, quæ sunt in ejus peculiari territorio, non autem in diœcesi Episcopi, in quibus terminis solùm urgere possunt dicta per Gallet. *in Margar. cas. cons. v. Moniales* 4. Gavant. *in man. Episc. v. Monialium clausur. num.* 58.

98 Quod verò ad Confraternitates Laicorum ratio desumitur ex ipso decreto Concilii *sess.* 22. *de refor. cap.* 8. dum loquitur de munitis privilegio exemptionis. Quare resolutiones Sacr. Congregationis præpositæ negotiis Episcoporum, & Regularium adductæ per Ciarlin. *controv. forens. lib.* 1. *cap.* 65. *sub num.* 5. & *seq.* ac Barbos. *in collect. ad d. cap.* 8. *num.* 24. loquuntur de Confraternitatibus Laicorum erectis in Ecclesiis Regularium, sitis quidem in diœcesi Episcopi, sed exemptis. Inde enim liquet, quod sicut verba Concilii non conveniunt erectis in dictis Ecclesiis, circa quas sunt fines diœcesis Episcopi, non tamen intus eam existunt, sed in territorio proprio Abbatiæ, neque ideò nituntur privilegio exemptionis, sed jure peculiaris territorii contradistincti, ac penitus separati a finibus diœcesum circumstantium, ita neque includuntur sub dicta Conciliari dispositione, ut pluribus congestis rectè arguit Ciarlin. *d. c.* 220. *num.* 110. *cum seqq.* inferens ad visitationem *num.* 112. Hinc Flor. de Mena *var. q. lib.* 3. *quæst.* 24. *num.* 22. Ricc. *in prax. resolut.* 303. *in* 2. *edit.* & Barbos. *in dict. c.* 8. *num.* 16. dixerunt, Abbates habentes jurisdictionem quasi Episcopalem posse vi prædicti decreti Conciliaris visitare collegia pia, fraternitates & confraternitates. Tum ex identitate rationis in eis vigentis quoad proprium territorium. Tum quia nomen Episcopi eisdem congruere videtur, dum curam Episcopalem ibi gerunt.

99 Ad 7. Si loquimur de visitatione, dicitur primò, verba Concilii *sess.* 7. *de reform. cap.* 7. quod locorum Ordinarii Ecclesias quascunque quomodolibet exemptas authoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur, verificari etiam in inferioribus habentibus jura Episcopalia ex Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 18. *quæst.* 6. cujus etiam meminit Barbos. *in coll. Concil. sess.* 21. *de reform. cap.* 8. *num.* 5. ac sententia Rotæ coram Gypsio *decis.* 298. *part.* 4. *divers.* quod ab ea repetunt Ric. *in pr. resol.* 238. *num.* 3. *in* 2. *edit.* & Barbos. *add. sess.* 7. *cap.* 8. *num.* 24. quare eadem Rota in præcitata Salmaticen. jurisdictionis coram Seraphino *decis.* 117. apud Tambur. respondit, hoc decretum non obstare Abbati exercenti jurisdictionem in aliquo territorio ex consuetudine immemorabili confirmata per Sedem Apostolicam, quin possit Ecclesiam visitare, cujus etiam mentionem fecit Barbos. *dict. num.* 25. & *in Coll. Bullar. v. Abbas* 1.

Neque refert, quod *sess.* 24. *de reform. cap.* 9. sanci- 100
tum sit, constituta in visitatione exemptorum observanda esse etiam in iis Ecclesiis sæcularibus, quæ in nullius diœcesi dicuntur. Nam respondetur cum Flore de Mena *d. qu.* 24. *num.* 24. relato etiam a Barbos. *in collect. ad d. cap.* 9. *num.* 7. non procedere in Ecclesiis, pleno jure subjectis Abbati, in eas habenti jurisdictionem Episcopalem, & temporalem ad textum ejusdem Concilii *sess.* 25. *de Regul. cap.* 11. *propè fin.* quod ibidem Flores subdit practicari in Curia Romana, ac decrevisse Auditores Rotæ. Quare Ciarlin. *in citato cap.* 120. *num.* 112. & *seqq.* negavit, Episcopum viciniorem posse vigore dicti *cap.* 9. visitare Ecclesias subjectas Prælato in eis habenti jura Episcopalia. Quia non solùm dicuntur esse extra diœcesim cujuscunque Episcopi, sed ipsum in eis tanquam suo peculiari territorio habere jus visitandi privativè quoad alios.

Si verò ad exercitium Pontificalium dicitur, Episco- 101
pum viciniorem non posse Pontificalia exercere in Ecclesiis, ac locis Abbatiæ, quæ sit nullius diœcesis sine expressa licentia Abbatis, in cujus facultate est vocare, quem maluerit Antistitem Catholicum, quemadmodum a Sacra Congregatione decisum fuisse referunt Aldan. *in comp. Canon. resol. titul.* 8. *sub numero* 11. & Barbosa *in collect. ad Concil. sess.* 6. *de reformat. capit.* 5. *numer.* 16.

Sic demùm de administratione Sacramenti confirma- 102
tionis admittitur, quidem illius Ordinarium ministrum esse solum Episcopum juxta *Canon.* 3. *de reform. sess.* 7. dicti Concilii. At si locus sit nullius diœcesis, dicitur, inferiorem ab Episcopo, cui ille subest absque licentia vicinioris posse revocare, quem maluerit pro dicto Sacramento Confirmationis administrando, prout inquiunt resolutum fuisse Aldanus, & Barbosa ubi supra, iterumque post Armendariz *in addit. ad recompil. leg. Navar. lib.* 1. *titul.* 8. *lib.* 7. *de Episcop. numer.* 68. testatur idem Barbosa *in collect. ad Concil. sess.* 7. *de confirmat. dict. Canon.* 3. *numero* 11. & *in collect. ad Bullar. verb. Confirmationis Sacramentum*. Et ratio videtur clara, quia ad collationem dicti Sacramenti requiritur jurisdictio. Et ideò Episcopus non debet confirmare, nisi spiritualiter sibi subditos.

Postremò, ad 8. respondetur, quod Sacra Congrega- 103
tio eam non abnegavit inferioribus Episcopis, si habuerint jurisdictionem ordinariam in loco, cujus verba refert Garzia *de benef. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 19. *propè fin.* a quo idem mutuatus refert Barbos. *in collect. ad dict. c.* 9. *Concilii num.* 77.

Nec replicetur dictas Ecclesias hodie non esse regulares, sed una cum Monachis redactas fuisse ad statum sæcularem. Nam respondetur, quod ex regulis juris communis non mutant subjectionem ex Abbate in Episcopum, neque illam amittunt, sed illæsas, ac integras retinent omnes priores libertates, & privilegia ex adnotatis ab Innocent. *in cap.* 2. *numer.* 4. Joan. Andr. *col.* 4. *in princip.* Abb. *num.* 9. Imol. *num.* 4. & aliis, *de capel. monach.* iterumque *in cap. Abbate* 25. *n.* 4. *de verb. signific.* ubi etiam Butr. *num.* 22. & Abb. *num.* 16. traditque Prob. ad Monach. *in cap. cum de beneficiis* 5. *num.* 46. *de præb. in* 6. Oldrad. *consil.* 267. *n.* 1. Gemin. *consil.* 125. *n.* 12. Rip. *resp.* 3. *ad c.* 2. *de rescript. n.* 12. ac fusè Tambur. *de jur. Abbatiss. tom.* 1. *disp.* 15. *qu.* 11. *a num.* 4. Rota in Tarconen. Sacristiæ 29. Maji 1601. coram Justo apud Garziam *de benef. part.* 7. *cap.* 15. *num.* 8. & in Aquilana jurisdictionis 30. Martii 1607. coram Innocentio X. & coram Coccino *decis.* 452. *num.* 8. & *decis.* 59. *num.* 3. *cum seqq. post tom.* 3. *Tamburini*.

CON-

CONSULTATIO IX.

An Archihoſpitale S. Spiritus cogi poſſit ad contribuendum Seminario pro rata ſucrum Prioratuum ex decreto S. Concilii Tridentini ſeſſ. 23. cap. 18.

1 NEgativè reſpondendum videtur. Primò, quia fructus, ac redditus, qui colliguntur ex bonis hujuſmodi Prioratuum ſpectant ad Archihoſpitale, & ſunt deſtinati pro infirmis, ac pauperibus ab ipſo alendis, qui propterea ſunt a qualibet etiam canonica contributione immunes ex privilegiis Cœleſtini III. Cœleſtini V. Eugenii IV. & Sixti IV. ipſi conceſſis; ibi; *Ut de bonis intuitu pietatis a Chriſti fidelibus vobis, & Hoſpitalibus membrorum, ſeu domorum Hoſpitali noſtro S. Spiritus ſubjectorum ad ſubſtentationem pauperum hoſpitalium prædictorum nulli canonicam juſtitiam, ſeu portionem teneamini ſolvere, & ad id a quoquam coarctari aliquatenus non poſſitis authoritate Apoſtolica vobis præſentium tenore indulgemus.* Et mox. *Concedentes inſuper motu, ſcientia, & authoritate ſimilibus tàm hoſpitalis prædicti, quàm omnium aliorum ejus membrorum, & locorum in obedientia, ſubjectione, correctione, & omnimoda diſpoſitione Præceptoris dicti noſtri Archihoſpitalis S. Spiritus in Saxia de Urbe ſolùm, & duntaxat exiſtentium, ab eodem dependentium Præceptoribus, Prioribus ſeu Rectoribus pro tempore exiſtentibus, quod de relictis, & obventitiis ex nomine dictarum Præceptoriarum, membrorum, & locorum factorum ad ſolvendum aliquam quartam Epiſcopalem, ſeu parochialem, neque aliquam gabellam, paſſum, ſeu impoſitionem, & quodvis aliud onus, etiam occaſione rerum, bonorum, fructuum, & animalium dicti Hoſpitalis noſtri S. Spiritus de Urbe, in quibus locis deinceps præteritis futuris temporibus non teneantur, nec ad id a quoquam inviti compelli, ſeu coarctari poſſint, aut valeant.*

2 Secundò. Quia redditus dictorum prioratuum ſunt deſtinati pro auxilio Mendicantium, qui idcircò ſunt immunes ab ejuſmodi contributione, etiam ex decreto Concilii, ibi: *Et omnium Monaſteriorum, non tamen Mendicantium*, Appellatione autem mendicantium venit Hoſpitale pauperum infirmorum, quia pauperes infirmi ſunt verè mendicantes.

3 Tertiò. Quia Archihoſpitale S. Spiritus eſt Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, quod propterea gaudet privilegio Mendicantium, ut per Rodriq. *tom. 1. qu. 2. art. 1. cum ſeq. & quæſt. 4. art. 1. tom. 3. quæſt. 49. artic. 1. & 4.* Ricc. *deciſ. 196. numer. 9. verſ. Item Collegia*, Monaſteria mendicantium a contributione Seminarii immunia ſunt. Et quia in dicto Archihoſpitali conſtructum eſt Monaſterium monialium pauperum projectarum, quibus adminiſtrat omnia ad victum neceſſaria. Undè eſt locus pius, ac opus mendicantium, quod pariter videntur immune a contributione Seminarii ex verbis decreti Tridentini, ibi: *Non tamen Mendicantium*.

4 Quartò. Quia gaudet omnibus privilegiis Monachorum Caſinenſium, ut patet ex Conſtitutione 22. Sixti Quarti, quæ incipit: *Religionis zelus*, ubi Pontifex pro majori favore, & quiete Archihoſpitalis, ac illius membrorum, ac præceptoriarum motu proprio conceſſit, & communicavit Archihoſpitali omnes, & ſingulas prærogativas, exemptiones, immunitates, libertates, privilegia, & indulta quæcunque, aliàs conceſſa Congregationi S. Juſtinæ, & in futurum concedenda tàm in genere, quàm in ſpecie, ac omnibus Monaſteriis, locis, membris, ac perſonis dictæ Congregationis cum clauſula: *Quorum tenore, &c. ac ſi de verbo ad verbum præſentibus inſererentur*, habere voluit pro ſufficienter expreſſis cum clauſula, *perinde ac ſi*, Archihoſpitali, & ejus membris conceſſa fuiſſent &c. & communicatio cùm ſit generalis, & Congregatio Caſinenſis ſit prorſus immunis quod omnia ejus membra a contributione Seminarii, ut conſtat ex indulto Pii V. ſub anno 1570. decimo Kal. Aprilis, de quo in Bullario Caſinenſi in ordine 182. num. 2. ſequitur, quod privilegium præfatum, licèt fuerit conceſſum poſt dictam communicationem, ſuffragetur Archihoſpitali, ac omnibus illius membris propter communionem generaliſſimam, quæ comprehendit etiam futura, & operatur, ac ſi privilegium Pii V. conceſſum Caſinenſibus fuiſſet conceſſum Archihoſpitali ex vi communicationis, Oldrad. *conſ.* 300. & Rot. *deciſ.* 40. *nu. 1. part. 4. recent.* & coram Creſcentio *deciſ. 5. privil. part. 2. diverſ. deciſ. 8. num. 5.* cum aliis plena manu congeſtis a Tambur. *de jur. Abbatiſ. diſput. 17. quæſt. 1. num. 17.* ubi ſub *num. 19.* firmat, quod per dictum privilegium Pii V. communicans Caſinenſibus omnia privilegia Mendicantium, omnia quoque privilegia Mendicantium cenſentur communicata Baſilianis ob communicationem privilegiorum Caſinenſium ad favorem Baſilianorum, factam a Gregorio XIII.

Neque obſtat, quod ex hujuſmodi communicatione lædatur jus Seminariis, undè privilegia non ſunt ampliandа, & quia communicatio privilegiorum eſt potius odioſa, ex quo agitur de ſubtractione juris tertii, quo caſu clauſula generalis non videtur ſuffragari ad effectum derogandi privilegio contributionis conceſſo Seminarii ex decreto Concilii. Nam reſpondetur communicationem hujuſmodi privilegiorum emanaſſe pro favore, ac quiete Archihoſpitalis, quo in caſu communicatio dicitur favorabilis, præcipuè quia emanavit motu proprio atque ex certa ſcientia, & cum clauſula, perinde ac ſi privilegia Caſinenſium eſſent conceſſa Archihoſpitali. Quare communicatio detegitur favorabilis, atque adeò comprehendit omnia privilegia conceſſa Caſinenſibus, ac ſtante dictione *perinde*, quæ importat omnimodam qualitatem, ac refertur ad omnes qualitates expreſſam in privilegiis communicatis, ut per Barboſam *in dicta dictione num. 3. & 4.* Et quia communicatio privilegii immunitatis a contributione Seminarii eſt conformis privilegiis Archihoſpitalis ſupra relatis, & attento Concilii decreto, quod loca Archihoſpitalis ſunt loca Mendicantium. 5

6 Præterea non applicatur concluſio, quia communicatio a Sixto Quarto facta fuit tempore, quo jus hoc, Seminario non erat quæſitum. Undè videtur ceſſare objectum, cùm privilegio Pontificis, etſi non tollat jus quæſitum, benè tamen poteſt tollere jus quærendum, Dec. *conſil. 269. num. 10.* Craver. *conſil. 135. num. 7.* Ruin. *conſil. 108. num. 6. volum. 2. & conſil. 160. num. 8. volum. 4.* Accedente præſertim obſervantia immunitatis, quæ tanquam interpretativa vel dictæ communicationis privilegiorum, vel qualitatis ſuperius expreſſæ bonorum Prioratuum Archihoſpitalis, tollendo omnem difficultatem, quæ circa illa oriri poſſet, tueatur jus Archihoſpitalis, cùm tanta ſit vis interpretationis reſultantis ex obſervantia, ut prævaleat interpretationi juris, etiam ſi verior eſſet. Rota coram Buratto *dec. 944. num. 6. & part. 6. rec. dec. 16. num. 10.*

7 Demum quia in his prioratibus non habet locum decretum Trident. *dict. cap. 18. ſeſſ. 23.* Nam in eo decernitur, quod Seminario applicentur fructus menſæ Epiſcopalis, & Capituli, ac Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum, præbendarum, Abbatiarum, & prioratuum cujuſcunque Ordinis, & Hoſpitalium, quæ dantur in titulum, vel in adminiſtrationem perpetuam. Prioratus autem Ordinis S. Spiritus non dantur in titulum, neque in adminiſtrationem perpetuam vetante id Conſtitutione Sixti Quarti, incipien. *Et ſi univerſis ſub anno 1470. Septimo Kal. Februarii*, ibi: *Hoſpitalia præceptoria, membra, loca Ordinis S. Spiritus in Saxia non conferantur, niſi fratribus dicti Ordinis expreſſè profeſſis ad nutum Præceptoris pro tempore, nec in titulum, vel commendam conferri poſſint, nec in adminiſtrationem.* Quinimmò juxta Conſtitutionem 7. Innocentii III. ſub §. 2. nunquam fuit a ſua erectione datum in titulum, ſeu adminiſtrationem, ſicuti juxta Conſtitutionem Concilii Viennenſis, quæ eſt inter Clementinas *in cap. 2. de relig. domib.* requirit Concilium Tridentinum *d. cap. 18. de reform.* Prælatus ad ejus curam deſtinatus, illud non habet neque in titulum, neque in adminiſtrationem, ſed duntaxat tanquam Magnus præceptor Ordinis deſignatus a Summo Pontifice præeſt, uti caput Regularium ejus regiminis.

8 Adde, quod bona horum prioratuum, tanquam donata a Sede Apoſtolica Archihoſpitali ſubeundi hoſpitalitatis oneribus, licèt deindè aſſignata fuerint ſingulis Fratribus dicti Ordinis S. Spiritus, uti Præceptoribus, non tamen dicendum eſt, quod fuerint ſeparata a dote, ſeu menſa Archihoſpitalis, & dictis fratribus aſſignata pro eorum portionibus, ut in puncto firmat Corn. omninò videndus *conſ. 225. n. 1. vol. 1.*

9 Maximè quia cùm hujuſmodi bona ſic diviſa non erigantur in beneficia ſeparata a tota menſa Archihoſpitalis, non debent conſiderari tanquam beneficia Eccleſiaſtica, neque etiam uti manuali, cùm remaneant tanquam bona prædialia, & temporalia dicti Archihoſpitalis, licèt ſingulis aſſignata quoad ſolam fructuum adminiſtrationem, commodioris ſervitii cauſa in præſtanda pauperibus hoſpitalitate, ut ſubdit Corn. *dict. conſil. 255. num. 4.* Eſt autem generale, quod officia etiam in adminiſtrationem conceſſa Regularibus, nullatenus dici poſſint beneficia Eccleſiaſtica ex traditis a Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 3. n. 23.* quia verè tunc non continent adminiſtrationem juriſdictionalem beneficii; ſed duntaxat nudam adminiſtrationem fructuum partis bonorum Monaſterii,

ſterii, ut in ſpecie Prioratuum Archihoſpitalis S. Spiritus dixit Rota in Trojana penſionis coram Pirovano, quæ eſt *d.* 302. *num.* 1. *ac part. rec.* quam repetit Lezan. *in Mare magno Eremit. S. Aug. §. 6. num.* 15.

10 Ex quibus ſequitur, hujuſmodi bona non teneri ad contributionem Seminarii diœceſis, in qua ſitum non eſt Archihoſpitale, licèt in dictis bonis erecta fuiſſet Eccleſia, & vulgare id eſſe colligitur ex adductis a Barboſ. *ad d. c.* 18. *Concilii num.* 15.

11 Undè non obſtat, quod hoſpitalia teneantur pro beneficiis annexis contribuere Seminario diœceſis, in qua ſita ſunt beneficia, licèt illa ſint extra ipſam. Quia Prioratus, & Præceptoriæ S. Spiritus non ſunt beneficia annexa, atque adeò non verſamur in caſu Concilii, quod ſanè probandum eſt a Seminario tanquam fundamentum ſuæ intentionis, *l. circa eum, ff. de prob.* ſed ſunt officia adminiſtrandi ea bona, quæ nunquam fuerunt ſub dominio alicujus beneficii Archihoſpitali annexi, ſed ſemper ſub dominio Archihoſpitalis, diſtributa tamen per ejus Adminiſtratores in ſingulas Præceptorias non annexas, ſed erectas.

At nihilominus cenſeo, hujuſmodi prioratus comprehendi in decreto S. Concilii Tridentini *d. c.* 18. *ſeſſ.* 23. *de reform.* atque adeò teneri ad Seminarii contributionem. Nam Concilium ad illud hoſpitalium genus ſe reſtringit, quæ dantur in titulum, ſeu adminiſtrationem, &, vel ratione redditui, vel perſonarum, dicuntur Eccleſiaſticæ, *Clemen. quia contigit*, ibique Anchar. *num.* 8. Tob. Nonn. *conſ.* 61. *num.* 7. & 8. Zerol. *in prax. Epiſcop. part.* 1. *v. Hoſpitale verſ.* 10. *dub.* 7. Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg.* 77. non autem ad Hoſpitalia, quæ adminiſtrantur a Laicis, & in quibus ſunt bona Laicorum, ut in Gloſſ. *d. Clement. ver. Altare, de relig. dom.* Armindar. *in addit. ad recompil. l. Novar. lib.* 1. *§.* 2. *de Hoſpital. num.* 3. 13. & 15. Barboſ. *d. alleg.* 77. Tob. Nonn. *d. conſ.* 61. *num.* 9.

12 Dubitari autem nequit, quin Hoſpitalia, ſive prioratus S. Spiritus ſint Eccleſiaſtica ex eo præcipuè, quod publicam habeant annexam Eccleſiam, & authoritate Summi Pontificis ſint fundata per text. *in cap. de Xenodochiis*, & *cap. ad hoc, de relig. dom. ac in l. privilegia, Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* Cardin. *dict. Clement. quia contingit, in* 4. *notab.* & adnotat Innocent. *in c. inter dilectos, de donat.*

13 Minuſve inter exceptos ab eodem Concilio Tridentino, ibi, *non tamen Mendicantium*, connumerari valent. Quia Concilium excipit Mendicantes, de quibus *in c.* 1. *§. ſanè, de relig. domib. in* 6. & *in c. quia ex eo, in princ.* juncta Gloſſ. *ver. alii Mendicantes, de pact.* ii autem dicuntur Mendicantes, quibus regula, vel Conſtitutio interdicit poſſeſſiones, ſive redditus ad propriam ſuſtentationem, & incerta mendicitas eis præbet victum per publicum quæſtum, *d. c. §. Confirmatos, de relig. dom. in* 6. Gloſſ. *in cap. quorundam, ver. Mendicantium*, ubi Archid. & Jo: Andr. *de elect. eodem lib.* & *in c. un. ver. Mendicantes, de exceſſ. Prælat. pariter in* 6. Feder. de Sen. *conſ.* 12. *num.* 1. Bald. *conſil.* 438. *num.* 21. *lib.* 2. Anchar. *conſil.* 109. *num.* 2. traduntque Aretin. *in l.* 1. *num.* 6. *ff. de teſtament.* Rebuff. *ſuper concord. tit. de Regia ad Prælat. nom. fac. §.* 1. *ver. Mendicantes.* Atqui talis definitio non adaptatur Hoſpitalibus, ſeu prioratibus hujuſmodi. Quia multa bona, ac redditus poſſident, qui licèt in pauperum, ac miſerabilium perſonarum ſubſidium errogentur, libera tamen eorum poſſeſſio, & adminiſtratio eſt penes ipſum Hoſpitale, Felin. *in c. querelam numer.* 7. *de jurejur.* Bartol. *in l. ſi quis ſervo in* 2. *notab. de furt.* & Gratianus *diſcept.* 291. *numer.* 11.

14 Quod autem Archihoſpitale S. Spiritus, cujus membra aſſeruntur eſſe prioratus, ſic Ordinis S. Auguſtini, ac propterèa inter Mendicantes relatus *in d. c.* 1. *de relig. dom.* nullatenus probatur, nec in ipſius fundatione, de qua in diplomate Innocentii Tertii *in Bullar. to.* 1. *conſtit.* 7. id habetur. Neque ſimplex enunciativa in privilegio Sixti Quarti emiſſa aliquid probat ex traditis a Bald. *in l. ad probationem, in fin. Cod. locati*, Abbas *conſil.* 33. *volum.* 2. Alexand. *conſil.* 36. *colum. fin.* & obſervant Doctores *in l. optimum, Cod. de contrab.* & *commit. ſtipul.* Præter quod nonniſi ex vi privilegii, ſeu communicationis inter Mendicantes, de quibus *in d. c.* 1. *de relig. dom.* adſcribi valet, & Concilium excipiendo Mendicantes, intelligendum eſt de Mendicantibus in jure expreſſis, prout omnis diſpoſitio intelligi debet, *cap. cum dilectus, de conſuet. c. cauſam de re præſcript. l.* 1. *C. de noxal.* Extatque Conſtitutio B. Pii Quinti ſub anno 1570. die ultima Junii, Pontificatus ſui anno 5. in qua revocantur omnia privilegia quæ temporalitatem concernunt, conceſſa quatuor Ordinibus Mendicantium, quæ deindè fuerant communicata Canonicis regularibus Sancti Auguſtini Congregationis Lateranenſis, Sancti Salvatoris, S. Crucis Colimbrienſis, ac Monachis Sancti Benedicti Caſſinenſis, Montis Oliveti, Vallis Umbroſæ, nec non Congregationis Ciſtercienſis, & Carthuſianæ, ac Sancti Hieronymi Hiſpaniarum, & Camaldulenſis, ac fratrum militiæ Jeſu Chriſti reformatorum, atque aliis quibuſcumque Ordinibus, aſſerente Pontifice, abſurdum eſſe, eos, qui Mendicantes ex quatuor Ordinibus non ſunt, ſub Mendicantium hujuſmodi colore a ſolutionibus eximi. Et apparet, Canonicos Regulares, qui ſunt Ordinis Sancti Auguſtini, & pro talibus appellantur in dicta Conſtitutione, non poſſe ex hoc prætextu evitare contributionem Seminariis debitam vigore quorumcumque privilegiorum etiam Mendicantium ipſis communicatorum. Verba Pontificis ſummi ſunt iſta: *Pius Papa Quintus, &c. Romani Pontificis, &c. ſanè, licèt alias non cupientes Mendicantium Ordines, &c. diverſa Concilii Tridentini decreta, quæ ipſis contraria videbantur eſſe; declaraverimus, variaque privilegia conceſſerimus, deindè verò illa omnia ad Canonicos Regulares Ordinis Sancti Auguſtini, &c. ac etiam Monachos Sancti Benedicti Congregationis, & Ordinis Caſinenſium, &c. extenderimus, &c. ita tamen, ut ipſi a contributione Seminariorum pauperum Clericorum juxta ordinationem Concilii Tridentini erigendorum, &c. minimè exempti eſſent, &c. Attendentes nihilominus tàm ex communicatione, & conceſſione hujuſmodi locorum Ordinariis, Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, aliiſque beneficiatis, & perſonis diverſa inferri præjudicia, quod intentionis noſtræ nunquam extitiſſe, nec eſſe, quatuor Ordinum Mendicantium privilegia, quæ temporalitatem concernunt eis communicare, &c. cùm abſurdum ſit, eos, qui Mendicantes ex quatuor Ordinibus non ſunt, ſub Mendicantium hujuſmodi colore a ſolutionibus eximi, motu proprio omnia, & ſingula privilegia, exemptiones, & alia præmiſſa, quæ temporalitatem, etiamſi ſit ſolutio decimarum, primitiarum, quartæ, medietatis, vel alia funerum, & oblationum pars, concernunt, præter, & contra mentem noſtram emanaſſe declaramus.*

Conſtitutiones verò Cœleſtini, ac Sixti, quarum vigore prætenditur immunitas a contributione Seminarii, ultra quod per ſubſequutum Concilium Tridentinum *dict. cap.* 18. fuerunt abrogatæ per ea, quæ diſusè tradit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. numer.* 25. attenta præſertim clauſula, *non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, Clement.* 1. *in fin. de ſepult.* Joan. Andr. *in cap.* 1. *numer.* 4. *de exceſſ. Prælat. in* 6. Bartol. *in extr. ad reprimendum ſub numer.* 11. Ruin. *conſil.* 163. *num.* 17. & *ſeq. lib.* 1. Cùm in illis non ſit facta ſpecifica mentio Seminarii, ac expreſsè derogatum huic diſpoſitioni Conciliari, nihil ſuffragatur, Archidiac. *in cap.* 1. *num.* 2. *de conſtit.* Coccin. *deciſ.* 219. *num.* 6. & *deciſ.* 341. *num.* 2. *part.* 1. *recent.* Caval. *deciſ.* 247. *num.* 10. & fuit dictum in Hiſpalen. decimarum 27. Junii 1644. coram Corrado. 15

Neque revelat communicatio conceſſa, etiam quoad futura ab eodem Sixto Quarto, Archihoſpitali S. Spiritus privilegiorum Congregationis S. Juſtinæ, cui poſtea Beatus Pius Quintus conceſſit expreſsè immunitatem a taxa Seminarii, & conſequenter eadem immunitate frui debeat Archihoſpitale ad text. *in leg. aſſe toto, ff. de hæred. inſtitut. leg. ſi ita ſcripſero, ff. de condit.* & *demonſtr.* Oldrad. *conſil.* 300. *num.* 8. Pariſ. *conſil.* 22. *num.* 8. *lib.* 4. 16

Quia reſpondetur primò, quod idem B. Pius Quintus declaravit, revocavitque præfata privilegia, quæ temporalitatem concernunt, ut dictum eſt. Secundò, quia cùm hæc immunitas ſit exorbitans a jure, & præjudicialis Seminario, communicatio privilegiorum ad hæc minimè extendi poteſt, Rot. *deciſ.* 214. *numer.* 4. *part.* 2. & *deciſ.* 40. *num.* 8. *part.* 4. *recent.* quia eſt in genere, ac perindè non recipit extenſionem, ut comprehendere valeat immunitatem a ſolutione taxæ, quæ tanquam tertio præjudicialis ſub generalitate verborum comprehendi non poteſt, ſed ſpeciali nota digna eſt, prout in ſimili de exemptione a ſolutione decimarum dixit Rota cum aliis relatis in Cæſaraguſtana decimarum 12. Decembris 1650. coram Meltio, *§. quod autem*, ubi, quod in communicatione privilegiorum non veniunt ea quæ facilè concedi non ſolent, niſi de iis in ipſa communicatione fiat ſpecialis mentio, quæ in hoc caſu non extat. Tertiò, quia cùm Caſinenſes, & aliæ undecim Congregationes hanc immunitatem obtinuerint titulo oneroſo, ſoluta ſcilicet Cameræ Apoſtolicæ ingenti pecuniarum ſumma, ex ſola vi communicationis ad æqualitatem ſervandam dicì nequit immune Archihoſpitale, quod nihil omninò ſolvit. 17

Neque difficultatem facit, quod Sixtus Quartus prohibue- 18

buerit. Prioratus hujuſmodi conferri in titulum, ſeu adminiſtrationem, ac proindè verſemur in caſu excepto a Concilio Tridentino, quodque eorum redditus erogentur in curandis infirmis, ac ſuſtentatione projectorum, atque adeò contributioni Seminariorum obnoxios non eſſe, cùm ex iis, deductis expenſis, nihil ad commodum Priorum ſuperſit.

19 Nam quoad primum dicimus in Ordine S. Spiritus, præter hoſpitalia adeſſe domos, Prioratus, & beneficia, ut apertè dignoſcitur ex citata Conſtitutione Sixti Quarti. ibi: *omnia, & ſingula Hoſpitalia, domos, Præceptorias, Oratoria, Prioratus, Eccleſias, Capellas, membra, ſeu beneficia dicti Hoſpitalis*, & advertit Rota in Aquilana Prioratus *dec. 772. part. 1. diverſ.* Hi autem Prioratus, tanquam Regulares, non niſi eiſdem Sancti Spiritus fratribus conferri poſſunt, *c. Cum ſingula, de prob. in 6. Clem. 1. de ſupplen. negligent. Prælat.* & quod Prioratus Sancti Spiritus conferantur in titulum, ſeu adminiſtrationem eiſdem fratribus, ſumpto argumento a ſenſu contrario ex eadem Sixti Conſtitutione perſpicuè liquet. cùm prohibeat illos quidem conferri in titulum, ſeu adminiſtrationem aliis, quàm fratribus, *arg. cap. Cum Apoſtolica de iis, quæ fiunt a Prælat. ſine conſenſ. Capit. & c. Cum virum, de regul.* Neque hoc repugnat voto paupertatis. Quia cùm ſint ad nutum Superioris amovibiles, & ſemper ad dimittendum parati, non dicuntur proprium aliquid poſſidere, quamvis durante adminiſtratione de fructibus ſuorum Prioratuum ad libitum diſponere poſſint, Cardinal. *in Clement. 2. §. ſed & tales, de vit. & honeſtat. Cler. & in Clement. Gratiæ, col. penult. ad fin. de reſcript.* Et ita in terminis Prioratus Sancti Spiritus, quod fratribus conferantur in titulum, ſeu adminiſtrationem abſque eo, quod lædatur votum paupertatis, firmavit Rota in dicta Aquilana Prioratus, omninò videnda, præcipuè *num.* 8. ubi quod non repugnat, quod iſti Prioratus conferantur in titulum, & tamen ſint ad nutum amovibiles.

20 Ex quibus tollitur ſecundum. Quia Priores non in hunc ſolum, ſed etiam in proprios uſus poſſunt illorum redditus convertere, ut prædiximus.

21 Verùm Prioratus S. Spiritus eſſe exemptos a contributione Seminariorum per privilegium ſpeciale, declaravit Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus in Reatina 6. Septembris 1603. Ideò parendum eſt S. Congregationi, dummodò conſtet authenticè ita declaraſſe.

CONSULTATIO X.

1 *An Epiſcopus poſſit publicè denunciare excommunicatum Regularem exemptum, qui ob delictum notorium incidit in excommunicationem latam a jure, vel ab homine ſaltem, ut ab aliis evitetur?*

2 *An Superior regularis Nuncium Apoſtolicum in Judicem Synodalem, & a diœceſi Epiſcopi denunciatis ultra duas dietas diſtantem, poſſit in Conſervatorem eligere?*

1 AD Primum, quod attinet, affirmo per textum *in Clement. unic. §. Præcipientes, de conſanguinit. & affinit. Clement. 1. de privileg.* ubi Canoniſtæ *cap. 1. de pœnit. in 6.* tradente etiam Gloſſ. *in c. Cum voluntate, §. final. de ſent. excommunic. & in Extrav. unic. de privileg.* ibique Doctores, quibus adſtipulantur Felin. *in c. non poteſt, n. 3. de ſent. & re judic.* Abb. *in cap. nimis grave num. 4. & 5. de exceſſ. Prælat.* Gloſs. *in cap. 2. §. ad hæc de pœnit. & remiſ. v. pùniri*, dicens: *quandoque Epiſcopus non potuit, ſed pœnam juris publicat.* Et hanc concluſionem quamplurimis authoritatibus firmat Gambar. *de poteſt. leg. in Regular. num. 1. & 2.* Henriq. *lib. 7. ſum. de Indulg. num. 25. §. 7.* Quarant. *in ſumm. Bullar. v. monaſteria monialium, verſ. Hic tangenda*, Lancel. *de attent. p. 2. c. 4. lim. 21. num. 7.* Gabr. *com. concluſ. lib. 6. de regul. jur. concluſ. 3. num. 43.* Triviſ. *dec. 36. num. 2.* Coch. *de juriſd. id exempt. part. 2. qu. 44. num. 39. & 40.* Rodriquez *tom. 2. quæſt. regul. 63. art. 11.* Diana *part. 3. tract. 2. de dub. Regular. reſol. 35.* Ric. *reſol. 110. in fin. part. 2.* Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. allegat. 105. num. 73.* & ad Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 14. num. 11.* qui plures declarationes S. Congregationis adducit, ac nos alibi.

2 Non obſtat prætextus exemptionis vigore privilegiorum a juriſdictione Epiſcopi. Tum quia agitur ſolùm de denunciatione excommunicationis. Epiſcopo autem per privilegia Regularium non eſt interdicta facultas denunciandi, nam ea tantùm ſublata ſunt, quæ expreſsè eximuntur, Franch. *in cap. 2. num. 10. de conſtit. in 6.* Gratian. *diſcept. 918. num. 11.* Rot. *dec. 324. num. 15. & 16. part. 1. recent.* dictaque ptivilegia interpretari debemus eo modo, quo minùs lædant jus commune, cujus diſpoſitione Epiſcopus habet juriſdictionem in Abbates, & Regulares, tàm in criminalibus, quàm in civilibus, ut per Canoniſtas *in cap. quoniam, de offic. ord.* Capel. Tholoſ. *dec. 208.* Guid. Pap. *dec. 599.* Rot. *dec. 78. num. 1. cum ſequen. p. 1. diverſ.* Prælertim quando ex delicto oritur ſcandalum & Superiores regularium non ſolùm eſſent negligentes in corrigendis ſuis ſubditis, ſed potius (quod abſit) eorum culpas approbarent, juberentque: quo in caſu intrat diſpoſitio Conſtitutionis B. Pii Quinti ſuper confirmatione, & nova conceſſione privilegiorum Ordinum mendicantium *§. quoniam verò*, in qua diſponitur, tali caſu poſſe Epiſcopum exercere omnem juriſdictionem contra Regulares, ut videre eſt apud Quarant. *fol. mihi* 524. Ac præſertim quando agitur de læſione immunitatis Eccleſiaſticæ, ut latè Bellet. *diſquiſit. cleric. 1. §. 5. num. 20. cum ſeq.* Abb. *in cap. Cum juris ſententia, num. 11.* & ibi Felin. *num. 7. de judic.* quoniam, ſicuti permiſſum eſt Conſervatoribus Regularium eos defendere a violentiis illatis in eorum bona, ita quoque permittitur Epiſcopis pro defenſione bonorum ſuæ Eccleſiæ, Doctores *in cap. 1. de pœnit. in 6.* Ergo multò magis, quando Epiſcopus nihil de novo facit, ſed jam factum aperit. Quippè qui declarat, nihil addit. *leg. adeo, §. cum quis, ff. de acquir. rer. dom.* ac fusè Gabr. *tit. 6. de regul. jur. concl. 3. num. 1.*

Limitant nonnulli hanc concluſionem, itaut id fieri 3
nequeat, niſi ſervata forma *cap. 14. ſeſſ. 25. de Regular.* & in terminis declaratoriæ cenſurarum, in quas ipſo jure Regularis incidit, tradit Sorb. *in comp. privileg. minor. ver. exemptio*, Rodriquez *tom. 2. quæſt. regul. 63. art. 7.* Ac niſi Regulares habeant privilegia ſpecialia, quod in ipſius ab Ordinariis ſententiæ excommunicationis non poſſint promulgari. Quo caſu cùm exemptio ſit perſonalis, ubicunque delictum committatur, nequeunt denunciari excommunicati, quamvis excommunicatio incurratur ipſo jure, ut per eundem Sorb. *loco citato* Henriquez *ubi ſupra cap. 25.* Lezan. *in ſumm. tom. 1. cap. 11. numer. 15.* Peyrin. *de privileg. Min. tom. 1. conſtit. 2.* Sixti Quarti *§. 10. numer. 13. & numer. 14.* Tambur. *de jur. Abbatiſſ. tom. 2. diſput. 14. quæſt. 5. num. 7.* Zerol. *in prax. Epiſcop. part. 1. ver. Excommunicatio in fine.* Vel niſi delictum ſit notorium, & nulla tergiverſatione celari poſſit, Felin. *in cap. non poteſt numer. 3. de ſentent. excommun. & re judic.* Rodriquez *dict. quæſt. 63. art. 11.* Barboſ. *de poteſtat. Epiſcop. allegat. 105. numer. 73. & in collect. Bullar. ver, Regulares in fin.* Ugolin. *eodem tract. de poteſt. Epiſc. c. 20. §. 10. num. 1.* Quia, ſi delictum non eſt notorium, requiritur declaratoria, quæ per Judicem ſuum, qualis non eſt Epiſcopus, promulgari debet, cùm ſit actus juriſdictionalis. Si verò eſt notorium, neque declaratoria, neque ulla cauſæ cognitio requiritur. Et ita cùm Epiſcopus nullum juriſdictionis actum exerceat, nil mirum, ſi hoc caſu id ei permittatur. Franch. *in cap. 1. numer. 5. de privileg. in 6.* Navarr. *conſil. 2. num. 2. lib. 5. de ſentent. excommunic.* Sanchez *conſil. moral. lib. 6. cap. 9. dub. 1. numer. 29.* Diana *reſol. 35. in fin. part. 3. tract. 2.* Tambur. *de jur. Abbatiſs. d. num. 7.* Itaque debet conſtare de delicto per evidentiam facti, vel per rem judicatam, aut per confeſſionem judicialem ipſius delinquentis, Ugolin. *de irregul. c. 47. §. 1. in princ.* Hinc cùm olim quidam eques Hieroſolymitanus ſuum Parochum publicè alapa percuſſiſſet, & ditatus ab Ordinario ſua privilegia oppoſuiſſet, & quamvis ipſo jure eſſet excommunicatus, cum omnibus tamen converſaretur, re ad Congregationem Concilii delata, Sacra Congregatio cenſuit, non poſſe Ordinarium exercere in eum ullam juriſdictionem, neque excommunicando, neque declarando excommunicatum, quia ex privilegio exemptus eſt, *ut c. 11. ſeſſ. 24.* Concilii Tridentini. Tamen ex quo ipſe ob talem percuſſionem incidit in excommunicationem *can. Si quis ſuadente*, poſſe Epiſcopum præcipere omnibus Parochis, & Canonicis, & aliis Sacerdotibus, ne eum admittant intra Eccleſias eidem Epiſcopo ſubjectas. Atque idem poſtea reſpondit Sacra Congregatio annis præteritis ab Archiepiſcopo Salernitano conſulta. Quæ quidem declaratio in ea parte, in qua dicit, Epiſcopum non poſſe exercere ullam juriſdictionem in exemptum, etiam declarando eum excommunicatum, eam habet rationem, quia hujuſmodi declaratio requirit partis citationem, Gloſſ. *in Clement. præſenti ver. Conſtituerit de cenſur. & in Clemen. 2. eodem ver. de pœnitent.* Felin. *in cap. Rodulphus num. 41. de reſcript.* & Card. *conſil. 132. num. 4.* Aut certè requiritur citatio partis in diſcuſſione cauſæ, & verificatione facti, propter quod fertur declaratoria, licèt in

decla-

declaratoria ipsa non requiratur. Citatio autem cùm sit actus jurisdictionis, non potest decerni ab Episcopo contra exemptum, cujus non est Judex competens, *can. de illicita 24. quæst. 3. cap ex parte ver. authoritate Judicis citatus de rescript.* & tradit Vant. *de nullitat. ex defectu citationis num. 27. & num. 35.* Est enim citatio decretum interloquutorium, ut probatur, *in leg. cum Clericis*, ibi: *sententiarum tuarum authoritate pulsantur*, atque ibi tradit Glossa, & Baldus *Codice de Episc. & Cler.*

4 Ac prætereà speciale est, ut Religiosi Sacramenta administrantes sine Parochorum licentia possint a locorum Ordinariis denunciari excommunicati, *Clement. Religiosi de privil.* Ergo in contrarium est jus commune, *leg. jus singulare*, & *leg. quod vero ff. de legib.* Quod satis innuit *in dict. Clementina*, Imol. *sub num. 3.* suis verbis. *Nota bene tales excommunicatos posse per Ordinarios denunciari non obstante privilegio exemptionis.* Ex quo nota argumentum in contrario, quod aliàs casum istum; Religiosus exemptus excommunicatus non potest denunciari excommunicatus per Ordinarium.

5 Verùm hæc possunt procedere, si delictum sit simpliciter publicum, ut in casu illius Equitis, qui proprio Parocho publicè alapam impegit. Nam cùm eo casu requiratur partis citatio, quæ non potest committi in non subditum, verissimum est, Episcopum non posse ullam jurisdictionem exercere in exemptum, etiam declarando eum excommunicatum. Et hoc modo intelligitur declaratio Sacræ Congregationis superius relata. At verò, si delictum sit notorium, tunc veriùs videtur, Episcopum posse denunciare exemptos excommunicatos, ut ab aliis evitentur.

6 Quia denunciatio ex se, circumscripta citatione, non est actus jurisdictionis, ideòque qui non potest judicare, potest tamen declarare secundùm Ciarlin. *in Clement. final. in 6. q. de pœnit. & remiss.* Felin. *in dict. cap. non potest n. 3.* & similiter, quamvis sententia excommunicationis lata post appellationem sit nulla, *c. Cum contingat de offic. deleg. & c. per tuas de sentent. excomm.* tamen denunciatio, sive declaratio est valida, *cap. p floralis in fin. de appellat.* Roman. *consil. 482. propè fin.* Et denunciatio fieri potest ab Ordinario etiam in causa, in qua jurisdictionem non habet, ut tradit Imol. *in Clement. 1. n. 19. de sequestr. pos. & fruct.* Estque ad id Gloss. *in can. Si Papa v. nemine num. 40. dist.* quæ in ultima solutione vult, ut qui dicit, alium posse actus facere, non censeatur alium judicare. Atque ex illa Glossa in hac specie post Gemin. colligit Præpositus *n. 12.* Episcopum posse declarare excommunicatos exemptos, qui ex facto suo notorio excommunicationem incurrunt, nec per hoc censeri eos judicare. Itemque tradit Guil. *in Clement. fin. in fin. de pœnit. & remiss.* & Gemin. *in cap. Episcoporum, de privil. in 6.* ubi si delictum, inquit, exemptorum esset notorium, & ex tali delicto ipso facto incurrerent excommunicationem ex juris dispositione, tunc Ordinarii locorum possent illos denunciare excommunicatos, ut per suos subditos evitentur. Nec potest dici, quod tunc imponant eis pœnam, quia illa est a jure inducta, nec denunciatio aliquid addit, Franch. in d. *cap. Episcoporum vers. Si tamen ex delicto*, Soccin. *in cap. accepimus col. 11. de privil.* & Felin. in d. *cap. non potest*, *num. 3.* qui ait, de hoc esse textum satis apertum ind. *Clem. 1. post initium de priv.* ibi: *locorum Ordinarii excommunicatos faciunt publicè denunciari.*

7 Nec obstat hoc casu, quod dictum est de citatione, quæ non potest decerni in non subditum. Quia respondetur, in declaratione excommunicationis a jure inflictæ non requiri citationem juxta opinionem, quæ verissima est, cujus rationes alibi adduxi.

8 Ad 2. negativè ex verbis Constitutionis Gregorii XV. *de Conservat. §. 2. & 3.* quæ ita se habent: *In futurum verò Sanctitas sua hac generali, & perpetuo valitura Constitutione statuit, & decrevit, ut Judices Conservatores hujusmodi sive principales, sive subrogati eligi, nominari, aut deputari non possint*, nisi habeant nedum qualitates requisitas in Constitutione simili felic. record. Bonifacii Papæ VIII. etiam prædecessoris sui, quæ incipit, *Statutum*, itaut vel dignitate Ecclesiastica præditi, vel personarum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici extiterint, sed etiam in Conciliis provincialibus, vel diœcesanis juxta decretum Concilii Tridentini Judices electi, seu designati sint, quodque deinceps literæ Apostolicæ per Sedem Apostolicam concedendæ suprascriptis tantùm dirigantur, & si quæ literæ aliter expedirentur, illæ ad deputationes hujusmodi nullius sunt roboris, vel momenti.

9 Excipe, nisi Regulares Nuncium Apostolicum in suum Conservatorem ex speciali indulto a Summo Pontifice sibi concesso eligere possint, quod uti posterius derogat Constitutioni Gregorianæ, Rota *dec. 466. num. 5.* apud Cenc. *de censib. dec. 205. num. 13. & dec. 288. n. 23. p. 6. rec.* licèt illius specialis mentio facta non fuerit, clausula enim non obstantibus quibuscunque Constitutionibus Apostolicis in indulto apposita, operatur ac si speciatim omnia fuissent expressa, Alter. *de censur. t. 1. disp. 22. l. 5. cap. 6. col. 7.* legesque contrarias abrogat, Monet. *de commut. ult. volunt. c. 7. q. 3. nu. 165.* Cumque Constitutio Gregoriana non habeat clausulas derogatorias ad futura, sine dubio non comprehendit electiones cum licentia Pontificis faciendas, cùm decreta irritantia Pontificem non ligent, neque actus ab eo approbatos annullet, nisi adsit derogatoria ad futura, vel clausula *etiam per Nos*, &c. Mohed. *dec. 21. de præben.* Rota *dec. 103. num. 3. p. 1. div.* & in Ferrarien. parochialis 4. Julii 1642. coram Eminentiss. Cerro. Temerariumque videtur, velle pœnam adstringere habentem approbationem Pontificis, cum pœna sine dolo non incurratur, & omnem doli suspicionem tollat licentia Superioris, immò sola permissio, vel tollerantia, ut latissimè firmat Giovagnon. *conj. 58. num. 11. & seqq. lib. 1.*

In quo casu Episcopus, qui actum jurisdictionalem in 10
Regulares exercet, dum illos præcedente declaratoria excommunicatos denunciat, nulliter ac de facto procedit. Conservator enim est Judex privativè quoad Ordinarium, Sanchez *consil. moral. lib. 6. cap. 9. dub. 5. num. 4.* & declaratoria, uti lata a non habente jurisdictionem, neutro foro est timenda, idem Sanchez *l. cap. pun. 1. num. 28.* Rodriq. *tom. 2. qu. regul. 79. art. 5. in princ.* Franc. Leo *in thesaur. for. Eccles. de excom. p. 3. cap. 7. num. 5.*

Et quatenus etiam de conservatoris jurisdictione du- 11
bitari possit, donec tamen per arbitros id terminetur, Episcopus censurarum gladium abripere non debet, prout disponitur in Concilio Tridentino *sess. 14. cap. 5. de reform.* & in dicta Constitutione Gregoriana *§. 10.* firmantque in specie Lezan. *tom. 2. Summ. cap. 10. num. 69.* Ventrigl. *in prax. Eccles. de conserv. annotat. 27. nu. 4.* & ideò, si hujusmodi Indulto non servato, & contra formam a S. Concilio, & dicta Constitutione præscriptam, declaratoria promulgetur, nullitatis vitio subjacebit, Covarr. *in c. Alma mater, part. 1. §. 7. num. 5. in princ. de sent. excomm. in 6.* Non enim decidendum est ab Ordinario, an exceptio suffragetur, Rodr. *d. q. 63. art. 7.* Peyrin., *tom. 1. de privil. Minim. in Constit. 2. Sixti IV. §. 10. num. 15.* sed cognoscendum est in Curia, Rota *dec. 319. num. 31. p. 6. rec.*

Insuper Episcopus, etiamsi Conservator haud ritè 12
fuerit electus, Regulares in Claustro degentes ob delictum extra claustra patratum punire non potest, nisi in subsidium, & quatenus superior regularis intra terminum ab eo præfixum, & postquam de delicto per literas certior reddatur, punire neglexerit, ut habetur in Concilio Tridentino dicta *sess. 25. cap. 4. de Regular.* & tradit Barbos. *de potest. Episc. alleg. 105. num. 18. & seqq.* Ciarlin. *contr. 50. num. 1. 2. & 10.* Tambur. *de jure Abb. tom. 3. disp. 5. qu. 11. num. 62.* Dian. *d. p. 3. tract. 2. de dub. Regular. resol. 32.* qui ita in praxi observari testantur, de quo etiam nos alibi plura.

CONSULTATIO XI.

An decretum S. Concilii Tridentini c. 11. sess. 22, de ref. & can. 17. Bullæ in Cœna Domini habeant locum, quando dubitatur, an res in proprios usus conversæ, ac usurpatæ sint Ecclesiæ? Ubi alia ad rem quidem.

COntra occupantes bona Ecclesiastica, & piorum lo- 1
corum diversæ pœnæ diversis temporibus in diversis Conciliis sancitæ sunt. In Turonensi 2. *c. 25.* & *26.* in Parisiensi 1. *cap. 2.* in Aurelianensi 5. *c. 13. & 16. in can. quicumq. 12. q. 2. cum seq.* ac passim in tota *q.* sed gravius in Concilio Lateranensi ultimo sub Leone X. *sess. 10. Constit. 2.* & in Trid. *l. c.* In casu autem proposito.

Negandum censeo, quia Concilium loquitur de rebus Ecclesiæ, ac proindè requiritur, ut hoc sit certum, & clarum ad hoc, ut adsit dolus possidentis, sicuti firmat Ricc. *dec. 51. per tot. p. 4.* Cajet. *in sum. v. excommunic. c. 27. in 2. condit.* ubi requirit, quod res Ecclesiæ, vel ejus fructus usurpentur, uti res Ecclesiæ; quoniam verba formaliter sunt intelligenda, ideòque apertè vult non comprehendi eum, qui accepit rem, quam proprium esse prætendit, eumque sequitur in Navarr. *man. cap. 27. num. 71. in 2. requis.* Et verbum, *Usurpare*, quo utitur Concilium, significat, quod quis vindicet sibi res, quæ suæ non sunt, Quarant. *in summ. Bull v. bona Ecclesiæ usurpantes, §. verum*, Card. Bellar. *in not. ad*

d. c.

d. c. Concilii fol. 274. ubi addit, Eccleſiam probare debere, bona occupata poſſediſſe, aliàs non intrare illam excommunicationem.

2 Et in fortioribus habemus, quod ſi Clericus velit laicum convenire, tanquam uſurpatorem rei Eccleſiæ, vel perſonæ Eccleſiaſticæ, convenire illum poſſit coram Judice Eccleſiaſtico ratione illius rei, & ab Eccleſiaſtico Judice poſſit coerceri, *ex cap. ſi Clericus, de for. comp.* & ibi Canoniſtæ communiter, & de magis communi teſtatur Oſaſch. *dec.* 31. *n.* 6. ſi tamen non conſtet, rem illam eſſe Eccleſiæ, ſeu Clerici, vel a reo probabiliter non negetur, ut ex eo textu adnotat Felin. *ibi in prin.* & alii Doctores, quos recenſet Barboſ. *lib. n.* 2. non poteſt coram Eccleſiaſtico illum convenire, ſed coram Judice laico, *c. Si Clericus, de for. comp.* & niſi notorium ſit, rem eſſe Eccleſiæ, vel ſtatim probetur, remitti debet cauſa ad laicum, Sperell. *dec.* 48. *n.* 44. *& ſeqq.*

3 Utitur etiam Concilium illo verbo, *præſumpſerit*, ex quo probatur non intrare ejus diſpoſitionem ſine dolo, Dec. *conſ.* 37. *num.* 8. Rimin. jun. *conſ.* 635. *num.* 43. Menoch. *conſ.* 767. *numer.* 10. Alter. *de cenſ. lib.* 5. *diſp.* 22. *c.* 2. *v. quantum ſpectat*, Ideòque quilibet ignorans excuſatur, cùm præſumptio dolum importet, idem Alter. *to.* 2. *de ſuſp. diſp.* 11. *c.* 5. *col.* 6. Ubi enim lex, vel aliqua diſpoſitio utitur hoc verbo, *præſumpſerit*, non habet locum in eo, qui non in contemptum, ſed per ignorantiam contravenit, ſed ſolùm denotat dolum, vel temeritatem, ut ſingulariter advertit Card. *in Clem.* 1. *in princ. q.* 39. *de priv.* dicens, ita ſe conſuluiſſe in caſu illius Clementinæ. Idemque vult Calder. *conſ.* 4. *de excomm.* ubi ſcribit ad excuſationem ejuſdem ſimplicis ſacerdotis, qui erat in caſu, *c. Epiſcoporum, de priv. in* 6. ac ſequitur Felin. *in rubr. de præſumpt.* & uſurpatio aliud non ſignificat, niſi ſcienter rem alienam ſibi adſcribere, Alter. *t.* 1. *diſp.* 18. *de excom. Bull. Cœn. c.* 1. *col.* 4. Unde decretum Concilii non ſolùm procedit contra occupantes, vel impedientes perceptionem bonorum Eccleſiæ per uſurpationem propriè dictam, ideſt non quaſi furtivè, aut manifeſta rapina, ſed etiam tanquam ex jure ad illa, ſeu quaſi ea bona ad ipſum pertineant, ſcilicet uſurpando etiam jus, & poteſtatem ea percipiendi, ſeu dominium, vel quaſi dominium, ut per Ugolin. *ſuper c.* 17. *Bullæ Cœnæ in princ. n.* 4. *& §.* 2. *n.* 2. ac etiam contra occupantes ſine uſurpatione, ſed injuſtè, ut vi, aut clam, dummodò ſciant, ea bona eſſe Eccleſiarum, ſeu piorum locorum, ita Bonac. *de cenſur. in part. diſp.* 1. *qu.* 18. *punct.* 4. *num.* 3. Azor. *t.* 1. *l.* 7. *c.* 38. *q.* 16. Franc. Leo *theſ. for. Eccleſ. p.* 1. *c.* 15. *num.* 53. Filiuc. *tr.* 15. *n.* 117. *& tr.* 16. *n.* 223. & ita eſſe declaratum a S. Congr. Conc. referunt Azor. Bonac. & Leo locis citat. Non verò in d. decreto Concilii comprehenduntur Regulares; quia loquitur tantùm de Clericis, & laicis. Regulares autem in odioſis, & dum agitur de cenſuris non veniunt Clericorum appellatione, Alter. *de cenſ. t.* 2. *diſp.* 17. *de ſuſp. cap.* 2. *in princ.* Nav. *in lucer. Regular.* 2. *Excommunicatio, n.* 7. Rodriq. *to.* 1. *q.* 49. *art.* 7. Bonac. *de cenſur. diſp.* 5. *p.* 1. *n.* 21. etiamſi ſint Converſi, Majol. *de irregul. lib.* 3. *c.* 20. *n.* 6. Tamb. *de jur. Abb. to.* 2. *diſp.* 2. *qu.* 15. *n.* 7. *& diſp.* 16. *q.* 2. *n.* 1. Minuſque appellatione laicorum, Honded. *conſ.* 94. *n.* 6. *lib.* 1.

4 An autem procedat contra Prælatum, ſeu Rectorem beneficii deſtruentem bona Eccleſiæ, ut cædentem arbores fructiferas, &c. Affirmat Bonac. *de alien. p.* 2. *num.* 7. quia hanc etiam ait, eſſe uſurpationem, ſeu occupationem illicitam, & in eo decreto prohibitam, vel eſſe impeditionem, ne percipiantur eæ, earumque fructibus ab iis, ad quod pertineat.

5 Sed contra Azorius loco allegato, procedere verò ait contra extraneum vi, aut clam arbores beneficii cædentem, & occupantem. Idem tenet Filiucius ibidem, ac declaravit S. Congreg. Conc. in Feretrana his verbis: *hoc decretum non habet locum, quando dominus beneficiis cædit arbores fructiferas, & illas ad commodum proprium convertit; ſed procedit in cædentes arbores animo furandi.*

6 Porrò eadem Sacra Congregatio in Valentina cenſuit, *quod laici abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facultate, Eccleſias, aut bona Eccleſiaſtica poſſidere non poſſunt, etiamſi eſſent de jurepatronatus proprii, non obſtante etiam quacunque poſſeſſione.*

7 Et in Peruſina, *quod Communitates, & laici juriſpatronatus validum habentes, ſi eos conſtiterit poſſidere Eccleſias, ſeu bona ad dictas Eccleſias juriſpatronatus ſpectantia, vel fructus, redditus &c. in pœnas relatas in c.* 11. *ſeſſ.* 25. *v. patroni, incidunt. Si autem non conſtiterit eos legitimè juriſpatronatus non habere, & Eccleſias, & bona, ut ſupra poſſideant, pœnas in hoc decreto c.* 11. *ſeſſ.* 22. *relatas incurrunt.*

8 Ac in Mediolanenſi. *Quæcunque uſurpatio bonorum, juriumve cujuſcunque beneficii, vel loci pii uſurpans, anathematizatur, & aliis pœnis in eodem decreto appoſitis ſubjicitur* 25. *Junii* 1573.

Ex S. Cong. Conc. non comprehenditur Univerſitas. Quæcunque verò uſurpatio bonorum, juriumque beneficii, vel loci pii ſubjicit uſurpantem anathemati, & aliis pœnis in allegato decreto appoſitis, & diſpoſitio procedit etiam in iis, qui cùm ſint confines bonis Eccleſiæ, tranſgrediuntur proprios terminos, & partem bonorum Eccleſiæ ſuis copulant agris. Afficitque etiam illos, qui ſcientes bona ſpectare ad Eccleſiam, illa uſurpant, occupant, ac detinent quovis quæſito colore, etiam ſi mutent ſibi titulum, veluti ſi qui poſſidebat ex conductione, incipiant poſſidere pro ſuo, quia cùm non habeat hæc mutatio tituli fundamentum, ſeu juris ſubſiſtentiam videtur color quæſitus.

Hinc fuit declaratum non incidiſſe in hoc decretum Clericum, qui promiſit agrum Eccleſiæ tradere alteri tanquam proprium, licèt deberet ſcripto declarare, ſeu agrum hujuſmodi, eo quod ad ipſum ſpectet ad præſcriptum promiſſionis non traditurum. Beneficiatos verò, & Rectores bona Eccleſiæ malè alienante, aut diſſipantes, contra quos ſunt ſtatutæ pœnæ de jure communi, non comprehendit hoc decretum.

Cum occupantibus præcipiatur occupata reſtitui, quæritur, an qui detinet bona, quæ ad Eccleſiam pertinent, & ita fuit declaratum per ſententiam, inciderint in hujus decreti cenſuram, niſi ſortè uſurpatio effecta ſit notoria per ſententiam, quæ tranſiverit in rem judicatam, aut alio legitimo modo, S. Congr. dixit, non incidiſſe, ſicut nec Clericus intruſus in beneficio prætextu præſentationis litigioſæ abſque inſtitutione Ordinarii.

Quin etiam ex *can.* 27. *Bullæ in Cœna Domini*, neceſſe eſt ad contrahendam cenſuram non ignorari, quod fructus uſurpati ſint Eccleſiaſtici. Non enim adeſſe poteſt formalis malitia ſacrilegii conſiſtens in uſurpatione rei Eccleſiaſticæ, ſi ignoretur, rem eſſe Eccleſiaſticam. Non tamen eſt neceſſarium, quod eo animo, ſeu ſub ea conſideratione uſurpentur, quatenus ſunt res Eccleſiaſticæ, ſeu quia Eccleſiæ ſunt, ut tenuit Cajetanus in *d. ſumm. v. excommunicatio c.* 27. quem videntur ſequuti Alter. *c.* 1. *col.* 4. *tom.* 1. Navar. *in man. c.* 27. *v.* 71. Reginald. *in prax. tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 25. *num.* 372. & Scortia *in Bull. ſelect. theorem.* 426. *col.* 3. quos refellit Bonac. *de cenſ. in partic. diſp.* 7. *q.* 18. *p.* 1. *n.* 7. & Sayr. *lib.* 3. *theſ. c.* 21. *n.* 4. Quia Canon indiſtinctè loquitur, nec oſtendit in verbis formalitatem illam, quam ait Cajetanus, cujus tandem ſententia ita a pluribus declaratur, ut ejuſmodi formalitas non cadat in motivum uſurpationis, ſed in modum, ſeu titulum uſurpandi. Ideſt non ſit neceſſe, quod uſurpans accipiat, quia ad Eccleſiam pertinent, ſed quod eo modo, quoad Eccleſiam pertinent, velit ad ſe pertinere. Sic Duardus ad d. *cap.* 17. *q.* 11. reprehendens Sayrum, ſed perperam, quia ſic intellectam Cajetani ſententiam non rejiceret Toletus *lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 7. Ugolin. in *d. Bull. Cœn. part.* 2. *cap.* 7. *§.* 2. & Suarez *de cenſ. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 62. ubi dicit etiam probabile, fures innodari, ſi ſciant fructus pertinere ad perſonas Eccleſiaſticas, quod etiam tradit Toletus, Sayrus, Scortia locis citatis, & Graff. *lib.* 4. *deciſ. cap.* 18. *num.* 140. qui ſolus expreſsè dicit actionem debere fieri authoritate judiciali. At hanc cenſuram *cap.* 17. *Bullæ* procedere contra uſurpantes uſurpatione propriè dicta, id eſt quaſi ex jure ad dictos fructus, ſeu proventus, non autem contra fures, aut raptores, ait communis ſententia interpretum hujus Canonis, nempè Cajetani, Navarri, Alterii, Toleti, Duardi, ejuſdem Suarez, Ugolini, Filiucii, Souſæ, Reginaldi, ac Pueroni, & ſequuntur Quarant. *d. v. bona Eccleſiæ uſurpantes*, & Ricc. *reſ.* 415. *n.* 4. ac cenſuit Sacr. Congregatio Concilii 27. Februarii 1596. in Sorana, inquiens, *fures ſubripientes res Eccleſiæ, vel locorum piorum non incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ, neque Concilii. Neque qui debita non ſolvunt, licèt poſſint*, eadem S. Congregatio in Cajetana 15. Novembris 1659. Qui verò uſurpant juriſdictionem Eccleſiæ etiam ſæcularem, & ex feudo competentem, eſt excommunicatus, etiam in Bulla Cœnæ eadem S. Congr. in Compoſtellana 1. Februarii 1607. & ſecundùm veriorem procedit contra omnes uſurpantes, ſive publica, ſive privata poteſtate, ſive laici, ſive Eccleſiaſtici ſint, ut Ugolin. *cap.* 17. *§.* 1. Sayr. *d. cap.* 21. *num.* 4. Souſ. *in Bull. Cœn. diſp.* 89. *num.* 1. Filiuc. *tract.* 16. *num.* 212. Duar. *lib.* 2. *in d. Bull. c.* 17. *q.* 2. *nu.* 1. & alii contra Navar. *d. c.* 27. *n.* 71. qui putat in eo canone ſolùm agi de uſurpantibus publica laicali poteſtate. Illi igitur excuſandi ſunt ab hac cenſura, qui juſtum aliquem titulum tollendi hujuſmodi fructus habent. Non dicuntur enim uſurpare, ſed potiùs uſurpata vindicare.

Quando autem titulus dubius eſt, diſtinguendum puto. Vel enim ipſe uſurpans dubius eſt, nec habet rationem ſufficienter probabilem, ex qua inclinetur in eam partem

ut

ut prudenter existimarit, titulum esse justum, quod dicitur practicè deponere dubietatem, & tunc incurrit, si accidat, titulum re ipsa reperiri injustum, secus si reperiatur justus. In primo enim casu, & temerè agit, & effectus usurpationis verè intercedit, qui effectus deest in secundo casu, ubi solus affectus, & temeritas non punitur. Vel usurpans rationabiliter, & prudenter existimat, se id posse, & tunc in foro conscientiæ non est judicandus incidisse, etiamsi titulus reperiretur injustus; quia nulla adest formalis temeritas, aut præsumptio. In foro autem externo, reperta injustitia tituli, præsumetur incidisse, quia in dubiis præsumptio stat pro possessore, & in præsenti pro Ecclesia, ad quam fructus censetur pertinere. Immò hac de causa præsumi poterit incidisse, etiam antequam de justitia tituli cognoscatur.

11 Licitum tamen est Judici Ecclesiastico concedere licentiam ejusmodi bona sequestrandi justa ex causa, cùmque illius expressione, nec sufficit generalis illa clausula, *certis ex causis animum nostrum moventibus*, ut declaravit S. Congregatio super Episcopis 23. Augusti 1583. Causæ verò sunt multæ ad puniendum contumaciam, *c. 2. de dolo, & contum.* Dum constat, fructus dilapidari, vel timetur, ne recuperatio fructuum commodè fieri possit, *cap. 2. & fin. sequest. possess. & fruct.* cùm beneficium vacat, *c. Cùm vos, de offic. Ordin.* vel est litigiosum. Beneficii tamen impetrati certo modo non fit sequestratio, durante lite, eadem Sac. Congregatio super Episcop. 25. Octobris 1602. in Melitensi. Et quando fit, non comprehendit partem Colonicam, eadem S. Congregatio in Papiensi 4. Septemb. 1602. Cùm possessio est attentata, quia capta lite pendente tunc enim sequestratio conceditur ante sententiam, Caputaq. *dec.* 151. & 157. *p.* 3. Cùm duo litigant de possessione alicujus rei, & neuter probavit possessionem; tunc enim sequestratur res usque ad sententiam in judicio petitorio ferendum, *l. æquissimum ff. de usufr.* Pro Vicarii provisionibus datur licentia sequestrandi fructus mensæ, eadem S. Congregatio in Alatrina 3. Septembris 1597. Pro restauratione Ecclesiæ sequestrantur fructus ad id necessarii, dum Rector ei non providet, eadem S. Congregatio in Sorana 5. Februarii, & 2. Julii 1602. Similiter pro paramentis eadem in Juvenacensi 18. Decembris 1600. Item pro mercede Capellani, sive substituti, eadem in Castridurantis 11. Septembris 1612. Cùm Episcopus beneficiarius obligatus ad residentiam abest sine justa causa, eadem S. Congregatio super Episcop. in Minervina 15. Junii 1603. & in Mediolanen. 4. Januarii 1591. Pro qualibet demum causa, quæ Judici justa videtur. Tunc enim etiam ex officio sequestrationem apponere potest, ut per Lancellot. *de attent. p. 2. cap. 12. limit. 12. & p. 3. c. 29. n.* 148. Gonzal. *ad regul. 8. §. 7. proœm. n.* 20. & *seqq.* Caroc. *p. 2. in prax. de sequestr.* Franc. Curt. *eod. tract. quæst.* 1. Monet. *de distrib. p. 1. quæst. 9. num. 5. & seqq.*

CONSULTATIO XII.

An Regulares possint cum expressa licentia S. Congregationis Concilii juxta ejus decretum sub die 7. Septembris 1624. *& 19. ejusdem* 1643. *de quo nos alibi, imponere censum vitalitium, etiam sine pecunia numerata, illumque postea sine dicta licentia cassare, ac ejus pecuniam in mutuum accipere?*

1 QUod attinet ad primam partem, affirmativè respondendum est. Etenim dubitari non potest de validitate census vitalitii tàm ex communi Canonistarum, quàm Theologorum sententia, ut per Rot. post Cenc. *de censib. dec.* 514. *n.* 2. & 3. Idque, etiamsi non interveniat actualis numeratio pecuniæ. Nam hoc requiritur in aliis censibus perpetuis comprehensis in Constitutione Pii V. non autem in censu vitalitio, qui in illa non comprehenditur, ut latè probat Altograd. *cons.* 18. *n.* 19. *lib.* 1. Felician. *de censib. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 5. Rebel. *de obligat. just. p.* 2. *lib.* 10. *cap. ult. n.* 11. Duard. *de censib. quæst. ult. proœm. n.* 77. & 113. Less. *de just. & jur. lib.* 2. *cap.* 22. *dub.* 12. *n.* 96. Filliuc. *quæst. moral. tract.* 35. *p.* 2. *cap.* 212. 283. & *seqq.* ac Rot. *d. dec.* 514. *n.* 4. & 5. & in specie quod non requiratur pecunia numerata, sed sufficiat aliud æquipollens, vel simplex creditum, tradunt Altograd. *cons.* 29. *n.* 2. *lib.* 1. & Garz. *de contract cap.* 29. *n.* 6. Salazar. *de usu, & consuet. cap.* 8. *n.* 45. Bellon. jun. *cons.* 92. *per tot.* Nugueról. *alleg.* 32. *a n.* 33. Sicuti potest etiam constitui habita fide de pretio, ac pro pecunia solvenda, quia id non repugnat illius naturæ, nec juris communis dispositioni, sed tantùm Constitutioni Pianæ, quæ in censibus vitalitiis, ut dicebam, non habet locum, Filliuc. *d. tract.* 35. *cap.* 3. *n.* 306. Cardin. de Lugo *de just. & jur. tit. de censib. sect.* 5. *n.* 80. & Burlat. *cons.* 219. *n.* 14. Quare secluſa Constitutione Pii V. census valet sine actuali numeratione pecuniæ, tàm attenta dispositione juris communis, quàm Constitutione Callisti, & Martini V. ut pluribus adductis firmat Duard. *loc. cit. §.* 2. *qu.* 2. *per tot.* & præcipuè *n.* 16. Nugueról. *d. alleg.* 32. *n.* 41. & 42. *cum seqq.* ac Rot. *dec.* 286. *n.* 1. & *dec.* 328. *in princ. p.* 4. *divers.*

Atque, adeout non obstet, etiamsi licentia S. Congre- 2
gationis habeat conditionem, quod pecunia eodem contextu in extinctionem debitorum convertatur. Primò, quia hæc conditio non respicit, neque impedit perfectionem contractus, quoad obligationem, & irrevocabilitatem, sed solùm quoad acquisitionem dominii census ex parte emptoris. Triplex enim perfectio consideratur in contractu emptionis, & venditionis. Altera respiciens obligationem, & irrevocabilitatem contractus, & hæc inducitur solo consensu contrahentium. Altera quoad periculum, & hæc statim inducitur, si contractus est purus, & post purificatam conditionem, si est conditionalis. Tertia, quoad acquisitionem dominii, & hæc requirit solutionem pretii, ac exequutionem pactorum, ut egregiè declarat Decian. *resp.* 64. *n.* 32. & *seq. lib.* 3. Surd. *cons.* 38. *n.* 11. & *seq.* & *cons.* 52. *n.* 56. *ac seqq.* Afflict. *dec.* 280. *n.* 4. Quare licèt non solvatur pretium, attamen contractus remanet perfectus quoad obligationem, & irrevocabilitatem, ut firmant citati Doctores, ac itaut ad solutionem pretii cogi possit, licèt antequam solvatur in emptorem dominium census non transferatur juxta theoricam Bald. *in l. fin. n.* 3. *C. ubi cauſ. fisc. & in l. incivile in fin. C. de rei vindic.* ubi quod contractus teneat, Peregr. *de jur. fisc. lib.* 6. *tit.* 4. *sub n.* 9. concludens ex communi, ac Rota *dec.* 96. *n.* 3. *p.* 2. *rec.* Quod enim Prælatus non possit habere fidem de pretio, & alienare sine solemnitatibus, procedit respectu translationis dominii, non respectu obligationis, & irrevocabilitatis, quæ ex solo consensu inducuntur, ut scitè distinguendo tradit Fel. *in c. Cum olim* 32. *n.* 5. *de offic. deleg.* & cum aliis Altogr. *cons.* 26. *n.* 58. *lib.* 1.

Secundò, quia licentia S. Congregationis in hoc casu 3
non est necessaria, quoniam census vitalitius non est de illis contractibus, in quibus sunt necessariæ solemnitates, sed sine illis fieri potest, Gratian. *discept.* 756. *per tot.* Duard. *de censib. §.* 1. *qu.* 20. *n.* 13. Cyriac. *controv.* 1. *n.* 36. & Cens. *de cens. qu.* 10. *n.* 5.

Ideò, quicquid sit de conditionibus appositis in licen- 4
tia, contractus non corruit ob earum defectum. Nam licentia in casibus, in quibus non est necessaria, non vitiat, si non impetretur, quamvis fuerit reservata, neque si impetrata, ejus conditiones non serventur, dum sine ea potest actus valere, Rota coram Card. Seraph. *decis.* 1027. *num.* 7. & 1319. *num.* 2. & *inter divers. decis.* 519. *num.* 3. *§. minus facit, part.* 1. & *in recen. dec.* 404. *num.* 6. *part.* 2.

Ex his sequitur responsio ad secundam dubii partem, 5
non posse scilicet Regulares ab hoc censu recedere, illumque convertere in purum mutuum, quoad censum. Quia cùm ex dictis appareat, quod acquiratur Monasterio jus irrevocabile, & agatur de censu vita litio, cujus pretium nunquam repeti potest, Cenc. *d. quæst.* 10. *num.* 26. Rot. post eum *dec.* 9. *num.* 12. & Leonard. *de usur. quæst.* 43. *n.* 7. non possunt sine beneplacito Apostolico illum cassare, & præjudicium inferre Monasterio, dum non agitur de jure quærendo, sed de jam quæsito, ut in terminis census Ricc. *dec.* 134. *p.* 1. Donat. Ant. de Marin. *resp. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 10. Squillant. *de oblig. Cler. par.* 2. *cap.* 1. *n.* 5. Donat. *rer. regul. part.* 2. *tract.* 4. *quæst.* 58. *in pr.* & generaliter, quod ubi agitur de jure quæsito, exigatur beneplacitum Apostolicum, firmat idem Donat. *q.* 59. *n.* 15. & Rot. in Romana fideicommissi 21. Junii 1562. coram Eminentiss. Cerro *§. non obstat.*

Et quoad mutuum certum est, quod vigore mutui 6
contracti a Regularibus, bona Ecclesiæ non possunt alienari sine beneplacito Apostolico, etiamsi prætendatur, mutuum fuisse conversum in eorum utilitatem. Quoniam hoc supplet defectum causæ, non autem solemnitatis, quæ copulativè requiritur pro alienanda proprietate bonorum, adeòut non sufficiat causa sine beneplacito, neque beneplacitum sine causa, Rot. coram Merlino *dec.* 764. *num.* 9. & 16. & *decis.* 223. *num.* 2. & 3. *par.* 6. *rec. ac decis.* 6. *num.* 3. & 36. *num.* 5. & *dec.* 243. *num.* 12. & *dec.* 252. *num.* 9. *par.* 7. & in Leodien. dominiorum 25. Junii 1649. coram Card. Corrado *§. quoniam alienatio*, & in hac specie firmavit in Romana census 15. Aprilis 1652. coram Bichio *§. fin.*

Neque obstat, quod subsistente causa, bona possint 7
generaliter obligari absque beneplacito Apostolico. Nam præter, quod contrarium decrevit Sacra Congregatio Concilii decreto suo, cujus summa est hujusmodi. *Sacra Congregatio &c. Speciali Sanctiss. Dom. Nost. jussu*

Generalibus, & Provincialibus &c. & quibuſcumque aliis Superioribus regularibus &c. omnium rerum &c. alienationem, omneque pactum, per quod ipſorum dominium transferatur, cenſus perpetuos, ſeu vitalitios, hypothecas &c. fieri perpetuò prohibet, atque interdicit abſque ipſius Congregationis Concilii expreſſa licentia &c. alienationes verò, pacta, cenſus, hypothecas &c. Sanctitatis ſuæ authoritate ipſo jure nullas, atque irritas decrevit &c. hac die 7. Septembris 1624. *Cumque poſt editum decretum de rebus Regularium non alienandis compertum ſit, Regulares, qui eodem decreto prohibentur cenſus imponere &c. loco cenſuum, & contractuum hujuſmodi pecunias accipere mutuo etiam ſine alicujus lucri ſolutione &c. cum obligatione, ſeu hypotheca bonorum &c. Cumque ex hujuſmodi contractibus eludatur mens Sacræ Congregationis, S. D. N. approbante, decrevit, & declaravit, non licere Regularibus pecunias, ut ſupra proponitur, accipere, & ſi acceperint, in ipſius decreti pœnas ipſo facto incidere, &c. die* 21. *Martii* 1626. *quod innovatur hac die* 19. *Septembris* 1643. Præter id, inquam, ceſſat difficultas, quia hoc intelligitur ad effectum evitandi pœnas extravag. *Ambitioſæ*, at quando poſteà deveniendum eſt ad alienationem, neceſſe eſt, ut beneplacitum adhibeatur, cùm tunc res deveniat ad caſum, a quo incipere non poteſt ſine beneplacito Apoſtolico, ita Bero. *in c. nulli, nu.* 15. *de reb. Eccleſ. non alien.* Redoan. *eod. tr. qu.* 2. *c.* 6. *n.* 16. & articulo plenè diſcuſſo ex mandato Sanctiſſimi, reſolvit Rota in Amerina bonorum 2. Junii 1645. coram Royas, & in Neapolitana pecuniaria 19. Junii 1656. coram Zarate, cujus hæc ſunt verba.

8 De juſtitia verò ſententiæ A. C. maximè cùm in dicta emptione defuiſſet beneplacitum Apoſtolicum, quo deficiente, quamvis bona Eccleſiæ hypothecari, & obligari generaliter poſſint, non obſtante prohibitione d. Extrav. *Abitioſæ*, ut tenent plures relati a Barboſ. in *d. c. nulli, n.* 5. & firmavit Rot. penes modernum Forolivien. *de pign. dec.* 97. *n.* 1 nihilominùs ex præfata hypotheca, & obligatione generali deveniri non poteſt ad diſtractionem, & ſubhaſtationem bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito Apoſtolico, ut reſolvit modernus Carpenſis *cont.* 105. *n.* 16. *& contr.* 183. *a n.* 115. *lib.* 2. quia ſic daretur caſus contra diſpoſitionem dictæ extravagantis *Ambitioſæ*, prohibentis diſtrahi bona Eccleſiæ ſine beneplacito Apoſtolico, ut conſideravit Rota in *d. dec.* 97. *n.* 7. poſt modernum Forolivienſem *de pignor.* ubi contrariis omninò ſatisfit; quod quidem beneplacitum ſaltem debet intervenire, vel initio obligationis, vel tempore diſtractionis ex allegatis noviſſimè per modernum Hiſpanum in *labyr. credit. p.* 1. *c.* 1. *§.* 2. *n.* 17. *cum ſeq. & p.* 3. *c.* 4. *n.* 5. *cum ſeqq.* Rota *in d. dec.* 97. *n.* 13.

Ex quo etiam deducitur læſio ex parte Monaſterii quæ, licet eſſet intra dimidium, Eccleſiæ ſuffragaretur, ut tradit Abb. *d. cap. Cum dilecti, verſ. Item ſatis eſt, de empt. & vendit.* Franch. *dec.* 248. *n.* 6. & licet regulariter, tanquam requirens altiorem indagine non retardaret exequutionem, Rota apud ſ. m. Greg. XV. *dec.* 120. *n.* 17. *& dec.* 70. *n.* 16. *dec* 139. *n.* 14. penes Zacch. *de oblig. Camer.* attamen non objicitur ad effectum reſcindendi actum validum, ſed ad effectum oſtendendi nullitatem ex defectu beneplaciti Apoſtolici, utpotè contrahentium, qui Monachos ſucceſſores, nec etiam obligare poterant abſque debitis ſolemnitatibus, ut reſpondit Rota poſt moder. Foroliv. *de pignor. dictæ deciſione* 97. *numero* 9. *cum ſeqq.*

9 Quapropter exequutio ſuper fructibus, qui poſſunt obligari, prætendi nequit, cùm id procederet caſu, quo poſſeſſores titulares perpetuò exiſterent, qui poſſent de fructibus in ſui præjudicium quomodolibet diſponere; ſecus verò dicendum de Monachis clauſtralibus, & commendatariis, qui fructus futuros in præjudicium ſucceſſorum obligare non valent, Gemin. *conſ.* 17. *n.* 4. Alex. *conſ.* 14. *n.* 3. *& ſeqq. l.* 1. Rot. *dec.* 805. *n.* 3. & 4 *p.* 1. *div. & dec.* 707. *n.* 20. *p.* 1. *& dec.* 788. *numer. etiam* 20. *p.* 2. *rec.* Hactenus Rota.

10 Undè neque etiam ſuper fructibus agi poteſt. Quia licèt Rota in d. Amerina bonorum dixerit, quod poſſunt ſequeſtrari fructus, & ex illis ſatisfieri creditor, attamen hanc concluſionem poſteà declaravit in adducta Neapolitana, nempè quod illa procedit in beneficiato & commendatario perpetuo, qui poteſt obligare fructus beneficii, ſua vita durante, non autem in Prælatis, & aliis ſuperioribus regularibus, habentibus officium ad tempus. Quia iſti poſſunt quidem obligare fructus in ſuum præjudicium, durante officio, ſecus autem in præjudicium ſucceſſoris, & Religioſorum, qui ex eiſdem fructibus ali debent juxta doctrinam Geminiani ibi relatam, & Rot. *d. deciſ.* 805. *n.* 3. & 4. *p.* 1. *div.* ubi quod ſucceſſor non tenetur, quando non intervenit cauſa, & ſolemnitas, hoc eſt beneplacitum Apoſtolicum, & *dec.* 705. *n.* 3. *par.* 1. *&* *dec.* 778. *n.* 2. *p.* 2.

Imputet ergo ſibi emptor ejuſmodi cenſus, qui debebat cautiùs rem ſuam agere, cumque tàm ipſe, quàm Eccleſia agat de damno vitando, potior debet eſſe cauſa Eccleſiæ, quàm emptoris, qui non adhibendo ſolemnitates requiſitas a jure, dicitur in mala fide, *l. qui contra, extr. de reg. jur.* Surd. *conſ.* 28. *n.* 72. & 73. *& conſ.* 115. *n.* 11. *cum ſeqq.* 11

CONSULTATIO XIII.

An Canonicus pœnitentiarius poſſit eligi in confeſſorem Monialium?

NEgativè regulariter reſpondendum cenſeo. Quia, licèt remittatur arbitrio Epiſcopi, quo tempore intereſſe debeat fidelium confeſſionibus excipiendis, ut tradit Ugolin. *de offic. Epiſc. c.* 33. *num.* 6. Garz. *de benef. p.* 5. *c.* 4. *num.* 117. cum aliis, attamen controverti non poteſt, quòd audiendo Monialium confeſſiones diebus feſtis ſolemnioribus admodum difficile, ac forſan impoſſibile eſt, poſſe eodem tempore confeſſiones audire in Eccleſia Cathedrali, dum ad illam populi multitudo confluit hora miſſarum, & divini officii, ſicut ex ſuo munere tenetur, ut per Garz. *d. c.* 4. *num.* 122. ubi refert declarationem S. Congregationis Concilii, & Barboſ. *de canon. & dignit. c.* 26. *num.* 19. & in collect. ad Concil. *c.* 8. *num.* 33. *ſeſſ.* 24. *de reform.* 1

Ideòque, licèt Epiſcopus pro ſuo ſervitio uti poſſit opera duorum Canonicorum, nequit tamen ad id aſſumere Canonicum pœnitentiarium, qui non poteſt a capitulo occupari in miſſionibus, vel aliis, per quæ diſtrahatur a confeſſionibus in Eccleſia audiendis ſaltem Dominicis, & feſtis diebus, ex declaratione S. Congregationis ſuper Epiſcopis in Guardien. 19. Auguſti 1598. & in Montisfaliſci 23. Auguſti 1652. Unde cogi non poteſt ad exercendam Oeconomiam Cathedralis ex eadem S. Congregatione in Anagnina 2. Decembr. 1625. ſicut neque Theologum, licet Regularem in ejus locum ſubſtituere velit, ex eadem in Vulturarienſi 20. Martii 1601. Nam pœnitentiarius debet reſidere, & ad reſidentiam cogi, eadem in Spoletana 12. Decembr. 1600. Non tamen tenetur ad majorem reſidentiam, quàm alii Canonici quoad Chorum. Quod verò ad confeſſiones audiendas abeſſe non debet eo tempore, quo frequentiùs pœnitentes accedunt, ut diebus feſtis ſolemnibus, & tempore jejunii quatuor Temporum, Quadrageſimæ, Adventus, Reſurrectionis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, Corpus Chriſti, Aſſumptionis B. Mariæ, Omnium Sanctorum, Nativitatis Domini, &c. ex Sac. Congregatione Concilii in Segobienſi, & in Forolempronienſi 7. Junii 1618. Eo tamen tempore, quo cognoverit, pœnitentes non adeſſe, qui ejus opera uti velint, ad intereſſendum cogi minimè debet, S. Congregatio ſuper Epiſcopis in Foſſanenſi 18 Septembr. 1637. Immò dum pœnitentiarius abeſt, vel eſt infirmitate detentus, Epiſcopus ſubrogare debet alium Canonicum, qui dum confeſſiones in Eccleſia audit, diſtributiones lucretur, eadem S. Congregatio in Theatina 18. Aprilis 1643. Aliàs ſi Theologus, aut alius Canonicus audiat confeſſiones in Eccleſia tempore divinorum officiorum abſque tali ſubrogatione, non lucratur diſtributiones, quia hoc eſt privilegium pœnitentiarii, eadem S. Congregatio in Lucenſi 28. Junii 1583. Quod eò libentiùs accipiendum eſt, ſi agatur de Civitate hominibus exteris referta, quorum confeſſionibus excipiendis non eſt incongruum plures pœnitentiarios in Cathedrali Eccleſia deputari, ut in ſimili de Eccleſia Archiepiſcopali Neapolitana reſpondit Rota *deciſ.* 743. *num.* 15. *cum plurib. ſeqq.* coram Merlino. 2

Idipſum extendendum videtur ad alios Canonicos, qui ad curam animarum deputati ſunt. Tum quia munus curæ parochialis, & officium Confeſſarii Monialium adeò inter ſe ſunt æqualia, ut impoſſibile fere videatur per unicam perſonam obligationibus utriuſque congruè ſatisfieri, & propterea in ſortioribus terminis Parocho interdici permanere in ſervitio Epiſcopi, aut Eccleſiarum Cathedralium, Gonzalez *ad reg.* 8. *gloſſ.* 6. *n.* 258. Garz. *de benef. part.* 4. *cap.* 2. *num.* 42. Poſſevin. *de offic. Cur. cap.* 1. *num.* 12 Piaſec. *in prax. Epiſcop. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 27. Tum etiam, quia licet Parochus non arctetur reſidentia adeò aſſidua, ut ab ea aliquando recedere non poſſit, attamen, ut docet experientia, quando adſunt intra fines Parochiæ morbo graviter laborantes, illos vagari non licèt, ſed debent propriæ domi ſe continere propter periculum, ne decedant abſque Sacramentis, ut poſt Poſſevin. *d. cap.* 1. *num.* 6. advertit Barboſ. *de offic. & pot. Paroch. part.* 1. *cap.* 8. Hinc Tambur. *de jur. Abbatiſ. diſp.* 16. *quæſt.* 3. *n.* 5. & idem Barboſ. *lib.* 10. *de jur. Eccleſ. cap.* 44. *n.* 127. Gavant. *in man. v. Monialium cura ſpiritualis n.* 10. inquiunt, non poſſe deputa- 3

ri Pa-

ri Parochos in Confessarios Ordinarios Monialum, nisi in casu necessitatis, idque ex declaratione S. Congregationis super Episcopis, quæ est hujusmodi: *Al Patriarcha di Venezia. I Pievani di cotesta Città hanno supplicato si conceda loro di poter, come pel passato, attendere alla cura de' Monasterii di Monache, massime dove ponno farlo senza pregiudicio dell' anime, e delle loro Parochiali, confidando questi Signori miei Illustrissimi nella prudenza di V. S. non hanno voluto in ciò risolvere altro, eccettochè io le faccia sapere, come si rimette il tutto al suo arbitrio, poiche non si può dare in questo regola generale. A' 22. di Febrajo del 1593.* Quod etiam voluit Pelliz. *de gubern. Monial. cap.* 10. *sect.* 3. *subsect.* 1. *num.* 171.

4 Dixi, regulariter non posse eligi, secùs autem si Episcopus aliter judicaverit. Nam revera Canonicus pœnitentiarius nullam habet prohibitionem a jure subeundi munus Confessarii Monialium, & propterea id solùm considerandum est, an valeat utrique muneri satisfacere. Si enim poterit utrumque munus implere, non videtur prohibendus, sed commendandus. Præsertim quia, ut dictum est, non appareat definitum tempus, quod debeat incumbere confessionibus audiendis, sed committatur arbitrio Episcopi juxta decreta S. Congregationis Concilii, relata a Barbos. *in collect. ad Concil. d. c.* 8. *sess.* 24. *de ref. num.* 24. & *in collect. dec. Apostol. collect.* 581. *num.* 19. Quare eadem S. Congregatio Concilii in Januensi 11. Septembris 1666. censuit in hoc casu non esse prohibendum.

5 Cæterùm adjiciamus nostra parerga ad *d. cap.* 8. *Trid. sess.* 24. Pœnitentiarius non potest absolvere a casibus reservatis, nisi de licentia Episcopi Sac. Congreg. Concilii in Veronensi.

6 Præbenda pro pœnitentiario a Capitulo sede vacante assignari non potest, sed hoc ab Episcopo præstandum est, *c.* 2. *ne sed. vac.* eadem S. Congreg. in Seguntina.

7 Præbenda in mensibus Sedis Apostolicæ reservatis vacans non potest erigi in pœnitentiariam, eadem in Placentina.

8 Portio, quæ est in Ecclesia, non potest erigi in pœnitentialem præbendam, eadem S. Congregatio in Paren.

9 In Ecclesiis, in quibus ex consuetudine optatur præbenda, si ea, quæ post Concilium primò vacavit, non fuit in pœnitentialem erecta, potest optari posteà vacans, sed si ante orationem Episcopus exerexerit, prævalet erectio, etiamsi posteà optaretur, eadem in Mediolanensi. Reliqua apud alios passim.

CONSULTATIO XIV.

An, & quatenus debeantur distributiones Canonico absenti prætextu inimicitiæ?

1 LIcèt inimicitia sit justa causa dandi licentiam absentiæ ad effectum lucrandi distributiones, non tamen sufficit antequam licentia impetretur a Superiore, ad quem spectat cognoscere de justitia, & veritate causæ, *c. Relatum* 4. *de Cler. non resid.* ubi Doctores, Add. ad Gregor. *dec.* 154. *num.* 8. Rot. *dec.* 608. *num.* 3. *p.* 1. & *dec.* 353. *num.* 15. *part.* 3. *recent.* Seraph. *dec.* 1131. *n.* 6. & resolvit S. Congregatio apud Monet. *de distrib. p.* 2. *qu.* 5. *sub num.* 72. Garz. *de benef. p.* 3. *c.* 2. *n.* 351. Bonac. *de iis, quæ ad divin. offic. &c. disp.* 2. *qu.* 5. *punct.* 2. *num.* 8. & Macign. *de hor. can. cap.* 71. *n.* 63. Quippè licentia debet esse legitima, Gloss. notab. in *cap. Inter quatuor, de Cler. non resid.* & legitima causa ea dicitur, quæ datur ab eo, ad quem de jure competit ex causa arbitrio boni viri, Navar. *in man. c.* 25. *n.* 120. Salzed. ad Diaz. *in prax. crim. cap.* 54. §. *septimus*. Nam inimicitiæ regulariter non excusant a residentia Cathedralis, ut censuit S. Congreg. super Episc. 6. Augusti 1601.

2 Deindè, oportet, quod absentia non sit longa. Quia S. Congregatio Concilii non concedit licentiam Canonicis non residendi ratione inimicitiæ, nisi ad annum, ut in ejus declaratione apud Monetam, Graziam, & Bonacinam in locis allegatis, & post annum mandat vel resignari, vel permutari, ut in resolutione, quam refert Barbos. *de Can. cap.* 24. *num.* 38.

3 Postremò, quod accipere debeat oblatam reconciliationem, inimicitias, vel simultates deponere, pacem curare, cùm eatenus causa inimicitiæ non residentem excuset, quatenus reconciliationem non valeat obtinere, Castropal. *t.* 2. *de orat. publ. in chor. disput.* 3. *punct.* 9. §. 2. *num.* 2. Bonac. *l. c. n.* 8. ubi, quod teneatur acceptare reconciliationem, etiam cum dedecore, dummodò non sit grave, cùm gloria Sacerdotis sit ignoscere, non ulsciscì, ut dixerunt Archadius, & Honorius Augusti *in l. Si quis in hoc, C. de Episc. & Cler.* quamvis non satisfaciat inimicus; ut inquit Glos. *in c. si quis constitutus, v. satisfaciente, d.* 90. Valer. *de differ. utriusque for. v. Remissio, diff.* 2. *num.* 2.

Denique si non extet in Ecclesia consuetudo, quod ab- 4
sentia ratione inimicitiæ non suffragetur, quæ servanda est, quia est rationabilis, ne scilicet divinus cultus diminuatur, Odied. *de incompat. benef. qu.* 17. *n.* 19. Monet. *de distrib. p.* 2. *q.* 12. *n.* 40. Macig. *de hor. can. c.* 71. *n.* 30. Garz. *de benef. d. p.* 3. *c.* 2. *n.* 360. ubi sic declaratum refert a S. Congregat. Castropal. *l. c. disp.* 3. *p.* 9. §. 12. *n.* 19. *in fine*.

CONSULTATIO XV.

An administratores tàm Ecclesiastici, quàm Laici fabricæ cujusvis Ecclesiæ, etiam Cathedralis, & quorumcunque piorum locorum deputati ab Universitatibus, teneantur reddere rationem administrationis soli Ordinario? Ubi ad rem alia.

AFfirmo, nisi tamen ex consuetudine, aut privilegio, 1
aut ex Constitutione aliqua loci aliis ad id deputatis ratio reddenda esset. Tunc enim cùm iis adhibendus etiam est Ordinarius, & aliter factæ liberationes dictis administratoribus minimè suffragantur. Idem decernit Concilium Trid. *sess.* 22. *c.* 9. *de reform.* & decidit Rota in Lucana redditionis computorum 17. Junji 1630. coram Merlino 473.

Non obstat, quod isti deputati non sunt principales 2
administratores, sed potiùs quidam nudi procuratores, ac subministratores, qui proindè teneantur reddere rationem Universitati, tanquam principali administratrici, & ita non videtur intrare consuetudo præservata a S. Concilio, disponente tantùm de administratore principali, qui est solitus reddere rationem aliis, quàm Episcopo juxta limitationem aliàs adductam a Rota *dec.* 355. 402. & 440. *par.* 1. *rec.*

Nam hæc limitatio non habet locum in casu, quo de- 3
putati per Universitatem non sunt simplices factores, vel administri per voluntariam deputationem, dependentes ab authoritate Universitatis, tanquam veræ administratricis, sed potiùs deputantur ab Universitate principales administratores cum consueto onere reddendi rationem eidem Universitati. Undè Universitas, nisi foret in culpa in qua tamen ut constituta dicatur, est necessaria monitio, *l.* 1. §. *Magistratibus, ff. de Magistr. convent.* ad nullam tenetur rationis redditionem, & sic subintrat relata limitatio S. Concilii, nempè quod Episcopus solùm possit interesse unà cum Universitate in reddenda ratione ab Administratoribus per eandem Universitatem deputatis, Barbos. *de potest. Episc. alleg.* 81. *numer.* 32. & admisit Rota *d. dec.* 355. *numer.* 4. & *dec.* 402. *num.* 3. & 440. *numer.* 8. & in specie firmavit in d. Lucana §. *quoniam responsum fuit*. Ac proindè decisiones adversæ, indulgentes facultatem soli Episcopo reddendi rationem, non aptè applicantur. Nam in illo casu constabat, Capitulum esse principalem administratorem, at in hoc casu nihil geritur ab Universitate respectu administrationis, sed solùm deputantur Oeconomi, qui principaliter administrant, & singulis annis reddunt rationem suæ administrationis Deputatis ab eadem Universitate; ideòque potiùs intrat alia distinctio Rotæ in *d. dec.* 402. *nu.* 3. quod scilicet non versamur in administratore, qui deputat subadministratorem suo principalis nomine, sed in iis, qui deputant ratione officii, & Magistratus. Isti enim regulariter non tenentur de administratis per officiales ab ipsis deputatos, atque non possunt ab eis exigi rationes, Rot. *d. dec.* 402. *num.* 3. Et magis præcisè quod similes Universitates Laicorum nequeant in his terminis dici principales Administratores, resolvit Rot. in *d. Lucana* §. *cit.*

Item nisi secùs fortè in institutione, & ordinatione ta- 4
lis Ecclesiæ, seu fabricæ expressè cautum esset, ut ex eodem Trid. *loc. alleg.* Quare licèt Episcopus habeat jus visitandi pia loca omnia, quomodocunque nuncupentur, quantumvis exempta, & revidendi rationes computorum non tamen hoc ipsi conceditur si in dictorum locorum fundatione expressè aliter cautum sit. Quod procedit etiam quoad visitationem ex sequentibus declarationibus.

In Licien. 11. Maji 1604. *Sacra &c. auditis partibus* 5
censuit hujusmodi hospitale ex privilegio Sedis Apostolicæ in Limine fundationis exemptum ab Ordinarii jurisdictione, nequaquam posse a diœcesano Episcopo visitari.

In eadem Licien. 12. Augusti ejusdem anni. *Sacra &c.* 6
censuit privilegium in Limine fundationis Hospitali concessum, ut ab Ordinario visitari non possit, nequaquam esse derogatum per c. 8. *sess.* 22. *de reform.*

In Abulen. 6. Aprilis 1606. *Sacra &c. inhærens decisioni* 7
a se aliàs editæ, quod Concilium decreto cap. 8. *sess.* 22. *tribuit Episcopis facultatem visitandi hospitale, & alia loca pia*

non ſuſtulit fundationes excludentes Epiſcopum a juriſdictione viſitandi.

8 Quæ declarationes fundantur in jure Communi *Clem. quia contingit, de relig. domib.* ubi ſtatuitur, quod ii, ad quos pertinet ex fundatione, privilegio &c. reforment loca pia, tollentes abuſus, & ſolùm in caſu negligentiæ ſubintrent Epiſcopi quoad loca pia exempta, ut delegati Apoſtolici.

9 Non autem habent Epiſcopi quod poſſint viſitare ut delegati, niſi a Concilio; Concilium autem non derogat exemptioni conceſſæ in fundatione, atque adeò nec Epiſcopus erit conſtitutus delegatus reſpectu ipſorum, cùm talis delegatio ſit derogatio exemptionis.

10 Parerga. Mediolanen. *Ordinarii non habent authoritatem viſitandi hoſpitalia, neque Confraternitates, quæ a Laicis reguntur, niſi in caſibus a jure expreſſis. Et hoc decretum loquitur, & habet locum ſolummodò in caſibus a jure communi permiſſis. Licet tamen a prædictis Hoſpitalibus, & Confraternitatibus rationem adminiſtrationis exigere, nulla habita ratione juris communis, ſed ſervata tantùm diſpoſitione cap. 8. & 9. Conc. Trident. de refor. 7. Februarii 1575.*

11 Lunenſi, Sarzanenſi. *Ordinarius intereſſe poteſt redditioni computorum hoſpitalis perpetuò uniti fabricæ, ſeu Cathedrali Eccleſiæ, & alterius etiam non uniti cum eadem authoritate, ſicuti alii deputati, ſcilicet, ut habeat unicum votum in illo actu abſolvendi, & condemnandi, ſicut alii, quibus hæc ratio reddenda eſt. Item antiani, ſeu operarii coguntur ferre librum rationum adminiſtrationis ſub pœna excommunicationis, & in domo Epiſcopi rationem reddere. Item votum Epiſcopi ſic eſt accipiendum, ut connumerari debeat cum aliis, itaut major pars votorum abſolvat, aut condemnet.*

12 Mediolanen. *Regulariter de omnibus locis piis, Epiſcopo ratio eſt reddenda ab adminiſtratoribus, ſive ea ſint publica, vel privata, Eccleſiaſtica, vel Laicalia. Hæc enim loca pia Univerſitatum ſunt huic redditioni rationum Ordinario obnoxia.*

13 Ruben. *Epiſcopus debet Confraternitatibus viſitationem intimare, & exactionum rationem juxta hæc duo decreta, & utrumque exequi. Si verò Confraternitates, vel alii excipient de privilegiis, aut alia de re, propter quam viſitari ſe non poſſe ab Ordinario prætenderent, tunc earum allegationes in facto, & in jure tranſmittant ad Congregationem, & interim ſuperſedeat.*

14 Ea quidem ratione, quia ad Sedem Apoſtolicam pertinet judicare de exemptione, quam aut lege, aut privilegio concedit. Generale enim juris dogma habemus, ejus eſſe cognoſcere, & interpretari privilegia, cujus eſt ea largiri, *arg. l. 6. C. de Sacroſ. Eccleſ. cap. 12.* & ibi Gloſſ. Abb. & Canoniſtæ *de judic.* Bald. *in l. final. C. de legib. & in prælud. feud. num. 18.* Afflict. *in cap. un. 2. F. 56. num. 76.* Rota Romana *dec. 83. num. 3. & ſeq. part. 2. in noviſ.* Cavalcan. *in repert. deciſ. part. 1. titul. 1. v. Judex nullus inferior*, Lancellot. *in templ. omn. Jud. part. 289. n. 3.* Jo: Vinc. de Ann. *ſing. 644.* Burſat. *conſ. 156. num. 2.* Vaſq. *illuſt. contr. 46. n. 7. & 8.* Sola *in conſtit. Sabaud. de claus. mand. Princip. gloſ. 1. n. 3. 8. & ſeq.* Franc. de Claper. *dec. 23. n. 11.* ubi dicit, ad Principem pertinere de privilegiis ab eo conceſſis decernere, & pronunciare per allegata ibidem, Andr. Rauchbar *leg. 2. quæſt. 11. n. 145.* Et quod Princeps, ſi de mente, vel ſenſu privilegii inter ſubditos contentio oriatur, ejuſdem controverſiæ judex, & privilegiorum ſuorum, ſicut & anteceſſorum ſuorum interpres ſit, probatur per textum *l. ex facto 43. in princ.* ibi: *beneficia quidem principalia ipſi Principes ſolent interpretari*, & ibi Rip. *n. 6.* ac Doctores *de vulg. & pupil. ſubſt. & ex l. Neratius 181.* ibi: *quem tamen modum beneficii ſui eſſe vellet, de reg. jur. l. fin.* & ibi Bald. *C. de leg.* Item ex *cap. Ordinarii, de off. ordin. in 6. cap. fin. de conceſs. præb. cap. ſicut, num. 11. q. 1. cap. Inter alia, §. ut igitur.* Undè jus prodit, interpretatio quoque procedat, *extr. de ſent. excom.* Ruin. *conſ. 208. vol. 1.* Menoch. *conſ. 202. num. 173. vol. 3.* & Scrader. *in repet. l. admon. n. 35. de jurejur.* Quod eſt contra Maceraten. *lib. 1. reſol. 66. num.* ubi aſſerit, in tali caſu non debere Epiſcopum ſuperſedere, ſed devenire ad effectualem viſitationem, ſaltem ut delegatum Sedis Apoſtolicæ, ſalvis juribus partium. Quod etiam tenet Zerol. *in praxi v. Hoſpitale*, loquens de reviſione computorum, & adducit Aretin. in *§. Oeconomos, in fin. auth. de Sacroſ. Epiſc.* Maran. *p. 3. tit. de appel. n. 198.* & poſteà extendit etiam ad viſitationem, quando ſuffraganeus viſitat, & appellatur ad Metropolitanum, quia appellatio devolvit, non autem ſuſpendit, ac teſtatur, ita in utroque caſu declaratum fuiſſe a S. Congregatione.

15 Quod confirmari poteſt. Quia in tantum non poſſet cognoſcere, in quantum nemo poteſt eſſe Judex in cauſa propria, ut habetur *in tit. C. Ut nemo in ſua cauſa.* At ſi judicat, an ſibi, non obſtante exemptione allegata, juriſdictio competat, non judicat in propria cauſa, ſed in cauſa Magiſtratus, quæ non eſt propria ac privata ipſius, ſed publica. Nam ut ait Cujacius *in l. 2. ff. ſi quis in jus voc. non jer.* non ſibi jus dicit, ſed tuetur authoritatem, & majeſtatem publicam, quam tenetur tueri; undè etiam injuriam ſibi illatam vindicat, quaſi factam dignitati, quam gerit. Quod præſertim verum eſt, quia cauſa privata diſtinguitur ab ea, quæ eſt cauſa Reipublicæ, *l. Reipublicæ & l. non vere. ff. ex quib. cauſ. ma.* In hoc autem caſu cùm agatur de juriſdictione, quæ non eſt quid privatum, ſed quid Reipublicæ, cauſa non eſt privata, ſed Reipublicæ. Damnum enim, & emolumentum non pertinet ad ipſum Judicem, ſed ad Rempublicam. Omnis autem cauſa illius eſt, ad quem ſpectat damnum, vel emolumentum, *l. 1. §. In propria, ff. quando appel. ſit.* Eſtque textus, in quo dicitur, quod in jus vocatus, venire debet, quia pertinet ad Judicem judicare, an ſua ſit juriſdictio. Ita in *l. quis ex aliena, ff. de judic.* ibi: *Si quis ex aliena juriſdictione ad Prætorem vocetur, debet venire, ut & Pomponius, & Vindius ſcripſerunt. Prætoris eſt enim æſtimare, an ſua ſit juriſdictio, vocati autem non contemnere authoritatem Prætoris. Nam & Legati, cæteri-que qui revocandi domum jus habent, in ea ſunt cauſa, & in jus vocati, veniant privilegia ſua allegaturi. Et in l. 2. ff. ſi quis in jus voc. non ier.* ibi: *Ex quacumque cauſa ad Prætorem, vel alios, qui juriſdictioni præſunt, in jus vocatus venire debet, ut hoc ipſum ſciatur, an juriſdictio ejus ſit.*

His tamen minimè obſtantibus a communi ſententia 16
non eſt recedendum, ſed tenendum, quod allegato privilegio exemptionis, non poteſt Judex inferior amplius procedere, nec judicare, an ſua, vel non ſua ſit juriſdictio, ſed ſtante dubio recurrere debet ad ſuperiorem, a quo conceſſum eſt privilegium exemptionis. Ita decernitur in *c. Cùm veniſſent de judic.* ibi: *Cum ſuper privilegiis Sedis Apoſtolicæ cauſa vertatur, nolumus de ipſis per alios judicari.* Et deſumitur ex generali regula ſupra relata, quod illius eſt declarare, cujus eſt concedere, ut habetur ex *l. fin. C. de legib. & ex c. Inter alia, de ſent. excommunicat. & c. ſicut, §. Ex his 11. q. 1.* Quia cùm talis declaratio debeat præbere authoritatem privilegio, ac ejus terminos præſcribere, debet hoc fieri ab habente æqualem authoritatem cum eo, a quo eſt conceſſum. Undè quando agitur, an ſtante privilegio exemptionis competat juriſdictio Judici inferiori, non poteſt ipſe de hoc judicare, quia judicando præſcriberet terminos exemptioni. Quod fieri non poteſt.

Nam inferior non poteſt judicare cauſas ſui Superioris, cùm ad judicandum requiratur juriſdictio ſupra perſonam, cujus cauſa eſt judicanda; judicare namque eſt actus juriſdictionis. Quando autem eſt judicandum circa aliquorum exemptionem, eſt judicandum non ſolùm de gratia conceſſa a Superiore, ſed etiam de jure Superioris, quia exempti ſunt immediatè de jure, ac proprietate ipſius, *cap. Cùm tempore de arb. & cap. Cùm olim § nos igitur de privileg.* Undè docent communiter, quod intereſt Romani Pontificis ſubditos ſuos, nempè exemptos, & immediatè ipſi ſubjectos ab alio non judicari, ac proindè neque etiam eorumdem exemptionem, ut per Doctores, quos ſequitur Rota in Gandavenſi monaſterii 29. Aprilis 1641. coram Cardinali Panzirolo. 17

Quare tenendum eſt, quod ſi hoſpitale, aut Confra- 18
ternitas, aut alius locus pius, ſeu Congregatio prætendat ſe virtute privilegiorum non poſſe viſitari, debeat Epiſcopus ſuperſedere, ac mittere ad Sacram Congregationem allegationes facti, & juris. Atque ita aſſerit declaraſſe Sacram Congregationem, in Ruben. & Mediolan. Joan. Franc. Leo *in theſ. for. Eccleſ. par. 2. cap. 14. n. 13.* habeturque ſimilis declaratio ex biblioth. Cardinalis Bellarmini ad *ſeſs. 22. Concilii Tridentini cap. 9.* his verbis: *Epiſcopus ſecundùm hoc, & præcedens decretum debet intimare viſitationem, & exactionem rationum a Confraternitatibus, & ſi excipiunt, ſe non viſitandos ex privilegio, &c. tranſmittantur ad Congregationem aliæ allegationes de facto, & jure, & interim ſuperſedeat.*

Quia ſi privilegia ſunt clara, itaut nullam difficulta- 19
tem patiantur, ceſſat ex notificatione prætenſio Epiſcopi de viſitando, cùm non poſſit ire contra privilegia clara Summi Pontificis. Si verò ſint dubia, aut exemptio difficultatem patiatur, pertinet judicium ad Sedem Apoſtolicam, quia ad ipſam pertinet judicare de exemptione, quam aut lege, aut privilegio concedit, quia in hoc eſt neceſſaria aut legis, aut privilegii interpretatio. Illius autem eſt interpretari, cujus eſt condere ex ſuperiùs relatis.

Neque obſtat, quod Epiſcopus debeat cognoſcere, an 20
hoſpitalia ſint ſub immediata protectione Regum, ſi

ipſi

ipſi viſitare volenti hæc exceptio opponatur, ut doceant, ac referunt deciſum Martha *de juriſd. p. 2. c. 18. n. 5.* Armendar. *in addit. ad recopil. leg.* Navar. *titul. 6. de viſit. n. 62.* Stephanus Uviemers *ad 24. Conſtitut. per Trident. innovatas, Conſtitut. 16. n. 16.* Ciarlin. *lib. 1. contr. cap. 65. n. 4.*

23 Quoniam in hoc caſu agitur ſolùm de cognitione immediatæ protectionis, quæ cùm ſit quid laicale, eſt ſub judicio Epiſcopi ut ſuperioris in ordine ad ea, quæ concernunt loca pia. At quando agitur de exemptione, ac privilegiis, agitur de eo, ſecundùm quod loca pia non ſubjciuntur Ordinario. Et ideò judicium de ipſis pertinet ad Sedem Apoſtolicam.

24 Atque id a fortiori valet, ſi Epiſcopo a Superioribus inhabitum fuerit, ac procedat ad viſitationem, quia inhibitio facit, quod deinde geſta ſint attenta, & irrita, & proindè revocanda per textum *in cap. non ſolùm, & cap. Romana, §. Quod ſi objiciatur, de appell. in 6.* traditque Dec. *conſ. 103. ſub initio*, Oſaſch. *dec. 5. n. 5.* Federic. de Sen. *conſ. 300. n. 1.* Menoch. *conſ. 557. n. 13.* & fusè Lancell. *de attent. cap. 20. n. 226. p. 2.*

25 Conſtatque etiam ex eo, quod Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 21. cap. 8. de ref.* agens de viſitatione facienda ab Epiſcopo quoad Monaſteria, in quibus non viget regularis obſervantia, & quoad beneficia excludit appellationes, & inhibitiones, quas nullum vult habere effectum. Eaſque ſimiliter excludit *ſeſſ. 7. cap. 8. de ref.* ubi agit de viſitatione Eccleſiarum exemptarum. Cùm ergo *ſeſſ. 22. cap. 8. de refor.* agens de viſitatione hoſpitalium, & locorum piorum non excludat appellationes, & inhibitiones, dicendum eſt, quod poſſint interponi. Quia ſi voluiſſet non habere locum, expreſſiſſet, *leg. unica, §. Sin autem, C. de Caduc. tollen. & l. ſi ſervus, §. Prætor ait, ff. de acquir. hæred. & cap. ad audientiam 2. de decim. & cap. 2. de tranſact. Præl.* Surdus *deciſ. 88. num. 4. & conſ. 245. num. 4.* Præſertim cùm facilè potuiſſent exprimere, ut ajunt Menoch. *conſ. 30. n. 8.* Armendar. *in loco alleg. in proem. num. 150.* ac etiam ſit ſolitum exprimere, ut in locis allegatis.

26 Minus obſtat, *cap. Cùm perſonæ, de privil. in 6.* Nam ibi ſolùm ſtatuitur, quod ad tollenda ſubterfugia, quibus aliqui prætextu exemptionis declinabant forum, & correctiones, atque ordinationes Ordinariorum, teneantur, qui tale privilegium exemptionis prætendunt, illud oſtendere vel Ordinario, vel deputatis ab ipſo, in loco tamen tuto, & illud exhibere integraliter legendum, & tranſcriptum tradere de articulis, de quibus eſt controverſia. Non autem tribuitur Ordinario facultas aliqua judicandi circa privilegium exemptionis, aut, an illo non obſtante, juriſdictio illi competat, quod clarum eſt ex ipſius verbis, quæ ſic ſe habent: *Ac volentes ſuper hoc de ſalubri remedio providere, ſtatuimus, ut hi, qui ſe aſſerunt per privilegia, ſeu indulgentias Apoſtolicæ Sedis exemptos, a locorum Ordinariis requiſitis hujuſmodi privilegia, vel indulgentias, quibus ſe dicunt fore munitos, ipſi Ordinariis in loco congruo, & ſecuro, aut aliquibus prudentibus viris omni ſuſpicione carentibus, ad hoc per dictos Ordinarios deputatis, infra terminum competentem pro facti qualitate ipſorum Ordinariorum, vel delegatorum ſuorum arbitrio moderandum juſto impedimento ceſſante, oſtendere, ac ad legendum integraliter exhibere, necnon de articulis, de quibus controverſia fuerit tranſcriptum tradere teneantur.* Ex quibus conſtat, quod ſolùm oſtendenda ſunt privilegia exemptionis ad excludendas exemptiones commentitias, & ſine fundamento, non autem, ut, ſtante vera exemptione, Judex inferior judicet, an juriſdictio ſua ſit.

27 Ex quibus corruunt, quæ in oppoſitum deduxi. Nam ratio, cur non poſſit in hoc caſu Judex inferior judicare, an ſua ſit juriſdictio, non eſt quia judicaret in cauſa propria, ſed quia judicaret in cauſa ſui ſuperioris; quod nequit facere. Cùm enim cauſa illius ſit, ad quem ſpectat damnum, & emolumentum, ut rectè ibi dicebatur, & damnum circa exemptionem, vel emolumentum pertineat ad Superiorem, ut conſtat ex dictis, cauſa exemptionis eſt cauſa propria illius.

28 Denique non urget textus *in l. Si quis ex aliena, ff. de judic.* Nam, ut ex citatis verbis illius conſtat, in prima parte ſolùm habetur, quod quando quis non exemptus vocatur in judicio ex aliena juriſdictione, debet accedere, quia pertinet ad Prætorem juriſdictio, quando ſcilicet ſumus in concurſu juriſdictionis ipſius Prætoris, & alterius Judicis inferioris, non autem quando ſumus in concurſu Judicis inferioris, & Superioris ratione exemptionis. Nam tunc, ut habetur in ſecunda parte textus, vocatus in judicium debet ſolùm allegare ſuam exemptionem, & privilegium, non autem debet Judex judicare, an ſua ſit juriſdictio. In lege autem *2. ff. Si quis in jus voc. non jur.* ſolùm decernitur, quod citatus debeat comparere, ut Judex ſciat, an cauſa ſit de ſua juriſdictione, quia nimirùm exemptus debet coram ipſo allegare ſuam exemptionem, ut hoc pacto Judex ſciat, quod non ſit de ſua juriſdictione, non autem quia ſtante dubio de exemptione debeat cognoſcere, an ſua ſit juriſdictio.

Mediolan. *Ab Ordinariis poteſt ordinari, quod adminiſtratores ſingulis annis rationem reddere teneantur. Item adminiſtratores locorum piorum privatorum, qui ſecundùm juris communis diſpoſitionem viſitari non poſſunt, ad redditionem rationis per Ordinarium juxta terminos d. c. 9. quod loquitur abſolutè, & abſolutè debet intelligi, cogi poſſunt, nulla habita ratione juris communis; die 9. Auguſti 1569.* 29

Gravinenſi. *Hoc decretum c. 9. intelligitur generaliter, etiam in caſibus a jure jam non conceſſis, eadem die, ac anno.* 30

Mediolanenſi. *Adminiſtratores piorum Locorum etiam exemptorum nullam rationem reddentes, Epiſcopo poſthac eam reddere teneantur. Quod ſi aliis eam reddere conſueverunt, cum illis adhibendus erit etiam Epiſcopus principaliter, & non ſolùm in ratione reddenda adhibendus eſt Epiſcopus, verùm etiam in deliberatione facienda, nec ſatis erit deliberatio facienda a deputatis, die 23. Auguſti 1576.* 31

Æſina Epiſcopo. *Queſti miei Illuſtriſſimi Signori, hanno ordinato, ch' io ſcriva a V. S. che dovrà baſtarle, che le Confraternità di coteſte Compagnie diſtribuiſcano le limoſine ſecondo la mente di quelli, che l' hanno ordinate, purchè a lei ne rendano buon conto ſempre, quando vuole, per emendare in caſo, che vi foſſe errore, laſciandone nel reſtante la cura ad eſſi 26. Aprilis 1583.* 32

Anno 1588. Sixtus Papa V. tranſmittere fecit copiam infraſcriptorum decretorum factorum in Congregatione Concilii ad Nuncium Neapolitanum cum mandato, quod de eis ſimiliter copiam tranſmitteret omnibus Prælatis Regni, ad hoc, ut juxta eorum diſpoſitionem exequutioni demandarentur. 33

In Congregatione Concilii fuit dubitatum, an in exceptione *cap. 7. ſeſſ. 22. de reform.* qua excipiuntur hoſpitalia, quæ ſunt ſub Regum immediata protectione, ut ſine eorum licentia non poſſint ab Epiſcopis viſitari, comprehendantur omnia hoſpitalia, quæ ſunt in eorum ditionibus, & Regnis. 34

Reſpondit Congregatio non comprehendi, niſi hoſpitalia, quæ expreſsè reperiuntur eſſe ſub Regum protectione. 35

Item Congregatio cenſuit, *Epiſcopum poſſe viſitare omnia hoſpitalia, & pia loca quomodocumque nuncupentur, etiamſi ſint privata laicorum, & corrigere, & reformare in caſibus a jure conceſſis, nempe ob negligentiam, vel dilapidationem bonorum, utque voluntas teſtatoris ſervetur juxta d. cap. 8.* 36

Ita Congregatio cenſuit, *cap. 9. ejuſdem ceſſionis habere locum etiam extra viſitationem, & in caſibus a jure non expreſſis, & licere Epiſcopis exigere rationem ab Adminiſtratoribus etiam locorum mere laicorum, & privatorum generaliter ſine ulla diſtinctione, & quando ex privilegio, vel conſuetudine, vel aliqua alia Conſtitutione aliis reddenda eſt ratio, eiſdem reddendam eſſe, adhibito cum illis Ordinario, niſi in fundatione aliter cautum eſſet, nempe quod rationes nec Ordinario reddendæ eſſent.* 37

Item Congregatio cenſuit, *Epiſcopum habere votum abſolvendi, & condemnandi cum cæteris deputatis, & illius votum connumerari debere cum voto cæterorum, quorum major pars condemnat, vel abſolvit.* 38

Item Congregatio cenſuit, *Ordinarium ex dict. cap. 9. poſſe ab adminiſtratoribus hoſpitalium, aliorumque piorum locorum rationem adminiſtrationis exigere donec coram Ordinario doctum fuerit de inſtitutione, in qua ſecus expreſſe cautum ſit.* 39

Item Congregatio cenſuit, *exequutionem adverſus adminiſtratores condemnatos juxta dictum c. 9. ſive ſoli ordinario reddita fuerit ratio, ſive unà cum aliis deputatis, ad ipſummet Ordinarium ſpectare.* 40

Item Congregatio cenſuit, *ſi Epiſcopo hoſpitale viſitare volenti juxta d. c. 8. opponatur exceptio, quod ſub immediata Regum protectione exiſtat, utique non ad Sæcularem Judicem, ſed ad ipſummet Epiſcopum talis exceptionis cognitionem, & definitionem pertinere.* 41

Id quod etiam docent, ac deciſum referunt Martha, Armendar. Stephan. Uviemers, & Ciarlin. locis allegatis. Quia ut ſuperiùs diximus, cùm in hoc caſu agatur de recognitione immediatæ protectionis, quæ eſt quid laicale, eſt ſub judicio Epiſcopi ut ſuperioris in ordine ad ea, quæ concernunt loca pia. 42

Firmana, Archiepiſcopo. *Che non doveva ſforzare gli amminiſtratori dell' Oſpitale di Montenuovo a portare i libri de' conti alla Città in Veſcovato per rendergli conto, mà che queſto doveva farlo nel luogo in viſita, o fuori di eſſa; die 26. Septembr. 1589.* 43

CONSULTATIO XVI.

An in generali exemptione a jurisdictione Ordinarii includatur exemptio a visitatione?

1 NEgativè respondendum censeo. Primò, quia in generali concessione exemptionis non venit immunitas a visitatione, *cap. Cùm venerabilis, de censib.* & tradunt Achil. de Grass. *dec. 2. de exempt.* Gratian. *discept. 870. num. 7.* Ciarlin. *lib. 1. contr. for. cap. 65. num. 5.* Ricc. *collect. 1228.* Rot. *dec. 2. de censib. in antiq.* & *dec. 186. p. 1. divers.* Cùm enim visitatio, tanquam inducta in favorem animæ, & in honorem Dei, sit privilegiata, ut adnotant Payn. *de visit. q. 1. num. 6.* & *q. 10. num. 1.* Mar. Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. 109. num. 5.* non censetur illi derogatum per verba generalia, nisi de ipsa fiat expressa mentio.

2 Secundò, quia hi sunt exempti a jurisdictione ordinaria, non delegata. Visitatio autem exemptorum, non sit authoritate ordinaria, sed delegata, ut per Concilium Trid. *sess. 14. cap. 4. de refor.* his verbis: *Omnes Ecclesiarum Prælati, qui ad corrigendum subditorum excessus diligenter intendere debent, & a quibus nullus Clericus per hujus Sanctæ Synodi statuta cujusvis privilegii prætextu tutus censeatur, quominùs juxta Canonicas Sanctiones visitari, puniri, & corrigi possit, si in Ecclesiis residerint, quoscumque sæculares Clericos, qualitercunque exemptos, qui alias suæ jurisdictioni subessent, de eorum excessibus, criminibus, & delictis quoties, & quando opus fuerit, etiam extra visitationem, tanquam ad hoc Apostolicæ Sedis delegati corrigendi, & castigandi facultatem habeant, quibuscumque exemptionibus, declarationibus, consuetudinibus, sententiis, juramentis, concordiis, quæ tantùm suos obligent authores, ipsis Clericis, ac eorum Consanguineis, Capellanis, Familiaribus, Procuratoribus, & aliis quibuslibet ipsorum exemptorum contemplatione, & intuitu minime suffragantibus.*

3 Hinc potest Episcopus ex dispositione S. Concilii Tridentini *cap. 8. de ref. sess. 22.* tanquam Sedis Apostolicæ delegatus legatarios cogere ad solvendum legata relicta a testatoribus juxta formam d. *cap. 8.* etiamsi sint officiales S. Inquisitionis, & ob id exempti a jurisdictione ordinariorum, vel professores in aliqua Universitate ratione literarum conservatoriarum, quæ eximunt a jurisdictione ordinaria, non autem a delegata a Sede Apostolica, ut per Sacram Congregationem Concilii fuit decisum super eodem *cap. 8.* in Pacen. sive Patavina per hæc verba: *Legatarii possunt cogi ab Episcopo ad solvendum legata relicta a testatoribus juxta hoc decretum, etiamsi sint Officiales S. Inquisitionis, & ob id exempti a jurisdictione Ordinarii*, & testatur Franch. Leo *thes. fori Eccles. p. 2. c. 2. num. 82.*

4 Non obstat consuetudo in contrarium. Tum quia est in specie abrogata a jure communi *in cap. irrefragabili, de off. Jud. ordin.* & a Tridentino loco citato. Tum etiam quia quodlibet caput ipsius Concilii dicitur continere decretum irritans exclusivum cujuscumque consuetudinis, ut firmat Rota in Seguntina 1. Junii 1593. coram Blanchetto, & Gonzal. *ad reg. 8. glos. 15. n. 37. cum aliis.*

5 Hac distinctione corruunt, quæ in contrarium adduci possunt, & explicantur resolutiones aliquæ S. Congregationum, quæ obstare videntur, cùm loquantur de exemtione a jurisdictione Ordinaria tantùm.

6 Solùm tamen difficultatem facit resolutio ejusdem Sac. Congregationis S. Officii scribentis Inquisitori Melitæ sub anno 1635. ut servet solitum circa exemptionem familiarium, & aliorum inservientium S. Officio a jurisdictione Ordinarii. Unde si ex immemorabili Episcopus non visitavit hujusmodi exemptos, certum est non visitasse tanquam delegatus Apostolicus, nam non habet, quod possit eos visitare ex Tridentino, nisi ut delegatus. Quare si resolutio S. Inquisitionis derogat jurisdictioni, Episcopo delegatæ, non potest Episcopus tanquam delegatus eos visitare, ac proinde servatum est solitum. Si enim, ait Paulus Jurisconsultus, de interpretatione legis quæratur, in primis inspiciendum est, quo jure Civitas retrò in ejusmodi casibus fuisset. Optima enim est legum interpres consuetudo, *l. Si de interpretatione, ff. de legib.*

7 Adest nihilominus temperamentum, ut nimirùm hæc visitatio, quæ juxta Canonicas sanctiones ex dict. *cap. sess. 14.* facienda est, intelligatur juxta dispositionem juris communis citra punitionem, & privationem, ut declaravit Sacra Congregatio Concilii in decreto *cap. 4. sess. 6. de reform.* teste Rota *dec. 228. part. 2. divers.* quod tamen decretum loquitur de visitatione personarum Capitularium, etiam exemptarum.

8 Limitanda verùm est hæc doctrina, itaut non habeat locum, quando in generali concessione exemptionis adesset particula, *omninò*, aut aliqua alia dictio, quæ significaret absolutam, & totalem exemptionem. Dictio enim *omninò*, indistinctè comprehendit omnes casus, ut tradunt Roland. *cons. 84. num. 24. vol. 1.* Decian. *cons. 182. num. 2.* & proindè nullam recipit restrictionem, ut observat Menoch. *cons. 2. num. 256.* Importat enim quandam totalitatem, quæ salvari non potest, nisi includat quicquid in tali genere, aut ordine complectitur, Rota in Calaguritana Canonicatus 20. Junii 1605. coram Lancelotto, ubi dicitur, quod complectitur omnes species ejus, cui annectitur; quia nimirùm non solùm includit substantiam rei, sed etiam quemcunque modum ipsius, utque adeò falsa redderetur oratio, si exciperetur aliquid de re, cui adjungitur.

CONSULTATIO XVII.

An, & quo pacto contra Universitates deveniri possit ad interdictum Ecclesiasticum? Ubi ad rem alia.

1 NOn potest etiam ex causa, aliàs legitima, ad censurarum fulminationem, sive publicationem procedi, quarum appellatione venit quoque interdictum *cap. quærenti*, & ibi Doctores *de verbor. signif.* Calder. *de interdicto part. 1. n. 3. tract. tom. 14.* nisi præcedentibus saltem tribus monitionibus, & deindè citatione personali canonicè exequuta, *vulg. c. Sacro 48. de sent. excommunic.* Felin. *in c. Cum sit Romana de appellat.* Covarr. *in c. Alma, §. 9. n. 4. eod. tit.* Rota *dec. 13. nu. 12. in fin. de sent. excommunic. in antiq.* & *dec. 5. nu. 14.* coram Urgellen. & *dec. 1309. p. 2.* coram Pegna, & *dec. 1296. n. 1.* coram Seraphino. In hoc enim æquiparatur excommunicationi, præsertim quando apponitur ob prætensam contumaciam Felin. *in d. c. Cum sit Romana num. 18.* Abb. *in c. Ad hæc 4. de appell.* & *in cap. reprehensibilis num. 4. eod. tit.*

2 Quæ dispositio locum habet etiam, ubi agitur contra Universitates, *§. Quod si nemo*, ibi: *admoniti non excitentur ad sui defensionem, ff. quod cujusque univ.* Angel. *cons. 196. n. 2.* Add. ad Buratt. *dec. 916. litt. A.* Nam & illæ personaliter debent citari per exequutionem citationis exhibitæ repræsentantibus Universitatem, legitimè congregatis in collegio, vel loco solito juxtà doctrinam Bald. *in d. §. Quod si, n. 2.* quàm in his terminis amplexa est Rota *decis. 254. n. 3. p. 6. recent.* & *dec. 310. n. 2.* coram Caval. & *decis. 359. n. 1.* coram Pegna, & *decis. 1028. n. 2.* coram Seraph. Ac ita ut ad hunc effectum non suffragetur denunciatio Parochi in Ecclesia, ex ea inferri non possit scientia in Administratoribus, & multò minus in Universitate, quæ scientia debet esse indubitata, & necessaria, ut in puncto Rota *dec. 90. n. 2. part. 1. recent.*

3 Quinimmò esto etiam, quod ad singulos de Universitate inde possit talis scientia devenire, adhuc etiam non esset sufficiens ad hunc effectum. Quia scientia singulorum de Universitate, maximè in præjudicialibus, non afficit Universitatem, nisi illa fuerit legitimè conventa, Gratian. *c. 601. n. ult.* Surd. *cons. 28. n. 107.* Cancer. *var. part. 3. c. 4. n. 102.* Immò ne personaliter quidem exequutæ citationes contra singulares afficiunt Universitatem ipsam juxta Glossam, communiter receptam *in cap. si capitulo, v. factam, de concess. præb. in 6.* Rota *decis. ult. n. 2.* & ibi Addit. qui plures alias adducit *n. 6.* coram Gregorio XV. & *dec. 1116. n. 5.* coram Seraph. Etiamsi isti singulares personaliter citati forent ejusdem Universitatis Officiales, idem Seraph. *decis. 1406. n. 5.* Itaut, etiamsi in aliquibus casibus sufficiat citare Rectores, & Officiales Universitatum, adhuc hujusmodi citatio non potest reddere contumaces, nisi fictè, ut per Vibert. *de citat. l. 1. cap. 7. n. 154. in fin.* Contumacia autem ficta non sufficit ad incursum censurarum ex vulgaribus.

4 Porrò *in d. c. Sacro, de sent. excommunic.* prohibetur, ne quis aliquem excommunicationis sententiam promulgare præsumat, nisi competenti admonitione præmissa, & præsentibus personis idoneis, per quas, si necesse fuerit, possit probari monitio. Quod si contra præsumpserit quisquam, etiamsi aliàs justa sit excommunicationis sententia, ingressum Ecclesiæ per mensem unum sibi noverit interdictum; alia nihilominùs pœna mulctandus, si visum fuerit expediri. Eum textum latè explicat Menoch. *de arbitr. cas. 541. per tot.* Navarr. *cap. 27. n. 11.* Sayr. *lib. 1. cap. 12. n. 6.* Sanch. *lib. 6. de matrim. disput. 32. n. 13. 17.* & *21.* Suar. *de cens. disp. 3. sect. 8.* Coninch. *disput. 13. dub. 9.* Laym. *lib. 1. tr. de cens. cap. 6. n. 5.*

5 Declaraturque primò *ex c. Romana, de sent. excommun. in 6.* quod nec in specie, neque in genere pro culpis præteritis, vel præsentibus Judices Ecclesiastici ferre debeant censuras sine competenti monitione, aliàs sententia est injusta.

Secun-

6 Secundò, quod dicitur *in d. cap. Sacro*, de modo ferendi sententiam excommunicationis, idem etiam in aliis censuris, scilicet suspensionis, & interdicti, observandum, ut non ferantur sine monitione, ut ex supra deductis, quibus adde *c. reprehensibilis, de appell. c. statutum, de sent. excommunic. in 6.* Sayr. *d. cap.* 12. Suar. *disp. 3. sect.* 12. *nu.* 4. Coninch. *disp. 3. dub. 9.* Laym. *c. 5. num.* 4. Pœna verò, de qua *in d. c. Sacro*, scilicet interdicti ab ingressu Ecclesiæ non incurritur, nisi in illo casu, quando fertur censura excommunicationis, non servata dicta forma prævia, & non procedit contra ferentem sententiam suspensionis, vel interdicti, Suar. *disp. 37. sect. 1. num. 3.* Bon. *de cens. q. 5. par. 1. §. 1. num. 2.* Tolet. *l. 1. cap. 48. §. Octavo*, quamvis alii contra teneant apud Bonacinam, nimirùm Felinus, Henriquez, & Alterius.

7 Tertiò, quod illa monitio debeat esse canonica, seu competens, idest trina, vel una pro tribus, ad hoc ut censura sit justa, *cap. Constitutionem, de sent. excommun. in 6.* ibique Doctores, ad Menoch. *l. c. num.* 5. si tamen una intervenerit, valida est sententia, aliàs minimè, Barbos. *in d. c. Romana num.* 21. cum ibi allegatis, & debent assignari dies pro singulis arbitrio Judicis, ut non minùs una dies & communiter duo assignentur, Menoch. videndus *cas.* 545. *num. ult.*

8 Quartò, quod interdictum illud, seu pœna, de qua in *d. cap. Sacro*, non procedit contra Episcopos, quia de illis non est facta mentio, *c. quia periculosum, de sent. excommunic. in 6.* Sayr. *d. lib. 1. cap. 13. num.* 15. Suarez *disp. 37. sect. 1. num. 3.*

9 Quintò, quod non prærequiruntur monitiones, quando fertur præceptum sub censura ipso facto incurrenda in casu contraventionis, *d. cap. reprehensibilis, de appellat.* Laym. *num. 5. ubi supra*, Suar. *disp. 3. sect. 8. num.* 5. Sanch. *l. 6. in decal. c. 4. n.* 50. qui dicunt procedere, sive illud præceptum sit speciale ab homine extrajudiciale, sive generale a jure, quia illud præceptum satis monet. Sed neque requiritur monitio ad sententiam declaratoriam censuræ incursæ, sed requiritur tantùm una citatio ad dicendum causam, quare non debet declarari, utque non feratur in inauditum, nisi in contumaciam, Glos. *in d. c. Sacro, v. constituerit, & in Clem. præsenti, eod. v. de cens.* Genuen. *in prax. c. 20. num. 16.*

10 Præterea *in cap. 1. de sent. excommunicat. in 6.* habetur: *quisquis excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat, & causam excommunicationis conscribat, exemplumque hujus scripturæ teneatur tradere excommunicato infra mensem, si fuerit requisitus, super qua requisitione fiat publicum instrumentum, vel literæ testimoniales conficiantur sigillo authentico. Si quis autem Judicum hujus constitutionis temerarius extiterit violator per mensem unum ab ingressu Ecclesiæ, & divinis officiis noverit se suspensum. Superior verò, ad quem recurrit, sententiam in tali casu relaxet, & Latorem, seu Judicem qui talem sententiam protulit, condemnet in expensis, & interesse, & aliter arbitrio puniat.* Et hæc etiam in suspensionis, & interdicti sententia mandat observari. Et declarat quod si quis in dictis censuris divina officia fuerit exequutus, fiet irregularis, a solo Papa dispensabilis. Quod etiam explicat Menoch. *de arbitr. d. cap. 541. a num.* 14.

11 Et declaratur primò, quod hæc censura suspensionis ab ingressu Ecclesiæ est propriè loquendo interdictum. Suspensio enim a divinis officiis est interdictum ab usu activo, & passivo divinorum, Suar. *de cens. disp. 37. sect. 1. n.* 1. Bonac. *de cens. in com. disp. 3. q. 5. punct. 1. §. 2. n.* 17. Secundò, Episcopos non incurrere in pœnam interdicti, seu suspensionis, quia illorum non est facta mentio per *d. c. quia periculosum*, & Genuen. *cap. 24. n. 5.* Tertiò, quod ad incurrendam hanc pœnam requiritur temeritas, Suar. *n. 2.* quare aliqui dicunt, requiri scientiam. Ita Suar. & Card. *in Clem. 1. §. porrò, de sum. Trin. & in Clem. 1. §. Si quis, de stat. Monach.* sed communior sententia ait, sufficere culpam latam, seu ignorantiam crassam, Glos. *in d. cap. 1. v. temerarius*, quam ibi sequuntur Doctores communiter, & Genuen. *d. cap. 24. n. 1.* quia temeritas non dicit dolum, sed fatuitatem, & imprudentiam, Jo: Andr. *in d. cap. 1.* Angel. *in l. eum, quem temere, ff. de judic.* D. Thom. 2. 2. *qu. 35. art. 25.* dicens, temeritatem esse defectum Consilii, & speciem imprudentiæ, facitque textus in *l. Julianus, §. Item qui furem in fine ff. de act. empt.* Quartò, ut non procedat, quando censura fertur per modum legis, vel edicti generalis, Menoch. *loco alleg. n. 6.* Genuen. *d. cap. 24. n. 4.* Item secundùm aliquos neque procedit, quando ferretur censura per modum præcepti specialis pœnalis extrajudicialiter facti, Conin. *disp. 13. n. 85.* Tolet. *lib. 1. cap. 9. n. 6.* sed contraria est communis, ut Genuen. *ibid. n. 1.* Quintò, quod secundùm aliquos non procedit hæc constitutio in Prælatis Regularium, Tolet. *n. 3.* Genuen. *n. 5.* sed communis affirmat Navar. *c. 27. n. 8.* Ugol. *tab. 1. c. 14. §. 6. n. 2.* & Canonistæ *in d. c. 1.* communiter.

CONSULTATIO XVIII.

De insordescentibus in censuris aliqua notatu non indigna.

MUlta & varia de hac re scripserunt Authores, sed an consentanea, tu videris. Interim hæc accipe. Ille solùm intelligitur insordescens, qui animo pertinaci, & indurato, seu in contemptum clavium, quia scilicet noluit obedire seu se subjicere clavibus, perseverat in censura per annum, *c. cum bona, de ætat. & qualit.* Rota *decis. 197. num. 2.* apud Farin. *in collect. dec. crim.* secùs autem si ex alia causa, etiam irrationabili distulit petere absolutionem, seu parere, Rota *ibi num. 3.* cum Glos. *in c. Metropolitanum 2. qu. 7.* & aliis juribus. Vel si fecit instantiam pro absolutione, sed non potuit obtinere, Rota *ibid. num. 4.* Vel si fuit absolutus medio tempore, etiamsi ad reincidentiam Rota eo loco *num. 5.* & Seraph. *dec. 1285. num. 4. & 5.* 1

Et quidem insordescentia annalis in censura excommunicationis latæ pro quacunque causa, etiam civili extra causam hæresis, reddit insordescentem suspectum de hæresi, itaut contra eum ab Inquisitore procedi possit per textum *in c. Cum contumacia, de hæret. in 6.* qui licèt loquatur præsertim in persistente in excommunicatione ex causa fidei, idem tamen procedit in reliquis excommunicatis, ut denotat verbum illud *præsertim*, cujus virtus est, ut exprimat casum minùs dubitabilem, includendo casum magis dubitabilem, Dec. *in l. qui se patris; num. 60. C. Unde lib.* Soccin. jun. *cons. 30. n. 41. lib. 1.* & in specie quod textus *in d. cap. cùm contumacia* procedat in quocunque excommunicato, scribit Menoch. *cas. 416. num. 19.* & declarat Sacrum Concilium Trid. *sess. 25. cap. 3. in fin. de reform.* ibi: *excommunicatus quicunque si post legitimas monitiones, &c. indurato animo censuris annexus, in illis insorduerit, &c.* Comprehendit igitur Concilium quemlibet excommunicatum, tàm ex causa civili, quàm criminali. Idque tradunt Salzed. ad Diaz. *in prax. cap. 116. in fin.* Abb. *in c. gravem, de pen. n. 3. & in c. excommunicamus 1. de hæret. numer. 6.* Albertin. *de hæret. in 6.* Direct. Inquis. *part. 2. quæst. 47. numer. 6. & 7.* Pegna *ibid. com. 72. litt. C.* Zecch. *in sum. part. 2. tit. de fid. rubr. de hær. cap. 15. num. 13.* Royas *sing. 62. num. 2.* Fusc. *de visit. lib. 1. cap. 29. num. 2.* Azeved. *l. 8. tit. 5. leg. 1. num. 213.* Perez. *lib. 8. tit. 19. leg. 6.* Rebuff. *in prax. tit. forma, & declaratio nov. prax. §. teque absolventes numer. 19.* Ugol. *de censur. tab. 1. c. 14. §. 3. numer. 3.* Lopez *in instruct. part. 2. tit. 2. de excomm. c. 12.* Majol. *de irreg. l. 3. cap. 21.* Graff. *l. 2. c. 76. numer. 8.* Sayr. *de scens. l. 2. c. 10. numer. 10.* ubi alii, Locat. *in judic. Inquis. v. Excommunicati numer. 2.* Paul. Ghirland. *de hæret. quæst. 8. numer. 4.* Genuen. *in prax. Archiepisc. c. 84. numer. 8.* Scacc. *de judic. c. 98. num. 36.* & Delben. *de offic. S. Inquis. part. 2. dub. 211. sect. 6. num. 10.* & ante omnes Franch. *in d. cap. Cùm contumacia in fine.* Et pro hac sententia plures alios congerit, eosque sequitur Castropal. *to. 1. tract. 4. disp. 4. pun. 2. n. 5.* Quare Campanill. *in div. jur. Can. rubr. 11. cap. 15. n. 31.* ait, quod insordescentes ex quacunque causa possunt citari ab Episcopis, sive Inquisitoribus, tanquam de fide leviter suspecti ad respondendum, quid sentiant de fide. 2

Ratio autem est, quia permanens in excommunicatione per annum extra causam hæresis, præsumitur ob contemptum clavium Ecclesiæ ex obstinata perseverantia malè sentire de fide, & de potestate Ecclesiæ, qui contemptus, & contumaciæ ratio in quocunque excommunicato, in excommunicatione perseverante eodem modo militat. Immò major videtur in causa Civili, & major apparet clavium contemptus, tùm hæc causa, utpotè levior, minùs illum retardare debeat ad comparendum coram Judice, ut rectè observant Salzed. ad Diaz. loc. sæpius allegato *cap. 116. num. 12.* Riciull. *de jur. person. l. 4. c. 7. num. 18.* & Castropal. ubi supra. Atque adeò poterunt Inquisitores contra eum procedere, & inquirere, quid de fide, & potestate Ecclesiæ sentiat, ex eo enim, quod contemnere videtur claves, seu potestatem Ecclesiæ, non caret scrupulo hæreticæ pravitatis, ut *in c. fin. de pœn.* habetur, firmatque Covar. *in c. Alma part. 1. §. 7. num. 10.* Guttier. *lib. 1. q. can. c. 12. n. 20.* Salzed. ad Diaz. *d. n. 12.* Ugol. *l. c. num. 4.* Aufred. *dec. 365. & vol. 1. com. opin. c. 3.* Simanch. *de cathol. instit.* Suarez *de censur. disput. 17. sect. 1. n. 6.* & Avil. *eod. tract. part. 2. c. 6. qu. 9. dub. ultim.* Hinc Clericus insordescens per annum in excommunicatione potest omnibus beneficiis privari *can. rursus, & can. quicunque 11. quæst. 3.* Glos. *in cap. Cum contumacia de hæret.* Quidquid dixerit Glossa singularis *in capit. contingit de dol. & cont.* ibique Butr. ac Roman. *singul. 303.* id habere locum, quando fuit excommunicatus pro causa criminali, secus pro ci- 3

vili. Tunc enim, inquiunt, non poteſt beneficiis privari, etiamſi mille annis ſic ſteterit in excommunicatione. Quod ego abſurdum cenſeo. At de hoc infra.

4 Non poteſt tamen condemnari ut hæreticus, ſed cogi debet ad ſe purgandum ut ſuſpectus de levi, Sayr. *l. 2. c. 10. num. 10.* Ugol. *num. 3.* Rubeus *in repet. c. per veſtras in princ. §. 18. n. 24. de donat. inter vir. & uxor.* Gonzal. *in reg. Cancel. gloſ. 15. n. 108.* quia ita intelligi ait Tridentinum *l. allegato*, quod ſi purgare ſe nolnerit, & pertinaciter perſeveraverit in excommunicatione, fit ſuſpectus vehementer; & ſi in eo ſtatu perſiſtat alio anno, declarandus erit hæreticus, tanquam ex violenta præſumptione, Pegn. *p. 1. dir. q. 47. n. 7. & 8.*

5 Inſordeſcens verò in cenſura lata in cauſa hæreſis, ipſo jure habendus eſt, ut hæreticus, *auth. Gazaros, C. de hæret. c. excommunicamus 1. de hæret.* ubi Gloſſ. *v. condemnetur*, Hoſtien. *num. 7. & 8.* Abb. *n. 11.* Soccin. *n. 14.* Butr. *num. 17.* Jo: Andr. *num. 4.* Anchar. *v. item 4.* Anan. *num. 6.* traduntque idem Soccin. *in c. per tuas; de ſent. excommun. num. 30.* Iſern. *de feud. tit. ſtat. & conſuet. contra libert. Eccleſ. n. 10.* Coy. *in d. c. Alma part. 1. §. 7. n. 11.* Clar. *in §. hæreſis n. 21.* Pegn. *part. 3. dir. com. 49. §. quod ſi is*, Royas *ſingul. 60. num. 3.* Ugol. *d. tab. 1. c. 14. §. 3. n. 2.* Menoch. *de arb. caſ. 416. num. 6.* Villad. *de hæret. q. 9. ſub init.* Scacc. *lib. 1. de judic. c. 98. n. 36.* Salzed. ad Diaz. *cap. 116. num. 12.* Simanch. *de Cath. inſtit. tit. 2. num. 9. & tit. 24. n. 2.* Graff. *deciſ. l. 4. cap. 14. num. 4.* & Sayr. *de cenſur. l. 2. c. 10. num. 11.* Nam ſufficiens eſt probatio, eum eſſe hæreticum, tum ex ipſa cauſa hæreſis, ob quam expreſſim ab Inquiſitoribus ad judicium vocatus eſt, tum ex fuga, & declinatione judicii, *arg. c. Nullus, de præſumpt.* tum ex animo rebelli perſiſtendi in cenſura per annum; in quo caſu ſatis eſt, quod expreſſim vocatus fuerit, ut de rebus fidei reſponderet. Et ſufficit, quod in genere crimen hæreſis in hoc edicto exponatur, nec requiritur in ſpecie hæreſim exprimere ex Covarr. *d. n. 11.* Franch. *d. cap. Cum contumacia, de hæret. l. 6.* & Henric. *in d. c. Excommunicamus 1. de hæret.* Et hæc quidem de jure.

6 Verùm de conſuetudine S. Congregatio Inquiſitionis non ſolet procedere contra excommunicatos inſordeſcentes, niſi conſtet de contemptu cenſurarum, vel excommunicatio ſit lata ex cauſa fidei. Ita ſcriptum fuit Epiſcopo Adjacenſi ſub die 22. Febr. 1591. & 22. Aprilis. 1615. & 4. Maji 1622. & alibi ſæpè. Undè contra inſordeſcentes in ſententia excommunicationis, & aliis cenſuris Eccleſiaſticis Auditor Cameræ Apoſtolicæ procedere debet, tanquam contra delinquentes, prout de jure, non citando eos ad reſpondendum de fide, vel tanquam ſuſpectos de fide. Quod ſi verè ſuſpicionem aliquam invenerit, remittere eos debet ad S. Inquiſitionem, ut declaratum 12. Octobris 1588. Aliquando tamen fuit injunctum Inquiſitoribus, ut procederent contra inſordeſcentes, ut Inquiſitori Veneto 10. Januarii 1598. Et quidam propter inſordeſcentiam cogitur comparere in S. Officio ad reſpondendum, quid ſentiat de fide ſub 9. Auguſti 1596. Et contra declaratum inſordeſcentem per ſententiam Auditoris Cameræ proceſſit, probato tamen, quod habuerit notitiam dictæ ſententiæ, ut 20. Septembr. 1596. 20. Julii 1517. 22. Aprilis 1605. 21. Januar. 1602. 11. Febr. 1604. 4. Auguſti ejuſdem anni, & 31. Januar. 1607. Et ſub die 17. Junii 1598. decretum, quod excommunicari propter occupationem bonorum Eccleſiaſticorum, non procurantes abſolutiones per tres, aut quatuor annos, poſſunt citari ad reſpondendum, quid ſentiant de fide *per c. fin. de pœn.* & Concil. Trid. *ſeſſ. 25. c. 3. de reform.*

7 Itaque apud S. Officium non ſufficit ad inſordeſcentiam perſeverantia in excommunicatione per annum, etiam completum, & continuum, ſed requiritur contemptus clavium, ut notavit Pegn. *com. 72. part. 2.* Scacc. *de judic. lib. 1. cap. 89.* Zanch. *in ſum. part. 1. rubr. de fid. c. 11.* Acugn. *de confeſs. ſollicit. qu. 24. num. 65.* Souſa *in aphor. lib. 1. cap. 27. num. 8.* & Caren. *tit. 8. §. 4.* aliique, quos laudat Diana *part. 4. tr. 7. reſol. 18.* Aut quod inſordeſcentia proveniat ex inobedientia excommunicationis impoſitæ ab ipſo S. Officio in ſuſpectum de hæreſi, ut reſcriptum fuiſſe Epiſcopo Placentino 7. Septembris 1606. aſſerit Lazar. *de monit. ſect. 4. q. 8. n. 20. & 21.* juſſumque, non eſſe procedendum nomine S. Officii contra aliquem ob inſordeſcentiam ex eo, quod non paruit excommunicationi, & cenſuris Rotæ Romanæ, & ſimilium, ſed tantùm ſuper inſordeſcentia proveniente ex inobedientia excommunicationis, & cenſurarum ab ipſo S. Inquiſitionis Officio impoſitarum. Idemque anteà ſcriptum Epiſcopo Ferrarienſi ſub anno 1585. in ſuſpectum de hæreſi, qui vocatus a S. Officio judicium ſubterfugit, nolens comparere, & idcircò ob contumaciam declaratus excommunicatus per d. text. *in cap. Cum contumacia, de hæret. in 6.* ubi Gloſ. *v. vehementem* advertit, quod ubi ſuſpicio hæreſis eſt contra aliquem, ſi citatus ſit contumax, ſuſpicio incipit eſſe vehemens. Et ita etiam ſub anno 1627. reſcriptum Inquiſitori Cremonæ, ut teſtatur Carena *loco citato*, additumque, ne contra hujuſmodi inſordeſcentes procederet, niſi prius conſulto Supremo Romanæ Inquiſitionis Senatu in omnibus caſibus particularibus. Sicque etiamſi deciſum fuiſſe a Rota Romana in Segobienſi inſordeſcentiæ 5. Junii 1599. aſſerit Gonzal. *in reg. 8. Cancell. gloſ. 15. num. 106.* Si verò talis contumax excommunicatus in excommunicatione perſeveret per annum, præſumptio, quæ erat vehemens, tranſit in violentam, quæ eſt ſufficiens ad condemnationem. Et habetur *in d. cap. Excommunicamus 1. de hæret. in 6.* ubi Hoſtien. *num. 2. & 3.* tradit ex hac perſeverantia in excommunicatione oriri præſumptionem juris ac de jure, per quam hæreſis crimen ſufficienter probatur, confirmante Butr. *ibi n. 7. & 12.* Anania *num. 6.* Anchar. *num. 4.* & Jo: Andr. *n. 3.* Pegna *p. 3. com. 46.* Scacc. *de judic. c. 98.* Farinac. *de hæreſ. q. 192.* Alter. *de cenſur. tom. 1. lib. 2. diſp. 8. c. 3.* Sanctarel. *de hæreſ. c. 4. dub. 5. concl. 1.* & aliis.

Ad hoc tamen, ut talis tanquam hæreticus condemnetur, debet antea citari, ut ſe purget a ſuſpicione ante annum, immò & poſt annum, antequam hæreticus declaretur debet ad judicium admitti, ut iidem tradunt. Immò etiam poſt declarationem, & ſtatuam ejus combuſtam, ut notavit Pegn. *ibidem com. 46. verſ. adveniente* Chartar. *de exequut. ſent. cap. 1. num. 278.* & Sanctarel. cum aliis *loco citato*. Nec verè dicendus eſt ille hæreticus, ſed veluti hæreticus. Dictio namque *veluti* non identitatem, ſed ſimilitudinem importat ex Pegna, & Farinacio *ſupra*. 8

Ad probandum autem inſordeſcentiam non ſufficit probare ſolam perſeverantiam in cenſura, ſed eſt etiam neceſſe probare animum induratum in contemptum clavium, *d. cap. Cum bonæ de æt. & qual. d. c. Cùm contumacia, de hæred. in 6.* & Rota apud Farinac. *p. 1. deciſ. 132. n. 7.* Excommunicatus tamen poſt annum a declaratione citari poteſt uti ſuſpectus abſque alia monitione ex Sac. Congregatione Concilii 22. Maji 1586. 9

Inſordeſcens verò in excommunicatione in cauſa criminali lata, habetur pro convicto de eo crimine, Farinac. *lib. 1. q. 18. n. 39.* Gonzal. *d. n. 106. & 108.* cum ibi allegatis, ſecus in cauſa civili ſecundùm veriorem, ut Gonzal. *loc. cit.* quamvis alii contrarium teneant, ut Salzed. ad Diaz. *c. 110. n. 4. vel c. 118. n. 4.* in nova editione. 10

Inſordeſcens item in cenſura excommunicationis, vel ſuſpenſionis, vel interdicti per annum, vel ultra ſecundùm aliquos Doctores eſt privatus ipſo jure beneficiis. Ita Menoch. *de arbitr. d. caſ. 416. numer. 52.* Sed hoc alii dicunt, verum eſſe, ſi erat excommunicatus ob crimen privatione dignum, aliàs non, ſic Salzed. *ad d. cap. 118. numer. 5.* Verùm communis ſententia tenet, non induci per inſordeſcentiam privationem ipſo jure, niſi ſit excommunicatus ob cauſam, cui ipſo jure ſit annexa privatio, & tunc requiri ſententiam declaratoriam, ut per Gonzal. *n. 104. gloſ. 15.* & Seraph. *deciſ. 1285.* quod ſi erat crimen, ob quod de jure venit privandus, tunc ob inſordeſcentiam poſſe per ſententiam privari, ait Seraphin. *ibidem. n. 1.* Si autem non erat crimen privatione dignum, ſed ipſe poſt annum ob inſordeſcentiam citatus a S. Officio, ut ſuſpectus de hæreſi, fuit contumax, tunc privandum eſſe per ſententiam, ut hæreticum præſumptum, Seraph. *eo loco n. 3.* Videndus Ricciul. *de jur. perſon. lib. 4. c. 7. & 8.* ac Delben. *de offic. S. Inquiſ. d. p. 2. dub. 211. ſect. 1. per tot.* 11

Inſordeſcenti quoque in cenſura ſæpè aggravatur eadem cenſura. Primus caſus. Excommunicatus a delegato Papæ, finita delegatione, poteſt abſolvi ab eodem delegato intra annum, finita delegatione, poſt annum autem a ſolo Papa delegante poteſt abſolvi, *c. quærenti de offic. deleg.* ibique Barboſa cum aliis *n. 2.* Secundus caſus eſt de vexante ob cenſurarum ſententias, ut poſt duos menſes cenſura ſit reſervata Papæ, de quo Suar. *de cenſur. diſput. 22. ſect. 3. n. 6. & 7.* Sayr. *eod. arg. lib. 3. c. 8. n. 23. & cap. 29. n. item 23.* & Jo: Monach. *in c. quicumque 12. de ſent. excomm. in 6.* ubi etiam Franch. & Archid. & nonnunquam inſordeſcenti ita aggravatur cenſura, ut aliam ipſo facto incurrat graviorem, ut *in cap. 1. de uſur. & in extrav. Ambitioſæ, de reb. eccleſ. non alien.* 12

Inſordeſcenti denique in excommunicatione per annum, etiamſi in articulo mortis fuerit abſolutus, poteſt Eccleſiaſtica ſepultura denegari, & ſepeliri in loco profano Genuen. *in prax. cap. 7. in. addit.* 13

Cæterum ex regula Cancellariæ *66. de inſordeſcentibus* decernitur, ut generalis abſolutio a cenſuris in literis Apoſtolicis apponi ſolita, ad earum effectum non ſuffragetur, 14

getur, primò, non parentibusrei judicatæ. Secundo, incendiariis. Tertiò, violatoribus Ecclesiarum. Quartò, falsariis literarum, vel signaturarum Apostolicarum, & eis utentibus, & fautoribus, & receptoribus eorum. Quintò, res vetitas ad infideles deferentibus. Sextò, violatoribus Ecclesiasticæ libertatis. Septimò, via facti Apostolicis mandatis temerè non obtemperantibus, vel exequutionem eorumdem impedientibus, si propter præmissa septem capita, aut aliquod eorum excommunicati a jure, vel ab homine per quatuor menses scienter hujusmodi sententiam excommunicationis sustinuerint.

15 Contra verò excommunicatos, non curantes absolutionem, & non obstante excommunicatione celebrantes procedit Ordinarius, resolutum 26. Maji 1609. & 1631. & 1632. Quandoque tamen S. Officium commisit informationes, ut in literis Patriarchæ Aquilejæ sub 15. Junii 1591. Excommunicatus ob violationem libertatis Ecclesiasticæ, & ita declaratus contemnens censuras, non potest citari, ut leviter suspectus de fide, ut sub die 3. Novembris 1621. Neque contra obloquentes de excommunicatione solet procedi in S. Officio, nisi alia concurrant. Qua de re alibi.

16 Constituatur igitur hæc regula. Si quis per annum integrum sciens, & volens in excommunicatione, vel censura lata ob causam hæresis insordescit, fit de hæresi vehementer suspectus. Quod si citatus ab Inquisitore non compareat, dicta suspicio transit in violentam, & sic insordescens habendus est uti hæreticus, injuncta ei abjuratione de vehementi. Si verò insordescat in censura ob aliam causam, etiam Civilem, probabiliter redditur de jure leviter suspectus malæ credulitatis, & de levi abjurare debet; secus de consuetudine, nisi tamen, transacto anno, fuisset per sententiam Ordinarii condemnatus ut insordescens, ex tunc enim, si non obediret, jurisdictioni Inquisitoris subesse incipit.

CONSULTATIO XIX.

An Clericus, qui de homicidio inquisitus, indicia tortura diluit, durante nihilominus communi existimatione populi, illum pro homicida reputantis, censendus sit irregularis, itaut ad sacros Ordines promoveri nequeat?

1 ET affirmativè respondendum censeo cum Sacra Congregatione Concilii in Novarien. dimissoriarum ad ordines die prima Octobris 1661. Quoniam obstat irregularitas ratione generalis infamiæ, consurgens ex notorio delicto homicidii. Et, cùm versemur in Clerico promovendo, non exiguntur exactæ probationes, sed sola diffamatio ad effectum prædictum censetur causa sufficiens pro denegatione Sacrorum Ordinum, quod speciale est in homicidio, in quo etiam in dubio quis se gerere debet pro irregulari ob maximam indecentiam criminis cruenti cum incruento sacrificio, ut per Sperel. *decis.* 175. *num.* 50. & 100. *tom.* 2. *cap. tabernaculum, de consecr. dist.* 1. licèt enim esset David ex stirpe sacerdotali, attamen propter homicidium exclusus fuit ab ædificando Dei Templo, & ab altaris ministerio 1. *Paralip. cap.* 28. *v.* 3. *Deus autem dixit mihi*: *Non ædificabis domum nomini meo, eo quod sis vir bellator, & sanguinem fundens.* Ideòque tàm in veteri, quàm in novo testamento secundùm suam originem irregularitas est de jure divino positivo, Navarr. *in summ. de censur. cap.* 23. *num.* 101. Tabien. *v. Irregularitas num.* 2. licèt quoad modernam observantiam sit de jure canonico positivo, ut benè advertunt Archid. *in cap. omnes* 17. *quæst.* 4. *num.* 2. Innoc. *in cap. nisi cum pridem* 10. *num.* 8. *de renunc.* Quia nulla est inducenda irregularitas, quæ non sit in jure canonico expressa, *cap.* 15. *qu.* 18. *de sentent. excommun. in* 6. Præcipuè quando homicidium ortum habuit a causa illicita, & facto culpabili, *cap. Suscepimus* 8. *de homicid. volunt.*

Refert Paris de put. *de syndicat. fol.* 32. quem allegat Felin. *in cap. si quando de rescript. col.* 2. casum, qui evenit Romæ Joanni Papæ XIII. Jussit Pontifex quemdam Romanum capite plecti, ac ille cùm adeò clamasset, quod ob id Papa esset irregularis, ut populus de irregularitate Pontificis scandalizaretur, fuit jussu Papæ liberatus. Simile contigit Ostiensi, qui, cùm esset Legatus Bononiæ, quidam reus pœna capitali condemnatus, petiit, ut prius sibi permitteretur alloqui Legatum de re ardua: quod cùm obtinuisset, & nihil arduum dixisset, turbatus Legatus dixit: suspendio necetur. Illo autem clamante: vultis esse irregularis? Respondit Legatus: maledictus qui te docuit; Eumque remissum ad carceres posteà liberavit, ut tradit Felin. ubi suprà post Jo: de Lignano *in cap. sententiam in fin. ne Cler. vel monach.* dicentem ibi se audivisse a Domino Paulo, dum legebat. Fundamentum colligitur ex *cap. Ex literis de excess. Prælat.* ubi dicitur, quod Prælati non debent imponere proprio ore sententiam sanguinis, dicitque Baldus post Innoc. *in cap.* 2. *de major. & obed.* quod licèt Papa possit statuendo imponere pœnam mortis, non tamen potest exequendo. Ex quo infert, quod si Papa propriis manibus occiderit aliquem, statim esset irregularis. Quod dictum posset sustineri sequendo opinionem illorum, qui volunt, quod irregularitas ex homicidio voluntario est de jure divino, ut tenent multi *in cap. ad audientiam de homic.* Sed sequendo illos, qui dicunt, quod est de jure positivo, dictum Baldi non careret dubio juxta Felin. *in d. cap. de major. & obed.* cùm Papa sit supra jus positivum *cap. proposuit de concess. præb.* ubi concludit inveniri in locis per ipsum allegatis, quod quamvis irregularitas ex homicidio voluntario habeat in se rationem, ac mentem juris divini per textum *in cap.* 1. *de consecr. dist.* 1. tamen super ea potest Papa ex causa dispensare. Quod etiam voluit Ostien. *in cap. Sicut dignum de homicid.* & Innocent. *in dict. cap. ad audientiam eod. titul.* ac Panorm. *in cap. Ego N. in fin. de jurejur.*

Probatur autem clarissimè nostra responsio dispositione Sacri Concilii Tridentini *sess.* 4. *de reformat. cap.* 7. ibi: *qui sua voluntate homicidium perpetraverit, etiamsi crimen id nec ordine judiciarii probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines promoveri possit, nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferri liceat, sed omni ordine, & beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuo careat.* Crimen enim homicidii esse de illis, quæ licèt occulta, & a testibus non probata, adhuc tamen irregularitatem irrogare, docet Covarr. *tit. de homicid. §.* 3. *part.* 2. *sub num.* 3. & *seqq, tom.* 2. Et confirmatur ex alia simili dispositione ejusdem Concilii *cap.* 1. *cit. sess.* 14. his verbis *Et, cui ascensus ad Sacros Ordines a suo Prælato ex quacumque causa, etiam ob occultum crimen quomodolibet, etiam extrajudicialiter, fuerit interdictus, aut qui a suis Ordinibus, seu gradibus, vel dignitatibus Ecclesiasticis fuerit suspensus, nulla contra ipsius Prælati voluntatem concessa licentia de se promoveri faciendo, aut ad priores Ordines, gradus, & dignitates, sive honores restitutio suffragetur.* Quæ verba non solùm præbent facultatem Episcopo, promotos ad sacros ordines suo arbitrio in omnibus his casibus suspendendi, sed eò magis promovendis ascensum ad majores Ordines denegare, ut pluries in terminis dicti Concilii declaravit ejus S. Congregatio, & habetur apud Barbosam *ad d. locum.* 2

Et quamquam dicta Concilii dispositio *cit. cap.* 2. *sess.* 14. disponat de promoto, & promovendo, notabilis tamen inter utrumque constituitur differentia. Nam Episcopus interdicens promoto ordinum exercitium, irrogat pœnam positivam privationis juris, jam obtenti, ac quæsiti, ac non promovendo, non irrogat pœnam, sed solùm denegat gratiam, quia illi non aufertur jus quæsitum, sed impedit jus quærendum. Unde faciliùs cum isto, quàm cum illo procedit Concilium, & in specie quod plura impediant ordinandum, quàm ordinatum, habetur ex Gloss. *in l. Ambiguis, §. non est novum; ff. de regul. jur.* ac Surdus *cons.* 174. *num.* 12. 3

Quidquid igitur sit de promotis, de quibus alibi quoad promovendos distinguendo est inter arctatos, & non arctatos ad Ordinum susceptionem. Illi enim, qui nullam habent arctationem, itaut Ordines ex libera voluntate, ac devotione suscipere cupiant, nullum habent jus recurrendi, quia dare, vel negare ordines remissum est arbitrio Episcopi, adeòut causas deducere non teneatur, neque ab ejusmodi denegatione appellare liceat: Secus autem est in arctatis, quibus ex ordinum denegatione præjudicium inferri potest, atque adeò tunc licitum erit appellare, ac causas denegatione discutere, ut distinguendo firmavit Rota in Elboren. Ordinum 25. Junii & 12. Novembris 1618. coram Remboldo *dist.* 186. & 195. 4

In hoc autem casu Clericus repellendus est ab assequutione beneficii, tanquam publicè diffamatus de homicidio, pro quo inquisitus carcerem, ac torturam passus est. Non enim danda sunt iis beneficia, qui scandalum populo sunt præbituri, *cap. Tantis* 81. *d. cap. Omnipotens*, ubi Gloss. *de accusat.* Abb. *in cap.* 1. *num.* 8. & *cap. per inquisitionem num.* 11. *de elect.* ac Rota in Sabinen. coram Sacrato apud Marches. 5. Julii 1655. 5

Undè non est inspiciendum, an ex hujusmodi inquisitione, ac tortura resultet infamia irregularitatem producens, & an constet sufficienter de delicto. Nam hæc inspicienda essent, quando ageretur de privatione beneficii jam assequuti, ac possessi, sive de impediendo jam promo- 6

to exer-

to exercitium ſuorum ordinum. Quia cùm tunc eſſet formalis pœna privationis juris quæſiti, neceſſaria quidem eſſet plena probatio delicti, ſeu vera infamia, quo irregularitatem inducat; ſecùs verò, quando agitur de promovendo reſpectu ordinum, ſive de repellendo a conſequutione beneficii nunquam poſſeſſi, & quod poſtì diffamationem adipiſci quis velit, quia tunc non requiritur irregularitas ex delicto, vel infamia reſultans, ſed ſufficit ſimplex diffamatio, ex qua populo ſcandalum oriri poſſit. Hinc ratio denegationis hujuſmodi non tantùm ſe fundat in irregularitate, ſed in offenſione, ſive ſcandalo, quo de facto populus afficeretur.

7 Idque locum habet, etiamſi inquiſitus de delicto, vel diffamatus ſententiam abſolutoriam obtinuiſſet. Nam hæc tollit punitionem, ac infamiam juris, non autem infamiam facti, ex qua ſcandalum populi oritur, ut in ſpecie inquiſiti de homicidio, qui ſententiam abſolutoriam obtinuerat, reſolutum fuit in allegata Sabinen. coram Sacrato *numer. 3.* ubi diſtinguitur, an ſententia ſit declaratoria innocentiæ, vel abſolutoria ſimpliciter, quia deficiant probationes, & in terminis inquiſitionis, ac diffamationis de ſimonia, quod ſufficiat, etiam accedente ſententia abſolutoria, firmatum fuit in adducta Calaguritana ſub anno 1655. Inter autem impedimenta, quæ ex diffamationibus reſultant, fortiſſimum eſt illud, quod oritur ex homicidio, in quo in dubio pro irregularitate potius reſpondendum eſt, id, quod in aliis caſibus non ita facilè accidit, maxime reſpectu promovendi, & ut ab ordinum ſuſceptione abſtineat. Quia cùm ſit in ſtatu libertatis, in quo aliam viam liberè eligere poteſt, adeòut nulla ſubſit neceſſitas Ordines ſuſcipiendi, tutior pars tenenda eſt juxta ea, quæ tradit Abb. & alii *in cap. ad audientiam, de homicid.* ac Sperell. *deciſ. 77. num. 31. & 32.*

8 Quod ſi hæc procedunt in caſu, quo ſine terminis extat ſententia abſolutoria, quæ idcircò oſtendit delicti probationes adeò leves eſſe, ut nec indicium ad torturam inducere potuerint, undè facilè apud populum innocentiæ opinio generetur, multò magis procedere debent, ubi adeò urgent indicia, ut inquiſitus torturam ſubire coactus ſit, ex qua etiam diffamatio, ac ſcandali cauſa ſaltem ex facto augentur.

9 Undè, cùm hujuſmodi Clericus non dicatur abſolutus ob non probatam ab ipſo innocentiam, ſed ex quo ob defectum plenæ probationis torturam ſuſtinuit, quæ ſanè Clerico potius irrogat majorem infamiam, quàm auferat maculam, jam contractam ex imputatione, ac diffamatione homicidii, de quo novis ſupervenientibus indiciis iterùm vexari poterit, ut per Farinac. *in prax. tit. de inquiſ. quæſt. 4. num. 23.* Caball. *reſolut. crim. caſ. 93. num. 3. & 11.* Chartar. *deciſ. crim. 72. num. 77. & dec. 38. num. 13.* ac Rota *in d.* Calaguritana 5. Julii 1655. & 16. Junii 1657. Quinimmò de commiſſo homicidio conſtare videtur ex urgentiſſimis indiciis, ut proindè reus tortus quamtumvis abſolutus poteſt plecti pœna extraordinaria, etiam corporis afflictiva, ut delictum omninò remaneat impunitum ex traditis per Clar. *quæſt. 64. ſub numer. 38.* ibique Bajard. *ſub num. 116. & ſeqq.* ac præcipuè *ſub nu. 19.* ſemper remanent reliquiæ delicti, ac periculum, ne detegatur poſt aſſumptos ordines.

10 Non ſuffragatur, quod ſit fortè arctatus propter obtentum beneficium, ſi illud obtinuerit poſt commiſſum homicidium. Undè ex hoc etiam fuit incapax beneficii ex *d. cap. 7. ſeſſ. 14. de reform.* & beneficium, quod injuſtè retinet, non debet ei patrocinari ad recipiendos ſacros ordines.

11 Et quamvis homicidium non ſit plenè probatum ad effectum condemnandi in pœnas juris, ſatis tamen probatum eſt, ſaltem ad effectum inducendi irregularitatem impedientem ordinum ſuſceptionem ex ſola notorietate facti ad tradita per Butr. *in cap. ex tenore, nu. 5. de tempor. ordin.* Tolet. *in ſumm. lib. 1. cap. 69. num. 1.* quæ notorietas reſultat ex inſpectione actorum, Gratian. *diſcept. 638. num. 11. & 12.* Maſchard. *de probat. concluſ. 1102. n. 17.* & ſpeciale eſt in homicidio, quod, quantumvis occultum, parit irregularitatem ex firmatis per Garz. *part. 7. cap. 8. num. 68.* ſufficitque, quod de illo Epiſcopus ſe informaverit, etiam extrajudicialiter, Gratian. *diſcept. 780. num. 14.* Add. ad Greg. *deciſ. 224. num. 7.* & Rota *in recent. deciſ. 18. num. item 18. part. 4.* Præſertim cùm Epiſcopus ex officio inquirere poteſt ſuper irregularitate cognoſcenda, Cardin. *in cap. ex literis 1. num. 1. de homicid.* Cùm igitur Epiſcopo innoteſcat ex publica diffamatione homicidii ortum fuiſſe ſcandalum in populo, debet utique illum, qui homicida reputatur, ab ordinibus repellere, cùm propter ſcandalum quis efficiatur irregularis, ac removendus ſit ab officio Sacerdotis per text. *in dict. cap. ex literis de homicid.* ubi Gloſ. *fin.* ibique Abb. *in princip.* Butr. & Hoſtienſ. *numer. 1.* Majol. *de irregul, lib. 1. cap. 2. num. 38.* & Leon. *in prax. cap. 40. num. 38.*

Accedit, quod Ordo Eccleſiaſticus eſt dignitas, *leg.* 12
Jubemus §. ſervus, Cod. de Epiſc. & cap. Cum de tua, de corp. vit. Ergo erit inhabilis ad ipſum quicumque infamia quocumque modo laborat, *leg. 2. Cod. de dignit. & cap. Inter dilectos, de exceſſ. Prælat.* Qui enim aliquo crimine diffamatus eſt, tanquam indignus eſt repellendus a dignitate, ac proindè non poterit ad ordines promoveri, neque in ipſis miniſtrare.

Neque his obſtare poteſt textus *in cap. ex tenore,* & 13
cap. ad aures, de tempor. ordinat. Nam licèt dubitaverit Navarr. *conſ. 42. lib. 1.* per dictam tamen diſpoſitionem Sacri Concilii Tridentini correctos eſſe dictos Canones ex declaratione Sacr. Congregationis, teſtantur Additionator ad dictum Concilium Navarri, Riccius *in praxi deciſ. 564.* alias 486. Barboſ. *in collect. ad dictum cap. ex tenore, num. 3. & in collect. ad dict. cap. 1. Concilii ſeſſ. 14. de reformat. num. 1.* & cenſuit etiam Rota in dicta Elborenſi Ordinum, ubi firmatur, quod ceſſante præciſa arctatione non poteſt Epiſcopus ad id cogi, neque ab ejus arbitrio licet appellare. Quod ſecùs dicendum eſſet, ſi diſpoſitionem dictorum Canonum Concilium moderatum non fuiſſet.

Itaque hic Clericus promoveri non debet ratione in- 14
famiæ facti, niſi ea purgata fuerit, vel niſi ex gravi cauſa, & ceſſante ſcandalo, fuerit diſpenſatus, ut per Sanchez *opuſcul. lib. 6, cap. 3. dub. 5. in fine*, cum ibi allegatis.

CONSULTATIO XX.

An decretum Concilii Tridentini cap. 7. ſeſſ. 14. de reform. inducat novam irregularitatem, itaut etiam ille, qui dat operam rei licitæ, & omnem adhibet diligentiam, ut ſequatur homicidium, ſi deindè ſequatur, incurrat irregularitatem? ubi de homicidio cum propulſatione injuriæ moderata non pauca differuntur.

NEgativè reſpondendum eſt. Ita declaratum fuit in 1
Sacr. Congregatione Concilii ſub die prima Octobris 1588. & deſumitur ex *cap. Dilectos, cap. Ex literis, & cap. fin. de homicid.* Item declaratum, quod dictum Concilii decretum loquatur in eo, qui fuiſſet in aliqua culpa, & indigeret diſpenſatione, ut in Hiſpalen. eo anno 1588. in Averſana 13. Novembris 1627. in Prænestina 7. Septembris 1630. & reſolutum in Rota apud Farinac. *tom. 1. deciſ. 260.* & cenſuit Sacr. Congregatio ſuper Epiſcopis in Januenſi 23. Maji 1589. cujus declarationem alibi integram adduxi. Idem declaratum a Sacr. Congregatione Concilii in Lucerina ſub anno 1580. & in Sebenicen. ſub anno 1587. quæ etiam in Cremonen. cenſuit, ſupradictum decretum, quod loquitur de incapacitate beneficiorum, in qua ſunt homicidæ, non extendi ad penſiones, & ideò ſocius homicidæ obtinere, & obtentas retinere valeat penſiones.

Porro homicidium privatum neceſſarium, ſi contin- 2
gat ob defenſionem vitæ, ſeu corporis proprii, cum moderamine ſcilicet inculpatæ tutelæ, non inducit irregularitatem ullam. Hæc hodie eſt certa doctrina *ex Clem. ſi furioſus, de homicid.* ibique Panormit. & *in cap. Sicut dignum num. 14. de homicid.* quicquid alii dixerint antiquiores. Quia eſt neceſſarium ob propriam defenſionem, & committitur abſque peccato, itaut voluntas ſit voluntas directa de defenſione, nec ſit de ſe peccatum, cùm proprium voluntatis objectum non ſit mors alterius, ſed propria defenſio, atque adeò non inducit irregularitatem, quia cùm ſit irregularitas ex delicto, præſupponit peccatum in occidendo; hic autem nullum intervenit delictum, quia vim vi repellere licet, *cap. dilecto, de ſent. excomm. in 6. cap. 2. & cap. ſignificaſti, de homicid. & leg. ſententiam, §. qui cum plures, ff. ad leg. Aquil.* quam ſententiam tradit D. Auguſtinus *epiſt. 154. & lib. 1. de lib. arb. cap. 5.* D. Thom. 2. 2. *quæſt. 64. art. 7.* & & Concilium Tridentinum *d. cap. 7.* docens incurri irregularitatem ob voluntatem homicidium vim vi repellendo commiſſum. Nam aliàs involuntariè commiſſum, nullam irregularitatem incurrit juxta *ad Clem. de homicid.* Videndulque Leſſ. *lib. 2. cap. 9. num. 41.* Sayr. *in clav. Reg. lib. 1 cap. 6.* & Tolet *lib. 1. cap. 82. §. Primum.* Et ubi non eſt delictum, neque debet eſſe pœna, cùm pœna præſupponat culpam, Div. Thom. 2. 2. *qu. 108. art. 4. in ſolut.* Sot. *de juſtit. lib. 1. q. 6. art. 5.* Covarr. *var. lib. 2. cap. 8. in princ.*

An verò teneatur invaſus conſulere ſaluti invaſoris, ſi 3
periculum damnationis æternæ ſubſit amittendo vitam corporalem ſuam, reſpondeo non teneri, cùm nulla hìc

extrema

extrema neceſſitas ſubdit, propria enim malitia ſe invaſor in tale periculum conjicit, a quo ſola voluntatis mutatione ſe ipſum eximere poteſt. Si tamen invaſoris perſona Reipublicæ admodum neceſſaria foret, magnæ charitatis opus eſſet, vitam propriam negligere pro conſervatione vitæ illius.

4 Si verò ſit commiſſum ob defenſionem neceſſariam vitæ alterius innocentis, aut Reipublicæ cum moderatione inculpatæ tutelæ, quando ſcilicet lege naturali, vel divina obligatur quis ad talem defenſionem innocentis, probabilius eſt non inducere irregularitatem juxta Sylveſtr. *v. Bellum, q. 2. §. Adde*, Covarr. *in dict. Clem. ſi furioſus part. 3. §. un. num. 5.* Molin. *tom. 1. diſp. 109.* Avil. *part. 7. diſp. 5. ſect. 3. dub. 5.* Genuenſ. *c. 34. prax. num. 16.* Laym. *l. 3. tract. de homic. cap. 9. num. 2.* Major. *in 4. diſt. 15. q. 20.* Petr. Navarr. *lib. 2. de reſtit. cap. 3. num. 419.* Vivald. *de irregul. num. 22.* idem Sayr. *de cenſur. lib. 6. cap. 17. num. 21.* Fortun. *ad leg. vi vim, verſ. ſed adverte, ff. de juſtit. & jur.* Anan. *in cap. petitio de homicid.* Immò generaliter etiam in hoc caſu, quo quis non tenetur occidere invaſorem alterius innocentis, ſed tamen licitè poteſt occidere, non induci irregularitatem eſt probabilior ſententia Petr. Navarr. *loco cit.* Covarr. *ibid. num. 5.* Leſſ. *n. 73.* Molin. *diſp. 72. tom. 4.* Suar. *diſp. 46. de cenſur. ſect. 3. num. 2.* Reginald. *lib. 2. cap. 5. num. 60.* Coninch. *de irregul. num. 88.* & multi alii recentiores. Quamvis contraria ſit magis communis, ſcilicet, quod occidens ad defenſionem neceſſariam alterius, vel Reipublicæ licèt non peccet occidendo, tamen fiat irregularis ex defectu lenitatis, ut teſtatur Farinac. *quæſt. crim. 125. num. 180.* Suar. *ſect. 3. num. 6. in fin.* Angel. *v. defenſio num. 3.* Roſel. *v. homicidium 4. num. 1.* D. Antonin. *3. part. tit. 29. de irregul. cap. 2. §. homicidium*, Navarr. *cap. 27. man. num. 212.* Majol. *lib. 5. de irregul. cap. 48. num. 9.* Tabien. *v. Irregularitas 2. n. 25.* Medin. *lib. 1. in tract. confeſs. cap. 11. §. 10.* Salon. *2. 2. q. 64. art. 7. controv. 2.* Henriq. *lib. 14. cap. 11. nu. 3.* Philiarc. *lib. 4. cap. 11. §. 3.* Medices *p. 2. ſum. tit. 9. q. 4. §. 10.* & docuerant Gloſſ. *in d. clem. ſi furioſus*, Cardin. *ibid. quæſt. 28.* Panorm. *in cap. Olim 1. num. 18. de reſtitut. ſpol.* Innoc. *in cap. Si verò 1. num. 11. de ſentent. excomm.* & alii, qui adeò ajunt tutius eſſe impetrare diſpoſitionem.

5 Hanc ego ſententiam nedum communiorem, ſed etiam certam cenſeo. Quia ex *d. Clem. furioſus de homic.* irregularitatis incurſus evitatur ab homicida, qui neceſſariò tuetur vitam propriam: ergo non evitatur ab homicida, qui alienam vitam etiam patris, & matris defendit, licèt non peccet, *cap. dilecto 6. §. fin. de ſentent. excomm. in 6.* Nam de jure communi irregularis eſt quilibet homicida, ut *cap. Si quis viduam 50. diſt.* & Doctores communiter tenent. Hodie autem limitatur jus per dictam Clementinam, & in limitatione ſolùm fit mentio de neceſſariò defendente propriam vitam. Igitur quoad alios jus commune remanet in ſuo robore, Gloſſ. *in d. Clem. v. ſuum*, quam ſequuntur Panorm. & alii *in d. cap. Si vero 3. num. 11. prope fin. de ſent. excomm.* Covarr. *in d. Clem. part. 3. relect. §. un. num. 5.* Atque multò minùs evitatur ab eo, qui occidit defendendo res proprias, *cap. Suſcepimus*, & *cap. 3. de homic.* Gloſſ. *in cap. 2. v. non deponatur, eod. tit.* Toletus *in ſumm. lib. 1. cap. 80. num. 13.* cum aliis, quicquid dicant Sot. *lib. 5. quæſt. 1. art. 8.* Covarr. ubi ſuprà *num. 6.* Caſtr. *de leg. pœnal. lib. 2. cap. 14.* Petr. Navarr. *lib. 2. cap. 3. num. 418.* Leſſ. *cap. 9. num. 73.* Sayr. *lib. 6. cap. 17. num. 22.* Suar. *diſp. 46. ſect. 2.* Tanner. *tom. 2. diſp. 6. q. 10. n. 209.* Coninch. *diſp. 18. num. 86.* & 88. Turrian. cum Vaſq. *lib. 9. de cenſur. diſp. 66. dub. 3.* Gaſpar. Hurtad. *de cenſur. diſp. 2. de irregular. diffic. 11. numer. 40.* Cæleſtin. *in comp. theol. moral. tract. 4. cap. 5. q. 1.* Dian. *part. 3. tract. 5. reſolut. 79.* Baun. *part. 2. theol. moral. tr. 11. quæſt. 23. dub. 11.* Maſchard. *de perfect. confeſs. tom. 1. lib. 2. par. 3. tr. 18. docum. 5. num. 5.* Palaus *part. 6. theol. moral. diſp. 6. de cenſur. punct. 14. num. 1.* Monteſin. *1. 2. quæſt. 76. art. 4. diſp. 8. quæſt. 12. num. 161* dum ajunt ex homicidio privato licito non induci irregularitatem ex defectu lenitatis. Nam hæc ſolùm contrahitur ex homicidio ex publica authoritate, & proindè ſolùm illam contrahunt, qui tanquam adminiſtratores, & cooperatores publici ad illud concurrunt authoritate publica, atque adeò ſolùm in ordine ad homicidium per ſententiam Judicis. Idque ampliant multi, etiamſi defendens ſit Clericus, vel Religioſus, quos allegat, & ſequitur Barboſ. *in d. cap. Suſcepimus 10. num. 2. de homic.* Sed contraria eſt magis communis, quod homicida fiat irregularis ex defectu lenitatis ex Suarez, & Farinac. *loco cit.* & tenet Villadieg. *cap. 6. num. 76.* Henriquez *de irregularit. cap. 11. numer. 3. lit. D.* Avil. *dict. part. 7. diſput. 5. ſect. 3. dub. 4. §. denique*, & Navarr. *cap. 27. num. 213.*

Debet igitur eſſe ad neceſſariam ſui defenſionem, vi- 6
delicèt cùm quis neque clamando, neque fugiendo, neque alio modo mortem evitare poteſt, Gloſſ. *in d. Clem. un. v. non volens, de homicid.* & ibi Panormitan. *num. 4.* & 10. Covarr. *in d. 3. part. relect. Clem. Si furioſus, de homicid. §. un. num. 2.* qui ait, hoc habere locum in periculo mutilationis alicujus membri. Ac propterea iſtud homicidium, vel mutilatio membri debet fieri in illo inſtanti aggreſſionis, non autem poſt illud inſtans, dum ceſſavit periculum, & aggreſſor ſe fugæ dedit. Hoc enim caſu non eſt propulſare a ſe injuriam, ſed potiùs illam ulciſci, *c. Significaſti 18. de homicid.* Nam vim vi repellere licet in continenti, & ſine intervallo, *d. c. Si vero 3. de ſent. excomm. d. l. Scientiam 46. §. Sed ſi defendendi*, ubi Gloſſ. *v. ulciſcendi*, & *leg. ſi ex plagis §. Tabernarius, ff. ad leg. Aquil.* ubi Gloſs. *v. ne data opera l. 3. §. Cum igitur*, ibi: *ſed Confeſtim, non ex intervallo*, & *l. 17.* ibi: *In ipſo congreſſu*, & ibi: *illicò, ff. de vi*, & *vi armat.* & *l. 2. §. arietes, ff. ſi quadr. pauper. fec. dic.* Bart. *in l. 1. C. unde vi, num. 9.* quoniam qui ex intervallo vim infert, cogitato infert, nec tàm ad defenſionem, quàm ad ultionem. At ultio prohibita legitur in *l. 45. §. 4. ad ff. leg. Aquil.* Cujac. *5. obſerv. 18.* quamvis diſſentiant Bald. Jaſ. Caſtr. & Doctores in *l. 3. de juſtit.* & *jur.* Schincid. *in §. Jus autem gent. inſtitut. de jur. nat. gent.* & *civil. num. 15.* & Connan. *1. com. 6.* quare poſt illatam injuriam recurrendum eſt ad Judicem, ut docent Dec. *conſ. 487. n. 8.* Conrad. *p. 3. de duel. cap. 62.* & alii communiter *in d. l. ut vim, ff. de juſt.* & *jur.*

Prætereà iſta defenſio fieri debet cum moderamine in- 7
culpatæ tutelæ, ut patet *ex d. Clem. de homicid.* Moderamen autem inculpatæ tutelæ tunc eſt, ut notat benè Panorm. *in d. cap. ſignificaſti num. 5.* quando quis ſolum id facit, quo omiſſo, violentia propulſari non poſſet. Ita Gloſ. *in d. cap. Significaſti v. Moderamine* propè *fin.* Adeòut ſi poſſum cum minore percuſſione me defendere, non debeo cum majori illum verberare; ſi cum mutilatione membri, vel ſimplici vulnere tantùm, non debeo illum occidere, ſi fugiendo poſſum evadere periculum mutilationis, vel mortis, teneor fugere etiam cum ignominia, nec debeo illi reſiſtere, etiamſi ſim laicus; & hoc quoad incurſum irregularitatis tantùm. Pluris enim facere debeo vitam alterius, quàm meam ignominiam, & honorem. Covarruv. *in dict. 3. part. dict. §. un. n. 4.* ubi ex Alexand. *conſ. 119. lib. 7.* ait, quod aliàs defenſio hujuſmodi eſſet immoderata, inhumana, barbaris potiùs, quàm viris ratione præditis, & Religionis Chriſtianæ inſtitutis conveniens; quibus concinit Sacr. Congregatio Concilii, quæ ſub die 20. Decembris 1631. generaliter declaravit, eum, qui cauſa honoris inſequitur inimicum, & occidit, incurrere irregularitatem.

Poſtremò hujuſmodi, moderamen eſt, quando æquali- 8
bus modis, & terminis propulſatur injuria, ut ſi armis invaſus ſum, armis etiam invaſorem propulſare, & offendere poſſum. Si ſine armis, & ſolùm pugnis invador, debeo ſimili modo illum expellere, niſi invaſor haberet tantùm roboris, ut plus poſſet inermis, quàm ego armatus. Tali enim caſu poſſum contra illum armis me defendere, ut poſt Gloſſ. *d. v. moderamine*, rectè advertit Bartol. *in l. 1. num. 7. C. unde vi*, Bald. *in l. 1. col. 2. C. de confeſſ.* Dec. *in d. l. ut vim. 3. num. 4. ff. de juſt.* & *jur.* Et ob eamdem rationem hoc extenditur etiam ad inæqualitatem armorum. Cùm enim quis invaditur a peritiore in tractando enſe, vel alio ſimili armorum genere, tunc infirmior poteſt ad ſui defenſionem uti ſclopo, & potentioribus armis contra hujuſmodi aggreſſorem. Quia iſta inæqualitas armorum neceſſariò requiritur ad infirmioris defenſionem. Et quidem ſi quis percuſſorem ad ſe venientem gladio repulerit, non ut homicida tenetur. Quia defenſor propriæ ſalutis in nullo peccaſſe videtur, *l. 3. Cod. ad leg. Corn. de ſicar.* Et quoniam arma non ſolùm galeas, gladios, haſtas, & ſimilia inſtrumenta continent, verùm etiam lapides, fuſtes, cultellos, pugiones, *l. 3. §. 1. de vi & vi arm. l. armatos 9. ff. ad leg. Jul. de vi public. l. 224. §. telum, de verb. ſignific.* Gad. *in l. 41. eod. tit.* Ac quoniam paritas armorum nunquam in jure reperitur, cum generaliter ſcripſerit Florentinus, quod quiſque ob tutelam ſui corporis fecerit, jure feciſſe videtur, *l. ut vim*, & ibi Coraſ. *de juſt.* & *jur.* Et ideò Georg. Obrect. *de neceſſar. defenſ. cap. 10. n. 6.* vult, non requiri ad moderamen inculpatæ defenſionis, quod æquo marte, & paribus armis repellatur, licèt diſſentiant Bart. Caſtr. Jaſ. & alii *in l. 4. C. unde vi.* Certum eſt, quod ſi aggreſſus ſit fortior aggrediente viribus, & animo,

mo, cum facilè ſine armis ſe defendere poſſit, ſi armis percutiat, non ſervabit moderamen inculpatæ tutelæ, ſed tranſibit ad vindictam, quia non ſervabit modum debitum, & plus faciet, quàm ſit neceſſarium ad repellendam injuriam ad tradita per Gloſſ. *in d. leg. 1. v. moderamine C. unde vi*, & Clar. *in pr. §. homicidium num. 2.* Abb. *in d. cap. ſignificaſti num. 9. de homic.* Grammat. *conſil. 63. num. 2.* Trentacinq. *pract. reſolut. lib. 1. reſol. 1. de defenſ. n. 9.* Cuenc. *de defenſ. lib. 3. quæſt. 2. num. 5.* quod limitatur, niſi improviſa aggreſſione perturbatus ſtatim armis percuteret, quæ manibus teneret, quia tunc illa percuſſio eſſet ex inſtinctu naturali defenſionis abſque deliberatione, ac proindè abſque peccato mortali, pro quo requiritur ſufficiens deliberatio.

9 At ſi aggreſſus ſit minùs fortis, aut viribus, aut animo, ſi armis percutiat aggreſſorem inermem, non peccabit mortaliter, atque adeò neque contrahet irregularitatem. Nam cùm liceat vim vi repellere, licet etiam æqualem vim objicere vi illatæ, quia minor non ſufficit ad repellendum, ſed ut debilior ſuccumbet. Si autem minùs fortis pugnis percuteret, non objiceret æqualem vim, quia pugnis minùs fortis minorem vim habet. Undè Gloſſ. *d. v. moderamine* ait: quid ſi pugnus unius pluſquam alterius enſis percutit? Reſpondeo, defendat ſe enſe propter inæqualitatem virium. Quod ſequuntur Baldus, Angelus, Salicetus & Donellus ibid. *numer.* 7. Uſuald. ad Donel. *lib. 17. cap. 2. lit. L.* Trentacinq. *dict. reſol. 1. num. 7.* Afflict. *ad Conſt. Regn. lib. 1. rubr. 8. n. 51.* Peguer. *deciſ. crim. 78. num. 28. part. 1.* & Cuenc. *de ſui defenſ. lib. 3. q. 2. num. 6.*

10 Quinimmò etiamſi aggreſſus, & aggrediens ſint æquè fortes animo, & corpore, adhuc tamen licebit ſe baculo defendere, & licèt caſu occidat, non incurret irregularitatem, dummodò tamen ſiſtat intra terminos defenſionis, neque ex induſtria, vel data opera tendat ad inferendam majorem percuſſionem, quàm ſit neceſſaria pro defenſione. Quia tunc obſervatur moderatio Inculpatæ tutelæ, quando illa vis aggreſſori objicitur, quæ tendit ad propulſandam vim illatam, & eſt ſufficiens pro illa propulſanda. Quod autem hoc, vel illo inſtrumento, hoc, vel illo genere armorum fiat, materialiter ſe habet, nec facit, quod excedantur termini inculpatæ defenſionis; quia non exceduntur, niſi fiat aliquid, quod tendat ad vindictam. Undè modus defenſionis attenditur in eo, quod fit ob defenſionem, non autem in eo, quo fit, ſeu inſtrumentis defenſionis. Dum autem non exceditur terminus defenſionis, non habet locum peccatum mortale, atque adeò neque irregularitas.

11 Et ex his colligitur cum Bartolo *loc. cit.* quod tria requiruntur ad moderamen inculpatæ tutelæ. Ut fiat in inſtanti cum æqualitate modi defenſionis ad offenſionem, & ad meram defenſionem, non autem ad ulciſcendum injuriam, & propterea non licet invaſorem, ſi fugit, perſequi, ut Gloſſ. *in d. l. 1. cap. moderatione*, & ibi Bart. *C. unde vi, num. 10.*

12 Notandumque, ut quis neceſſariò, & impunè ſe defendat cum morte, vel mutilatione aggreſſoris, non eſſe neceſſarium, ut expectet ſe ab illo percuti prius, ſed ſufficere terrorem, & ſtrepitum armorum, *leg. 3. §. qui armati, ff. de vi & vi arm.* Immò ſufficit, ſi videat venientem, & irruentem contra ſe armatum evaginato gladio, vel ſclopo ad explodendum in manibus parato, Anan. *in cap. ſi perfodiens 3. de homicid.* Dec. *in d. l. ut vim 3. ff. de juſt. & jur. num. 10.* ubi *num. 9. in fine* admonet, quod defenſio dicitur, antequam quis offendatur, ut injuria propulſetur, & offenſio repellatur, quia poſt offenſionem receptam non eſt defenſio, ſed vindicta, quod ſequitur Tolet. *in ſumm. d. cap. 80. nu. 40.* Nomine vero aggreſſoris ille intelligitur, qui non provocatus aggreditur, *l. is, qui aggreſſorem 2.* ubi Gloſ. *C. ad leg. Corn. de ſicar. l. 1. C. quando liceat unicuique ſine Jud. ſe vindic.* & Dec. *loco cit. num. 9.* Ac ille, qui nedum actu vim infert, ſed etiam qui paratus eſt inferre, quando primùm commoditas tulerit, quia minæ ſolæ, vel terror armorum faciunt aliquem aggreſſorem, ut notant Bart. *in d. l. 1. §. Cum arietes, ff. ſi quadr. paup.* Florian. *ibid. num. 5.* Everard. *conſ. 35. num. 19. vol. 5.* Siquidem ſolus timor armorum dicitur offenſa, ut notant Gloſs. *in l. metum, C. quod metus cauſ.* Bart. *in l. de pupil. §. ſi quis ipſi Prætori, ff. de oper. nov. nunc.* Bald. *in cap. 1. quod metus cauſ.* Et proindè quando juſtè timetur, quod quis invadat, preſt jure naturalis defenſionis præveniri. Quia, licèt non aggrediatur, eſt tamen aggreſſor præparatus, ſeu eſt aggreſſor quoad animum, & præparationem aggrediendi, atque adeò vim infert juxta doctrinam, quam tradunt Gloſs. *in l. Si de poſſeſs. C. de vi.* Jaſ. *in d. leg. 3. num. 9. ff. de juſt. & jur.* Imol. *conſ. 103. vol. 1.* Bald. *in conſ. ſchiſmatis poſito in rubr. Cod. ſi quis ubique text. prohib.* Carrer. *in pr. crim. tit. de homic. §. circa tertium n. 4.* Gram*mat. conſ. 18. n. 2.* Bart. *in d. l. 1. C. unde vi*, Joan. Andr. *in c. Inſinuante qui Cler. vel vov.* Abb. *bid. & in c. fin. not. ult. de his, quæ vi met. cauſ. fiunt*, Zoanet. *in repet. leg. 3. p. 3. n. 45. ff. de juſt. & jur.* Felin. *in d. cap. ſuſcepimus, de homicid.* Clar. *lib. 5. ſent. n. 32.* Boſſ. *tit. de homicid. n. 86.* Dec. *in d. l. ut vim num. 35. ff. de juſt. & jur.* Rimin. *conſ. 44. n. 12.* Alex. *conſ. 109. nu. 4. lib. 1.* Uveſemb. *conſ. 19. n. 16. vol. 1.* Myſing. *conſ. 27. num. 3. 4. & 7. decad. 3.* Voltoz. *ad leg. Cornel. de ſicar. c. 7. n. 119.* Obrect. *de defenſ. acceſſ. cap. 2. n. 19.* Afflict. *ad Conſtit. Neapol. part. 1. lib. 1. rubr. 11. n. 21.* Sayr. *lib. 7. d. reg. cap. 10. n. 18.* Beja *part. 2. caſ. 21.* Sot. *lib. 5. de juſt. cap. 9. dub. 8. nu. 44.* & Fagund. *lib. 5. in 5. præcept. Decal. cap. 6. nu. 2.* Id, quod ſolùm admiſerim, quando nullo modo poſſet præcaveri damnum, quia cùm ſit damnum irreparabile, erit licitum prævenire homicidio. Et ideò in tantùm jure concedunt invaſorem occidi, quia dum invadit perſonam, poteſt inferre damnum irreparabile, ſolùmque homicidium eſt licitum, quando eſt neceſſarium pro defenſione propriæ vitæ, *l. ſcientiam §. qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil.* Unde quamvis liceat prævenire aggreſſorem ad avertendum damnum, quod parat, *l. is, qui aggreſſorem, & l. ſi quis percuſſorem, C. leg. Corn. de ſicar. & d. l. 1. C. quando liceat unicuique ſine Jud. & l. Si ut allegas, d. C. ad leg. Cornel.* hoc tamen ſolùm licet eo modo prævenire, quo licèt repellere, dum actu infertur injuria.

CONSULTATIO XXI.

An, & quatenus pater, ac mater poſſint ſuis filiis eligere ſepulturam?

1 QUoad patrem indubitati juris eſt, filium impuberem incapacem ſibi eligendi ſepulturam ſepeliri debere, vel ubi pater vivens elegerit, ſi ſuper electione habeat conſuetudinem loci, vel ceſſante tali conſuetudinaria electione ſepeliendum eſſe, vel ubi alii majores ſepulti fuere, vel in Eccleſia parochiali. Textus eſt expreſſus *in c. licet pater, de ſepultur. in 6.* & ibi Gloſſ. *v. vel in parochiali*, & adnotant *ibidem* Archid. *n. 1.* Gemin. *numer. 2.* Jo. Andr. Anchar. Butr. & alii ac Navarr. *conſ. 2. de ſepult.* Petr. de Ubald. *de can. Epiſc. cap. 11. n. 6.* Bellet. *p. 1. diſq. Cler. §. 3. de Cler. debit. num. 17.* qui citat Medic. *q. 8. de ſepult.* Sperell. *dec. 89. n. 3. & ſeq.* Villalob. *p. 2. ſum. tract. 31. diff. 2. num. 1.* Bonac. *diſp. 3. de controv. qu. 21. punct. 3. num. 8.* Genuen. *in prax. cap. 61. num. 4.* ac Doctores congeſti per Barboſ. *de jur. Eccleſ. lib. 1. cap. 10. num. 28.* & Rota coram Gregorio *deciſ. 276. n. 1.* Nam, ut alibi dixi, jus commune determinat ſepulturam pro unoquoque, ut nimirùm debeat quiſque ſepeliri, aut in ſepulchro majorum ſuorum, aut in Eccleſia Parochiali, ac inſuper concedit unicuique, qui eſt capax electionis, quod poſſit ſibi eligere ſepulturam, undè non remanet aliqua poteſtas eligendi præter conceſſam a jure, quæ cùm ſit perſonalis, & iis tantùm competat, qui ſunt capaces talis electionis, non ſubſtituitur ratione incapacitatis alterius, & proindè nec pater pro filio, quando filius eſt incapax. Quare ſolùm reſtat, quod conſuetudo prævalens contra jus commune det patri facultatem eligendi pro filio impuberi.

2 Neque obſtat, quod pater poſſit filio impuberi eligere ſepulturam de jure ratione patriæ poteſtatis, ut tenet Gloſſ. *in cap. de uxore, v. definitum, de ſepult.* quod tamen limitat, niſi conſuetudo repugnet, Hoſtien. *in ſumm. titul. de ſepultur. num. 5.* Molin. *diſput. 214. de juſt. & jur. verſ. Pater eligere*, & idem videtur ſentire Rodriq. *tom. 3. quæſt. regul. 60. art. 1.* quia ſicuti pater poteſt filio impuberi facere teſtamentum, Inſtitut. *de pupil. ſubſtit. §. liberis*, & etiam facere ſubſtitutionem in bonis maternis, *leg. 1. ff. de vulg. & pupill.* idque ratione patriæ poteſtatis, ita quoque poterit ratione ejuſdem patriæ poteſtatis.

3 Nam reſpondeo, quod patria poteſtas eſt poteſtas civilis *cap. fin. de judic. in 6.* undè ſe extendit ad civilia tantùm, non autem ad ſpiritualia, quale eſt jus eligendi ſepulturam, *cap. ſuam de Simon.* Neque licèt arguere a poteſtate faciendi teſtamentum ad poteſtatem ellgendi ſepulturam; neque ab aliis temporalibus ad ſpiritualia, præſertim quando jura aliter decernunt.

4 Quo autem ad matrem, idem prorſus dicendum eſt; quia, licèt mater non habeat filios impuberes in poteſtate, ac proindè non poſſit eis regulariter ſepulturam eligere, niſi ſit ſpurius, ſicuti poſt Gemin. *in d. cap. licèt, num. 4. de ſepult. in fin.* & firmat Medic. *de ſepult. qu. 8. num. 26.* & antea *num. 4. & 5.* ubi de legitimis dicit ſpectare ad patrem, attamen cùm non poſſint ſibi eligere ſe-

re sepulturam, de iis non prohibet jus, quominus alii ipsis illam eligant, sed convalidat consuetudinem, qua pater assumit sibi jus, quod conveniret filiis, si essent capaces, & ipsis eligit sepulturam, atque adeò hujusmodi consuetudo non est contra jus, cùm nullum jus prohibeat, quod quis eligat pro eo, qui non potest eligere, sed est approbata a jure, & proindè secundùm ipsum jus, quatenus ab ipso admittitur ut rationabilis. Undè fit, quod sicuti pater ratione consuetudinis potest eligere filio impuberi sepulturam, ita possit etiam mater; quia militat etiam in ipsa jus consuetudinis, tanquam in illa, cui incumbit cura filiorum impuberum.

5 Non obstat, textus in *d. cap. licet, de sepult. in 6.* ubi habetur, quod eligere sepulturam filio impuberi convenit patri ratione consuetudinis. Hæc autem consuetudo cùm sit contra jus, quod disponit unumquemque sepeliri debere in sepulchro majorum suorum, aut in Ecclesia parochiali, *ut d. cap. 1. de sepult.* non debet extendi ad matrem, præsertim cùm agatur de præjudicio tertii, nempè Ecclesiæ, in qua de jure filius sepeliri deberet, *l. si verò, §. de viro, ff. solut. matrimon.* Et hanc opinionem tenent Petr. de Ubald. *de can. Episc. cap. 11. num. 4.* Medic. *q. 8. de sepult.* Jo. Asin. *in l. familiaria sepulchra, ff. de Relig. & sumpt. fun. n. 50.* Burs. *cons. 226. n. 128. vol. 3.* Bellet. *p. 1. disq. Cler. §. 3. de Cler. debit. num. 4.* Ricc. *in pr. dec. 666.* ac Genuen. etiam *in pr. c. 16. n. 4.*

6 Nam consuetudo, ratione cujus pater potest filio impuberi eligere sepulturam, non est contra jus, sed declarativa juris, aut ad minùs exorbitans a jure. Consuetudo autem, ut declarativa juris, debet sequi conditiones juris, quarum una est, quod extendantur ex identitate rationis. Undè cùm eadem sit ratio de patre, & matre, quia pater non eligit filio impuberi sepulturam ratione patriæ potestatis, sed consuetudinis, fundata in eo, quod ad patrem pertineat cura de filiis, ex identitate rationis hæc consuetudo extenderetur etiam ad matrem. Et ut exorbitans a jure etiam extenditur ex identitate rationis, ut notat Sperell. *d. decis. 89. num. 9.* cum Osasch. *decis. 120. num. 4. & 12.* Tiraquell. *de revocat. donat. v. Libertis numer. 44.* Roland. *cons. 72. num. 49. lib. 1.* Menoch. *ad adipisc. remed. 3. num. 34.* Villagut. *de extens. leg. rubric. de extens. leg. exorbit.* ac Farinac. *in fragm. v. extensio num. 123.*

7 Verùm tradita doctrina ita intelligenda est, ut necesse sit quod pater, vel mater eligat, vivente jam filio. Ita Lavor. *var. cap. 11. tit. 2. num. 118.* & Sperell. *d. dec. 89. num. 5.* qui tamen nullum textum, nullamque rationem afferunt. Ratio autem est, quia electio sepulturæ est ultimæ voluntatis, atque adeò quando quis eligit sepulturam, refertur electio ad tempus, in quo is, pro quo eligitur, potest habere ultimam voluntatem, & facere posset talem electionem, si aliud non obstaret, undè refertur ad tempus vitæ, non autem ad tempus post mortem. Quod præsertim verum est, quia illa electio fit nomine alterius ad supplendum impotentiam illius, undè debet supponi filius, cujus nomine fit. Sequuta autem morte, non adest amplius filius, cujus nomine fiat. Pro textu autem adduco declarationes Sacræ Congregationis super Episcopis his verbis conceptas. Pro patre: *Pater potest ante mortem filio impuberi sepulturam eligere, ubicumque voluerit, etiam in Ecclesiis Regularium, post mortem vero secus.* Ita Fulginaten. 17. Octobris 1587. in una Servorum 6. Decembris 1641. in una Conventualium, Montis Pælusii 6. Junii 1659. Nisi contrarium habeatur de consuetudine, Rota apud Ludovis. *d. decis. 276.* Vel nisi adsit ibi sepulchrum majorum, *d. cap. licet, de sepult. in 6.* Dian. *part. 5. tract. 3. resolut. 107.* Pro matre autem ita: *etiam mater, cùm pater non adest, potest filio impuberi sepulturam eligere, vivente tamen filio*, ut in Avellinen. 15. Septembris 1603. & ita intelligenda est resolutio Sacræ Congregationis super Episcopis, quæ a Regularibus adduci solet. Ea est: *Sacra Congregatio censuit, licere parentibus in quacumque Ecclesia voluerint etiam Regularium, eorum filiis minoribus, qui ad annos pubertatis nondum devenerint, eligere sepulturam, nec a Parochis locorum impediri posse, aut debere, præsertim verò si in dictis Ecclesiis Regularium sepeliri consueverint, vel in eis habeant sepulchrum majorum.*

8 Quæ quidem consuetudo probanda est a Regularibus, quod sit spatio quadraginta annorum præscripta, prout in specie tradit Sperell. *d. decis. 89. num. 17. cum duobus seq.* ac juncto *num. 26.* Atque ad hunc effectum non sunt attendendi deponentes, in Ecclesiis Regularium fuisse sepultum aliquem numerum parvulorum, cùm id potuerit contingere ex eo, quod ibi adesset sepultura eorum majorum, vel quod ipsi viventibus eorum parentes sepulturam elegerint. Ad effectum autem probandi, debent concludere de qualitate casus controversi, quod nempè ibi sepulti fuerunt, etiamsi non adesset sepultura eorum majorum, & quamvis eorum parentes electionem fecerint post eorum mortem, quia consuetudo probari debet concludenter, præcisè, & in individuò casu, de quo agitur, Burat. *dec. 129. num. 6. & 383. num. 13.* ubi etiam Add. *lit. A.* Rota *dec. 529. num. 4. tom. 2. part. 4. recent.* & cum eisdem qualitatibus, de quibus in facto controvertitur, Gregor. *dec. 162. num. 2.* Marc. Anton. Tomat. *dec. 131. n. 26.*

Undè etiamsi parentes deponant, electionem sepultu- 9
ræ factam fuisse etiam post filiorum obitum, debent tamen deponere a quanto tempore, de actuum frequentia, deque temporis diuturnitate, quæ omnia conjunctim debet testis deponere ad probandum consuetudinem; quia non potest constare de quadragenaria, nisi testes deponant de præciso tempore, quod incipit a primo actu, quæ fit, ita quod verisimiliter transeat in notitiam populi, Sperell. *d. dec. 89. num. 27.* & consuetudo per testes non probatur, nisi deponant de temporis diuturnitate, de visu actus, cujus consuetudo allegatur, ac de illius frequentia, Caval. *dec. 125. num. 8.* Rota *dec. 497. nu. 2. p. 2. recent.* Neque ad hoc sufficiunt fides, etiam Civitatis; quia consuetudo non probatur per simplices fides, sed per testes formiter examinatos, qui deponant de requisitis ejusdem consuetudinis, *dec. 246. num. 1.* & Merlin. *dec. 225. num. 10.*

CONSULTATIO XXII.

Utrum præcepta de gradibus cognationis, & affinitatis sint juris naturalis, in quo Ecclesia dispensare nequeat. Ubi etiam cujus sit in matrimonii impedimentis dispensare, ac de causis dispensandi.

ET quidem jure naturali prohibetur, quod fini ma- 1
trimonii repugnat, sive primariò, qui est prolis generatio, sive secundariò, qui est liberorum educatio, adjutorium, infirmitatis solatium, aliaque conjugalia officia, quæ omnia cùm in omni gradu cognationis, & affinitatis subsistere queant, sequitur, nullum gradum esse, in quo conjugium ita sit intrinsecè malum, in quo Deus author naturæ dispensare nequeat, scilicet etiam ut filia cum patre coeat, quod in extrema propagandi generis humani necessitate sibi licitum esse, filiæ Loth crediderunt, quæ ex patre liberos conceperunt. In quo licèt peccarint decipiendo patrem, nec ejus requirendo judicium, attamen in eo casu non repugnare humanæ rationi constat. Undè illas omni crimine Chrysostomus *hum. 44. in Gen.* & Ambrosius *lib. de Abraham cap. 6.* liberant; Augustinus verò *lib. 2.* contra Faustum, *cap. 49.* peccasse dicit, non tàm ardore libidinis, quàm amore nimio posteritatis.

Quamvis ergo Deus in omni gradu absoluta potesta- 2
te dispensare possit, attamen ea prima conjugii institutione luculenter discimus, non convenire, ut pater filiæ conjungatur. Ideò enim masculum, & fœminam creavit Deus, illosque matrimonio junxit, ac de futuris reliquis matrimoniis dixit. *Relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ.* Quibus verbis apertè innuitur, omnia conjugia inter ascendentes & descendentes esse vetita tum propter nimiam propinquitatem, tum propter ætatis inæqualitatem.

Accedit, quod uxor viro naturaliter subjici debeat, mater verò liberis præesse, cui etiam obedientiam, reverentiam, subjectionemque exhibere tenentur, quæ in usu conjugii filii cum matre stare nequeunt, juxta illud Levit. 18. *Turpitudinem patris tui, & turpitudinem matris tuæ non discooperies*, idest filia non cum patre, nec filius cum matre coibit. Quod præceptum jus naturæ continet, vetans conjunctionem in primo gradu in linea recta. Undè Ambrosius *Epist. 66. Ne pater filiam suam accipiat uxorem, interdictum est naturæ jure, interdictum est lege, quæ est in cordibus singulorum, interdictum est inviolabili præscriptione pietatis, titulo necessitudinis.* Hinc ab hujusmodi connubiis naturaliter Gentes abhorrent, & Persæ, qui hujusmodi conjugia inter proximos admittunt, ab aliis feri & barbari habentur, quos reprehendit Tertullianus *in Apolog. cap. 9.* Chrysostom. *homil. de Pentecoste*, Augustinus *quæst. 61. in Levit.* Theodoretus *in lib. de legib.* Quin & Aristoteles *lib. 2. Polit.* uxorum communionem ex eo confutat, quod liberi parentibus miscerentur. Quod adeò naturæ adversatur, ut dicat *libr. de histor. animal. cap. 47.* camelos nolle matribus misceri. In quo contentit Plinius *lib. 8. cap. 42.* Inde superiori sæculo prodigiosum Henrici VIII. cum Anna Bolena, ipsius ex adulterio filia conjugium de quo Nicol. Sander. *de schism. Angel. fol. 64. 65. 66. 86. & 88.*

Qua-

3 Quare nullo jure homo in hoc primo gradu in linea recta dispensare potest. Similiter jure naturæ in primo gradu transversali consanguinitatis conjugia vetita sunt, puta inter fratres, & sorores, sive ex utroque, sive ex altero parente. Nam id semper, & ubique apud omnes homines recta utentes ratione judicatum est malum, nisi extrema cogente necessitate obligatio cessaret, ut accidit filiis Adæ, qui sorores accipere debuerunt, ut notat Augustinus *lib.* 15. *de Civitat. cap.* 16. Hinc talia conjugia morte puniuntur *Levit.* 20. nec ulla Sanctorum exempla, qui in hoc gradu contraxerint, reperiuntur, neque unquam dispensatio in hoc gradu ab ullo Pontifice facta legitur, etiamsi non defuerint, qui eam instantissimè petierint, ut de Comite Armeniaco refert Æmilius in Ludovico XI. Svetonius inter Caii flagitia enumerat, quod Drusillam sororem uxoris loco habuerit.

4 Si quis objiciat, Abraham duxisse Saram, quam sororem asseruit, *Genes.* 20. Respondeo. Saram fuisse consanguineam, videlicet neptem ex fratre Abrahæ Aron progenitam, ut constat *ex cap.* 11. *Genes.* ubi Thare genuit Abraham, Nachor, & Aran. Aran verò genuit Melcham, & Jescam, quæ alio nomine Sarai vocabatur, teste Josepho *lib.* 1. *antiq. cap.* 14. Hieronymo *in q. hebraic. in cap.* 11. *Genes. & in lib. contra Helvid.* Augustinus *lib.* 16. *de Civit. cap.* 12. 19. *& lib.* 22. *contra Faust. cap.* 35. Et quidem illo tempore non licuisse sororem uxorem ex *c.* 12. *Genes.* 20. *&* 26. liquet, ubi Abraham, & Isaac occultare sua conjugia volentes, dixerunt, *Soror mea est*, ut Palæstini audito sororis nomine uxorem non esse crederent. Quod locum non habuisset; si gentium more conjugium cum sorore licitum fuisset. Scripturæque sacræ consuetudo est patrueles, & nepte, vocare fratres, & sorores, *Genes.* 13. Abraham Loth fratrem suum vocat. *Genes.* 16. Isaac Rebeccam vocat sororem, Tob. 8. *non luxuriæ causa accipio sororem meam uxorem.* Præterea quod inusitatum fuerit, ut frater sororem acciperet in uxorem, evincit historia Thamar, & Amon 2. *Reg.* 13. Nec obstat, quod illa turbata dixerit: *Pete a Rege, & non negabit me tibi*. Nam illud repentè illi occurrit effugium, ut impetum ejus retardaret, sperans eo modo incestum evitare.

5 Patet igitur, primum consanguinitatis gradum tàm in recta, quàm in transversali linea jure naturæ vetari. Similiter primum affinitatis gradum in linea recta privigni cum noverca, vitrici cum privigna, generi cum socru, atque soceri cum nuru. Ideòque contra facientes morte mulctantur *Levit.* 20. Ruben propter agnitam Patris concubinam primogenitura caruit. Apostolus nec inter gentes audiri scribit, quod noverca quis abutatur, 1. *Cor.* 1. Hinc Antonius Caracalla notatur, quod a Julia noverca non abstinuerit. Adonias morte punitus fuit, quia Abisag petiit in uxorem 3. *Reg.* 2.

6 Cæterùm primus affinitatis gradus in linea transversa minimè jure naturæ prohibitus est. Nam lex Moysis *Deuter.* 25. permittit conjugium cum uxore fratris defuncti, sicuti & cum sorore uxoris defunctæ. Et in hoc gradu per Ecclesiam sæpiùs dispensatum esse legimus, ut habetur *cap. fin. de divort.* Alexander VI. cùm Catherina Arthuri Principis Uvalliæ conjuge dispensavit, ut defuncto marito Henricum VIII. acciperet anno 1509. Primus ergo affinitatis gradus in linea transversa, & secundus, ac tertius quoque gradus consanguinitatis in eadem transversa linea non jure naturæ, sed Mosayco Judæis vetabantur. Siquidem Jacob vir Sanctus duas sorores in uxorem accepit, *Gen.* 29. & Judas uxorem filii defuncti alteri suo filio tradidit, *Gen.* 38. & Amram Jochabed amitam suam uxorem habuit *Exod.* 6. *&* Num. 26. Hi tamen gradus posteà sunt Judæis prohibiti non sub mortis pœna, sed tantùm sterilitatis, quia non juri naturæ, sed positivo Mosayco repugnaret in illis gradibus conjungi. *Levit.* 18. *&* 20. Cùm ergo hi gradus usque ad quartum tantùm jure Ecclesiastico nunc prohibeantur, ex causa in eis dispensari potest juxta Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 5. *de reform. & can.* 3.

7 In omnibus porrò impedimentis matrimonii Ecclesiastico jure, vel Christiani populi more constitutis, Romanus Pontifex dispensare potest, ad cujus tribunal, & judicium matrimoniales causæ pertinent, puta de Sacramenti partibus, de Sacerdotali benedictione, de cognationis gradibus, de divortiis, de impedimentis contractus; nam hæc omnia ad res conscientiæ, ac spirituales spectant. Non enim apud Christianos contractus legitimus matrimonii a Sacramento matrimonii separatur. De Sacramentis autem, rebusque conscientiæ, quæ ex legibus divinis pendent, judicare Pastorum Ecclesiæ est, quorum Summus est Romanus Pontifex Christi Vicarius, qui divortii, & repudii causam non ad politicum Magistratum remisit, sed ipse judicavit. *Matth.* 5. *&* 19. Similiter & Apostolus de conjugiis leges tulit, 1. *Cor.* 7. semperque usu in Ecclesia recepto de causis matrimonialibus non Reges, sed Pontifices consulti sunt, ut meritò a Concilio Tridentino anathema dictum sit eis, qui asseruerint causas Matrimoniales ad Judices Ecclesiasticos minimè pertinere, *sess.* 24. *can.* 12. Attamen causæ matrimoniales, merè politicæ, quales sunt de dotibus, de successione, de hæreditatibus politico Magistratui subsunt; mixtæ verò eidem quoque subsunt cum subordinatione tamen ad Ecclesiasticum Judicem, itaut si lex civilis Ecclesiasticæ adversetur, eidem cedere debeat, prout in Justiniani lege consobrinorum permittente conjugia evenisse conspicimus, quam D. Gregorius *in Epist. ad Augustinum* Anglorum Episcopum rejecit, universa comprobante Ecclesia.

Quod verò ad causas dispensandi attinet, hujus iusti- 8
tuti non est disputare de impedimentis dirimentibus matrimonia, sed simpliciter exponere praxim Datariæ Apostolicæ in concedendo dispensationes ad commoditatem eorum, qui solent committere tales dispensationes in Curia, ne cogantur, sicuti sæpè evenit, differre consuetudinem dispensationum propter defectum sufficientis instructionis, qui igitur voluerit impedimentorum plenam cognitionem habere, multos & varios Authores graves consulere poterit, qui de illis scripserunt, & inter alios doctissimos Thomam Sanchez, & Poncium de Leone. Ideò supposita sufficienti notitia impedimentorum dirimentium, super quibus peti solet dispensatio ad effectum contrahendi matrimonium inter personas, quæ aliàs de jure prohibentur simpliciter, narrantur hìc genera impedimentorum, in quibus Summus Pontifex solet dispensare, omissis reliquis de jure divino, aut strictiori jure canonico inductis.

De impedimento Voti solemnis, & Ordinis, cùm sit 9
indispensabile ex praxi, nihil dicendum. Minùs etiam de linea ascendenti, vel descendenti tàm in consanguinitate, quàm in affinitate. Multò minùs de impedimento naturali.

Impedimenta igitur, de quibus hìc agendum est, sunt 10
cognationis carnalis, quæ dicitur consanguinitas in linea transversali, impedimentum affinitatis, cognationis spiritualis, sive compaternitatis, provenientis tàm ex Sacramento baptismi, quàm chrismatis, sive confirmationis; impedimentum publicæ honestatis propter contracta sponsalia cum sorore illius, quæ prætenditur duci in uxorem, vel è contra aut cum matre, vel filia, impedimentum criminis, sive neutro machinante, sive altero tantùm, aut utroque, aut propter aliquod rescriptum Papæ in aliqua præcedenti dispensatione, in qua reddidit virum, aut mulierem inhabilem ad aliud matrimonium contrahendum, & hoc impedimentum venit in Romana Curia, subscripta *clausula superveniens*, de quo Sanchez *lib.* 2. *disp.* 1. *n.* 8.

Sæpiùs in eadem dispensatione occurrit multiplicatio 11
graduum propter diversas provenientes, seu varios stipites, ex quibus contrahentes proveniunt, & nonnunquam notæ transmittuntur ad Curiam sub multis obscuritatibus, & æquivocis, quæ non possunt explicari, ac resolvi ab Expeditoribus, qui coguntur differre negotium usque ad dilucidationem expectandam de partibus, aut expedire cum periculo gravium errorum, & expensarum notabili detrimento, ideò visum est opportunum monere, ut in similibus casibus conficiantur arbores scalarum provenientiarum, & transmittantur ad Curiam, ubi possint examinari a peritis.

Dispensationes autem matrimoniales, aliæ vocantur 12
de majori, & aliæ de minori. Primæ expediuntur per Cancellariam, & taxam solvunt Officialibus, prout materiæ beneficiales. Secundæ expediuntur per Pœnitentiariam publicam, sive ut vocant per Officium minoris gratiæ. Dignoscitur autem differentia istarum matrimonialium hoc modo, quando in aliqua dispensatione, sive impedimentum sit unius tantùm gradus, sive plurium, quotiescumque reperitur impedimentum aliquod in tertio gradu, sive consanguinitatis, sive affinitatis, dispensationes tales vocantur de majori, etiamsi cum tali impedimento tertii gradus veniant alia impedimenta, sive inferiora, sive paria, sive superiora.

Dispensationes super impedimento cognationis spiri- 13
tualis, sive impedimentum sit ex Baptismo, sive ex Sacramento Confirmationis sunt dispensationes de majori.

Dispensationes in secundo gradu, aut in primo, & 14
secundo non expediuntur per Cancellariam, sed per Breve.

Super impedimentis publicæ honestatis, & criminis, 15
aut inhabilitatis ex rescripto, dispensationes expediuntur

tur per officium minoris gratiæ, nisi forsan concurrat aliud impedimentum, cujus dispensatio veniat expedienda de majori gratia, veluti si supplicantes essent in tertio gradu conjuncti, vel affines, & ulterius indigerent dispensatione super impedimento publicæ honestatis, quo in casu expeditio talis gratiæ fiet de majoris, sicuti etiam in reliquis casibus, ut dictum est suri, periùs.

16 Super impedimento inhabilitatis inductæ a Summo Pontifice in aliquo præcedenti rescripto solet dari dispensatio sine alicujus causæ expressione, & talis dispensatio vocatur *clausula superveniens*, quæ expeditur de minori, & expensæ fiunt, sicut notantur in tariffa sub *clausula superveniens*.

17 Expensæ, quæ fiunt in expeditionibus dispensationum majoris gratiæ variantur secundùm qualitatem, & quantitatem impedimentorum, secundùm quas taxantur Bullæ in brancis scriptorum.

18 Apostolicorum, & deinde secundùm dictam taxam regulantur ab aliis Officialibus, participantibus de taxis. Et quamvis multæ producantur Tariffæ, solet tamen ab Expeditoribus formari computum, sicut in beneficialibus. Quod quidem esset superfluum in expeditionibus de majori, quæ authoritate Illustrissimorum Regentium Cancellariæ reperiuntur taxatæ in Tariffis publicis, & secundùm illas Procuratores minoris gratiæ exigunt expensas, quas excedere non possunt ex Constitutione S. Pii V. super reformatione Pœnitentiariæ Apostolicæ. Erit tamen advertendum, quod in illis Tariffis non comprehenditur procuratio, sive, ut ajunt, agentia, neque expensæ literarum cambii, & aliarum similium rerum. Operæ pretium igitur erit distinguere, & narrare causas, propter quas Summi Pontifices consueverunt dispensare super his impedimentis, & illarum formam, si non præcisis verbis, saltem substantiam enarrare, prout hisce temporibus admittuntur, & limitantur in dataria cum clausurarum rescriptis, quas restrictivas vocant.

19 *Ob angustiam*. Causa ob angustiam plurimùm vulgaris est in dispensationibus matrimonialibus, & solet allegari hoc modo. Quod mulier contrahens in loco, in quo ipsa, & vir contrahens orti sunt propter illius angustiam virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequit. Si fuerint ex duobus locis debet afferi angustia cum clausula etiam de uno ad alium se transferendo. Notandumque quod verba illa *sibi non consanguineum, vel affinem* reticentur, ubi impedimentum non est solius quarti gradus, aut tertii, & quarti a communi stipite proventientis; quia cùm sint plures gradus, forsan posset reperire virum consanguineum in inferiori gradu, quam in allegatis; verbi gratia, si impedimentum sit duplicis quarti gradus, facilè posset reperire virum consanguineum in uno solo quarto gradu, qui tamen sibi non esset æqualis conditionis. Advertendum tamen, quod quando impedimentum est tertii gradus, manente adhuc distantia secundi gradus, &, ut vocant in secundo, & tertio a communi stipite, causa ob angustiam non admittitur, nisi illi superaddatur clausula, quod si extra eorum locum, vel loca originis hujusmodi nubere cogeretur, dos, quam ipsa habet, non esset competens, aut cum ea virum paris conditionis, cui nubere posset, invenire non valeret. Si tamen in isto casu clausula hujusmodi non placet, illius loco apponatur qualitas supplicantium, videlicèt si sint nobiles, vel saltem ex honestis familiis, excusatur dicta clausula, *& si extra &c.* augentur tamen expensæ, prout notantur in Tariffa. Ita tandem debet intelligi angustia locorum, ut non comprehendantur civitates, quæ sunt insignitæ Episcopali dignitate, nisi aliquæ in Italia, & Dalmatia, quæ non excedunt 30. focularia. Et quia id rarò evenit, & multa requiruntur ad hoc, ut dicta angustia admittatur a Dataria, visum fuit sufficiens, si hoc insinuetur.

20 *Propter dotis incompetentiam*. Alia admittitur causa, videlicet, quando mulier non habet dotem competentem, cum qua virum paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequit, & illa causa solet simpliciter admitti in dispensationibus minoris gratiæ, sed in dispensationibus de majori hujusmodi causæ superadditur, quod vir contrahens teneatur dotare mulierem usque ad quantitatem secundùm dictæ mulieris qualitatem competentem. Etsi partes institerint, poterunt etiam addi in dispensatione minoris gratiæ, sed ad dictum dotis augmentum non coguntur; augmentum tamen dotis potest fieri ab alio, quàm viro contrahente, dummodò tamen ille tertius augens dotem, vel dotans ex integro, aliud ad id non sit obligatus ad dotandum mulierem, sive ex integro, sive ex solo argumento.

Pro indotata. Causa pro indotata in omnibus gradibus solet exprimi, ut sequitur; quod dum ipta mulier indotata existat, nec habeat actionem, undè dotari possit, & vir contrahens illam sic indotatam in uxorem ducere, & illam ex integro dotare intendat, quod observatur in omnibus impedimentis etiam simplicis quarti. Sed hujusmodi causa est parum in usu, quia difficilis probationis, & ut plurimum resolvitur in causam propter dotem, quæ est magis familiaris. 21

Propter ætatem. Ætas enim mulieris solet admitti pro causa, videlicèt in dispensationibus minoris gratiæ, si mulier sit ætatis 24. annorum, & in dispensationibus de majori, si attigerit 25. Sed causa ista non valet, quando mulier jam alteri nupsit, & solet exprimi sub verbis, quod mulier 24. vel 25. annorum agens hactenus virum paris conditionis, cui nubere posset, non invenit. 22

Propter inimicitias. Admittitur etiam causa ad componendas inimicitias inter parentes, vel consanguineos, aut affines contrahentium, quæ sint graves, & sint aliundè ortæ, quàm ex causa contrahendi matrimonii inter supplicantes, & sub rescripto facta prius inimicitiarum hujusmodi compositione. 23

Ad componendas lites. Causa ad componendas lites solet exprimi, ut sequitur: quod cùm inter contrahentium parentes, consanguineos, vel affines graves lites, & controversiæ super rebus magni momenti ortæ sint, & de præsenti vigeant, aliundè tamen, quàm ex causa matrimonii inter supplicantes contrahendi provenientes, & ante illius contractum extortæ, & certum sit, quod si supplicantes invicem matrimonio copularentur, lites hujusmodi extinguerentur, ubi Dataria rescribit, *& facta prius litium compositione*. 24

Propter hæresim. In multis Germaniæ, & Belgii partibus, & aliquibus loci admittitur causa propter hæresim subsequentibus verbis; quod cùm supplicantes sint orthodoxæ fidei cultores, & Deo dante sub obedientia Sanctæ Romanæ Ecclesiæ vivant, vivereque, & mori intendant, & in illis partibus, in quibus multi adsunt hæretici, difficile sit singulorum animos explorare, & qui Catholicam fidem profiteantur internoscere, & ne contingat illos cum hæreticis contrahere &c. & dummodò contrahentes sint orthodoxæ fidei cultores, & Deo dante sub obedientia S. R. E. vivant, vivereque, & mori intendant. 25

Ad vitanda scandala. Hæc causa non admittitur, nisi etiam petatur absolutio, aut propter incestum admissum, aut propter suspicionem incestus admissi inter partes. Propter incestum videlicet, quando supplicantes, non tamen data opera, aut non sub spe faciliùs habendi dispensationem carnaliter se cognoverunt. Propter suspicionem incestus, quando supplicantes insimul conversati sunt, & ex conversatione orta sit suspicio, quod se carnaliter cognoverint, & ideò, nisi matrimonium inter illos non contraheretur, mulier remaneret diffamata, & innupta. In gradibus vero secundo, aut primo, & tertio non sufficit simpliciter, quod orta sit suspicio, sed illa debet esse gravis, neque sufficit, quod scandala timeantur, sed illa etiam debent timeri gravia. Immò pro miserabilibus solet etiam addi, quod nisi matrimonium contraheretur, supplicantibus vitæ periculum immineret. Dispensationes cum absolutione, & cum supradicta causa petuntur, aut pro divitibus, aut pro miserabilibus. Pro divitibus solvitur compositio, & expensæ fiunt, prout notantur in Tariffa. Pro miserabilibus verò nulla solvitur compositio; sed tantùm certa regalia pro officialibus, & ideò debet venire fides subscripta ab Ordinario loci, qui fit Episcopus, vel ejus officialis, aut Vicarius a Capitulo deputatus, & in aliquibus locis, quæ sunt nullius diœcesis subscribatur ab Abbatibus, seu Prioribus, qui habent facultatem a Sede Apostolica exequendi dispensationes, & in tali fide paupertatis debet asseri, supplicantes esse pauperes, & miserabiles, illosque ex suo labore, & industria tantùm vivere. In aliis verò locis nullius diœcesis, quæ non dependent ab Abbatibus, seu Prioribus, habentibus supradictam facultatem, talis fides paupertatis debet fieri ab Ordinario viciniori. Evenit etiam aliquando, ut incestus sit emendicatus, & consultò, sive data opera ad effectum faciliùs consequendi dispensationem; quo casu dispensatio conceditur cum majori difficultate propter talem malitiam, & imponitur pœnitentia gravior. Aliquando etiam evenit, ut partes ipsæ ex ignorantia facti contrahant matrimonium in aliquo gradu prohibito, in quo casu duo restant consideranda, quia si partes, habita notitia talis impedimenti, matrimonium ipsum aliàs fuerit canonicè celebratum, nulla indiget absolutione, sed simplici tantùm 26

tùm dispensatione, cujus expensæ limitantur juxta alias dispensationes, quæ expediuntur propter angustiam, vel propter dotis incompetentiam &c. prout tales expensas fecissent, si ante contractum matrimonium supplicaverunt pro tali dispensatione. Sed, si habita notitia dicti impedimenti dirimentis, nihilominus partes ipsæ perstiterunt in copula carnali, jam facti sunt rei incestus, cùm sit extra ignorantiam facti, & ideò petenda erit absolutio, & in hoc casu omnia regulantur sicut in dispensationibus cum absolutione juxta tariffam.

27 Item quia talis perseverantia aliquando est omninò secreta, & partes nolunt illam deduci ad forum contentiosum, tunc solent exponere in dispensationem per Datariam, quod, habita notitia impedimenti, abstinuerunt a copula, & deindè petunt remedium suum in Pœnitentiaria quoad forum internum. Et ratio est, quia nemo tenetur detegere culpam suam. Nonnunquam etiam accedit, ut sponsa fuerit rapta, & quia secundùm decreta S. Concilii Tridentini inter raptorem, & raptam matrimonium nullo modo consistere potest, quandiù rapta in raptoris potestate reperitur, in tali casu prius de mandato Ordinarii loci mulier debet separari, & in loco tuto, ac libero constitui, & consentire futuro matrimonio cùm raptore. Et si matrimonium fuerit clandestinè contractum, omnia observantur, prout in adducta causa *ad evitanda*, nisi quod aggravantur, pœnitentia, aut salutari, aut publica.

28 Conceduntur etiam dispensationes sine aliqua causæ expressione, quæ vocantur sine causa, & fiunt expensæ juxta Tariffam, prout adnotantur, nisi tamen in gradibus primo, & secundo, vel in secundo. Aliquando etiam admittuntur aliæ causæ, videlicet pro conservatione bonorum in familia, pro confirmatione pacis, aut aliæ arbitrio Pontificis Summi, & potissimùm in gradibus strictioribus. Sed quia nulla hucusque data est regula, & rarò admittuntur, nihil ulteriùs de illis dicendum videtur.

29 Præterea advertendum, quod nullæ expediuntur dispensationes in forma pauperum, ac miserabilium, nisi quando requiritur absolutio propter incestum commissum, aut suspicionem copulæ inter partes, & tunc contrahentibus imponitur pœnitentia publica, quæ alios deterreat a similibus committendis, ultra quam etiam solet imponi alia pœnitentia, videlicet, quod vir contrahens operam suam conferat fabricæ, aut in aliud servitium alicujus Ecclesiæ, vel loci pii per aliquot menses secundùm impedimenti qualitatem. Et hoc observatur in dispensationibus in Italia, & in Hispaniis. Nonnunquam etiam contingit in dispensationibus compaternitatum, aut primi gradus publicæ honestatis, & aliquando in aliis impedimentis, ut partes habeant copulam scienter, siquidem se susceptisse prolem alterius contrahentis, vel Confirmatione, sed quia existimabant exindè non provenisse aliquod impedimentum, quominus possent matrimonialiter copulari, in isto casu erit advertendum, quod talis existimatio uti erronea ex ignorantia juris, illis non suffragatur, sed petenda est absolutio, & expeditio fieri debet cum cauta propter scandala, & regulantur expensæ juxta Tariffam cum absolutione.

30 Ulteriùs erit notandum, quod licet Sacr. Concilium Tridentinum, & subindè B. Pius V. in sua Constitutione, quæ incipit, *Illius vicem* limitatæ sint personæ, ad quas extenditur impedimentum cognationis spiritualis, magna tamen fit differentia in Curia Romana inter quas personas de dicta cognatione spirituali petatur dispensatio: quia inter baptizantem, & baptizatum, seu baptizatam, aut inter levantem, & levatam tale impedimentum non vocatur simpliciter compraternitas, sed filiatio spiritualis, cujus causæ, & expensæ regulantur secundùm causas, & expensas in primo, & secundo consanguinitatis, vel affinitatis, quæ ut plurimum, pendet ex arbitrio Datariæ.

31 In omnibus autem dispensationibus matrimonialibus quoad compositionem, vel alias expensas nulla habetur ratio, super quo genere sit impedimentum, videlicet consanguinitas, vel affinitatis, sive sit partim consanguinitatis, & partim affinitatis. In dispensationibus super impedimento cognationis spiritualis, videlicet compaternitatis debet explicari provenientia impedimenti, videlicet si vir suscepit unum, vel plures liberos mulieris ex alio viro, vel etiam ex ipso susceptos, vel è contra de muliere, & si hoc evenit in baptismo, aut confirmatione. Similes etiam provenientiæ declarari debent, quando impedimentum provenit ex actu fornicario, quod impedimentum non extenditur ultra primum, & secundum gradum. Idem etiam erit observandum in impedimento criminis, sive mors alterius conjugati evenit neutro supplicantium machinante, sive altero, sive utroque, explicanda erit specificè, unde proveniat impedimentum, & si altero, vel utroque machinante mors conjugis alterius supplicantis evenit, gratia erit valdè difficilis; quod si impedimentum criminis sit occultum, & partes nolint illud publicare, tunc dispensatio solet expediri per Pœnitentiariam secretam, commissa Confessario graduato, & ab Ordinario loci approbato.

In dispensationibus super impedimento publicæ honestatis deducenda erit similiter provenientia impedimenti quomodo evenerit, ex qua ratione sponsalia, quæ induxerant impedimentum fuerint dissoluta, aut de consensu, aut per mortem. Evenit aliquando, ut sponsalia fuerint contracta inter unum ex supplicantibus, & aliquem consanguineum, vel affinem alterius supplicantis in primo gradu. Quo casu advertendum est, quod si illi dispensati impediebantur aliquo impedimento dirimenti, talia sponsalia contracta sine dispensatione fuerunt irrita, & ideò nullum inductum impedimentum. Si fuerit obtenta dispensatio Apostolica inter dispensatos per verba de futuro, & illa fuerit exequutioni demandata, & per consequens sublatum impedimentum, quo tales dispensati tenebantur, tunc sponsalia fuerunt valida, & inductum impedimentum publicæ honestatis inter supplicantes; ideòque diligenter erit advertendum in similibus casibus, utrum fuerit obtenta aliqua dispensatio inter dispensatos & narretur illius status & exequutio affirmativè, vel negativè, ne committatur error aliquis in nova dispensatione. Præterea erit etiam necessarium advertere, & monere quando fuerint dissoluta sponsalia, quæ præcesserunt inter unum ex contrahentibus, & consanguineum alterius, videlicèt si de consensu, aut per mortem.

Exequutio verò dispensationum Apostolicarum, nisi 32
forsan dispensatio sit inter Reges, aut alios Principes supremæ authoritatis, committitur Ordinario loci, id-est Episcopo, seu ejus Vicario, aut Officiali, neque illas solet Papa committere officiali Capitulari, sed Ordinario viciniori, attenta vacatione Sedis Episcopalis loci. Quia tamen Dataria non est adstricta legibus communibus, aliquando se accommodat rerum & temporum qualitatibus, ideòque postremis illis temporibus habita ratione bellicorum tumultuum pluribus in locis, ubi asseritur non tutus accessus ad Ordinarium supplicantium, tales dispensationes committit Ordinario viciniori, ad quem sit liber accessus. Et licèt Dataria nonnunquam soleat rescribere officiali Capitulari, & ad hunc effectum, & per decretum Apostolicum registratum in quinterno Cancellariæ Apostolicæ tempore felic. recor. Urbani VIII. fuerit ordinatum Abbreviatoribus de Majori Parco, & aliis ad quos spectat, ut in omnibus commissionibus super exequutione gratiarum tàm beneficialium, quàm dispensationum matrimonialium rescribetur sub his verbis: *Dilecto filio officiali, vel Vicario venerabilis fratris nostri Episcopi* N. ad exclusionem Vicarii, vel officialis Capitularis, novissimè tamen fuit introductum per tolerantiam, ut Cancellaria rescribat simpliciter. *Dilecto filio officiali* N. omissis illis verbis venerabilis fratris nostri cujus rescripti vigore nonnulli Officiales, seu Vicarii Capitulares procedunt ad exequutionem hujusmodi rescriptorum. Viderint tamen ipsi, an validè, præsertim cùm magna inter Authores desuper habeatur disceptatio. Quando vero contrahentes vivunt non in sua, sed in aliena diœcesi jam ab anno, & ultra, erit liberum ipsis contrahentibus ut eorum dispensatio committatur Ordinario diœcesis, in qua commorantur; immò quando sunt miserabiles ambo contrahentes, admittitur etiam fides paupertatis facta ab Ordinario, in cujus diœcesi ab anno & ultra vivunt. Si vir fuerit unius diœcesis, & mulier alterius, dispensatio committitur Ordinario mulieris, nisi forsan sedes vacet, aut non sit tutus accessus, vel oratrix extra suam diœcesim jam ab anno, & ultra vivat, sive commoratur. In Insula Erice propter magnam distantiam a continente, & quia in ea nullus est Episcopus, exequutio dispensationum Apostolicarum solet committi officiali Tarraconensi in dicta Insula deputato. Possunt etiam contingere alii casus, in quibus Dataria rescribit alteri, quàm proprio Ordinario, sed rarissimè.

Quando verò dispensationes matrimoniales reperiuntur in totum expeditæ, & commissæ suis Ordinariis, a quibus non potest haberi exequutio, vel quia Sedes Episcopalis jam vacat, aut ad proprium Ordinarius tutus non patet accessus, vel quia Ordinarius, debitè requisitus, denegat exequutionem Bullarum, petitur per speciale rescriptum, sive per novam Bullam committitur

exe-

talis diſpenſationis Ordinario viciniori, qui ad illius exequutionem procedat perinde ac ſi a principio illi commiſsa fuiſset, & hic modus eſset valdè tutior, quàm petere exequutionem ab Ordinario Capitulari.

34 Licèt quoque juxta diſpoſitionem juris Canonici impedimenta conſanguinitatis, & affinitatis computentur a gradu remotiori, nihilominus in diſpenſationibus matrimonialibus pro diverſis gradibus conſanguinitatis, ſeu affinitatis ex eodem ſtipite provenientibus, non ſolùm remotioris, ſed etiam propinquioris gradus expreſsa mentio fieri debet juxta Conſtitutionem Pii IV. quæ incipit, *Sanctiſſimus*, & expreſſio propinquioris gradus hujuſmodi vocatur diſtantia, quæ non eſt impedimentum, ſed tamen juxta eandem Extravagantem indiget declaratoria, quæ exprimitur in ſingulis diſpenſationibus ſub his verbis: *Diſtantiam verò tertii, vel ſecundi gradus hujuſmodi non obſtare declares*. Excipiendus tamen primus gradus conſanguinitatis, vel affinitatis, quando videlicet contrahentes ſunt conjuncti, vel ſe attinent in primo, & ſecundo conſanguinitatis, vel affinitatis, in quibus gradibus tàm propinquior, quàm proximior gradus faciunt impedimentum, & non diſtantiam.

35 Si verò fuerit commiſsus aliquis error in diſpenſationibus, ſolet corrigi ab Illuſtriſſimo D. Regente, ſi talis error ſit ſubſtantialis, & habeatur Bulla ipſa originalis; ſed ſi error occurrat in nomine, vel in aliquo gradu omiſso, aut alia re ſubſtantiali, ſi ſupplicatio ſit regiſtrata, & Bullæ nondum regiſtratæ, ſolet fieri reformatio per novam ſupplicationem cum inſertione ſupplicationis primæ, cujus vigore Cancellaria expedit gratiam ſub data ultimæ ſupplicationis, ſive reformationis, ſi verò Bullæ ſint in totum expeditæ, tunc ſolet expediri nova gratia *Perindè valere*, in quò Papa ſupplet defectum primæ gratiæ. Sed quia talis materia infinitos complectitur ferè caſus, quos impoſſibile eſſet per ſingula capita exponere, & reſolvere, ſatis viſum fuit inſinuare remedium adhibendum a perito ſollicitatore.

36 Impedimenta autem dirimentia ſunt.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus diſparitas, vis, ordo, ligamen, honeſtas,
Si ſis affinis, ſi forte coire nequibis?
Si Parochi, & duplicis deſit præſentia teſtis,
Raptave ſit mulier, nec parti reddita tutæ.
Hæc ſocianda vetant connubia, facta retractant.

37 Priora duodecim a pluribus Jurepetitis referuntur, duo verò poſteriora refert S. Concilium Tridentinum, nempè quando clandeſtinè, & quando vir mulierem rapuit. Ex duodecim tria correxit S. Concilium Tridentinum. Nam primò quoad impedimentum ex cognatione ſpirituali proveniens ultra diſpoſita *in tit. de cognat. ſpirit. in 6. ſeſſ. 24. cap. 2.* & per Conſtitutionem etiam B. Pii V. corriguntur tria ſupradicta, & per eam ſeſs. & Conſtitutionem declaratur impedimentum cognationis ſpiritualis inter ſuſcipientes, & ſuſceptum, ſuſceptique parentes, ac baptizantes, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem non egredi. Idem de confirtione intelligendum quoad impedimentum publicæ honeſtatis ultra *cap. Sponſam, de ſponſ. in 6.* vide S. Concilium Trid, *d. ſeſſ. 24. cap. 3.* & Conſtitutionem B. Pii V. quoad impedimentum ex fornicatione proveniens, aliàs ad quartum, hodiè ad ſecundum tantùm gradum extenditur *ex d. ſeſſ. 24. cap. 4.*

38 Quod verò impedimenta dirimentia eſſentiæ matrimonii adverſentur, ad cujus veritatem liber conſenſus perſonarum legitimarum exteriori ſigno expreſſus requiritur, facilè intelliget, qui animadvertit, ignorantiam, & coactionem reddere conſenſum involuntarium, non liberum, neque deliberatum. Undè qui circa perſonam errat, in eam non conſentit. Similiter qui circa perſonæ conditionem errat, non cenſetur liberam ſui corporis poteſtatem ei tradere, qui viciſſim liberè tradere nequit. Undè pueri, furioſi, & amentes validè contrahere nequeunt, quia uſu liberi arbitrii deſtituuntur. Ad coactionem pertinent vis, & metus, quæ libertatem conſenſus quoque impediunt. Reliqua impedimenta dirimentia ex parte contrahentium perſonarum ſumuntur, quorum aliquam perſonam omninò inhabilem ad contrahendum reddunt, & ſunt vel naturalia, ut frigiditas, & perpetua coeundi impotentia, ſive innata, ſive maleficio procurata; vel ſunt voluntaria, ut ſolemne votum continentiæ, ordo ſacer, vinculum matrimonii. Nonnulla verò impedimenta non abſolutè hominem ad contrahendum matrimonium inhabilem reddunt, ſed reſpectu ſolùm certæ perſonæ, ut crimen adulterii mixti, homicidium in ordine ad futurum matrimonium, cultus diſparitas, cognatio, ſive naturalis, ſive ſpiritualis, ſive legalis; qualis eſt affinitas.

Circa primum impedimentum dirimens notandum eſt, 39
quod error perſonæ tollat conſenſum, non error qualitatis, an dives, pulchra, nobilis, &c. niſi cadat in conſenſum.

Circa ſecundum ſervilis conditio alteri ignota tollit 40
conſenſum, non autem præcognita, *cap. ult. de conjug. ſervor.*

Circa tertium votum triplicis eſt generis. Solemne 41
per profeſſionem in approbata Religione, vel per ſuſceptionem Sacri ordinis, vel per emiſſum in Soc. Jeſu poſt bienniùm. Hoc impedimentum jure conſtat Eccleſiaſtico, quo matrimonium poſteà attentatum ſit invalidum, & nullum, ut a Conc. Trid. definitum eſt *ſeſſ. 24. can. 9.*

Circa quartum ſciendum eſt, cognationem eſſe triplicem, naturalem, ſpiritualem, & legalem. Naturalis eſt 42
propinquitas per carnalem propagationem contracta duarum perſonarum, quarum una ex altera, vel ambæ ex eadem promanant, & reddit hæc propinquitas invalidum conjugium uſque ad quartum gradum incluſivè, ut patet *ex cap. Non debet extr. de conſang. & affin.* Olim verò ante Concilium Lateranenſe uſque ad ſeptimum gradum impediebat; ut conſtat *35. qu. 3. cap. Ad ſedem*. Conjuncti paterno ſanguine, *agnati* vocantur, materno autem *cognati*, & hi omnes *conſanguinei* appellantur. In eo autem conſanguinitas ab affinitate diſtinguitur, quod conſanguinitas eorum ſit vinculum, qui ab uno per ſanguinis participationem deſcendunt. Affinitas verò eorum eſt, qui non per propagationem, ſed per unionem duorum in carnem unam conjunguntur. Undè conſanguinei unius conjugis efficiuntur affines alterius, non autem conſanguinei ejuſdem. Et quidem affines ſunt in eo gradu alteri conjugum, in quo ſunt conſanguinei uni. Eſt autem conſanguinitatis gradus diſtantia major, vel minor unius perſonæ ab altera ſecundùm conſanguinitatis lineam. Eſt autem linea hæc duplex, ſcilicet recta inter eos, quorum unus eſt ab altero mediatè, vel immediatè, & tranſverſalis inter eos, quorum neuter ab altero, ſed uterque a tertio vel immediatè deſcendit, ut fratres; vel mediatè, ut patrueles, & conſobrini.

Ut autem conſtet, quoto gradu conſanguinitatis una 43
perſona diſtet ab alia, tres regulæ obſervandæ ſunt. Prima eſt. In linea recta tot gradus numerandi ſunt, quot numerantur perſonæ, omiſſo ſtipite. Secunda. In linea tranſverſali æquali, in eodem gradu conſanguinei diſtant a ſe, quo eorum quilibet ſecundùm lineam rectam diſtat a ſtipite. Itaque fratres, conſanguinei ſunt in linea tranſverſali in primo gradu, qui illorum quilibet in linea recta diſtat a ſtipite uno gradu, conſobrini duobus. Tertia regula; qui ſunt in linea tranſverſali, gradu inæquali, eo gradu inter ſe diſtant, quo remotiſſimus illorum ſecundùm lineam rectam diſtat a ſtipite. Itaque patruus, & nepos diſtant in ſecundo gradu.

Sciendum tamen eſt in linea tranſverſali gradus ali- 44
ter numerari a jure Civili, aliter in jure Canonico. Jus enim civile perſonarum numerum reſpicit. Jus autem Canonicum diſtantiam a ſtipite, ut docet Alex. *d. cap. Ad Sedem qu. 5.* & Canoniſtæ ad *cap. Quod dilectio, de conſang. & affin. & cap. fin. eod.* Ratio autem Canonicæ ſupputationis eſt, quia perſonæ in ordine tranſverſo non conjunguntur, niſi ratione ſtipitis, a quo procedunt. Undè inter ſe magis, aut minùs diſtare nequeunt, quàm a ſtipite, cùm eo gradu inter ſe conjungantur, vel diſtent, quo ſtipiti uniuntur vel ab eo diſtant. Hinc idem gradus eſt patrui, & filii fratris, qui duorum patruelium. Siquidem non minus diſtat filius patris a patruo, quam ab avo, in quo uterque conjungitur, ſicuti patrueles in avo ſuo conjunguntur, a quo diſtant ſecundo gradu.

Si quis interroget, cur graduum ſupputatio non ſe 45
in infinitum extendant, ſed certo graduum numero terminetur? Reſpondeo, virtutem paternam in filium traductam, per quam ſimilis ei redditur, non ſolùm in ſpecie, ſed etiam in individuo, complexione, moribus, dolore, lineamentis, ob quæ peculiaris inter conſanguineos affectio naſcitur, paulatim diminui, tandemque poſt aliquot generationes evaneſcere, quod poſt quartam generationem fieri plerumque ſolet. Ideò legislatores certum graduum numerum conſanguinitati præfixerunt. Moyſes quidem in *Levit. 18.* duos gradus in recta linea prohibuit, conjugium ſcilicet patris cum filia, & cum nepte, & matris cum filio, & nepote. In tranſverſa verò prohibuit conjugium fratris cum ſorore, ſive ex uno, ſive ex utroque parente, nepotis cum amita, vel matertera; non tamen prohibuit conjugium patrui, vel avunculi cum filia fratris, aut ſororis.

Quoad affinitatem verò in recto ordine prohibuit 46

conjugium filii cum noverca, & patris cum nuru, & cum privigna, vel ejus filia. In ordine autem transversali prohibuit conjugium cum uxore fratris, & cum sorore uxoris vivente, & cum uxore patrui, ubi duo gradus prohibiti reperiuntur tàm in consanguinitate, quàm in affinitate. Nam filia privignæ est in secundo gradu cum Patre, & uxor patrui in secundo gradu cum nepote.

47 Quanquàm verò lex Divina hos paucos gradus matrimonia impedire constituerit, lex tamen civilis, & Ecclesiastica plures addiderunt, & quidem olim usque ad septimum gradum, nunc verò usque ad quartum tantùm prohibentur conjugia; quia enim matrimonium super contractu politico fundatur, qui secundùm tempora, & hominum conditiones mutationem admittit, simulque in naturæ officium, humanæque fragilitatis remedium institutum est, ideò Christus circa materiam hujus Sacramenti in genere positam, Ecclesiæ potestatem dedit prohibendi, aut admittendi plures, aut pauciores gradus consanguinitatis, & affinitatis ad validè contrahendum, prout benevolentiæ, amicitiisque multiplicandis expedire senserit.

48 Quia verò nunc hominum vita brevis est, nec ultra quartam generationem vulgò protenditur, ad amicitiam veluti revocandam prohibitio justa ratione ad quartum gradum restricta est, cùm sufficiat ad reverentiam consanguineis exhibendam, & confederationes dilatandas. Ob quas causas certos gradus fuisse vetitos constat, ut Augustinus docet *lib.* 15. *de Civit. cap.* 16. & 22. & *lib.* 22. *contra Faust.* 5. 33. Ambros. *ep.* 66. Gregor. *lib.* 12. *ep.* 31. & D. Thom. 2. 2. *qu.* 154. *art.* 9. Aristotel. *lib.* 2. *polit.* & Concil. Later. *cap.* 50.

CONSULTATIO XXIII.

De vagorum Matrimonio quoad statum liberum.

1 SAcrum Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 7. *de ref. matr.* ad vagorum matrimonium duo in Parochis requirit, nimirum diligentem inquisitionem, & licentiam Ordinarii; quia cùm causa, in qua probanda est libertas horum hominum vagantium, sit valdè ardua, nam, ut ait Concilium, ut improbi sunt ingenii, prima uxore relicta, aliam, & plerumque plures, illa vivente diversis in locis ducunt; quod est in magnum præjudicium Sacramenti Matrimonii, animarum, ac Reipublicæ Christianæ: ideò cautè admodum providendum est, quod fieri non potest, nisi præmissa diligenti inquisitione, ac licentia ejusmodi.

2 Verùm quoniam sæpè numero contingebat ex negligentia vel Parochorum, vel Ordinariorum in hac re minorem cautelam adhibitam fuisse, quàm Concilium evitandi polygamias expostulat, idcircò S. Congregatio inquisitionis, experientia in dies edocta, instructionem edidit, in qua præcipit, & concilio addidit, quod si contrahentes sint vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, nisi doceant per fides Ordinariorum suorum esse liberos, & in aliis servata forma Concilii Tridentini *d. cap.* 7. *sess.* 24. Id, quod olim etiam usus obtinuerat, ne hujusmodi vagi, præsertim ignoti Matrimonio conjungerentur absque literis testimonialibus sui Ordinarii, ut refert Abb. antiq. *in cap. fin. de clandest. desponsat.* & ibi Jo: Andr. *n.* 4. *ad fin.* Panorm. *num.* 7. idem Jo: Andr. *in cap. fin. n.* 2. *de eo, qui duxit in matr.* Greg. Lop. *lib.* 1. *tit.* 3. *p.* 4. Manuel. *tom.* 1. *sum. edit. secunda c.* 219. *n.* 3. Segur. *in direct. Judicii p.* 2. *c.* 16. *n.* 8. *in fine.*

3 Quare censeo, servandam esse Instructionem S. Inquisitionis, prout servandam esse in hujusmodi casibus semper rescripsit S. Congregatio Concilii, præcipuè in Neapolitana 1666. in qua agebatur de Matrimonio concubinariorum forensium, in quibus minùs est periculi, quàm in vagis.

CONSULTATIO XXIV.

An dispensari possit cum Catholicis, eorumque familiis, ut in partibus hæreticorum possint pecunia sibi acquirere decimas Ecclesiasticas, ab ipsis hæreticis usurpatas?

1 REspondeo, posse in hac specie cum catholicis, eorumque familiis super hujusmodi jure dispensari. Etenim licèt laici sint incapaces juris spiritualis, non sunt tamen incapaces fructuum decimarum, qui temporales sunt. Pontifex enim est supremus dispensator horum fructuum ac proinde potest illos applicare cuicunque voluerit, si secundùm rectam, & convenientem causam expedire judicaverit, ut per Suarez *tom.* 1. *de Relig. cap.* 15. *num.* 3. In hoc autem casu justa, atque expediens videtur causa intervenire. Nam hujusmodi decimæ hoc pacto deveniunt ad Catholicos cum evidenti Ecclesiæ utilitate.

2 Atque ita cum Henrico Corcagensi in Hibernia Urbanus Octavus summus Pontifex dispensavit, ut bona Ecclesiastica ab hæreticis empta tuta conscientia retinere valeat cum clausulis tamen diversis, ut videre est sub anno 1631. & cum alio dispensavit sub anno 1633. & cum alio 1639. Et Gregorius XV. sub die 7. Julii 1622. cùm Hibernus petiisset secundum dispensari, ut monasterium Ordinis Cisterciensis a Regibus Angliæ mediante notabili pecuniarum summa acquisitum, retinere posset, cum eo, ac ejus successoribus dispensavit, ut illud retinere possint cum clausula durante tantùm schismate in illis partibus, ac interim tàm ipse, quàm sui successores teneantur erogare eleemosynam Catholicis pauperibus judicio confessarii, meminerintque bona esse Ecclesiæ, & cùm juramento coram Ordinario promittant, se cessante schismate quoad dicta bona staturos judicio Ecclesiæ.

3 Eadem dispensatio cum eisdem clausulis concessa fuit viro nobili, & Catholico hiberno sub die 19. Novembris 1602. Eademque concessa nobili Bohemo, mandante Paulo V. scribi Nuncio Apostolico, ut adimpletis per dictum virum nobilem conditionibus oblatis eum in foro conscientiæ securum reddat, sed oretenus tantùm, nihil ei dando in scriptis, ut sub die 6. Octobris 1605.

4 Eleemosynæ verò hujusmodi assignandæ videntur illi Religioni, cujus erant decimæ, quemadmodum assignatæ fuerunt in usum Religionis Cistercienſis in casibus supradictis. Undè lecto supplici libello Procuratoris Generalis Cistercienſis, decretum, ut eleemosynæ provenientes ex bonis Monasteriorum ejusdem Religionis in Hibernia, quæ post schisma pervenerunt ad sæculares Catholicos, assignentur in usum Religionis Cistercienſis, nec liceat cuique Confessario illas in aliquem alium usum convertere prætextu cujuvis indulti Apostolici, ut sub 19. Junii 1624.

CONSULTATIO XXV.

An nocte Sacrata Nativitatis Salvatoris, post primam Missam cantatam, aliæ duæ Missæ immediate celebrari, & Christi fidelibus Sacra Eucharistia ministrari liceat?

1 QUoad Missas P. Suarez. Theologorum nostri sæculi phœnix, & in materia de Sacramentis religiosissimus, in omnibus fæliciſſimè fœcundum ingenium *in* 3. *par. qu.* 83. *D. Thom. disp.* 80. *sect.* 4. sic ait: *Quoad primam Missam indubitatum est, quod non est inchoanda ante mediam noctem; quia antea non incipit dies Natalis Domini, neque ante illam horam natus est Christus; ab illa tamen hora completo matutino, dici potest juxta Ecclesiæ consuetudinem. Tamen de secunda, & tertia est res dubia; nam fere omnes censent, privilegium illud esse limitatum ad primam Missam, & ideò non licere cæteras anticipare ante certa horam.*

2 Hujus autem sententiæ nullum in jure fundamentum reperire potui. Nam *in can. Nocte sancta de consecr. d.* 1. nec de prima Missa, nec de Missa in singulari sermo est, sed absolutè dicit: *Nocte sancta Nativitatis Domini Salvatoris Missas celebrent presbyteri.* Cur ergo limitandum hoc privilegium ad primam potiùs, quàm ad cæteras Missas? Præsertim quia statim subditur, reliquis verò temporibus non esse Missas ante diem celebrandas. Ergo non solùm una missa illius festivitatis, sed absolutè tempus illius noctis excipitur, ut in eo possint Missæ celebrari. Accedit, quod Platina *in vita Telespori*, inquit: *Statuit, ut in Natali Jesu Christi noctu tres missæ celebrentur, prima in dimidio noctis, quando Christus in Bethleem nascitur, Secunda illucescente aurora, quando a pastoribus agnitus est. Tertia eadem hora diei, qua nobis dies redemptionis, & veritatis illuxit.*

3 Quæ distributio ab ipso Platina accommodata videtur. Nam in decreto Pontificis non continetur. Undè solùm fuisse videtur ab eo statutum, ut tempore nocturno possint illæ tres Missæ inchoari; quod autem necessariò debeant interrumpi, & post finitam primam Missam expectari lux diei, ut secunda inchoetur, hoc non legitur ab eo statutum nec videtur posse colligi ex illo mysterio, seu repræsentatione pastorum. Nam unde constat, eos non venisse ad Christum adorandum ante lucem diei? Ex textu enim Evangelico colligi non potest. Nam *Luc.* 2. dicitur Angelum apparuisse pastoribus custodientibus vigilias noctis super gregem suum, & statim subditur, eos festinantes iviſse ad videndum Verbum sibi revelatum.

4 Deinde neque ex officio illius secundæ Missæ colligi potest

teſt non poſſe dici tempore noctis. Nam introitus ejus ſic incipit; *Lux fulgebit hodie ſuper nos*. Quæ verba priſſimè videntur poſſe dici tempore nocturno; quin potiùs etiam de tertia Miſſa, ait D. Thomas hìc *ad 2.* poſſe ad generationem æternam accommodari; quia in ea Evangelium dicitur de æterna generatione, & hac ratione poterit dici in nocte, quia illa generatio, quantum ad nos, eſt occulta, & in divina caligine; vel ſi referatur ad nativitatem temporalem; quia introitus incipit. *Puer natus eſt nobis*, etiam illa noctu perfecta eſt. Ergo hac ratione non repugnabit etiam tertiam Miſſam noctu dicere.

5 Deinde eſſe poteſt congruentia; quia tota illa nox propter Chriſti claritatem dies ab Eccleſia reputata eſt; & ideò facultatem nobis fecit, Miſſam ea nocte dicendi. Ergo non eſt cur limitemus hoc privilegium, ſed ex quo tempore poſsunt ea nocte tres Miſſæ inchoari, cenſendum eſt jam abſolutè illud eſſe tempus legitimum ad ſacrificandum, & conſequenter finita prima Miſſa, poſſe inchoari ſecundam ſine reſpectu ad lucem auroræ.

6 Et quod in Miſſis privatis id non eſſe ſub præcepto neceſſarium, ſed quovis tempore, in quo prima Miſſa legitimè abſolvitur poſſe inchoari ſecundam, & conſequenter tertiam Miſſam, ita probat idem Suarez; quia neque in jure poteſt aliud præceptum ſatis offendi, ut declaratum eſt, neque ex conſuetudine. Nam potiùs regulariter ita fit ſine ſcrupulo; neque ex ratione, quia jam illud tempus deſignatum eſt ut legitimum ad ſacrificandum, & non eſt admodum grave, vel neceſſarium in Miſſis privatis ſervari illam temporum diſtributionem, quod ferè in aliis horis, vel officiis Eccleſiaſticis ſemper ita ſervatur.

7 Item, nam ſi quis fortaſsè non poſſet Miſſam feſtivitatis ea nocte dicere, poſſet pro ſua devotione dicere Miſſam de B. Virgine, eamque poſſet noctu dicere: Et ſimiliter qui non poſſet dicere tres Miſſas, ſed tantùm unam, poſſet pro devotione ſua dicere tertiam, omiſſis prima, & ſecunda eamque noctu dicere poſſet, quia privilegium non eſt limitatum ad officium primæ Miſſæ. Ergo eadem ratione quamvis qui dixerit primam Miſſam, poterit conſequenter dicere ſecundam, & tertiam, quamvis nox duret, quia etiam non eſt privilegium limitatum ad unam tantùm Miſſam. Undè non refert, quod in ſecunda, & tertia Miſſa dicatur: *Et diem Sacratiſſimum celebrantes*. Tum quia a Tempore noctis computatur totus ille dies naturalis; tum etiam quia verba non ſemper referuntur ad tempus, in quo dicuntur, ſed ad tempus, pro quo repræſentando, & commemorando dicuntur; ſicut (& eſt optima confirmatio totius ſententiæ) in prima etiam Miſſa dicitur: *Et noctem Sacratiſſimam celebrantes*, & nihilominus quoad Miſſas privatas non eſt neceſſe ſemper eam Miſſam noctu dicere, ſed abſque ullo peccato dici poteſt in plena luce. Ergo ſimiliter fieri poteſt è converſo. Eſt ergo hæc ſententia ſatis probabilis, & ſecura. Ita Suarez.

8 Ego autem fateor affectum meum apud amicos. Non poſſum legere libros P. Suarez, quin aliquoties exoſculer codicem. Et nihilominus hac in re cogor ab eo diſcrepare, cujus ſententiam, licèt admittat Gavant. *in rubr. par. 4. tit. 3. num. 6.* ſi cauſa adſit majoris numeri Sacerdotum, minoriſque numeri altarium, & ejuſmodi, ſi minùs omnes celebrare commodè poſſint, contrariam tamen ſententiam communiorem ait cum Francolino *p. 1. cap. 39. num. 20.* ubi alios citat. Eamque docuerunt antiquiores, nominatim Angel. de Clavaſ. *in voce Miſſa §. 46.* Sylveſter. *ead. voce 1. §. 6.* Armilla, & Tabiena *eadem pariter voce*, Navarrus *in enchirid. c. 25. n. 87. & in d. can. nocte Sancta*, Duran. *de ritib. Eccl. lib. 2. cap. 7. num. 2.* aſſerentes, quod ipſa Nativitatis nocte primam duntaxat licet Miſſam celebrare, adeòut reliquas duas neque publicè, neque privatim ante auroram continuare liceat. Ratio autem deducitur ex primaria inſtitutione hujus cæremoniæ, in qua intentio Eccleſiæ fuit, ut prima Miſſa dicatur poſt mediam noctem; ſecunda in aurora, tertia in plena luce, ut ait idem D. Th. *loc. cit.* Undè ſolùm in prima Miſſa dicitur, *communicantes*, & *noctem ſacratiſſimam celebrantes*. In ſecunda autem, & tertia dicitur, & *diem* Sacratiſſimum celebrantes.

9 Et quamvis Suarez id verum eſſe cenſeat, & in Miſſis ſolemnibus obſervandum, ad quas præcipuè reſpicit inſtitutio, & horarum diſtributio, non autem in Miſſis privatis; quod de Miſſis ſolemnibus intelligendum eſſe teſtatur idem Durant. *loc. alleg.* nihilominus tamen aliter quod utrumque dubium viſum eſt S. Rituum Congregationi, quæ per hæc verba decrevit. *In nocte Nativitatis Domini poſt primam Miſſam cantatam aliæ duæ Miſſæ immediatè non celebrentur, nec Chriſti fidelibus ſacra Euchariſtia miniſtretur in Piſaurenſi.*

Item per hæc alia. *Patres S. Caroli Congregationis Clericorum Regularium petierunt reſponderi, an liceat in nocte Nativitatis Domini poſt cantatam primam miſſam alias duas immediatè celebrare, & communicare fideles? Et S. Congregatio reſpondit, nullo modo licere, ſed omninò prohiberi die 20. Aprilis 1641.* 10

Et cum quidam Regulares id nihilominus licere prætenderint, & propterea rurſus in eadem S. Congregatione audiri ſupplicaverint, ejus Eminentiſſimi Patres, ipſis auditis, protulerunt decretum.

Cùm ſuperioribus dictis conſulta hac S. Rituum Congregatione, an eſſet permittendum celebrari in media nocte Natalis Domini poſt miſſam decantatam ſucceſſivè alias duas miſſas, & in eis S. Communionem exhibere fidelibus, illam depoſcentibus, & reſpondiſſet, non eſſe permittendam, ſed omninò utrumque prohiberi; nihilominus nonnulli Regulares aſſerentes hoc licere, ſupplicarunt audiri. Et S. Congregatio ipſis auditis cum procuratoribus, & advocatis ad relationem Em. Palleotti ſtetit in decretis, & reſpondit, iterum prohibendum tàm ſacerdotibus celebrare volentibus, quàm confluentibus in media nocte ad Eccleſias, & communionem depoſcentibus die 5. Decembris 1641. quorum decretorum duplicata expedita fuerunt die 9. Auguſti 1653. Carolo Epiſcopo Oſtienſi Cardinali Medices Præfecto, & Bernardino Roccio S. Rituum Congregationis ſecretario. Ita Sac. Rituum Congregatio, cujus juſſa in omnibus exequamur. 11

CONSULTATIO XXVI.

1 *An ſanatio mulieris ſiniſtro fœtu laborantis, ac morti proximæ, quæ implorato alicujus Servi Dei auxilio fœtum emiſit ſalva, & incolumis, ſit adſcribenda miraculo?*

2 *Quid de inſtantanea ſanatione in tibiis, & cruribus impotentis, & attracti?*

3 *Deque ſanatione ſtrumarum etiam a Regibus facta, ac obiter de titulo Chriſtianiſſimi, qui olim Hiſpaniarum Regibus uſitatus, ac debitus fuit, digreſſio?*

4 *Quid de vulneribus, carbunculis inciſis, & ſanatis abſque ullo penitus cicatricis veſtigio?*

5 *Quid de liberatione a ſuppreſſione urinæ cum emiſſione prægrandis calculi ſpinoſi, & aſperi. Et de calculo, ſive lapide per alvum dejecto?*

6 *Quid de paulò ante ſanatis ex miraculo, reincidentibus in eundem, aut alium morbum?*

7 *Quid de periculoſo partu ob fœtus duplicatos?*

8 *Quidve de cæco, ſurdo, muto qui ſtatim lumen, auditum, loquelam recipiunt?*

REſpondeo. Legitimè probata veritate facti, quod ſcilicet factum, quod narratur ad miraculum, eo modo probetur contigiſſe, quo narratur, probataque qualitate miraculi, hoc eſt, quod facto comprobato contineatur effectus, qui naturæ vires excedat, ut propterea ad miraculum referri debeat, ac probata interceſſione Servi Dei, quod nempè talis effectus evenerit ad interceſſionem illius, non autem alicujus alterius Sancti cenſeo, hæc omnia, hujuſmodique alia miraculo eſſe adſcribenda. 1

Et quoad primum miraculo adſcribendi, ſi, conſiderato ſtatu, in quo mulier reperiebatur, deſperatæ planè ſalutis fuerit. Cùm enim fœtum in utero haberet tranſverſum, immò & exanimem, eòque magis ſi cœperat corrumpi, & venter tumefieri, neque ideò poſſibile eſſet, ut ullis naturæ viribus, aut artis adjutorio, nullo præſertim adhibito inſtrumento ad illius extractionem, cum emittere ipſa matre ſalva, & incolumi, utero nulla ex parte ulcerato, aut alio morbo infeſto remanente, prout probari debet ex doctiſſimis medicorum peritiſſimorum allegationibus ſuper hiſce caſibus conſultorum, quæ exhiberi debent, quibus tanquam peritis in arte, omninò eſt credendum *per leg. 5. de ventr. inſpic.* cum paſſim aliis, ac juxta ſtylum S. Rituum Congregationis ut liquet ex relatione B. Pii V. *in 2. miraculo poſt mortem, verſ. factum*, ubi allegantur Doctores *in cap. fin. de frig. & malef.* ac in relatione S. Raymundi *par. 2. mirac. 16.* in relatione S. Caroli *mirac. 18. poſt mortem, & mirac. 11. v. Quartò accedit judicium medicorum*, prorſus deſperata haberetur, eo quòd nullis eam crederent adjuvari poſse remediis, profectò de hac muliere judicandum eſset, quod Omnipotentis Dei virtute ſuprà naturæ vires operante, mortis imminentis periculum per admirabilem, & naturaliter impoſſibilem fœtus emiſſionem incolumis evaſerit. 2

Ac proinde hoc genus miraculi, ſi non ad ſecundum gradum miraculorum, ſaltem ad tertium referendum 3

eſt, in quibus ea Deus operatur, quæ excedunt facultatem naturæ, ſaltem quoad ordinem, ac modum; ut ſæpiùs fuit reſolutum in ſimilibus caſibus mulierum, quæ in partu ad mortem laborarunt, & præter judicium ac ſpem medicorum, & obſtetricum mortem evaſerunt, ut in relatione SS. Didaci, Raymundi, Caroli, Franciſci Borgiæ, & in caſu relato a Mutio Juſtinopolitano in vita S. Porphyrii.

4 Ad 2. Cùm agatur de ſanatione morbi, ope naturæ inſanabilis, quod conſtare debet ex depoſitione medicorum, utpotè ortum ducentis a reſolutione nervorum, qui ſunt vehiculum nutrimenti, ut conſiderat Altomar. *de medend. human. Corp. cap.* 14. ubi ex mente etiam aliorum, ſic ait: *Verùm quæ a nervi diviſione oritur reſolutio, Paulo teſte, inſanabilis eſt, nec minus ſi ex ſpinalis medullæ tranſverſis inciſionibus, ſeu laxatione valida. Amplius ſi reſolutum membrum minuatur, aut ejus color immutetur.* Et Martinel. ex authoritate Avicennę *lib. 3. de morb. nobiliores animæ facultates obſidentibus cap. 16. §. prognoſtica*, inquit, *Quæ a vertebrarum luxuratione ſuſcitatur omninò opem medicam reſpuit, teſte Avicenna*, neceſſariò fatendum eſt, privationem vitæ in tibiis, & cruribus ineptis ad motum propter nutritionis privationem. Atque adeò cum hæc ſanatio ſupponat vitam in ſubjecto illa penitus orbato, facultatum vitalium reſtitutio eis partibus in ſecundo miraculorum ordine ponenda eſt.

5 Idemque dicendum de ſanatione ſtrumarum, ac aliorum morborum inſtantanea. Poteſtatem eas ſanandi habuerunt, ac etiamnum habent Reges Franciæ. Priſci etiam Auſtriæ Principes, qui ab Habſpurgenſibus oriundi ſunt ſtrumas, ut ferunt Joan. Pauli *in ſpudopædia*, & Laur. *in theatr.* vi quadam divina ſanare poterant. Nam in Alſatia vallem ajunt Alberti dictam, quæ cùm plurimos gignat ſtruma laborantes, plurimos quoque manu Principum illorum curatos vidit. Regibus Hungariæ idem ſanandi virtutem conceſſam eſſe perhibent. Reges Hiſpaniarum Crucis ſigno dæmones depulſiſſe, Aragoniæ ſtrumas ſanaſſe refert Andr. Laurent. *lib. de ſtrument.* ex Chaſſaneo *in catal. glor.* & Carol. Tap. Vide Ant. Beuter. Eduardus Rex Angliæ geſtavit annulum, cujus contactus comitiali morbo ſalutaris erat. Hinc natum, teſtatur Polydorus *lib. 8. hiſt. Angl.* ut Reges poſtea Angliæ conſueverint in die Paraſceves multa cæremonia facere annulos, quos qui induunt hiſce in morbis omninò nunquam ſunt. Iidem Reges hac poteſtate ſanandi ſtrumas ante claruerunt, quàm ullum exemplum a Galliæ Regibus editum proferri poſſit. Solebat, inquit idem, Rex Eduardus divinitus ſolo tactu ſanare ſtrumoſos. Quod quidem immortale munus, jure quaſi hæreditario ad poſteriores Reges manavit. Nam Reges Angliæ etiam nunc tactu, ac quibuſdam hymnis, non ſine cæremoniis prius recitatis, ſtrumoſos ſanant.

6 Et hìc etiam obiter adnotandum eſt, Titulum *Chriſtianiſſimus* aliquot ſæculis antequam Summi Pontifices eum Regi Galliæ conceſſiſſent, Hiſpaniæ Regibus uſitatum, ac debitum fuiſſe. Chriſtianiſſimi namque nomen Franciæ Regi antiquæ poſſeſſionis jure vindicatur a multis, tanquam Carolo Calvo in ſua coronatione datum ab Innocentio, Honorioque III. repetitum, & ante illos a Mauritio Cæſare attributum. At ſeſquiſeculo, & amplius, antequam ullus Pontifex maximus, aut ulla Synodus Eccleſiæ Carolum Calvum, vel quemquam Regum præcedentium *Chriſtianiſſimum* nuncupaſſet, Reges Hiſpaniæ jam poſſeſſionem ejus occupaverant. Non hiſtorici cujuſpiam obſcuri atteſtatio, non in epiſtolis infraſcriptio, ſed integra Eccleſiæ Concilia pleniſſimam faciunt fidem. Nam anno quingenteſimo nonageſimo octavo, hoc eſt centum & quinquaginta annis ante Pipini regnum, Reccaredus qui totam Gothorum gentem ad Catholicam fidem exemplo, & verbis traxerat, a Concilio Toletano æra 635. ſub ipſo celebrato, vocatur *Chriſtianiſſimus*, & *Amator Dei*, *glorioſiſſimus Dominus*. Et anno ſequenti ſtatim in ingreſſu Concilii Barcinonenſis dicitur *Chriſtianiſſimus*, & *piiſſimus Dominus Reccaredus Rex*. Itaque Joannes Biclarenſis Abbas, a S. Iſidoro Hiſpalenſi ante mille plus minus annos commendatus, Reccaredo coætaneus, a quo Gerundenſi Epiſcopatui admotus fuit, in chronico, quod Reccaredi ætate terminavit, *in qua*, inquit, *Synodo memoratus Chriſtianiſſimus Reccaredus*, &c. Quam honorificam ejus nomenclaturam ducentis annis Rodericus Sanctius Epiſcopus Palentinus, aliquoties imitatus eſt. De Siſebuto teſtantur, qui res Hiſpaniæ jam ab aliquot annorum centuriis memoriæ mandaverunt, eum a ſcriptoribus antiquioribus *Chriſtianiſſimum* nuncupari ſolitum. *Hic* Siſebutus *Chriſtianiſſimus*, *per hiſtoriatores vocatur*, ait Alphonſus *in anacephalæoſi* Epiſcopus Burgenſis. Et Rodericus Sanctius in Siſebuto. *Hic Chriſtianiſſimus*, & *Religioſiſſimus appellatur*. Et a quadringentis annis ante utrumque, Rodericus Toletanus *lib. 2.* eodem eum nomine appellat. Anno verò 638. Concilium nationale totius Hiſpaniæ, & Galliæ Narbonenſis de Chintilano Rege dicit *cap. 6.* Tolet. *æra 676. cap. 3. Inſpiramine Summi Dei Excellentiſſimus*, & *Chriſtianiſſimus Princeps*, *ardore fidei inflammatus*, *Regni ſui Sacerdotibus prævaricationes*, & *ſuperſtitiones eorum eradicare elegit funditus*. Et rurſum *cap. 19. Gratias agimus Chriſtianiſſimo*, & *Glorioſiſſimo Chintlano*, *Principi noſtro*, *cujus ſtudio advocati*, & *inſtantia collecti ſumus*. Leo II. Papa Romanus *in Epiſt. ad Quiricum* Epiſcopum dicit, ſe deſtinaſſe Petrum Notarium *ad præcellentiſſimum*, *atque Chriſtianiſſimum Regem*, Ervigium videlicet, *filium ſuum*. Ecce quot annis, immò ſæculis ante Carolum Calvum, Innocentium, & Honorium, immò ante Carolum Magnum, & Pipinum, omnemque Romanorum Pontificum indulgentiam, etiam tempore Mauritii Cæſaris Hiſpaniæ Reges *Chriſtianiſſimi* titulo utebantur.

Cur autem ille titulus ſuccedentium ſæculorum lapſu 7
ab Hiſpanis Regibus præteritus ſit, ſi eis antiquæ poſſeſſionis uſu, ac jure debeatur, cauſa in promptu eſt, quod in Catholicæ Eccleſiæ fide, & phraſibus eruditi Principes nomen *Chriſtiani* fidelibus impoſitum eſſe ſcirent, ut fideles Chriſti a Paganis, ac Judæis, hoc eſt, Chriſti fidem omninò detractantibus, non verò a ſchiſmaticis, atque hæreticis diſtinguere. Hinc etenim fit, ut quicunque ſe Chriſtianum dixerit, hoc ipſo quidem neque Paganus, neque Judæus eſſe intelligatur, manente tamen ambiguitate, quam ſectam Chriſtiani nominis profiteatur. Inde illa phraſis Auguſtini *lib. de util. cred. capit.* 11. qua Chriſtianorum plures *hæreſes* eſſe ſcripſit. Et *Epiſt.* 56. *Videmus nullum jam errorem ſe audere extollere ad congregandas ſibi turbas imperitorum*, *qui non Chriſtiani nominis velamenta conquirat*. Inde illud examen ex diverſis Auguſtini locis, quo initiandi rogabantur, *Chriſtianus es?* Cui quæſtioni, inquit Auguſtinus *tractat.* 44. *in Joan. reſpondet*, *non ſum*, *ſi Paganus eſt*, *aut Judæus*, &c. ut oſtenderet Chriſtianum hoc nomine a Pagano, Judæoque ſecerni. Hac ergo doctrina inſtituti Hiſpaniæ Reges, & Antiſtites alia nomina quæſiverunt, quibus propriè a ſectis, quas relicto Arianiſmo repudiaverant, & hoc eſt ab hæreticis capitaliter ſive inviſis, & a ſchimaticis unitatis Eccleſiaſticæ vaſtatoribus diſiungerentur. Quare, relicta *Chriſtianiſſimi* nuncupatione, cujus poſſeſſionem vacuam ultrò Francorum Regibus reliquerunt, *Ortodoxi*, & *Catholici* appellati ſunt, ut Orthodoxi titulus eos diſtingueret ab hæreticis, Catholici a ſchiſmaticis, vel potiùs ab utriſque. Nullus enim hæreticus orthodoxam fidem tenet, ſæpè ſchiſmaticus. Nullus hæreticus, aut ſchiſmaticus catholicus eſſe poteſt. Nam iſta nomenclatura Chriſtianum a quocumque ſchiſmatico, & hæretico evidentiſſimè, certiſſimèque diſtinguit. Hinc illud S. Auguſtini de hereticis *lib. contra Epiſt. fund. cap.* 4. *Tenet me ipſum Catholicæ nomen*, *quod non ſine cauſa inter tàm multas hæreſes ſic iſta Eccleſia ſola obtinuit*, *ut cùm omnes hæretici ſe Catholicos dici velint*, *quærenti tamen peregrino alicui*, *ubi ad Catholicam conveniatur*, *nullus hæreticorum*, *vel baſilicam ſuam*, *vel domum audeat oſtendere*. Et ante Auguſtinum S. Pacianus Barcinonenſis, hoc eſt Hiſpaniæ Præſul. *Ep. 1. ad Sympron. Ego forte ingreſſus populoſam urbem hodiè*, *cùm Marcionitas*, *cùm Appellecianos*, *Cataphrygas*, *Novatianos*, & *cæteros hujuſmodi comperiſſem*, *qui ſe Chriſtianos vocarent*, *quo cognomine congregationem meæ plebis agnoſcerem*, *niſi Catholica diceretur*? Quid clariùs, quam Eccleſiam Catholicæ nomine ab omnibus hæreticorum conciliabulis diſcerni, a quibus tamen nomine Chriſtianæ nulla ratione diſernitur?

Jam vidimus, quomodo non tantùm ab hæreticis, 8
ſed etiam a ſchiſmaticis, hoc eſt ab omnibus peſtibus fidei, unitatiſque inimicis eadem appellatione Catholicus ſeparetur. *Velint*, *nolint*, ait Auguſtinus *lib. 1. de ver. relig. c. 7. ipſi quoque hæretici*, & *ſchiſmatum alumni quando non cum ſuis ſed cum extraneis loquuntur*, *catholicam nihil aliud*, *quam Catholicam vocant*. *Non enim poſſunt intelligi*, *niſi hoc eam nomine diſcernant*, *quo ab univerſo Orbe nuncupatur*. Et idem ille S. Pacianus cùm docuiſſet, ingruentibus poſt Apoſtolos hæreſibus, quæ Eccleſiam in partes lacerabant, opus fuiſſe proprio nomine, *quod corrupti populi diſtingueret unitatem*, nulla ſcilicet hæreſi, vel ſchiſmate divulſam ſtatim ſubjicit *d. Ep. 1. Ne æſtues*, *frater*, *Chriſtianus mihi nomen*, *Catholicus verò cognomen*. *Illud me nuncupat*, *hoc oſtendit*. *Hoc prodor*, *inde ſignificor*. Et S. Cyrillus *catech. 18. Ne petas*, *ubi ſit Eccleſia*, *ſed ubi catholica Eccleſia*. *Hoc enim nomen proprium eſt hujus Sanctæ Eccleſię*, *matris omnium noſtrum*. Catholicum enim propriè eſt nomen unitatis, atque communionis cum Eccleſia totius

Orbis,

Orbis, repugnans ex diametro ſciſſioni unitatis Eccleſiaſticæ, ſive per hæreſim, ſive per ſchiſma devellatur. Ex quo naſcitur ut Catholicus hoc ipſo, quo Catholicus, utraque, & ſchiſmatis, & hæreſis labe careat, quorum utrovis tota Catholici nominis ratio prorſus perit. *Nec hæreticus*, inquit Auguſtinus *lib. de fid. & ſymbol. c.* 10. *pertinet ad Eccleſiam Catholicam, quæ diligit Deum, nec ſchiſmaticus, quoniam diligit proximum*, de quo non eſt jam pluribus dicendi locus.

9 Cùm hæc igitur juxta antiquiorum doctrinam certa ſint, ut nomen *Catholicum* rationem Chriſtiani vagam, hæreticis, ſchiſmaticiſque communem includat, contrahat, & a capitalibus Chriſtianiſmi vitiis, hæreſi, atque ſchiſmate diſcriminet. Hiſpaniarum Reges, ut Chriſtianæ ſuæ fidei ſyncéritatem, unitatiſque Eccleſiaſticæ dilectionem propriiſſimè, potentiſſimèque teſtarentur, præclariſſimo iſto, & propriiſſimo cognomine ipſius Eccleſiæ Dei, *Catholicos* ſe nuncuparunt, & a Præſulibus, Pontificibus, Eccleſiæque Conciliis appellati ſunt. Quam nominis Catholici præ Chriſtiano præcellentiam, ut Auguſtinus deſignaret, plerumque quando non quolibet modo Chriſtianum, cujuſmodi, & hæreticus eſſe poteſt. ſed Orthodoxum, unitatique ſociatum Eccleſiaſticæ vult exprimere *l. de hæreſ. Chriſtianum Catholicum* vocat, *quarum* (hæreſeon) *aliquam qui tenuerit Chriſtianus Catholicus non erit*. Et præclariſſimè collationis Carthaginenſis Patres, quorum Auguſtinus choragus fuit *in collat. 3. diei num.* 100. *Afrorum Chriſtianorum Catholicorum hæc eſt. Nos univerſo Orbi Chriſtiano Communione cohæremus*; nimirùm quia non ſufficit eſſe Chriſtianum, niſi ſit in Chriſtianæ fidei profeſſione, in ipſaque Eccleſiaſtica unitate ſine hæreſis, ſine ſchiſmatis labe, Catholicus.

10 Ecce cauſa cur Hiſpaniarum Reges, cùm *Chriſtianiſſimi* titulo ab ipſis fidei ſuæ exordiis inſignirentur, glorioſo *Orthodoxi*, maximèque *Catholici* cognomine delectati, ac deſignati ſint; quod *Catholici* nomen complectitur duplicem illam virtutem excellentem Chriſtiani hominis, Orthodoxam Chriſti fidem, & gluten unitatis, hoc eſt fidem, unitatiſque unitatem, quarum alterutra qui caruerit, certè ille non Catholicus, ſed Chriſtiani hominis umbra, fumus, nihil eſt, quamvis Chriſtianiſſimus appelletur. Quamquam magno, arcanoque Dei conſilio contigerit, ut amplitudinis vocabulum, quo Eccleſia Dei vivi propriè Catholica cognominatur ſolis Hiſpaniarum Regibus communicatum ſit. Nulla quippè ab Orbe condito Monarchia, ut fuſiùs alibi dicturi ſumus, potentiùs, conſtantiuſque laboravit, ut Eccleſia glorioſiſſimæ iſtius nomenclaturæ effectu, hoc eſt ipſa ſui ipſius per totum Orbem diffuſione potiretur, quàm ea, cujus iſti Reges habenas tractant. Quidni igitur Sponſa Dei ſolos iſtos Reges glorioſi ſui cognominis participes afficeret, quorum fidelitate, atque ſtrenuitate ſe vim nominis iſtius reipſa per univerſum Orbem impleviſſe, & quotidie implere gratulatur.

11 Ad 3. Probata pariter diviſione cutis, vel inciſione, ſequitur neceſſariò probatio miraculi; quia hujuſmodi cicatrices propter cutis diviſionem, aut inciſionem nunquam aboleri poſſunt, ſed ſemper remanet aliquod earum veſtigium, ac ſignum viſibile.

12 Ad 4. Probata ſimiliter iſtentaneitate, & impoſſibilitate tranſitus hujuſmodi calculi ab anguſto uretere, ejus liberatio miraculo eſt adſcribenda; quia cùm foramen urinarium ſit anguſtiſſimum, negant periti, non ſolùm grandiores lapides, ſed etiam exiguos calculos inde poſſe exire. Unde communiter docent, nulla alia ratione curari poſſe calculo laborantes, quàm ſectione; ut per Vid. *l.* 10. *de curat. membr. cap.* 20. ubi ait, quando calculi duriores, & grandiores ſunt effecti, tunc unica ſpes eſt in eorum extractione, diſſecta a perito Chirurgo ipſa veſica. Idemque confirmat Bartholin. *lib. de extraben. lap. veſic. cap.* 22.

13 Et quidem quando calculi in veſicâ medicamentis vix, aut admodum difficulter frangi poſſint, ad chirurgiam veluti Sacram anchoram confugiendum. Minores quandoque in virga hærent, qui idoneo inſtrumento extrahi, aut inciſa carne eximi poſſunt. Monet hoc eleganter Celſus *l.* 7. *cap.* 26. *Nonnunquam prolapſus in ipſam fiſtulam calculus, qui ſubinde ea extenuatur* (lego, quæ ſubinde ab eo extenuatur, dum ſcilicet paulatim propellitur, fiſtulam diſtendens) *non longè ab exitu inhæreſcit. Eum, ſi fieri poteſt oportet evellere, vel auricularío ſpecillo, vel eo ferramento, quo in ſectione calculus protrahitur. Si id fieri non potuit, cutis extrema quamplurimum attrahenda, & condita glande lino vincienda eſt*, ut calculus conſiſtat, neque retrò remeare poſſit, *deinde a latere*, (quam maximè parte renititur, tumetque calculus, a latere autem coles carnoſior, at in ſuperna parte, quod ibi vena, & arteria ſubſit, inciſio hæmorrhagiam efficeret; inferna quia exanguis eſt, & aſſiduò urinæ fluxum excipit, non coaleſceret) *recta plaga coles incidendus, & calculus eximendus eſt, tum cutis*, quæ violentius ad tegendam glandem attracta fuerat) *remittenda. Sic enim fit, ut inciſum colem integra pars cutis contingat, & urina naturaliter profluat.*

At multò faciliùs abſque ulla læſione eximuntur mu- 14
lieribus, quàm viris, idque ob amplum, & breve veſicæ collum. Scribit Vida *l. 3. de art. med.* ſe lapidem magnitudine nucis regalis, quem in collo veſicæ continebat religioſa quædam, qui etiam urinam omninò cohibebat cum vehementi dolore, admoto ſpeculo matricis, patefeciſſe, & vulſella eduxiſſe. Refert & ibidem, ſe vidiſſe lapidem, quem obſtetrix a collo veſicæ fœminæ cujuſdam utero gerentis, jam prope partum, manibus extraxerit, magnitudinis parvi ovi gallinæ. Meminitque Beverovic. *de calcul. cap.* 12. puellæ ſex annorum, cui urina planè ſuppreſſa nullis remediis promoveri poterat calculum amygdali penè magnitudine ductum obſtruentem, ſe præſente a chirurgo abſque ullo dolore exemptum. Hinc rectè Celſus ait; *In fœminis, ubi parvus calculus eſt, ſcalpellus ſupervacuus eſt, quia cùm urina in cervicem compellit, quæ & brevior, quàm in maribus, & laxior eſt. Ergo & per ſe ſæpe excidit, & ſi in primo, quod eſt anguſtius, inhæret, eodem tamen unco ſine noxa adducitur.*

Totum hoc negotium fusè proſequitur Aetius *tetr.* 3. 15
ſerm. 3. *cap.* 5. huc afferre operæ pretium eſt. *Sepè delati ex renibus in veſicam lapides, & præ magnitudine circa collum veſicæ detenti, in extremum periculum ægrum deducunt, tum propter dolorum acumen, tum quod urinam excernere non permittunt. Decubitus igitur formam in talibus moliri oportet, itaut ſupini ſituentur, & longe altiores Coxarum vertebras habeant. Deinde multiformiter eos commovere, quo omnibus machinamentis adhibitis, lapidem ex ipſo veſicæ meatu excidere faciamus. Poſt vero ægros jubere, ut alacriter urinam ejiciant, & ejecto lotio ſinere. At verò ubi lapis non fuerit evacuatus, rurſus movere, atque hoc ipſum ſæpe repetere. Quod ſi non evacuetur catheter inſtrumentum prolectandæ urinæ aptum, quod pro ægri ætate congruenter ſit moderatum, eoque humor educatur. Poſt verò per potiones lapidem in amplitudine veſicæ exiſtentem confringere valentes, lapis ipſe atteratur. Si verò ex veſica quidem excidat calculus, juxta medium autem meatum ipſius pudendi obſirmetur, & vulnerando exulcerationis periculum inducat, decoctum quoddam ex urinam ducentibus plurimum exhibendum eſt, jubenduſque æger, ut multam urinam congreget, eamque poſtea emingat, ac diligentius expellat; ita enim detractus lapis celeriter excidere conſuevit. Novi autem, inquit Philagrius, quemdam, in quo quidem alias lapis fuit progreſſus, non penitus autem, quam in ſummo pudendo fortiter obturatus, & parùm abfuit, quin homo periret propter urinæ ſuppreſſionem, & maximum dolorem. Anguſta igitur vulſella ipſum lapidem extrahere non potuimus. Quare ſenſim, & quiete agitavimus perquam tenui auricularío ſpecillo; cùm vero neque hoc modo eum extrahere poſſemus, ſecare ſtatuimus, vulnuſculo ſuperne juxta glandis magnitudinem incuſſo, inferne enim ſecare non expedit, quandoquidem ferè ſemper in fiſtulam proficit, ac poſtea per ipſam fiſſuram urina excernitur. Porrò ubi per urinam prodierit lapis, lac aſininum melle modico mixtum præbeatur, & reliqua etiam diæta commodior, veluti ad ulcera fieri conſuevit, conſtituatur, ob vexationem ſcilicet in locis ex lapide factam. Inde verò præſervare hominem oportet, ne rurſus renes lapides infeſtentur.*

Proſper Alpinus alium modum eximendi calculos ſi- 16
ne inciſione, quo Ægyptii hodiè utuntur, deſcribit *lib. de medicina Ægyptior. cap.* 14. ligneam cannulam accipiunt longitudine octo digitorum, & craſſitie pollicis, quam colis ſive penis canali admovent, fortiter inflant; ac ne flatus ad interiora perveniat, altera manu extremum pudendi comprimunt, & conſtringunt. Foramen deinde cannulæ claudunt, ut virgæ canalis intumeſcat, & amplior fiat. Quo facto miniſter digito in anum poſito lapidem paulatim ad canalem virgæ, atque in ejus extremum deducit. Ubi præputio lapidem appropinquare ſentiunt, cannulam a virgæ canali ſubito amovent, atque hoc modo calculum ad olivæ nuclei magnitudinem ab Arabe quoque exſtractum fuiſſe, a ſe viſum narrat Alpinus citatus, qui & alium modum ab Arabe quodam uſurpatum ibidem recenſet. Habuit quaſdam cannulas magnitudine inæquales in modum muſici inſtrumenti, ſyringæ appellati, è ſubſtantia cartilaginea, quæ facilè dilatatur, harumque graciliorem primò in virgæ canalem immiſit quouſque ad veſicam pervenit, ac mox ore illam inflavit quantum potuit: poſt hanc majorem, & craſſiorem immiſit, eodemque modo inflavit; poſtea tertiam, & tandem quartam omnium maximam. Hoc modo dilatata virga, cum putaret viam calculo ſatis patulam, ægroto

rectè collocato, digitoque in anum immisso, calculum ad collum vesicæ, quo majoris cannulæ extremitas pervenit, deduxit, & eum in canalem detrudere conatus est. Quo facto altero cannulæ meatu ore excepto conatus est spiritum ad se trahendo lapidem simul extrahere. Mirùm verò, neminem apud nos idem experiri. Neque enim adeò difficulter os, & canalis vesicæ dilatari possunt, ut prima facie inexpertis apparet, cum multò latius in gravidis uteri corpus, & in partu os ejus extendantur. Et multò expeditius hoc modo eximeretur calculus, quàm urethræ incisione, quæ callum relinquit, ac proindè meatum urinarium duriorem, & angustiorem efficit.

17 Hactenus dictum quibus modis calculosè renibus, ureteribus, vesica, urethra minores elicere oporteat, quod si grandior lapis in vesica hæreat, in maximumque periculum, & extremum penè discrimen æger adducendus sit, omnis in sectione spes, quæ dubia. Non rarò siquidem cum calculo vitam ipsam aufert. *Igitur ubi ultima experiri statutum est*, ait Celsus *d. l. 7. cap. 26. ante aliquot diebus corpus præparandum est, ut modicos, ut salubres cibos, ut minimè glutinosos assumat, ut aquam bibat, &c. Cum eo venit, incidi super vesicæ cervicem juxta anum cutis plaga lunata, usque ad cervicem vesicæ debet, &c.*

18 Hæc est simplicissima curatio veteribus usitata, quam vulgò minorem apparatum vocare solent, quod paucioribus instrumentis peragatur. Sed in ea Aquapendens meritò reprehendit lunatam sectionem, quia ea transversi musculi penis amputentur, & plus intus, ac in profundo, quam par sit, incidi, ac meatus urinarius præteriri possit. Ipse verò, ut hodie etiam observatur, secundum ductum masculorum, & in medio eorum sectionem censet peragendam. Deinde, & hoc rectè monet, malè forcipes ab antiquis neglecta, & extractionem vel digitis, vel unco solùm tentatam fuisse, quorum utrumque parum tutum. Nam digiti non sufficiunt, per uncum verò extractio periculo non vacat, cùm lapis facilè sub unco effugere, & ab unco vicinæ partes lædi possint.

19 Hinc alius adhuc est secandi modus, qui quòd majori instrumentorum apparatu fiat, apparatus magnus dictus. Hunc Joannes de Romanis, Cremonensis medicus, qui circa annum Domini 1520. Romæ floruit, invenit, & usurpavit, eumque posteà ejus discipulus Marianus Sanctus cum instrumentis necessariis peculiari libello descripsit, atque ex eo in chirurgias suas transtulere Pareus, & Gourmelinus, & in suas institutiones Sennertus.

20 Hujus ratio ejusmodi est. Corpore ægri, ut in modo descripto a Celso præparato, ipse super mensam stabilem deductis, & complicatis genibus ferè supinus, ita collocabitur, ut ejus calcanea ferè nates contingant, manusque poplitibus extrinsecus subjiciantur. Tum verò habena duplicia cervice dependente crura tibiæ, & pedes firmiter vinciantur, & laqueo sic constrictus æger a valentibus ministris utrinque comprehendatur, & immobilis teneatur. Figura ægri ad sectionem hoc modo siti extat apud Pareù *l. 16. capit. 42.* tum cathetere gibba curvaturæ parte in longum paulò latiore rima fissus, cujus figuram loco allegato videre est, oleo inunctus in vesicam immittatur. Minister verò alter, qui ægri dextrum genu tenet, dextra manu scrotum paululum in dexteram partem ita attollat, ut chirurgus sine impedimento sectionem instituere possit. Tum chirurgus inter anum, & scrotum, non quidem per medium perinæum, sed sinistrorsum, qua parte catheteris fissura convertetur, duorum ab ano digitorum spatio, secundùm fibrarum rectitudinem scalpellum adiget, ejusque aciem in catheteris, qui in collo vesicæ est, rimam demittet, atque ita sectionem instituet, ut vulneris interna longitudo pollicis transversi latitudinem non multum excedat.

21 Mox per vulnus virgulæ argenteæ, seu ferramenta duo exigua, longa, teretia, in extremo leviter incurva, quorum alterum in extremitate obtusum, & leve est, alterum læviter cavatum, & bifurcatum, quæ ductores nominantur, quod reliquis instrumentis in vesicam immittendis ductorum loco sint, & loco allegato apud Pareum depinguntur, in catheteris rimam primò immittantur, deinde retracto cathetere in ipsam vesicam demittuntur. Tum inter hæc duo instrumenta, quæ sinistra manu firmiter teneat, chirurgus forcipem, quæ rostrum anatinum appellatur, dextera manu in vesicam immittat, qua calculum, si parvus sit, nullo negotio facilè extrahet. Si verò major, quàm ut per vulnus extrahi possit, vulnus ampliandum, vel deducto illo rostro anatino, vel dilatorio instrumento, ibidem depicto. Posteà rursus forceps aliqua vel recta, vel incurva in vesicam demittatur, eaque calculus comprehendatur, ubi comprehensus calculus fuerit, sensim in utrumque simul latus movendo extrahatur. Si plaga dilatata difficulter adhuc extrahatur calculus, chirurgus sinistræ manus junctos digitos indicem, & medium in anum immittat, & calculum ad cervicem vesicæ simul compellat.

Cavendum autem, ne sub forfice confringatur calculus, ideòque extractus diligenter contemplandus, & si vel alius calculus adhuc restet, is simili modo extrahendus, vel si quid detritum, instrumento instar cochlearis eximendum. Si tamen calculus major est, quàm ut per vulnus, etiam quantum potest dilatatum, extrahi possit forcipe per medium dentata Parei, vel alia potiùs Petri Franconis confringendus, & particulatim extrahendus. Videndum tamen, ne aliqua particula fracti calculi intus remaneat, sed omnes diligenter eximendæ sunt. 22

In fœminis quoque ratio extrahendi calculi similis pene est. In hoc tamen differt, quod fissus catheter, qui in vesicam per meatum urinæ demittitur, & super quem vesicæ cervix secatur, in fœminis non incurvus, ut in viris, sed potiùs rectus est. Ad hæc si quando propter extractionis difficultatem digiti subjiciendi sunt, quibus calculus ad vesicæ cervicem compellatur, mulieri per naturalia subjici debent, virgini tamen nunquam per naturalia, sed per anum, ut mari. 23

Tertius lithotomiæ modus, quo contra veterum sententiam non per perinæum, sed per hypogastrium, & membranosam vesicæ partem sectio instituitur, ab inventore Franconiana, quibusdam dicta est, uti prima a descriptore Celsiana, & ab eo, qui instrumentis eam illustravit, Guidoniana, proxima ab illo, qui etiamnum vivo inventore fusè eam descripsit, Mariana. Modus hic extrahendi calculum per membranosum vesicæ corpus, primùm usurpatus fuit, salute jam ægri desperata, partim temeritate quadam, partim artificio chirurgi Petri Franconis, qui tamen licèt ipsi feliciter successerit, posthac uti illa sectione prohibet. Quod miratur Roussetus, & variis exemplis probat vulneratam quoque vesicam sanari posse *leg. 3. de partu Cæs. cap. 6. 7. 8. & 9.* Idem prosequitur aliquot observationibus *in append.* Bauhinus. Sed audiamus primùm ipsam historiam. 24

Scribit Francus *cap. 33.* sibi aliquando infantem bimulum calculo vesicæ, magnitudine circiter ovi gallinæ laborantem oblatum fuisse. Cùm autem omnem, quam potuit diligentiam, ad calculum deorsum in collum vesicæ detrudendum adhibuisset, nihilque efficere potuisset, infans itidem a dicto calculo ita torqueretur, ac vexaretur, ut parentes illum libentiùs mortuum, quàm diutiùs in tanta miseria spiritum ducere cuperent; ipse verò interea exprobrationem sibi factam, quod calculum educere non potuerit, in malam partem interpretatus esset, tandem se calculum in inguine, & superiore ossis pubis parte, paulò è regione executurum apud se constituisset; quandoquidem calculus deorsum deduci non potuerit, se propterea eum, digitis in anum immissis, adeò in altum elevasse, dum ministrorum alter è latere opposito ventrem comprimeret, calculumque ad locum incidendum protruderet, ut eum ibidem exsecuerit, infantemque, tametsi summoperè debilitatum, nihilominus tamen restitutum, vulnusque sanatum fuisse. Hoc vel contra mentem authoris, qui stolidè se egisse fatetur, imitandum esse censet Roussetus pessimo consilio. Nam pro uno fortè servato, non sunt innumeri occidendi. Aphorismum Hippocratis cito *l. 6. aphor. 18. cui perfecta fuerit vesica, aut cerebrum, lethale est.* Quod rarò fallit. 25

Quare quartus calculum secandi modus ab eodem Francone inventus, & probatus, authoris nomen potiùs præferre meretur, & Franconianus appellari, quem ipse descripsit loco citato. Corpore ægri, ut dictum, ad lithotomiam parato, factaque supra itinerarium, ut vocat, sive ductorum incisione, turundam vulneri accommodatam imponit, nihilque præterea ea vice molitur, nisi fortè per se in vulnere compareat; tunc eum vel tenaculis instituto suo appropriatis, vel hamulis, qui hac in parte, ubi calculus æqualis, ac levis fuerit, maximè idonei, & commodissimi sunt, extrahit. Quod si verò calculus non ad vulnus prociderit, aut grandior fuerit, tum vulnus more solito obligat, ægrumque reponit, diebus aliquot post, ubi ægri melius habent, vulnusque suppuratur, nec febris adest, calculus itidem in vulnere comparet, ut plerumque contingit, tum eum, ut dictum, extrahit. Calculo verò ad vulnus non prorumpente, digitis in anum immissis, atque compressis abdominis musculis deorsum ad vulnus protrudit, quod eo tempore absque ullo periculo fieri posse dicit; quandoquidem intumefactiones, inquit, remiserunt, & urina semper liberè effluxit, præterquamquod etiam æger eo usque 26

exqui-

exquiſitam victus rationem obſervavit, nullaque inflammatio amplius in vulnere verenda eſt. Reliqua apud authorem ipſum legere eſt.

27 Poſteriores duas lithotomiæ ſpecies in uſu alicubi eſſe ignorat Beverovicis loco citato, ac multiplici experientia edoctus primam Celſianam ſecunda ut faciliorem, ita & quamvis ſecus nonnullis videatur, tutiorem eſſe judicat. Quæ cùm fuſius proſequutus ſit Pareus in chirurgia, & abſoluto tractatu de lithotomia veſicæ Fabritius Hildanus actum hic agere nolo. Atque hæc adduxi, ut pateat quam hic morbus ſit truculentus, quod incipiens vix curari poſſit, ait Galen. *de ſanit. tuend. cap. 6.* & ſi per annum duret, nullum curatum vidiſſe neque juvenem, neque ſenem fatetur, quia intemperies illa fit habitualis, quæ nullo modo poſtea removeri poteſt, adeòut Authores ferè omnes vel confugiendum ad ſectionem, tanquam ad ſacram anchoram, de qua nihil certi polliceri quis poteſt, cùm anceps ſit, ac dubium ſit remedium, aſſerant, vel, ut ego conſulo, ad Dei ſervos, ut eorum interceſſione, poſt invocatam ipſorum opem, miraculo calculus ejiciatur.

28 Quare teſtantibus medicis, ac chirurgis impoſſibilitatem ſecundùm artem extractionis hujuſmodi calculorum abſque ſectione, non quidem dubitativè, ut fieri ſolet in morbis, quorum qualitates internæ argui non poſſunt, niſi ex conjecturis externis, ſed aſſertivè, & ad evidentiam ex quo lapidem cum ſuis inſtrumentis tetigerint, & cognoverint per experientiam ejus qualitatem, ac magnitudinem non extrahendam, niſi cum ſciſſione, iis planè credendum eſt, quippè qui teſtantur de his, quæ pertinent ad ſuum exercitium ex ſæpè firmatis in aliis miraculis.

29 Ad 5. Cenſeo, non eſſe contra rationem miraculi, ſi ſanatus paulò ante reincidat in eumdem, vel alium morbum ut patet de S. Petronilla, quæ a S. Petro ſanata fuit, ut diſcumbentibus miniſtraret. Panvin. *in relat. S. Bonaventuræ par. 2. art. 6.* Caſtell. *de Cano: Sanct. qu. 6. §. quæro, an ſit contra rationem miraculi ſi ſanatus, &c.* Ubi etiam ait, nihil relevare, quod in dubio infirmitas paulò poſt reverſa, præſumatur ex prima cauſa procedere. Quia id habet locum in ſanatis ſecundùm ordinem naturæ, non autem in ſanatis miraculosè.

30 Ad 6. Licèt hujuſmodi partus difficultates ope remediorum poſſint evinci, aliquando tamen ex conjunctis accidentibus, vel ex ſui natura morbus eſt adeò pertinax, pervicaxque, ut remediis non frangatur, non cedat. Conſtat enim partus difficultatem eſſe difficillimæ curationis, cùm ex multis cauſis oriri poſſit, quas enumerat Ægineta *leg. 3. cap. 76.* inter quas recenſet, tanquam præcipuum locum tenentes eas, quæ ſe tenent ex parte fœtus, videlicèt quotieſcunque ille a naturali figura recedit, ut quo magis ab illa diſcedat, eo difficiliorem curationem reddat, ut docet Vid. *de curat. membr. l. 11. cap. 34.* Adeòque periculoſa eſt hujuſmodi partus difficultas, ut Authores periculoſa prognoſtica paſſim pronuncient. Siquidem Hyppocr. *9. aphor.* plura & quidem graviſſima mala ex hac matrem contrahere docet, & Mercurial. *de morb. mulier. leg. 2. cap. 2.* ſic ominatur: *Omnis figura non naturalis mala, & periculoſa.* Dicebat enim Hyppocrates *l. de natur. puer. Si fœtus exeat aliena figura, quàm decet, periculum ſemper imminebit, ne aut fœtus perdatur, aut fœmina & fœtus.* Idemque confirmat Sennert. *l. 4. pract. par. 2. ſect. 6. cap. 7. prognoſt. 1.*

Eòque magis, ſi vitium ſit in objecto, & fœtu, qui debet expelli, quod in numero, magnitudine, robore, figura, & ſexu conſiſtere poteſt. Si enim non unicus, ſed plures ſint fœtus, & præſertim, ſi, ut inquit Hyppocrates, uterque eodem tempore exitum quærat, ſi ſit fœtus magnus, vel ſecundùm univerſum corpus, vel ſecundùm partem aliquam, vel ſecundùm caput potiſſimùm, ſi ſit imbecillis, ut membranas diſrumpere non valeat, & proprium exitum ſibi ipſi parare, & adjuvare; nam in partu, ut ait Galen. *l. 5. aphor. 55.* duplex requiritur robur mulieris, & fœtus & multò magis ſi mortuus ſit, ſi ſit potius fœmina, quàm mas, & ſi malè figuratus deſcendat, proculdubio propter has cauſas inquit Euſtach. Rudius *l. 2. cap. 61.* ſemper partus difficilior evadit. Fœtus autem imbecillior evadit propter febres, medicum, & alia omnia, quæ mulierem ipſam imbecillem reddunt. Malè autem figuratur fœtus multis modis, & potiſſimùm quatuor. Nam vel exit pedibus, vel manibus, aut una, aut ambabus, vel obliquus, & in latera, vel duplicatur. Et hoc poteſt fieri tribus modis, ideſt ſecundùm manus & pedes, ſecundùm poſteriora, & anteriora, &c. Si vitium ſit in viis &c. ut iter fœtui non ſatis pateat, quod ſcilicet occipitio, vel ſincipite poſteriori pubis parti ita inhæreat, ut ſponte prodire nullo modo poſſit, & obſtetricis, vel miniſtri manus auxilium allatura propter anguſtiam eò pervenire nequat; quo fit, ut ſæpè & fœtus, & puerpera, intereat, & hæc eſſe una difficultatis partus ex magis præcipuis cauſis, aſſerit idem Rudius *l. alleg.* ubi concludit: Omnis autem partus difficilis periculoſus eſt, & ſi mulier quatuor diebus in partu laboraret, ut ait Avicenna, neceſſariò fœtus moritur.

Sed pro cauſarum diverſarum diſcrimine diverſimodè 31
prognoſticum fieri debet. Interdùm enim ſubdit Rudius, poſſumus tum matri, tum puero ſalutem prædicere. Interdum matris vitam, ſed pueri mortem. Nonnunquam è contra. Aliquando utrique mortem pronunciamus. Verbi gratia ſi fiat difficultas propter vitium expultricis, & matris febre correptæ, quæ tamen febris non fuerit valdè diuturna, nec ſit valdè acuta, poſſunt ambo ſervari. Si malum fiat vitio fœtus malè figurati, ſi exeat ſecundùm pedes, periclitantur. Si obliquè, & ſecundùm latera egrediatur, majus malum eſt, maximum, ſi exeat duplicatus. Quod ſi id fiat ſecundùm partes anteriores, & ventrem ipſum, fœtus de neceſſitate perit, & mulier maximè periclitatur. Quod ſi fiat vitio viarum, ſi ſecundæ denſæ, & valdè adhærentes ſint, ſi tandem fœtus exeat, ſervatur, ſed mater ob detentas ſecundas perire ſolet. Quod ſi oſſa pubis ſint latiora, & intus convexa, puer de neceſſitate peribit, & niſi in fruſtra concidatur fœtus, mater quoque peribit. Undè in hoc caſu forſitan melius eſt recedere, vel chirurgis totum opus relinquere. Demùm ipſe Rudius adducit pro unaquaque cauſa hujuſmodi difficultatum medicamenta, & præſidia.

Quare ſi applicata remedia non proſint partus difficul- 32
tati, & puerpera ita viribus ſit deſtituta, ut ejus ſalus perneceſſe periclitetur, & invocato aliquo Dei Servo, illicò fœtum ediderit incolumis, & quod mirabilius, abſque doloribus, miraculo puto id eſſe adſcribendum.

Quid verò de ſanatione è calculi doloribus cum illius de- 33
jectione per alvum, ſive ſeceſſum, interceſſione alicujus Servi Dei implorata? Indubitatum eſt, calculos, & lapides creari in inteſtinis, ac per ſeceſſa ſine dolore, vel abſque magno, excerni, ſicut audiviſſe refert Galen. *l. 2. cap. de l. affect.* ac de viſu tradunt Rhaſis ex Galeno *lib. 10. cap. 2. lit. X.* loquens de lapide in inteſtino colo, & in ano pinguium, Gentil. *in comm. ad cap. Avicen. lib. 4. fen. 1. tract. de febr. ſextena, & ſeptena*, Matth. de Gradib. *comm. ad cap. de colic. illiac.* Gilbert. Anglig. *l. 6. cap. de lapid. ren. & veſic.* Jacob. Carp. *in Iſagog. anatom. de colo inteſt.* Hieron. Mont. *l. 4. cap. 1. anat. morb.* Fernerl. *leg. 6. cap. 2.* Mercur. *l. 2. cap. 4. de execr.* Capinac. *pract. lib. 3. cap. 13. num. 60.* de calculo ad magnitudinem ovi gallinacei, Uvier. *lib. 4. cap. 16. de præſtig. demon. edit. 6.* de paulo majori ovo columbæ Marcel. Donat. *lib. 4. cap. 30.* loquentes de affectis dolore colico, Antonius Guayner. *cap. 1. tract. de calculo paſſ.* Jo: Annulca *comm. in 9. lib.* Raadalman. *cap. de lapid.* Scannar. *tract. 6. cap. 6. rubr. 19.* Jo: Franc. Pedemont. *cap. 1. ſum. 1. par. 4. addit. ad Meſ.* loquens de majoribus nuce in puero, & prægrandi ſicut ovium in cholerico, Briaſcarol. *in can. ad aphoriſm. 79. l. 4. Hyppocratis*, Scolkogr. *ad cap. 48. l. 1. Hollerii de morb. intern.* Paracelſ. *comm. ad cap. 4. tract. 4. de tartaro*, Jul. Cæſ. Scalig. *exerc. 108. num. 3. de ſubt.* Trincavel. *l. 20. c. 6. de nat. cur. part. hum. corp.* Gemm. *l. 2. cyelegn. pag. 76. & l. 2. c. 2. Coſmoper.* Valeſ. *comm. ad hiſt. 28. l. 5. epidem. Hyppocr.* Ferrand. *l. de nephrit. & lithiaſ.* Pareus *l. 24. cap. 19.* Berard. Burgenſ. *l. de calcul. & arthrid. pag. 118.* qui etiam *pagin. 90.* meminit de magno calculo inter inteſtinum rectum, & colum veſicæ, Salviſ. *annot. cap. 79.* Thom. à Vega *comm. ad l. 1. c. 5. de loc. affect.* Galeni, referens in Pedemontano conſpexiſſe fluxum lapideum ex anu, qui duravit per menſem, & magnitudinem quorumdam fuiſſe ovi, Beniv. *c. 19. de ſubd.* exemplificans in ſubſiſtente in inteſtino, iterque magna ex parte obſtruente propulſe ab alvo inſtar ovi columbini, adjuvante tamen virtute expultrice, licèt videretur non poſſe inde deduci, quia eſſet deligatus inteſtino, ejuſdemque tunicis, ipſiuſque craſſioris inteſtini aliqua cellula inhæreſceret, Fonſec. *l. 1. c. 5. de calcul.* narrans mulierem Mexicanam conſueviſſe lapides ex alvo per intervalla dejicere, quod medicus hiſpanus valdè miratus, quaſi miraculum ſcripſit, Iſajas Moſchiner. in annot. narrans excretionem octo, vel decem lapillorum inſtar ſilicum, majoremque avellanis coloris flavi maculis nigricantibus factam a muliere propè Burlagum, Petrus Foreſt. *ſchol. ad obſerv. 26. l. 4.* de altera, quæ rejecit lapillum rotundum paulò majorem ovo columbino, longo tempore durum permanentem, Crot. in epiſt. ad Thom. Jordan. *l. 4. conſ. & epiſt. Croten.* recenſens Canonicum Uratislavienſem plurimos calculos inſtar caſtanearum ejeciſſe per alvum, quos ſingillatim enumerat,

eorum verba referendo Schenkius *obſervat. med. leg. 3. de inteſtin. tit. inteſtinorum lapis, ſive tartarus obſerv. 1. pag. 370. cum tribus ſeqq.* eiſdemque relatis teſtatur Sennertus *med. pract. leg. 3. part. 2. ſect. 1. cap. 5.* & Zacut. *de medic. princ. hiſt. leg. 1. hiſt. 70. dub. 44. pagin. 122. col.*

34 Quibus accedunt tria exempla relata per Jo: Kercmannum, quæ leguntur tàm penes Schenkium *dict. obſ. 1.* quàm in noviſſima editione Theatri vitæ humanæ *tom. 1. v.rſ. Affectus tit. inteſtinorum affect. pag. 163. ſub lit. F.* Primum ſcilicet Baldaſaris Arnoldi Eccleſiaſtis Tergenſis annorum 63. cui grandis lapis paulatim creatus, teres, globoſuſque venulis albis, & luteis in colore ſpadiceo divertentibus rectum inteſtinum tranſverſus abſtraxerat, itaut in chirurgica manu eximendus fuerit, eoque pondere levato, ceſſaverint dolores colici, quibus dictus canonicus paſſim afficiebatur. Alterum Franciſci Frizi medici Patavini colicis doloribus crebrò obnoxii, qui, lapide ovi magnitudine per alvum excreto, liber in poſterum ab illis permanſit. Tertium Mauritii a Themen, qui ſingulis menſibus luna ſilente lapides quandoque majores, quandoque minores piſis rotundos, oblongos, & ſubaſperos per ſeceſſum ejicere conſueverat abſque moleſtia, interdumque etiam conglobatos arenulis inſtar arremoitis fulvos, & ſubduros, ſed leviores in pondere.

35 Ideòque non debet miraculo adſcribi, quod toties natura vi ſua expultrice effeciſſe docent tot celeberrimi ſcriptores.

36 Verùm ex eo, quod patiens cruciabatur maximis doloribus, dum mingebat, ſequitur, quod calculus fuerit in veſica, non autem in inteſtinis. Tum quia in his exiſtendo non potuiſſet producere ſimiles dolores, licèt valuiſſet comprimendo veſicam in ore impedire lotii egreſſum. Tum quia hujuſmodi dolor eſt peculiare ſignum exiſtentiæ calculi in veſica, ut tradit Fernel. *in phiſiol. lib. 7. cap. 13. ſub initio.* Et nihilominus id medicis, atque anatomicis relinquendum eſt. Miraculum enim poteſt probari non ſolùm per teſtes, qui miraculo præſentes fuere, ſed etiam per peritos medicos, vel chirurgos, qui non fuerunt præſentes miraculo, ſed perſpectis omnibus facti circumſtantiis, de quibus teſtes depoſuerunt, concludant ſanationem, vel factum non potuiſſe evenire ex cauſa naturali, & in neceſſariam conſequentiam cenſeant, miraculo eſſe adſcribendam, ut fuit concluſum in relatione S. Franciſcæ, & S. Caroli, & S. Ignatii in 1. mirac. & S. Thomæ de Villan.

37 Ad 7. Quod in hujuſmodi factis plenè comprobatis contineatur effectus miraculoſus ſupra vires naturæ, nullam habet dubitationem. Quia licèt natura poſſit dare lumen, auditum, loquelam corpori, non poteſt tamen illa dare corpori cæco, ſurdo, muto, utpotè quæ a privatione ad habitum non habet regreſſum. Nam & Salvator noſter Jeſus Dominus inter miracula, per diſcipulos Joanni renuncianda, hæc in primis expreſſit *Matth. 11. Euntes*, inquit, *renunciate Joanni, quæ vidiſtis, Cæci vident, ſurdi audiunt, &c.* Debet igitur actus illuminationis cæci, auditionis, & locutionis ſurdi ac muti referri ad ſecundum genus miraculorum, quæ naturæ viribus ſunt impoſſibilia ratione ſubjecti; quamvis ulterius, & in modo etiam verſetur miraculum, ſi cæcus, ſurdus, mutus &c. incontinenti, ſtatim ac invocaverint Dei Servum, viſum, auditum, loquelam recipiant. Et hujus generis miraculorum exempla paſſim leguntur in Canonizationibus, & in vitis Sanctorum.

CONSULTATIO XXVII.

Quinam cultus Beatis adhuc non canonizatis, præſtandus ſit?

1 SUnt qui aſſerant apud Luyſium Turrianum *in 2. 2. diſp. 17. dub. 7.* poſſe deferri omnes cultus, quos fideles Sancto canonizato deferunt. Quia tales cultus non ſunt reſtricti in Bulla beatificationis, ut ſupponunt, atque adeò poſſunt deferri etiam Beatis.

2 Alii cum eodem Turriano inquiunt, non poſſe præſtari, niſi ſolùm cultus, quos Pontifex in Bulla conceſſerit. Quia poteſt Pontifex illos reſtringere, & ideò obſervandum eſt, quod in Bulla beatificationis fuerit conceſſum, atque expreſſum. Ita Trullench. *l. 1. in dec. c. 9. dub. 5. num. 11.* Rocaf. *l. 2. in dec. cap. 9. num. 53.* Caſtel. *de cert. glor. Sanct. cap. 2. n. 11.* Molf. *tom. 1. ſumm. tr. 11. cap. 6. num. 51.* Dian. *par. 2. tr. 15. reſ. 55.*

3 Multi, qui propiùs ad veritatem acceſſerunt, reſpondent, quod quantum attinet ad cultum, beatificatio dicitur, & eſt quædam canonizatio particularis, eo quod limitetur ad certum genus cultus, necnon ad certum genus perſonarum. Conceditur enim communiter facultas perſonis certæ Provinciæ, aut Religionis, ut poſſint divinum Officium recitare, vel miſſam celebrare certo die, quæ reſtrictio minimè fit circa Sanctum canonizatum. Et quamvis aliquando in canonizatione alicujus Sancti non obliget Eccleſia ad recitandum Officium illius Sancti, ſcribitur tamen ille in catalogo Sanctorum, & aliqui cultus poſſunt illi deferri a tota Eccleſia, v. g. quod eorum imagines collocentur in Templis: quod poſſint in eorum memoriam Templa Deo dicari: quod eorum reliquiæ poſſint etiam in Templis coli, ac ſimilia, quæ deferri non poſſunt Beatis. Deinde de eo, qui eſt canonizatus poteſt Religio, cujus Patronus eſt, vel Titularis abſque ſpeciali facultate recitare Officium, & Miſſam celebrare, tanquam de duplici, etiam per Octavam. Quod tamen de Beato non licet, ſine ſpeciali facultate Summi Pontificis.

Plures non longè aberrarunt a ſcopo, dum ajunt primò, certum eſſe, quod de Beato, de quo cum reſtri- 4
ctione per verbum *tantùm*, vel *ſolùm*, aut *dumtaxat* data eſt facultas celebrandi in uno Conventu alicujus Religionis, non liceat, neque poſſit in tota Religione celebrari. Quia excederetur facultas Pontificia.

Secundò, certum etiam eſſe, inquiunt, quod attentis 5
privilegiis Regularium, licitum ſit illis in tota ſua Religione celebrare Miſſam, & Officium de Sancto, aut de Beato, de quo abſolutè, ac ſine reſtrictione aliqua data eſt facultas Pontificia in certo, ac determinato Conventu talis Religionis de illo celebrandi. Ita Quintanadvegna *tom. 2. tract. 2. ſing. 15. & 16.* Jo: a Cruce *in epit. l. 2. cap. 4. concl. 3.*

Tertiò, valdè probabile putant, quod privilegia com- 6
municationis conceſſa Regularibus, per quæ gratiæ, & favores conceſſi uni Conventui illorum, extendantur ad omnes alios eorum Ordinum Conventus, non ſint revocata per decreta Urbani VIII. aut aliorum Pontificum, & ideò valdè probabile eſſe, dicunt, quod omnes Conventus alicujus Religionis poſſint Miſſam, & Officium dicere de Sancto, aut de Beato, cujus Miſſæ, aut Officii celebratio ſine reſtrictione conceſſa eſt a Sede Apoſtolica alicui ſpeciali Monaſterio dictæ Religionis, ea ratione quia decreta Urbani VIII. aut aliorum Pontificum nullam habent clauſulam derogativam prædictorum privilegiorum.

Quartò, quod no ex eo, quod præcisè quis declare- 7
tur Beatus, conceditur præcisè facultas de illo Miſſam dicendi, aut Officium, ſed ſolùm appellandi illum Beatum, ut fuit obſervatum in beatificatione Aloyſii Gonzagæ, teſte Turriano *d. diſp. 17. dub. 3.* & Trullench. *loc. cit. cap. 9. dub. 5. num. 3.*

Non licere autem Beatum invocare in publicis Lita- 8
niis tradunt nonnulli ſaltem in eo caſu, quo in decreto beatificationis non fuerit expreſſum, ut de illo Beato celebrari poſſit Miſſa, aut divinum Officium recitari. Quia in dicto caſu excederetur facultas a Summo Pontifice conceſſa. Licitum tamen eſſe, ajunt, invocare in publicis Litaniis Beatum eo die, quo eſt conceſſum, ut de illo dicatur Miſſa, & Officium, minimè verò in aliis, in quibus eſt id prohibitum. Quia, quamvis in Bulla beatificationis non exprimatur, poſſe Beatum in publicis Litaniis invocari, hoc tamen ipſo videtur conceſſum, dum conceditur id, quod in eodem genere majus eſt, ut Miſſæ ſacrificium, atque Officium. E contra ſi in aliis diebus eſt prohibitum Miſſam, & Officium pro dicto Beato celebrare, conſequenter erit quoque prohibitum, illum in publicis Litaniis invocare. In his enim materiis facultates Pontificiæ potius ſunt reſtringendæ, quàm ampliandæ.

Sic etiam quando Pontifex concedit ſacerdotibus ali- 9
cujus Religionis, ut certo die dicant Miſſam de aliquo Beato, non poſſunt eadem die dicere officium de communi Pontificum de dicto Beato. Quia ſunt diverſa, nec unum includitur in alio.

Si verò concedat Pontifex Sacerdotibus alicujus Reli- 10
gionis, ut in die obitus Beati celebrent Miſſam & Officium de illo, non poſſunt id facere per totam octavam, ſi facultas conceſſa ſit reſtrictiva pro die obitus tantùm. Quia expreſsè id negat Pontifex. Si facultas non ſit reſtrictiva, nec quidem poſſunt in dicto caſu, niſi aliàs Beatus ſit Patronus, Titularis, aut Patriarcha Religionis, cui conceſſa eſt dicta facultas ſine reſtrictione. Prima pars patet. Quia, ut per octavam dicatur Miſſa, & Officium, neceſſarium eſt, ut in decreto beatificationis, aut aliter exprimatur. Secundo. Quia quod dicatur Miſſa, & Officium in die obitus, ac etiam per totam octavam eſt privilegium conceſſum omnibus Sanctis Patronis, Titularibus, aut Patriarchis, ſeu Fundatoribus

cujuſ-

cujuſvis Religionis, ut conſtat ex Bulla Gregorii XIII. appoſita in Breviario Romano, ut per Granad. *contr.* 1. *de fid. tract.* 7. *diſp.* 4. *ſect.* 1. *num.* 10.

11 Certumque eſt, quod quando in Bulla beatificationis alicujus Beati concedit Pontifex facultatem dicendi Miſſam, & officium certis perſonis, & non aliis, non licèt aliis hæc dicere. Quia tunc Pontifex expreſsè reſtringit facultatem ad certum genus perſonarum, atque adeò illæ ſolùm, & non aliæ poſſunt Miſſam, & officium de illo Beato dicere.

12 Pariter certum videtur, quod quando conceditur facultas certis perſonis, v. g. alicujus Religionis, vel Provinciæ, aut Civitatis celebrandi Miſſam de aliquo Beato, & expreſsè non negatur aliis, nequeunt alii Sacerdotes ſæculares, vel Regulares dicere Miſſam, & officium proprium illius Beati. Quia excederent facultatem conceſſam. Longèque probabilius cenſetur, & conformiùs Decretis Pontificiis, non poſſe quemlibet Sacerdotem ex non recenſitis in Bulla beatificationis dicere Miſſam votivam, aut officium votivum in honorem illius Beati, pro quo Sedes Apoſtolica conceſſit Sacerdotibus alicujus Religionis facultatem dicendi Miſſam, & officium proprium in aliquo certo die. Tum quia aliàs Canonizatio, & beatificatio in nullo differrent. Et tum quia non ſolùm olim, ſed nuper etiamſi id decrevit S. Rituum Congregatio, quæ die 5. Octobris 1652. *cenſuit, ac declaravit, ſi Sanctiſſimo placuerit, non potuiſſe, neque poſſe tàm ſæculares, quàm Regulares cujuſcumque Ordinis, & Inſtituti, etiam Societatis Jeſu, excedere limites Indultorum Sedis Apoſtolicæ ſuper beatificationibus, præſertim in celebratione Miſſarum, & officiis cum Octavis, niſi hoc expreſsè Sedes Apoſtolica eis indulſerit. Et, facta relatione per Cardinalem Cornelium, Epiſcopum Albanenſem die 16. Decembr.* 1652. *Sanctitas ſua approbavit, & ſic, ut præmittitur, ſervari mandavit.*

13 Minùſque poſſunt alii Sacerdotes, quibus non eſt conceſſa facultas dicendi Miſſam de aliquo Beato, illam dicere in caſu, quod id petant Sacerdotes illi, quibus hujuſmodi facultas conceſſa eſt. Quia excederent facultatem ſibi conceſſam, cùm aliàs omnes alii Sacerdotes tàm ſæculares, quàm Regulares poſſent Miſſam de Beato celebrare, ſi ad id rogarentur a Regularibus, quibus hæc facultas ſolùm eſt conceſſa. Unde neque etiam ad cantandum ſolemniter Miſſam poteſt alius Sacerdos ſubrogari; quia in tali licentia ſtandum eſt præcisè verbis conceſſionis, ſine qua non licet deferre illum cultum publicum alicui perſonæ ex prohibitione juris communis, quæ ſolùm intelligitur, quantum ſonat licentia, & conceſſio, & non amplius.

14 Nec quando aliquibus Sacerdotibus conceditur facultas celebrandi Miſſam de aliquo Beato in aliqua determinata Eccleſia, licet adhuc celebrare in aliis. Quia non licet publicum cultum alicui deferre, niſi juxta facultatem a Summo Pontifice conceſſam. Facultas autem conceſſa eſt certo loco, atque ad illum limitata, ac proindè in quocumque alio loco eſt illicitum. Peccaretque mortaliter Sacerdos, ſi celebraret in aliis Eccleſiis, etſi ſemel id faceret. Quia hujuſmodi loci mutatio, etiamſi ſemel fiat, eſt omninò contraria Decreto Pontificio, & cùm ſit in materia graviſſima, eſſet lethale.

15 Quod ſi in Bulla beatificationis concederetur, ut tali die in tali Eccleſia liceret celebrare Miſſam de tali Beato, poſſunt quidem omnes Sacerdotes tàm ſæculares, quàm Regulares ibi celebrare. Quia tunc ſolùm datur reſtrictio ex parte loci, non autem ex parte perſonarum.

16 Quando verò concedit Pontifex, ut in die obitus Beati celebretur Miſſa de illo, non licet transferre illum diem, & in alio celebrare, ſi translatio feſtivitatis fiat omninò ex mera voluntate; liceret verò, ſi fieret ob aliquod legitimum impedimentum, ob quod juxta rubricas Breviarii Romani transferri debent Sanctorum feſtivitates. Tutius tamen eſt in hac re conſulere Sac. Rituum Congregationem.

17 Non autem licet, quando primùm conceditur facultas celebrandi Miſſam pro aliquo Beato, quaſi pro initio feſtivitatis, illam celebrare ante diem a Pontifice præfixam. Quia per id omninò contravenitur decretis Sac. Congregationis. Unde in tali caſu non celebrantur Miſſæ, ſed ſtatim, ac innoteſcit diploma Pontificium, pullantur campanæ, & cum præſentia Epiſcopi cantatur ſolemniter hymnus: *Te Deum laudamus* ante Imaginem, & altare Beatificati, & in fine dicitur Oratio, v. g. de communi Confeſſorum non Pontificum. Et ita fecerunt Patres Societatis Jeſu in beatificatione B. Franciſci Borgiæ, & Clerici Regulares pro B. Cajetano, & B. Andrea.

18 Poſſe autem deferri Beatorum Imagines, aut Reliquiæ in ſolemni proceſſione, & in Templo, aut altari collocari, cum lumine, dipingi &c. affirmat Jo: de S. Thom. 2. 2. *diſp.* 9. *art.* 1. Quare, ait, iſta damnanda non eſſe, etſi in decreto non exprimantur. Quia videntur quaſi connexa cum celebratione Miſſæ, ac recitatione officii. Sic enim in eorum honorem Sacrificium, & officium Deo offertur, & per ſe eſt connexum, quod in Templo, & altari, ubi tale Sacrificium, & officium dicitur, ſpeciali ſigno honoris ejus imago collocetur, in cujus honorem talis publicus cultus exhibetur.

Hanc ſententiam non carere difficultate, fatetur Diana *part.* 10. *tract.* 2. *reſ.* 21. at Leandro *part.* 1. *in deciſ. tr.* 7. *diſp.* 2. *quæſt.* 23. non ſolùm probabilis, ſed etiam certa videtur, præcipuè ſi loquamur de Beatis, de quibus per conceſſionem Apoſtolicam poteſt Miſſa, & officium celebrari. Quia, inquit, hæc invaluit apud omnes Provincias conſuetudo, quam ſemper toleravit Eccleſia, ut præfatis ſignis oſtenderetur quis eſſet beatificatus. Idque tenent Palaus, Sanchez, Bonacina, Granadus, & alii, quos refert idem Leander *loc. cit.* 19

Poſſe tandem licitè Epiſcopum inſtituere diem feſtum alicujus Beati, negat Diana 3. *part. tract.* 5. *reſ.* 9. cum multis: affirmant Suarez, Fagundez, Palaus, Trullench. Granadus, & alii, quos ſequitur idem Leander *loc. alleg. qu.* 24. ubi probabilius id cenſet. Quia ait, revera, poteſt inſtituere diem feſtum Sancti Canonizati. Ergo etiam poteſt & beatificati. Nam hic etiam eſt Canonizatus, licèt minori pompa, & apparatu. 20

Legiſti, mi lector, ſententias Authorum, quæ an olim fuerint probabiles, an certæ, nil curandum, cùm in hac re Sac. Rituum Congregatio, habita coram Sanctiſſimo Alexandro VII. ſuper cultu Beati nondum Canonizatis, præſtando, ediderit plura decreta, quibus præfatæ ſententiæ vel corriguntur, vel abrogantur. Illa ſunt tenoris ſequentis. 21

Ad aures Eminentiſſimorum Patrum Congregationis Sacrorum Rituum plures devenerunt, qui patrantur Indultorum exceſſus in materia præſtationis cultus Beatis adhuc non Canonizatis. Quamobrem eos eliminare, ac ne in futurum inducantur, providere ſtudentes, ad infraſcripta devenerunt decreta. 22

Quod eorumdem Beatorum Imagines, etiam non principaliter, & uti ſupplices appoſitæ, ſimulacra, picturæ, tabellæ, aut Scripturæ, eorum præclara geſta repræſentantes, aut referentes, in Eccleſiis, & Oratoriis quibuſcumque, & præſertim in quibus Miſſæ Sacrificium, vel alia divina Officia peraguntur inconſulta Sede Apoſtolica, nullo pacto exponantur. 23

Quod eorumdem Beatorum Imagines, Simulacra, pictaſque tabellas in Eccleſiis poni, & coli poſſe, in pariete tantùm, non autem ſuper altari collocandi facultas tributa cenſeatur. 24

Quod ſi conceſſa fuerit per eamdem Sedem Apoſtolicam Altarium erectio, non tamen ob id Miſſam, & Officium de prædictis Beatis celebrandi, vel recitandi facultas tradita præſumatur. Etenim ſpecifica, & expreſſa conceſſio ſuper his præcedere debet. 25

Ubi in uno loco cultus fuerit conceſsus, non extendatur, inconſulto Pontifice, ad alium locum, quavis alia concurrente authoritate. 26

In locis, ubi Beatos prædictos ab omnibus coli permiſſum fuit, non inde publica Officii recitatio permiſſa cenſeatur, ſed tantummodò privata, nec ſatisfactoria præcepto recitationis, niſi quoad illos, quibus Sedes Apoſtolica de hoc indulſerit. 27

Miſſæ pariter, quæ fuerint indultæ certis perſonis, nempè presbyteris regularibus, vel ſæcularibus alicujus loci, vel Monaſterii, ſeu presbyteris, alicujus Eccleſiæ ſervitio præcipuè addictis, a confluentibus Sacerdotibus, quavis dignitate, etiam Cardinalatus inſignitis, minimè celebrentur. 28

Dies feſti in Beatorum eorumdem memoriam non celebrentur, niſi ſpeciali indulto Apoſtolico proviſum fuerit. 29

Eorumdem nomina in Kalendariis non apponantur, niſi ilius tantùm loci, earumque perſonarum, in quo, & a quibus cultus cum Officio, & Miſsa celebretur. 30

In quibuſvis Eccleſiaſticis precibus, etiam in Oratoriis privatis recitandis, particularia eorumdem ſuffragia non apponantur, vel recitentur. 31

Publicis in precibus, præter indultas, & a Sede Apoſtolica approbatas, iidem Beati non invocentur. 32

Eorumdemque Reliquiæ in proceſſionibus minimè circumferantur. 33

Sacra tamen Congregatio præſentibus declaratione, & juſſione removere non intendit cultum Beatis per communem Eccleſiæ conſenſum, vel per immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum ſcripta, vel temporis centum annorum metam excedentis ſcientiam, ac tolerantiam Sedis Apoſtolicæ, aut Ordinariorum hactenus præſti- 34

præſtitum, ac certis modo, & forma ab eo tempore exhibitum. Verùm ſi a centum annis citra cultus hujuſmodi aliqua ex parte conſiterit actus, & extenſus, eo caſu S. eadem Congregatio eumdem in priſtinum reduci jubet, prout quemvis cultum extra caſus prædictos ad expreſſa tantùm verbaliter in Apoſtolicis indultis omninò revocari mandat ſub pœnis, &c.

35 *Firmis quoque remanentibus decretis, nempè, ne Beati in Patronos eligantur, ne eorum natalitia cum Octavis celebrentur, & aliis quibuſcumque a Sacra Congregatione hactenus emanatis, quæ præſenti decreto renovantur.*

36 *His autem Sanctiſſimo relatis, & in Sacra Congregatione Rituum ordinaria habita coram Sanctitate ſua per Eminentiſs. & Reverendiſs. D. Cardinalem Sacchettum accuratè perlectis, & maturè diſcuſſis, Sanctitas ſua ea approbavit, & pro omnimoda eorumdem obſervatione mandavit typis imprimi, ad valvas affigi, & publicari, ut elapſo termino ſex menſium a die publicationis eorumdem, omnes, & ſingulos afficiant, & arctent, ac ſi omnibus, & ſingulis eadem exhibita, vel perſonaliter præſentata, intimata, ſeu notificata fuiſſent. Induſitque locorum Ordinariis, ut authoritate Sedis Apoſtolicæ poſſint, immò debeant, ſæculares, & Regulares quoſcumque, quantumvis exemptos, etiam Societatis Jeſu, Sancti Antonii Viennenſis, & Sancti Joannis Hieroſolymitani, ac reliquos omnes ſpeciali expreſſione indulgentes, etiam ſub cenſuris compellere.*

37 *Cùmque aliqui nulli ſubdantur Epiſcopo, qui eos, ſi exceſſerint, coercere valeat, eo caſu a Sedis Apoſtolicæ Nunciis, ſi aderint, ſin minùs ab Archiepiſcopis, in quorum Provinciis, vel ab Epiſcopis Romano tantùm Pontifici ſubjectis intra, vel propè quorum Diœceſis limites eorum Eccleſiæ, vel Monaſteria ſita fuerint, tamquam a Sede Apoſtolica delegatis, ad hujuſmodi decretorum obſervationem prædicti omninò cogantur. Die 27. Septembris 1659. Jul. Epiſcop. Sabinenſis Card. Sacchettus, Franciſcus Maria Phœbeus Sac. Rituum Congregat. Secretarius.*

CONSULTATIO XXVIII.

An, & quatenus res geſtæ, egregia facinora, miracula, aliave hominum, qui cum opinione Sanctitatis è vita diſceſſerunt, poſſint in lucem edi, typiſque mandari?

1 MOlfeſius *conſ.* 45. *a num.* 51. & Trullench. *lib.* 1. *in decal. cap.* 9. *dub.* 6. *num.* 19. tradunt, licitum ſemper fuiſſe, omnes res geſtas inſignium in Sanctitate virorum ſtatim poſt illorum obitum colligere, & in lucem dari ex praxi, ac uſu univerſalis Eccleſiæ a temporibus Apoſtolorum, ut poſteri imitarentur eorum vitam.

2 Verum & in hac re obſervandum omninò eſt decretum Urbani VIII. qui in eiſdem ſuis Conſtitutionibus, ſeu decretis, quæ incipiunt, *Sanctiſſimus, & cœleſtis Jeruſalem*, libros eorumdem hominum, qui ſanctitatis, ſive martyrii fama, vel opinione celebres è vita migraverint, geſta, miracula, vel revelationes, ſeu quæcumque beneficia, tanquam ipſorum interceſſionibus a Deo accepta continentes, ſine recognitione, & approbatione Ordinarii, Theologis, aliiſque piis viris in conſilium adhibitis, peracta, & negotio inſtructo ad Sedem Apoſtolicam deinde tranſmiſſo, ejuſque reſponſo non expectato, imprimi prohibuit. Cùm tamen in dies eos prælo dari, non obſtantibus eiſdem Conſtitutionibus, compertum ſit Sac. Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium ſupremæ, & univerſalis Inquiſitionis literis circularibus, quas ordinariis direxit, omnia, & ſingula in eiſdem Conſtitutionibus contenta adamuſſim ſervari, alioquin qui typis in poſterum excludentur, ipſo facto abſque alia declaratione pro libris prohibitis haberi præcepit. Tenor verò literarum eſt hujuſmodi.

3 *Illuſtre, e Reverendiſſimo Signore, come fratello. Oſſervandoſi, che alla giornata eſcono alla luce diverſi libri, i quali contengono la vita, e l' azioni di varj fedeli morti con opinione, e fama di ſantità, e di grazia, e anche tal volta di miracoli attribuiti a' medeſimi, nè ſi pratica nella pubblicazione di eſſi ciò, che è ſtato da queſta Sacra Congregazione altre volte in queſta materia decretato ſotto a' 13. di Marzo del 1625. e a' 5. di Luglio del 1634. comanda la Santità di Noſtro Signore col parere di queſti miei Eminentiſſimi Colleghi generali Inquiſitori, che nell' avvenire puntualmente ſi oſſervino i predetti decreti, e dichiara, che i libri, i quali nelle predette materie uſciranno alla luce ſenza che ſi ſiano preciſamente oſſervate tutte, e ſingolarmente le coſe contenute in eſſi, ſi avranno* ipſo facto, *e ſenza altra dichiarazione per prohibiti. Significo ciò a V. S. acciocchè in coteſta ſua Dioceſe invigili per l' oſſervanza, e le priego contento. Di Roma a' 13. d' Aprile del 1658. Di V. S. come fratello, il Cardinal Barberino.*

CONSULTATIO XXIX.

An Canonicus, diſpenſatus ſuper ætate, cenſeatur diſpenſatus a promotione ad Subdiaconatum, & uſque ad quem annum, & in quam pœnam incidat, ſi non promoveatur?

VIdetur, quod donec ſit idoneus ad ordinem ſuſci- 1
piendum, cenſeatur acceſſoriè diſpenſatus, ut non promoveatur, quia una diſpenſatio ſine alia ſuſtineri non poteſt. Ita Rebuf. *in prax. benef. part.* 2. *tit. de non prom. intra ann. num.* 15. & alii, quos congerit Barboſ. *de Can. cap.* 16. *num.* 18. Sed poſtquam pervenerit ad ætatem idoneam Subdiaconatui viginti duo annorum tenetur ordinem ſuſcipere, & cogi poteſt, ut declaratum tradit Garz. *de benef. part.* 3. *cap.* 4. *num.* 7. quam declarationem refert per extenſum Barboſ. *ad Concil. ſeſſ.* 22. *cap.* 4. *num.* 6. *de reform.* & conſonat ſtylus Datariæ, quæ huic diſpenſationi addit decretum in diſpenſatione, quod cùm primum vigeſimum ſecundùm ſuæ ætatis annum attigerit, ad Subdiaconatus Ordinem ſe promoveri facere omninò teneatur, alioquin Canonicatus, & præbenda vacent eo ipſo, ut latiùs in formula relata a Pirro Corrado *in prax. diſp. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 40.

Hujus ſtyli ratio eſt, quia annus promotionis currit 2
Canonico a tempore, quo fit idoneus ad Canonicatum, & ſic ab initio anni vigeſimi primi, quæ eſt ætas legitima ad obtinendum Canonicatum Subdiaconalem, quando Ordines ſunt jam diſtincti, quidquid ſit ubi adhuc non eſt facta diſtributio ad cumulata per Barboſ. *dict. tract. de Canon. cap.* 13. *num.* 9. ubi refert authoritates, & deciſiones.

Propter hujuſmodi ſtylum, videtur hunc diſpenſatum, 3
qui neglexerit promoveri anno vigeſimo ſecundo, amiſiſſe Canonicatum. Quia licèt pœna juris ſit ſola amiſſio dimidiæ partis diſtributionum juxta *Clem. Ut ii de ætat. & qualit.* tamen cùm in decreto dicatur, quod Canonicatus vacet eo ipſo, ſi non promoveatur, incidiſſe videtur in privationem ipſo facto, quatenus hoc Decretum Datariæ ſit ſubaudiendum in diſpenſatione etiam fundatoris, veluti poteſt dubitari, quia ſtylus Datariæ in beneficialibus facit jus, cum quo præſumuntur fundatores beneficiorum ſe velle conformare ad tradita per Lotter. *de re benef. lib.* 2. *quæſt.* 27. *num.* 67. Unde non requiri ſententiam tradit Navar. *cap.* 25. *num.* 118. Rebuf. *in prax. tit. de non promot. num.* 72. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 101. *in fin.* Sanchez *conſil. l.* 2. *cap.* 2. *numer.* 1. & communem ait Garz. *par.* 11. *cap.* 10. *num.* 28. quia non eſt pœna; ſed conditio reſolutiva.

Quamvis hoc caſu non adſit monitio ſub pœna pri- 4
vationis ab ordinando neglecta, quam potuit ei facere Ordinarius, ut ſæpè reſolvit Sacra Congregatio Concilii apud Barboſam *de Canonic. dict. cap.* 16. *num.* 20. licèt hæc non importet privationem ipſo jure, ſed requirat ſententiam, ut ibidem ſubdit. Quod etiam tenet Henriquez *lib.* 10. *cap.* 23. *§. ult.* Zerol. *in prax. part.* 1. *v. beneficium §.* 4. Sahagun. *in c. fin. de ſequeſtr. poſ. num.* 81. Mulan. *part.* 1. *tit.* 1. *quaſt.* 9. & declaravit Sacra Congregatio Concilii, quæ in Maceratenſi 17. Aprilis 1666. cenſuit, in hoc caſu ſtandum eſſe in decretis, nempè requiri ſententiam. Quia tamen agitur de controverſia, quæ ſæpius occaſione diſpenſationum, aut fundationum ad praxim deduci poteſt, atque in exemplum trahi, ideò mihi videtur non abs re eſſe, hoc dubium iterùm ad trutinam revocari.

CONSULTATIO XXX.

An Eccleſiaſtici poſſint aperire novum furnum in præjudicium Baronis, habentis ab immemorabili, & ex concordia cum illis inita jus prohibendi ſubditis, ne alibi, quàm in ſuo furno panem coquant? Et an impediens Eccleſiaſticos poſſit excommunicari?

REſpondendum cenſeo negativè, ſed dictum Baro- 1
nem manutenendum eſſe in pacifica poſſeſſione contra omnes, ut dixit Rot. *dec.* 50. *num.* 21. *par.* 2. *div.* & in Avenionenſi, ſive Auriacenſi molendini 14. Decembr. 1646. coram Veroſpio.

Maximè attentis, & conſuetudine, qua omnes alii Ba- 2
rones ejus anteceſſores hoc jus prohibendi ſuis ſubditis habuerunt. Novar. *de gravam. vaſal. gravam.* 58. *num.* 1. & 5. & *gravam.* 59. *num.* 34. de Marin. *quotid. reſ. cap.* 119. *num.* 3. *part.* 2. Theſaur. *dec.* 16. *num.* 13. ac prohibitionibus diverſis temporibus publicatis a dictis Baronibus cum acquieſcentia, ac obedientia ſubditorum, controvenientiumque punitione, Rot. *dec.* 616. *n.* 1. *p.* 3. *rec.*

Non

3 Non obstat, quod hujusmodi prohibitio non comprehendat Ecclesiasticos. Tum quia stante dicta consuetudine, quæ inducit in Barone, ejusque ministris bonam fidem, non possunt propterea, quatenus in aliquo contra Ecclesiasticos deliquissent, censuris innodari, ut in terminis respondit Anton. *variar. lib. 1. ref. 65. num. 56.* Tum quia intervenit in hoc casu transactio, sive concordia inter Baronem, & Ecclesiasticos, qui ab illo receperunt in ejus sylvis jus lignandi, ille ab illis hoc jus prohibendi, quæ transactio fuit etiam servata contra Ecclesiasticos cum dictis prohibitionibus, ne furnum aperiant, ac panem alibi coquant. Quamobrem, uti a tanto tempore, cujus non extat memoria, pro bono pacis fuerit usque adhuc observata, non debet modo in controversiam deduci, Rot. *dec. 157. num. 11. par. 8. rec.*

4 Præcipuè cùm ex lapsu tot annorum, quo observata fuit, præsumatur etiam interveniſſe omnes solemnitates, & beneplacitum Apostolicum, Coccin. *dec. 301. num. 2. & 3.* Otthob. *dec. 240. num. 12.* Quamvis in dicta transactione id non fuerit forsan reservatum, sive enunciatum, Rota *dec. 256. num. 2. part. 8.* Seraph. *decis. 1042. num. 3.* Quod non excluditur a Constitutione 157. Urbani VIII. quæ tollit præscriptionem contra Ecclesiam, & Ecclesiasticos, quia non tollit præscriptionem centenariam completam ante illius promulgationem, ut in hoc casu: ibi, *non intendens autem per præsentes tollere centenariam*, & censuit Rota in Romana prætensæ devolutionis Palatii 18. Junii 1657. coram Albergato, §. *quia ponderatum fuit.*

5 At nihilominus tenendum est, posse hujusmodi furnum aperire, ut sæpiùs decrevit Sac. Congregat. Immunitatis, ut ex subjectis declarationibus: *Episcopus potest aperire furnum ad effectum* di spianare il suo grano, *14. Decembris 1649. in Urbinatensi, in Nucerina die 26. Januarii 1650. in Forosempronien si die 23. Augusti 1633.*

6 *Ecclesiastici non possunt cogi ire ad certum furnum, 13. Julii 1637. in Fanensi, Clerus potest habere furnum proprium, eoque uti, seu locare personæ sibi benè visæ, 9. Martii 1632. in Eugubina.*

7 *Item, & idem. Furnus Ecclesiasticorum gaudet exemptione, 20. Martii 1630. in Nuscana.*

8 *Et Nuncius Neapolitanus provideat circa furnos Regularium, ut illis utantur, pro suo usu tantùm 4 Decembris 1628.*

9 Quia est contra libertatem Ecclesiasticam, contra quam nulla induci potest consuetudo, ut sæpè decantavimus. Et concordia non est approbata a Sede Apostolica, estque concordia *cap. non minùs, & cap. adversus de immun. & cap. quamquam de censib. in 6.*

CONSULTATIO XXXI.

1 *An Clericus primæ tonsuræ deprehensus a Curia sæculari in flagranti crimine in habitu laicali, gaudeat privilegio fori, si non incesserit in habitu, & tonsura, nec inserviverit Ecclesiæ?*

2 *Ubi, & quid de Clerico non beneficiato, solito tamen Ecclesiæ inservire, & in habitu, & tonsura incedere, si noctu, vel interdiu in habitu laicali deprehendatur cum armis, vel in alio flagranti crimine?*

3 *Et an Clericus non incedens in habitu, & tonsura, vel aliàs non habens qualitates cap. 6. sess. 23. Concil. Trident. licet amittit privilegium fori, ita etiam privilegium Canonis amittere censeatur?*

1 REspondeo ad primum negativè. Quia de jure novo Sacri Concilii Tridentini *cap. 6. sess. 23. de ref.* ut Clericus primæ tonsuræ, vel in minoribus ordinibus constitutus gaudeat privilegio fori, necessarium est, ut Clericalem habitum, & tonsuram deferat, simulque de mandato Episcopi alicui Ecclesiæ inserviat.

2 Quæ dispositio procedit, etiamsi Clericus hujusmodi non fuerit ab Episcopo prænonitus, ut habitum, & tonsuram deferat. Nam quidquid sit de jure communi, certum est in terminis Concilii, monitio non est necessaria, ut deducit Gratian. *discept. 441. num. 8.* Menoch. *cons. 912. num. 34.* ubi alii. Et ad hunc effectum requiritur servitium assiduum, adeòut non sufficiat tertiò, aut quartò inservire. Quia verba Concilii important actum continuum, Menoch. *loc. allegat. num. 70. & de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 76. num. 38.* Carol. de Grass. *effect. Cler. effect. 1. num. 1182. & seq.* Nec sufficit simplex deputatio Episcopi absque exercitio, ut apertè colligitur ex dispositione ejusdem Sacri Concilii, ibi: *alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inserviat.* Quæ verba non solùm requirunt successivum servitium, sed etiam assiduum, usque ad tempus commissi delicti, Delbene *loc. allegat. num. 29.* Carol. de Grass. *de effect. 1. num. 1183.* Menoch. *d. cons. 912. num. 28. & seq.* ac Mastril. *d. dec. 111. num. 9.*

Sicut etiam requiritur assidua delatio habitus, & tonsuræ, nec sufficit interpolata, Carol. de Grass. *eo loco n. 1183.* Menoch. *ibid. num. 32. & d. præsumpt. numer. 39.* sicuti enim momentanea dimissio habitus non privat Clericum, qui aliàs assiduè illum defert, ita è contra momentanea delatio ad hunc effectum non suffragatur, Delbene *de immunit. cap. 4. dub. 8. sect. 4. num. 25.* Barbosa *de potest. Episc. allegat. 12. num. 15. & 19.* ubi quoad hoc, ut gaudeat privilegio fori, requiritur, ut deferat habitum, & tonsuram copulativè, adeòut non sufficiat delatio alterius tantùm, scilicèt habitus, vel tonsuræ: sed utrumque sit necessarium ex Castropalao, Riccio, & aliis per eum allegatis, Mastril. *dec. 111. num. 4.* & Delbene *d. sect. 4. num. 14. & seq.* 3

Et quidem tollitur omnis difficultas, si tempore commissi delicti, in quo hic Clericus deprehenditur in flagranti, non esset in habitu, itaut ex hoc solùm non debeat gaudere fori Privilegio, nec possit habitum resumere in præjudicium juris quæsiti foro sæculari, ut aliis adductis probat Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 46. n. 10.* Cùm eo ipso, quod quis sine habitu est repertus, illum antea dimisisse præsumendum est, Delbene *ubi supra.* 4

Non obstat, quod dispositio Sacri Concilii Tridentini emanaverit in odium Clericorum, & ideò non obest Episcopo, quo minùs possit contra eosdem Clericos procedere, etiam in præjudicium fori sæcularis, ut declaratum a S. Congregatione ejusdem Concilii, refert Fagnan. *in cap. Si quis num. 75. de for. comp.* Nam id procedit, si Episcopus prævenerit, non autem quando, ut in hoc casu, prævenit Judex laicus, ut optimè ex mente dictæ Sacræ Congregationis declarat idem Fagnanus *loc. cit.* Alia vide *in tom. 3.* 5

Prima tonsura igitur initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus fori privilegio non gaudet ex Concilio Tridentino *dict. cap. 5. sess. 23.* nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, ut Clericalem habitum, & tonsuram deferens alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviat, vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel universitate de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur. Et Sac. Congregatio Cardinalium ejusdem Concilii interpretum declaravit adhoc, ut fori privilegio gaudeat requiri, ac sufficere ea, quæ ex infrascriptis Capitibus singillatim, ac seorsim sunt adnotata. Ut obtineat beneficium Ecclesiasticum, ut Clericalem habitum, & tonsuram deferens in aliquo seminario de licentia Episcopi degat, ut in habitu, & tonsura incedens in aliqua schola de licentia Episcopi versetur, ut habitum, & tonsuram deferens in aliqua universitate de licentia Episcopi moretur. Si verò, quæ in aliquo ex his capitibus comprehensa sunt, in Clerico concurrant, sed aliqua occasione habitum a se deferri solitum ad breve tempus deposuerit, non ideò fori privilegium amittere. An verò habitus sit Clericalis ad Judicis Ecclesiastici cognitionem pertinere, Quibus autem casibus Clericus ex decreto Concilii fori Privilegio non gaudet, nullam requiri monitionem, ut illud amittat. 6

Advertendum tamen ad illa verba Concilii: *de mandato Episcopi, & de licentia Episcopi*, quia ex ipsius Congregationis sententia non sunt substantialia, ut in subjecta declaratione. N. N. *Clericus Romanus, qui in prima tonsura in Urbe initiatus quatuor Ordines Minores Panormi cum dimissoriis D. Cardinalis Urbis Vicarii suscepit. Romam reversus, & in habitu Clericali incedens, studiis incumbens, frequentavit Collegium S. Thomæ, ubi Fratrem Donatum publicè logicam tradentem quotidie audivit, prout in fide, quæ datur ejusdem Fratris Donati. Et licet nulli esset adscriptus Ecclesiæ, tamen non destitit diebus præcipuè festis, & aliis inservire Sacrificio Missæ in Ecclesia Sancti Jacobi incurrabilium, & alibi, prout in fide sacristæ, quæ similiter datur. Mox sororis infamia commotus, & stimulis incensus honoris, eam pluribus vulneribus confodit, & rem omnem sine difficultate confessus est. Cumque inter alia pro ipsius defensione dicatur, uti Clericum pro tali homicidio non posse tradi Curiæ sæculari, nec affici ultimo supplicio, apponitur a fisco non gaudere fori Privilegio, quia neque beneficium habet, neque est adscriptus Ecclesiæ, neque versatur in Scholis de licentia Episcopi, ut requirit Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 6. Unde quæritur quid juris?* 7

Die 20. Junii 1609. Sacra Congregatio Concilii perpendit secundùm ea, quæ proponuntur, in hoc casu concurrere omnia requisita, ut hic Clericus gaudeat privilegio fori. Est enim initiatus prima tonsura, incedebat in habitu, & tonsura Clericali, & Ecclesiæ inserviebat. Immò etiam in schola versabatur, quia publicam dialecticæ lectionem in 8

ædibus ſanctæ Mariæ ſupra Minervam audiebat. Unus tamen ſupereſt ſcrupulus, quod nec ad inſerviendum, neque ad verſandum in ſchola ulla præceſſit licentia, nullumque mandatum Vicarii Urbis, ut requirit Concilium; dum *cap. 6. ſeſſ. 23.* ſtatuit hujuſmodi Clericum Privilegio fori gaudere, ſi inſerviat Eccleſiæ de mandato Epiſcopi, vel in ſchola verſetur de Epiſcopi licentia. Sed hanc difficultatem ſuſtulerunt duæ antiquæ declarationes Congregationis, quarum altera declaravit, *Privilegio fori gaudere Clericum minorum Ordinum in habitu, & tonſura incedentem, inſervientemque Eccleſiæ, tametſi abſque ullo Epiſcopi mandato*. Altera determinavit, *talem Clericum inſervientem alteri Eccleſiæ, quam ei, cui mandaverat Epiſcopus, ut inſerviret, nihilominus gaudere privilegio fori*, nimirum, quia qualitas mandati, vel licentiæ eſt levis, ſatiſque eſt concurrere, quæ potiora ſunt, nempè tonſuram, delationem ipſius cum habitu Clericali, ſervitium Eccleſiæ, vel commorationem in ſchola aliqua. Ita enim etiam, ceſſante Epiſcopi mandato, vel licentia, ſatisfit menti Concilii eo tendentis, ut ſolus Clericus, qui quaſi in via ad majores Ordines ſuſcipiendos verſabatur, nec cauſa effugiendi ſæculare forum vagus huc, illucque diſcurrebat, ſed Eccleſiaſtico ſervitio inſiſtebat, fori Privilegio ſe juvare poſſet, quæ qualitates in hoc Clerico cum fine Concilii concurrunt, quamvis non afferatur mandatum, vel licentia Epiſcopi. Itaque pro certo habentes, hunc Clericum fori Privilegio gaudere, Patres mandarunt Secretario, ut eorum nomine alloqueretur Gubernatorem Urbis, ut ſuſpenderet in cauſa, donec res poſſet referri ad Sanctiſſimum.

9 Et proſequendo hanc materiam, quæ in praxi quotidiana verſatur, notandum eſt primò, ad Privilegium fori alterutrum ſufficere, ideſt, ut Clericus vel beneficium Eccleſiaſticum habitum habeat, vel habitum, & tonſuram Clericalem deferens alicui Eccleſiæ inſerviat, ut jam declaravit Sacra Congregatio Concilii. Siquidem conſulta, an Clericus beneficiatus, qui non deferens habitum, & tonſuram immiſcuit ſe enormitatibus, poſſit a Judice laico puniri, non præcedente monitione, reſpondit *ex cap. 6. ſeſſ. 23. Clericum beneficiatum gaudere Privilegio fori, licet Clericalem habitum, & tonſuram non deferat, quia d. cap. 6. dat Privilegium alternativè, vel beneficiatis, vel deferentibus habitum*.

10 Notandum eſt ſecundò, de jure veteri Clericos in minoribus non conjugatos, & non beneficiatos, nec in habitu incedentes ante monitionem gaudere fori Privilegio ſecundùm communem opinionem, de qua teſtatur Clar. *in §. fin. quæſt. 36. verſ. hæc autem*, licèt ſecus ſtatutum eſſet de Clericis conjugatis *per cap. un. de Cleric. conjugat. in 6.* ubi ita tradunt Anchar. Franch. & alii. Hanc differentiam quoad hoc abſtulit Concilium *d. c. 6.* Nam Clericus in minoribus non conjugatus, nec beneficiatus etiam ante monitionem, niſi deferens habitum, & tonſuram inſerviat Eccleſiæ, non gaudet Privilegio fori, ut Sacra Congregatio declaravit.

11 Tertiò, notandum eſt, Concilium ita voluiſſe occurrere Epiſcoporum conniventiæ erga Clericos delinquentes, & incitare Clericos ad delationem habitus Clericalis, ut tamen noluerit Clericos plus æquo laicorum poteſtati ſubjicere; proindeque Clericis non habentibus requiſita fori Privilegium non ademit perpetuò, ſed ſuſpendit ad tempus ad ea, quæ de Clerico conjugato tradunt Archid. Jo: Andr. Anch. & Franch. *in d. cap. un.* quos ſequuta fuit S. Congregatio reſpondens, *Clericum conjugatum, qui poſt dimiſſum habitum Clericalem deliquit, quamvis pro eodem delicto in Curia Laicali citatus, & condemnatus fuerit, ſi deindè modo non in fraudem, reſumpto habitu, & tonſura Eccleſiæ deſerviat, non poſſe a Judice laico pro eodem delicto perſonaliter diſtringi*.

12 Ex quibus infertur, quod cum verſemur in materia correctoria juris veteris, etiam inſpecta mente ipſius Concilii in favorem Ordinis Clericalis ſit pronunciandum, & inhærendum antiquorum Canonum diſpoſitioni, niſi quatenus expreſsè ſint correcti, *cap. Cùm expediat de elect. in 6. c. Eccleſia veſtra 2. eod. tit. l. præcepimus in fin. C. de appell.*

13 Hinc quoad ſecundum, poſito dicto decreto Tridentini Concilii *cap. 6. ſeſſ. 23.* Clericus non beneficiatus ſolitus tamen Eccleſiæ inſervire, & in habitu, ac tonſura incedere, ſi deprehendatur noctu, vel interdiu in habitu laicali cum armis, vel in flagranti alio crimine gaudet fori Privilegio.

14 Primò, quia animi indicium apparet ex perſeverantia, ideòque brevi reverſa uxor nec divertiſſe videtur, *l. divortium, ff. divort. l. quidquid calore, ff. de reg. jur.* Et non dicitur veniſſe, qui non ſtetit, *cap. Si poſtquam, &* ibi Gloſſa *v. mente, &c. Capientes, §. ſi per viginti*, ubi Gloſſa *v. compareant de elect. in 6.* Item non videtur poſſeſſionem adeptus, qui eam ſtatim amiſit, *l. non videtur, ff. de acquir. poſſ.* Sic qui habitum Clericalem dimiſit, illum ſtatim reſumpturus, cenſebitur non dimiſiſſe, confert *c. ad noſtram*: ibi, *ſtatim pœnituit, quod habitum induiſſet*, ibique Gloſſ. *de reg. jur.* Eòque magis, quia cùm verſemur in materia pœnali, & odioſa amiſſionis Privilegii fori, factum non dicitur, quod factum non durat, *cap. nam, & ego de verbor. ſignific.* Animus autem reſumendi colligitur ex ipſa conſuetudine habitum jugiter deferendi ex notatis a Gloſſ. *in c. 1. v. non timore, quod met. cauſ.* & a Menoch. *l. 6. præſumpt. 37. num. 28.* & mutatio voluntatis non præſumitur, niſi probetur, *l. qui voluntatem, ff. de probat.*

Secundò, habitus Clericalis non prodeſt ei, qui paulò 15
ante capturam publicè ſe gerebat pro laico, *c. Si Judex laicus*, ubi Doctores hoc notant *de ſent. excommun. in 6.* Ergo multò minus habitus laicalis nocebit ei, qui antea ſe gerebat pro Clerico, cùm in primo caſu laicus agat de Privilegio acquirendo, in ſecundo autem Clericus, de Privilegio jam quæſito non amittendo, ac proindè potior ſit cauſa Clerici, *l. fin. C. de jur. dot. l. ult. C. de Cod.* Feder. de Sen. *conſ. 112. n. 3.* & Rom. *conſ. 179. n. 17.*

Tertiò, verba legis intelligi debent civili modo, non 16
crudè, aut amarè, ut de continuo commenſali, continua reſidentia, vel continuò ſervitio reſpondit Calder. *conſ. 88. aliàs 8. de offic. leg.* Cardin. poſt Gloſſ. *in Clem. 1. in 12. quæſt. de foro comp.* Ergo quod dicitur de habitus delatione, ſicut & de tonſura; non ita concipi debet, ut cùm primum Clericus ex quavis occaſione illum exuit, vel negligentia paſſus eſt, creſcentes capillos tonſuram abſcondere, eo ipſo fori Privilegium amiſerit. Utrumque enim valdè abſurdum videtur. Facit textus *in c. is, qui de ſepult. in 6.* & quod notat Imol. *conſ. 9. in fin.* ubi tenet Privilegium conceſſum illis de comitatu, qui per decem annos continuè habitaverint in Civitate, intelligi, etiamſi habitantes Civitatem tempore meſſium, & vindemiarum iverint in comitatum cum familia ad colligendos fructus. Quia ex quo reverſi ſunt ad Civitatem, dicuntur continuè habitaſſe. Et quod notat Bartolus *in l. 4. §. Prætor, ff. de damn. infect.* ubi quod habitare quis dicitur in Civitate, licèt tres menſes ruri permaneat, & ſequitur Felin. *in c. quoniam num. 2. de offic. ord.* Ad quod confert etiam decretum Concilii Trident. *cap. 1. ſeſſ. 23.* ibi, *qui aliquantiſper tantùm abſunt ex veterum Canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim reverſuri ſunt*.

Quartò, hæc verba Concilii *cap. 6. niſi habitum, &* 17
tonſuram deferens Eccleſiæ inſerviat, reſolvuntur, niſi habitum, & tonſuram deferat, & inſerviat. Ex defectu autem, & ſervitii uno, aut altero die Clericum intelligi ſuſpenſum a Privilegio fori nemo æquus Judex dixerit. Atque adeò neque ex prima, aut altera brevi habitus dimiſſione *ex reg. l. jam hoc jure, §. Sed ſi*, & ibi Bart. *num. 1. ff. de vulg. & pupill.*

Quintò, habitus regularis, adeò eſt annexus monachis, 18
ut in quocunque loco conſiſtentes, ſive in lecto quieſcentes, ut conſtanter eo uti debeant, *can. vidua 20. quæſt. 1. & can. Sanctimoniales 23. diſt.* itaut temerè dimittentes, ipſo facto excommunicentur *in cap. ut periculoſa, ne Cleric. vel Monach. in 6.* Et nihilominus religioſus, qui jocoſa levitate ad horam dimittit habitum, ut currat, & lapidem projiciat, in excommunicationem non incidit, nec tanquam apoſtata amittit privilegia ordinis ſecundùm Paludanum, cujus ſententiam dicit rationabilem Sylveſt. *verſ. excommun. 9. num. 5.* ſubdens, non cenſeri Religioſum dimittere habitum, ſi illum dimittat non doloſè, & cum aſſumptione alterius ad utendum eo, ſed ad horam voluptuoſè, nullo alio aſſumpto, vel aſſumpto quidem, ſe ad ſolatium ex levitate jocoſa, non autem ad utendum. Et fuit opinio Zonzelini, aſſerentis, profeſſum non incidere in pœnas, ſi habitum dimittat cum aſſumptione alterius ad horam, non ad notabile tempus, Judicis, aut boni viri arbitrio limitandum, quia non dicitur quis aſſumpſiſſe, quod ſtatim eſt dimiſſurus.

Ergo longè minùs ex dimiſſione habitus ad breve 19
tempus incidere debet in pœnam amiſſionis Privilegii fori Clericus ſæcularis, qui non eſt adeò adſtrictus ad continuam, & nunquam interrumptam habitus delationem, ſicut Regularis. Et propterea idem Zenzelin. *in Clem. quoniam de vit. & honeſt. Cleric.* tenet, Clericum ſæcularem, qui non continuè defert veſtem virgatam, vel partitam, nec proprii uſus cauſa, ſed ob feſtum ſocii, qui uxorem duxit, vel militiam, aut Doctoratum aſſumpſit, non incidere in pœnam illius decretalis; quia talia rarò occurrunt, & jura coaptantur his, quæ ſæpè accidunt, *l. ex iis cum duabus leg. ſeqq. ff. de leg.* & ſequitur Sylveſt. *loc. cit.*

Ultimò,

20 Ultimò, ſi aliter reſponderetur, conſequens eſſet, ut Clericus in minoribus nunquam ferè in cauſa criminali gauderet Privilegio fori. Quia commiſſurus delictum regulariter non incedit in habitu, atque ita Concilium ſtatuiſſet de caſu minus frequenti contra jura proximè citata.

21 Non obſtat, quod regulariter attenditur tempus delicti, *l. 1. ff. de pœn.* Quia procedit quoad pœnam imponendam a ſuo Judice, non quoad Judicis competentiam, ut declarat Dyn. *in l. Idem Ulpianus, ff. de excuſ. tut.* quem refert Jo: Andr. *in c. un. n. 19. de oblig. ad ratioc.*

22 Item non obſtat dictum Alexand. *conſ. 8. l. 1.* ex Baldo *in l. affinitatis, C. commun. de ſucceſſ.* quod attendi debeat tempus delicti ad cognoſcendum, ad quem forum ſpectet cognitio. Quia negatur, Clericum in caſu de quo agimus, deprehenſum ſine habitu, eſſe etiam pro illo tempore extra juriſdictionem Judicis Eccleſiaſtici ex prædictis. Deinde reſpondetur, hoc dictum procedere in favorem fori Eccleſiaſtici, ut ſcilicet is, qui tempore commiſſi delicti reſumpſit habitum, licèt eundem poſteà dimiſerit, non poſſit a Judice laico condemnari pro eo delicto. Et in his terminis loquitur Alexander poſt Doctores ibi citatos. Quod ſi acciperetur in alium ſenſum, adverſaretur deciſioni S. Congregationis in cauſa Nuſcana alibi relatæ.

23 Sicut non obſtat, quod de Clerico conjugato videntur ſentire Doctores *in d. cap. un. de Cler. conjug. in 6.* Tum quia non loquuntur in terminis illius, qui ſolitus eſt habitum deferre. Tum quia de Clerico conjugato ad non conjugatum non infertur ad diminutionem Privilegiorum, quæ fortiùs inhærent non conjugato. Tum quia in judicio præjudiciali ſtatus attenditur tempus, quod eſt magis favorabile, *arg. §. ſed ſi quis inſtit. de ingen.* Ergo prævalebit conſuetudo deferendi habitum huic momento, quo deprehenſus eſt, attenta conſuetudine circumſcripta alia conſuetudine, quod Clericorum gravitas nocturnis vagationibus inepta eſt. Neque enim tunc viget ratio illa, ne Clerici vagentur inverecundè non agniti per habitum proprium, quam in Clericis regularibus conſiderat textus *in d. c. ut periculoſa, nè Cler. vel Monach. in 6.* ut per Sylveſt. ubi ſupra *num. 43.* ac magis dedecens eſt vagatio ipſa.

24 Cæterum ſi talis Clericus noctu, aut interdiu ſine habitu repertus a Judice ſæculari ignoranter comprehenſus, & in carcerem conjectus eſſet, excuſaretur Judex a ſententia excommunicationis ſecundùm terminos, *cap. Si Judex laicus de ſent. excommun. in 6.* Habitus enim facit præſumptionem, ut quis judicetur talis, qualem habitus, quem defert, demonſtrat, ut *ibi*, & *in l. item apud §. Si quis, ff. de injur.* Feder. de Sen. *conſ. 13. n. 3.* Et qualis actus apparet in ſua figura, talis præſumitur in ſua eſſentia, Paul. de Caſtr. *conſ. 261. in princ. l. 2.* Ac propterea Clerici incedentes in habitu ſæculari præſumuntur laici, & offendens eos, & interficiens non eſt excommunicatus, quia ignorantia non ligat animam, ut inquit Hieronym. Tort. conſilio ſuo poſt *conſ. Boerii num. 20.* ubi plura allegat, & præcipuè textum *in l. ſi ignorans, ff. locat.*

25 Atqui ſi poſteaquam cognovit, illum eſſe Clericum, vellet eum invitum retinere, aut recuſaret ad Judicem Eccleſiaſticum remittere ſub prætextu, quod talis Clericus gaudere non poſſet Privilegio fori, non evitaret cenſuras *d. c. Si Judex laicus, & can. Si quis ſuadente 17. q. 4.*

26 Porrò an Clerici reperti cum armis prohibitis ex forma proclamationum Principis ſæcularis, poſſint a Judice laico puniri, & quomodo facienda ſit contra eos executio, quærit, & ſolvit Clar. *in §. fin. quæſt. 36.* & Covarr. *pract. quæſt. 33. num. 7. variar. reſ. l. 2. cap. 20.* at nos dicemus *conſult. ſeq.*

27 Ad tertium negativè. Si enim Concilium voluiſſet in caſu *d. cap. 6. ſeſſ. 23.* comprehendere etiam Privilegium Canonis, ſicut ſtatuit de Privilegio fori, ſtatuere potuiſſet de Privilegio Canonis, ut in ſimili *in c. ad audientiam de decim.* vel ſaltem communi vocabulo de Privilegio Clericali dixiſſet juxta *d. c. un. de Cler. conjug. in 6.* Quod igitur non eſt Sanctorum Patrum Decreto ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt adinventionibus præſumendum, *can. conſuluiſti 2. quæſt. 5. & c. inter corporalia de tranſlat. Epiſc.*

28 Videtur etiam conſiderandum, limitationem quoad fori Privilegium rationabilem eſſe tum propter querelas Officialium laicorum adnotata per Joan. Andr. *in d. cap. un.* tum ut Clerici in officio ſuo contineantur, illorumque malitiis obvietur, *c. ex parte, §. ult. de priv.* Tum propter Epiſcopos, qui meritò excluduntur, ne poſſint repetere Clericos incertis ſedibus vagantes. Nam cùm debuerint illos alicujus Eccleſiæ ſervitio adſcribere juxta *d. cap. 6.* Tridentini, patiuntur etiam habitu dimiſſo incedere. Tum denique, quia ex hoc, quod foro ſæculari ſupponuntur Clerici, non irrogatur injuria Ordini Clericali, cùm authoritate Canonum ſupponantur, neque ipſis perſonis, quæ jure meritò juſtitiæ ſubjiciuntur. At Privilegium Canonis nullius juriſdictionem lædit, refrænat laicos ab injuriis inferendis Clericis, quibus infenſi ſunt, Gloſſ. *in d. can. Si quis ſuadente 17. qu. 4.* Si illo privarentur, id contigeret interdum abſque illorum culpa. Nam etſi in habitu, & tonſura incederent, honeſtamque vitam ducerent, quia tamen forte alterius culpa, vel impedimento beneficia non obtinerent, vel Eccleſiæ de mandato Epiſcopi non inſervirent, deſtituerentur Privilegio Canonis in favorem Cleri conceſſo, expoſiti non quidem Judicum judiciis, ſed privatorum injuriis, ac violentiis.

Accedit, quod Judex laicus procedens contra Clericum, ſi modò violentia abſtineat, de jure communi non eſt ipſo facto excommunicatus, ſed excommunicandus, niſi in caſu *c. quoniam de immunit. Eccl. in 6.* ſecùs autem hodie ex Bulla in Cœna Domini, in quâ utroque caſu Judices ſæculares procedentes contra perſonas Eccleſiaſticas, excommunicantur *can. 15.* Nec facit actum, qui reparari non poſſit, ubi cognoverit illum eſſe talem, qui Judici Eccleſiaſtico remitti debeat juxta *d. c. Si Judex laicus de ſentent. excomm. in 6.* At percutiens eum, quem ſcit, vel ſcire debet eſſe Clericum, incidit ipſo facto in excommunicationem. Et tamen ſi limitatio Concilii haberet locum in Privilegio Canonis, pœna excommunicationis, etiamſi Clericus in habitu, & tonſura apertè incedens percuſſus eſſet, non cenſetur irrogata, niſi idem beneficium obtineret, vel Eccleſiæ, ut ſupra, inſerviret. Quod latere facilè poteſt percutientem, & interim injuriam percuſſo illatam non aufert ultiò Canonica. Cùm igitur urgentes rationes adſint, cur Privilegium fori limitari debuerit, Privilegium Canonis minimè non eſt recedendum a verbis, & mente veriſimili ipſius Concilii, *vulg. l. non aliter, ff. de leg. 3.* 29

Non obſtat, quòd faciliùs Privilegium Canonis de jure amittitur, quàm fori Privilegium *c. perpendimus* cum ibi not. *de ſent. excommunic.* Quia ex hoc ipſe dici poteſt particulariter providendum fuiſſe circa Privilegium fori, & quoad Privilegium Canonis ſatis proviſum antea fuiſſe. Neque eſt omittendum communiter Doctores *in d. cap. perpendimus*, ex eo moveri, quod in textu ibi, *& in c. Cùm non ab homine de jud.* fit mentio ſolùm de Privliegio Canonis. Unde inferunt, non cenſeri idem diſpoſitum de Privilegio fori. 30

Conſiderandum etiam, de jure communi in multis caſibus Clericos ſupponi foro laicali, in quibus non gaudent Privilegio fori, ut in cauſa civili reconventionis, *can. cujus in agendo 3. qu. 8.* & notatur *in c. 1. & 2. de mut. pet.* in cauſa feudali, *c. Cæterùm de judic. c. verùm, & c. ex tranſmiſſa eod.* in Clerico incorrigibili, ut *in d. c. Cùm non ab homin. eod.* Cùm invocat Epiſcopus brachii ſæcularis auxilium, ut *in c. nullus de foro compet.* Complures alios caſus recenſet Oſtien. *in ſumm. de ſent. excommun. §. quis poſſit excommunicare.* Alios ponit Gloſſ. *in a. fin. v. de jure de except. in 6.* & caſus octodecim, in quibus Judex ſæcularis poteſt manus in perſonas Clericorum injicere ſine metu excommunicationis, enumerat Bernard. Laurent. *in tract. hac de re edito inter tract. comm. tom. 14. pag. 406.* & caſum unum & viginti, in quibus Judex laicus poteſt procedere contra perſonas Eccleſiaſticas in cauſis criminalibus, & triginta tres in cauſis civilibus latè proſequitur Aufrer. *in tr. de poteſt. ſæcul. ſuper perſ. Eccleſ. in 1. & 2. reg.* Triginta duas limitationes ad regulam *c. nullus de foro comp.* ponit Mar. Soccin. *in c. Si quis eod. tit. n. 15.* & ſexaginta ſeptem cumulat Carol. de Graff. *de eff. Cler. eff. 1. a n. 668. ad 1257.* inter quas omnium frequentiſſima eſt, quæ habetur ex jure noviſſimo Concil. Trident. *d. c. 6. ſeſſ. 23.* & tamen in his omnibus caſibus gaudent Clerici Privilegio Canonis. Ex quo apparet, ad privationem Privilegii fori non ſequi alterius Privilegii privationem. Et quidquid eſſet de jure communi, cùm in lege nova ſpecialiter diſponatur de uno Privilegio, ad aliud non eſt facienda illatio, præſertim in concluſionibus, ſeu limitationibus pœnalibus, *cap. pœnæ de pœn. diſt. 1. cum concord.* de quibus ibi per Gloſ. *in v. non exceduntur.* 31

Rurſus Clerici hoc caſu, quo ſupponuntur foro ſæculari, non videntur eximi omninò a foro ſpirituali, ſed ſolummodò tunc non gaudent illo Privilegio. Unde hinc licet tantummodò inferre, ut ipſi Privilegium exemptionis allegare nequeant, ad declinandam Judicis ſæcularis juriſdictionem, ſed non licet inferre, quin Epiſcopus non præventus poſſit illos judicare, ſi pro Clericis adhuc publicè ſe gerant. Jam enim S. Congregatio conſulta, *an decretum Concilii d. c. 6. verſ. Is etiam obſtet* 32

fiet Episcopo, quominùs jure suo animadvertere possit in delinquentem, qui alioquin ex eodem decreto fori Privilegio non gaudeat, respondit, Clericos in minoribus Ordinibus constitutos, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant, aut Clericalem habitum, & tonsuram deferentes Ecclesiæ deserviant, vel in seminario, aut aliqua schola, vel universitate de licentia Episcopi versentur juxtà d. cap. 6. sess. 23. forum Judicis laici declinare non posse, non tamen idem Decretum obstare Episcopo, quominùs jure suo in hujusmodi Clericos delinquentes, si Clerici adhuc permaneant, possit animadvertere.

33 Neque obstat, quod aliàs Concilium eluderetur, Episcopus enim hanc jurisdictionem sibi semper vindicaret, & sic indirectè hujusmodi Clerici gauderent fori Privilegio, & quod in causa Maceratensi decisum fuerit, Clericum, qui non incedebat in habitu, & tonsura, comprehensum, & detentum in carceribus Curiæ sæcularis, non foro remittendum ad Episcopum, qui tanquam suum Clericum repetebat; nam respondetur eo casu inter Judicem Ecclesiasticum, & sæcularem esse locum præventionis, quemadmodum posteà resolvit S. Congregatio. Atque ita salvatur decisio Maceratensis, ubi reus reperiebatur in carcere, eratque prævenia exequutio in personam juxta decisionem Rotæ *dec. 3. de sent. excomm. in nov.* salvatur jurisdictio Episcopi, qui ob culpam Clerici dimittentis habitum non amittit omninò jus in eum, Reipublicæ magis consulitur, quia minùs periculi est, ut delicta remaneant impunita, & fraus in fraudulenti caput retorquetur; neque enim tanquam laicus evitabit Judicem Ecclesiasticum, neque ut Clericus Judicem laicum; nec dispositio Concilii contradicit; quia emanavit in odium dimittentis habitum, non autem in odium Episcopi, & verba diriguntur ad ipsum Clericum, ut non gaudeat Privilegio fori, non ad Judicem Ecclesiasticum, ut illum habeat, tanquam exemptum, & alienum a sua jurisdictione, neque mens, neque verba Concilii violantur.

34 Ex quibus patet eo rationabiliùs Concilium ademisse Clericis tantummodò Privilegium fori, quo eo sublato, nullum præjudicium infertur jurisdictioni Ecclesiæ prævenientis, & in eo militant rationes, quæ nullatenus considerari possunt in Privilegio Canonis. Demùm hanc sententiam olim probavit eadem S. Congregatio. Nam proposito dubio, *an Clerici, qui decreto Concilii cap. 6. sess. 23. Privilegio fori privantur, intelligantur etiam privati Privilegio Canonis, die 16. Octobris 1582. S. Congregatio censuit, non intelligi privatos.*

CONSULTATIO XXXII.

Supposito Principis sæcularis edicto ad bonum publicum lato de armis non ferendis, aut domi retinendis. Quæritur

1 *Primò, an Clerici ex Episcopi licentia possint eadem arma deferre, ac retinere, itaut ejusmodi licentia non ab eodem Principe, sed ab Episcopo tantùm sit eis concedenda?*

2 *Secundò, an Episcopi familia, de ipsius Episcopi licentia impunè uti possit quovis armorum genere perindè, ac familia Principis sæcularis?*

1 QUoad primum. Sunt qui putant, hujusmodi edicto ligari Clericos, non modo vi directiva rationis, sed etiam coactiva, itaut si arma contra Principis laici prohibitionem detulerint, possint civiliter puniri a sæcularibus Judicibus. Ita præ cæteris Joan. Fab. *in l. addictos v. ultio procedat, C. de Episc. aud.* Aufrer. *in tr. de potest. sæcul. seu in repet. Clem. 1. de offic. Ordin. n. 21.* Guilielm. de Benedict. *in repet. c. Raynutius, v. & uxorem n. 36.* Jo: Redin. *in tr. de majest. Princip. v. non armis solum decoratam p. 2. n. 162. & seq.* ubi nititur hanc opinionem tueri rationibus, & authoritatibus.

2 Alii verò quamplures arbitrantur Clericos teneri tantùm edicto laicali vi directiva rationis, itaut propterea possint quidem a Curia sæculari armis spoliari, sed non puniri, etiam civiliter, cùm hoc sit jurisdictionis, ideòque pœnam esse petendam a Judice Ecclesiastico tantùm. Hujus sententiæ sunt Joan. de Platea *in §. item l. Julia inflit. de public. jud.* Jo: Lup. *in repet. cap. per vestras in 2. not. §. 1. n. 13. de donat. inter vir. & uxor.* Afflict. *in const. Intentionis n. 13. in fin. de illicit. port. armor.* Covar. *pract. qu. 33. n. 8. & var. resol. c. 20. in fin. l. 2.* Menoch. *de arb. cas. 394. n. 31. & seq.* Clar. *in §. fin. qu. 36.* ubi testatur, hanc esse magis communem opinionem, Sot. *in 4. dist. 25. q. 2. ar. 2. concl. 4.* & Farin. *de arm. q. 8. n. 96.*

3 Horum plerique probant usque adeò licere familiæ sæculari Clericos cum armis deprehensos absque metu excommunicationis apprehendere, atque armis spoliare, ut nec deinde teneantur eadem arma restituere Judici Ecclesiastico, uti opinantur Covarr. Clarus, & quidam alii locis citatis, ubi præcipuè Covarruvias ita inquit: *Censeo, Clericum quemcumque arma prohibita portantem posse per sæcularem Judicem, & ministrum laicæ jurisdictionis armis his spoliari, & privari absque ullo metu excommunicationis. Hoc enim ad sæcularem Judicem, & Reipublicæ rectorem dubio procul pertinet, nec compelli poterit Judex sæcularis a Judice Ecclesiastico arma illa restituere. Siquidem laica lex arma prohibere potuit, eaque prohibitio Clericos etiam complectitur, ut probavimus superiùs. Et licèt non possit Judex sæcularis punire Clericum, arma prohibita portantem, pœna etiam pecuniaria, ipsa tamen arma, quibus armatus deprehensus Clericus est, justissimè potest idem auferre, nec est lex divina, vel humana, quæ contrarium probet. Immò hæc consuetudo, aut tacita juris permissio sanctissima est, atque in maximam vergit Reipublicæ utilitatem.* Ita Covarruvias, cujus verba multa, ratio nulla.

Hæc opinio supponit illud principium, quod lex civi- 4
lis generaliter lata ob bonum publicum, & commune tàm laicorum, quàm Clericorum utilitatem, etiam Clericos comprehendat, saltem vi directiva, & ex vi dictaminis rationis, cùm & ipsi sint cives, ac membra Reipublicæ. Quod docuit Gloss. *in can. generaliter v. necessitatis 16. qu. 1.* Salic. *in auth. cassa num. 12. C. de Sacros. Eccles.* Calder. *cons. 2. col. 3. de for. compet.* Barbat. *cons. 1. col. 12. lib. 3.* Abb. *in c. non minus col. fin. ad fin. de immun. Eccl.* Paul. de Castr. *in l. ad institutionem, C. de Sacros. Eccles.* Natt. *cons. 311. num. 4.* Guliel. de Benedict. *in d. cap. Raynutius d. v. numer. 70.* Bellam. *cons. 45. in princip.* post Innocentium inter consilia ejusdem Bellameræ *cons. 46. n. 4. & 7.* Idque aliis relatis comprobat Fagnan. *in tract. de just. & valid. cens. Pauli V. p. 3. vers. Quintò arguitur.* Ideòque Cardinalis Bellarminus *to. 2. contr. l. 1. c. 28.* an Clerici sint liberi a jugo potestatis sæcularis in secunda propositione, cùm primum docuisset, Clericos quoad vim rationis directivam, non autem coactivam ligari Constitutione Principis, jubentis neminem noctu armis incedere, subit deindè. *Nam Clerici præterquamquod Clerici sunt, sunt etiam cives, & partes quædam Reip. politicæ. Igitur ut tales vivere debent civilibus legibus. Non sunt autem aliæ, quàm quæ a Magistratu politico latæ sunt.* Valentia *to. 4. disp. 9. qu. 5. p. 4. in princ. Igitur illas Clerici servare debent, alioquin magna confusio, & perturbatio in Republica oriretur, si Clerici non servarent politicas leges in rebus humanis, & politicis.* Hæc Bellarminus.

Hæc tamen non carent difficultate. Nam in contra- 5
rium urget textus *in l. placet, C. de Episc. & Cleric.* ubi dicitur, *Clerici cum publicis actionibus, vel ad Curiam pertinentibus, cujus corpori non sunt annexi, nihil commune habeant.* Per quem textum Abb. *in d. cap. non minùs in fin. de immun. Eccl.* tenet Clericos non esse de universitate laicorum, & allegat Innoc. *in cap. Dilecta de excess. Prælat.* & sequuntur Tom. Papal. *in rep. d. l. Placet,* & Joan. Maur. *in l. un. C. de mulier. in quo loco lib. 10.* Quod absque dubio procedit in odiosis, in quibus Clerici non comprehenduntur appellatione populi, *cap. sententia de sentent. excommun. in 6.* & est communis opinio, ut testatur Dec. *in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ num. 36. de constit.* Licèt secus sit in favorabilibus, *cap. dilect. de for. compet.* ibique Abb. *num. 3. in 2. notab.* Anchar. Imol. & Abb. *in cap. 1. de præb.* Præpos. *in can. de iis 12. dist.*

Verùm esto sententia Covarruviæ, & aliorum sit ve- 6
ra in ea parte, in qua affirmat, Clericos ligari edicto Principis ex dictamine, ac vi directiva rationis tantùm, ut & nos alibi diximus. At certè nullo jure defendi potest in alia parte, in qua vult Clericos posse a Curia sæculari apprehendi, atque armis spoliari. Nam aut exequutor, vel officialis Curiæ sæcularis apprehendit Clericum, eumque armis vi spoliat de facto, & tanquam privata persona, & tunc non excusatur a violenta manuum injectione. Quia sicut non liceret alteri privato Clericum sistere, repellere, dimovere, aut aliquid ex ejus manibus per vim abstrahere absque incursu censurarum Canonis, *Si quis suadente 17. quæst. 4.* ut illic omnes notant, & *in c. pervenit, & in cap. tua nos de sentent. excommun.* ita nec licebit hoc ministro sæculari, si de facto, & tanquam privatus procedat per textum *in cap. Si verò 1. in fine de sent. excommun.* cui responderi non potest, ut inquit Aretin. *in cap. Cùm non ab homine de judic.* Ubi propterea miratur de Doctoribus contrarium asserentibus contra casum illius decretalis, & cum eo sentit Felin. *in d. cap. Si verò num. 2.*

Si autem Clericum sistat, & armis privet, tanquam 7
officialis, & exequutor Curiæ sæcularis, tunc negari non potest quin hujusmodi actus sit jurisdictionis, cùm procedat a Curiæ ministro, tanquam ministro, & de man-

mandato Judicis ſæcularis. Exequutio enim eſt pars juriſdictionis, *cap. Si delegatus de offic. deleg. in 6.* Joan. de Anan. *in cap. Significaſti in fin. eod. tit.* Quinimmò quoad perſonas alioquin non ſubditas in multis caſibus jura permittunt cognitionem, ſed non exequutionem, ut *l. a Divo Pio, ff. de re jud.* Gloſſ. 1. *in Clem.* 1. *de for. comp.* fusè Anchar. *in c. Eam, quæ num.* 15. *de reg. jur. in 6.* & patet ex notatis ab Innoc. *in d. cap. Significaſti in fine.* Quare palam eſt, tàm ipſum exequutorem, qui Clericum armis ſpoliat, quàm Judicem mandantem incidere in excommunicationem ſtatutam *in cap. ut famæ de ſent. excomm.* & in Bulla Cœnæ *can.* 17. ut in ſpecie advertit Navarrus, Magiſter Covarruviæ *in Man. cap.* 27. *n.* 71. & Bellam. *loc. alleg. in 2. propoſitione.*

8 Neque urget ratio, quod Clerici ſint membra Reipublicæ civilis, & quod non deceat eos publicam tranquillitatem perturbare. Nam hæc ratio ſolùm concludit, eos teneri ex rationis dictamine ad obſervantiam legis ſæcularis, ut cenſent Authores poſtremò citati. Sed inde non poteſt inferri, ut ſi eam non obſervent, ſint eis arma auferenda per familiam ſæcularem. Habent enim ſuos Judices Eccleſiaſticos, a quibus apprehendi, armis ſpoliari, ac pro modo culpæ coerceri, & puniri valeant. Unde opinio Covarruviæ, tanquam periculoſa ob metum cenſurarum, minùs vera, & quæ adverſatur Eccleſiaſticæ libertati, nullo modo eſt ſequenda in praxi, nec eam ſequi ſolent Judices timoratæ conſcientiæ, cùm præſertim non deſint Authores, maximè ex recentioribus, qui eam refellunt. Vide Suar. *l.* 4. *def. cap.* 34. *n.* 14. & Delbene *de immunit. cap.* 9. *dub.* 7.

9 Cæterùm ut edictum Magiſtratus ſæcularis arma prohibentis obliget Clericos vi directiva rationis, non tamen hinc ſequitur, ut Epiſcopus non poſſit ex juſta cauſa licentiam deferendi arma eodem edicto prohibita, ſuis ſubditis impertire.

10 Neque enim fas eſt Clericis Judicem ſæcularem adire pro hujuſmodi licentia obtinenda, a quo Jure divino, & humano exempti ſunt, ut aliàs probavimus. Et cùm Princeps ſæcularis poſſit eam ſuis ſubditis in ſuo territorio tribuere, nulla ratio ſuadet, cur non idem liceat Epiſcopo, cùm & ipſe habeat merum imperium in ſua Diœceſi, *can. Si quis Epiſcopus*, ibique Gloſs. *v. quia alibi* 2. *quæſt.* 7. Gundiſal. *de hæret. quæſt.* 11. *num.* 16. & *ſeq.* Ideòque poſſe Epiſcopum hujuſmodi licentiam concedere, ſupponit Præpoſ. *in can. Clericum* 50. *diſt.* Marſil. *in pr. crim. §. pro complemento ſub num.* 4. & Guidopap. *dec.* 437. *num.* 7.

11 Cùm itaque Epiſcopus poſſit hanc licentiam impertire, manifeſtum etiam eſt non legem laicam prohibentem, ſed Eccleſiaſticam concedentem eſſe, quoad Clericos obſervandam. Neque enim eſt habenda ratio legis ſæcularis quando opponitur Canonicæ *cap.* 1. ubi Gloſſa, & Doctores *de nov. oper. nunc.* Bero. *conſ.* 196. *num.* 23. *lib.* 1. & in ſpecie Bellarm. *d. num.* 1. *cap.* 27. *propoſ.* 2. ubi affirmat Clericos, ne vi quidem directiva rationis ligari hujuſmodi legi civili, quando adverſatur Eccleſiaſticæ. Atque ita cùm pugnent hoc caſu prohibitio laici, & conceſſio Eccleſiaſtici, lex utriuſque obſervanda erit, quoad ſuos ſubditos, Gloſ. *in c. poſſeſſor. de reg. jur. in 6.* & ibi Jo: Andr. *in Mercur.* Butr. *in cap. Clerici num.* 12. ibique Abb. *num.* 2. *de judic.* Felin. *d. c. Eccleſia S. Mariæ num.* 43. *de conſtit.*

12 Neque obſtat, quod cùm Princeps ſæcularis poſſit ſuo edicto Clericos ligare, ſaltem ex rationis dictamine, poterit quoque illos a nexu hujuſmodi obligationis abſolvere, atque ita licentiam deferendi arma concedere, cùm eadem ſit ſolvendi, ac ligandi poteſtas, *can. Verbum de pœnit. diſt.* 1. *cap. Cùm inferior, de major. & obed.* Feder. de Sen. *conſ.* 14. *num.* 4. *in 2. qu.*

13 Nam reſpondetur, Clericos duobus modis ab hujuſmodi edicto abſolvi poſſe. Primò, cùm Princeps generaliter revocat legem, quam condiderat de armis non deferendis. Et tunc non eſt dubitandum, quin etiam Clerici ſint ſoluti a lege, cui ex vi rationis ſubjiciebantur; ſublata enim eſt vis legis ex ipſius conditoris revocatione, Gloſ. *can. in ipſis §. leges* 4. *d.* Barth. *in l. omnes populi in fin. de juſt. & jur.* Gloſ. & Doctores *in cap.* 1. *de conſtit.* ubi Dec. *num.* 37.

14 Secundò, abſolvi poſſunt Clerici a dicta obligatione nominatim, cùm ſcilicet Princeps relaxat legis vinculum in ſpecie quoad Clericos per conceſſionem licentiæ, & hoc non licet. Quia quæcumque lex ſæcularis, quæ ſpecialiter, & nominatim de Clericis, vel rebus Eccleſiaſticis ſtatuit, etiamſi in eorum favorem ſit lata, nulla eſt defectu poteſtatis, ut probat textus expreſſus *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ*, illis verbis, *Quod Eccleſiarum etiam reſpiciat commodum, & favorem.* Ergo quemadmodum non poſſet laicus Clericis nominatim prohibere armorum delationem, ita nec poterit illis hanc licentiam ſpeciatim impertire, cùm utroque caſu careat juriſdictione, a qua poteſtas ſtatuendi dependet, *l. fin. ff. de juriſd. omn. jud.*

Quod evidenter alia etiam ratione probatur. Nam 15
non eſt dubitandum, quin ulus armorum lege Canonica ſit Clericis interdictus. Id enim ſancitum eſt *in cap. Clerici*, ubi Gloſſ. & omnes *de vit. & honeſt. Cleric. in Clem.* 1. *eod. tit. & in can. Cler. & ſeq.* 13. *quæſt.* 8. Quod latiùs proſequitur Marſil. *in pract. crim. §. pro complemento hujus operis num.* 1. *& ſeq.* & Menoch. *de arbitr. caſ.* 394. *num.* 31. Itaque, ſi admittamus, Clericos ligari etiam edicto laicali de armis non deferendis, manifeſtum erit, illos conſtringi hac in re duplici vinculo obligationis, ideſt civilis, & Canonici. At Princeps ſæcularis quamvis tollere poſſit vinculum a ſe injectum, ſublata ſuæ legis obligatione, nulla tamen ratione poterit eximere Clericos ſibi aliàs non ſubditos ab obligatione juris Canonici; facultas enim, & juſta cauſa ſuper hoc jure diſpenſandi non ſæcularibus poteſtatibus, ſed Eccleſiaſticæ tantùm eſt a Chriſto Domino attributa, *capit. translato*, ibique Abb. *in ſumm.* & cæteri *de conſtit.* & habetur 96. *diſt. per tot.* Doctores *in c. per venerabilem, qui fil. ſint legit.* Specul. *in tit. de legat. §. poſtremò* cum aliis adductis per Ruin. *conſ.* 75. *num.* 2. *vol.* 3.

Ex his omnibus patet, Clericis nihil prodeſſe licen- 16
tiam cum armis incedendi a ſæculari poteſtate impertitam, ſed opus eſſe, ut nexus jure Canonico injectus ab Eccleſiaſtico Judice relaxetur.

Quod verò ad ſecundum cenſeo ſimiliter, familiam 17
Epiſcopi quovis genere armorum impunè uti poſſe perindè, ac familiam Curiæ ſæcularis. Nam lex civilis prohibent generaliter uſum armorum, ut *C. ut armorum uſus l.* 11. *& in rubr. de Fabric. eod. l. & in auth. de arm. §. Si autem*, non comprehendit familiam Epiſcopi, ut ſcripſit Bald. *in l.* 3. *§. ait enim, ff. de offic. Præt. Vigil.* ubi ex textu illo: *nota*, inquit, *Officiales communes poſſe, ac debere portare arma. Et idem puto de familia Epiſcopi, cùm ipſe habeat imperium in ſua Diœceſi.* Et ſequuntur Marſil. *loc. cit. num.* 5. Soccin. *reg.* 30. *in* 1. *fall.* Barbat. *de Card. l. q.* 5. *num.* 17. Amed. *de ſyndic. n.* 92. ubi propterea reprehendit quemdam Judicem, qui juſſit capi familiarem Epiſcopi pro delatione armorum, & Menoch. *d. caſu* 394. *num.* 6.

Quæ concluſio iiſdem ferè nititur fundamentis, qui- 18
bus primæ quæſtionis ſolutio. Nam cùm familia Epiſcopi ſit exempta a juriſdictione ſæculari, ſitque de foro Eccleſiæ, *c. fin.* ubi omnes *de offic. Archid.* Dec. *in cap. Cùm non ab homine num.* 4. *de jud.* & de communi teſtatur Abb. *in cap.* 2. *n.* 6. *de for. comp.* & nos *in t.* 1. tenetur ſervare legem Epiſcopi uſum armorum concedentis, non edictum laici prohibentis.

Neque his obſtat, quod Epiſcopus pro exequutione 19
juſtitiæ debeat implorare auxilium brachii ſæcularis, *can. adminiſtratores, & can. Principes* 23. *quæſt.* 5. & quod, ſicut pro ſpiritualibus debent Principes recurrere ad Eccleſiam, ita in temporalibus debeant Prælati recurrere ad Principes ſæculares, *can. Cùm ad verum, & can. Imperator* 96. *d.* Nec promiſcuis actibus ſunt eorum officia perturbanda, *l. Conſulta divalia, C. de teſtam.* Pulchrè Oldrad. tota *conſ.* 83.

Quia reſpondetur, hoc idem obſervari inter ſæculares 20
Judices, ut unus imploret auxilium alterius, ubi vires ipſius non ſufficiunt ad exequendum, quod ſibi incumbit per textum *in l. Si quis in hoc genus, C. de Epiſcop. & Cler.* ſed & Judices ſæculares in ſubſidium invocant auxilium Eccleſiæ, ubi per ſe non poſſunt ſuos ſubditos coercere, ut notat Innoc. *in c. Licet ex ſuſcepto de foro comp.* Ergo hinc non benè infertur, ut Eccleſia non habeat poteſtatem exequendi etiam per ſuos miniſtros.

Et propterea jura non ſtatuunt præcisè, ut Epiſcopus 21
teneatur implorare brachium ſæculare, ſed adjectis verbis: *Si opus fuerit, ut in cap.* 1. ibi: *Et cùm opus fuerit publicum convocent auxilium, de offic. Ordin. in cap. periculoſo, §. ultim. invocato, ſi opus fuerit, de ſtat. Regul. in 6.* innovato a Concilio Tridentino *in cap.* 5. *ſeſſ.* 25. *de regul.* & ſæpè alibi. Per quod inſinuant, eſſe arbitrarium Epiſcopo ad brachii ſæcularis invocationem confugere, cùm ſibi vires non ſuppetant ad juſtitiam exequendam.

Minus obſtat, quod Eccleſiæ ſit interdicta exequutio 22
gladii temporalis, cùm Petro Dominus dixerit: *Converte gladium tuum in locum ſuum*, ut legitur, & notatur *in c. novit de jud. & in ſumm.* 23. *qu.* 8. & arma Clericorum ſint lachrymæ, & orationes, *can. Convenior, eod. cauſ. & quæſt.*

Nam Eccleſia non habet gladium materialem ad mor- 23
tem alicui inferendam, vel membri mutilationem. Et

in

in hunc ſenſum accipienda ſunt jura in contrarium adducta, ut planè notatur *in d. cap. Cùm non ab homine de judic. & in cap. Novimus de verb. ſignif.* At ſecùs eſt ad exequendam juſtitiam ſibi incumbentem, ut patet ex *Clem. 2. §. fin. de hær.* ubi tribuitur facultas Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis, ut poſſint armatos officiales habere. Ex quo innuitur, penes Eccleſiam eſſe hanc poteſtatem utendi officialibus armatis in criminalibus ad ſuum forum pertinentibus. Alioquin non potuiſſet ea Inquiſitoribus concedere, facitque ad id *extravag. Unam Sanctam de major. & obed.* Atque ita contrarias oppoſitiones Abbatis *in d. cap. Significaſti de offic. deleg.* diluit Gundiſal. Villadieg. *de hæret. dict. quæſt. 11. num. 6.* ſubdens ſic obſervare communem uſum. Legendus item Delbene *de immunit. cap. 4. dub. 15. ſect. 2. & dict. cap. 20. dub. 8. & 11.*

24 Accedit, quod ex decreto Sacri Concilii Trident. *c. 3. ſeſſ. 25.* Epiſcopus, antequam utatur gladio excommunicationis debet ad exequutionem realem, vel perſonalem, etiam contra laicos procedere per ſuos proprios, vel alienos exequutores. Quod neceſſariò ſupponit eum poſſe uti officialibus armatis, cùm perſonarum diſtrictio vix, ac ne vix quidem fieri poſſit ſine miniſterio armorum.

25 Neque verò hac in re videtur hodie ſubeſſe ulla difficultas. Nam etſi olim eſſet opinio ab aliquibus controverſa *in d. c. Cùm non ab homine de jud.* an liceret Epiſcopis habere familiam armatam, nihilominus Sacra Congregatio Epiſcoporum jam ſæpius probavit ſententiam Epiſcopis faventem, veluti gravioribus authoribus, & ſolidioribus rationibus munitam, cenſuitque, Epiſcopum non ſolùm poſſe, ſed debere etiam habere familiam armatam immunitate Eccleſiaſtica gaudentem. Idemque reſpondit Sacra Congregatio Concilii, ab Epiſcopo Sorano conſulta ſub die 13. Novemb. 1613. Quamobrem non videtur ampliùs dubitandum, quominùs poſſit Epiſcopus uſum armorum cujuſvis generis ſuis officialibus pro exequutione juſtitiæ concedere ad inſtar Principis ſæcularis.

26 Eandem ſententiam in familiaribus Epiſcopi etiam non neceſſariis pro exequutione juſtitiæ probavit Curia Romana in caſu Reipublicæ Lucanæ. Nam Vexilliferi, Antiani, Miniſtri, & Officiales, qui pro tempore exiterant, denunciati fuerunt excommunicati ab Epiſcopo Civitatis Caſtelli commonitorio Apoſtolico in vim ſpecialis facultatis deſuper habitæ per literas in forma Brevis ſub die 23. Februarii 1640. Civitas verò cum univerſo dominio Lucano ſuppoſita fuit Eccleſiaſtico Interdicto, propterea quod duos familiares Cardinalis Epiſcopi cum armis deprehenſos, & duos ejuſdem Cardinalis fratres germanos in depreſſionem, & violationem Eccleſiaſticæ libertatis carceribus mancipaverint, & eumdem Commiſſarium ab Urbano Octavo, illuc ablegatum admittere recuſaverint, ut in ſententia declaratoria ſub die 29. Martii, & in alia interdictoria 5. Aprilis 1640. Confert textum *in l. 1. §. Sed & ſi quæ leges, Cod. de vet. jur. enucl.* & dicta per Card. Zabarel. *conſ. 136. num. 1. per Lap. alleg. 55. num. 3.* Delbene *locis ſupracitatis*, & nos alibi.

27 Porrò regula eſt, quod non licet laico capere Clericum, nec captura eſt valida. Pro quo eſt textus *in cap. Si verò de ſent. excomm. & in c. 2. v. diſtringere de foro comp.* facitque Gloſ. *in can. Si quis ſuadente 13. quæſt. 4.* ubi ſi laicus hoc faciat, incidit in illum Canonem.

28 Et licèt Abbas *in cit. cap. Cùm non ab homine de jud.* dicat, quod, ſi laicus non eſſet in dolo, puta quia non caperet eum, ſuadente Diabolo, tunc non eſſet excommunicatus, & propterea tradunt recentiores cum ipſa Rota Romana, quos alibi adduxi, quod quælibet cauſa excuſaret laicum, ex quo quælibet cauſa etiam injuſta excuſat a dolo, *l. igitur, ff. de liber. cauſ.* notaturque *in l. plagii, C. ad l. Fab. de plag.* Excommunicatio autem non infligitur, niſi exiſtenti in dolo ad tradita per Jo: Andr. *in cap. quantæ in fin. de ſent. excomm.* Unde mediator ſimoniæ non eſſet excommunicatus, ſi neſciret, vel aliter non eſſet in dolo. Et ita limitatur Extravagans Pauli Secundi: *Quam deteſtabile de Simon.*

29 Id tamen poſſet procedere in foro animæ, at in foro Canonico videtur, quod ſufficiat dolus præſumptus, ut probatur *in d. c. quantæ v. interpretamur*, & ſatis eſt ex mente Felini. Pro quo etiam facit Gloſſ. *in c. Si Clericos v. injuria de ſentent. excommun. in 6.* ubi quis, licèt non ſit in dolo, tamen ſi indebitè auſert æquum Clerico, eſt excommunicatus, & lex videtur præſumere dolum.

30 Nec obſtat, quod quælibet cauſa in iſto caſu excuſaret. Nam ubi aliquis delinquit contra ea, quæ ſunt prohibita jure divino, tunc non excuſatur a dolo, niſi probaverit juſtam cauſam, ut per Salic. *in leg. Senatui, C. de his, qui ſibi in teſt.* Imol. & Raphaele *in l. ex conſenſu, §. fin. ff. de appell.* Alex. *conſ. 103. col. penult. tom. 1.* Laicus autem eſt prohibitus, etiam jure divino per illud: *Nolite tangere Chriſtos meos.* Et quia immunitas, & exemptio Eccleſiaſtica eſt de jure divino, ut per Felin. *in cap. 2. de major. & obed.* & eſt communis opinio, ut ſupra, & aliàs diximus, & confirmatur *ex dict. can. Si quis ſuadente, §. committant.* Ibi autem neſciendo committunt, aut negligendo violant. Et ſic ignorantia punitur, in quam cadit dolus. Et propterea videtur, quod laicus in ſupradicto caſu eſſet excommunicatus, tanquam ſit in dolo præſumpto. Quod etiam confirmatur tribus rationibus.

Prima, quia qui ſe ingerit, præſumitur in dolo, *l. ſpadonem, §. fin. ff. de excuſ. tut.* Quia videtur hoc in contemptum facere, ut per Abb. *in c. Intelleximus in penult. col. de judic.* 31

Secunda, quia quando aliquis facit illud, quod eſt de genere prohibitorum, licèt aliquo ſingulari caſu permittatur, tamen præſumitur in dolo, & ſic eſt excommunicatus, niſi ipſe probet contrarium, *l. ſi non convitii, C. de injur.* Bald. *in l. dolum, C. de dol.* 32

Tertia, quia qui facit, quod non debet, præſumitur in dolo, *l. ſi procuratorem, §. fin. l. dolus, ff. mand.* Paul. de Caſtr. *in l. ubi exigitur in princ. ff. de edend.* Ideòque ſi laicus capiat Clericum, præſumitur in dolo, & conſequenter eſt excommunicatus, niſi capiat juſtis de cauſis. In foro verò animæ iſte præſumptus dolus non attenderetur, ſi verè non interveniſſet. Pro quo facit, quod notat Jo: Andr. *in cap. is, qui ſedem de ſponſ.* ubi dicit, quod jura, quæ ſe fundant ſuper præſumptionibus, non habent locum in foro animæ. 33

Hæc tamen regula limitatur primò, niſi laicus caperet Clericum de licentia ejus Epiſcopi, *cap. ut famæ de ſent. excomm. c. ſi Clericos, eod. tit. in 6.* 34

Sed quid ſi Epiſcopus daret generalem licentiam Judici ſæculari, ut poſſit capere quoſcumque Clericos facinoroſos, & ſibi præſentare? Butrius *in d. cap. Cùm non ab homine* ait, quod tali caſu laicus, qui caperet Clericum non eſſet excommunicatus. Id tamen Anchar. *in reg. juris ea, quæ in 21. qu.* & Aretin. *in dict. c. Cùm non ab homine* inquiunt, non eſſe verum, niſi in caſu, quo Clericus reperiatur in flagranti crimine, ex quo tunc poteſt capi ſine aliqua cognitione, aliàs minimè. Quia ut aliquis capiatur, debet præcedere aliqua cognitio circa præſumptiones, & indicia, ut notatur *in l. 2. C. de exhib. reis*, & per Gloſſ. *in Clem. Paſtoralis v. de more de re jud.* Iſta autem cognitio non poteſt demandari per Epiſcopum laico, *c. 2. de jud.* 35

Poſſet fortè ſuſtineri opinio Butrii. Quia textus *in d. c. Si Clericos, & in d. c. ut famæ*, habet locum etiam in tali caſu per rationem ibi poſitam. Nec videtur, quod in Ordinario, qui velit capere Clericum, ſit neceſſaria iſta cognitio, ut per Gloſſ. *in c. fin. de accuſ. in 6.* Sed ſufficit quædam levis præſumptio, quæ potiùs videtur eſſe facti, & poteſt competere laico, ut notatur *in c. 1. de procur.* Præterea, licèt Judex non adhibuerit hanc cognitionem, captura tamen de ſe tenet, nec eſt ipſo jure nulla. Ergo laicus non erit excommunicatus. Epiſcopus verò non debet dare licentiam Curiæ ſæculari capiendi Clericos incedentes de nocte, ex S. Congregatione ſuper Epiſcopum in Caſtellanetenſi 13. Julii 1602. niſi de ſpeciali mandato propter vagantium etiam Regularium multitudinem ex eadem S. Congregatione in Ravennatenſi 12. Septembris 1594. Maximè ſi inventi fuerint in habitu ſæculari, eadem S. Congregatione 13. Septembris ejuſdem anni. 36

Secundò, limitatur in caſibus, in quibus poteſt Clericus verberari juxta *cap. 3. de ſent. excomm.* quia a fortiori poterit capi, ut ducatur ad ſuum Judicem. Ita tenent Jo: And. Abbas, & alii *in d. c. Cùm non ab homine, arg. l. Nec in ea, ff. de adult.* Sed notandum, quod verberare, & capere aliquem in iſto caſu, videntur eſſe diverſæ ſpeciei. Unde tunc non procedit regula, quod cui licet plus, liceat quod eſt minus, ſecundùm Jo: Andr. *in c. in pœnis de reg. jur. in 6.* quem allegat Aretin. *in l. 2. in fin. ff. de legat. 1.* & probatur *in l. ſolemus, §. fin. ff. de judic.* facitque *c. cui de non Sacerdotalibus de præb. in 6.* quod autem ſint diverſæ ſpecies probatur, quia verberare reſpicit actum privatum, ducere in carcerem reſpicit actum publicum, *l. 1. C. de priv. carc.* Poteſt tamen reſponderi, tenendo, quod dictum Jo: Andr. non ſit verum, prout etiam tenuit Dec. *in d. c. Cùm non ab homine*, & ſic quod valeat regula generaliter, quod cui licet plus, liceat quod eſt minùs, quamvis ſint diverſæ ſpeciei, *l. in ſuis in fin. ff. del. & poſth.* ubi lex, quod quis poſſit occidere, extenditur tantò fortiùs, ut poſſit exhæredare. 37

Et

38 Et licèt respondeatur, quod ibi est lex ipsa, quæ extendit, attamen ratio habet locum, ut etiam possit fieri extensio ab homine. Et pro hac opinione est casus *in l. ex eo, C. de arg. in reb. l.* 12. ubi dicitur, quod absurdum est in eum posse criminaliter ferre sententiam, cujus de nulla re pecuniaria possit judicare. Ecce ergo, quod textus arguit ad diversam speciem.

39 Neque obstat *d. l. solemus, §. fin.* quia ibi latrunculator videtur accipi pro Judice, ad cujus officium spectat inquirere, & judicare latrones, non autem generaliter pro quolibet Judice criminali. Unde cùm habeat jurisdictionem distinctam, meritò non cognoscit in causa pecuniaria.

40 Et ex hac limitatione infertur, quod liceat mihi nedum me defendere ab insidiatore juxta *l. ut vim de just. & jur.* sed etiam eum capere propria authoritate, & ad Judicem ducere, & captura tenebit. Id probatur ex mente Doctorum *in d. can. Cùm non ab homine*, dum allegant textum *in d. c. 3. de sent. excommunic.* & confert quod notat Bald. *in repet. l.* 1. *in 3. qu. C. unde vi*, ubi dicit, quod licet mihi pro defensione rerum mearum capere aggressorem, ne fugiat, & ducere ad Judicem, & sequitur Jas. *in d. l. ut vim col.* 7.

41 Tertiò, limitatur, ut Clericus possit capi per laicum, ut committendum delictum prohibeatur secundùm Abb. *in d. c. Cùm non ab homine*, & sequuntur alii. Nam spectat ad publicam utilitatem, ut delictis obvietur, *canon. fortitudo, can. non inferenda 23. q. 3.* quia agitur de publica utilitate, ut quis conjiciatur in carcerem, etiam non expectato præcepto Judicis, *l. generali C. de decur. lib.* 10. Immò in isto casu delinqueret laicus, nisi prohiberet, *can. non est innocentiæ 23. q.* 5. Glos. *in cap. 2. de hær. cum similib.* Et in tali casu si socius interficiat Clericum se præparantem ad mortem sui socii, non erit excommunicatus juxta Innocentium & Anchar. *in d. c. 3. de sent. excom.*

42 Et istam limitationem intellige, quando aliàs commodè delictum non posset impediri, nam ratio Doctorum aliàs non militaret. Item intellige, ut præcedat etiam in delicto præsumpto, puta, quod quis reperiatur de nocte. Quia qui malè agit, odit lucem, *cap. consuluit de offic. deleg.* secundùm Abb. & alios *d. cap. Cum non ab homine*. Quod puto esse verum ubi subesset verisimilis conjectura, quod iste Clericus iret ad committendum aliquod delictum, puta, quia reperiretur armatus, vel indutus vestibus laicorum. Est enim præsumendum contra tales, qui prohibita faciunt, ut notatur *in l. si non convitii, C. de injur. l. si qua, C. de Episc. & Cler.* Et qui portat arma, præsumitur habere malum animum secundùm Bald. *in cap. 1. §. Si quis rusticus de pac. ten. in usib. feud.*

43 Sed pone, quod Clericus repugnet capientibus, estne laico licitum cum verberare, quando aliter non permittit seduci? Videtur affirmativè respondendum per textum *in d. c. si Clericos*, dum tamen modus non excedatur, *& in d. c. ut famæ* in ultimis verbis. Quod videtur esse de mente Jo: Andr. *in d. c. si Clericus*. In contrarium videtur esse textus *in c. universitatis de sent. excomm.* ubi Clericus, qui potest capi per laicum de consensu Episcopi, non tamen potest etiam eo consentiente verberari. Sed respondetur, quod hic textus procedit, quando quis verberaretur principaliter ad correctionem, vel vindictam, secùs in casu nostro, in quo verbera veniunt in consequentiam rei licitæ, quia prohibet se capi.

44 Quartò, limitatur, quando esset verisimilis suspicio, quod Clericus fugeret, & sic delictum remaneret impunitum. Nam & tunc publicè interest, ut talis delinquens capiatur. Ita Abb. *in d. c. Cùm non ab homine*, & est communis opinio, ut ibidem per Felin. & Bart. *in l. si quis in servitute, ff. de furt. cum aliis.*

45 Contrarium tenent Aretinus, Siculus, & Decius *in d. c. Cùm non ab homine*. & Alex. *in d. l. si quis in servitute in Apostil. ad Bartol.* & pro eorum opinione videtur stare text. *in d. c. 3. de sent. excomm.* ad quem respondet Decius. Sed de hac re inferiùs.

46 Secundò videtur urgere textus aliter eum inducendo, quàm alii faciunt *in d. c. famæ*. Nam ille textus in principio loquitur, etiam quando suspicio est, quo Clericus fugiat. Unde cùm prosequatur in text. *laici verò, &c.* debet intelligi etiam in casu, quo sit Clericus suspectus de fuga. Quia ista adversativa, verò, repetit eamdem qualitatem secundùm Bald. *in l. omnes populi, ff. de just. & jur.* Alex. *in l. fil. a patr. & col.* 10. *ff. de l. & posth.*

47 Tertiò, contra istam opinionem videtur facere, quod licèt Clericus deprehendatur, non tamen est verisimilis præsumptio, quod fugiat, ex quo laici non poterunt perhibere testimonium contra illum, immò rejiciuntur, *c. de cætero de test.*

48 Contra eamdem opinionem etiam inducit Alexander textum *in dict. cap. Universitatis*, ubi etiam in casu necessitatis Abbas non potest facere verberari Clericum a laico. Ergo non debet licere laico capere sine licentia.

49 Item movetur, quia non est verum, quod delicta fugiente Clerico remaneant impunita, exquo poterit procedi adversus ejus bona, fietque remissio ad petitionem Judicis *Clem. Pastoralis de re jud.* Et has rationes etiam adducit Aretin. *in dict. cap. Cùm non ab homine de jud.* & Dec. *ib.* quia ratio Abbatis non videtur vera, quia etsi talis laicus in tali casu non incidat in Canonem *si quis suadente*, ex quo cessat dolus, tamen non sequitur quod captura teneat.

50 Puto, communem opinionem esse veriorem, pro qua sententia defendenda considerandum est, quod textus *in d. cap. ut famæ, & in d. c. si Clericus*, sine dubio concedunt fieri talem capturam de mandato Episcopi sui. Unde infertur, quod etiam possit fieri sine mandato, dummodò Episcopus suus ratificet, *c. ratihabitationem* cum ibi notatis *de reg. jur. in 6.* & quod notat Abb. *in c. quod sicut de elect.* Unde quando laicus videt Clericum suspectum de fuga, potest verisimiliter cogitare, quod mens Episcopi est. ut talis capiatur, ne fugiat, & quod si sciviset, dedisset sibi licentiam. Quare meritò sufficit ratihabitio quod probatur aliquibus similibus.

51 Primò, per id, quod notat Bald. *in c. Cùm omnes, de Constit.* ubi per illum textum dicit, quod potest Capitulum facere aliquam utilem Constitutionem etiam Episcopo absente de rebus Ecclesiæ. Quia in tali casu verisimile est, quod consensisset, cùm justam causam dissentiendi non haberet.

52 Secundò, facit, quod notat idem Bald. *in l. tale pactum, §. fin. ff. de pact.* ubi ait, quod in quacunque materia fit talis extensio, ut habeatur pro facto illud, quod quis fuisset verisimiliter facturus, si de eo casu cogitasset. Idem notant recentiores *in l. Barbarius, ff. de offic. Præsid.*

53 Tertiò, quia quando utiliter agitur, præsumitur, vel est, ac si præcessisset mandatum secundùm Abbatem *in cap. Cum pro causa in fin. de procur.*

54 Quartò, per textum, ibique Gloss. *in cap. fin. de pœn. & remis.* ubi quando dilatio esset periculum allatura, prout in hoc casu, non est expectanda licentia Superioris. Quo spectat id, quod notat Glos. *in l. nullus, C. de Judæis*.

55 Quintò, adduco, quod voluit Bartol. *in l. de pupillo, §. ipsi Prætori in ult. col. ff. de oper. nov. nunc.* ubi per illum text. dicit, quod si fiat injuria rustico, & ipse protestetur ex parte Prætoris, & ad eum iter arripiat, habetur ac si a principio fecisset protestationem cum authoritate Judicis, & idem est in nunciante novum opus, ut ibi per eum.

56 Non obstant allegata in contrarium. Et primò, non obstat *d. c. 3. de sent. excomm.* quia ibi, dum dicitur, quod non licet Clericum deprehensum in adulterio mulieris extraneæ verberare, vel capere, fateor esse verum per se, sed si ceperit, & duxerit ad Episcopum, & Episcopus ratificaverit expresè, vel tacitè, retinendo eum in carceribus, cessat ratio textus, quia non ipse deprehensor, sed Episcopus ipse videtur cepisse, *c. pen. de sent. excomm. in 6.* quamvis etiam textus *in d. cap. 3.* non videatur loqui, quando Clericus captus fuit, ut ducereretur ad Judicem. Quid enim si eum cepisset solùm, ut infamaret eum coram populo?

57 Neque obstat textus *in d. cap. ut famæ*. Quia sumus in casu exceptionis, dum ibi dicitur, *dum tamen id de mandato, &c.* Ratificatio enim æquiparatur mandato per regulam juris antiqui. Unde dispositio de uno loquens habet locum etiam in alio in qualibet materia, ut per Bart. *in l. 2. de l. 1.* & Doctores *in auth. quas actiones, Cod. de Sacros. Eccles.* Et ubi lex etiam requirit speciale mandatum, tamen sufficit ratihabitio, *leg. quod si speciale mandatum, ff. de minor.* per Bald. *in l. si maritus, C. de procur. & in l. multum interest col. 3. Cod. si quis alteri, vel sibi* per Jas. *in l. si quis mihi bona, §. jussum, ff. de acquir. hæred.* facitque ad rem textus notabilis *in c. 1. de homic. in 6.*

58 Pariter non obstat, quod non sit verisimilis suspicio fugæ, ex quo laici non admittuntur ad testimonium contra Clericos in criminalibus. Quia hoc argumentum non est generale, & non procederet in notoriis. Item quando aliter delictum probari non posset, quia verisimiliter non adfuisset aliquis Clericus, ut per Abbatem, & Aretinum *in dicto capit. de cætero de testibus*. Prætereà laici saltem faciunt indicium ad torturam, prout ibi dicitur. Hujus timore est verisimile, quod Clericus fugeret, ut per Bartol. *in leg. final. in princip. ff. de bon. eor. qui sibi mortem consciv.* & juvat textus *in d. c. ut*

famæ in princip. & Aretin. *dict. cap. Cum non ab homine de jud.*

59 Item non obstat textus, *in d. c. Universitatis*, quia faciliùs permittitur carceratio, quàm verberatio, ut per Doctores *in d. c. Cum non ab homine*. Item ille textus debet intelligi, quando Abbas potest facere verberari per alium Clericum, ne aliàs impunita remaneant delicta, ubi fortè ille textus non procederet.

60 Non itidem obstat, quod iste Clericus poterit puniri aliis modis. Nam eo fugiente non considerantur illa remedia, ut probatur *in d. cap. ut famæ in princ.*

61 Neque obstat responsio Decii ad rationem Abbatis. Quia dato, quod laicus non sit excommunicatus, tantò faciliùs poterit captura ratificari per Episcopum, ex quo laicus non afficitur pœna dicti Canonis, & sic actus non est omninò nullus juxta notata per Innocent. *in c. Prudentiam de offic. deleg.*

62 Quare tenenda est communis opinio, quæ clariùs procedit in civilibus, veluti si Clericus fugiat propter debita. Nam tunc licet laico creditoris eum capere, quia tunc agitur de ejus interesse, ut tenuerunt Jo: Andr. Joan. de Lignan. Abb. & cæteri *in dict. cap. Cum non ab homine de jud.* argum. textus *in l. ait Prætor, §. si debitorem, ff. de his, quæ in fraudem credit*. Quia iste Clericus fugiens, ne satisfaciat, est in delicto, unde potest capi, ut obvietur delicto committendo per supradicta secundùm Siculum *in dict. capit. Cum non ab homine*.

63 Et confirmatur, quia valet argumentum de tempore, & loco ad personas, *l. vinum, ff. si cert. pet. l. si quis exhæredato, §. ex quo ff. de injust. rupt. & irr. test.* Sed potest quis fugitivus capi tempore feriato in honorem Dei ut est Gloss. communiter approbata *in l. fin. C. de fer.* vel etiam in loco sacro secundùm quandam opinionem Jas. *in d. l. vinum*. Ergo idem in persona. Item quia fugitivus non potest opponere exceptionem incompetentiæ Judicis secundùm Anch. *cons.* 192. Rom. *cons.* 242. Alex. *in l. de pupillo, §. si quis rivos de nov. oper. nunc.* Rom. Jas. & alii *in l. 2. ff. de re jurisd. omn. Jud.* quod ampliatur, itaut procedat nedum in ipso creditore, sed etiam in sociis, & agentibus ipsius creditoris, *cap. Olim de restit. sp.* secundùm Abb. & Aretin. *in d. cap. Cum non ab homine*. Ac etiam procuratoribus, quamvis creditor non adesset, ut est Gloss. *in l. 1. v. ab his, Cod. ubi quis de ver.*

64 Advertendum tamen est, quod ista conclusio secundùm Siculum est dubia. Quia textus *in d. §. si debitorem*, non loquitur de captura personæ, sed de captura rerum tantùm, & ita etiam notabiliter dicit Comen. *cons.* 157. *in ult. col.* & fuit de mente Cyni *instit. de act. in princ.* Pro qua opinione facit, quia difficiliùs conceditur captura personæ, quàm rerum. Undè non valet pactum, quod liceat creditori capere debitorem propria authoritate, secùs de rebus secundùm Alexandrum post alios *in l. alia, §. eleganter, ff. sol. matr.* Aretin. *in l. nemo potest in princ. ff. de leg. 1.*

65 Præterea & fortiùs videtur obstare alia ratio. Nam Clericus non potest regulariter capi, & detineri in carceribus pro debito pecuniario, *cap. lator de pign. cap. Odoardus de solut.* Jo: Andr. *in dict. cap. Si Clericos de sent. excommunic. in 6.* Doctores *in leg. miles in princ. ff. de re jud.* Unde, si prædicta limitatio esset vera, sequeretur, quod capi Clericum a laico sit unum speciale, & ut capiatur pro debito civili, est aliud, & tamen plura specialia simul non concurrunt, *l. Si quis rem*, ubi Bartol. *ff. de pollic.* & Doctores *in l. si is, qui pro empt. in l. ult. q. ff. de usucap.*

66 At tenendo communem opinionem adhærendum est supradictæ rationi, quod iste Clericus fugiens sit in delicto, unde licitum est laico eum capere, quia in effectu dicitur obviare delicto, quod sua interest, ne committatur.

67 Et ex hoc infertur responsio ad aliam rationem. Nam licèt regulariter Clericus non debeat in carceres detrudi pro debito civili, tamen istud non procedit in casu nostro, in quo ultra debitum agitur de evitando delicto, & sic non est aliquod speciale, quod Clericus conjiciatur in carceres pro debito civili, cui sit annexus dolus, argument. *capit. gravis de depositione*.

68 Atque ex hoc videtur, quod possit limitari textus *in d. c. Odoardus de solut.* ut nec procedat, quando talis Clericus esset in dolo. Et propterea in illo textu consideratur illa qualitas, quod Clericus de plano recognoverat debitum. Nam si scienter negasset, & deinde fuisset convictus, non videtur, quod ille textus procederet, ex quo lex præsumit adversus talem, *l. sed hoc ita, ff. de re jud. l. si dubitet, §. 1. ff. de fidejuss. leg. rem alienam in ult. resp. ff. de pignorat. act.* Unde talis non gaudet beneficio cessionis, ut est magis communis conclusio *in §. fin. instit. de act.* per Angel. Jason. & Doctores *in l. 1. C. qui bon. ced. pos.* Et præsumitur dolus in eo, qui sciens se non esse solvendo, contrahit multa debita, & allicit creditores ad sibi credendum, *l. penult. ff. de jur. dot.* per Paul. de Castr. *in l. etiam §. 1. in fin. ff. de sol. matrim.* Unde si post debita contracta Clericus dolo fecisset, ne posset solvere integrum debitum, non posset uti beneficio *d. cap. Odoardus*, secundùm Andr. Sicul. *l. c.* argum. *d. l. etiam §. licet*, facitque, quod notat Dyn. *in reg. peccatum in fin. de regul. jur. in 6.*

Potest etiam ad prædictas rationes aliter responderi, 69
Et primò *ad §. si debitorem*, quod ille textus probat a fortiori. Quia si licet capere debitorem fugitivum, & ab eo auferre pecuniam debitam, quo casu videtur creditor, sibi jus dicere propria authoritate contra *leg. extat ff. quod met. caus.* multò fortius licebit capere personam, & trahere eam ad Judicem suum. Quo casu creditor non dicitur sibi dicere jus propria authoritate. Et credo, quod Doctores voluerint inducere illum textum hoc modo.

Ad secundam rationem potest responderi, quod laicus capit Clericum fugientem, & ducit ad carceres, seu ad ejus Judicem, qui eum in carceres conjicit, non ut ibi remaneat pro debito pecuniario, sed ut saltem satisfiet de parendo juri secundùm Jo: Andr. *in d. cap. si Clericos*, vel caveat de satisfaciendo, cùm ad pignorem fortunam pervenerit in casu, quo non sit solvendo juxta *d. c. Odoardus*. Et ista responsio est verior, quando Clericus ex justa causa fugisset, ita quod non esset in dolo. 70

Et sic remanet propugnata hæc communis opinio, 71
quæ sanè intelligenda est, quando Clericus esset in ipso instanti actu fugæ, aliàs si solùm esset circa præparationem, & supereresset tempus competens, teneretur, laicus adire Episcopum, qui deberet adhibere aliqualem cognitionem, an Clericus esset debitor, & an suspectus de fuga. De quo per Doctores *in l. si fidejussor, §. fin. ff. qui satis d. cog.* Et ita istam conclusionem intellexit Jo: Baptista de Sancto sever. *in tr. de debit. fugit. in v. parte principali q. 6.* & ex hac declaratione tolluntur quædam rationes Andreæ Siculi *in d. c. Cum non ab homine de jud.*

Sed quid si aliquis capiat fugitivum, & detineat per 72
aliquot horas, deinde relaxet, nec præsentet Judici an incidet in crimen privati carceris? Et videtur, quod in criminalibus incidat in tale delictum, ut notat Dec. *cons.* 100. *col. 3.* quia hæc facultas competit capienti, ut ducat reum ad Judicem. Ergo non sequuto fine capiens est in pœna per ea, quæ tradit Felin. *in cap. quoniam in ult. not. per illum textum de probat.*

Id tamen non procedit in eo, qui est deprehensus in 73
adulterio secundum formam *l. 5. ff. de adult.* quia talis captura fit causa rei attestandæ tantùm. Unde eum nemo invitus teneatur accusare, *l. 1. C. ut nemo invitus ag. solum*, videtur ille deprehensus retineri, ut quando sibi placuerit accusare, possit habere probationes.

Minus id procedit in civilibus. Quia lex permittit 74
hanc facultatem non tàm ad finem, quod reus ducatur ad suum Judicem, quàm ut creditor non incurrat in damnum *d. §. si debitorem*. Et propterea absque eo quod debitor ducatur ad Judicem, si creditor consequitur pecunias suas, potest eas accipere, & debitorem dimittere, nec tenentur eas consignare Judici secundùm Alex. *cons. 64. vol. 3.* & est de mente Abb. *in d. Cum non ab homine*, dum allegat *c. Olim de rest. spol.* Et id videtur verius, licèt alii non distinguant.

Fallit hoc in casu *cap. ex rescripto 1. de jurejur.* ubi 75
licet laico retinere monachos in obsides, declarando, ut ibi per Joan. Andr.

At ponamus extare statutum, quod villæ teneantur 76
malefactores Judici consignare in agro suo, vel solvere æstimationem damni. Aliquis Clericus spoliavit quemdam viatorem, an Villa tenebitur?

Videtur non teneri. Quia tale statutum non potest 77
regulariter intelligi de Clericis, ex quo laici non possunt capere Clericos juxta supradicta. Et ita firmant Bald. *in d. c. Cum non ab homine*, ibique Doctores, pro quo facit, quod notat idem Bald. *in rubr. decret. col. 4.* ubi dicit, quod quamvis statutum sit, quod scholaris teneatur jurare Rectori suo, non tamen Clerici tenebuntur, cum casus evenisset in facto. Ista decisio Baldi fuit revocata in dubium, quia statutum poterat verificari in Clerico in casibus permissis. Nam ratio talis statuti erat, ut ipsi villici essent diligentes ad prohibitionem delictorum, quæ ratio habet locum etiam in Clericis delinquentibus, quia possunt laici prohiberi Clericos a delictis per-

perpetrandis. Item possunt eos capere quando sunt deprehensi in flagranti crimine, ut supra visum est. Unde ex hoc capite Villa non potuisset obtinere. Sed ex eo, quia viator erat forensis non poterat uti beneficio statutorum, ut per Paul. de Castro *in l. omnes populi in fin. ff. de just. & jur. cum concordantib.* Sed de his satis. Videndus Carol. de Grass. *effect. Cler.* 1. *a num.* 135. ubi alia, quæ huc spectant, adducit.

CONSULTATIO XXXIII.

An, & quibus in casibus Clericus, non servatis gradibus pœnarum in cap. Cùm non ab homine de jud. præscriptis, de quibus infra, sit degradandus, & tradendus Curiæ sæculari?

1 GRavissima est hæc controversia, & multarum fons, Ideòque in praxi necessaria. Sunt qui opinantur textum in *d. c. Cùm non ab homine*, qui pro homicidio vel furto imponit tantùm pœnam depositionis, non autem degradationis, & traditionis Curiæ sæculari, debere intelligi, ac restringi ad homicidium, vel furtum non qualificatum, quod non transeat in aliam speciem criminis graviorem, ut si commisserit crimen aliquod atrocissimum, puta homicidium cum proditione vel parricidium, vel homicidium cum latrocinio, seu spoliatione, vel homicidium cum sacrilegio, ut in eo, qui occidit presbyterum, vel personam sacram, vel aliud simile, propter quod de jure civili esset laico imponenda aliqua pœna ex atrocissimis, verbi gratia, pœna ignis pœna dilacerptionis, quæ infligitur, cùm reus secatur in frusta, & pœna traditionis ad bestias, vel aliæ, de quibus *in l. Pœna parricidii, ff. ad l. Pomp. de paricid. in l. sacrilegii, ff. ad leg. Jul. pecul. & in leg. capitalium per tot. ff. de pœn.* Item debere intelligi de Clerico, & qui comisit unum homicidium per unam falsitatem, vel unum furtum, non autem si commiserit plura homicidia, plures falsitates, plura furta, ex quorum singulis esset depositione dignus. His enim casibus putant tales Clericos esse per Episcopum degradandos, & tradendos Curiæ sæculari, ut luant pœnam ultimi supplicii.

2 Pro hac opinione inducitur primò textus *in c.* 1. *de homicid.* ubi refertur illud Exodi *cap.* 21. *si quis per insidias occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo evelles eum, ut moriatur.* Dicendo enim *evelles eum ab altari*, ostendit, se intelligere de Clerico homicida per insidias, & sic qualificato, qui servit altari, non autem de laico, qui non servit, immò stare debet ab altari remotus, *ut cap.* 1. *de vit. & honest. Cleric.* Nam privatio, sicut est evellere, præsupponit habitum, *cap. ad dissolvendum de desponsat. impub. l. decem, ff. de verb. oblig.* Intelligit ergo *evelles*, scilicet per depositionem, seu degradationem Judicis Ecclesiastici, itaut moriatur per exequutionem Judicis sæcularis. Idcircò enim litera dicit, *moriatur*, in tertia persona, quasi non per Episcopum, qui evellit ab altari, cùm Ecclesia non proferat sententiam sanguinis, *cap. sententiam ne Cleric. vel Monach.* sed per alium pœna mortis sit imponenda, quia verbum, *moriatur*, in dubio intelligitur de morte naturali, & non civili, *c. suscepti de rescript. in 6. & in l. ex parte, §. in insulam ff. de verb. oblig.*

3 Secundò, inducitur textus *in cap. Novimus de verb. signific.* ubi Pontifex occasione explicandi contenta in canonibus antiquis, & in suo decreto falsarios promulgato super forma degradationis, & traditionis faciendæ potestati sæculari sic ait: *Ut Clericus propter hoc, vel aliud flagitium grave non solùm damnabile, sed damnosum fuerit degradatus, tanquam exutus privilegio Clericali, sæculari foro per consequentiam applicetur.* Nam jus alternativæ ostendit regulam degradationis, & traditionis Clerici facinorosi non esse restringendam ad solum crimen falsi, sed generaliter infligendam pro quolibet crimine gravi damnabili in se, & damnoso quoad exemplum aliorum.

4 Nec satisfacit responsio Aretini *in d. c. Cùm non ab homine num.* 59. & aliorum, dicentium, delictum grave, & damnosum intelligi, quando delinquens est incorrigibilis propter scandalum, seu malum exemplum. Nam huic interpretationi obstat natura dictæ alternativæ. Quia, sicut qualitas incorrigibilitatis non requiritur in prima parte alternativæ pro crimine falsi, ita nec in altera super alio flagitio gravi. Quia res dubia in una parte alternativæ declaratur, habito respectu ad positam in alia secundùm Bart. *in l.* 1. *n.* 1. & Soccin. sen. *eod. n.* 1. *ff. de reb. dub.* Tum quia dictio, *aliud*, ostendit, Summum Pontificem intellexisse de simili gravi quidem, sed citra requisitum incorrigibilitatis, sicut in falso, quia ponitur comparativè ad illud secundùm Glos. *in capit. si fugitivi vers. alia pœna Cod. de serv. fugit.* & Bald. *in l. fin. numer.* 1. *Cod. de his qui non domin.* Et ita prædictum *cap. novimus*, intellexerit Innoc. *ibi numer.* 1. dum generaliter ait, quod pro quolibet crimine, dummodo sit damnabile, & damnosum, potest aliquis tradi Curiæ sæculari.

Tertiò, pro eadem opinione inducitur textus *in cap.* 5
pro humani de homic. in 6. ubi cùm Clerici mandantes, seu facientes hominem Christianum interfici per assassinum, & receptantes, defendentes, seu occultantes assassinum, habeantur ab omnibus diffidati. Ex hac perpetua diffidatione ex verisimili mente innuitur, Ecclesiam nolle graviter delinquentes in suo foro retinere, sed juxta delicti qualitatem puniendos dimittere Curiæ sæculari.

Quartò, allegatur textus *in can. sunt quædam 23. quæst.* 6
5. ubi dicitur: *Sunt quædam enormia flagitia, quæ potiùs per mundi Judices, quàm per Antistites, & Rectores Ecclesiarum vindicantur.* Et in fine subjungitur, illos maximè constitutos esse propter latrones, homicidas, raptores, & ut illos damnent, & alios suo timore compescant.

Quintò, ad idem inducitur textus *in capit. At si Cle-* 7
rici de judic. ibi, *non debet quemlibet pro suis excessibus Judici tradere sæculari.* Quæ verba innuunt, Episcopum posse hoc facere, etiam non data incorrigibilitate, licèt facere non debeat indifferenter, & quandocumque sed tantummodò cùm delictum hoc exigit, vel ob suam gravitatem, vel frequentationem secundùm Abb. ibi *col penult.*

Ultimò, in hujusmodi delictis atrocissimis, quæ requi- 8
runt pœnam excessivam, non invenitur aliqua pœna canonica, qua reus possit condignè puniri ex theorica Innocentii *in capit. qualiter, & quando* 2. *numer.* 6. & ibi etiam Joan. Andr. *numer.* 18. *de accus.* ubi æquiparando per modum regularium pœnas canonicas legalibns pœnis tradunt regulam, quod in omnibus delictis, in quibus per leges sæculi imponitur pœna mortis naturalis secundùm canones, succedit pœna degradationis, & traditionis Curiæ sæculari. Ergo contra Clericum, qui homicidium qualificatum perpetravit, vel plura homicidia, falsitates, vel latrocinia, Ecclesia uti poterit hac pœna degradationis, & traditionis Curiæ sæculari. Quia non habet ultra quid faciat, ut dicitur *in d. cap. Cùm non ab homine*, cùm secundùm canones nunquam imponatur pœna mortis corporalis, *cap. Clericis, & cap. Sententiam ne Cler. vel Monach. can.* 1. *& 2. dist.* 51. Cùm enim pro simplici homicidio, vel furto procedat ad depositionem, & detrusionem in Monasterium, ut *in d. cap. Cùm non ab homine, & in cap. tuæ de pœn.* utique pro qualificato, vel iterato, cùm gravior pœna ei condigna non reperiatur inter Canones recurrendum erit ad vindictam secundùm leges sæculi mediante degradatione, & traditione Judici sæculari.

Quod confirmatur. Quia pœnæ ita debent commen- 9
surari delictis, ut quod sceleratius est commissum, gravius vindicetur per textum *in can. afferamus* 24. *qu.* 1. *c. quæsivit de his, quæ sunt a major. p. Cap. c. fin. de excess. Præl.* Et ex iteratione delicti pœnæ augeantur secundùm Glos. *in leg. quicumque v. vel tertio in fin. C. de serv. fug. & in l. servo v. sæpius, C. ad leg. Jul. de vi publ. vel priv.* quia iteratio transit in consuetudinem peccandi *l.* 3. *in fin. C. de Episc. aud.* At si homicidium, & furtum qualificatum, vel iteratum citra incorrigibilitatem puniretur eadem pœna canonica depositionis, seu detrusionis in monasterium, qua punitur simplex, & unicum, non servaretur justitia commensurationis. Ergo pro illius observatione dicendum est, in qualificato, seu iterato locum esse degradationi, & traditioni Curiæ sæculari.

Hæc sunt præcipua fundamenta hujus opinionis, quam 10
præ cæteris tuetur Anchar. *in d. cap. Cùm non ab homine a num.* 10. *de jud. & in c. Ea, quæ, n.* 22. *de reg. jur. in 6. & in cons.* 158. *a numer.* 5. & in publica disputatione, quam habuit Bononiæ Abbas Siculus scholaris Ancharani *in cap. at si Clerici a num.* 39. Horum opinionem approbant Anania *in c.* 1. *n.* 5. *de iis, qui fil. occid. & in c.* 1. *n.* 4. *& 5. de homicid.* Felin. *in c.* 1. *n.* 49. *de constit. & in c. inquisitionis n.* 5. *de accusat.* Dec. *in dict. c. at si Clerici n.* 251. qui licèt hanc opinionem non sequatur, tamen concludit, eam habere magnam æquitatem, ut delicta puniantur debita pœna, & se vidisse illam servari Florentiæ. Eamque pariter Aldobrand. *in addit. lit. F.* fatetur veriorem, ac latè prosequuntur Mantic. *n.* 64. Hippol. de Marsil. *in repet. a n.* 336. *& in cons.* 9. *n.* 17. Gulielm. de Benedict. *in c. Raynutius p.* 3. *de homic. a n.* 40. *de testam.* dicens communiorem, Alciat. *in d. c. Cùm non ab homine a num.* 22. ubi non solùm putat, hanc esse ve-

riorem in puncto juris, ſed amplius inquit, ſervari de facto in pluribus locis, Brunel. *in d. cap.* 1. *de homicid. part.* 5. *num.* 6. *& in tract. de Conciliis num.* 9. *art.* 12. *num.* 3. Alex. de Nævo *conſ.* 59. *num.* 21. Barbat. ſibi contrarius *conſ.* 64. *num.* 8. *& 9. vol.* 1. Angel. *de malefic. v. & ibi caput a ſpatulis amputetur num.* 38. ſubdens ſe eam vidiſſe de facto ſervari Ferrariæ, ibique Auguſtinus *num.* 43. dicens communem, & ita vidiſſe practicari, Soccin. Sen. *de reg. jur. lit. C. reg.* 16. Boſſ. *tit. de for. comp. num.* 135. *&* 141. Tiraquell. *de pœnit. tempor. cap.* 49. *num.* 36. *& ſeq.* Diaz. *in pr. crim. can. cap.* 90. *alias* 96. referens duos caſus, alterum Pariſiis 1530. in Sacerdote, qui animo deprædandi necaverat Rectorem cujuſdam Oppidi, alterum Hiſpali anno 1536. in quatuor Regularibus, qui Provincialem laqueo ſuffocatum in lecto interfecerant, Decianus *tractat. crimin. lib.* 6. *cap.* 28. *numer.* 14. vocans communem, *& lib.* 9. *cap.* 16. *numer.* 35. ubi loquitur de Clerico parricida, *& lib.* 7. *capit.* 38. *numer.* 11. ubi de reo læſæ majeſtatis, Franch. *deciſ.* 571. qui non ſolùm *num.* 4. refert Neapoli ſubiiſſe pœnam ultimi ſupplicii Clericum, qui furtum commiſerat in monte Pietatis, cùm fuerit degradatus per Curiam Eccleſiaſticam, & traditus Curiæ ſæculari, ſed *num.* 1. teſtatur etiam pœna mortis animadverſum fuiſſe in Clericum in ſacris conſtitutum, qui unà cum aliis decem furibus ingreſſus cum armis domum honeſtæ mulieris, ſitam in ſuburbio S. Antonii, accepta ab eadem clave unius capſæ, illa & filiabus incluſis in quadam Camera inferiori, ſubripuit ducatos ſeptingentos, & quædam mobilia. Nam prævia conſultatione Sac. Congregationis Cardinalium, negotiis Epiſcoporum præpoſitæ degradatus fuit, & traditus magnæ Curiæ. Et videtur ex mente Innocentii *in dict. cap. Cùm non ab homine, ver. deponendus eſt*, & Baldi *numer.* 1. ubi ſimiliter limitat textum, niſi enormitas cauſæ aliud inducat.

11 Nos verò antequam hujus quæſtionis deciſionem definiamus, operæ pretium eſſe duximus, textum *in d. cap. Cùm non ab homine* in compendium redigere, ejuſque germanum ſenſum explicare. Ad mentem igitur dicti textus, qui praxim inducit procedendi contra Clericum criminoſum ſervandi ſunt quatuor gradus. Conſtito enim de delicto, ſi delictum eſt depoſitione dignum, Clericus deponitur. Et hic eſt primus gradus pœnæ infligendæ, & ſi ſe corrigat, quia non iterat, nec continuat delicta, & depoſitionem ſervat, & pœnam, & pœnitentiam injunctam adimplet non proceditur ulterius, ſed ſi ſit incorrigibilis, prædicta non ſervando, & ſimilia, vel deteriora crimina perpetrando, excommunicatur. Et hic eſt ſecundus gradus. Creſcente verò contumacia, anathematizatur. Et hic eſt tertius gradus. Demum, ſi non reſipuerit, quin potius in profundum malorum devenerit, ne ſit perditio plurimorum, ſcilicet per malum exemplum, vel etiam plurimos damnificando, mutilando, vel occidendo, tunc denique, cùm Eccleſia non habeat ultra quid faciat, relinquet eum comprimendum per ſæcularem poteſtatem. Qui eſt quartus gradus pœnæ infligendæ. Et eſt ſimile *in canon. dictum* 81. *dict. can. Clericus* 3. *q.* 4. *can. ſi quis Sacerdotum* 11. *q.* 1. *d. cap. at ſi Clerici de jud.*

12 In quo adnotandum eſt primò, quod hæc procedendi forma locum habet, quando pœna incipit a crimine, ſeu quando proceditur propter crimen. Tunc enim, Clericus criminoſus primò deponitur, ſecundò excommunicatur, tertiò anathematizatur, & quarto loco per Curiam ſæcularem comprimitur. Secus verò ſi pœna incipiat a contumacia, quia tunc procedendum eſt ordine inverſo. Nam primò Clericus contumax ſuſpenditur, ſecundò excommunicatur, tertiò deponitur, quartò ac ultimò traditur Curiæ ſæculari. Et hunc ordinem reſpiciunt jura *in canon. forte* 13. *quæſt.* 4. *canon. quorundam* 23. *dict. capit. honoratus* 74. *dict. capit. quoniam*, *§. final. ut lit. non conteſt.* & declarant *in dict. capit. Cùm non ab homine*, Gloſſa *ult.* Innocent. *numer.* 1. Oſtienſ. *numer.* 9. & 11. Bald. *numer.* 2. Henric. Boich. *in fine* Butr. *numer.* 33. ac reliqui omnes.

13 Secundò, advertendum eſt, quod cùm textus *in d. c. Cùm non ab homine*, dicit *cùm Eccleſia non habeat ultra quid faciat*, ita demùm Clericum depoſitum incorrigibilem eſſe comprimendum per Curiam ſæcularem, ſi Eccleſia non habeat ultra quid faciat, ſcilicet de facto, non autem de jure, quia certum eſt, Eccleſiam de jure ultra pœnas depoſitionis, excommunicationis, & anathematis, habere etiam alias pœnas, cùm multæ ſint, ut notat Gloſſ. 2. *in cap. ad reprimendam, de offic. Ordin.* & Joan. Andr. *in cap. pro humani, num.* 4. *colum.* 3. *de homicid. in* 6. & fuſiùs *in cap. qualiter, & quando* 2. *n.* 18. *de accuſ.* Poteſt enim omnia bona temporalia confiſcare, ut ibi, *& in cap. excommunicamus, §. damnati, de hæret.* Habet pœnam verberum citra ſanguinis effuſionem, *ut cap. in Archiepiſcopi, de rapt.* Imprimit characterem etiam in facie, licèt non ita profundè, ut ſanguis eliciatur, ſed cutis ſuperficies ſtigmatum notis deformetur in ſignum maleficii, *ut cap. ad audientiam*, juncta Gloſſ. *ultim. de crimin. falſ.* Inducit ſervitutem, *cap. ita quorundam de Judæis*, ubi Chriſtiani deferentes merces prohibitas ad Saracenos efficiuntur capientium ſervi. Poteſt diffidare Clericos cum omnibus ſuis, ut a quocunque poſſint impune offendi, *ut in dict. cap. pro humani.* Poteſt detrudere in monaſterium ad tempus, vel in perpetuum, *canon. de lapſis* 16. *quæſt.* 6. *capit. novimus*, *§.* 1. *de verb. ſignificat.* Et in ſpecie habet pœnam exilii, *ut capit. accuſatoribus* 3. *quæſt.* 5. *canon. Probinum*, ibique Gloſſ. *fin.* 16. *quæſt.* 1. *canon. accedens* 50. *dict. capit.* 1. *de calumn. capit. ultim. de pœn.* idque per omnes exilii ſpecies, de quibus notat Gloſſa *in extravag. ad noſtri* Joannis Vigeſimi ſecundi *v. banniti de privil.*

Unde quamvis Alciato *in d. cap. Cùm non ab homine* 14
num. 108. videatur verior opinio, quod Eccleſia non habeat pœnam exilii per textum in *dict. cap. Cùm non ab homine*, nam in illo Eccleſia tradit Clericum ſæculari, ut mittatur in exilium. Si enim ipſa habuiſſet iſtud remedium, non debuiſſet tradere ſæculari, cùm Eccleſia iſtud non faciat, niſi in ſubſidium, ut per Butr. *in dict. capit. Cùm non ab homine*. Et ſolutio aliorum non eſt bona, dum dicunt, quod hoc eſt dictum, quia Eccleſia ſolet intercedere pro Clerico degradato, ut ſæcularis alleviet pœnam, *cap. novimus de verb. ſignificat.* Nam non debuiſſet Eccleſia imperare pœnam exilii pro Clerico, cùm ipſa tradendo eum Judici ſæculari, tacitè pronunciaret, talem pœnam non eſſe ſufficientem, neque infligendam, ex quo eam potuiſſet irrogare, & non fecit juxta notata *in cap.* 2. *de ord. cognit.* per Bartol. *in l. a præcedente C. de delat.* Præterea textus *in d. cap. novimus* procedit in eo, qui degradatus traditur per Judicem Eccleſiaſticum ſæculari, non autem in caſu, quo ſervata ſolemnitate *d. cap. cùm non ab homine*, non requiritur aliqua traditio ſecundùm communem opinionem.

Et pro tereà inquit Alciatus, videtur verior communis concluſio, quod immò Eccleſia non inferat pœnam exilii propriè loquendo, de qua *in l.* 2. *ff. de publ. jud.* Et ad contraria reſpondet, quod intelliguntur impropriè, & largè, prout ponitur pro relegatione, vel pro juſſione, ne quis recedat a certo loco, de quo per Archid. *d.* 45. *can. cum beatus*. Poteſt etiam dici, quod illa pœna exilii, licèt inferatur jubente Eccleſiaſtico, tamen imponitur per Judicem ſæcularem, *arg. cap.* 2. *de Cler. excomm.* illud non cavillando, prout facit Abbas *ibi*, qui reſtringit, quando de facto Epiſcopus non poterat talem pœnam imponere. Quod caret ratione. Ex quo, ſi ipſe impoſuiſſet, ſæcularis obligatus fuiſſet præſtare brachium, *cap.* 1. *de offic. ord.* Et pro hoc facit, quia canon aliquando oſtendit, qua pœna ſæcularis punire reum poſſit, ut per Gloſ. *in cap. delatori* 5. *q.* 6. & Archid. *in can. Synodo d.* 63. cum concordantibus per Fil. *in d. cap. Cùm non ab homine*. 15

Cùm tamen textus *in d. cap. Cùm non ab homine* dicat 16
Clericum incorrigibilem poſt depoſitionem, excommunicationem, & anathema eſſe comprimendum per ſæcularem poteſtatem, itaut ei pœna exilii deputetur, eo quod Eccleſia non habeat ultra quid faciat, & tamen Eccleſia poſſit eandem quoque pœnam exilii infligere per omnes ejus ſpecies, ut ſupra probatum eſt utique cogimur fateri, ea verba non eſſe intelligenda de jure, itaut Eccleſia non habeat ultra, quid faciat ex defectu pœnarum, vel ex defectu poteſtatis, ſed de facto propter potentiam criminoſi, qui ab Eccleſia corrigi, & comprimi non poteſt. Et ita nunc textum intelligit Abb. antiq. *ante num.* 1. dicens hoc *cap.* intelligi de nobilibus, & potentibus, ad quarum correctionem non ſufficit Epiſcopus, vel Prælatus, & cum eo concordant Jo: Andr. *num.* 8. Bald. *num.* 2. Bellam. *num.* 3. Butr. *nu.* 18. Cardin. *n.* 5. Anchar. *n.* 6. Ex quibus patet, hanc eſſe communem lecturam ad textum *d. c. Cùm non ab homine*, prout etiam teſtatur Abb. Siculus *n.* 24.

Nec refragatur, quod Eccleſia poſſit invocare Judicis 17
ſæcularis auxilium, iſque teneatur illud præſtare tanquam Eccleſiæ miniſter *d. cap.* 1. *offic. ordin. & canon. adminiſtratores* 23. *qu.* 5. *canon. petimus* 11. *quæſt.* 1. Et eo invocato, poſſit Eccleſia imponere pœnam exilii, vel aliam canonicam, ut *in cap. ut famæ de ſent. excomm.* ubi Clericos incorrigibiles Eccleſiaſticus Judex detrudit in arctam cuſtodiam.

Nam

18 Nam ut rectè respondet Abb. *in d. c. Cùm non ab homine n.* 25. fortè de facili capere non poterat per familiam potestatis, fortasse ad hoc sæpe, ac sæpiùs adhibitam. Undè Ecclesia non vult amplius habere curam ipsius, sed dimittit eum Judici sæculari, qui poterit habere majorem solertiam in capiendo eum, cùm agnoverit, illum esse de suo foro, vel fortè, ut sæpè de facto contingit, iste Clericus captus multoties capturam illusit, effrigendo carceres, & deteriora committendo, & ita Ecclesia non potuit eum condignè castigare, cùm pœnam mortis non habeat. Quare ipsum relinquit Curiæ sæculari, quæ legitimam infligat, idest a legibus sæcularibus impositam, & sic mortis, vel mutilationis membri juxta qualitatem delicti, ut per Abb. antiquum *in d. cap. Cùm non ab homine v. legitima*. Et hunc, ait, esse verum intellectum Abb. Siculus, ubi suprà, quem etiam posuit Archid. *in can. si quis Sacerdotum n.* 5. 6. & 7. 11. *q.* 1. relatus a Bellam. *in cit. c. Cùm non ab homine n.* 3. ubi asserit. tunc demum Clericum tradendum esse Curiæ sæculari, permittendum esse, immò præcipiendum Judici sæculari, ut eum capiat, & coerceat, si per Ecclesiam corrigi non possit propter illius potentiam, vel malitiam, vel quia detentus, utendo arte necromantiæ, illudit in carcerem, & ibi in pace esse non vult Concordat Cardinal. *in d. c. Cùm non ab homine num.* 5. dum ait, Clericum esse incorrigibilem, cùm non vult pœnitere, nec potest capi per Judicem Ecclesiasticum, & tunc esse coercendum per Judicem sæcularem, cùm Ecclesia non habeat ultra quid faciat. Ex quo intellecto notandum est, Clericum depositum, & incorrigibilem, quandiu detinetur in carceribus Curiæ Ecclesiasticæ, nullatenus esse tradendum Curiæ sæculari, cùm Ecclesia possit eum punire pœnis Canonicis, de quibus supra. Quod notandum dixi propter errorem popularem Doctorum, sive Judicum.

19 Tertiò, est adnotandum, quod licèt Abb. *in d. c. Cùm non ab homine* pro declaratione Glossæ opponat, quod dictus textus sit superfluus, dum imponit pœnam excommunicationis, & anathematis, nulla tamen est superfluitas. Quia sive intelligamus de excommunicatione minori, sive majori, utraque potest fieri contra eundem, ut est Glos. *in cap. ita quorundam de Jud.* & secunda non per hoc erit superflua, immò operabitur istum effectum, quia excommunicatus retinebitur extra communionem, donec etiam ab ea fuerit absolutus secundùm Ost. Anan. & cæteros *ibi*. Unde infertur ad id, quod notat Barthol. *in l. de pupillo, §. si pluribus. ff. de nov. oper. nunc.* ubi vult quod semel bannitus possit pluries de novo banniri, de quo etiam Doctores *in l. qui bis idem, ff. de verb. oblig.* Unde intellectus Goffredi, ac Innocentii *in d. cap. Cùm non ab homine*, videtur verus, ut primò quis feriatur simplici excommunicatione, deinde anathemate.

20 Neque obstat, quod appellatione excommunicationis in dubio venit major, *cap. penult. de sentent. excommunic.* Nam id verum est, absolutè loquendo, sed ex quo *in d. cap. Cùm non ab homine*, prius requiritur excommunicatio, deinde crescente contumacia anathema, dicendum est, quod prius intelligitur de minori, quia una pars legis per aliam declaratur, *l. Titia, §. 1. ff. de verb. oblig.* Et secundùm hunc intellectum potest salvari Glossa, dum ait *suspendi*, intellige a perceptione sacramentorum, donec pœniteat, & absolvatur.

21 Minus obstat Abbas *ibid. n.* 23. Ost. *n.* 6. Jo: Andr. *n. item* 6. Butr. *n.* 32. Cardin. *n.* 3. dum intelligunt, excommunicationem dici eam, quæ sine solemnitate fertur, sicut anathema, ubi intervenit solemnitas, de qua *in c. debent* 11. *qu.* 3. Solemnitas autem talis anathematis est, quia hanc fulminat Episcopus cum duobus presbyteris præsentibus cum candelis accensis, quas debent in fine anathematizationis in terram projicere, & pedibus conculcare, ut moris est Romani Pontificis in publicatione Bullæ in die Cœnæ Domini.

22 Nam horum intellectus est periculosus. Quia textus *in dict. capit. Cùm non ab homine* præsupponit, quod anathema sit gravior pœna, ex quo infertur, crescente contumacia. & tamen illæ solemnitates nihil videntur aggravare. Undè verior videtur præcedens intellectus. Præterea ista differentia non probatur in jure, immò potius contrarium *in dict. can. debent*, ubi textus simpliciter appellat excommunicationem illam, quæ fit cum tali solemnitate.

23 Quare, omissa etymologia anathematis posita ridiculè *in dict. c. Cùm non ab homine* a Joan. Andr. Ancharan. Abb. & aliis, dicendum est anathema *in d. cap. Cùm non ab homine*, non esse dictionem græcam, sed hebræam qua solent hebræi extremam detestationem significare, ut ait D. Hieronymus interpretans illud verbum, quod est *in epist. Pauli ad Galat. cap.* 1. Alioqui anathema, si a Græcis derivetur, potest accipi pro re idolis dedicata, & altaribus superimposita.

Differt ergo anathema in hoc ab excommunicatione, 24
quia infertur adversus eos, qui ex gravissimo aliquo delicto detestabiles sunt, & maledicti, & de quibus non est spes, quod reducantur ad pœnitentiam, & sic merito infligitur tanquam quid extremum. Excommunicatio verò fit adversus eum, de quo est spes, quod pœniteat, & corrigatur, *cap.* 1. *de sent. excom. num.* 6. & anathema habet in se aliquam detestationem, sed excommunicatio simpliciter eiicit extra communionem fidelium. Et ita intelligitur textus *in can. fin.* 3. *quæst.* 4.

His autem prænotatis vera sententia est, quæ asserit, 25
non esse locum degradationi, neque traditioni Curiæ sæculari, nisi in casibus a jure expressis. Hanc tuetur in specie, & communem vocat Aretin. *in d. cap. Cùm non ab homine a num.* 51. Barbat. *in d. cap. at si Clerici a n.* 120. *de judic.* ibique Dec. *n.* 258. dicens veriorem de jure Bero. *n.* 181. & *seqq.* Anton. Burgos *n.* 106. *cum tribus seqq.* Arnold. Albasan. *in repet. cap. quoniam qu.* 11. *a num.* 27. *de hæret. in* 6. Riminald. jun. *cons.* 685. *num.* 30. & *seq. vol.* 6. Ferret. *cons.* 76. *n.* 12. Plaza *in epitom. delict. lib.* 1. *c.* 21. *n.* 7. & 13. & *c.* 22. *n.* 43. Villalob. *com. opin. lit. C. n.* 83. & *lit. I. n.* 8. Bonacos. *com. opin. crim. lib.* 1. *v. Clerici si per insidias*, aliique recentiores, præcipuè S. Rota Romana coram Coccino in Lucana jurispatronatus, ac tenuit disertè Ost. *in cap.* 1. *num.* 2. *de homic.* ubi firmat, Clericum pro homicidio insidiis, sive cum proditione, etsi qualificato, de quo loquitur ille textus, ita demùm esse tradendum Curiæ sæculari, si sit incorrigibilis, & non aliàs juxta textum *in d. cap. Cùm non ab homine*. Item Clericum pro homicidio depositum, si posteà committat alia homicidia, non tamen esse tradendum Curiæ sæculari, nisi sit incorrigibilis secundùm gradus *in d. cap. Cùm non ab homine* præscriptos, sensit apertè Cardin. *ibi n.* 4. *de judic.*

Præcipuum hujus opinionis fundamentum est, quia Ec- 26
clesiastica libertas, & Clericorum exemptio a sæculari potestate, non tantùm canonicis sanctionibus, sed etiam divina ordinatione fuit constituta ex S. Concilio Trident. *sess.* 25. *de ref. cap.* 20. quod probavi aliàs. Ergo solus Papa potest hujusmodi exemptionem limitare, seu declarare, præscribendo in quibus casibus Clerici sint per Ecclesiam degradandi & comprimendi per Curiam sæcularem; quia cùm non puri hominis, sed veri Dei vice fungatur in terris, jus divinum, non humana, sed divina potiùs authoritate distinguit, seu declarat, *ut in cap. quantò de translat. Episcop.* & plenè explicant Ost. *in summ. de rescript. §. quas vires*: Jo: Andr. *in cap. actus legitimi num.* 50. *de reg. jur. in* 6. Anchar. *cons.* 373. & 239. ac Præpositum *in can. latorem num.* 17. *quæst.* 1.

Certi autem sunt casus, in quibus Romani Pontifices 27
per suas Constitutiones, vel in corpore juris insertas, vel extravagantes, ordinaverunt, Clericos esse degradandos, & tradendos Curiæ sæculari. Eorum primus est in crimine hæresis *cap. Excommunicamus, §. damnati*, & *cap. ad abolendam §.* 1. *de hæret. cap.* 1. & *cap. super eo eod. tit. in* 6. Secundus est in crimine falsificationis literarum Apostolicarum, *cap. ad falsariorum de crimin. falsi.* Tertius est in crimine insidiarum, & conspirationis contra proprium Episcopum, *can. si quis Sacerdotum* 11. *quæst.* 1. de quo Doctores *in cap. ad abolendam num.* 44. *de hæret.* Et pro his tribus criminibus dumtaxat de jure communi Clericum posse degradari, & tradi Curiæ sæculari, aliàs verò tuendum esse per Ecclesiam, determinat Innoc. *in d. cap. excommunicamus num.* 1. Glos. *in dict. cap. ad abolendam, v. relinquatur* ibique Ost. *numer.* 5. Joan. Andr. *num. item* 5. Henric. Boic. *numer.* 21. qui in hanc sententiam citat Joan. & Tancredum, Butr. *n.* 20. Card. *num.* 7. & Abb. *num.* 11. Glos. *in d. can. si quis Sacerdotum v. mox depositus*, ubi etiam Archid. *numer.* 1. Turrecrem. *num.* 5. Gemin. *num.* 4. Præpos. *num.* 5. Glos. *in cap. Novimus, v. tradatur de verb. signific.* ibique Innoc. *num.* 1. Ost. *num.* 1. Cardin. *num.* 4.

Ex quibus patet, hanc esse unanimem Canonistarum 28
sententiam, & communem theoricam Doctorum, affirmat Gulielm. de Benedict. post *3. part. repet. cap. Raynutius de testament. quæst. de homicid. num.* 3. & *seqq.* quem refert Foller. *in prax. crimin. Canon. fol.* 272. *num.* 23. & Jul. Clar. *in for. crim. §. fin. quæst.* 36. In aliis autem criminibus, utcumque atrocissimis, sufficit sola depositio, nec debet actualiter degradari, si paratus sit se corrigere, sed debet detrudi in perpetuum carcerum, ut tenent omnes supracitati, & hanc dicit esse communem opinionem Bos. *tit. de foro comp. num.* 136.

Quartus casus est in Clerico assassino, qui tanquam pu- 29
blicè diffidatus absque ulla depositione, vel sententia ipso jure, & facto relinquitur Curiæ sæculari *ut in cap. pro humo-*

humani de homicid. lib. 6. unde tradendus est Curiæ sæculari, non expectata incorrigibilitate, estque communis sententia, ut testatur idem Gulielmus *d. qu. de homicid.* & Clar. *loc. cit.* Neque in hoc crimine assassinii requiritur solemnis degradatio, ut ait Cassan. *in consuet. Burgund. in tit. des rustiques rubr. 1. v. si aucun, fall. 2.* & alii apud Clarum; firmatque Franch. *decis.* 571. *numer.* 7. Requiritur tamen declaratio Judicis Ecclesiastici, qua pronunciet, illum esse assassinum, esseque communem opinionem, inquit Capyc. *dec.* 112. *num.* 2. & alii apud Clarum, *ubi supra.*

30 Quintus casus est in Clerico incorrigibili, qui servatis gradibus pœnarum præscriptis *in d. cap. Cùm non ab homine de judic.* cùm Ecclesia non habeat ultra quid faciat, prævia degradatione traditur Curiæ sæculari juxta unum intellectum, ut ibi Glos. *ult.* Ostien. *num.* 8. Butr. *num.* 7. & 17. quod securius esse, dicit Henric. Boich. *num.* 8. vel secundùm alium intellectum Clericus quando est depositus, & incorrigibilis sine alia degradatione, & traditione, statim efficitur de foro sæculari. Atque ita hic est casus singularis secundùm Cardinal. *ib. n.* 2. Nam si absque depositione Clericus tertiò monitus ingerens se enormitatibus perdit privilegium clericale, ut *c. contingit, 2. c. in audientia*, & *c. perpendimus de sent. excom.* multo magis perdet jam depositus, qui tertiò monitus posteà se non correxit, neque *in d. c. Cùm non ab homine* dicitur, quod tradatur sæculari potestati, sed quod sæcularis potestas eum comprimat. Hoc tamen intelligunt Card. *n. 6.* Imol. *eod. n.* quando de incorrigibilitate notoriè constat, ut quia incedit armatus, & spernit monitiones Episcopi. Tunc enim non est necesse, ut convincatur, ordine judiciario servato, cùm in notorio talis probatio non requiratur *c. ad nostram 3. de jurejur. can. manifesta*, & *can. de manifesta, 2. q. 1.* Alioquin, si non constaret de incorrigibilitate, & Judex laicus Clericum comprehenderet, & ille negaret, se esse incorrigibilem, de hujusmodi articulo an esset incorrigibilis prius cognoscendum esset per Judicem Ecclesiasticum, *arg. c. Si Judex laicus de sent. excom. in 6.*

31 Sextus casus est in Presbyteris, & Clericis sæcularibus, ac regularibus crimen nefandum contra naturam exercentibus. Nam ex Constitutione 72. B. Pii V. quæ incipit *Horrendum illud scelus*, omni privilegio clericali, omnique officio, dignitate, ac beneficio Ecclesiastico privantur, itaut per Judicem Ecclesiasticum degradati Curiæ statim sæculari tradantur, quæ de eis illud idem capiat supplicium, quod in laicos hoc in exitio devolutos legitimis reperitur sanctionibus constitutum. Quod etiam de perpetrantibus hoc scelus idem Pontifex prius statuerat in Constitutione 5. quæ incipit, *Cùm primum*, §. 11. de cujus Constitutionis intellectu vide Farinac. *de delict. carn. q.* 138. *num.* 30.

32 Septimus, & octavus est in iis, qui ad ordinem presbyteratus minimè promoti, Missarum celebrationem reperti fuerint usurpasse, vel sacramentalem confessionem audivisse. Ab Inquisitoribus enim & locorum ordinariis ab ordinibus, si quos habuerint, degradati, statim Curiæ sæculari tradantur, debitis pœnis plectendi ex Constitutione Pauli IV. apud Majolum *lib. 4. c. 13. nu. 1.* ex Constitutione Gregorii XII. *incip. Offic. nostri*, ex Constitutione Clement. VIII. *Etsi alias* 81. & ex Constitutione Urbanii VIII. *Apostolatus officium*, ubi declaravit, eas pœnas procedere, etiam in minoribus 25. annis, majoribus tamen 20. annis.

33 Nonus, & ultimus casus est in personis Ecclesiasticis, tàm sæcularibus, quàm Regularibus, quæ in provinciis, regnis, civitatibus, & locis in Italia duntaxat existentibus, aureas, vel argenteas monetas tondent, fabricant, colorant, vel alias adulteratas scienter erogant, vel expendunt. Nam prævia degradatione Curiæ sæculari puniendi traduntur ex Constitutione Urbani VIII. *incip. In suprema*, edita Idibus Novembris anno 1627.

34 Cùm igitur regula sit pro exemptione Clericorum a sæculari potestate ante omnem humanam Constitutionem a jure divino inducta, & a prædicta regula certi tantùm casus reperiantur excepti, utique in aliis non exceptis firmetur regula in contrarium, ut non sit locus huic pœnæ degradationis, nec traditionis Curiæ sæculari, *l. quæsitum*, §. *denique*, *ff. de fund. instr. l. nam quod liquidè*, §. *fin. ff. de pœn. leg. cap. 2. de conjug. leprof.* & notat Dyn. *in rubr. de reg. jur. in 6.* & ita in hac specie ratiocinatur Rota in d. Lucana juris patronatus 4. Junii 1607. coram Coccino, ubi *num.* 7. firmat, Episcopum non posse devenire ad actualem degradationem Clerici, neque eum tradere Curiæ sæculari, nisi in casibus a jure canonico, & ex jure novo, ut supra expressis.

Atque ita die 16. Novembris 1650. in Congregatione ab Innocentio X. specialiter deputata actum de causa cujusdam NN. Siculi, solemniter professi in Religione fratrum NN. qui in eadem commiserat furtum excedens summam scutorum centum, & loco triennium, ad quas damnatus fuerat septennium manserat in carcere, ac deindè ad Sacerdotium promotus, habitu Religionis temerè dimisso, apostatavit, & per annum extra Religionem vagatus in habitu clericali, tandem Romæ anno Jubilæi patravit decem magna furta in Palatiis diversorum Magnatum cum portarum, & scriniorum fractura, in quorum ultimo deprehensus, & carceribus mancipatus omnia singillatim confessus fuit. Et cùm dubitaretur, an propterea esset degradandus, & tradendus Curiæ sæculari, ut lueret pœnam ultimi supplicii, articulo de mandato Summi Pontificis accuratè discusso resolutum fuit contra opinionem Ancharani, & Abbatis, non esse locum huic pœnæ degradationis, nec traditionis Curiæ sæculari, sed tantum detrusioni in perpetuum carcerem, vel ad triremes. Quam Congregationis sententiam Sanctitas sua sibi relatam approbavit. Et ita prædictus reus in effectu ad triremes in perpetuum fuit transmissus. 35

Deinde, quod non sit deveniendum ad actualem Clerici degradationem extra casus in jure expressos, etiamsi in aliis sit eadem, vel major ratio, sic demonstratur. Nam laici cudentes falsam monetam committunt crimen læsæ majestatis; & per leges civiles imponitur pœna excessiva, quia traduntur flammis exurendi, & eorum bona publicantur, *leg. 2. Cod. de fals. monet.* juxta interpretationem, quam dicit esse communem Vivius *cum opin. v. monetam falsam*, Covar. *in collect. veter. numism. cap. 8. num. 3.* & in Gallia falsificantes monetam Regis in aqua fervente suffocantur, ut refert Ign. *in repet. l. non alias num. 597. ff. Sillan.* & Jul. Clar. *in pr. crim. §. falsum*, & tamen Clerici monetarii ante Constitutionem Urbani VIII. non tradebantur Curiæ sæculari ut *in Extravag. un. de crimin. fals.* cùm hoc esset speciale in falsariis literarum Apostolicarum, *ut in d. cap. ad falsariorum de crimine fals.* neque post Constitutionem traduntur, nisi in Italia. Clerici idolorum cultores, aruspices, & sortilegi de jure Canonico deponuntur, & detruduntur in monasterium, *ut can. si quis Episcopus cum seqq. 26. qu. 5.* & tamen de jure civili laici concremantur, & eorum bona publicantur, & saltem in casu *l. 3. Cod. de malef.* & *mathem.* Episcopi, & Clerici rebellantes Sedi Apostolicæ non traduntur Curiæ sæculari, nisi secuta incorrigibilitate, *can. de liguribus 23. qu. 5.* Et tamen committunt crimen atrocissimum læsæ majestatis in primo capite *ut l. 1. princip.* & quod ibi notatur *ff. ad leg. Jul. majest.* & *in Clem. Pastoralis de re judic.* & servatur ubique, ut laici scindantur in frusta, teste Claro *in §. læsæ majestatis*. Clerici contra naturam incontinentes secundùm Canones non traduntur Curiæ sæculari, sed deponuntur, & in monasterium detruduntur, *ut cap. Clerici de excess. Prælat.* licèt hoc crimen sit atrocissimum, & Constitutio B. Pii V. restringitur ad exercentes. Reiterantes baptisma de jure civili; summo supplicio afficiuntur, *l. 2. C. ne sacrum baptism. reit.* Et tamen de jure Canonico Clericus solùm deponitur, laicus excommunicatur, *c. 1.* ubi Anan. *de apostat.* De jure civili falsificans literas Principis morte punitur, quia tale crimen dicitur grave *l. ubi, C. de fals.* & tamen secus est de jure Canonico, *C. ad audientiam de crim. fals.* præterquam in literis Papæ ut supra dixi. 36

Hinc falsa est regula, quam statuit Anchar. *d. cons.* 157. quod ubicunque de jure civili in aliquo delicto reperitur imposita pœna mortis naturalis, de jure Canonico succedit degradatio. & traditio Judici sæculari per textum *in auth. ut Cleric. apud propr. §. illud palam.* Et ita refert tenuisse Joannem Andream, & Innocentium *in cap. qualiter*, & *quando 2. de accusat.* quam regulam esse multùm periculosam Clericis, dixit Anan. *in dict. cap. qualiter*, §. *ad corrigendos col. 6.* & non esse veram, eamque ibi reprobat Felinus. Hinc etiam falsa est nova doctrina, quam tradit Abbas *in d. cap. At si Clerici num. 41. de judic.* quod ubicunque per leges imponitur pro crimine atrocissimo aliqua pœna ex sævissimis, puta ut reus damnetur ad bestias, vel igne comburatur, aut in frusta scindatur, contra Clericum talia committentem possit Judex laicus procedere super tali crimine atrocissimo, & Episcopum in sententia, & processu prævenire, & eo degradato legali pœna afficere. Patet enim ex prædictis, etiam ubi lex imponit aliquam ex prædictis pœnis sævissimis, & excessivis, nihilominus non esse locum degradationi, & multò minùs præventioni Judicis laici. Nam etiam in casibus, in quibus expressum est in jure, ut Clericus degradetur, nihilominus non efficitur de foro sæculari, nisi postquam 37

degra-

degradatio fuerit celebrata, sæculari potestate præsente, ac pronunciatum eidem, cùm fuerit celebrata, ut in suum forum recipiat degradatum, & sic intelligitur tradi Curiæ sæculari, ut est expressum *in c. novimus de verbor. significat.* & facit *c. degradatio in fine de pœn. in 6.*

38 Et utraque arguitur falsa, vel ex eo, quod doctrina Abbatis, & regula Ancharani est contra mentem Doctorum communiter, dum tenent, quod crimina, quæ dicantur gravia, multùm resident in arbitrio Judicis secundùm ipsum Abb. & Doctores *in d. c. At si Clerici*, & consequenter pœnæ etiam erunt arbitrariæ, quæ regulantur secundùm gravitatem criminum, ut per Bartol. *in l. levia, ff. de accusat.* Non est igitur verum, quod præcisè debeat Judex imponere pœnam degradationis, ubi leges imponunt pœnam mortis. Ex quo etiam confunditur opinio Butrii *in c. Cum dilectus in 6. col. de purg. vulg.* ubi dicit, loco mortis impositæ per legem, subrogari depositionem per Canones. Quare tenendum, quod istæ pœnæ sunt multùm arbitrariæ respectu criminum, quæ aggravantur secundùm qualitates positas per Abb. *in d. c. At si Clerici*. Ideòque non obstat ratio Anchar. per textum *in d. §. illud palam*, quia hodie ille §. est correctus per textum *in auth. statuimus*, ubi Bart. *C. de Episc. & Cler.*

39 Ulterius, quod plura furta, vel plura homicidia non sufficiant ad tradendum Clericum Curiæ sæculari non data incorrigibilitate secundùm gradus *in d. c. Cùm non ab homine* præscriptos, probatur manifestè. Nam ait textus, depositum pro homicidio, vel furto, seù perjurio non statim esse comprimendum per sæcularem potestatem, sed si sit incorrigibilis, priùs esse excommunicandum, & crescente contumacia, anathematizandum. Dicitur autem incorrigibilis, qui similia, vel deteriora crimina committit, nec vult pœnitere secundùm Butr. *ib. num.* 22. Ergo iteratio delictorum non sufficit ad tradendum Curiæ sæculari, nisi deveniat in profundum malorum, & sic sequatur ultima incorrigibilitas, quæ succedit post anathema. Tunc enim Ecclesia non habet ultra, quid faciat, & ideò, ne ille sit perditio plurimorum, relinquit eum sæculari potestati puniendum. Id quod etiam observat Ost. *in d. c. Cùm non ab homine prope fin.* & Dec. *in d. c. At si Clerici num.* 258.

40 Præterea pro hac sententia est textus *in c. de pœn.* ubi Pontifex requisitus qualiter puniri debeant Clerici in latrociniis, vel aliis magnis sceleribus deprehensi, respondet eos a suis ordinibus degradatos, esse detrudendos in arcta monasteria ad pœnitentiam peragendam. Nam latrocinium est delictum gravius, quàm furtum, *cap. 1. in fin. de homic.* Undè secundùm Ost. *in d. c. Tuæ in princ.* & Joan. Andr. *num.* 1. ille textus loquitur de iis, qui se immiscent enormitatibus juxta *cap. perpendimus de sentent. excomm.* Et sic loquitur de furibus qualificatis, & non de simplicibus, qui tamen & ipsi a suis Ordinibus sunt deponendi, ut patet *ex d. c. Cùm non ab homine*, & degradatio, de qua *in d. c. tuæ*, intelligitur de verbali, scilicet dispositione, non de actuali secundùm Joan. Andr. *ibi n.* 2. aliàs non congruerent, quæ ibi sequuntur, de pœna detrusionis in monasterium. Nam actualiter degradatus exuitur omni privilegio Clericali, & statim efficitur de foro sæculari, *ut d. c. degratio de pœn. in 6. & d. c. Movimus de verbor. signif.* Item verba illa, *in latrociniis, vel aliis magnis sceleribus*, apta sunt comprehendere etiam plura latrocinia, vel magna scelera. Ergo est ibi textus expressus, quod pro foro etiam qualificato, vel iterato, Ecclesia non imponit pœnam actualis degradationis.

41 Postremò, ad hoc textus *in d. c. ut famæ de sent. excommun.* ubi deciditur, ut Clerici, *qui graviter excedentes a Prælatis suis in monasterium detrusi, carcerem claustri effugiunt, & prioribus se sceleribus scelestius immiscent, ab iisdem Prælatis possint, ac debeant arctæ custodiæ mancipari, ne aliter ad similia, vel deteriora labantur, nec Curia sæcularis possit illos capere, nisi de mandato eorundem Prælatorum. Quia tunc non sua, sed illorum authoritate id facere videntur.* Ubi ponderanda sunt verba, *graviter excedentes*, ac illa, *prioribus sceleribus*, quæ ostendunt hos Clericos gravia, seu magna scelera commisisse, & sic homicidia, vel furta, & similia, de quibus loquitur *d. cap. Cùm non ab homine de judic. & dict. cap. tuæ de pœn.* item ista, *prioribus sceleribus scelestius immiscentes*, atque hæc: *ad pejora*, quæ demonstrant, eos deindè iterata, & graviora scelera commisisse. Et nihilominus a suis Judicibus Ecclesiasticis sunt comprimendi, vel per seipsos, vel si necesse fuerit, invocato brachii sæcularis auxilio. Ac proindè *in d. cap. tuæ* est casus expressus, quod pro magnis sceleribus iteratis, ac etiam pro homicidio qualificato, vel iterato Clericus non traditur Curiæ sæculari, non data incorrigibilitate.

Non obstant quæ pro contraria opinione adduximus. 42
Textus enim *in c. 1. de homic.* habet varios intellectus, ac proindè allegari non posse ad decisionem cautarum, notat Bart. *in l. In ambiguo num. 2, ff. de reb. dub.* Alex. *l. 1. col. 2. ff. sol. matrim.* & Fel. *in cap. 1. ad fin. de constit.* præsertim ad limitandam Clericorum exemptionem. Multi enim, ut Gloss. Ost. Aretin. *ibi*, illum intelligunt in laico, qui proditoriè homicidium commisit, quod magis consonat sacræ scripturæ, itaut si confugiat ad Ecclesiam, debeat inde evelli, nec gaudeat immunitate, de quo *in c. Inter alia de immun. Eccles.* & videtur approbatus in Constitutione 7. Gregorii XIV. *eod. tit.*

Plerique exponunt verbum, *moriatur*, idest deponatur, quod habetur instar mortis, *can. quia ergo 2. quæst.* 7. quod esse communem sententiam, testatur Aretin. *n.* 59. quamvis enim verbum, *moriatur*, regulariter sit intelligendum de morte naturali, hoc tamen fallit, quando refertur ad Ecclesiam, quæ hanc pœnam non infligit, cùm non habeat vindictam sanguinis. Estque simile *in cap. per venerabilem qui fil. sint. legit.* ubi verba illa Deuteron. *decreto Judicis morietur*, quæ in veteri testamento intelligebantur de morte naturali, in lege nova ab Ecclesia exponuntur, per excommunicationis sententiam, velut mortuus a communione fidelium separetur. Quare de morte spirituali, scilicet depositionis communiter intelligitur *d. cap. 1. de homicid.* ut per Ost. *ibi num.* 35. Et, licèt lex Exodi loqueretur de morte naturali, tamen illud præceptum, cùm sit judiciale, cessavit post Christi adventum, ut docet D. Thom. *1. 2. qu. 103. art. 5. & qu. 104. ar. 3.* 43

Ad textum *in cap. Novimus de verb. signif.* respondetur, verba illa, *vel aliud flagitium grave*, esse intelligenda de criminibus, pro quibus est expressum in jure, Clericum esse degradandum, & tradendum Curiæ sæculari. Nam cùm prima pars alternativæ loquatur de falsario literarum Apostolicarum de, quo est in jure expressum, ut debeat degradari, *ut in cap. ad falsariorum de crim. falsi.* utique dum textus dicit propter hoc, scilicèt crimen falsi, & postea subjungit, vel aliud flagitium grave, debet intelligi de alio flagitio similiter in jure expresso, ponderando dictionem, *aliud*, quæ est repetitiva similium juxta Gloss. *in l. si fugitivi v. alia pœna, C. de serv. fugit.* Inter casus autem in jure expressos non reperitur homicidium qualificatum, nec homicidium, vel furtum iteratis vicibus repetitum. 44

Ad textum *in cap. pro humani de homic. in 7.* respondet Aretin. *in c. Cùm non ab homine n.* 59. illum casum habuisse specialem causam, & occasionem a frequentissimis cædibus & magnis periculis, quæ imminebant propter illos assassinos. Unde in aliis delictis quantumcunque enormibus, non videtur militare eadem ratio. Nam propter delicti frequentiam aliquid securius statuitur, ut *l. aut facta in fin. ff. de pœn.* & nihilominus, etiamsi vigeret eadem ratio, quia tamen lex ista est pœnalis, & exorbitans, non deberet fieri extensio per textum *in l. sed sciendum ff. ad l. Pomp. de parric.* & facit Gloss. *in Clem. ut sic v. eisdem de ætat. & qual.* cum vulgò aliis. 45

Textus verò *in can. sunt quædam 23. q. 5.* non loquitur de Clericis, sed de laicis, qui ut ibi dicitur interficiunt Pontificem Apostolicum, Episcopum, Presbyterum, sive Diaconum. Tales enim vindicantur a sæcularibus potestatibus, licèt puniri possint etiam per Ecclesiam, cùm crimine sacrilegii sit mixti fori, ut notatur *in cap. Cùm sit generale de foro comp.* Alioquin si textum intelligeremus de Clericis, & de omnibus delictis ibi expressis, sequeretur, quod Clerici pro quolibet homicidio, furto, raptu puniendi essent per Judicem sæcularem. Quod pugnat cum *d. c. Cùm non ab homine, & d. c. tuæ de pœn.* 46

Quod autem ad textum *in c. At si Clerici de judic.* ejus intellectus desumitur ex illis verbis *non debet quemlibet*, exponendo *non quemlibet*, ideſt nullum, vel ut alii melius exponunt *quemlibet*, ideſt depositum. Et hoc modo potius facit pro nostra sententia secundùm Aretin. *in d. c. Cùm non ab homine num.* 61. 47

Et quod attinet ad fundamentum contrariæ opinionis, illud manifestè destruitur ex eo, quia pro attrocissimis delictis, pro quibus secundùm leges imponenda esset pœna mortis, Ecclesia habet pœnam carceris perpetui, quæ portionatur pœnæ mortis naturalis, saltem quando sit detrusus debet sustentari pane doloris, & aqua angustiæ ad textum *in d. cap. Novimus, §. pro illo, de verb. signif.* sicque Clericus delinquens non est impunis, immò acriùs affligitur, quia minor pœna est statim mori, quàm diù affligi, & salutem non sperare, ut per Card. & Aret. *in d. cap. Cùm non ab homine n. 53.* & textum *in can. nihil enim 2. de consecr. dist. 5.* 48

Dissipatis contrariæ opinionis nebulis hoc veritatis Sole, ut quoquo modo aliqui offucias inducant, considerantes 49

rantes etiam ceſſante incorrigibilitate, a Clericis perpetrari poſſe talia flagitia, quæ non valeant condignè puniri ſola depoſitione, vel detruſione in Monaſterium, cujus loco ſucceſſit tranſmiſſio ad triremes, nunc verò in Ergaſtulum, excogitarunt, hoc relinquendum eſſe arbitrio Judicis Eccleſiaſtici, qui juxta qualitatem facti, & perſonarum decernat, an delinquens ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus, necne. Non enim inficiantur, poſſe contingere homicidium, aliudve crimen, ita pernicioſum Reipublicæ, inſpectis loci, temporis, & perſonarum qualitatibus, quod arbitrio diſcretorum Judicum hanc traditionem juſtiſſimè patiatur. Inter eos eſt Covarr. *pract. qu. lib.* 2. *qu.* 20. *num.* 7. & ex Plaz. *in epit. delict. lib.* 1. *c.* 21. *num.* 13. Didac. Perez, *t.* 3. *com. in ord. reg. Caſtel. lib.* 8. *tit.* 4. *l.* 3. Clar. *in §. fin. d. q.* 36. ſubdens tamen in dubio non eſſe faciendam traditionem Clerici delinquentis, qui non eſt incorrigibilis niſi natura rei, & circumſtantiæ criminis aliud ſuadeant. Idem aſſerunt Scacc. *de Judit. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 66. *& ſeq.* Farin. *q.* 8. *n.* 71. aliique recentiores, quorum nonnulli addunt hujuſmodi arbitrium non aliter explicandum eſſe, quàm conſulto prius Summo Pontifice, ut tradit Majol. *de irregul. tit. de depoſ. & degradat. c.* 14. ubi pluribus exemplis oſtendit in multis mundi partibus ſæpiùs ſervatam fuiſſe opinionem Ancharani, & Abbatis, accedente tamen Summi Pontificis authoritate, & non aliàs. Quod etiam admittunt Lopez *in l. part. Hiſp. lib.* 61. *v. homicidium tit.* 6. *p.* 1 & Farin. *d. q.* 8. *n.* 81. qui propterea *conſ.* 143. *n.* 1. *vol.* 2. reſpondit. Presbyterum, qui occidit Præpoſitum villæ Cerenaſchi, & bonis expoliavit, de jure potuiſſe etiam non expectata incorrigibilitate, prævia reali degradatione, tradi Curiæ ſæculari, ſaltem Pontifice Summo conſulto. Quod ſimiliter tutius eſſe ait Martin. del Rio *diſquiſ. magic. lib.* 5. *ſect.* 16. *verſ. Si quæras.*

50 Verum quidquid dicant iſti, aliique, cùm jura in hoc articulo ſint clara, non relinquitur locus arbitrio Judicis per textum *in capit. de cauſis de offic. Judic. deleg.* Et ideò, cùm noſtra ſententia ſit clara, certa, tuta, eſt amplectenda: contraria verò cùm ſit obſcura, abſurda, ſacris canonibus, & ſaluti inimica, eſt reſpuenda.

51 Hæc omnia produxi, ut ſciant Epiſcopi ac Judices Eccleſiaſtici, quibus in caſibus degradandi ſint Clerici, & conſignandi Curiæ ſæculari, atque illos tueantur in caſibus hìc non exceptis, tanquam jure divino a poteſtate laica exemptos, alioquin, & in jus divinum, & in ſacros Canones delinquent.

CONSULTATIO XXXIV.

Utrum Regularis poſeſſus, qui fuit baptizatus tanquam expoſitus, ita tamen, ut ex publica fama ipſius parentes non ignoretur, neque prorſus ſit incertum, an ex illegitimis nuptiis ſit conceptus, poſſit eligi in Generalem, vel obtinere alias Prælationes ſuæ Religionis?

1 NEgativè cenſeo reſpondendum ex fere communi, ac tutiori Doctorum ſententia, qua generatim ſentiunt, expoſitos eſſe reputandos illegitimos, atque adeò irregulares, *cap. Cum in cunctis, & cap. Innotuit de elect. & cap.* 1. *& c. fin. de fil. Presbyt.* Ii ſunt Majol. *de irregul. lib.* 1. *c.* 11. *num.* 1. *& 3.* Angel. *in liberorum, ff. de iis, qui not. infam.* Jaſ. *in l. nec profeſſio, C. de teſtam.* Alciat. *de præſ. reg. 3. præſumpt.* 1. *num.* 12. Vivald. *de irregul. n.* 123. Valquez 1. 2. *diſp.* 66. *c.* 1. *num.* 48. Petr. Barboſ. *in rubr. ff. de ſolut. matrim. p.* 1. *n.* 20. Salzed. ad Diaz. *in pract. crim. cap.* 14. Ugolin. *de irregul. c.* 44. *§.* 7. *n.* 1. Henriquez *lib.* 11. *c.* 20. *§.* 2. *& l.* 14. *c.* 8. *§.* 10. Lopez *in inſtruct. tom.* 2. *p.* 2. *c.* 23. Sayr. *l.* 6. *de cenſur. c.* 10. *n.* 39. ubi prudenter ait, quia in dubio ſaltem ante factum pars tutior ſequenda eſt, & periculum peccandi vitandum eſt, ideò in praxi, quando non conſtat de parentibus expoſitorum, non ſunt temerè ordinandi, quia parentes eorum ignoti ſunt, ſi tamen conſtet eſſe legitimos, ordinari poſſunt. Idem aſſerit Cardinalis Tolletus *in ſumm. lib.* 1. *c.* 58. *n.* 2. *in fin.* his verbis: *Non video* inquit, *qua ratione ſtabiliatur, ut dicatur expoſitos, quorum natales ignorantur, poſſe admitti ad Ordines, & præſumi eos legitimos, cùm in dubiis debeamus potius reputare eos irregulares. Eſt autem maximè dubium, immò & probabile ex illegitimo natos eſſe concubitu; bi enim frequentius exponuntur. Tutius ergo puto, eos affirmare irregulares, ſicut & ceteros illegitimos.* Idem quoque docent Avil. *de cenſur. p.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 9. dicens probabiliorem, Garz. *de benef. p.* 7. *c.* 2. *n.* 10. inquiens contrariam ſententiam poſt factum poſſe admitti propter authoritatem Doctorum. Quod etiam tradunt Honded. *lib.* 2. *conſ.* 47. *num.* 23. Caſtil. *lib.* 2. *quotidian. controverſ. c.* 19. *num.* 51. Cov. *in Clemen. ſi furioſus p.* 1. *num.* 9. *de homicid.* dicens magis probabilem, & conſulens, expoſitos non eſſe promovendos ad Eccleſiaſticos ordines abſque diſpenſatione, quam opinionem ſibi magis placere, ait Salzed. *dict. cap.* 14. *lit. C.* & hoc eſſe tutius ſcribit Suarez *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 50. *ſect.* 4. *num.* 4. & firmavit Rota coram Puteo *p.* 1. *dec.* 435.

Præcipuè rationes, quibus innituntur ſunt. Primò; 2
quia res dijudicanda eſt a communiter accidentibus, *l. ſive poſſideatis, Cod. de probat.* Gloſſ. *in l. neque naturales eod. tit.* Communiter autem qui exponuntur, ſunt illegitimi. Secundò, quia expoſiti cenſentur, tanquam vulgo quæſiti, hoc eſt filii publicarum meretricum, qui nullum certum patrem habent, ut docent Bald. *in leg. vulgo in prima lectura ff. de ſtat. hom. in princ.* Paleott. *de noth. c.* 63. *num.* 2. Putt. *d. dec.* 435. *num.* 2. *lib.* 1. At vulgò quæſiti ſunt illegitimi, Doctores locis allegatis. Tertiò, quia in dubio tutior pars eſt eligenda, *c. ad audientiam, c. ſignificaſti* 1. *&* 2. *de homic. cum alii*, & tradunt Covar. *in d. Clem. ſi furioſus num.* 2. Eſt autem dubium, an expoſiti ſint illegitimi, atque adeò debent eligere tutiorem partem, & reputare ſe illegitimos. Quartò, in dubio non præſumitur quis legitimus ex Angel. *in d. l. liberorum, ff. de his, qui not. infam.* Jaſone, & Alciato *locis ſupracitatis*. Ergo expoſitus, de quo eſt dubium, an ſit legitimus, non debet præſumi, quod ſit legitimus.

Quæ quidem ratione potiori jure locum habent in 3
hoc caſu, in quo ſumus extra Doctorum controverſiam, cùm ex publica fama conſtet, hujuſmodi expoſitum ex illegitimis nuptiis eſſe conceptum, ejuſque parentes non eſſe prorſus incertos, ac proinde excludi dubium, & incertitudinem illegitimitatis, in quo caſu procedunt Doctores contrariæ ſententiæ. Quare ex ſole infamia redditur ineligibilis ad dignitates ſuæ religionis *per l.* 2. *C. de dignit. lib.* 12. *& regul. infamibus de reg. jur. in* 6. *& c. Cum non in cunctis de elect.* quia illegitimus eſt infamis, *canon. infames* 6. *qu.* 1. & proindè ineligibilis, ut tradunt communiter Doctores *in c. accuſatum de ſimon. & in c. Omnipotens de accuſat.* ubi in ſpecie Anchar. *n.* 5. dicit, etiam ſine aliqua litis motione infamatum videri ineligibilem, cùm infamia repellat quemlibet a promotione dignitatis. Quod ibi repetunt Abb. *num.* 4. Soccin. *num.* 7.

Poſita igitur hac irregularitate ex illegitimis nata- 4
libus orta, per ingreſſum Religionis, & profeſſionem in ea emiſſam, dictus Regularis non eſt habilitatus ad prælationem Regularem per textum expreſſum in *c. ut filii de fil. Presbyt.* Ubi Doctores omnes, nominatim Fagnan. *a num.* 14.

Quin etiam ſi nulla extaret publica infamia, con- 5
cludendum eſt, Rodriquez, rerum regularium peritiſſimus *tom.* 1. *quæſt. regul.* 12. *art.* 1. ubi ſic rem abſolvit: *Expoſiti legitimi cenſentur ſecundùm opinionem doctiſſimorum virorum, unde non videntur indigere diſpenſationem, ut ad ſacros Ordines promoveantur, nec etiam facti Regulares videntur indigere diſpenſatione, ut ad Prælationes regulares admittantur. Cùm tamen circa hoc ſit varietas opinionum, conſultius erit, ut minimè ad Prælationes regulares admittantur, niſi cùm eis prius ſecundùm terminos privilegiorum Regularium diſpenſetur.* Hactenus Rodriquez. Sed ceſſat omnis difficultas ex ſtylo Cancellariæ Apoſtolicæ, de quo teſtatur Pyrrhus Corrad. *in pr. diſ. Apoſt. lib.* 3. *c.* 2. *a num.* 1. ubi aſſerit diſpenſationem cum hujuſmodi expoſitis peti, & concedi cum omnibus qualitatibus, conditionibus clauſulis & decretis, cum quibus cunceduntur pro illegitimis. Et *num.* 3. ſubjicit formulam ſupplicationis pro expoſitis ſecundùm eumdem ſtylum, in qua inter cætera apponitur clauſula reſtrictiva citra diſpenſationem ad dignitates. Quare non amplius dubitandum, quin hujuſmodi expoſiti ſint irregulares, atque adeò inhabiles ad Prælationes ſuæ Religionis, etiam ex ſtylo Romanæ Curiæ, quæ in hac materia facit legem, & pro lege ſervatur, *c. ex literis conſtit. c. quam gravi de crim. falſ.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 6. *n.* 210. ſalvis tamen privilegiis cujuſque Religionis.

CONSULTATIO XXXV.

De Presbyterio, ſive choro ad excluſionem ex eo magiſtratus, aliorumque ſæcularium, ubi alia.

PRæter aliàs a me dicta, habent Templa pleraque om- 1
nia duas præcipuas, & a ſe invicem diſtinctas partes, Presbyterium, videlicet, ſeu Chorum, & Gremium, ut vocant. Presbyterium appellant locum in Templis, Presbyteris, & omni Clero deſtinatum. Gremium verò, in quo ſtant, aut ſedent laici utriuſque ſexus, quem locum Græci Naon, Latini Templum, ſeu Navem appellarunt. Presbyterium

terium poſteà nominarunt Chorum a Corona. Olim enim in modum Coronæ in eo ſtabant circum aras, & ibi pſalmos concinebant concorditer. Quod poſteà Flavianus, & Theodorus immutarunt, alternatim pſallere conſtituentes. Significat enim Chorus propriè multitudinem canentium, aut ſaltantium. D. Auguſtinus *de Civitat. Dei l. 22. cap.* 8. hunc locum appellat Exedram. Inquit enim, *quod cùm ex Dominica Paſchæ die tertio fieret in gradibus Exedræ, in qua de ſuperiore loquebar loco.* Sic enim videtur Ludovico Vivi ſuis in hunc locum adnotationibus. Dicta eſt autem Exedra a ſedium frequentia, & ſedendi commoditate quod hujuſmodi loca circumquaque ſuas habeant ſedes. Græci hanc partem etiam appellarunt Sacrarium, ſive Sanctuarium, quæ diviſa erat a reliquo Templo gradibus, cancellis, & velis, ſive aulæis, neque eo penetrabant alii, quàm Sacerdotes cum ſuis miniſtris Clericis.

2 His duabus partibus acceſſit progreſſu temporis tertia, Porticus videlicet ante ingreſſum in Templum. Eam Græci Pronaon, Latini veſtibulum dixerunt, in qua manſerunt pœnitentes.

3 Presbyterium autem, ſeu Chorus ab initio non ubique in extrema, ſed aliquibus in locis in media Templi parte ſtetit, ſicut & altare, quod Choro aſſignatur, quemadmodum cùm ad altaria ventum fuerit multis comprobatur, Leonardus Ravolfinus in deſcriptione peregrinationis ſuæ in Terram Sanctam *lib. 3. cap.* 11. refert, Hieroſolymis hodie adhuc Chorum, quem Græci occupant, in media parte Templis montis Calvariæ ſitum eſſe. In aliis tamen Templis Chorus prima, ſeu extrema pars fuit.

4 Facta eſt hæc diſtinctio ad imitationem Templi Hieroſolymitani, quod partes tres præcipuas habuit. Prima appellabatur Sanctum Sanctorum, & Adytum ædis, vel Oraculum Templi. Secunda Sanctum. Tertia Atrium. In Sanctum Sanctorum nulli hominum licebat ingredi, niſi ſemel in anno Summo Pontifici tantùm. Sanctum verò ſolis Sacerdotibus patebat per vices ſacra facientibus, ſeu miniſtrantibus. In Atrio colligebatur populus, qui ad Aram holocauſtorum omni ex parte proſpectare poterat, cùm contemplandorum ſacrorum gratia adveniſſet.

5 In eo ſolùm diſcrimen fuit, quod apud Judæos Templorum pars prior, quæ ab ipſis Sanctum Sanctorum dicebatur, ſtabat occidentem verſus, quod illi expectarent adhuc Meſſiam. Deindè ne Ethnicos imitari viderentur, qui Orientem verſus adorabant. Quia verò venit nobis benedictus ille Rex Iſrael, ideò Chriſtiani priorem Templorum locum verſus Orientem ædificare progreſſu temporis cœperunt. De Antiochenis autem Syris Socrates in *hiſt. Eccleſ.* indicat, quod ipſorum Eccleſia inverſum habeat ſitum, *lib. 5. cap.* 22. De qua re vide Bellarminum ex Duardo, & aliis *lib. 3. cap. 3. de cultu Sanctor.*

6 Hæc autem Templorum diſtinctio, quando primo cœperit, ab authoribus non indicatur. At ſi maximè Conſtantini Magni ætate, vel paulò ante eam cum magnificis Templorum ſubſtructionibus cœpit, illud tamen certò non conſtat, quando, quo authore, & cujus mandato Clerus a populo in Templis fuerit ſeparatus. Extat quidem Clementis primi decretum, qua prohibet laicos Presbyterium ingredi, dum Sacerdotes Miſſas celebrant, ut refert Platina. Unde quidam probare volunt, jam tum diſtincta in Templis fuiſſe loca, ubi Presbyteri, & Clerici ſteterint. Sed decretum hoc falsò Clementi aliqui tribui exiſtimant. Primò, quod Clementis hujus tempore Chriſtiani nulla prorſus Templa in toto orbe habuerunt. Secundò, quod ea quoque ætate Miſſæ vocabulum, cujus Clemens in ſuo decreto meminit, penitus ignotum fuit. Tertiò, quod decretum hoc in decretis Clementis nuſquam reperitur. Sed hæc an rectè dicantur, mox videbimus.

7 Ex ea verò narratione, quæ apud Theodoretum *lib. 5. cap.* 18. & Sozomenum *lib. 7. cap.* 24. extat, apparet hanc in Templis, Cleri, & Populi ſeparationem Ambroſii tempore in uſu fuiſſe, incertum tamen a quo inſtituta. Cùm enim Theodoſius Imperator pro more intra cancellos, qui locus tum Sacerdotum ſolus, ſed Imperatori etiam propter eminentiam hactenus patuerat conſiſtere valuiſſet, exire juſſus fuit ab Ambroſio Epiſcopo Mediolanenſi, ob cædem Theſſalonicæ perpetratam, & cum reliquis aſſiſtere: *Demonſtravit illi Ambroſius*, inquit Theodoretus, *diſcrimina locorum, primumque numquid vellet interrogavit? Cui Imperator cùm reſpondiſſet, expectare ſe communicationem divinorum myſteriorum, hæc illi per primarium ſuum Diaconum mandavit: Interiora, ô Imperator, ſolis Sacerdotibus patent, reliquis verò omnibus innaceſſa, & intacta. Proindè exi, & communiter cum reliquis aſſiſte; nam purpura Imperatores, non Sacerdotes facit.* Neve aſſentationem aliquam reſiperet, & legitimum ordinem excederet, ut Theodoretus loquitur, ſi Imperatores in eo Eccleſiæ loco, in quo Sacerdotes propter excellentiam a plebe ſeparati ſederent, eum locum Imperatoribus in Eccleſia deputavit Ambroſius, deinceps, qui ante Cancellos eſſet Sacrarii, ſeu Presbyterii, in quo erant Sacerdotes, itaut Imperator ante plebem quidem præcipuo loco, ante ipſum verò Sacerdotes ſederent. Quam præſcriptionem optimus Imperator reverſus Conſtantinopolim quoque ſervavit. Nam cùm feſtivitate quadam in Templum ibi veniſſet, & munera ad ſacrum altare obtuliſſet, ſtatim exiit, quem cùm interrogaret Nectarius, Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cur non maneret? *Vix*, inquit, *cum geritu perdidici diſcrimen inter Imperatorem, & Sacerdotem. Vix, enim inveni magiſtrum. Ambroſium namque ſolùm novi dignò vocari Pontificem.* Hic ergo utriuſque opus admiror, illius fiduciam, hujus autem obedientiam. Illius zeli fervorem, hujus fidei puritatem. Tantùm prodeſt increpatio a viro virtutibus florente prolata. Et ſi verò poſt Theodoſium idipſum ſequentes Imperatores ſine dubio obſervarint, nihilominus in Conſtantinopolitana Sinodo 6. conceſſum fuit a Patribus, *ut ex laicis Cæſari ſaltem ingredi chorum liceret, can.* 69. Vide Caranzam *fol.* 324. 8

De S. Felice IV. autem, qui Pontificiam Sedem aſcendit anno Chriſti 526. refertur, quod primum Clerum a populo in Eccleſiis, dum ſacra peragerentur, diſcreverit lege. Idem fecit Bonifacius Secundus, Felicem hunc proximè ſequutus, teſte Sabellico. Confirmatur hoc etiam in Synodo Turonenſi ſecunda anno 570. celebrata juxta Panvinum *c.* 4. Idem etiam decrevit Leo Quartus anno 847. in Synodo, a ſe Romæ habita *c.* 32. Sigibertus, & Sabellicus *Ennead. 9. lib.* 9

In ipſo etiam Choro quædam diſtinctio locorum eſſe 10
cœpit, in quibus Clerici ſederent, ut patet *ex can.* 38. Toletani Concilii 4. Alii enim in primo Choro, ut Preſbyteri, alii in ſecundo, ut Diaconi, ſeſſiones ſuas habuerunt.

Et in Conſtantinopolitano Concilio ſexto teſtatur Con- 11
ſtantius Presbyter Eccleſiæ magnæ, quod cùm Photinus Epiſcopus Carthaginenſis Conſtantinopolim veniſſet, & acturus Miſſas in Templo B. Mariæ, quæſiviſſet, ubi deberet ſedere, utrum ante Metropolitanos, qui ibi morabantur, an poſt eos, ibi inventum eſſe in bibliotheca librum quinti Concilii latinum, qui ſingulis ſua loca, & ſedes diſtribueret *tom. 2. Concil.*

Ex Chryſoſtomi quoque *homil.* 74. *in Matth.* colligi- 12
tur Conſtantinopoli locum illum extra Præsbyterium diſtinctum fuiſſe, & mulieres a viris parietes quoſdam ſeparaſſe. *Oportet*, inquit, *interiori parte a mulieribus diſſeparari. Verùm, quoniam non vultis, neceſſarium eſſe patres noſtri putaverunt, ſaltem his ligneis parietibus vos diſſeparare.* Sed mox addit: *parientes illos ab initio non fuiſſe, ſicut a ſenioribus acceperit: In Chriſto Jeſu enim non eſſe nec marem, nec fœminam.* Docet quoque ibidem, *Apoſtolorum tempore viros, & mulieres una oraſſe.* Indicat tamen ſimul etiam cauſam, ob quam parietibus iſtis plebs Conſtantinopoli ſeparata fuerit: *quod nimirùm multi ad formas mulierum aſpiciendas, & ad adoleſcentulorum pulchritudinem curioſius intuendam in Eccleſiam venerint.* Unde illud vitium taxans, *quid facis homo*, inquit, *mulierum ſpeciem curioſius in Eccleſia perſcrutaris, nec horreſcis tanta Templum Dei afficiens contumelia? Proſtibulumne tibi videtur Eccleſia, & foro ignobilior? Nam in foro erubeſcis, etiam times, ne quis te videat mulierem ſectari. In Eccleſia verò Dei, cùm ipſe Deus te alloquatur, & ab iſtis deterreat, eo ipſo, inquam, tempore maximè fornicatione, ac adulterio uteris, quo tibi magna voce intonatur, ut ab his fugias, nec horreſcis, nec ſtupes? Sanè præſtares cæcos, aut aliter ægrotos eſſe, quam ita oculis turpiter abuti.*

Philo Judæus *lib. de vit. contempl.* ſervari ſolitum ab 13
Eſſenis tradit, quod D. Hieronymus *deſcript. Eccleſ. in Philone*, Chriſtianos fuiſſe affirmat, *ut viri a mulieribus diſtincti eſſent, cùm agerentur ſacri Conventus*, his verbis: *Commune ſemnæum, in quod ſeptimo quoque die conveniunt, ſepto clauditur duplici, ſeparatis virorum, & mulierum cœtibus. Nam mulieres quoque ſimul auſcultant ex more dumtaxat, quæ inſtitutum idem ſequuntur. Medius autem paries a ſolo ſurgit tribus, quatuorve cubitis in modum loriculæ. Superiora uſque ad tectum patent. Unde gemina provenit commoditas, & quod pudori fœminei ſexus conſulitur, & quod verba Doctoris exaudiunt facilè abſque ullis obſtaculis, quæ vocem ejus intercipiant.*

Eadem quoque apud Clementem *conſtit. lib. 2. c.* 61. 14
Nazianzenus ex his, quæ ſcribit in ſomnio Anaſtaſiæ

ſuper

ſuper Eccleſiæ porticus mulierum locum fuiſſe demonſtrat, cùm ait: *Sanctæ Virgines unà cum gravibus matronis è ſublimis tecto caſtiſſimas ſermonibus meis aures inclinabant*. Confirmant hæc, quæ de S. Chryſoſtomo Metaphraſte in vita ejus ſcribit, nimirùm, *Clericum ſacris aſſiſtentem, cùm mulier ſurſum in tabulato manentem procaciter inſpexiſſet, ab altari moviſſe*.

15 De loco inſuper: ubi Virgines a cæteris fœminis ſeparatæ agerent in Eccleſia, D. Ambroſius *de Virg. lapſ.* meminit his verbis: *Nonne vel locum illum tabulis ſeparatum, in quo in Eccleſia ſtabas, recordari debuiſti, ad quem religioſæ matronæ, & nobiles certatim currebant tua oſcula petentes?* Procopius etiam *de ædif. Juſt. l.* 1. hæc habet: *Sunt duæ utrinque porticus, quas faſtigiata teſtudo, & aurum venuſtant. Harum una viros orantes, altera mulieres admittit.*

16 Ad conſulendum igitur honeſtati ſacrorum hominum, jam olim conſtitutum eſt, ne mulieres ad Presbyterium, & altaria accederent, ſed ſeorſim a viris omnibus, procul ab altaribus in Templo reſiderent. Noluit quidem Eccleſia a ſacris conventibus arcere mulieres, etiamſi intereſſent mares, quod a Licinio perſecutore tentatum, prodit Euſeb. *lib.* 1. *vit. Conſtant. cap.* 45. & *lib.* 10. *hiſt. cap.* 8. affirmans, mandaſſe Licinium, ne viri ſimul cum mulieribus, in Eccleſiis intereſſent, neve Epiſcopi divina eloquia mulieribus explicarent; cùmque Paulus Neocæſareæ Euphrateſiæ Epiſcopus inſtitutione mulierum non abſtitiſſet, ludibrii, & cruciatus cauſa juſſiſſe tyrannum, ut admoveretur ignis ejus genitalibus, & nervi articulorum manuum ejus ſuccenderentur, Theodoreto teſte *lib.* 1. *hiſt. cap.* 7. & Gregorio Presbytero ea oratione, qua Patres Nicenos exornavit. Heracleæ item Licinius Ammonem Diaconum cum quadraginta virginibus Hadrianopolitanis, quas informabat, igne ac gladio ſuſtulit. Hoc igitur impiiſſimi tyranni edictum nihil morati ſacri homines, fœminas ad pietatem informare, & eas juxta Apoſtoli uſum in Eccleſias admittere, quamvis mares adeſſent, perrexerunt. Sed, ut honeſtati undecumque conſuleretur, primò, eas ſeorſim a viris omnibus collocarunt, deindè etiam procul ab altaribus, & a ſede ſacrorum hominum.

17 Agens de eadem ſecretione Cyrillus Hyeroſolymitanus *in præf. Cathachiſ.* docenſque viros cum viris, mulieres cum mulieribus verſari in Templo Dei oportere, affert exemplum arcæ Neoticæ, quæ erat typus Eccleſiæ. In ea verò arca per tempus diluvii erat Noe, & filii ejus, & uxor ac filiæ, & nurus. Separabantur tamen manſione, itaut fœminæ ſimul omnes eſſent in uno loco, & alio viri. Id quod eſſe in Eccleſia ſervandum, admonet S. Cyrillus, *Ne ſtudium ſalutis ſit perditionis occaſio. Et ſi enim pulchrum ſit inſtitutum proximum aſſidere proximo, ſed procul tamen ſint affectiones.* Eamdem ob cauſam mulieres non accedebant ad communicandum promiſcuè cum viris, ut nunc aſſolet, ſed ſeorſim poſt omnes viros cum ſolis mulieribus, ut liquet ex Clemente Romano *lib.* 2. *conſtit. cap.* 57. aliàs 61. Et apud Hebræos in ſacra ad Templum peregrinatione ſeorſim viri, ſeorſim fœminæ ibant ex Beda *Luc.* 3.

18 Sic etiam locus interior Templi Hieroſolymitani muro fuit diſcretus, quo fœminæ tàm indigenæ, quàm peregrinæ orationis cauſa convenerunt. Ita enim Joſephus *lib.* 6. *c.* 6. de Judaico bello in deſcriptione Templi ab Herode reſtituti: *Neceſſario* inquit, *proprius locus Religionis cauſa mulieribus deſtinatus, muro diſcernabatur: altera quoque porta opus fuiſſe videbatur. Contra primam verò ſecreta erat, ex aliis religionibus una porta meridiana, & una ſeptentrionalis, quibus ad mulieres introibatur, per alias enim tranſire ad mulieres non licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis, & hoſpitibus fœminis, religionis cauſa venientibus.*

19 Ex quibus vides, quo hæc mulierum a viris ſecretio pertineret. Et ſanè congruè, ac decenter ita conſtitutum eſt, nequi in domo vitæ mortem quærunt, ut D. Auguſtinus loquitur *ſer.* 246. *de temp.* & digno fulminibus ſcelere Eccleſiam proſtibulo mutant, ut ait S. Chriſoſtomus *hom.* 7. *in Matth.* necnon Anaſtaſius Sinaita *orat. de Synaxi*, exitialem experirentur viciniam alterius ſexus. Quidquid author libri de ſingularitate Clericorum contra effutiat.

20 Quemadmodum etiam calumniatur pro more latinos Balſamon *ad can.* 69. *ſextæ Synodi*, & *ad can.* 44. *Synodi Laodicenæ*, cùm ait, eos mulieres ad altaria, & in ſanctum Tribunal, ad ſedendum promiſcuè cum ſanctis miniſtris admittere. Hæc Balſamonis criminatio apertè revincitur ex Clemente Romano *lib.* 2. *conſtit. cap.* 57. ſic eloquente Epiſcopum: *Cùm Eccleſiam Dei convocas, tanquam magnæ navis gubernator, jube cum omni prudentia congregari, præcipiens Diaconis, veluti nautis, ut loca fra-*

trum tanquam navigantibus valdè accuratè, & honeſtè diſponant. Ac primum quidem ſit ædes oblonga Orientem verſus, navi ſimilis, utrinque paſtophoria, in Orientem ſit ſolium Epiſcopi in medio poſitum, & ex utroque ejus latere ſedeant Presbiteri, & aſtent Diaconi ſuccincti, & expediti ſine multa veſte. Sunt enim illi ſimiles nautis, hi illis, qui per foros navis curſitant. Sit autem horum vita, ut laici in altera parte ordine, & decore, & quiete ſedeant. Item ut ſedeant mulieres ſeparatim; ac cum ſilentio, in medio autem lector ex loco edito legat. Apertè igitur ex hoc decreto revincitur fabuloſitas Balſamonis, & aliorum calumniantium latinos.

In Capitularibus Regum Francorum *lib.* 7. *cap.* 134. 21 idem vetatur, & allegantur in eam rem Concilium Chalcedonenſe, & Gelaſius Papa, tanquam de hoc copioſiſſimè diſputantes. Sed & in Nannetenſi Concilio *can.* 3. poſt alia de reſtringendo Canone Niceno circa Sacrorum hominum, & mulierum contubernium, additur: *Sed & hoc ſecundùm authoritatem canonum modis omnibus prohibendum, ut nulla fœmina ad altare præſumat accedere, aut Presbytero miniſtrare, aut intra cancellos ſtare, aut ſedere.* Non potuit clariùs confodi Balſamonis calumnia; quandoquidem Concilium ex canonum, ut ait, authoritate modis omnibus prohibendum decernit, ne mulieres ad altare accedant, vel intra cancellos ſtent, vel ſedeant. Separabant cancelli locum ſacris miniſtris deputatum a loco laicorum. Itaque intra eos non admittebantur mulieres, quæ procul erant ab altaribus, & Sacrario cancellis occluſo, unde laici quoque mares apud latinos arcebantur, ut liquet ex Theodoſio indè excluſo per S. Ambroſium. Et in Eccleſia quoque Romana diſtincta fuiſſe in Baſilicis loca virorum, & mulierum ex Symachi, & Gregorii III. Pontificum oſtenditur.

Utrique igitur & viri laici, & quæcunque fœminæ 22 occupabant Eccleſiæ navim, ut ex Clemente vidimus; mares in dextra navis parte ſedem habebant, mulieres in ſiniſtra, ſive viri in parte auſtrali, mulieres in boreali, ut habet Ordo Romanus *de officio Miſſæ*, necnon Micrologus *de Eccleſ. obſerv. cap.* 9. Amalarius *lib. de Divin. offic. cap.* 2. Albinus Flaccus *lib. de offic. cap. de Sabbatho ſancto*, Gulielmus Durandus *lib.* 1. *rational. cap.* 1. *num.* 46. atque Vicecomes *l.* 4. *de baptiſ. cap.* 15. qui ratione aſſignatæ mulieribus ſtationis ad Boream, viris ad Auſtrum, cujuſmodi etiam erat ſtatio therapenterum, & theraupentridum apud Philonem proferunt, ut ſignificaretur ſortiores hoſtibus tentantibus objiciendos eſſe, infirmiores autem, ac debiliores eſſe humiliter erudiendos, & ut teneatur correſpondentia cum Angelo, quem Joannes vidit, pedem dextrum ad mare in Auſtro ſitum protendere, ſiniſtrum autem in terra ad Aquilonem.

Prætereà etiam Conſtantinopoli, aliiſque in Templis 23 locus fuit extra Chorum, quem Paulus Diaconus *lib.* 22. & 23. *rer. Roman.* Catechumenium appellat, in quo Catechumeni ſtabant, vel ſedebant. Erant autem Catechumeni, qui nuper de gentilitate venerant, & habebant voluntatem credendi in Chriſtum, ut Iſidorus *de officiis* indicat. Vel qui ex Chriſtianis quidem parentibus erant geniti, nondum autem erant baptizati, ideòque etiam in Religione, ſeu fide Chriſtiana nondum perfectè inſtituti, unde & nomen Catechumenorum, hoc eſt nondum initiatorum, ſed qui adhuc imbuuntur elementis Religionis, ſortiti ſunt. Hi non admittebantur ad communionem, ſed dum illa fiebat, foras exire jubebantur; ideòque etiam inter initiatos, ſeu perfectos non ſedebant, ſed peculiarem, & ab aliis ſeparatum locum in Templis habebant, ut eſt legere in actis S. Parthenii 7. Februarii, & in oratione Conſtantini Epiſcopi de inventione S. Euphemiæ apud Surium 2. Julii, & liquet ex Codino *lib.* 3. *de offic. cap.* 17. *num.* 45. & ejus explanatore Gretſero *lib.* 3. *cap.* 18.

Neque tantùm mulierum diſcretio loci in templis erat, 24 ſed etiam velatio. Principium duco a ritu jam ab ipſis Apoſtolis inducto, quo mulieres ſive nuptæ, ſive innuptæ, ut Tertullianus *lib. de vel. Virg.* demonſtrat, juſſæ ſunt Eccleſiam ſubire velatæ propter Angelos. Hoc quid ſit, varii variè expoſuerunt apud Fevardentium *in lib.* 4. *Irenæi cap.* 70. & Pererium *in cap.* 6. *Geneſ. diſp.* 1. & 2. Vaſquez 1. *part. diſput.* 178. Pinedam *in cap.* 1. *Job. ad v.* 6. Fuerunt, qui dicerent, Apoſtolum mulieribus mandaſſe velare in Templis capita propter Angelos, quia Angeli ſunt in templis frequentes, ut excipiant, & in Cœlum pervehant orationes fidelium. Quod Tertullianus agens de oratione admonuit *cap.* 13. & S. Nilus exemplo S. Chryſoſtomi ſtruxit. Et ſingulis altaribus ſuum addeſſe tutorem Angelum, docet divinum uſum apud Moſcum *cap.* 4. *prati ſpirit.* ſanè non malè velamine, quod eſt nota ſubjectionis, jubentur mulieres in Templis

plis operire capita ad exhibendum Angelis astantibus reverentiam, aut certè ad confundendum ea humilitatis nota Satanam, ut S. Paulinus tradit *ep.* 4.

25 Sed commodissimè in rem præsentem creditus Ambrosius *ibidem*, & Anselmus, nec non S. Thomas, & Glossa *in can. mulier debet 33. quæst.* 5. ac Dionysius Paulus Lopis *num.* 158. tractans Sacerdotum excellentias consentaneè ad ea, quæ habet Gulielmus Parisiensis *cap.* 2. agens de Sacramento Matrimonii, Angelos, propter quos Apostolus velari mandavit mulierum capita, interpretantur sacros ministros, quibus timuerit Apostolus ab objecto speciei fœmineæ non velatæ, nam etiam apud Joannem *Apocal.* 2. nomen Angelorum Episcopis Ecclesiarum moderatoribus tribuitur.

26 Itaque non inverisimiliter ritus sacer, de quo agimus inductus censetur ab Apostolis ad consulendum pudicitiæ sacrorum hominum. Quod non minori jure dicitur, quàm quod Benedictus Justinianus asserit 1. *Cor.* 11. Angelos dici ab Apostolo viros quoscumque, quibus subjectionis tesseram exhibere mandetur mulier.

27 Hinc viri gravissimi non possunt non concitari in novum morem ab usu illo antiquo, & Apostolico adeò abhorrentem, quo fœminæ pectora indecentissimè nudatæ, & mammas indignè ostentantes, adde etiam humerorum, & brachiorum partem retectæ, non modò subeunt Ecclesias, sed etiam ad Sacra Tribunalia procedunt, & ad ipsam divinam mensam cœlesti cibo pascendæ procumbunt. Hæc impudentia mirum quantum hodie per omnes ferè oras gliscit, negligentibus iis, quorum esset tàm indecoram, tàm a Religione, & honestate aversam petulantiam cohibere. Non sic Beatissimus, ac Religiosissimus Innocentius XI. Pater, ac Dominus noster, qui hoc probrum Romanæ Urbis excommunicatione, aliisque censuris, ac pœnis coercuit.

28 Sanè Clemens Alexandrinus *lib.* 2. *ped. cap.* 3. cùm retulisset fœminas quasdam alabastris admodum ore angustis bibentes, capita reflectere, & jugulum extendentes, colla denudare, id valdè fugillat fixo hoc Canone: *Nullo modo permittendum est mulieribus, ut appareant aliquid corporis denudantes, ne ambo prolabantur; hi quidem, ut qui ad videndum incitentur, illæ verò, ut quæ in se virorum intuitum attrahant. Semper autem, tanquam præsente Domino, honestè versandum est, ne nobis quoque sicut Corinthiis succensens, dicat Apostolus: Convenientibus vobis non licet Dominicam Cœnam comedere.* Hæc quam aptè intorqueantur in propudiosas illas communicantium mulierum nuditates, puto perspicuum.

29 A S. Hieronymo *ep.* 8. eadem humeri, atque cervicum retectio inter notas insignis corruptelæ numeratur. Demetriadem namque informans, ait de puellis pediseque quis: *Illa tibi sit pulchra, illa amabilis, illa habenda inter socias, quæ se nescit esse pulchram, quæ negligit formæ bonum & procedens ad publicum non pectus, & colla denudat, nec pallio revoluto cervicem aperit; quæ celat faciem, & vix uno oculo, qui viæ necessarius est, patente ingreditur.* Idem in suscepti contubernii infectatione inter lasciviæ argumenta, hæc recenset: *Vestis ipse vilis, & puella animi tacentis indicium est, si rugam non habeat, si per terram, ut altior videaris, non trahatur, si de industria dissoluta, si tunica, vel aliquid intus appareat, operiatque quod fœdum est, & operiat quod formosum. Palliolum interdum cadit, ut candidos nudet humeros, & quasi videri noluerit, celat festina, quod volens detexerat. Et quando in publico, quasi per verecundiam operit faciem, lupanarium arte, id solùm ostendit, quod offensum magis placere potest.*

30 Nihil sanè esse magis pronum ad libidines, quàm eorum non modo, quæ natura abscondit, sed etiam quæ disciplina velavit, membrorum operta nudare, graviter dixit S. Ambrosius *lib.* 3. *de Virg.* In quam rem illustrandam, & ad perspiciendum quanti libidinis ignes ex nudatione quacumque fœminei corporis succendantur, fusissimè disputat Tiraquellus *ad leg.* 4. *connub. a num.* 10. Sed nunc quæ in communi vita fiunt non attendo, intentus solam nudationem pectoris, & humerorum bona ex parte per tempus publicæ orationis, aut confessionis sacramentalis, vel Communionis. Extra has verò circumstantias quos sordeat peccato hujusmodi nudatio docebunt Sanchez *lib.* 9. *de matr. disp.* 46. *num.* 26. Bonaccina *tom.* 1. *quæst.* 4. *punct.* 9. Baucius *quæst.* 109. & 112. ac alii. Redolere sanè eam scapularum nudationem meretriciam petulantiam, intelligitur ex actis S. Pelagiæ, nondum conversæ, quam Episcopi sic procedentem contuiti, aversis oculis, tanquam rem propudiosam, & execrabilem gementes sunt detestati.

CONSULTATIO XXXVI.

Ad tollendas controversias, quæ magna populi offensione quandoque inter Regulares, Confraternitates, & Parochos sæculares in funeribus, & funeralibus oriuntur, ad dubia infrascripta requisitus pro veritate ita respondendum censeo.

AD primum, *an scilicet societates prædictæ nullum habentes privilegium possint prætextu consuetudinis sepelire in suis Oratoriis corpora defunctorum?* 1

Respondeo, non posse. Quia non potest quis relicto majorum suorum, vel parochiali sepulchro sepeliri in Oratorio, vel in Ecclesia, quæ de jure, vel ex privilegio cœmeterium non habet, per textum *in cap. fraternitatem de sepult.* ibique Canonistæ communiter, nominatim Innoc. *num.* 1. De jure autem communi cœmeterium habent illæ duntaxat Ecclesiæ, quæ habent populum, ut tenet Glos. *in Clem. Dudum §. hujusmodi v. sepulturam*, Innoc. Ost. Archid. & Jo: Andr. *in cap.* 1. *de sepult. in 6.* Oratoria autem confraternitatum non habent populum, atque adeò non possunt in iis sepeliri corpora defunctorum. 2

Neque suffragatur prætensa consuetudo. Tum quia debet probari legitimè. Tum quia est contra jus, quod disponit, unumquemque sepeliri debere in sepulchro majorum suorum, aut in Ecclesia parochiali, ut *in cap.* 1. *de sepult.* & agitur de præjudicio tertii, nempè Ecclesiæ, in qua de jure sepeliri debent, *l. si verò, §. de viro, ff. sol. matr.* Et tum quia non potest præscribi, aut consuetudine acquiri id, cujus non adest capacitas. Societates autem sæculares sunt incapaces juris spiritualis, & Ecclesiastici, quale est jus sepulturæ, ut proindè Vitalin. *in d. Clem. Dudum, §. hujusmodi num.* 10. concludat, quod illa sola Ecclesia habeat jus sepeliendi, cui sit concessum cœmeterium, ac ita quod licèt fuerit Ecclesia ædificata authoritate Episcopi, non idcircò habeat jus sepeliendi, nisi fuerit ei cœmeterium concessum, cujus sententiæ fuit Ost. *in sum. tit. de sepult. §.* 2. & Archid. *in cap. de pact. & in can. nemo* 1. *de consecr. d.* 1. & *in d. cap. fraternitatem*, firmatque Innoc. *in cap.* 1. *de sepult.* quod etiam decrevit S. Carol. *lib.* 3. *Actor. tit.* 15. *de sepul.* ubi solùm admittit consuetudinem immemorabilem, his verbis. *Ne in Confratriarum, scolarumve Oratoriis, Ecclesiisve cadavera, etiam Sodalium sepeliri liceat, nisi id licere ex privilegiis, tabulis, aut consuetudinis immemorabilis usu, constet Episcopo.* 3

Ad secundum; *posito quod eædem Confraternitates possint ex consuetudine immemorabili sepelire in suis Oratoris corpora defunctorum, an possint sepelire suos confratres, qui sibi in illis non elegerint sepulturam?* 4

Respondeo, pariter non posse. Nam qui poterat eligere sepulturam, & moritur absque electione, debet sepeliri in sepulchro majorum suorum, vel in Ecclesia parochiali, ut desumitur ex *d. cap.* 1. *de sepult.* juncta Glos. in formatione casus, & *ex cap. is, qui eod. tit. in 6.* & tradunt Joan. Andr. *in cap. Religiosi eod. tit.* Burset. *cons.* 226. *num.* 110. aliique communiter. Quare cùm ab Episcopo Bergomensi propositum fuisset 14. dubium Sac. Congregationi super Episcopis, & Regularibus, ut alibi retuli: *Se avendo le Compagnie secolari privilegio di sepelire ne' loro Oratorj, possano sepelire alcuno, che in articulo mortis non si abbia eletto la sepoltura in esso Oratorio S. Congregatio die* 10. *Maji* 1595. *respondit negative, nisi saltem in articulo mortis ibi elegerit sepulturam.* 5

Ad tertium. *An filii impuberes, & uxores Confratrum Societatum possint sepeliri in Ecclesiis Regularium, in quibus habent Capellam, & prætendunt habere sepulturam in dicta Ecclesia?* 6

Respondeo, quoad hujusmodi uxores negativè, si ibi sepelturam sibi non elegerint, ut supra diximus, sed sepeliendæ sunt, ubi de jure sepeliri debent. Quod verò ad filios impuberes, servandum est *cap. licet de sepult. in 6.* ubi ita decernitur: *licet pater minores filios, qui nequeunt antequam ad annos pubertatis perveniant eligere sepulturam possit, si consuetudo terræ id habeat, quò voluerit sepelire, hoc tamen non potest ubi consuetudo hujusmodi non habetur sed sunt cum suis majoribus, vel in paræciali Ecclesia tumulandi.* 7

Cùm igitur, ut alibi dixi, jus commune determinet sepulturam pro unoquoque, ut nimirùm debeat quisque sepeliri, aut in sepulchro majorum suorum, aut in Ecclesia parochiali, ac insuper concedat unicuique qui est capax electionis, quod possit sibi eligere sepulturam, non remanet aliqua potestas eligendi præter concessam a jure, quæ cùm sit personalis, & iis tantùm competat, qui sunt capaces talis electionis, non substituitur 8

ratio-

ratione incapacitatis alterius, & proindè, nec pater pro filio, quando filius eſt incapax. Quare ſolùm reſtat, quod conſuetudo prævalens juri communi det patri facultatem eligendi pro filio impuberi. Atque ita docent Gloſs. *in d. cap. licèt pater v. vel parochiali*, ibique Archid. *num.* 1. Gemin. *num.* 2. Jo: Andr. Butr. ac cæteri Canoniſtæ, Navar. *conſ.* 2. *de ſepult.* & Rota coram Gregorio XV. *deciſ.* 276. *num.* 1.

9 Ad quartum. *An ab hæredibus defuncti Confratris ſepulti in Oratorio ſuæ ſodalitatis aliquid ſolvi debeat proprio ejus parocho jure ſepulturæ, quod in d. Civitate ſolvi ſolet?*

10 Reſpondeo affirmativè per textum expreſſum in *cap. ad Apoſtolicam de Simon.* ubi Innocentius III. hanc piam, & laudabilem conſuetudinem pia devotione fidelium introductam, præcipit obſervari, & declaravit S. Congregatio ſuper Epiſcopis in Sabinenſi 27. Junii 1659. apud Nicol. *lucubrat. part.* 1. *lib.* 4. *tit.* 15. *num.* 22. & in Anconitana 19. Decembris 1608. apud eumdem in *floſcul. v. confraternitas*, ubi conceſſum ex gratia ut Confraternitas ſepelire poſſit in ſua Eccleſia omnes ſuos Confratres ante infirmitatem, de qua diſceſſerint, in ea Confraternitate deſcriptos de conſenſu hæredum, & ſine præjudicio quartæ funeralis, aliorumque emolumentorum, quæ ſpectarent ad Capitulum, vel Parochum.

11 Ad quintum. *An ab eiſdem hæredibus defuncti ad ipſum ſolvi debeat, quando defunctus ſepelitur in propria ſepultura, vel eam ſibi elegerit in aliis Eccleſiis etiam Regularium?*

12 Reſpondeo, quoad utramque partem affirmativè. Quoad primam enim extat declaratio ejuſdem S. Congregationis ſuper Epiſcopis in d. Sabinenſi apud eundem Nicol. *loc. cit.* per hæc verba: *Si adſit laudabilis conſuetudo ſolvendi jus ſepulturæ, etiam pro iis, qui ſepeliuntur in propriis ſepulchris, ſervanda eſt*, & in Melitenſi 25. Julii 1606. apud eundem modum: *pro ſepultis in Eccleſia nova Confraternitatis Curatus idem recipere debet, ac ſi ſepelirentur in ſua parochiali*. Et quoad Regulares certum eſt, quod hoc jus ſepulturæ non eſt quarta funeralis, ſive portio canonica, quæ debetur Parocho, ad quam ſolvendam Regulares non teneri ex ſuis privilegiis fortaſſe nunc aſſerunt, ſed eſt jus omninò diſtinctum a quarta, de qua ſolùm Conſtitutio B. Pii V. loquitur *in §.* 11. & 12. ubi diſtinguit primò Conventus Regularium qui ſolvere debent quartam, interpretando Concilium Tridentinum, ac deindè loquitur de jure ſepulturæ abſque ulla diſtinctione. Si autem jus ſepulturæ non eſſet diverſum a quarta funerali, ſuperflua eſſet diſpoſitio Conſtitutionis ſuper jure ſepulturæ, dum vult quod quarta tantùm ſolvatur in certis caſibus, & jus ſepulturæ indiſtinctè, ac indeterminatè, quando ſit conſuetum. Quarta ſolvitur a Regularibus ex iis, quæ in funere deferuntur, jus verò ſepulturæ ſolvitur ab hæredibus defunctorum. Ne ſolvatur quarta eſt privilegium ad commodum Regularium, ut verò ſolvatur jus ſepulturæ eſt in damnum hæredum ex laudabili conſuetudine.

13 Et quidem quatenus etiam hoc jus ſepulturæ ſit quarta, eam ſolvere tenentur Regulares non habentes privilegium cum ſpecifica derogatione *d. Clem. Dudum de ſepult.* ut per *deciſ.* 83. poſt Tambur. *de jur. Abbat.* & *deciſ.* 49. Millini *num.* 1. etiam ſtante diſpoſitione S. Concilii Trident. *cap.* 13. *ſeſſ.* 25. *de ref.* Nam aut eorum monaſteria ædificata ſunt circa 40. annos publicatione dicti Concilii, & privilegia fuerunt abrogata, aut ſunt ante 40. annos, & cùm Parochi ſint in quaſi poſſeſſione exigendi hoc jus trium Juliorum, ſive loco quartæ, ſive jure ſepulturæ, dicendum eſt, illos eſſe in poſſeſſione exigendi quartam, & Concilium non ſuffragari, ut diſcurrit Millin. *d. num.* 1. & declarat Barboſ. de Paroch. *lib.* 3. *c.* 25. *num.* 13. & *ſeq.* juxta deciſionem 84. coram Coccino poſt Tambur. *loc. alleg.* Atque adeò debetur Parochis id, quod a Regularibus, & a defunctorum hæredibus denegatur pro jure ſepulturæ, quod percepturi eſſent in ſuis Eccleſiis, non obſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis, & S. Congregationum decretis, cum in d. Conſtitutione B. Pii V. præſervetur hoc jus ſepulturæ, quod ſive ſit diverſum a quarta, ut probat Gabriel. *conſ.* 190. *a num.* 1. *lib.* 2. potuit conſuetudine introduci, ac taxari dictis Juliis tribus, ut proſequitur idem Gabriel, & Gratian. *diſcept.* 210. *num.* 10. *cum ſeqq. deciſ. March.* 20. *num.* 14. ſive quartam etiam implicet illa eſt debita juxta textum *in d. cap.* 1. *de ſepult.* & *in d. Clem. Dudum eod. tit.*

14 Ad ſextum. *An parocho dari debeat duplex ſtipendium, quod dari ſolet aliis Sacerdotibus pro aſſociatione funeris, quando ad d. aſſociationem invitantur Regulares, vel Societates, vel Capitulum, ſive cadavera tumulentur in Eccleſia parochiali, ſive in Eccleſiis Regularium, ſive in Oratoriis Societatum?*

Reſpondeo etiam affirmativè ex declaratione S. Congregationis ſuper Epiſcopis in Caſſanenſi 5. Maji 1617. apud Nicol. *d. part.* 1. *lib.* 4. *tit.* 15. *num.* 22. *ampl.* 3. tenoris ſequentis; *regulariter Archipresbytero, ſive Curato ſolvenda eſt duplex merces, quàm ſit ea, quæ ſolvitur ſingulis aliis presbyteris ordinariis*. Quod etiam ſervatur Romæ ex ſtatuto Cleri Romani *cap.* 6. *§.* 13. quia Parochi comitantur funus cum ſtola. 15

CONSULTATIO XXXVII.

An falſus calumniator in materia ad S. Officium ſpectante, veluti ſollecitationes in confeſſione, ſit de hæreſi ſuſpectus, & tanquam talis debeat abjurare, & quomodo?

Et an gaudeat immunitate Eccleſiæ?

Et an idem dicendum ſit de teſte deponente falſum in S. Officio, & in materia ad S. Officium ſpectante, ut ſupra?

AD primum reſpondeo negativè. Primò, quia ſi eſſet de hæreſi ſuſpectus, deberet puniri pœna hæretici: ſed hujuſmodi falſus calumniator non eſt puniendus pœna hæretici, ſed pœna calumniatoris, vel alia pœna arbitrio Inquiſitorum, ut tradunt Joan. Andr. Butr. Cardin. & Anan. *in cap. penult. de hæret.* Jacob. Septim. *in inſtit. cathol. cap.* 4. & *cap.* 61. *num.* 35. Royas *ſingul.* 8. *num.* 1. Secundò, quia B. Pius V. generaliter in ſua *Conſtit.* 5. ſtatuit, ut in omni crimine denunciantes per calumniam pœna talionis puniantur. Solùm igitur quoad pœnam, non autem quoad crimen falſus calumniator, & ſuſpectus de hæreſi ſunt æquales, quamvis hæc pœna regulariter hodie non imponatur, ut per Doctores communiter; & nos alibi. Tertiò, quia nullibi cautum reperitur, quod hujuſmodi calumniatores ſint de hæreſi ſuſpecti, & quod tanquam tales debeant abjurare. Extatque decretum S. Congregationis S. Officii ſub die 20. Maji 1601. in quo habetur, quod calumniatores ultra pœnam corporis afflictivam damnentur ad reficiendum damna, expenſas, & intereſſe. 1

Ad ſecundùm conſentaneè ad dicta reſpondeo, gaudere. Privantur enim immunitate Eccleſiæ tum hæretici, tum ſuſpecti de hæreſi. Hic autem falſus calumniator non eſt hæreticus, neque ſuſpectus de hæreſi. 2

Ad tertiùm Affirmativè. Quia ille teſtis eſt de hæreſi ſuſpectus, qui prius de ſe, vel de aliis hæreſim confeſſus fuerat, poſteà negat, ut ex *c. literas de præſumpt.* & ibi Canoniſtæ communiter. Hic autem teſtis non eſt hujuſmodi; atque adeò non eſt ſuſpectus de hæreſi. Secundò, quia, licèt falſi teſtes in crimine hæreſi eadem pœna, qua hæretici, vel ſuſpecti de hæreſi puniendi ſint, non tamen eorum filii, & nepotes redduntur infames, nec aliis pœnis obligantur, quibus hæreticorum liberi obligati ſunt ex allegatis a Farinacio *de hæreſi qu.* 188. *§.* 2. *num.* 53. Eſſent autem eorum filii, ac nepotes infames, aliiſque pœnis obligarentur; ſi falſi teſtes in crimine hæreſis eſſent hæretici vel de hæreſi ſuſpecti. Tertiò, quia non deponit falſum, occultando hæreſim, ſed illam revelando, atque adeò non offendit divinam majeſtatem, ſed humanam. Hæreticus autem, vel ſuſpectus de hæreſi eſt, qui offendit divinam majeſtatem, vel ejus fidem. Et hinc eſt, quod contra teſtem falſum crimen hæreſis deponentem non proceditur tanquam in fautorem, ſecus autem contra teſtem falsò hæreſim occultantem, in quem poteſt proceſſus formari de crimine fautoriæ, & tanquam fautor hæreticorum, atque adeò tanquam de hæreſi ſuſpectus damnari, non quidem ob præciſam falſitatem, ſed potiùs ob favorem, & auxilium hæretico præſtitum, ut rectè Caſtropal. *tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 8. *punct.* 15. *§.* 6. *n.* 11. Reperio tamen, quod N. qui contra N. falſum depoſuit in S. Officio dat ſupplicem libellum, in quo revocat, tanquam falſa ea, quæ denunciaverat, & fuit decretum, ut examinetur, & retineatur. 3

CONSULTATIO XXXVIII.

Qua pœna Epiſcopus committens ſtuprum cum Sanctimoniali puniendus ſit?

SExta Synodus, relata *in can. Si quis Epiſcopus* 19. *qu.* 1. rem hanc ita definit: *Si quis Epiſcopus, Presbyter, Diaconus, aut ſubdiaconus, aut lector, aut pſalmiſta, aut Oſtiarius cum muliere ſanctificata Deo mœchatus fuerit, deponatur. Quia ſponſam Chriſti corrupit. Si verò laicus excommunicetur.* 1

Per hunc textum Anania *conſ.* 1. *col.* 2. tenet, quod hoc delictum eſt de majoribus merentibus perpetuam depoſitionem, dato etiam, quod tale ſtuprum cum moniale non 2

non ſit notoriè ſcandaloſum, vel diù continuatum, & ait hoc ita declarare Butr. *in cap. at ſi Clerici de judic.* & tradit Abb. *in cap. Clericus num. 2. de vit. & honeſt. Cler.* Grilland. *in tract. de pœn. omnifar. coit. quæſt. 1. ad fin.* ubi per dictum textum *in can. Si quis Epiſcopus* docet, quod Clericus cujuſcumque gradus, vel dignitatis deponitur propter hoc delictum ab omni ordine Sacro, & privatur omnibus beneficiis, ac detruditur in arctum monaſterium ad agendum perpetuam pœnitentiam.

3 Eòque magis depoſitioni locum eſſe ait Turrecrem. *in d. can. Si quis Epiſcopus*, ſi in notitiam populi hoc delictum pervenerit. At Bernard. Diaz. *in prax. crim. can. cap. 83.* vult per eumdem textum, quod depoſitioni ſit locus, etiamſi ad notitiam populi delictum non pervenerit, cùm *d. can. Si quis Epiſcopus*, ſimpliciter imponat pœnam depoſitionis. Et hoc, ait, videtur velle Anania, & Butrius locis allegatis. Quare concludit, convictum de hoc delicto, nullo diſcrimine habito, deponendum eſſe, & in monaſterium, ſeu carcerem ad tempus aliquod, addo ego vel perpetuò juxta perſonæ qualitatem, & delicti continuationem, & populi notitiam detrudendum. Quod eſt juxta *can. Si qua monacharum d. caſu 27. quæſt. 1.*

4 Et quidem hoc crimen eſſe graviſſimum, & depoſitione dignum, nemo dubitare poteſt. Quia reperitur jure expreſſum *in d. can. Si quis Epiſcopus*. Quod eſſe regulam in materia depoſitionis, tradunt Doctores, quos ſequitur Sayr. *de cenſur. lib. 5. cap. 21. num. 5.* De quo crimine S. Cyprianus ad Pomponium, relatus *in can. nec aliqua eod. caſ. 27. quæſt. 1.* his verbis conqueritur. *Si ſuperveniens maritus ſponſam ſuam jacentem cum altero videat, nonne indignatur, & fremit, & per zeli dolorem fortaſſis & gladium in manum ſumit? Quid Chriſtus Dominus, & Judex noſter, cùm Virginem ſuam ſibi dicatam, & ſanctitati ſuæ deſtinatam, jacere cum altero cernit, quam indignatur, & iraſcitur? Et quas pœnas inceſtis ejuſmodi conjunctionibus comminatur?*

5 Quod ſi de hoc crimine Epiſcopus non fuerit convictus, ſed adſuerit grave ſcandalum in populo quod ſedari non poteſt in hoc caſu intervenire cauſam legitimam cedendi Epiſcopatum, decernit textus *cap. niſi cum pridem de renunc.* quia Epiſcopus non debet magis temporalem honorem, quàm æternam affectare ſalutem. Et ut ibi ait Fagnan. *num. 73.* tuntùm poteſt eſſe ſcandalum, ut Epiſcopus non ſolùm poſſit, ſed etiam teneatur renunciare, ut tradunt in eundem textum Oſt. & Joan. Andr. *num. 19.* & Cardin. *in §. pro gravi, allegantes cap. nihil de præſcript. cap. teneantur de præb. cap. 1. 2. de purg. can.*

6 Si verò renunciare noluerit, poterit Summus Pontifex illum privare, cùm interveniat juſta cauſa *can. per principalem 9. quæſt. 3.* ibi, *cùm neceſſe fuerit*, quo ſenſu intelligendam eſſe ibi Gloſſam, *in d. can. per principalem*, tradit Cardinal. *conſ. 143. num. 4.* & Fagnan. *in cap. quando de translat. Epiſcop. num. 78.* qui & *num. 71.* inſinuat, poſſe diſſolvi vinculum ſpiritualis conjugii, adminiculante aliqua juſta cauſa. Quidquid ſit, an Pontifex privare poſſit Epiſcopum etiam ſine cauſa, de quo DD. & Fagnanus *in d. cap. quanto*.

7 Ut igitur Epiſcopus deponatur, requiritur juſta, & ſufficiens cauſa ob aliquod crimen, quod in jure inducit depoſitionem. In hoc autem caſu certum eſt, quod crimen, de quo Epiſcopus eſt accuſatus, & proceſſatus, reperitur in jure expreſſum in adducto *can. Si quis Epiſcopus 27. quæſt. 1.* Et licèt non ſit confeſſus, neque convictus, videndum nihilominùs eſt, an hoc non obſtante inſurgat ex indiciis cauſa ſufficiens ad renunciandum. Et ut ſupra dixi, quamvis non ſit convictus, tantùm tamen poteſt eſſe ſcandalum, ut non ſolùm poſſit Epiſcopus, ſed etiam teneatur renunciare, & quod ſi renunciare renuerit, poſſit Summus Pontifex illum privare, quia intervenit juſta cauſa, nempè grave ſcandalum in populo cum odio implacabili, atque adeò neceſſitas, aut utilitas Eccleſiæ, quæ omninò requiritur pro diſſolutione vinculi matrimonialis inter Epiſcopum, & ipſam Eccleſiam juxta concilium Romani 467. *num. 6.* & Lotterium *de re benef. l. 2. quæſt. 22. num. 47.*

8 Undè tota difficultas verti poteſt, an adhuc non obſtante, quod Epiſcopus non ſit confeſſus, neque convictus, conſtet de juſta, & ſufficienti cauſa depoſitionis, ita ut poſſit movere Pontificis animum ad illum deponendum, non ſolùm ex hactenus deductis in proceſſu, præſertim ex gravi ſcandalo, ſed etiam ex cauſis Sanctiſſimo notis, & abſque defenſionibus, niſi illis, quæ ex proceſſu informativo dari poſſint, & an authoritate ordinaria, an de plenitudine poteſtatis, & an per Breve, an autem per motum proprium. Quibus reſpondeo, quod ſi Papa procedat de plenitudine poteſtatis, non requiritur citatio, ſecùs autem ſi procedatur de poteſtate ordinaria, ut per Fagnan. *in cap. Conſultationibus de Cler. ægrot. num. 69.* Quod ſi procedere velit de plenitudine poteſtatis, procedendum Menoch. *in cap. Si motu proprio num. 10. & 13. de præb. in 6.* Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum col. 23. verſ. limita quintò de conſtit.* & alii, quos ſequitur Ant. Gabr. *in tit. de jur. quæſ. non tol. concl. 3. num. 12.* & cum hiſce clauſulis: *Motu proprio ex certa ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, & non obſtante.*

Qua in re extant ſimilia exempla apud Baron. Anno 9
1201. num. 38. Innocentius III. depoſuit Gualterium Epiſcopum Trojanum ob expoliatas ab eo Eccleſias. Anno 1233. num. 56. Gregorius IX. depoſuit Epiſcopum Boſnenſem in Ungaria propter ejus perfidiam. Anno 1257. num. 9. Alexander IV. privavit Philippum Archiepiſcopatu Salisburgenſi ob ejus inobedientiam, & contumaciam. Anno 1348. Clemens VI. depoſuit Henricum Archiepiſcopum Moguntinum ob contemptum cenſurarum. Anno 1426. num. 11. Martinus V. condemnavit, ac depoſuit Conradum Epiſcopum Pragenſem ob ſuſpicionem hæreſis Huſſitarum; & plura hujuſmodi ſæpè. Ac noſtro tempore Innocentius X. & Alexander VII. depoſuerunt, ſive renunciare compulerunt Epiſcopos N. N. N. N. imputatos de mandato homicidio in ſuis diœceſibus. Clemens X. coegit Epiſcopum N. N. ad renunciandum Epiſcopatum ob probabiliſſima indicia violationis monialium, & Innocentius XI. anno 1686. privavit Epiſcopatu Epiſcopum N. N. ob indicatum ſtuprum cum moniali, licèt non fuerit confeſſus, neque convictus. Quare uſus fuit chyrographo, ac motu proprio cum ſupradictis clauſulis aſſignata congrua, & habito monaſterio SS. Coſmæ, & Damiani pro carcere.

CONSULTATIO XXXIX.

De praxi, quæ ſervatur in converſione hebræorum, ejuſque difficultatibus.

PRimò, Neophiti, qui ut plurimum, deferunt nomina eorum, qui cupiunt venire ad fidem Chriſti, frequentiſſimè hac in re mentiuntur, affirmantque, eos ſuſcipere velle baptiſmum, qui nunquam de fide Chriſtiana ſuſcipienda cogitarunt; undè ex cathecumenorum domo remittuntur ad Synagogam non ſine magno noſtræ Religionis opprobrio, & irriſione.

Secundò, fit ſæpè, ut qui nunquam de baptiſmo cogitarant poſtquam diutius in domo cathecumenorum detenti ſunt, eos pudeat redire ad ſuos, apud quos in tota vita malè audiunt, qui aliquando Religionem ſuam deſerere cogitarunt; ideò ficto animo ſuſcipiunt baptiſmum, & inter chriſtianos vivunt tanquam hebræi, exercentes malas artes, nec rarò, data occaſione, fugiunt in eas partes, ubi illis publicè liceat judaizare, id quod non ſemel contigit.

Tertiò, ſæpè Neophitis, vel cathecumenis, etiam maritis, deferuntur mulieres, & præſertim Virgines, quæ revera nullum habent animum ſuſcipiendi fidem Chriſti, ſed Neophiti, vel cathecumeni, qui cupiunt eas ducere in uxores, dicunt, velle fieri chriſtianas, ut adducantur in domum cathecumenorum, ibique cum illis liceat agere, illiſque perſuadere baptiſmum, ut eas iniquis rationibus ad ſuas conditiones perducant, ducantque in uxores, quæ nunquam ſuſcipiunt baptiſmum ſincero animo.

Quartò, apud hebræos magna notantur infamia, qui aliquando tentarunt deſerere hebræorum ritum, Neophiti, qui ſunt infenſi privatis de cauſis quibuſdam hebræis, deferunt eorum nomina, & dicunt, illos velle fieri chriſtianos, ut capiantur, & adducantur ad domum Cathecumenorum, ut eos afficiant tali nota.

Propter has, & alias cauſas quæritur

Primò, an expediat ſtatuere, ut Neophiti, & alii, qui agunt de converſione hebræorum, perſuadeant ipſiſmet, qui cupiunt baptizari, petere per ſe baptiſmum, præſertim ſi ſint adulti, & viri, quibus patet aditus ad tribunalia Chriſtianorum?

Secundò, an expediat ad mulieres, puellas, & pueros, quibus non licet adire per ſe ad Epiſcopum, vel alios Superiores, mittere aliquos probatæ vitæ, qui ſecreto domi ſuæ, vel alio opportuniori loco explorent earum voluntates, videantque, an habeant fundamentum delationes Neophitorum, antequam capiantur a Satellitibus, & ducantur ad domum Cathecumenorum?

Tertiò, an pueri ante uſum rationis, qui habent affines hebræos, & chriſtianos in æquali gradu, debeantur potius hebræis, cùm ſint quaſi in poſſeſſione, an verò chriſtianis

nis in favorem fidei? Item pueri, qui habent plures affines hebræos, unum tantùm christianum inæquali gradu, an debeantur hebræis? Item utrum pueri inæquali gradu debeantur potius affini, qui est tutor aut curator, an verò Christianis?

Quartò, an credendum sit uni diconti, puerum aliquem esse sibi affinem, vel filium, & ideò sub sua potestate, an verò exploranda sit veritas, antequam pueri capiantur?

Quintò, an præferendi sint, cæteris paribus, viri mulieribus, affines ex parte patris iis, qui sunt ex parte matris, quando plures sunt, qui pueros ad se pertinere dicunt, an verò in favorem fidei præferendi sint Christiani hebræis?

Sextò, postquam pueri pervenerunt ad usum rationis, an parentes possint eos capere, & ducere ad catheeumenos, ut ibi addiscant articulos fidei?

Septimò, an jure queant baptismo donari, si dubitatur, an sint necne rationis compotes, cùm petant baptismum?

Octavò, an, qui convertuntur ad fidem, cogendi sint solvere debita contracta ante baptismum, ipsis etiam hebræis etiam consanguineis?

Nonò, an petentibus parentibus neophitis capi possint filii hebræorum, qui sunt jam rationis compotes, etiam inviti, & nolentes, ut ducantur ad domum neophitorum? Item an petente marito eadem de causa capi possit uxor invita, & nolens fieri christiana? Rursus, an petente fratre, capi possit frater, vel soror vidua jam rationis particeps, etiam nolens, & repugnans, ut ducantur ad domum cathecumenorum?

1 ANtequam respondeam ad quæsita, suppono primum hebræos non esse vi compellendos ad fidem, sed monitis, & adhortationibus alliciendos juxta *can. qui sincera d.* 45. ubi Gregorius ait, *qui extraneos a christiana religione ad fidem cupiunt perducere, blandimentis, non asperitatibus debent studere*, & reddit rationem; *quia asperitatibus potius alienantur a fide, quàm erga eam afficiantur ea pietate, quæ est necessaria, ut quis verus fidelis sit.* Existimat autem S. Gregorius eo loco afferri vim hebræis, si non permittantur suos dies festos celebrare, ut hac occasione convertantur, ad fidem, ideò præcipit Episcopo Neapolitano, ut non patiatur hebræos in suis solemnitatibus inquietari, & Concilium Toletanum 4. ut refertur *ead. dist. can. de Judæis* prohibet afferri vim, ut Judæi ad fidem convertantur, & concludit, *non vi, sed liberi arbitrii facultate suadendi sunt, ut convertantur.* Idem habemus *cap. Sicut de Judæis*, & *Sarac.* ubi Clemens III. aliam reddit rationem, dicens, *quippe Christi fidem habere non creditur, qui ad baptismum non spontaneus, sed invitus, cogitur pervenire.* Idem habet S. Thom. *3. part. quæst. 68. art. 7.* & alii Theologi communiter *in 4. d. 4.*

2 Deindè suppono in hoc negotio, fieri posse hebræis injustitiam. Hinc S. Thom. *3. part. quæst. 68. art. 10. in corpore*, ubi quærit, an pueri hebræorum baptizari possint, invitis parentibus: si pueri, inquit, nondum habent usum liberi arbitrii secundùm jus naturale, sunt sub cura parentum, quamdiù ipsi sibi providere non possunt. Ideò contra justitiam naturalem esse, si tales pueri invitis parentibus baptizentur. Idem repetit *2. 2. quæst. 10. art. 2.* Idem tenent omnes Theologi loco citato, & Tabiena *v. infidelitas, §. 6.* Colligitur hoc ipsum *ex cap. ex literis de controvers. infid.* ubi agitur de baptismo puerorum hebræorum, & dicitur pueros pertinere jure naturæ ad parentes. Addit S. Thom. *loco alleg.* fieri etiam injuriam hebræo adulto, si baptizetur invitus; quia cùm baptismus sit liber, fit injustitia illi, qui cogitur illum suscipere. Pati propterea possunt injustitiam hebræi, si inviti, & repugnantes ducantur ad domum cathecumenorum; nam cùm apud eos magna infamia laborent ii, qui aliquando in ea domo fuerunt, quis non videat injustè affici tali nota eos, qui nunquam voluerunt fieri Christiani? Denique non solùm patiuntur injuriam illi, qui inviti coguntur suscipere baptismum, quem Dominus voluit esse liberum, sed etiam illi, qui hac de causa a christianis molestantur per *cap. qui sincera d.* 45. Quare qui inviti capiuntur absque eo, quod ullum indicium dederint, quod vellent fieri christiani, injustè molestantur hac de causa, nec cohonestatur hæc actio ex eo, quod, quamvis, quod capiantur, non habeant animum suscipiendi baptismum, in domo tamen cathecumenorum convertantur aliqui, quia non sunt facienda mala, ut eveniant bona, nec violandum est jus, quod habent hebræi, ne molestentur causa fidei, ut aliquis convertatur, ut notavit Suar. *3. part. tom. 3. quæst. 68. art. 4. disp. 35. sect. 3.* sed servandum est jus in toto hoc negotio.

3 His positis ad tollendum opprobria, & irrisiones in christianam Religionem, quæ in hujusmodi conversione magna populorum offensione oriuntur, illisque in posterum occurrendum, prospiciendumque decori Religionis christianæ, ac libertati Judæorum in suscipienda Christi fide, respondeo ad primum, expedire, ut ii, qui possunt adire superiores per se, petant baptismum, & non per neophitos cathecumenos, aut aliam interpositam personam. Primò quidem, quia non est credendum ex animo eos desiderare baptismum, qui cùm possint illum petere, nolunt petere. Illi autem, qui non accedunt ad fidem animo sincero, non sunt admittendi ad Sacramentum baptismi.

4 Nec dicat quisquam, desiderare illos ex animo, sed pudere eos aperire animum suum Superioribus. Primò, quia non sunt Judæi adeò verecundi, ut eos pudere possit agere cum ministris Episcopi, vel aliorum Prælatorum, cùm quibus quotidie habent negotia. Deindè pudor iste est valdè puerilis, quem verum desiderium baptismi nihili faceret. Secundò, experientia compertum est, sæpè a neophitis deferri nomina eorum, qui nunquam voluerunt fieri christiani, sed illis, qui volunt fieri christiani, fit injuria, si molestentur causa fidei, ut dixi supra *ex can. qui sincera d.* 45. Ergo ad servandam justitiam, quam debemus servare etiam hebræis, expedit non audire aliorum delationes, quando hebræi sunt adulti, & per se possunt petere baptismum. Tertiò, cavendum est, ne fides nostra fiat extraneis odiosa *d. can. qui sincera d.* 45. sed si admittantur delationes, etiam quando Judæi possunt per se petere baptismum, fit multis odiosa, quia sæpè capiuntur, qui nullum dederunt signum, quod velint fieri christiani, & ex domo cathecumenorum revertuntur ad suas cum magno opprobrio nostræ religionis. Quartò, nulla est causa, cur ii, qui possunt per se petere baptismum, petant per alios. Ergo suspecta debet esse omnis delatio adultorum, qui per se petere possunt baptismum.

5 Ad secundum respondeo, puerorum, ac mulierum, quibus non licet per se adire superiores christianos, & petere baptismum, antequam in dictam domum perducantur, diligenter explorandas esse voluntates ab aliquibus probis viris secretò domi suæ, vel alio opportuniori loco, videaturque, an habeant fundamentum aliquod delationes neophitorum, vel cathecumenorum, antequam capiantur a satellitibus, & ducantur in domum cathecumenorum juxta *cap. Sicut de Judæis & Sarac.* Rationi quippè congruum est, ut prius extra dictam domum explorentur earum voluntates, non autem in dicta domo, in qua habito prius earum consensu instruendæ sunt, non explorandæ. Porrò in hac re gravissima non est temerè unicuique credendum. Explorari autem posset eorum volnntas, si non habetur fides quibuscumque signis, sed solùm vel literis, vel expressis verbis, si non crederetur uni, sed pluribus testibus dicentibus, quod talis vult fieri christiana. Si proponeretur certa aliqua pœna iis, quos constat animo nocendi detulisse nomen alicujus, vel falsò dixisse, quod talis, vellet fieri christiana. Primò, non esse temerè, & ex levissimis indiciis capiendas mulieres, & ducendas ad cathecumenas constat, quia cùm Judæi sint sui juris in negotio Religionis *c. de Judæis d.* 45. & docet S. Thom. *3. part. qu. 68. art. 10.* qui nolunt fieri christiani, patiuntur injustitiam, si capiantur, aut molestentur causa fidei per textum *in d. c. sicuti Judæi*, ad quem omnes suffragantur, & *in c. majores*, §. *Item quæritur de baptism.* & *in d. can. qui sincera*, & *can. de Judæis* 45. & *in can. ad fidem 23. quæst. 5. Non est Religionis*, ait Tertullianus *ad Scapul. cogere religionem*, quæ spontè suscipi debet, non vi, nec baptismus conferri debet, nisi ei qui fidem habere præsumitur, ut hoc post alios probat Sot. *in 4 d. 5. qu. un. art. 8.* & *art. 10. in 3. col.* Si autem credatur unicuique, præcipuè neophyto, vel cathecumeno dicenti, talem mulierem velle fieri christianam, vel si credatur quibuscumque signis, frequenter capientur illæ, quæ nolunt fieri christianæ. Ergo vexantur injustè, & contra Canones citatos. Secundò, quia muliebris sexus est valdè fragilis; si injustè mulieres ducantur ad domum cathecumenorum periculum est, ut præ pudore non audeant redire ad suos, ideòque ficto animo suscipiant baptismum non sine magna hujus Sacramenti injuria, ut notat S. Thom. *loc. cit.* vivantque inter christianos tanquam hebrææ, ut videre est *de consecr. d. 4. can. Judæi*, & *cap. plerique*, nostraque mulieres doceant varias superstitiones. Quod non expedire Ecclesiæ, ipsi rerum eventus declarant.

6 Licèt enim non semel christianissimi Principes suis edictis Judæos ad fidem venire quodammodo coegerint, assequi tamen non potuerunt, ne qui spontè suam superstitionem deposuisse simulabant, ad pristinam superstitionem redirent. Sic Ratisbonæ sub Henrico IV. anno 1086. apud Crant. *lib. 5. cap. 14.* in Hispania sub anno 694. baptismum fœdissimè macularunt, ut in Concilio

Tole-

Toletano. Fœnus ut antea, exercebant quo ſubſtantias omnes Chriſtianorum devorant.

Atque utinam nunquam Judæa ſubacta fuiſſet.
Pompei bellis, Imperioque Titi.
Latius exciſæ peſtis contagia ſerpunt,
Victoreſque ſuos natio victa premit.

Tertiò, ſi mulieres invitæ capiantur, & ad domum Cathecumenorum ducantur, noſtra fides ſit odioſa extraneis per *d. cap. qui ſincera d.* 45. Ii enim putant, neminem ſuſcipere noſtram fidem ſincero animo, ſed ſolùm vi, & metu; hoc autem eſt injurioſum noſtræ Religioni, ut monuit S. Gregorius *lib.* 11. *ep.* 15. Quartò per, *c. Sicut de Jud. & Sarac.* nulli conferendus eſt baptiſmus, niſi prius explorata diligenter ejus voluntate. Non eſt autem ſatis explorata illius voluntas, quando creditur unitantùm, præcipuè neophito, vel cathecumeno, quod talis mulier vult fieri chriſtiana. Ergo non eſt mulier hebræa capienda referente uno ſolo, quod velit baptizari. Quintò, mulieres præſertim innuptæ magnum patiuntur famæ, & pudoris detrimentum, quando ſemel fuerunt ductæ ad domum cathecumenorum, nec facilè ab hebræis accipiuntur in uxores, ideò fit illis grave damnum, quoties invitæ capiantur. Quare ſicut non poſſunt Judæi penſionibus, ſive vectigalibus extraordinariis gravari, ut illis tædio affecti ad baptiſmum perducantur, Quod probatur *ex d. c. Sicut Judæi de Jud.* ita quoque non poſſunt gravari infamia, & ignominia, per quam indirectè cogantur ſuſcipere baptiſmum.

7 Ex quibus manifeſtè patet quàm abhorret a Sacris Canonibus, a Sanctis Patribus, a libertate Judæorum, a Religione chriſtiana, a praxi antiqua caſus puellæ adductæ in domum cathecumenorum per delationem unius Cathecumeni, vel neophiti, qui tædio affectus ſuæ uxoris, & captus amore ſupradictæ puellæ, eam defert, affirmans, velle fieri chriſtiana, ut his malis artibus illam in uxorem ducat. Ut propterea non ſint puellæ in dictam domum Cathecumenorum ducendæ, niſi prius conſtiterit, vel per earum epiſtolas, vel per nuncios non ſuſpectos, vel per teſtes idoneos, vel per earum voluntatis explorationem velle ſuſcipere baptiſmum ſine ſatellitibus, ſine injuria ſuſcepti baptiſmi, ſine injuſtitia illum ſuſcipientis.

8 Atque ita ſæpiùs decretum fuit in caſibus longè fortioribus, ut in ſubjectis decretis: Judæam puellam, quæ confugiens ad chriſtianos pluries aſſeruit, velle fieri chriſtiana, quam alii Judæi ad alias partes traduxerunt, ne fieret chriſtiana, Sanctiſſimus mandavit recuperari, eamque collocari apud aliquam mulierem nobilem, ipſam, ejuſque parentes examinari, & facta diligentia, ipſaque nolente fidem amplecti, fuit parentibus reſtituta, 26. Maji 1615. & 29. Octobris ejuſdem anni.

9 Hebræa infantula, cujus pater conſenſum, ut baptizaretur, præſtiterat, & poſtea pœnituit, retenta fuit ſub cuſtodia chriſtianorum, examinati teſtes ſuper conſenſu, & illo non conſtito, reſtituta patri 4. Novembris 1627.

10 Dices, quando hebræi animadvertunt mulierum aliquam aut puerum agere de deferenda ſynagoga, & ſequenda Eccleſia illum aliò tranſmittunt, occultant, multiſque fraudibus avertunt ab hoc ſancto propoſito, difficile eſſe explorare animum, quæ dicuntur velle baptizari ſine aperto periculo ſalutis. Ideò in favorem fidei capi poſſe mulieres hebræas, etiamſi non plenè conſtet de earum animo.

11 Reſpondeo primò. Si ſeverè puniatur illi, qui impediunt aditum ad fidem, proviſum fore huic incommodo. Secundò, reſpondeo, mulierum voluntatem explorari non poſſe ſecretò, ſed per plures teſtes. Quodſi fiat, non poterunt impediri ab hebræis, ne veniant ad baptiſmum. Tertiò, non debere chriſtianos agere contra jura, ne Judæi contra jus, faſque agant.

12 Ad 3. in quo quæritur, an pueri debeantur in æquali gradu chriſtianis potiùs, quàm hebræis; reſpondeo in his omnibus caſibus jus ſervandum eſſe. De jure autem ſatis eſt, ut puer ante uſum rationis baptizetur conſenſu ſolius patris, renitente matre, *cap. ex literis de converſ. infid.* vel ſolius matris, ſi pater ſit hebræus ex Concil. Tolet. 3. *can.* 14. *ex Toletan.* 4. *can.* 61. & communi Doctorum ſententia. Suarez 3. *part. tom.* 3. *diſp.* 25. *ſect.* 4. Valentiæ *tom.* 3. *diſp.* 4. *part.* 3. *punct.* 3. Tab. Sylv. & aliorum. Et nomine parentum intelligi debent avi, & proavi, mortuo patre, immò & tutores, & illi quorum curæ relictus eſt puer, ut notant authores citati, & Navar. *conſ.* 3. *de converſ. infid.* in fine refert, Gregorius XIII. juſtiſſimè baptizari juſſit puerum petente avo paterno, renitente matre hebræa, idque publica ſententia decretum. In omnibus ergo caſibus relatis in tertio quæſito pueri debentur potius chriſtianis, quam hebræis favore fidei.

Ad 4. Reſpondeo, non eſſe credendum uni, ſed probandum juridicè, cujus poteſtatis ſit puer, qui debet baptizari. Nam cum hic agatur de jure, quod convenit aliquid ſupra puerum, contra jus, & fas eſſet privare aliquem ſuo jure, quod habet in puerum aliquem, non probato veridico jure alterius. 13

Dices: hebræi, dum quæritur ad quem pertineat puer, ſolent illum aliò tranſmittere, vel occultare, & ita eludere voluntatem parentum. 14

Reſpondeo, poſſe conſignari puerum alicui certæ, & determinatæ perſonæ, quæ teneatur illum repræſentare. Deindè poteſt ſecretò, & occultè inquiri, ad quem puer pertineat. Denique procedendum eſt hac in re, ſicut in aliis judiciis, quando ambigitur, cujuſnam res aliqua eſt, & cavendum, ne ulli parti fiat injuria. 15

Ad 5. Reſpondeo, ut ad 3. ſemper ſcilicet præferendos eſſe chriſtianos hebræis. 16

Ad 6. Reſpondeo, puerum in eo caſu tradendum illi, qui habet patriam poteſtatem, vel cujus curæ relictus eſt. 17

Ad 7. Reſpondeo, in dubio meliorem eſſe conditionem poſſidentis. Undè invitis parentibus, qui poſſident, non ſunt baptiſmo abluendi. 18

Ad 8. Reſpondeo cum Tabiena *in ſum. v. Judæus nu.* 16. Panorm. *in cap. debitum de baptiſm.* Gloſs. *de conſecr. d.* 4. *cap. Judæi*, & colligitur ex *cap. falſas de pœnit. d.* 5. illos qui baptizantur, teneri ſolvere omnia debita ante baptiſmum facta, niſi ſint uſuraria, & injuſta, neque hac de re poteſt ullus dubitare. Undè Gloſſa *in c. Judæi de conſecr. d.* 3. *obligationes*, inquit, *in baptiſmo non tolluntur*. 19

Ad 9. Reſpondeo, pueros jam rationis compotes non poſſe invitos, & nolentes capi, petentibus parentibus chriſtianis. Quia jam ſunt ſui juris circa materiam Religionis, nec ab ullo cogi poſſunt, ut ſuſcipiant fidem chriſtianam. Multò minùs capi poſſunt uxores invitæ, petentibus maritis, aut fratres, vel ſorores nuptæ, aut viduæ petentibus fratribus, aut propinquis. Omnes enim, qui ſunt rationis participes, liberi ſunt in materia Religionis, nec poſſunt cogi, ut ſatis conſtat ex dictis. 20

Confirmatur, quia invito patre hebræo poteſt filius rationis compos fieri chriſtianus. Quia jam eſt ſui juris. Ergo invito etiam parente chriſtiano poteſt manere in hebraiſmo eadem de cauſa. Atque hæc obſervavi, cùm eſſem Theologus deputatus concionibus, quæ ad Hebræos habentur. 21

CONSULTATIO XL.

Cajus, conſtante matrimonio genitus, ac natus, accepit a ſua matre, ipſum non eſſe filium legitimum, & naturalem ſui patris, ſed ſpurium Pomponii adulteri, qui credens eum eſſe ſuum filium, apud ſe educavit cognomen, & inſignia ſuæ familiæ dedit, & in publicis, ac Privatis ſcripturis ſuum filium appellavit, undè fama publica, tanquam ſpurius habitus eſt. Cùmque admiſſus eſſet ad minores Ordines, inſtante dicto Pomponio, Epiſcopus cum eo diſpenſavit ſuper defectu natalium, & Summus Pontifex ad Sacros Ordines, quos nondum ſuſcepit. Verùm re poſtea maturè perpenſa, & cognita, inſpectaque fide ſui baptiſmatis, reperit fuiſſe baptizatum, uti filium legitimum, & naturalem ſuorum parentum. Ideòque petit ad Sacros Ordines, & ad Canonicatum in Cathedrali promoveri abſque ulla diſpenſatione. Quæritur an ei obſtet aliqua irregularitas?

SEcundùm eâ, quæ proponuntur reſpondeo, niſi ei obſtet aliud canonicum impedimentum, nullam, ex hac facti ſpecie illi obſtare irregularitatem, atque adeò poſſe ſine diſpenſatione ad Sacros Ordines, & Canonicatum promoveri in Cathedrali. Nam hujuſmodi præſumpta irregularitas excluditur per filiationem, & legitimitatem comprobatam ex matrimonio, quæ probatio omnes alias contrarias probationum ſpecies evincit, ut eſt caſus expreſſus *in cap. per tuas, qui fil. ſint legit.* In quo textu fama viciniæ, & tractatus habebat, ut mulier eſſet concubina, & ſic filius ex ea ſuſceptus eſſet illegitimus. Et tamen, quia matrimonium fuit per teſtes comprobatum, Pontifex huic probationi innixus, ſententiam Judicis ſuper legitimitate confirmavit. Conſtat autem in præſenti ſupradictum Cajum genitum, ac natum eſſe, conſtante matrimonio, atque adeò conſtat de ejus filiatione, ac legitimitate: quare ad conſtituendum filium in quaſi poſſeſſione legitimitatis ſufficit, quod natus ſit ex ea, quæ videbatur uxor, ut declarat Alex. *conſ.* 51. *num.* 2. *l.* 1. Dec. *conſ.* 54. *num.* 5. *in fin.* Fagnan. *in c. lator, qui fil. ſint l. num.* 4. & 13. ac Rot. in Parmenſi ſtatus cor. Sacrato 26. Maji 1618. *§. veritas ergo*, cum aliis ibi adductis. Ratio autem eſt, quia probatio per aſſertio- 1

tionem matris ſæpè eſt mendax ob multos reſpectus ; probatio per famam viciniæ eſt probatio opinata, & probatio per nominationem, & tractatus Pomponii adulteri, eſt probatio ſimulata, vel præſumpta ; ſed probatio ſuper exiſtentia matrimonii eſt vera probatio. Semper autem mendacium, opinio, & ſimulatio, vel præſumptio cedit veritati. Quod inuitur *in d. cap. per tuas* his verbis. *Non autem attendentes, quod plus eſt quod in veritate agitur, quàm quòd ſimulatè concipitur.* Ibique tradunt Butr. *num.* 2. Anch. *in* 4. *notab.* Abb. *notab.* 1. Præp. & Alex. de Nev. *in* 2. *notab.* aliique communiter.

2 Non obſtat dictum matris aſſerentis, ipſum eſſe ſpurium. Quia non tenetur filius credere matri id dicenti, ut per Nav. *concl.* 1. *de fil. presbyt. num.* 5. & *conſ.* 21. *n.* 2. *de hom.* quam ſententiam ſequuntur Medin. *C. de reb. reſtit. quæſt.* 3. *caſ.* 4. Salzed. *in pract. cap.* 14. *lit. C.* Covar. *part.* 2. *Sponſal. cap.* 8. *§.* 3. *num.* 8. D. Antonin. *part.* 2. *tit.* 2. *cap.* 7. *§.* 4. ubi ait: Nec vir, neque filius, neque etiam publicus Judex mulieri hoc revelanti credere obligatur, niſi probet dicta ſua per infallibilia ſigna, aut per violentas probationes, ſive per idoneos teſtes. Quod repetit *part.* 3. *tit.* 28. *cap.* 4. docetque Sayr. *de cenſur. l.* 6. *cap.* 10. *num.* 37. Henriq. *l.* 1. *de matr. cap.* 21. *§.* 2. & *l.* 14. *cap.* 8. §. 19. Sot. *l.* 4. *de inſtit. quæſt.* 8. *art.* 2. ubi ait, ſpurius non tenetur matri quamlibet juranti adhibere fidem, ſed in judicio exiſtimandus eſt legitimus, neque etiam alleganti turpitudinem ſuam ulla debetur fides, Caſtr. *lib.* 2. *de leg. pœnal. cap. ult. concl.* 3. Comitolus *l.* 7. *reſp. quæſt.* 16. *num.* 13. Sylveſt. *v. Adulterium num.* 4. Roſſell. *num.* 2. Tab. *num.* 7. & jubetur *in l. filius, ff. qui ſunt ſui, vel alien. jur.* Quia, dum conſtat de matrimonio, eſt in poſſeſſione legitimi filii. Et quamvis crederet, matrem fuiſſe adulteram, non tamen propterea tenetur credere, ſe eſſe illegitimum; nam etiam filii legitimi naſcuntur ex matre adultera, quod Sayr. *loc. cit.* aſſerit, eſſe verum, etiam quando mater, juramento adhibito, affirmaret, filium eſſe illegitimum, & quamvis eſſet in articulo mortis ut etiam præ cæteris tradit Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 50. *ſect.* 4. *num.* 5. Neque obſtat fama publica, credulitas, & tractatus Pomponii adulteri. Quia, ſecluſo teſtimonio utriuſque parentis nunquam aliquis debet ſe reputare illegitimum propter rumorem aliquem, vel infamiam. Quia hæc non inducunt ſufficientem probationem; & ideò prævalet juſta poſſeſſio cum juſto titulo matrimonii, ut ex Covar. quem ſequitur Suar. *loc. cit. n.* 7.

3 Minus obſtat, quod obtinuerit diſpenſationem ab Epiſcopo ad Minores Ordines, qua uſus eſt, & a Summo Pontifice ad Ordines Sacros. Nam, etiamſi hujuſmodi diſpenſationes ipſe petierit, cùm tamen vel ex ignorantia, vel ex levitate, vel ex aliis cauſis crediderit ſe eſſe illegitimum, poteſt modò deponere dubium, & credere ſe eſſe legitimum, & ſic abique diſpenſatione poterit ad Sacros Ordines, & Canonicatum promoveri, ut per Suar. *loc. alleg. d. ſect.* 4. *num.* 7. Quia propter rationes, quæ poſteà occurrunt, poteſt deponere dubium, & ita putare ſe eſſe legitimum. Non enim ut dixi tenetur credere teſtimonio unius, præſertim fœminæ, & in re, quæ nec etiam illi poteſt eſſe ſatis perſpecta. Nam licèt mulier ſe cognoſcat adulteram, non tamen poteſt ſemper cognoſcere, quod filius natus ſit ex adulterio, non autem ex viro ſuo, niſi in caſu *cap. tranſmiſſæ, qui fil. ſint legit.* Qui non eſt caſus noſter.

4 Denique non obſtat, quod in dubio facti tenetur quis reputare ſe irregularem *per text. in cap. ad audientiam, cap. Significaſti 2. cap. penul. de homic.* & docent Azor. *tom.* 1. *l.* 2. *cap.* 19. *quæſt.* 10. & 11. Sayr. *l.* 1. *de cenſur. cap.* 2. *num.* 16. In hoc autem caſu adeſt tale dubium. Atque adeò tenetur Cajus, ſe reputare irregularem.

5 Nam id locum habet in dubio tantùm de homicidio, ut per Suar. *loc. cit. ſect.* 6. *num.* 10. non autem in hoc caſu, in quo Cajus ſine dubio abſque ulla ſua culpa eſt in poſſeſſione filii legitimi ex vero titulo matrimonii, cui favendum eſt. Quare poteſt dubium ſpeculativum deponere, & practicè ſe reputare certum filium legitimum, ut per eundem Suar. *eod. loc. num.* 6. *in fine.*

CONSULTATIO XLI.

1 *An Catholicis in partibus hæreticorum permitti poſſit citra Religionis injuriam offerre liberos baptizandos a miniſtris hæreticorum? Quod aliqui facere conſueverunt in quibuſdam Regionibus, in quibus acriùs urgent leges contra Catholicos.*

2 *Quid faciendum illis Catholicis, qui propter fines humanos, & motiva temporalia, aut ipſi domi enutriunt filios ſuos in hæreſi, aut ſinunt a cognatis, aut aliis eoſdem educari, immò, qui interdùm eos dehortati fuerint aut deterruerint ab amplectenda vera fide, cùm tamen ipſi parentes in fide vera ſibi videantur perſeverare?*

3 *An Sacerdos debeat excipere in Eccleſiam illos, quos noverit ſubjacere cenſuris proteſtantium, vel an debeat eos differre, donec ſatisfecerint ſtatutis proteſtantium Eccleſiæ? Cauſa dubii hæc eſt.* Miniſtri inclamitant & ex eorum clamoribus duo genera malorum in priſcos Catholicos derivantur: Prius eſt, concitant Magiſtratus ad obſervantiam legum pœnalium contra Catholicos. Poſterius eſt malum infamiæ, qua nos notant, tanquam Eccleſia noſtra conſtet ſolùm, ac propagetur ex illiuſmodi impuris hominibus.

4 *An eos liceat matrimonio jungere, qui dictis obnoxii ſunt publicis pœnis, non quod licitas arbitrantur, ſed quod eæ vim, quam a jure non habent, a facto & conſuetudine gentis ſibi dudum vindicant, atque præſumunt? Hæretici verò indulgentiam noſtram, & officii rationem in diſciplinæ vertunt accuſationem, atque defectum. Præterquamquod hinc nacti occaſionem eaſdem, quas memoravimus minas, & mala intentant.*

5 *An Sacerdos interpellatus debeat, & in conſcientia, & ratione officii teneatur, ſtantibus dictis cenſuris, etiam extra periculum mortis, baptizare nothos hæreticorum quibus miniſtri baptiſmum denegant, donec ſolitam parentes impleverint publicam pœnitentiam?*

6 *Eſt vir Catholicus, qui cum hæretica cupit inire matrimonium, aut viceverſa, vel etiam utraque pars contrahentium ſunt Catholici. Quæritur, an permittere poſſit Sacerdos eoſdem jam in facie Eccleſiæ Catholicæ matrimonio junctos, coram miniſtro denuò contrahere, ſeu, quod idem eſt, apud Conventum Proteſtantium contractum civilem confirmare hoc ſolo fine, ut evitent mulctam, & in carcerationem irrogandam juxta leges patriæ?*

7 *Quid illis faciendum, qui obtinendæ uxoris gratia, aut alia de cauſa frequentant, aut frequentaverint hæreticorum templa, quemadmodum & illis, qui ſæpius fuerint in hæreſim relapſi?*

AD 1. Negativè. Quia urget peculiare periculum, ne debitus ritus ſervetur, & ſic ritui ac cœremoniæ pravitatis hæreticæ communicetur, nec abeſt periculum infectionis, aut concipiendæ certæ cujuſdam animi proclivitatis erga ritum talem, ut per Beccanum *in compend. contr. fid. l.* 5. *c.* 8. & dixi alibi. Quod confirmatur. Quia, ſi ex declaratione Clementis VIII. pro Græcis, non licèt a Schiſmaticis ſacramenta accipere, multò minùs licebit ab hæreticis. Quare putat Palaus hujuſmodi catholicos peccare mortaliter in tali adminiſtratione ob irreverentiam Sacramento factam, ut *tom.* 4. *tr.* 19. *diſp. un. punct.* 10. *n.* 12. Ubi Vaſquez, Suarez, Coninch. & Laymannus. 1

Ad 2. Quod verò ad illos catholicos, licèt a cenſuris videantur excuſati, quia non receptant, vel favent directè in favorem hæreſis, ſed propter lucrum humanum, peccant tamen contra charitatem, & contra juſtitiam, & officium proprium, quo tenentur enutrire ſuos filios in pietate, ac fide catholica; immò videntur indirectè favere hæreſi, atque adeò tanquam fautores ſint habendi. Ideòque acriter, ac ſeriò monendi ſunt, ut reſipiſcant, alioquin denegentur iis ſacramenta, cùm ſint in ſtatu peccati mortalis. 2

Ad 3. Affirmativè, dummodò ipſos pœniteat, non ſint criminoſi publici, vel aliquod canonicum iis non obſtet impedimentum. Nam agit rem licitam, nullaque eſt proteſtantium juriſdictio circa hujuſmodi cenſuras. Quidquid exindè mali, vel infamiæ immeritò eveniat. Eccleſia enim nunquam gremium ſuum claudit redeuntibus ad ipſam, ut *in l. ult. C. de Sum. Trin. & fid. cath.* & ut habetur, *in can. Dico* 23. *quæſt.* 4. *Peccatores nunquam deſerendi, quia homines ſunt, perſequenda in eis propria iniquitas, ſed miſeranda, & ſublevanda communis natura.* 3

Ad 4. Pariter affirmativè ex eadem ratione; quia nempè rem licitam faciunt, & pœnæ illæ non obligant, tanquam illicitæ, ac injuſtæ. 4

Ad 5. Similiter affirmativè, ut evitetur irreverentia qua afficeretur Sacramentum baptiſmi, ſi a miniſtris hæreticis adminiſtraretur. 5

Ad 6. etiam affirmativè, ſi miniſter aſſiſtat, tanquam magiſtratus politicus. 6

Ad 7. Quoad frequentantes hæreticorum templa, non licet illa ingredi ob finem adductum. Tum quia generatur in catholicorum animis offenſio. Tum quia videtur fieri aliqua communicatio ritus, cœremoniæ, ac impietatis cum hæreticis. Tum quia imminet periculum propriæ perfidiæ ac ſubverſionis, & catholicæ Religionis contemptus. Tum denique quia id ſpecialiter prohibetur, tanquam illicitum catholicis Angliæ, atque adeò Scotiæ, aliorumque Regionum a Paulo V. anno 1606. & per Suar. *in Regem Angliæ l.* 6. *in proœm.* & Ricc. *de jur. perſ. l.* 1. 7

cap. 6. num. 3. licèt ipſe Ricciullus *num. 4.* id declaret, ut procedat, quando aditus ad templa hæreticorum fit cauſa Religionis, ſecùs autem ſi fieret ob civile negotium, ut in præſenti, quia, inquit, ingreſſus regulatur a cauſa, ut per Bald. Soc. & Surd. quos adducit. Eſt tamen rejiciendus, quia id eſt periculo ſubverſionis, & ſcandalo obnoxium.

8 Quo verò ad relapſos, abſolvendi ſunt poſt pœnitentias ſalutares juxta facultates Miſſionariis conceſſas. Porrò hæretico relapſo adminiſtranda eſſent ſacramenta, tradit textus in *c. ſuper eo de hær. in 6.* ibi: *ſi tamen poſteà pœniteant, & pœnitentiæ ſigna in eis apparuerint manifeſta, nequaquam ſunt humiliter petita Sacram. Eccleſ. nempe pœnitentiæ, & Euch. deneganda.* Ibique docet Gloſſ. *v. deneganda*, Jo. Andr. *n. 3.* Jo: Monach. *n. 5.* Silveſter *v. hæreticus 1. n. 14. & ſeq.* paſſimque alii, & declaravit ſæpiùs S. Congreg. S. Officii præſertim anno 1588. 13. Febr. anno 1615. 27. Septembris, & alibi. Relapſi tamen non dicuntur, qui in hæreſes reincidunt poſt illas abjuratas in foro conſcientiæ tantùm, ſed ii, qui poſt abjurationem factam in foro exteriori coram Judice, notario, & teſtibus, in hæreſes reincidunt. Et iſti niſi ex ſpeciali mandato Sanctiſſimi, & S. Congregationis S. Officii, non poſſunt abſolvi, 31. Martii 1610. 18. Decembris 1610. 7. Martii 1613. Et ſi carcerati pœniteant, licet tradantur Curiæ ſeculari, admittuntur tamen ad Sacramenta ex *d. c. ſuper eo de hær. in 6.*

CONSULTATIO XLII.

1 *An juramentum præſtitum teſtibus in fine eorum examinis, ſufficiat ad validitatem examinis, etiam in S. Officio?*

2 *Et quatenus negativè, an ſaltem faciat aliquale judicium, itaut reus ſponte comparens poſt dictum examen gaudeat beneficio ſponte comparentis, tanquam non legitimè præventus?*

3 *Et an ſufficiat, quod repetitus cum juramento in principio ratificaverit primum examen?*

1 AD primum. Affirmant Doctores, quos refert Far. *q. 74. n. 40. de teſtib.* ſi tamen poſt completum examen juramentum deferat incontinenti, & non ex intervallo. Quia tunc eſt præſumptio, quod quando teſtis depoſuit, cogitavit de juramento præſtando. Et ideò præſumitur, verum dixiſſe propter reverentiam juramenti, quod ſciebat, ſe præſtaturum, ac ſi prius præſtitiſſet. Propter enim contiguitatem temporis res reducitur ad ordinem juris, & ſic præpoſteratio ſolemnitatis ſubſtantialis non vitiat, quando ex ipſa præpoſterationenon ceſſat cauſa, propter quam inducitur diſpoſitio, ſecùs autem ſi ceſſaret. Et concordando opiniones, id tenet Abbas, quem ſequitur Felin. *in cap. de teſtibus num. 5.* dicentes, quod hæc opinio procedit, quando teſtis juravit ſponte incontinenti, nullo interrogante, vel ipſum petente, ut juret. Contraria verò opinio procedit, ſi requiſitus, etiam juraſſet incontinenti; quia non eſt præſumptio, quod in examine cogitaverit de juramento a ſe præſtando, cùm neſciret, an eſſet ad id cogendus, immò veriſimiliter debuerit hoc cogitare, videndo omitti in principio juramentum, prohiberi ſolitum. Unde ſatis eſſe, ſi incontinenti ultrò poſt depoſitionem juraverit, tradunt etiam Mynſing. *cent. 4. obſer. 77.* & in materia S. Officii Locat. *in Judicial. Inquiſ. v. teſtis n. 59.* his verbis: *Quando autem ſit jurandum? Dic quod licèt & ante & poſt depoſitionem vel reſponſionem teſtis poſſit jurare, melius tamen eſt, ut ante juret*, ubi refert Abbatem *in d. c. de teſtib.*

2 Et quidem, licèt hoc juramentum ſit ſolemnitas ſubſtantialis in recipiendo teſtimonio, non videtur tamen ejus præpoſteratio vitiare examen. Quia ex ipſa præpoſteratione non ceſſat cauſa, ob quam juramentum defertur a judice, & præſtatur a teſte, juxta ea, quæ tradit Gail. *obſer. 101. n. 10. l. 1.* Cauſa autem perhibendi juramentum eſt veritas, quæ non minùs videtur jurata poſt depoſitionem, quàm ante illam. Atque ideò cùm non ceſſet juſta cauſa, non videtur abſurdum, quod hoc juramentum præpoſterari poſſit.

3 Communis tamen ſententia eſt examen non valere, niſi antequam teſtes examinentur, hoc illis juramentum deferat per textum *in l. jurisjurandi* his verbis: *jurisjur. religione teſtes priuſquam perhibeant teſtimonium jamdudum arctari præcipimus, C. de teſtib.* & per textus *in d. cap. de teſtib. in can. in primis 2. q. 1. in can. hortamur 3. q. 9. & in can. teſtes in fin. 4. pu. 3.* Id, quod communiter a Doctoribus concludi teſtatur Fel. *in d. c. de teſtib. d. nu. 5.* ibique Abbas & Bald. *in c. fraternitatis eod. tit. & in d. l. jurisjurandi in princ.* ac ii, quos adducit, ac ſequitur Farin. *d. q. 74. num. 31.* teſtantes de communi, & quos ſe-

ctatur Crot. *de teſtib. num. 131.* Boſſ. *in for. crim. tit. de oppoſ. contra teſtes n. 83.* Iterum Felin. *in d. c. fraternitatis num. 12.* Guazin. *defenſ. 24. cap. 3. num. 4.* ac ferè omnes Cantera, Acugna, Bellonus, & alii, quos etiam in materia S. Officii, proſequitur Carena *de Offic. S. inquiſ. p. 3. tit. 7. §. 1. n. 2.* Quam ſtylus, & obſervatio confirmavit, & veriorem appellat Rota in Bononien. fideicommiſſi de Victoriis coram Segobienſi 5. Maji 1655. *n. 36.*

Ratio autem, quam adducunt Salicet. *in d. l. jurisjurandi* Abb. *in d. c. de teſtib.* & alii illa eſt, quia, ſi teſtis prius jurat, & poſtea deponit, præſumitur, quod timore juramenti non dicat falſum, nec eſt aliqua cauſa impellendi ipſum ad falſum dicendum. Sed quando teſtis prius depoſuit, & poſteà dicitur ei, quod juret, ſuſpectum eſt ejus teſtimonium. Quia præſumitur, quod timore infamiæ, & erubeſcentiæ tunc non diceret contrarium ejus, quod prius dixit. Si autem recuſaret jurare, puniretur pœna falſi de eo, quod dixit non juratus, ſi convinceretur de mendacio, ut per Jo: Andr. Bart. Bald. & alios apud Fel. *in d. c. de teſtib. n. 6.* Ita illi. 4

Prætereà hoc juramentum duo continet. Primùm reſpicit intentionem Judicis. Secundùm reſpicit teſtimonium prohibendum. Quoad primum reſpicit, quod ſervetur forma juris, cujus Judex eſt miniſter, quæ importat neceſſitatem ordinis. Nam dicta *lex jurisjurandi* imponit præceptum, ut prius per teſtes juretur, quàm per eos teſtimonium perhibeatur. In iis autem, quæ ſunt de neceſſario ordine actus, Judex debet diligenter advertere, ut ipſe ordo ſervetur. Quia judex non poteſt mutare ordinem traditum a jure, ut ait Bald. *in l. prius n. 34. C. de iis, qui accuſ. non poſ.* Alioquin præpoſteratio dicti ordinis vitiaret actum, Salicet. *in l. præpoſteri, C. de teſt.* Jac. de Gaz. *conſ. 65. diverſ. num. 3. lib. 2.* 5

Quod verò ad illud, quod reſpicit teſtimonium, eſt, quod ſi teſtes jurarent poſt depoſitionem factam, etiam incontinenti, ſemper verum eſſet, quod teſtimonium abſque juramento præſtitum fuerit. Quia tunc juramentum non caderet ſuper intentione de teſtimonio reddendo, ſed de reddito. Juramentum autem in teſte antequam deponat, deſideratur, ut metu perjurii advertat, puram veritatem dicere, ut notat Seraph. *de privil. juram. privil. 115. nu. 7. & priv. 30. n. 4* ubi alias adducit rationes, ac firmat, quod teſtis non debeat jurare poſt, ſed ante depoſitionem. 6

Poſtremò, quia quando aliquid requiritur ad validitatem actus, tunc illud adhiberi debet, quando fit ille actus non poſt factum, dictum actum, ut per Caſtr. *n. 4. in l. liberor. §. fin. in fin. ff. de his, qui notantur infam.* Juramentum autem eſt ſolemnitas, quæ requiritur ad validitatem teſtificationis, dum eſt in fieri, & ideò ſi poſtea fiat, nihil operatur. Item quia hoc juramentum requiritur pro forma; ut per Guazzinum, & alios locis allegatis, etiam ex DD. pro contraria ſententia adductis, ac in materia S. Officii tradit Eymer. *in direct. p. 3. q. 82.* ibique Pegna & Locat. *in Judicial. Inquiſ. v. teſtis nu. 56.* id appellans ſolemnitatem formalem, & conſubſtantialem, cùm exprimatur per modum præcepti. Quando autem aliquid requiritur pro forma, non ſufficit, quod convaleſcat actus, quod ſubſequatur, ſed debet concurrere in ipſo actu, ut tradunt Jaſ. *in l. Si quis mihi, §. juſſum n. 44 ff. de acquir. hæred.* Rot. coram Caputaq. *deciſ. 54. p. 2.* & coram Cavaler. *dec. 561. n. 5.* 7

Neque obſtat ratio in contrarium adducta. Quia cauſa deferendi juramentum teſtibus non eſt veritas ſimpliciter. Quia veritas, etiam ſine juramento haberi poteſt, ſed eſt ipſa teſtificatio, quæ non debet eſſe nuda, ſed veſtita religione jurisjurandi juxta formam datam a jure. Quæ teſtificatio, ſi non eſſet hoc juramento vallata, nihil eſſet in judicio, & ſic ceſſaret ejus virtus. 8

Ad 2. Reſpondeo nullum facere indicium. Primò, quia hujuſmodi teſtes habentur ac ſi eſſent examinati ſine juramento. Teſtes autem examinati ſine juramento nullum faciunt indicium, Abb. *c. Cùm olim in 3. not.* Gloſſ. *in c. Sicut de ſent. excomm.* Crav. ad Veſtr. *l. 6. cap. 11. n. 28.* poſt Decium, & alios, Em. Suar. *in theſ. recept. ſentent. v. teſtis n. 269.* Et in materia S. Officii. Locat. *d. n. 56.* Deinde quia teſtes examinati ſine juramento æquiparantur teſtibus examinatis ſine citatione partis, ut notat Bald. *in auth. hodie in princ. C. de jur. cal.* & poſt eum Dec. *in c. in nomine Domini n. 32. de teſtib.* ubi etiam Fagnan. *n. 46.* Teſtes autem examinati ſine citatione partis nullum faciunt indicium, ne leve quidem, ut evidenter probatur *ex d. cap. in nomine Domini de teſtib.* ibi: *nullius momenti*, quæ verba ſunt univerſaliter negativa, & excludunt indicium, quantumvis modicum, ut ibi per Abb. *num. 14.* Aret. *in princip.* Felin. *num. 3.* & communiter Doctores. 9

Non obſtat quod teſtis non juratus, deponens falſum, 10

ponitur, saltem pœna stellionatus. Atque adeò testificatio sine juramento aliquid operatur, etiamsi esset falsa.

11 Nam respondetur, quod hujusmodi testificatio dupliciter considerari potest. Vel per respectum ad probationem principalis facti, super quo est interpositа, & tunc nihil operatur. Vel per respectum ad quoddam esse figuratum testificationis, quatenus propter hoc suum esse in figura testificationis ostenderit aures Judicis, *l. nullum, C. de testib.* Bald. *in d. l. jurisjurandi nu.* 14. *C. eod.* & tunc sine punitione, saltem stellionatus, prætermitti non potest, ne puniatur.

12 Solùm ergo faciunt aliqualem præsumptionem, quæ sufficit ad informandam conscientiam Judicis, ut per Ripam, Decianum, & alios, ait Guazzin. *d. defens.* 14. *cap. 3. n. 13.* ubi tradit, quid hoc operetur, & adminiculum, ut per Coccin. *dec. 173. n. 4.*

13 Ad 3. Affirmativè respondit Guazzin. *loc. alleg. cap. 4. num.* 2. inquiens, quod si testis in primo examine non juraverit sed in repetitione, erit expurgatum virum primi examinis, cùm attendatur secundum examen factum solemniter, parte citata, & non primùm pro informatione Curiæ. Quod etiam observatur in S. Officio. Nam ut tradit Carena *in annot. ad §. 10. in tr. de strigib. in crimine*, quantumvis crudeli, & immani servari debet ordo judiciarius, ut latè probavit Turreblanch. *de mag. l. 3. cap. 16. num. 1. & seq.* Unde in hac materia posset objici testibus, quod sint examinati in Summario sine citatione partis, nec sint ea citata, repetiti, dixit Berlinch. *conf. 4. num* 135. Goedelm. *de magiis lib. 3. cap. 8. n. 30.* ibique Caren. *p. 3. tit. 7. §. 5. n. 1.*

14 At ego clarius respondeo, quod repetitio dupliciter considerari potest. Uno modo, quatenus deserviat defectui examinis, veluti quando testes volunt se declarare, aut Judex quærit, ut magis se explicent. Altero modo quatenus deservit legitimationi processus, & hoc modo describitur quod sit nova testium super iisdem examinatio, ut per Farinac. *q. 66. n. 307.* & Bertazol. *conf. 70. num. 30.*

15 Dicitur autem nova, quia testes iterum jurare tenentur, ut docet Clar. *q. 45. n. 13.* Burs. *conf. 192. n. 35. l. 2. & conf. 205. n. 107. & seq.* & denuò iteratò deponere quidquid in offensivo deposuerunt, Bertaz. *loc. all. n. 30.* ita, quod non sufficiat confusa repetitio, nimirum quod testes se referant ad primas attestationes, ut tradit Bald. *in l. fin. n. 12. C. de testib.* Et præcipuè si fuerint invalidæ, ut in hoc casu, & prout sunt omnes fere depositiones pro informatione receptæ, Bart. *in l. ligata n. 3. de leg. 1.* Add. *dec. 35. Capicii n. 6.*

16 Ideòque cùm prima examinatio fuerit nulliter, quoad testes, recepta, & nihil contra reum probet, cùm fuerit habita, testibus non juratis, meritò primum examen supplementum per receptionem non recipit, *l. sed si manente, ff. de precar.* Quia defectus non probationis est defectus a principio inhærens examini, & est in essentialibus, & idcircò est ac si non fuerit facta. Non enim dicitur suppleri per repetitionem, sed de novo fieri: Bald. *in l. petens ex stipulatione n. 12. in fin. C. de pactis.* Quare cùm testes examinati in informativo sint nulliter examinati, ideò non minùs quàm cæteri alii in repetitione debent per extensum suum examen repetere. Quod autem nullum est, non potest per repetitionem relativam confirmari, *l. obligati, §. tutor, ff. de auctor. tut.* Cacheran. *dec. 33. n. 12.* sed debent testes denuò examinari, ut notat Centulin. *ad dec. 31.* apud Farinac. *lib. 1. cons. lit. A.* Præsertim quia agitur de actu fieri prohibito, ideòque debet denuò reiterari, ut valeat, *l. qui per falutem*, ibique Jas. & Bald. *ff. de jurejur.* Vivius *opin. 911.* & Franc. *dec. 688.* & hoc idem voluisse Guazzinum, ex ejus verbis constare mihi videtur. Verùm in summis Tribunalibus id remitto arbitrio Judicum.

CONSULTATIO XLIII.

1 *An Sacerdos, qui pluries in die celebrat ob quæstum, sit verè ac propriè Simoniacus?*
2 *An incurrat pœnas contra simoniacos ipso jure illatas?*
3 *An ex criminis notorietate, & ex sententia condemnatoria efficiatur irregularis? & quatenus affirmativè?*
4 *An cum eo dispensare possit ejus Episcopus? An verò dispensatio sit ei concedenda a S. Congregatione Concilii?*

1 AD primum respondeo, esse simoniacum jure divino, & naturali, ac etiam jure positivo juxta divisionem, quam omnes admittunt cum Gloss. *in cap. pridem de pact. v. illicitæ pactiones, & cap. ex p. 1. de offic. Jud. deleg. cum Salvator. 1. qu. 3. vers. & Judicem*, & constat ex aliis, quæ latè tradit Suar. *tom. 1. de Relig. lib. 4. c. 2. & 7.* & Less. *lib. 2. c. 35. dub. 2. & seq.* atque habetur *ex can. fin. 1. q. 3.* ubi non solùm est sermo de beneficiis, sed etiam de Sacramentis, & Sacramentalibus. Quare Sacerdos accipiens eleemosynam ob quæstum damnatur tanquam simoniacus a Concilio Toletano II. *c. 8. relato in can. Quidquid 1. q. 1.* quod sequitur Fagn. *in c. significatam n. 19. de præb.* Siquidem pro actibus virtutis in aliorum utilitatem cedentibus, quales sunt Missæ, Officia divina &c. non potest pretium aliquod recipi neque possunt quæstus causa exerceri, ut expressè sancitur *in c. Cùm Ecclesia, c. non satis, c. ad Apostolicam, & c. suam de Sim.* & docent Doctores omnes cum D. Th. 2. 2. *q. 100. art. 2 & 3.* Quia sunt ministeria sacra, & actus Ordinis clericalis.

Ad 2. Negativè. Nulla enim pœna imposita est committentibus simoniam, nisi simonia fuerit commissa, vel in ingressu Religionis, vel in ordine, vel in beneficio ut docent communiter Doctores, quos adducit, & sequitur Pasqualig. *de sacrif. Miss. q. 922. num. 3.* Qui omnes non negant hujusmodi Sacerdotem non esse simoniacum, sed solùm ajunt, non incurrere in pœnas a jure latas in Simoniacos. Tum per rationes ab ipsis adductas, & tum quia neque in decreto, neque in decretalibus, neque alibi invenitur textus imponens ipso jure censuram, vel pœnam aliquam simoniacis, nisi in casibus supradictis, ut etiam rectè inquit Suarez *loco citat. cap. 55. num. 5.* 2

Ad 3. Affirmativè. Quia ex criminis notorietate, & ex sententia condemnatoria Judicis efficitur infamis infamia facti, & juris, atque adeò irregularis verè, ac propriè, tanquam damnatus de crimine publico, quo quisque notatur infamis *per. l. 1. §. qui in judicio ff. de his, qui not. infam. & can. infames, §. porrò 3. q. 7.* Hoc autem crimen est publicum, ac proinde infamans, lata sententia condemnatoria, ut P. Thesaurus olim 40. & amplius annis S. Pœnitentiariæ Theologus, & Canonista *in pr. de pœn. Eccles. p. 2. v. Missa 5. num. 4.* qui in hac specie subdit hæc verba: *Item si esset condemnatus, quod bis una die celebrasset ob lucrum, seu eleemosynam acquirendam, ut communiter contigit, tunc multò certius censeretur notatus infamia juris, & irregularis effectus ratione vitii simoniæ, quod est gravissimum.* Et *v. Simonia 1. num. 1.* cum aliis docet quod *Simonia in omni materia commissa condemnatum in judicio sententia definitiva, reddit infamem infamia juris, & irregularem*; quod de communi testatur Suarez *d. tom. 1. de relig. tr. ult. c. 56. num. 21.* eosque adduxi *tom. 4. consult. 1.* 3

Ad 4. quoad primam partem negativè: non potest enim super hac pœna infamiæ, vel irregularitatis Episcopus seu Prælatus cum subditis suis dispensare, quia est de gravioribus criminibus. Thesaur. *d. verb. Simonia, §. amplia, & d. vers. Missa, §. Item*, quia inquit, hoc sacrilegii crimen, vel etiam simoniæ est gravius adulterio, ideòque Episcopus non potest dispensare per *cap. at si Clerici §. in adulteriis, de Judic.* Abb. Diaz. & Ugolin. quos ibi refero. 4

Solùm igitur dispensatio concedi potest a Summo Pontifice, & per Vicariam potestatem a Sacra Congregatione Concilii, quæ, an debeat concedi, remittenda est præstanti judicio Eminentissimorum Patrum, consideratis circumstantiis loci, temporis, personæ, infamia, & scandalo, an scilicet continuent, atque Episcopi relatione, præsertim hisce temporibus, in quibus hoc crimen glisscit, ut ignis oleo. 5

Atque ita declaravit Sacr. Congregat. Concilii in Senensi die 16. Novembr. 1686. nempè esse cum præfato presbytero dispensandum ad tempus Archiepiscopo benevisum. 6

Proferam verba integra casus, & declarationis, quæ sunt hujusmodi. Senensis Irregularitatis. Super libello per Sanctissimum D. Nostrum ad hanc Sacram Congregationem remisso, quo N. N. Parochus Ecclesiæ S. Eugeniæ supplicavit redintegrari ad facultatem celebrandi Missam, a qua fuit suspensus ex eo, quod duas Missas eodem die pluries celebrarit, Archiepiscopus auditus ita refert. 7

N. N. Curatus Ecclesiæ parochialis Sanctæ N. accusatus, quod plures missas eodem die celebraverit avaritiæ causa, convictus, & confessus; prout ex processu apparet, condemnatus fuit a Vicario generali in pœnam carceris ad biennium, & suspensus a celebratione missarum. Pluribus transactis mensibus cùm infirmitatibus angeretur, commutatus fuit carcer formalis, & assignata domus privata pro carcere; sed cùm mala valetudine laboret, aeris, & cœli variatione indigere asserit, idque illi indultum fuisset mutato carcere in exilium extra diœcesim, hoc tamen ad effectum produci 8

non

non potest, cùm non habeat, unde se alat, œconomo apposito ad regendam curam animarum, cujus annui fructus scuta triginta monetæ non excedunt, ipsique alimenta præstantur a consanguineo paupere cum maximo sui incommodo, non habente pro alimoniis sui ipsius, & propriæ familiæ, ob idque ut in exilium missus ipse sibi de victu provideat, instat restitui ad celebrationem missarum, quod nonnisi a Sede Apostolica obtinere posse dignoscitur, ex quo sit irregularis effectus ob infamiam, prout affirmat noviſſimè Pignatellus *tom. 4. Consult. Canon. 1.* ac super ea dispensatione indigeat, quam eidem indulgeri posse censetur, cùm jam plura pœnitentis animi signa dederit, itaut novus lapsus probabiliter non sit pertimescendus. In diœcesi tamen celebrare pro nunc non permittendum ex eo, quod tale facinus a populo existimatum graviſſimum, maximum induceret in rudibus scandalum, cùm factum sit notorium, & delinquens publicè diffamatus, quæ circumstantiæ non militant in longinquis regionibus.

9 His in postrema Congregatione per summarium relatis orta fuit quæstio.

An orator dici possit irregularis, & propterea injunctum efformari dubium, cui Eminentiſſimi Patres respondere dignabuntur, nempè.

Primò, an Orator præfata ex causa in irregularitatem inciderit?

Et quatenus affirmativè.

Secundò, an cum eo sit dispensandum?

Die 16. Novemb. 1686. Sacra Congregatio Em. S. R. E. Cardinalium Concilii Trid. Interpretum censuit cum oratore esse dispensandum infra tempus Archiepiscopo beneviſum.

Ita reperitur in regesto decretorum ejusdem Congregationis *lib. 36.*

CONSULTATIO XLIV.

An Abbates Regulares possint uti baldachino intra numerum trium vicium die, qua solemni ritu in suis Ecclesiis celebrant exequias Principum?

An quatenus sic celebrare nequeant, incurrant ex causa talis usus baldachini aliquas censuras?

Posito quod incurrant, an censuræ possint infligi, seu declarari ab Episcopis?

1 SAcra Rituum Congregatio in Florentina Casinensium sub die 12. Martii 1618. censuit, licere Abbatibus juxta eorum antiquam consuetudinem, quando solemniter celebrant, uti baldachino, ita tamen, ut modestè cum debita convenientia, sine pompa, & auro, atque in tribus ad summum festivitatibus quolibet anno utantur. Idemque declaravit & sanxit sub die 29. Januarii 1628. Quod si contra præsentis, & dictorum aliorum decretorum dispositionem quis eorum aliquid egerit, eadem Sacr. Congregatio gravi admodum animo feret, & debita punitione illius inobedientiam coercebit. Et constituit Urbanus VIII. pro Casinensibus 2. Julii 2629. & pro Olivetanis 4. Aprilis ejusdem anni, ac eadem Sac. Congregatio in Camaldulen. 21. Augusti 1632. & antea sub die 18. Martii 1617. ubi præscribitur modus, & norma, cum qua Abbates Monachorum uterentur baldachino, & Pontificalibus; cujus decretum per extensum affert Pasqualig. *ad controverſ. inter. Episcop. & Regul. part. 1. num. 396.* Tambur. *de jur. Abb. tom. 1. disp. 21. q. 10.* Novar. *in Lucern. Regul. v. Baldachinum num. 3.* Gavant. *in manual. Episc. eod. v. n. 2. & v. Abbas n. 6.* Barbos. *de jur. Eccles. lib. 1. c. 17. n. 59. & in Sum. Apost. dec. v. Abbas collect. 3. n. 3. & v. Baldachinum collect. 53. n. 7.* Lezan. *in sum. eod. v. n. 5.*

2 Et quidem quod attinet ad primùm videtur respondendum, posse Abbates Regulares uti baldachino, sive festus, & solemnis reputetur dies exequiarum Principum, sive non reputetur. Nam S. Congregatio nil aliud voluit in decretis præfatis, quàm coarctare, & taxare numerum dierum, seu vicium, quibus Abbates uti possent baldachino, non autem qualificare dies, quibus illo uti deberent. Quod probatur ratione, verbis, præsumptione. Ratione, quia cùm ex eo solùm prohibeatur Abbatibus usus baldachini, ne uno, eodemque tempore Episcopus, & Abbas eandem gerant dignitatem, & eodem corpore duo appareant capita æquè digna & visibilia. Non enim possunt simul ac eodem tempore in eadem Ecclesia Episcopus, & Abbas erigere baldachinum, Cesped. *de exempt. Regul. c. 13. dub. 222. num. 1.* Donat. *in prax. rer. regul. p. 2. tr. 13. qu. 76.* Quemadmodum autem hæc ratio minùs considerabilis videtur diebus ferialibus, iis enim Episcopi nec celebrare, neque Baldachinum in Ecclesiis Regularium erigere solent; ita dicendum necessariò est, S. Congregationem non taxasse qualitates dierum, cùm præjudicium Episcoporum esset minus diebus ferialibus, sed solùm respexisse ad numerum vicium.

Verbis, quia fuit dictum, quando solemniter cele- 3
brant, quod in tribus ad summum festivitatibus facere eis permittitur. Cùm enim dictio *ad summum* includat id, quod est minus, sive referatur ad numerum, sive ad tempus, prout ad utrumque referri adnotat Barbos. *dict. 6. num. 23.* clarè patet, fuisse individuatos dies festos, tanquam casus magis dubitabiles, & voluisse S. Congregationem includere in decretis id, quod erat minus, tàm respectu numeri, ubi scilicet duabus, vel una tantùm vice, quàm respectu temporis, ubi nimirum diebus non festis Abbates celebrare voluissent.

Præsumptione. Quia Præsumptio est, quod verba po- 4
tius demonstrativè, quàm taxativè adjecta censeantur, sicuti in specie, omissis generalibus de statuto, dicente in festivitatibus solemnibus ad effectum, ut intelligeretur etiam comprehensus dies commemorationis mortuorum, dixit Rota coram Buratto *decis. 758. n. 5.* omnesque ferè Authores, qui de hisce decretis loquuntur solùm ad numerum trium vicium se restringunt, & nullam de diebus festis faciunt mentionem. Ita Tambur. *de jur. Abb. tom. 1. disp. 21. quæst. 10. num. 10.* Gavant. *in man. Episc. v. Baldachinum n. 2.* Pasqualig. *in addit. ad Lauret. tit. de usu Baldachini n. 390. & seqq.* Igitur intrat regula, quod expressio eorum, quæ frequentiùs solent contingere, non stat restrictivè, Gloss. *in Clem. 1. v. Præsides, de rescript.* Rebuf. *de nominat. q. 5. num. 25. & 26.* Rot. *decis. 25. num. 5. & 8. & decis. 59. n. 5. p. 5. rec.* Et quia tempus censeri potest adjectum incidenter, & ad benè esse, non autem principaliter, ideòque actus attenditur, & non tempus, Abb. *con. 93. n. 4. lib. 1.* Item quod verba in dubio demonstrativè, non autem texativè, aut limitativè prolata censeantur, *l. fin. §. Titia, ff. de liber. leg.* Bart. *in l. Cum pater, §. mensæ. n. 8. ff. de leg. 2.* Cæphal. *cons. 137.* Gregor. XV. *dec. 516. n. 10.* Merlin. *decis. 428. num. 12. & decis. 611. n. 11.* Itidem & illa, quod quando casus aliquis, vel qualitas ratione frequentioris contingentiæ exprimitur, inde non deducitur exclusio aliorum casuum, Paris. *de consid. qu. 29. num. 52.* post alios Surd. *cons. 25. num. 33.* ubi latè, Gratian. *discept. 121. num. 20.* Mascard. *de gener. stat. interpr. concl. 4. n. 206.* plenè Rot. in Leodiensi dominii 3. Julii 1623. coram Coccino apud Fenzon. *decis. 165.* Ubi quod licèt Concilium Trid. *sess. 24. c. 20. de ref. §. Præterea*, dum disponit, quod appellans teneatur acta omnia coram Episcopo gesta ad Judicem appellationis transferre, habet locum etiam in actis coram quocumque Judice, etiam con Episcopo. Undè fit, quod dummodò usus Baldachini non excedat tres vices concessas, extendi possit ad alias occasiones, quæ non sint festivitates.

Et sanè ipsa funebris exequiarum solemnitas, qua so- 5
lemni ritu Principibus parentatur, potest reddere diem solemnem, atque festivum. De earum solemniis ac ritu legendi Duran. *de ritib. Eccles. c. 23.* Casal. *eod. arg. c. 67.* Lavor. *var. lucubr. tit. 2. c. 1. & seq.* estque textus *in l. Mævia 44. ff. de manum. testam.* Hinc funus publicum, & indictivum dicitur, quod publica Senatus authoritate celebratur apud Lavor. *c. 2. n. 8. & c. 3. num. 145.* Hinc solemni ritu celebranda funera Cardinalium more etiam Imperatorum, & Regum, fuit decretum in consistorio, ut apud Lavor. *c. 1. num. 218.* habeturque in Cœremoniali Romano sub Leone X. *lib. 1. sect. 15.* & in Cœrimoniali Episcop. sub Clemente VIII. *l. 2. c. 11.* eosque haberi pro feriatis, praxis Romanæ Curiæ demonstrat. Et hinc demùm feriatos, & festivos dies esse illos, quibus nativitas Principis, vel mors celebratur, probatur in terminis comprensionis sub statuto, loquente de festivitatibus solemnibus Burat. *decis. 758. numer. 1. & seqq.* talesque ferias sic in honorem Principis indictas assimilari quodammodò feriis in honorem Dei, observat Bald. *in leg. 1. Cod. de fer. num. 3.* festumque defunctorum celebrari, dixit Gennadius, Patriarcha Gonstantinopolitanus pro Concilio Florentino *section. 5. col. 2.* Et Zacharia Papa I. mandat in Bullar. Casin. *const. 4. sub n. 3.* anniversarium diem celebrari Gregorio III. antecessori suo, & sibi post mortem, & vocat solemnem, & festivam Commemorationem. Unde Archid. *in cap. alma de sent. excom. sub n. 4.* festum idem, quod solemnitatem importare probat, & solemnes dies dici, quibus defuncti officium habetur, quo casu solemnia præstari dicuntur, Conciunt Marul. *l. 1. sacr. cœrem. sect. 15.* Volater. *in philol. leg. 3. c. fin.* & Cassan. *in Cathal. glor. mund. p. 2. consid. 6. in fin.* Rosin. *in antiq. Rom. l. 5. c. 39.* ibique Dempster, Lipsius *ad lib. 4. annal. Taciti*, Tiraq. ad Alex. *lib. 3. c. 7.*

Jo: Kirchmanus integro volumine, apud quos ludi funebres, Apotheosis, & alia.

6 Cùm ergo decretum Sacræ Congreg. loquatur in genere de festivitatibus, nec magis se ad unam, quàm ad aliam restringat, non possunt Abbates redargui de excessu, dum celebrant die solemni, & festivo funebri.

7 At vero negativam partem ex eo tuendam esse apparet, quod concessio Baldachini facta est pro festivitatibus, ut constat ex decreto, ideòque non est in dubium vertendum, quin concessio sit coarctata ad festivitates, *l. ille, aut ille §. cum in verbis, ff. de leg. 3.* Exequiæ autem non veniunt appellatione festivitatum, atque adeò non includuntur sub illis tribus festivitatibus, pro quibus conceditur Abbatibus usus Baldachini.

8 Firmaturque decisio ex eo etiam, quod concessio non habet locum, nisi quatenus verba concessionis adaptari possunt, *leg. Quod constitutum, ff. de testam. milit. & cap. si pater, de testam. in 6.* adnotantque Doctores nominatim Bald. *cons. 486. lib. 2.* Constat autem, quod verbum *festivitates*, pro quibus conceditur Abbatibus usus baldachini, non adaptatus Exequiis, de quibus fiunt solemnia, non autem festivitates, cùm festivitas ad diem pertineat, non ad actionem. Undè fit, quod limitata concessio non potest extendere effectum ultra terminos suæ limitationis, *leg. qui tabernas ff. de contrab. empt. & leg. ex pacto, §. Item quæro, ff. de vulg. & pupil. substit.* cum aliis apud Tiraquel. *tr. cess. caus. p. 1. num. 9. p. 1. recent.* Ac proinde cùm concessio sit limitata ad festivitates, non potest extendere suum effectum ad exequias, quantumvis solemnes.

9 Egregium quoque stabiliendæ hujus decisionis momentum ex eo sumitur, quod in decreto S. Congregationis expressis verbis usus baldachini permittitur illis tribus festivitatibus, quibus solemniter Abbates celebrant juxta consuetudinem Ecclesiæ; sicque extendi non potest ad Exequias, quas Abbates non solent solemniter celebrare in suis festivitatibus, cùm in iis non soleant uti baldachino nigri coloris, quo in exequiis utuntur. Cùmque hujusmodi indultum detrahat juri Episcoporum, quibus solùm de jure permittitur erectio baldachini, etiam in Ecclesiis Regularium, ut habetur *in Clem. Archiepiscopo de privil.* & decrevit S. Rituum Congregatio apud Navarr. *in Summ. Bullar. tit. de baldachino num. 1.* traditque Ricc. *in pr. part. 2. resol. 313. num. 1.* Lauret. de Franch. *in contr. inter Episcop. & Regul. tit. de usu baldachini p. 1. num. 380.* subdens ex decreto Apostolico, ibi relato nihil de novo concessum Episcopis, sed solùm declaratum, compelli posse etiam censuris Regulares, & alios exemptos nolentes assentiri, quod Episcopus utatur baldachino in eorum Ecclesiis. Ideòque strictè debet intelligi, ut scilicet Abbates tribus illis diebus functiones solitas solemniter celebrent, non autem solitas illis præcipuè diebus, quibus unaquæque Ecclesia propriis intenta festivitatibus abstinere solet a celebratione Exequiarum. Quare cùm sit casus insolitus, non censetur comprehensus indulto, quod strictè interpretari debemus, ut dixit Rot. *decis. 4. num. 16. p. 7. recent.* sufficitque casum non reperiri expressè privilegiatum, ut stetur regulæ, Rot. *decis. 314. num. 10. part. 8. recent.*

10 Et hinc est, quod quando Episcopus celebrat pro defunctis, licèt pontificaliter, non potest uti omnibus insignibus Pontificalibus, ut per Abb. *in c. 1. de auth. & us. pal.* Bald. *ibid.* Alzed. *de præcel. Episc. dignit. p. 1. c. 13. num. 40. & 69.* & desumitur ex cœrem. Episcop. *lib. 2. c. 11. & ex eod. c. 1.* Honorius III. respondet, quod Archiepiscopus uti debet pallio illis tantùm diebus, qui continentur in privilegiis suæ Ecclesiæ, & subdit ex hac responsione resolvi, an possit uti pallio, quando celebrat pro defunctis. In privilegiis autem non continetur dies commemorationis omnium defunctorum, & multò minus dies cæteri, quando ex aliqua occasione contingit celebrare pro defunctis juxta animadversionem Glossæ *in c. ad honorem de auth. & usu pal.*

11 Atque ita declaravit atque decrevit S. Rituum Congregatio decreto suo emisso, atque approbato a Pontifice Summo sub die 27. Septembris 1659. & publicato sub die 3. Februarii 1660. in quo prohibetur Abbatibus uti indulgentia Pontificalium in officiis, & missis defunctorum. Ita enim §. 5. decernit: *Dies verò, in quibus solemniter ipsis operari conceditur, sint de præcepto festivi, vel alii, in quibus ipsos pontificaliter celebrare festivitatis ratio exigat, nempè Patroni loci, Fundatoris Ordinis, Tituli, & Dedicationis Ecclesiæ. Abstineant autem ab hujusmodi Pontificalium usu in Officiis, & Missis defunctorum quacumque die, etiam festivo, & de præcepto.*

12 Ad secundum. Certè videri potest, id ex omni parte esse negandum. Primò, quia Abbatibus reapse competit jus erigendi Baldachinum. In his autem terminis: si quis habens aliàs facultatem, excedit, non dicitur se intrudere, nec usurpare. Sic in sortioribus de confessario aliàs approbato, qui absolvit a reservatis, rectè docet Cesped. *n. 3.* Et in specie, quod Abbates ultra tres vices utentes baldachino, non peccent mortaliter, cùm sit solummodò præscriptio ritus directiva, ut de Rubricis tradunt Gavant. *in rubr. Miss. p. 3. tit. 11.* Marchin. *de Sacr. Ord. tr. 3. p. 3. c. 6. n. 4.* aliique, quia tantùm ostendunt, quid congruenter sit faciendum; & quatenus etiam esset præceptiva, non obligat tamen sub mortali, sed tantùm sub veniali, Tanner. *tom. 4. disp. 5. q. 10. dub. 1. n. 6.* Quar. *in rubr. Missal. proem. sect. 2. punct. 7.* & quod solùm si frequenter non observant decretum, possint puniri in foro externo ratione contemptus Sacræ Congregationis, asserit Pasqualig. in addit. ad Lauret. de Franch. *d. tit. de usu baldach. num. 397. & seq.* Ubi autem non intervenit peccatum mortale, non potest intervenire censura gravis, Bonac. *de censur. disp. 1. q. 1. punct. 3. propos. 3. num. 6.*

13 Deinde non videtur, ejusmodi Abbates incurrere censuram *in c. Cùm & plantare, §. de confratribus ver. Quod autem de privil.* inflictam. Quia non loquitur generaliter de arrogantibus sibi quodcumque jus Episcopale, sed solùm de illis juribus, quorum in eodem textu antecedenter mentio facta fuerat, nempè de receptione decimarum, de admissione interdictorum ad divina, de non præsentatione presbyterorum ad Curiam, & hanc fuisse mentem Concilii Lateranensis, testatur speciatim Abbas antiquus ad eum locum, cujus doctrinam sequitur Cesped. *de exempt. Regul. c. 16. dub. 258.* præcipuè *num. 3.* & approbat Squill. *de oblig. & privil. Episc. p. 3. c. 19. num. 89.* Prout etiam quoad interdictum, de quo in fine ejusdem *cap.* referatur solùm ad expressa in *§. excommunicatos cum seq.* tradunt ibidem Innoc. *in fine* Jo: Andreas *nu. 12.* d. Abb. *v. Subjaceant*, Zabarel. *v. interdicto.* Et in similibus actibus consistere usurpationem jurium Episcopalium, advertit Anchar. *a num. 1.* & facit Concilium Chalcedon. relatum *in cap. pervenit 16. quæst. 1.* in quo pariter interdicuntur Religiosi sub anathematis pœna sibi vindicare jura Episcopalia, atque officia, & explicantur, quænam illa sint, scilicet pœnitentiam dare, & omissionem peccatorum, reconciliationem pœnitentium, decimas, & Ecclesias.

14 Præterea non videtur incurrere censuras comminatas in Bulla Cœnæ contra usurpantes jura Episcopalia; quoniam ad hunc effectum requiritur, quod hic prætensus usurpans sit destitutus omni probabili credulitate, quod jus ad se non pertineat, & certò sciat, jus esse proprium Episcopi, & nihilominùs sibi illud appropriare velit. Sic ex Suarez, Filliuccio, Bonacina, & aliis probat Pasqualig. *in cit. loc. part. 2. q. 24. nu. 3.* & dixerat anteà Barbos. *in collect. ad Concil. Trid. sess. 22. de ref. c. 11. num. 3.* Quia non potest jus dubium alienum prævalere contra possessionem certam, quia non est sufficiens ad ipsam evertendam, præcipuè si constat, quod aliàs jure possideat. Et quia lex, sive etiam sententia non obligat hìc & nunc, nisi sit certa, quia obligatio hìc & nunc posita, est certa in actu exercito, & est effectus legis, seu sententiæ. Effectus autem certus requirit causam certam. Quando autem adest dubium juris de censura, lex, aut sententia, undè provenit, est dubia, atque adeò non potest producere effectum certum obligationis. Atqui Abbates, nedum habent probabilem credulitatem super usu baldachini, sed etiam jus certum, & proinde dici nequit, quod usurpaverint. Quin cùm in eo textu sit appositum verbum *præsumpserint*, quod dolum, & temeritatem supponit, non comprehendit Abbates, qui aut bona fide, aut per ignorantiam, etiam culpabilem, aut etiam per imprudentiam, & temeritatem, nisi illa fuerit ingens, ac ex certa scientia se gerant, Cened. *collect. 45. num. 3.* cum aliis apud Barbos. *dict. 268. num. 3.* Ricc. *resol. 19. n. 1. & 2.* Bonac. *de censur. disp. 1. quæst. 2. punct. 1. num. 11.* & Salas *de legib. tr. 14. disp. 21. sect. 3. in 16.*

15 Hinc, quatenus etiam posset inter jura Episcopalia connumerari usus baldachini, quod non videtur, cùm non sit propriè jus Episcopale, sed tantùm lato modo, quatenus scilicet quædam facultas aliquid faciendi, vel aliqua re utendi, jus dicitur. Quare propriè est quoddam insigne honoris, ac dignitatis, & non solius Ordinis, seu dignitatis Episcopalis, ut benè vidit Tambur. *de jur. Abbatis. tom. 1. disp. 21. quæst. 1. num. 4.* sed competit quoque in Ecclesiis Principibus laicis, & Regum Oratoribus, ac pluribus Ecclesiasticis viris, carentibus ordine, & dignitate Episcopali; adhuc tamen non adaptatur Abbatibus ejusmodi usurpatio, cùm habeant speciale privilegium illud erigendi tribus vicibus quolibet anno. Undè cùm facultas non sit consumpta, minimè derogatur juri Episcopali, eam exercendo magis in una, quàm in alia

sole-

ſolemnitate idque ad ſummum Epiſcopi curare potuerint, quod non erigatur ultra vices a Sac. Congregatione permiſſas, ejuſdemque Sac. Congregationis officium eſt, non autem Epiſcoporum præfatum indultum interpretari. Undè poterunt ſolùm Epiſcopi nunciare eidem Sac. Congregationi exceſſum, ad quam poſtea ſpectabit proviſio. Ideòque cùm interim ſit aliquo modo dubium, non poteſt incurri aliqua cenſura, præſertim gravis, ſicuti eſt Interdictum, quod ſupponit peccatum mortale juxta communem ſententiam, de qua Bonac. *de cenſur. in comment. quæſt. 1. punct. 3. propoſ. 3. num. 6.* & Sayr. *lib. 1. c. 9. num. 28.* Ac etiamſi decretum Sac. Congregationis eſſet clarum, adhuc non habere locum interdictum; ſed ſolùm pœnam aliquam arbitrariam, monet Paſqualig. *d. part. 1. num. 398.* & tandem cenſura comminata in Regulares, juriſdictionem ſpiritualem, vel temporalem Epiſcopi uſurpantes, non habent locum, niſi uſurpent tanquam propriam, ſeu ex intentione eam ſibi appropriandi. Indeque requiritur, quod liquidiſſimè conſtet, juriſdictionem eſſe alienam, & ad ſe nullo modo pertinere. Et ideò ſi adeſſet controverſia, & quiſque probabiliter putaret ad ſe pertinere, cenſura præfata locum non vindicarent, ut idem Paſqualig. *loco alleg. part. 2. quæſt. 24. num. 30.*

16 His tamen non obſtantibus, jure optimo Abbates ejuſmodi incurrere interdicti cenſuram, cenſeo ſequentem ob cauſam. Quia Abbates exercent in Eccleſia Pontificalia, ſibique arrogant Epiſcopalia jura erigendo baldachinum, & celebrando cum mithra Miſſam, & Officium defunctorum. Quòd cum prohibitum ſit a Concilio Chalcedonenſi, ut *in d. cap. Pervenit 16. quæſt. 1. & cap. Accedentibus*, ibique Abb. *de exceſſ. Præl.* meritò incurrunt in cenſuram interdicti ab Alexandro III. inflictam *in d. cap. Cùm & plantare, §. ult. verſ. Quod autem, de privil.*

17 Nec refragantur huic reſolutioni priùs in contrarium allatæ dubitandi rationes. Quoniam tàm decretum Sacr. Congregationis, quàm privilegium, quod habent erigendi baldachinum, id eis permittit ſolummodò in tribus anni feſtivitatibus, in quibus Abbates ſolemniter celebrant juxta conſuetudinem Eccleſiæ. At dies, qua celebrant exequias defunctorum, non eſt feſtus ſolemnis juxta conſuetudinem Eccleſiæ, neque Abbates celebrant ea die feſtivitatem diei, ſed funus, cùmque pro funere non liceat erigere baldachinum, neque eo uti in celebratione Miſſæ, vel Officii defunctorum, ut ſanxit S. Rituum Congregatio, cùm ſoli Epiſcopo de jure competat in Eccleſiis, ut tradidi *tom. 1.* propterea non poſſunt evitare contemptum, ac proinde cenſuram excommunicationis latam *in d. cap. Pervenit*, & interdicti inflictam *in d. cap. Cùm & plantare, §. de Confratribus, verſ. quod autem, de privil.*

18 Nil officit, quod interdictum referatur tantummodò ad præcedentem *§. Excommunicatos*, & *§. Quod ſi Templarii*, ut volunt aliqui. Nam benè etiam refertur ad regulares exemptos proximè nominatos *in d. §. Confratribus*, qui de facto Epiſcoporum jura uſurpant, ut adnotat Gloſs. *ibi v. Privilegiorum*, & advertunt Hoſtienſ. in eundem text. *n. 10. v. Religioſis.*

19 Ad 3. Negativè dicendum videtur. Primò, quia *in cap. Cùm & plantare eo §. quod autem*, ſolùm habetur, *quod ſic contra inſtitutum hoc venerint*, & *Eccleſiæ, in quibus iſta præſumpſerint, ſubjaceant interdicto, & quod egerint, irritum habeatur.* Ex quibus manifeſtum eſt, quod Pontifex in hoc textu nullam tribuit Ordinariis facultatem puniendi Regulares, qui ſibi jura Epiſcopalia uſurpant. Immò cùm ipſe pœnas imponat, excludit talem poteſtatem ab Epiſcopis. Quod præ cæteris obſervat Ceſped. *de exempt. Regular. d. cap. 16. dub. 158. n. 3. circa fin.*

20 Secundò. Quia Epiſcopus non habet facultatem excommunicandi Regulares exemptos, etiam in caſibus, in quibus aliàs excommunicari deberent, præcipuè quando muniti ſunt privilegio, quod ab Epiſcopis excommunicari, & interdici nequeant, ut per textum expreſſum *in cap. Volentes §. 2. de privil. in 6.* firmant Zerol. *in prax. Epiſc. part. 1. v. Excommunicatio tit. de excomm. caſ. mater.* Diana *p. 2. tr. 2. de dub. Regul. reſol. 35.* Ceſped. *loco cit. cap. 18. dub. 294. num. 1.* ubi in ſpecie de interdicto in Eccleſiis, & Monaſteriis habentibus privilegium, ne interdici poſſint, Lezan. *in ſum. v. interdictum n. 9.* pleniſſimè Donat. *in prax. p. 2. tr. 13. quæſt. 23.* Paſqualig. in add. Lauret. de Franc. *p. 2. q. 7. num. 4.* Squillan. *de oblig. & privil. Epiſc. p. 3. c. 19. nu. ult.* & Caſſaing. *de privil. Regul. tract. 2. cap. 4. propoſ. 5. per tot.* Nam ex una parte habetur certa exemptio Regularium, ex alia autem non habetur lex aliqua, quod tribuat pro hoc caſu poteſtatem Ordinariis eos puniendi, ſed ad ſummum opinionem Doctorum, quæ non facit aliquid certum, ſed ad ſummum probabile. Quando autem certum concurrit cum opinabili, præferendum eſt quod certum, & ſecundum ipſum judicandum. Hinc eſt, quod quando lex vult, quod Ordinarii poſſint exercere aliquam juriſdictionem in Regulares, hoc expreſsè declarat, ut paſſim in Trident. Concilio, & quoad cenſuras adnotat Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 23. num. 23.* cum pluribus aliis, & Lezan. *tom. 1. qu. reg. cap. 11. num. 14.* quia, ſtante exemptione, requiritur ſpecialis diſpoſitio, ut poſſint Epiſcopi exercere juriſdictionem in exemptos, cùm exempti ſubtrahantur eorumdem juriſdictioni.

Immò neque ipſos declarare valet ubi ipſo jure ſunt ex- 21
communicati, vel interdicti, ut de veriori poſt relatos hinc inde Authores comprobat Donat. *eo loco quæſt. 76. num. 2. & ſeq.* Ceſped. *d. cap. 18. dub. 29.* Paſqualig. *cit. q. 7. num. 4.* & latè Caſaing. *d. tr. 2. cap. 4. prop. 6.* Diana *part. 3. tr. 2. reſol. 35.* Pelliz. *in man. tr. 8. cap. 6. ſect. 1. num. 45.* Quia non poſſunt Regulares declarari excommunicati, niſi priùs citentur. Epiſcopi autem non ſunt quoad illos Judices competentes, quando ex ſpecialibus privilegiis fuit illis adempta omnimoda juriſdictio.

Præſertim cùm interdictum, de quo *in d. cap. Cùm &* 22
plantare, non incurratur ipſo jure, ſed requiratur ſententia Epiſcopi, ut clarè explicat Gloſ. *v. privilegiorum*, & *in d. c. Pervenit 16. quæſt. 1.* omneſque ferè Doctores *in d. §.* in id conveniunt, ut præ aliis Anchar. *in fin.* Hoſt. pariter *in fin.* Abb. *num. fin.* Zabar. item *in fin.* & Boich. *n. 6.* ubi explicando verba illa textus *ſubjaceant interdicto*, inquit, debere intelligi de interdicto ferendo per Epiſcopum, quia non eſt canon latæ ſententiæ, ſed ferendæ. Idemque aſſerit Tambur. *de jur. Abb. tom. 1. diſp. 3. quæſt. 7. num. 34.* Hoc ipſum dicendum eſt de textu *in d. c. Pervenit 16. quæſt. 1.* loquitur enim de vindicantibus ſibi arroganter jura Epiſcopalia, & non imponit cenſuram ipſo jure, ſed dicit ſub anathematis vinculo id eſſe prohibitum. Ubi Gloſſa inquit, infligendi, loquiturque de monachis tunc temporis ſubjectis Epiſcopo, ut *in c. Qui verè* ibidem relato, & deſumpto ex eodem Concilio Chalcedonenſi. Quotieſcumque autem non agitur de ſententia declaratoria cenſurarum ipſo jure per Sacros Canones inflictarum, praxis eſt, quod requiratur prævia monitio cum competenti termino juxta textum *in c. Sacro de ſent. excom. & in c. Statuimus in fine*; ibique Gloſ. *v. admonitionem*, dicens, requiri tres monitiones, vel una pro omnibus cum intervallo dierum, & in *c. Romana, §. iterum, etiam in fine.*

Idque etiamſi in privilegio concernente exemptionem 23
ponatur pro abuſu pœna aliqua ipſo facto incurrenda. Quia non incurritur pœna, niſi præcedat ſententia declaratoria abuſus, ut deſumitur ex *l. eis, qui delatorem, ff. de jur. fiſc. & c. Cum ſecundum, de hæret. in 6.* Ubi quod requiritur ſententia declaratoria hæreſis, ut locum habeat confiſcatio bonorum ipſo facto impoſita pro hæreſi, & tradunt Bartol. *in cit. l. Ejus, qui delatorem*, Iſern. *in c. 1. numer. 10. de feud. fin. culp. non amit.* Felin. *in c. Rodulphus numer. 35. de reſcript.* Tiraquel. *in l. Si unquam v. Revertatur, numer. 400. C. de revoc. don.* & docent communiter de lege pœnali, quod non ſortiatur ſuum effectum quoad pœnam, niſi precedat ſententia declaratoria criminis, ut Bald. *in d. c. 1. de feud.* Jo: Andr. *in c. pro humani de homicid. in 6.* Dec. *in c. 1. numer. 73. in 1. lect. de conſt.* Covar. 4. *decr. part. 2. c. 6. §. 8. num. 10.* Gramm. *dec. 15. num. 8.* Myſing. *cent. 2. obſer. 43.* Achil. de Graſ. *dec. 1. de pœn.* Suar. *lib. 5. de legib. c. 8. n. 3.* Vaſquez *1. 2. diſp. 170. c. 3.* Sanch. alios citans *lib. 2. in decal. c. 22. num. 7.* quia impoſitio pœnæ ipſo facto incurrendæ, habet vim ſententiæ condemnatoriæ, ſententia autem condemnatoria non poteſt habere locum, niſi in judicio conſtet de crimine; & ideò, ut ſententia condemnatoria legis habeat locum, debet crimen deduci ad judicium, & declarari.

Ideòque cùm ſint omninò exempti a juriſdictione Epi- 24
ſcoporum, ac Delegatorum Apoſtolicorum ex Conſtitutione Zachariæ I. ſub anno 643. quæ eſt 2. *nu. 3.* in Bullario Caſinenſi, relata a Tambur. *de jur. Abb. part. 3. diſp. 5. quæſt. 11. num. 13.* & ex compluribus Summorum Pontificum literis Apoſtolicis, præcipuè ex illa Eugenii Quarti ſub anno 1434. de qua in d. Bullario in ordine 59. *n. 1.* quam exemptionem approbavit Rota coram Coccino *dec. 83. num. 1.* ubi nullam declaravit ſententiam Nuncii Apoſtolici Venetiarum, prolatam in Monachos S. Benedicti ex defectu juriſdictionis, eamque memorabilem appellat idem Tambur. *loco cit. tom. 1. diſp. 18. quæſt. 3. num. 14.* & plenariam vocat *diſp. 15. quæſt. 4. num. 3.* quod tuentur Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 33. num. 23. & in decal. lib. 6. cap. 1. num. 14.* Tambur. *d. diſp. 5. quæſt. 13. ſub n. 63.* qui loquitur etiam in delicto notorio, atque omnes Regulares, rectè ſequitur, quod quælibet excommunicatio, aut alia cenſura lata contra ipſos, erit nulla defectu

jurisdictionis, ut desumitur ex *c. 2. in fin. de in integr. restit. & c. Quanto de privil. & Clem. 1. §. nonnulli, de excessib. Præl.* ac tradunt Imol. *in c. Ex parte de privileg.* Natt. *cons. 257. num. 7.* Bellarm. *cons. 20. num. 14.* Rota *decis. 118. num. 2.* apud Tambur. Lezan. *tom. 1. quæst. regul. cap. 11. num. 2.* aliique innumeri. Nequit enim dari gravior nullitas, quàm ex defectu jurisdictionis, ut in hac specie tradit Suar. *de censur. disp. 4. sect. 6. num. 5.* & Sayr. *eod. tit. lib. 1. c. 16. num. 10.* & 17. ubi de censuris latis contra exemptos, & privilegiatos, & inde censuras esse ipso jure nullas, quamvis etiam nulla fuerit interposita appellatio, probat Abb. *in c. cum dilectus n. 3. de relig. dom.* Quod procedit, etiamsi Ordinarius privilegia exemptionis ignoraret. Quia nihilominùs omnia nulla, ac irrita sunt, Covar. *in c. Alma part. 2. §. 7. n. 5.* cum aliis per Tamb. *tom. 2. disp. 14. quæst. 4. num. 2.* Cochier. *de jurisd. in exempt. part. 2. quæst. 6. num. 40.* Ubert. *de civit. c. 9. num. 420.* reddens rationem è Speculatore, quod hujusmodi ignorantiam non potest facere Judicem, qui non est, Rodriq. *tom. 2. qu. 59. art. 5.* & Lezan. *v. Exemptio num. 8.*

25 Tertiò, quia vel censuræ infligi nequeunt quando saltem est dubium, an privilegium utendi baldachino extendatur ad diem, qua Abbates illo utuntur, & an ex tali usu censuras incurrant, ut jam diximus. Vel ad Episcopos nullo modo pertinet ejus rei cognitio, & interpretatio, cùm tali casu Ordinarius esset Judex, & pars, ut ait textus *in cap. cùm venissent de jud.* & prosequitur Donat. *in prax. part. 2. tr. 13. quæst. 14.* Cesped. *cap. 24. per tot.* Squillan. *p. 3. cap. 19. num. 104.* Cassaing. *c. 4. propos. 2.* & rursus *tract. 2. cap. 8. prop. 4.* & extat Constitutio Alexandri VI. pro nova Congregatione Casinensi, de qua Donat. *d. q. 14. tract. 13.* Celped. *d. dub. 382. n. 5.* Vel interpretatio facienda est favore Abbatum, sic disponente eadem Constitutione, Donat. *d. q. 14. num. 4.* Et in Bullar. Casinensi super hac interpretatione, facienda ad eorum favorem in casibus dubiis præter Constit. Alexandri VI. quæ est 110. *n. 2.* adsunt aliæ, nempè Leonis X. quæ est 129. *n. 21.* Clementis VII. 148. *nu. 3.* Pauli III. 156. *n. 4.*

26 Quartò, quia non solùm sunt exempti, sed etiam habent privilegium, ne possint excommunicari, vel interdici ab Ordinariis cum decreto irritante, ut ex Constitutione Eugenii IV. *in Bullar. Casin. 58. n. 2.* & *Constit. 58. num. item 2.* Undè nullæ remanent censuræ absque aliqua distinctione, an fuerint productæ privilegia, vel ne, quia decretum irritans ligat, etiam ignorantes, ut benè Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 8. num. 7.* Cocchier. *de jurisd. in exempt. part. 2. quæst. 49. num. 3.* Rodriq. *quæst. regul. 59. art. 5. tom. 2.* Donat. *tom. 4. tract. 13. quæst. 24.* Giballin. *in tract. de jurisp. in fer. censur. disp. 3. quæst. 1. num. 6. ad med.* Extantque literæ S. Congregationis super Episcopis, & Regularibus, datæ Episcopo Boblensi, quarum verba hæc sunt: *La Santità di Nostro Signore ha rimesso alla S. Congregazione la lettera di V. S. scrittagli intorno il particolare dell' interdetto da lei posto nella Chiesa di S. Martino di cotesta Città della giurisdizione de' Monaci di Colombano della Congregazione Casinese. E benchè questi miei Illustrissimi Signori riconoscano in ciò il buon zelo di V. S. del servizio di Dio, hanno tuttavia risoluto di servirle, che non avendo lei giurisdizione sopra le cose, persone, e Chiese di detti Monaci, come vedrà dall' allegato decreto della Congregazione del Concilio, se non in quelle dov' è la cura dell' anime di persone secolari, non ha potuto; nè meno mettere l' interdetto in detta Chiesa, e perciò vuole, che lo debba levare, come le piacerà di fare, e Dio la contenti. Di Roma a' 12. di Decembre 1607.*

27 Quare procedit regula, quod etiam in casibus, in quibus data est facultas Ordinariis procedendi contra Regulares, non tamen possunt censuris innodari per textum celebrem in *cap. 1. §. in eos de privil. in 6.* Ideòque S. Congregatio, dum mandavit Episcopis, ut coercerent Regulares, etiam exemptos, ne accederent ad monasteria monialium, declaravit postea non posse eos excommunicare, si habeant privilegium præfatum, ut testatur Quaranta *in Summ. Bull. v. Monasteria Monialium*, Rodriq. *tom. 1. q. 45. art. 2. in fin.* Campanil. *in divers. rubr. 12. cap. 16. num. 40.* Vulpel. *in pr. c. 4. num. 8.* Suar. *de relig. tom. 4. lib. 1. c. 10. n. 27.* Lezan. *tom. 1. c. 25. num 35.* Tamb. *de jur. Abbatis. disp. 25. q. 9. num. 1.* Dian. *par. 3. tr. 2. resol. 103.* & Alph. de Leon. *de censur. resol. 2. v. 472.*

28 Ex quibus sequitur, quod in istiusmodi Regulares, qui habent privilegium, ne possint excommunicari, nisi a Papa, non poterit Episcopus talem sententiam fulminare. Quod stante nullitate, & injustitia censurarum clara, & notoria, licitè possint a Regularibus contemni citrà incursum alicujus pœnæ, ut tradit Navar. *tit. de censur. c. 37. n. 187.* ad differentiam censurarum, contra quas opponeretur solùm de injustitia, quo casu intrat rescriptum D. Gregorii, relatum in *c. 1. 11. quæst. 3.* quod scilicet sententia Pastoris, sive justa, sivè injusta fuerit, timenda sit, ut distinguendo, etiam quod forum externum, probat Navar. *d loc. num. 3.* & post multos Sayr. *de censur. disp. 4. sect. 7. num. 1.* & 17. *lib. 1.* & *cap. 16. num. 43.* & *seq. ac cap. 17. num. 7.* Ubi quod concurrente tali nullitate, quod sententia excommunicationis sit omninò nulla, per consequens nulla oritur obligatio, etiam in exteriori foro, & in ordine ad publicas actiones, undè nec potest habere locum punitio ratione contemptus; idque non obstante scandalo. Quia procedit in nullitate dubia, secus in ea, quæ est clara, & notoria, ut advertit idem Sayr. d. *cap. 16. num. 43.* Ubi praxim insinuat pro removendo scandalo, quod scilicet nullitas censurarum publicetur, dicens, quod tali casu non potest allegari ratio scandali. Quoniam si post hanc publicationem adhuc quis scandalizatur, non est scandalum pusillorum, sed Pharisæorum. Quod exempti citati ab Episcopis comparere non teneantur, Lezan. *v. Exemptio, n. 14.* Ubert. *de cit. cap. 9. n. 420.* Cochier. *de jurisd. in exempt. p. 2. quæst. 6. num. 15.*

Et quamvis decens sit comparere ad allegandum privile- 29
gium exemptionis, ut religiosè admonet Lezana ubi proximè *num. 14.* nunquam tamen tenentur illud exhibere, Cochier *loco citato*, Lezan. *ibid.* quia hoc esset facere Ordinarium Judicem in sua causa, quod non licèt, etiam in casu dubii circa privilegia, cùm non pertineat ad eos illorum interpretatio, quod non solùm Ordinarius Ecclesiasticus, qui usurpare contendit jurisdictionem in exemptos incurrit excommunicationes contra usurpantes jurisdictionem Ecclesiasticam, latas in d. Constitutione Eugenii IV. pro Casinensibus, & in Tridentino *cap. 11. sess. 22. de reform.* & *in Bulla Cœnæ Domini in cap. 17.* non autem incurrit excommunicationem latam in d. *Bulla Cœnæ cap. 20.* juxta communem, quia d. *c. 20.* agitur de usurpatione juris, & jurisdictionis temporalis ad Romanam Ecclesiam alicubi pertinentis, ut rectè Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 24. n. 5.* Suar. *eod. argum. disp. 21. sect. 2. num. 104.* & Bonac. *quæst. 21. punct. 1. num. 15.* estque contra Cochier. *d. tr. de jurisd. in exempt. p. 4. quæst. 75. n. 1.* & 7. Verùm etiam Regulares Prælati, sive Officiales consentientes usurpationi jurisdictionis in exemptos, seu illi subjectioni. Nam cùm sint exempti, & immediatè subjecti Summo Pontifici, non possunt absque ejus licentia in alterius jurisdictionem consentire, *cap. Cùm tempore in fin. de arbitr.* & tradunt Abbas *ibi n. 2.* Jo: Andr. *in cap. Scienti, de reg. jur. in 6.* Felin. *in cap. G.* & *G. num. 13. de offic. deleg.* Bald. *in l. Si quis ex consensu, num. 8. C. de Episc. aud.* Archidiac. *in c. Conquestus, n. 49. qu. 3. de for. compet.* Surd. *cons. 47. num. 24.* Sylvest. *v. Exemptio, num. 10.* & Rot. coram Mantica *decis. 237. num. 5.* & in Gandaven. Monasterii 29. Aprilis 1641. coram Panzirolo.

Quinimmò Prælati usurpantes talem jurisdictionem incur- 30
runt in pœnas Extravag. *Ambitiosæ*. Quia hæc renunciatio exemptionis est alienatio prohibita rei Ecclesiasticæ, *dict. cap. Cùm tempore, de arbitr.* ibique Hostien. & Abb. *n. 3.* Et quia hoc jus reputatur inter immobilia per dict. *cap.* & Gloss. *in cap. 2. v. Jura, de reb. Eccles. non alienan. in 6.* & *per text. in cap. Nulli, extr. eod. tit.* & ibi Imol. & Rodan. *eod. tract. tit. de alien. redd.* & *jur. num. 22.* & talis renunciatio est nullius momenti, *d. c. Cùm tempore*, & *cap. Si diligenti, de for. comp.* & ex dicta Constitutione Eugenii IV. ubi *n. 11.* sic. *Sanctitas sua decrevit, quod si Ordinarii, vel alii contrarium facere præsumpserint*, & *requisiti, seu per notificationem dicti privilegii, ut desistant, facere neglexerint intra tres dies a die requisitionis, seu notificationis, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant*, & *nihilominùs, quòd aliter factum est, ipso facto sit irritum*, & *inane*, & *nullius efficaciæ, roboris, aut momenti.*

Et propterea si Episcopi prævidentes aliquem excessum supra præscriptum S. Congregationis, inhibeant Abbatibus, aut Pontificaliter celebrare, aut cum illo excessu celebrent, quamvis malè faciant excedendo præscriptum S. Congregationis, attamen non tenentur servare inhibitionem, tanquam nullam, & ab eo provenientem, quia non habet supra ipsos aliquam jurisdictionem. Quod si Episcopus contra Abbates, vel Regulares aliquid innovet, aut fulminando censuras, aut aliquo alio modo, erit revocandum a superiore, tanquam continens contemptum Romanæ Sedis, dum in eidem immediatè subjectos manum extendit contra legis prohibitionem, *c. Cordi, in fin. de appellat. in 6.* Oldrad. *cons. 206. num. 1. in fin.* & Rot. coram Mantica *dec. 31. nu. 3.* Quod Episcopus tenetur ad omnes expensas, quas Abbates facerent intuitu molestiæ ipsis ab eodem illatæ, item &

ad

ad alia, de quibus in *cap. Sacro, de sent. excomm.* Siquidem cùm sine jurisdictione eos vexet, injusta est vexatio, & attentata, & proindè tenetur eos reddere indemnes juxta ea, quæ tradunt Imol. *cons.* 66. *n.* 24. Lancellot. *de attent. par.* 3. *cap.* 31. *n.* 164. Rota coram Durano *dec.* 305. *n.* 2. & coram Pegna *dec.* 237. *n.* 2.

32 Tandem, quod Abbates, sive Regulares exempti poterint hujusmodi censuras tanquam nullas licitè contemnere, habetur in *can. Non debet*, 11. *quæst.* 3. Sayr. *lib.* 1. *cap.* 16. *nu.* 42. Seraphin. *dec.* 198. *nu.* 4. & *decis.* 1239. *num.* 3. & in Larinen. pensionis 7. Februarii 1620. coram Ubald. & lacerare cedulones, Navarr. *in cap. Cùm contingat, de rescript. remed.* 2. *n.* 41. & *seq.* Undè ex hoc capite non possunt excommunicari, Alphons. de Leon. *de censur. res.* 2. *sub n.* 473. & pluribus relatis probat Rodriq. *tom.* 2. *quæst. reg.* 59. *art.* 5. *in princip.* Cochier. sæpè *cit. p.* 2. *quæst.* 40. *n.* 2. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 33. *n.* 23. & *in sum. lib.* 6. *cap.* 1. *n.* 14. Tambur. *de jur. Abb. tom.* 3. *disp.* 596. *n.* 63. Lezan. *in Sum. v. Exemptio, num.* 8. Sayr. *de censur. lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 7. Cesped. *de exempt. Regul. dub.* 294. *num.* 1. Pelliz. *in man. tract.* 8. *cap.* 6. *sect.* 1. *n.* 44. Pasqualig. ad Laur. *p.* 1. *n.* 80. & Rota *decis.* 146. *n.* 1. & 2. coram Buratto.

33 Quæ præcipuè obtinent, si Regulares appellaverint. Tunc enim nequit Ordinarius ad ulteriora procedere, Scacc. *de appell. quæst.* 17. *limit.* 22. *n.* 47. qui loquitur de simili præcepto, Barbos. in eisdem terminis ad *cap. Pastoralis, lim.* 53. *num.* 5. *de appell.* Ricciull. *de jur. person. lib.* 4. *cap.* 66. *n.* 29. & in specie interdicti Scacc. dict. *limit.* 22. *n.* 60. Barbos. *loc. citat.* Immò ne declarare quidem potest incursum censurarum post appellationem, nam quando declaratoria habet annexum factum, super quo Judex potuit decipi, tunc appellatio suspendit, sive sit declaratoria a censuris latis ab homine, sive a lege, *cap. Pervenit, cap. Consuluit, cap. Cùm sit Romana, §. fin. de appell. cap. Is, cui, de sent. excom. in* 6. Scac. *d. limit.* 22. *n.* 36. Genuen. *in prax. cap.* 28. *n.* 1. & Ricciul. *loc. cit. lib.* 4. *cap.* 64. *num.* 31. Magisque observanda sunt, si etiam Ordinarius super hac re Sacræ Congregationi jam scripserit, responsum ab ea expectaturus, eoque non expectato ad censuras deveniat. Hoc enim casu præcipitanter, nulliter, & attentatè procedit, ut in specie de recursu, Bald. *in cap. unic. §. sancimus n.* 2. & 3. *tit. quo temp. mil. in usib. feud.* Magon. *decis. Lucensi*, 23. *num.* 1. Burlat. *cons.* 291. *n.* 43. *vol.* 3. & dictum fuit in Romana Vineæ 30. Maji 1644. coram Taraconensi, & in terminis relationis Magon. dict. *decis.* 23. *n.* 4. Vant. *de nullit. ex defect. jurisd. n.* 143. Marant. *in prax. p.* 7. *n.* 10. Ofasc. *decis.* 84. *n.* 12.

34 Verùm etiam ob hujusmodi interdicti contemptum nulla irregularitas incurritur per *cap. ad præsentiam* 16. *de appellat.* Ubi quod excommunicatus post interpositam legitimam appellationem, potest ea pendente sine alicujus irregularitatis incursu celebrare, suumque officium in divinis prosequi, ubi Franch. *num.* 3. & 4. cæterique communiter, etiamsi postea pronuncietur, appellationem firmitatem non habere, malèque appellatum, Felin. *in cap. Rodulphus, num.* 43. *de rescript.* Sanch. *cons. lib.* 3. *cap. unic. dub.* 32. *num.* 244. cum Imola, Geminiano, & Lapo in *Clem.* 1. *de sequestr. possess.* quia tunc quis efficitur irregularis, violando censuram, quando revera censuram contraxit, Bonac. *de censur. disp.* 7. *quæst.* 3. *punt.* 5. *n.* 2. Antonel. *de regim. Eccles. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 12. Undè, si nec ritè, neque rectè Judex ad censurarum declarationem processerit, sic declaratus celebrando irregularis non efficitur, Cajet. *in opusc. tom.* 1. *tr.* 19. *de excom. lib.* 1. *tr.* 5. *cap.* 6. *per tot.* Antonel. *loc. cit. num.* 13. Et illi, qui sciunt, Clericum injustè, ac nulliter excommunicatum, possunt cum eo participare in divinis. Et quamvis admoneant Doctores, quod quando scandalum insurgere potest, id secretò fiat, concludunt tamen, quod licèt dum scandalo id fieret, non tamen inde resultaret irregularitas, quia irregularitas non est asserenda, ubi non est a jure expressa, *cap. Is, qui, de sent. excom. in* 6. Doctores communiter. Non est autem expressum, quod contrahatur ratione scandali, sed excommunicationis, Sayr. *de censur. lib.* 1. *cap.* 16. *n.* 43. & *seq.* Antonel. *loc. cit. n.* 13. Immò si quis, deposito omni dubio firmiter credat, se non esse excommunicatum, quamvis postea talis esset non idcircò divina celebrando irregularis efficitur, Bonac. *d. disp.* 7. *q.* 3. *pun.* 6. *n.* 2. post Suar. *de censur. disp.* 3. *sect.* 3. *n.* 3. & *alios*. Quia non dicitur tunc in contemptum clavium celebrasse.

35 At verò prædictis non obstantibus ipse in hac disputatione, negativa sententia repudiata, affirmativam amplector, statuendo, posse ab Episcopo Abbates, & Regulares usurpantes sibi jura Episcopalia non solùm declarari incursos in censuras, sed censuris puniri. Et licèt quoad punitionem propter plurium Scriptorum consensum, omninò non impugnem, tamen, quoad declarationem vetus commentum est pluries a S. Tribunalibus explosum, ita ut non videam, cur posteà Regularibus, & aliis placuerit, nisi quod errore jam occupati erant, Episcopum id non posse.

Et quod puniri possint tradunt apertè Cochier. *p.* 2. *de jurisd. Ord. in exempt. lib.* 1. *quæst.* 45. *num.* 100. Barbos. *de potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 105. *num.* 65. Merol. *tom.* 3. *Theol. Moral. disp.* 7. *cap.* 4. *dub.* 9. *num.* 166. Tamburin. Monachus Benedictinus *de jur. Abbat. tom.* 1. *disp.* 15. *q.* 7. *num.* 34. aliique communiter per textum expressum in d. *cap. Cùm & plantare, §. quod autem, de privil.* Ubi statuitur, quod observentur ab aliis Religiosis, quod ibi statutum est quoad præfatos Fratres. De his autem statutum est in præcedenti *§. de Confratribus*, quod in ipsos Episcopi suam potestatem exercere possint. Poterunt ergo exercere etiam in omnes Regulares. Fateor, quod ex hoc textu, non nisi subobscurè punitio hæc eliciatur, undè argumentum est infirmum, nam in d. *§. de Confratribus*, nempè oblatis, nihil statuitur de fratribus Templi, & Hospitalis, sed solùm in d. *§. quod autem*, & quidem diversimodè. Illi subjiciuntur Episcopis isti interdicto; ideòque alia ratione id probandum est, eaque est; Episcopus potest punire Regulares exemptos, qui ejus jurisdictionem perturbant, ut docent Innoc. in *cap. Dilectus, in fin. de pœn.* Salzed. ad Diaz. *cap.* 3. *lit. A. §. punire*, Aufrer. *de potest. sæcul. super. Eccles. person. num.* 23. Rojas *de hæret. part.* 1. *num.* 15. Sanch. *lib.* 7. *de matrim. disp.* 23. *num.* 21. Eman. Themud. *p.* 1. *decis.* 62. *num.* 32. & alii *in cap. de pœn. in* 6.

Quia nimirum concessa jurisdictione, conceduntur om- 37
nia, sine quibus illa non potest exerceri, *l.* 2. *ff. de jurisd. omn. Jud.* qui autem sibi usurpat jura Episcopalia, perturbat jurisdictionem Episcopi. Hanc rationem eludunt, respondendo, quod usurpatio jurium Episcopalium non est perturbatio jurisdictionis Episcopi. Sed immeritò, quid enim aliud facit usurpator jurium Episcopalium, qui per usurpationem etiam propriè dictam, id est, non quasi furtivè, aut manifesta rapina, sed tanquam ex jure illa ad ipsum pertineant, sibi usurpat? Hoc est enim tàm propriè usurpare, ut Gloss. in *cap. Multi*, 2. *quæst.* 1. Cajet. *v. Excommunicatio, cap.* 27. *vers. Quarta est*. Suarez *de censur. disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 96. Sayr. *lib.* 3. *de censur. cap.* 21. *in fin.* Ugolin. *super cap.* 17. *Bull. in Cœn. Domini num.* 4. & *§.* 2. *num.* 2. quàm turbare jura Episcopalia, hoc est confundere, & permiscere sic, ut agnosci jam non possint, an ad solum Episcopum spectent, *ad l.* 22. *§. si signa, ff. qui test. fac.* Turbat profectò Episcopi possessionem, qui sibi ejus jura usurpat. Præterea textus in *d. cap. Cùm & plantare, §.* 1. & *in cit. cap. Pervenit*, 16. *q.* 1. non ajunt, qui usurpant, *sed qui contra Episcopalem authoritatem multa præsumunt. Qui contra Sanctorum Patrum decreta, Episcopalia jura, & in officia arroganter vindicant*, hoc est turbant; semper namque dicitur quispiam turbare, quando de jure non agit. Denique Sacri Canones citatis in locis Religiosorum arrogantiam, & abusum in juribus Episcopalibus coercere penitus voluerunt, ejusmodi autem arrogantia, & abusus quot modis fiat, enumerari vix potest, cùm plura sint negotia, quàm vocabula, *l. si quis infundi, deleg.* 1. & interrogatus respondit Bart. *cons.* 112. *num.* 1. *lib.* 1. turbationem esse quamdam speciem delicti habentem plures differentias, ideòque, libratis circumstantiis personarum, temporis, causæ, rerum, loci, & similibus prudens Episcopus arbitrabitur.

Nec quidquam ad rem facit, quod interdictum sit nul- 38
lum, eo quia sententia Episcopi declarat Ecclesiam interdictam ipso facto, quamvis interdictum contentum in dict. *§. quod autem*. sit ferendæ, non latæ sententiæ, & quod etiam Monachi, præcipuè Casinenses, habeant speciale privilegium, ne interdici queant absque Authoritate Apostolica.

Nam quod attinet ad primum, verba dicti textus im- 39
portant interdictum ipso facto, ibi: *Subjaceant interdicto, & quod egerint, irritum habeatur*. Verbum enim, *subjaceant* est latæ sententiæ, ut *cap. Si quis suadente*, 17. *qu.* 4. Gloss. *in cap.* 1. *de injur. in* 6. & ita refert aliquos tenere Hostiensis *hìc in fine*, & complures pro hac sententia promit Tiraquel. in *l. Si unquam, v. revertatur, num.* 148. *ubi num.* 150. ea m per se veriorem ait, & in specie advertit Dec. ad dict. *cap. Cùm & plantare, §. in Ecclesiis, nu.* 27. & *seq.* Sayr. *de censur. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 8. Sicque non requiritur aliqua sententia, sed simplex declaratio suffragatur, ut etiam tradunt Barbosa *de offic. & potest. Episcop. dict. alleg.* 105. *num.* 63. & Tambur. dict. *disp.* 15. *q.* 7. *num.* 34. dum dicunt, Episcopum declarare posse interdictas Ecclesias, in quibus Religiosi exempti sibi arrogant jura Episcopalia, quod etiam adnotat Abb.

in dict. *cap. Cùm & plantare, num. 7.* Rursus ea verba, *& quod egerint, irritum habeatur*, important pœnam ipso jure. Actus enim irritatio inducit pœnam latæ sententiæ ipso facto incurrendam, *cap. Statutum, §. ult. de rescript. in 6. cap. Fundamenta, §. quod si secus, de elect. in 6. cap. Quorumdam, in fin. eod. tit. Clem. Pastoralis, de sent. & de re judic. cum pluribus*, quos congerit Sayr. *in clav. reg. lib. 3. cap. 8. num. 26.*

40 Et quod attinet ad privilegia, respondetur; primò esse exhibenda, tanquam non inserta in corpore juris, quo inspecto, habent Episcopi omnimodam jurisdictionem in Abbates, Monachos, & quoscumque Regulares, ut in *decis.* Rota 78. *p. 1. divers. & decis. 15. num. 1. p. 1. rec.* & asserunt Ugolin. *de off. & potest. Episc. p. 1. cap. 20. Jub princip.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 21. n. 4. & seq.* ac Ciarlin. *contr. 50. num. 16. & controv. 120. num. 28.*

41 Secundò, etiamsi Regulares exempti sibi usurpant Episcopalia, vel delinquunt circa ea, quæ Episcopo sunt concessa, abutendo suis privilegiis, potest Episcopus, non obstante exemptione, procedere contra eos ad censuras, ut in d. *can. Pervenit, 16. quæst. 1.* nisi in privilegio exemptionis dicatur expressè, quod exemptio debeat servari, etiam in casibus, in quibus exempti usurpant sibi Episcopalia, vel delinquunt circa ea, quæ Episcopis sunt concessa, ut ad rem egregiè Cochier. *de conservat. tom. 2. quæst. 102. num. 2. in princ. & ante fin.* atque habetur in d. *cap. Pervenit, 16. q. 1.* quia licèt Episcopus non possit exemptos judicare, & censuris punire, potest tamen interdictos, & excommunicatos declarare juxta doctrinam Gemin. *in cap. Si Papa, 40. d. & in cap. Episcoporum col. penult. de privil. in 6.* Gabr. *de reg. jur. concl. 3. num. 43.* Lancel. *de attent. p. 2. cap. 4. limit. 21. num. 7.* Idque ad effectum, ut evitentur a populo suæ diœcesis, Henriq. *lib. 8. cap. 25. num. 7.* Rodriquez *tom. 2. quæst. regul. 63. art. 11.* Cened. *quæst. can. 20. n. 30.* Alter. *de cens. tom. 1. disp. 10. lib. 3. cap. 5. in fin.* Ricc. *in add. ad institut. can. lib. 2. tit. 22. §. nec id mirum, & in prax. tom. 2. resol. 210. nu. 4.* Trivisan. *lib. 1. dec. 36. n. 2.* Bagn. *de S. R. E. dignit. tr. 12. fol. 202.* Piasec. *in prax. p. 2. cap. 3. §. 6. nu. 59.* & Felin. *in c. Non potest, de re judic. num. 3.* ubi subdit, quod Episcopus possit etiam tales Regulares excommunicatos citare ad videndum declarari, & publicari, ea ratione, quia, concesso principali, videtur concessum etiam accessorium, præsertim cùm sit sumenda informatio super excommunicatione contracta. Et præcipuè si excommunicatio ipso jure fuerit incursa, & causa sit notoria, Gambar. *de offic. Legat. a lat. tit. de potest. Legat. in Regulares, & exemptos n. 2.* Ugolin. *de potest. Episcop. p. 1. cap. 29. §. 10. num. 1.* Barbos. *eod. tract. d. alleg. 150. n. 73.* Delben. *de immunit. cap. 14. dub. 1. n. 13.* & latè Sanch. *cons. moral. lib. 6. cap. 9. dub. 1. num. 29.* rationem afferens, quia ubi pœna a jure infligitur, & delictum est notorium, non dicitur Episcopus cognoscere de delicto exempti, cùm in notoriis judicialis cognitio non requiratur. Et ita fuisse resolutum a Sacr. Congregatione in Limana 29. Januarii 1633. refert Barbos. *in Summ. decis. Apostol. collect. 301. num. 7.* de quo nos alibi.

42 Immò quando causa est manifesta, vel quasi. Nam tunc cùm nulla requiratur causæ cognitio, sententia, aut probatio, *arg. cap. de manifesta, cum pluribus antecedentibus 2. q. 1. cap. Cùm secundum. in fin. de hæret. in 6. Auth. ut judicium sine quoque suffrag. §. necessitatem*, sed tantùm requiratur declaratio, aut notificatio, etiamsi hæc per personam læsam fiat, non erit jus dicere in causa propria, quo regulariter vetitum est per *l. 1. C. Ne quis in sua causa, & l. qui jurisdictioni, ff. de jurisd. omn. Jud.* Et quamvis concederemus, esse id dicere jus in causa propria, non tamen esset illicitum, quia id non prohibetur, quando delictum esset manifestum, & pœna a jure limitata. Ex primò enim oritur, quod privata passio locum non habeat in judicio circa delicti veritatem. Ex secundo autem, quod non fiat excessus in pœna; undè verius juris exequutor, quàm Judex hoc casu quis videtur appellandus. Præterquamquod, quando Judex læsus est persona publica, quia prosequitur actionem publicæ injuriæ, non dicitur jus dicere in causa propria, & consequenter etiamsi pœna non esset a jure limitata, posset in ea judicare, dummodo crimen sit manifestum, ut diximus, quod habetur *ex cap. Guillisarius, §. sed. & hic, cap. Si iis, qui*, ubi Gloss. 23. *quæst. 4. cap. Si quis erga 2. quæst. 7. c. Dilecto, de sentent. excomm.* & ex Doctoribus *in d. l. qui jurisdictioni, ff. de jurisd. omn. Jud.* Innocentio, & Jo: Andrea *in cap. Ex parte 1. de verb. signif.* Turrecrem. *in cap. 2. nu. 3. 94. dist.* Host. *in sum. tit. de sent. §. Quis debet.* Gemin. *in cap. 1. num. 7.* Anchar. *ibid. n. 2.* Franch. *n. 4. de pœn. in 6.* qui distinctiùs explicat, quando liceat in causa propria jus dicere. Ratio autem, cur etiamsi pœna non sit a jure statuta, sed arbitraria, possit adhuc quis judicare in hisce casibus, ea est, quod assignari debet aliqua differentia inter injuriam privatam, & publicam, & publicæ personæ. Atqui quando injuria est privata, & pœna limitata a jure, si injuria sit notoria, potest Judex læsus infligere, eo quod censetur merus exequutor. Ergo quando vindicat injuriam publicam, debet aliquid majus posse nimirum pœnam statuere.

Quin & in his nulla citatio partis necessaria est, si- 43
quidem ex notorietate supponitur quoque notum, quod nullam habuerit excusationem. Undè non debet audiri, cùm non habeat, de quo audiatur, Gloss. *in c. commissa, v. Justo, de elect. in 6.* ubi ait, quod non est in judicio audiendus, qui non potest contradicere, Felin. *in c. Cùm olim, n. 10. de sent. & de re jud.* quicquid in oppositum velit Graff. *cons. 8. de sentent. excomm.* videlicet ad omnem declarationem excommunicationis necessariam esse citationem partis; cujus fundamenta probant tantùm in casu, quo delictum aliquo modo celari, vel excusari posset, secus quando est notorium, ut tandem admittit *cons. 15. n. 7.*

Et ex hac ipsa ratione non suffragatur privilegium ab 44
Eugenio IV. concessum Casinensibus, ne interdici possint absque Apostolica authoritate. Nam loquitur, ac intelligi debet de interdicto ferendo, non autem de simplici declaratione interdicti, a lege comminati, & incursi, aut quando potest Episcopus declaratoriam proferre.

Neque hujusmodi interdictum dici poterit attentatum, 45
ut publicatum post transmissum forsan processum ad Sacram Congregationem. Nam poterit Episcopus illum transmittere ad probandum contraventionem, & contemptum dicti decreti, ad hoc, ut Sacra Congregatio procedat ad pœnas in eo sibi conservatas, non autem ad petendum consilium, ut ipse procedat ad interdictum, ex dispositione Sacrorum Canonum. Undè cùm id tendat ad diversos fines, non potest dici, quod Episcopus transmittendo processum ad Sacram Congregationem super transgressione ejus decreti, abdicaverit a se jurisdictionem quoad declaratoriam, & relaxationem interdicti a Sacris Canonibus statuti. Aliud enim est, quod Abbates, sive Regulares sint puniendi ob contemptum decreti, quod spectat ad Sacram Congregationem, cujus Majestas læsa est. Rota *decis. 5. num. 5. ut lit. pend. in antiq.* Aliud verò, quod ab Episcopo relaxetur declaratoria interdicti ob usurpationem jurium Episcopalium quod provenit ex dispositione Canonum. Et consequenter unum alterum attentatum reddere non poterit, ex traditis per Bellon. *cons. 11. num. 24. & 38.* Mantic. *dec. 322. num. 13. & seqq.* Buratt. *decis. 644. num. 5.* Prætereà potest Episcopus tueri censuris sua jura, quamvis super illis controversia pendeat coram alio, Ricciull. *de jur. person. lib. 4. c. 61. n. 61. & seq.* Bellet. *disq. Cleric. part. 1. tit. de favor. Cler. can. §. 4. sub num. 31.* Cessatque attentatum propter diversitatem jurium, & facti, *l. 1. C. Si unus ex pluribus appell. l. Cùm quæritur, ff. de except. rei judic.* Coccin. *decis. 304. n. 1.* Adeò, quod si cedulones non essent affixi, deberent affigi propter dictam usurpationem, & decretum in hoc solùm inservit ad probandum, quod Abbates non habent usum baldachini, nisi in tribus festivitatibus.

Hinc sustinetur quoque sententia irregularitatis, & pri- 46
vationis, si Abbates violaverint interdictum, sicque ob id irregularitatem, & privationem vocis activæ, & passivæ incurrerint per textum in *cap. Is, qui §. Is qui verò, de sent. excomm. cap. Cùm medicinalis, §. Caveant, eod. tit. & cap. 1. de sent. & re judic. lib. 6.* Covarr. *in cap. Alma p. 1. §. 2. num. 2. de sent. excomm.* Ugolin. *de censur. tab. 5. cap. 11. §. 1. num. 1.* Sayr. *eod. tract. lib. 5. cap. 14. n. 9. & 18.* Peyr. *tom. 2. qui cap. 5. §. 2. num. 40.* Sayr. *de censur. disp. 34. sect. 4. num. 14. & 16.* Neque dubium est, quin Regulares, lacerantes cedulones affixos authoritate Episcopi, ab eodem puniri possint, Cesped. *de exempt. regul. cap. 18. dub. 292. per tot.* qui enim turbat jurisdictionem alterius, potest ab eo puniri, *cap. 1. de offic. deleg.* ubi alii, & *cap. Dilecto, de sent. excomm. in 6. & l. unic. init. ff. Si quis jus dicen. non obtemp.* Doctores communiter, quos sequitur Farinac. *in pr. tit. de crim. læs. majest. quæst. 113. num. 67.* quia tunc punitio reducitur ad defensionem jurisdictionis, atque adeò ad jus naturale, ut *ex cit. cap. Dilecto*, habetur. Regularis autem lacerans cedulones Episcopi turbat ejus jurisdictionem ita sanè, quod Episcopus stante perturbatione suæ jurisdictionis possit contra Regularem procedere, non solùm remedio congruo, sed etiam adhibere censuras Ecclesiasticas, si opus fuerit.

Tandem, ne, mi lector, amplius te morer, ita sub 47
die 27. Septembr. 1659. decrevit Sacra Rituum Congregatio decreto suo authoritate Sanctissimi publicato sub die 3. Februarii 1660. In quo confirmantur decreta, quæ

aliàs

aliàs emanaverant, & alia ſtatuuntur, ac indulgetur locorum Ordinariis, ut authoritate Sedis Apoſtolicæ poſſint, immò debeant contravenientes etiam per cenſuras compellere ad obſervantiam dictorum. Ejus verba §. *ult.* ita ſe habent: *Indulſitque propterea locorum Ordinariis, ut authoritate Sedis Apoſtolicæ poſſint, immò debeant præfatos, etiam per cenſuras compellere. Cùmque nonnulli ex dictis Abbatibus, & Prælatis proprium habere poſſint territorium, juraque Epiſcopalia, nulliſque ſubdantur Epiſcopis, qui eos coercere, ſi exceſſerint, valeant. Eo caſu a Sedis Apoſtolicæ Nunciis, ſi aderunt, ſin minus ab Archiepiſcopis, in quorum Provinciis vel ab Epiſcopis Romano tantùm Pontifici ſubjectis intra, vel prope quorum diœceſis limites, eorum Eccleſiæ, vel Monaſteria ſita fuerint, tanquam a Sancta Sede Delegatis ad hujuſmodi decretorum obſervationem prædicti omninò cogantur.*

48 Undè cùm Epiſcopi habeant tàm ordinariam, quàm delegatam juriſdictionem, poterunt utroque modo contra Regulares procedere. Audiamus interim D. Bernardum *Epiſt.* 42. *ſub fine, ad Henricum Senonenſem Epiſcopum*, ubi ſuum aperit ſenſum circa Pontificalia in Abbatibus inſignia: *Abbates*, ait, *apertè indicant, quid cogitent, dum multo tempore, ac pretio Apoſtolicis adeptis privilegiis per ipſa ſibi vindicant inſignia temporalia, utentes, & ipſi more Pontificum mitbra, annulo, atque ſandaliis. Sanè ſi attenditur rerum dignitas, hanc Monachi abhorret profeſſio. Si miniſterium ſolis liquet congruere Pontificibus, profectò eſſe deſiderant, quod videri geſtiunt, meritòque non queunt Epiſcopis eſſe ſubjecti, quibus jam ſe comparant deſiderio; quid ſi & nomen eis conferre poſſe privilegiorum authoritas, quantò putas auro redimerent, ut appellarentur Pontifices? Quò iſta ô Monachi? Ubi timor mentis? Ubi rumor frontis? Quis unquam probatorum Monachorum tale aliquid, aut verbo docuit aut reliquit exemplo?* Ita Bernardus.

49 Et quidem de hiſce exemptionibus, ut breviter aliquid dicam, ea privilegia diſpenſationum nomine explicant Goffridus Vindocinenſis *in opuſc. cap.* 5. & Bernard. *de conſid. l.* 3. Certum eſt Monachos æquè ac Clericos Epiſcopis ſubjici debere, ut definivit Concilium Chalcedonenſe *canon.* 4. quod multis deinde Canonibus confirmatum eſt, præſertim Concilii Agatenſis, & *can.* 19. Concilii Aurelianenſis, habiti anno 511.

50 Sed paulatim ab eo jure receſſum eſt, cùm ſtudio fovendæ quietis monaſticæ ab Epiſcoporum poteſtate monaſteria liberari, & eximi cœperunt. Initium harum exemptionum ad Gregorium Magnum vulgò refertur; quòd aliqua ex parte verum eſto. Etenim trium monaſteriorum in Urbe Auguſtodunenſi privilegia ab eo conceſſa leguntur anno 602. Sed quæ bonis oblatis conſulant tantùm, ut ea Monaſteriis intemerata ſerventur, non autem eximant Abbates a diœceſana lege, & juriſdictione Epiſcopi, quamvis non niſi adhibitis ſex aliis Epiſcopis de criminali cauſa adverſus Abbates judicium ferri poſſit. Facultatum liberam adminiſtrationem, Abbatis electionem, & alia quædam diverſis monaſteriis indulſit, quæ quieti Monachorum proſpicerent, ſed ab Epiſcoporum juriſdictione Abbates non eximit. Nam quod monaſterio S. Medardi a S. Gregorio collatum dicitur privilegium, ſuppoſititium eſſe omnibus jam ferè conſtat. Vide Gregorium ipſum *l.* 11. *reg. Epiſt.* 10. 11. & 12. & *l.* 4. *Epiſt.* 43. & *lib.* 7. *Epiſt.* 18. & *l.* 10. *Epiſt.* 22. & alibi.

51 Quare prima fortaſſis exemptio ab Epiſcopi juriſdictione, quæ a Romanis Pontificibus indulta eſt, tribuenda eſt Adeodato Papæ, qui rogatus ab Agyrico Abbate Sancti Martini Turonenſis, illi privilegium immunitatis, cauſa cognita, conceſſit, ſed præfatus eſt, hoc alienum eſſe a more Romanæ Eccleſiæ, ut monaſteria ab Epiſcopi juriſdictione eximantur.

52 Ex hoc uſu profectum, ut ſi qui Epiſcopi immodeſtiùs ſe geſſiſſent erga Abbates, & Monachos, libertas illis a Summis Pontificibus indulgeretur, invitis licèt, & renitentibus Epiſcopis. Exemptionum probabilem cauſam hinc ſumpſit Gregorius VII. in Epiſt. ad Taurinenſem Epiſcopum *lib.* 2. *Epiſt.* 69. *An ignoras*, inquit *quod Sancti Patres plerumque, & religioſa monaſteria de ſubjectione Epiſcoporum, & Epiſcopatus de Parochia Metropolitanæ Sedis propter infeſtationem præſidentium diviſerunt, & perpetua libertate donantes Apoſtolicæ Sedi, velut principalia capiti ſuo membra, adhærere ſanxerunt?* Eo prætextu utebatur Alexander II. cum Gervaſio Remenſi, qui privilegia Monaſterio Corbejenſi conceſſa ab Eccleſiaſtico canone aliena eſſe exiſtimabat, in hunc modum reſcripſit Epiſt. ad Gerval. Remenſ. *Alias eſſe leges Eccleſiarum, quæ ſunt generales, & alias eſſe eas, quæ ſpecialiter in privilegiis quibuſdam prærogantur Eccleſiis ad immunitatem, ne quorumlibet importunitate patiantur inquietudines.*

Quod ægrè tulerunt omnibus ſæculis Epiſcopi, qui dolorem ſuum ſæpiſſimè litibus implicatiſſimis, & ſcriptionum querelis ulti ſunt. Immò & Bernardus Abbas de hac imminutione authoritatis Epiſcopalis graviter conqueſtus eſt, *l.* 3. *de conſid.* ad Eugenium Papam: *Murmur loquar, & querimoniam Eccleſiarum, truncari ſe clamitant, ac demembrari. Vel nullæ, vel paucæ ſunt, quæ plagam iſtam aut non doleant, aut non timeant; Quæris quam? Subtrahuntur Abbates Epiſcopis, Epiſcopi Archiepiſcopis &c. Sic factitando probatis vos habere plenitudinem poteſtatis, ſed juſtitiæ fortè non ita. Facitis hoc, quia poteſtis, ſed utrum & debeatis quæſtio eſt.* Multis deinde proſequitur inverſum ordinem, & confuſam Eccleſiæ hierarchiam, adeòut monſtro ſimiles eſſe dicat Eccleſiaſticorum graduum ſtatus, cùm inferiores dignitates a Superioribus diviſæ, capiti conjunguntur, ac ſi digitus ſuprà manum conſtitutus capiti connectatur. Invehitur alibi in monachos, qui Epiſcoporum imperium detrectarent, & ſuperbiam ſuam honeſto libertatis nomine tegerent, monaſteriorum redditus devaſtantes, ut pecuniæ redemptione a juriſdictione diœceſana emanciparentur, ut *Epiſt.* 179. 190. & 42. Joannes quoque Sarisberienſis Policrat. *lib.* 7. *cap.* 21. & Petrus Bleſenſis *Epiſt.* 68. hunc diſciplinæ everſæ morbum ſuo ſæculo deplorarunt; quæ privilegia deinde ad Eccleſiarum capitula porrecta ſunt, eo prætextu, quod & Monaſticam vitam Clericatui adjeciſſent, quod ab Epiſcopis ſuis iniqua dominatione premerentur. 53

Sed quanto incremento auctæ ſint exemptiones a quingentis annis, illi ſoli conſtabit, qui diligenter, & numerum Religioſarum domum ab eo tempore excitatarum, & privilegia non ſolùm libertatis, ſed etiam plurimarum facultatum illis conceſſa, expendet. 54

Quæ variis motibus Eccleſiæ ſtatum concuſſerunt, ſed quantum fieri potuit Conciliis Lateranenſibus, & Vienenſi, pluribuſque Summorum Pontificum Conſtitutionibus huic diſcordiæ proſpectum eſt, qui exemptiones non reſciderunt quidem, ſed variè pro temporum, & rerum conditione temperarunt. Gulielmus, Durandus *de modo Concil. general. celebr. rubr. de exempt.* omnibus ingenii viribus hanc ab Eccleſia ægritudinem depellere contendebat accurata, & ſupra ſæculi ſui captum elucubrata tractatione, quæ remedium aliquod a Concilio Vienenſi extorſit. Probat ille, conſtitutum in Eccleſia ordinem a Conciliis generalibus, pro libitu a Pontificibus his gratioſis exemptionibus everti non poſſe. Deinde, etſi hoc a Papa fieri poſſit, non expedire ſtatui univerſalis Eccleſiæ, nec Religioni, nec ipſis perſonis religioſis; quod ille multis argumentis conficit, docens Epiſcopatus vim in partes dividi, dignitatem violari, obſequium, reverentiamque Epiſcopis debitam aboleri, vitia ſubditorum impunita relinqui, & criminibus faciliorem viam aperiri; Quin & Religioſis qui demiſſionem animi ſectari profitentur, his exemptionibus tumidos in ſuperbiam adeò efferri, *quod non ſolùm Abbates, & Priores, Guardiani, & alii in ſtatu alicujus adminiſtrationis, & Prælationis exiſtentes, verùm etiam minores fratres, & perſonæ dictarum Religionum frequenter putant Epiſcopis, Archiepiſcopis, & aliis Prælatis ſe quodammodo fore æquales, & debere quibuſcumque aliis perſonis Eccleſiaſticis, Eccleſiaſtica beneficia obtinentibus, anteferri.* Sed Durandi animus commotus detumuiſſet, ſi felicitas eorum temporum religioſos homines edidiſſet, ſimiles noſtris, quorum emendata, caſtigataque vita, ſqualorem ſæculi noſtri non mediocriter abſterget, exornatque. 55

Quare cùm ex hac graduum confuſione ſcandalum ab aliquot ſæculis hac de re natum, nondum ſit penitus deletum, etſi non adeò ferveat ac tempore Bernardi, atque adeò ob eam cauſam exemptiones omninò tolli non debeant, attamen cùm iſtæ Canonum, & diſciplinæ ſanioris remiſſiones publicam tranquillitatem lædant proprium eſſe Pontificii muneris, ut ex parte ſua curet his incommodis proſpici, intelliget, qui diligenter expendat ea, quæ in hanc rem a vetuſtis Conciliis decreta, & a Patribus adnotata ſunt. 56

CONSULTATIO XVI.

An, & quatenus poſſit Epiſcopus celebrare Pontificaliter, vel celebrari facere in Eccleſiis Regularium, aliiſve exemptis, ſive eo præſente, ſive abſente?

ET videtur, hoc quidem negandum eſſe, cùm non poſſit Epiſcopus cathedram collocare in loco exempto, ut reſcripſit D. Gregorius Epiſcopo Ariminenſi in *can. Luminoſo* 18. *q.* 2. ibi. *Miſſas quoque publicas in cœnobiis fieri omni modo prohibemus.* Et infrà: *Nec audeat illic* 1

Epi-

Epiſcopus cathedram collocare, vel quamlibet poteſtatem exercere imperandi, nec aliquam ordinationem, quamvis leviſſimam faciendi, niſi ab Abbate fuerit rogatus, Idem habetur in *c. Cùm Epiſcopus*, ubi Gloſ. *lit. G. de offic. Ordin. in 6. & in c. Si Papa*, ibique etiam Gloſ. *lit. E de priv. eod.* & advertit Vitalin. *in Clem. 2. n. 29. 30. & 53. de priv.* Anchar. *n. 2.* inquiens: *De jure ergo communi non poſſunt Epiſcopi in talibus locis exemptis benedicere populo, nec deferre crucem ante ſe, nec in Pontificalibus celebrare, vel ſine his celebrari facere.* Idipſum quoque aliis relatis, probat Cochier. *de juriſd. Ord. in exempt. part. 2. qu. 1. n. 7. & 8.*

2 Hinc inſuper exemptionem ſtabiliunt plures Conſtitutiones Apoſtolicæ cum diverſis Ordinibus Regularium. Id enim indulſit Cœleſtinis Cœleſtinus V. *conſtit. 1.* incip. *Et ſi cunctos §. 29. Bullar. nov. tom. 1.* Congregationi Lateranenſi Sixtus IV. *Conſtit. 10. Dum ad univerſos §. 38. d. tom. 1.* Ampliſſimè verò Congregationi Caſinenſi Zacharias Primus *Conſtitut. 3. Omnipotenti Deo §. 9.* Gregorius IV. *Conſtit. 5. Quoniam §. 3.* Caliſtus II. *Conſtit. 11. §. 5.* Innocent. III. *Conſtit. 21. Commiſſæ nobis §. 16. & Conſtit. 23. Omnipotenti Deo §. 5. & 6.* Eugenius Quartus *Conſtit. 59. Etſi ex debito §. 7. in Bullar. Caſinenſi*, relata etiam a Rodriquez *t. 1. Bullar. pro Regular Conſtit. 7. §. 2.* & clariùs in *Conſtit. 64.* incip. *Regularem*, repetita ac regeſta per Cherubin. *in Bullar. nov. tom. 2. Conſt. 9. §. 7.* quibus fuit conceſſum, ne ullus Epiſcopus in eorum Eccleſiis, niſi ab Abbate, Prioreve loci fuerit invitatus, miſſarum ſolemnia celebrare audeat, vel jubere fieri ſtationes, aut proceſſiones deduci ſub excommunicationis pœna, quam incurrant ipſo facto, ſi aliter attentaverint; quo privilegio æquè frui debent alii Regulares vigore communionis omnium privilegiorum quibuſvis Religionibus, Congregationibus, & Ordinibus, quocumque nomine nuncupentur, illis conceſſis, non ſolùm ad eorum inſtar, ſed æquè principaliter, ac pariformiter in omnibus, & per omnia, perinde ac ſi eorum Religionibus ſpecialiter, & expreſsè conceſſa fuiſſent; Quemadmodum hanc communicationem in ſimilibus terminis ad effectum, ut cenſeantur Religioni Theatinorum communicata privilegia aliis conceſſa, quæ eximunt a ſolutione quartæ funeralis, reſolvit Rota in Licienſi quartæ funeralis 15. Januarii 1618. coram Coccino, & in Cracovienſi 25. Maji 1646. coram Peutingero, & in Romana jurium funeralium 4. Julii 1653. coram Zarate, & latiùs in Januenſi privilegiorum 28. Junii 1649. coram Cardinali Corrado.

3 Conſtito itaque de ſpecialibus indultis, privilegiis, & exemptionibus Regularium non refragatur *Clem. 2. de priv.* per quam Clemens V. in Concilio Viennenſi permiſit Archiepiſcopo per quævis loca exempta ſuæ provinciæ tranſitum facienti poſſe Crucem ante ſe liberè portari facere, populo benedicere, divina officia privatim, vel publicè ibidem audire, & ea etiam in pontificalibus celebrare. Illa enim nullum jus tribuit Archiepiſcopis, vel Epiſcopis in Eccleſiis, ac locis Regularium ſpecialiter, & expreſsè exemptorum.

4 Primò, quia diſpoſitio *d. Clem. 2.* eſt exorbitans a jure communi *d. can. Luminoſo, §. nec audeat 8. qu. 3.* ut ex eo cenſuit Gloſs. *in c. Cùm Epiſcopus v. officium de offic. ord. in 6. & in d. c. Si Papa 10. v. collocare de privileg. etiam in 6.*, & tradunt Anchar. *in d. Clement. 2. n. 1.* Abb. *in cap. Clerici ſub n. 8. de vit. & honeſtat. Cleric.* Gemin. *in cap. Abbates num. 6. & cap. ad Apoſtolicæ in princ. num. 5. & in §. Et eſt idem num. 27. de privil. in 6.* ibique Franch. *num. 5. & in d. Abbates num. 3. propè fin.* & Lap. *alleg. 19.* ac propterea ſtrictè intelligenda de locis exemptis ſimpliciter, non de Regularibus Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectis, & ab Ordinariorum juriſdictione, & quavis alia ſuperioritate penitus exemptis, & amplius truentibus præcitatis indultis, ac privilegiis Cœleſtinorum, Caſinenſium, & Lateranenſium ſpecialiter, & expreſsè, ac æquè principaliter illis communicatis: Quare in fortioribus terminis Peyr. *de Privileg. Minim. in commentar. ad Conſtit. 26. Leonis X. §. 25. num. 45.* dixit Epiſcopos ex diſpoſitione *d. Clem. 2.* non poſſe in Eccleſiis Regularium exemptorum Pontificalia exercere, quia exemptis, & particulariter privilegiatis non præjudicatur in ſuo privilegio, niſi quatenus exprimitur.

5 Secundò, quia, eſto ſine veri præjudicio, quod *d. Clemen. 2.* comprehenderet Regulares exemptos, illi tamen fuit derogatum indultis, & privilegiis ad favorem Caſinenſium, & Lateranenſium ſpecialiter, & expreſsè communicatis aliis Regularibus. Apoſtolicas namque Sanctiones, in Concilio Viennenſi editas a Clemente V. Joannes XXII. ejus ſucceſſor publicavit Kalendis Novembris anni 1316. Pontificatus ſui ſecundi, ut legitur in proœmio Clementinarum. In Conſtitutionibus verò Eugenii IV. ad favorem Caſinenſium, & Siſti IV. ad favorem Canonicorum Lateranenſium longè poſteà emanatis ſpecialiter, & expreſsè derogatum fuit omnibus, & quibuſcumque Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, etiam in univerſalibus Conciliis editis, cæteriſque contrariis quibuſcumque, ut legitur in utraque Conſtitutione Eugenii IV. publicata die 23. Febrar. 1434. & Sixti IV. publicata decimò Kalend. Septembr. 1476. in qua etiam ſpeciatim, ac expreſsè derogatum fuit Conſtitutionibus, & ordinationibus in Viennenſi Concilio editis, & per conſequens *d. Clem. 2. de privil.*

Neque dubitari poteſt, quin etiam in d. Conſtitutio- 6
ne Eugenii IV. pro Caſinenſibus fuerit ſufficienter derogatum decreto Concilii Viennenſis, relato *in Clem. 2. de privileg.* quamvis de eo non legatur ſpecifica mentio: quia licèt diſpoſitiones Conciliares non veniant ſub generali, vel generaliſſima derogatione juxta firmata in deciſionibus S. Rotæ 122. & 123. *part. 1. diverſ.* & coram Coccino *deciſ. 269. num. 6.* ſufficit tamen, ſi in derogatione fuerit facta ſpecialis mentio alicujus Concilii generalis, & poſteà generaliter aliis derogatum, ſicuti habetur in dicta Conſtitutione Eugenii §. 21. ibi: *Non obſtantibus in Conſtantienſi, & aliis Conciliis &c.* ut benè declaravit Rota in Conchen. exemptionis decimarum 17. Maji 1589. coram Orano apud Garz. *de benef. part. 4. cap. 5. numer. 39.* quam refert Add. Buratt. *deciſ. 704. numer. 14.* & firmatum fuit *in deciſ. 7. num. 7. part. 5. recent.* traditque Tambur. *de jur. Abb. tom. 1. diſputat. 15. quæſt. 15. num. 2.* Et de hac communicatione, quod ex clauſularum amplitudine ſatis cenſeatur derogatum *Clement. dudum, de ſepult.* quæ pariter eſt decretum ejuſdem Concilii Viennenſis, dixit Rota in citata Cracovien. coram Peutingero, in qua etiam firmatur, quod ubi conſtat de voluntate Papæ, non requiritur formalis derogatio *Clement. Dudum*, nec in privilegiis, nec in communicatione, ſed ſufficiunt clauſulæ generales, quod pariter confirmatur in d. Romana jurium funeralium coram Zarate. De quo diffusè Paſſarin. *in cap. Licèt 1. de conſtit. in 6. art. 13.*

Eòque faciliùs cenſeri debet, Summos Pontifices de- 7
rogare voluiſſe *d. Clem. 2. de privil.* quia eſt odioſa; nam corrigit jus antiquum, & uti talem eam agnoverunt Vitalin. *ibidem num. 30. & 53.* & Anchar. *num. 2. & 7.* Facilis namque eſt reditus ad diſpoſitionem juris antiqui, & diſpoſitio, quæ id facit, non poteſt dici odioſa; ſed rationabilis. Indeque meritò Clemens VIII. in decreto edito anno 1603. quod Epiſcopi poſſint habere baldachinum, etiam in Eccleſiis exemptis, quando Pontificalibus paramentis, vel etiam ſola cappa induti divinis interſunt, non loquitur generaliter, & indiſtinctè, ſed limitatè ad eas Eccleſias, in quibus Epiſcopi poſſunt Pontificalia exercere, ut ex decreto relato a Quarant. *in Sum. Bullar. v. Privilegia Regularium*. Atque ita evitantur omnes doctrinæ, quæ in contrarium allegari poſſunt, nec non reſolutione Sacræ Congregationis, dum intelligendæ ſunt juxta terminos *d. Clemen. 2. de Privileg.* circumſcriptis Regularium privilegiis.

Adeòque etiam, ut non obſtaret obſervatio, quod 8
Epiſcopus pluries celebraverit pontificaliter in Eccleſiis exemptis; quia dum non poterat jure proprio id facere, cenſetur ſolùm cum licentia, & conſenſu Regularium id peregiſſe, niſi ex parte ipſius doceatur de illorum contradictione, & quod eam illi non attenderint, Gratian. *diſceptat. 298. num. 10.* Lotter. *de benef. lib. 2. quæſt. 31. numer. 27.* & dixit Rora in Fanen. præcedentiæ 1. Julii 1648. coram Arguelles. Undè ceſſat, quod poſſet objici de præſcriptione, cùm illa in actibus facultativis nunquam detur, ut per *deciſ. 400. numer. 3. par. 4. recentior.* Præcipuè ſi expreſsè Regulares proteſtati fuerint, quod celebraretur, citra tamen præjudicium omnium, & quorumcumque ſuorum jurium, & quod per hujuſmodi conceſſionem non intelligeretur factum aliquod præjudicium: quæ ſanè impediunt, ne jus, vel privilegium competens amittatur, Abb. *in cap. Cum acceſſiſſent num. 7.* ibique Felin. *num. 30. de conſtitut.* Suarez *de legib. lib. 8. cap. 35. numer. 3. & 24.* Rodriq. *tom. 3. qu. 51. art. 7. in fin.*

Denique cùm præfatæ Conſtitutiones ſint munitæ va- 9
lidiſſimis clauſulis, & decretis irritantibus, ita profectò ex intentione Summorum Pontificum omnia contra earum tenorem per inferiores acta inficiunt; quovis juris effectu prorſus deſtituuntur, ac ſi geſta non fuiſſent, Campanil. *in diverſ. jur. Can. rubr. 12. cap. 13. ſub numer. 81.* Mandoſ. *de prrvileg. ad inſtar Gloſſ. 15. ſub num. 32.*

num. 32. Rota coram Buratto *deciſ.* 704. *num.* 10. coram Cavaler. *deciſ.* 432. *num.* 2. & in citata Januenſi privilegiorum 28. Junii 1649. §. *ſecundò*, coram Cardinal Corrado. Unde nec actu contrario, nec quovis temporis lapſu Regulares amiſiſſent ſua privilegia; quia decretum irritans in illis appoſitum ſubſtituiſſet omnem præſcriptionem uſus contrarii, Rota *deciſ.* 3. *de privil. in antiq. deciſ.* 240. *num.* 5. *part.* 4. *div.* Burrat. *dec.* 704. *num.* 10. Et ſtante communicatione privilegiorum remanere debent prorſus immunes a quocunque præjudicio, dum Patribus Caſinenſibus fuit in ſpecie conceſſum, quod eis non præjudicetur per quoſcunque actus contrarios, & quod non currat præſcriptio, niſi centenaria, ut refert Lezan. *in Sum. v. Privilegia num.* 47. & advertit Rota in alleg. Januen. coram Corrado, Portel. *in addit. ad dub. Regul. v. Privilegium num.* 4. Rodriq. *to.* 3. *q.* 36. *num.* 3. & Dian. *part.* 3. *tr.* 2. *reſ.* 88. Et in omnem caſum tunc exiſtens Superior domus Regularis, ſibi tantùm præjudicaſſet, non ſucceſſoribus, ac toti Religioni in exemptione, non privatis ejus perſonis primò, & principaliter, ſed univerſæ ejus Communitati conceſſa, Corn. *conſ.* 15. *num.* 5. *vol.* 3. Natt. *conſ.* 160. *num.* 46. Suar. *d. lib.* 8. *cap.* 35. *num.* 6. & in terminis privilegiorum Congregationis Lateranenſis, & Societatis Jeſu, Rodriq. *d. tom.* 3. *qu.* 37. *art.* 3. Immò potiùs ex aſſiduo per totam Religionem uſu dictorum privilegiorum fuiſſet conſervatum jus dicti privilegii ad inſtar juriſpatronatus, quod per exercitium unius ex compatronis, aliis præſervatur, ut in ſpecie dixit Rota coram Orano *dec.* 240. *num.* 6. & 7. *p.* 4. *diverſ.* Seraphin. *dec.* 951. *num.* 1. & 2. & Buratt. *dec.* 704. *num.* 9. & in ſimili fuit conſideratum in Gerunden. exemptionis ſub anno 1636.

10 Quatenus verò, circumſcriptis ſpecialibus privilegiis Regularium, Epiſcopus virtute dictæ *Clem.* 2. poſſit per ſe in eorum Eccleſiis Miſſam, & divina Officia celebrare, & pontificalia, ac cætera, quæ ſunt Ordinis exercere, nulla tamen ratione valet per alios in ſui præſentia facere ſolemniter celebrari. Id enim literaliter, immò a fortiori ratione congruit diſpoſitioni Concilii Viennenſis *in d. Clem.* 2. ubi, quamvis Epiſcopo per quævis loca exempta ſuæ provinciæ tranſitum facienti, & ad ea declinanti, ut Crucem ante ſe liberè portari faciat, benedicat populo, divina Officia privatim, vel publicè ibidem audiat, & ea etiam in Pontificalibus celebret, ſubjicitur tamen duplex limitatio, quando facit celebrare. Prima, quod in ſui præſentia. Altera, quod ſine Pontificalibus, ibi: *Et faciat in ſui præſentia ſine pontificalibus celebrari.* Idemque repetitum eſt reſpectu Epiſcopi *in §. Simili modo*, ibi. *Et in ſua præſentia facere celebrari*, ubi Gloſs. *v. celebrari*, pariter addidit, limitandum eſſe ſine pontificalibus, prout ſupra, & rationem reddit præcedenti *v. Sine pontificalibus*, quia id eſſet authoritativè demandare, & juriſdictionem exercere contra expreſſam declarationem ejuſdem Clementinæ, ubi licèt Archiepiſcopo, ac Epiſcopo in locis exemptis; vel circa hoc privilegiatis, pontificalia, & cætera, quæ ſunt Ordinis, exercere poſſit, ſubjicitur tamen eodem §. *Simili modo*, quod prætextu conceſſionis hujuſmodi, &c. nullam aliam juriſdictionem idem Archiepiſcopus, vel Epiſcopus exerceant. Inferens propterea *v. Celebrari*, duo in textu diverſa, & contradiſtincta fuiſſe deciſa. Aliud namque eſſe celebrare, quod Archiepiſcopo, & Epiſcopo permiſſum eſt. Aliud verò quaſi authorizando ſibi facere celebrari; quia id ſolùm procedit in eorum præſentia, & ſine pontificalibus; quod clarius in eadem Clementina declarat Cardin. *in* 5. *notab. ſub num.* 3. & *ſeq.* & *num.* 11. *ac in d. §. ſimili modo num* 5. *quæſt.* 7. Vitalin. *num.* 13 & 17. Anchar. *num.* 40. Imol. *num.* 19. Gulielm. de Monte Laud. *num.* 2. Cochier. *de juriſd. in exempt. tom.* 1. *part.* 2. *qu.* 1. *num.* 7. & *ſeq.* Tambur. *de jur. Abbatiſſ. tom.* 1. *diſp.* 17. *qu.* 15. *num.* 15. & ſentiſſe videtur Sac. Rituum Congregatio in Ferrarienſi 20. Julii 1600. & in Tullenſi 6. Decembris 1613. quarum meminit Sell. *in ſelect. can. cap.* 3. *num.* 87. ex eoque Barboſ. *Apoſt. dec. coll.* 292. *num.* 2. & *de jur. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 297. nimirùm, ſi juxta terminos dictæ Clementinæ Archiepiſcopo, ac Epiſcopo non licet in ſuâ præſentia, celebrari facere in pontificalibus, multò minùs eis abſentibus.

11 Accedente præſertim longiſſima conſuetudine aſſiduè obſervata, & nunquam interrupta, quam in puncto retinendam eſſe, tradit Gavant. *in Theſ. Sac. Rit. tom.* 2. *ſeu in man. Epiſcop. v. Proceſſio num.* 24. & 25. ibi: *Niſi aliud ferat conſuetudo.*

12 Itidem non prodeſt reſolutio S. Rituum Congregationis in Firmana 25. Januari 1603. qua declaravit, Regulares non poſſe impedire, quominùs Epiſcopus per ſuos Canonicos cantari faciat Miſſas in eorum Eccleſiis, etiam exemptis, ad quas diriguntur, & terminantur proceſſiones, cujus meminit Sell. *cap.* 25. *num.* 12. & Barboſ. *Apoſt. dec. collect.* 642. *num.* 7. Tum quia cum ſimpliciter dixerit poſſe Epiſcopum per ſuos Canonicos cantari facere, intelligenda eſt, prout de jure, ſcilicet in præſentia Epiſcopi, & ſine pontificalibus juxta ſecundam partem deciſionis ſæpè citatæ *Clement.* 2. *de privil.* & ſpecialem declarationem ejuſdem Sacræ Congregationis in dictis Ferrarienſi, & Tullenſi, ibi: *Epiſcopus poteſt de jure in omnibus Eccleſiis ſuæ diœceſis, quamtumvis exemptis, & privilegiatis Miſſas, & divina Officia cum aſſentia ſuorum Canonicorum, etiam in pontificalibus celebrare, ſive ab aliis, ſine tamen pontificalibus celebrari facere, & in eis habere circulos.* Tum quia loquens generaliter de Regularibus exemptis, non comprehendit Regulares, pro quibus adſunt ſpecialia privilegia Summorum Pontificum, ne in eorum Eccleſiis Epiſcopi poſſint, illis invitis, Miſſas celebrare, aut pontificalia exercere, ut ſuperiùs dictum eſt. Tum quia inter cætera privilegia Caſinenſium, aliis Regularibus communicata, Clemens octavus *Conſtit.* 143. *in Bullar.* ejuſdem Ordinis induliſit, ut Conſtitutiones Apoſtolicæ, dantes facultatem contra exemptos, non comprehenderent Caſinenſes. Tum denique quia intelligendæ ſunt de proceſſionibus, & Litaniis majoribus in feſto S. Marci, & minoribus Rogationum, in quibus Miſſa celebratur, & fiunt preces, ſecùs autem in aliis, quæ ad libitum fiunt, etiam citra miſſæ, & divinorum celebrationem.

Parique declaratione eliditur vis alterius decreti dictæ 13
Sac. Congregationis in Alexandrina S. Petri de Broglio 7. Februarii 1604. apud Sellium, & Barboſam *d. collect.* 292. *num.* 3. & *ſeq.* in quo dicitur, Epiſcopum poſſe in omnibus Eccleſiis ſuæ diœceſis, quantumvis exemptis, cum aſſiſtentia ſuorum Canonicorum Miſſas, & divina Officia celebrare. Primò, quia loquens ſimpliciter de Eccleſiis exemptis non complectitur Regulares, ſpecialiter exemptos. Secundò, quia recipit interpretationem a præcedentibus reſolutionibus ipſius Congregationis in dictis Ferrarienſi, & Tullenſi, literaliter prohibentibus Epiſcopo, ne in Eccleſiis exemptis per alios faciat celebrari. Tertiò, non procedit, quando in contrarium conſuetudo ſuffragatur.

Neque aliter intelligenda eſt *dec.* 238 *part.* 2. *recent.* 15
in qua *num* 3. reſolutum fuit Epiſcopum in quacunque Eccleſia, etiam e empta, ſuæ diœceſis, poſſe pontificaliter celebrare, quia juxta terminos dictæ *Clement.* 2. & Doctores ſuperiùs allegatos, limitat loquitur de Epiſcopo habente facultatem per ſe celebrandi in pontificalibus, non autem per alios ſolemniter.

Verùm his omnibus non attentis, haud dubitamus, 16
affirmativam ſententiam defendere, præeunte nobis in primis Muſconio *de majeſt. mil. Eccleſ. p.* 1. *lib.* 1. *c.* 8. in quo recenſet inſignia Epiſcopalia, quæ ſunt mithra, baculus paſtoralis, annulus, ſandalia, chirothecæ, crux pectoralis, tunicella, dalmatica. Ratio autem eſt, quia hoc modo non exercet pontificalia, ſed iis utitur. In privilegiis autem Regularium prohibetur Epiſcopis exercitium Pontificalium, quatenus continent juriſdictionem; quod ſi quoque prohibeatur illorum uſus, prohibetur quatenus eſt informatus exercitio, vel actu aliquo juriſdictionis, de quo etiam infra. Quippè differt uſus Pontificalium ab exercitio, tradente Gloſſ. *in d. Clement. v. celebrare, de privil.* ibi: *Archiepiſcopi non committant Epiſcopo uſum Pontificalium extra ſuam diœceſim, ſed ſuo jure Epiſcopus celebrans utitur illis*: quod ut dixi, approbat conſuetudo, ſed ſi juriſdictione, vel officio uti vellet, puta ordinandi, degradandi, chriſmandi, vel ſimilia faciendi, tunc ſine licentia Epiſcopi id non poterit. Ex quibus patet, quod uſus Pontificalium eſt diverſus ab exercitio, cùm id dicat uſum Pontificalium informatum aliquo actu juriſdictionis officii, ſeu miniſterii Epiſcopalis.

Et ita intelligitur etiam locus Concilii Tridentini *cap.* 17
5. *de reform. ſeſſ.* 6 ibi: *Nulli Epiſcopo liceat Pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de Ordinarii loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario loci ſubjectas tantùm.* In his autem loquitur non de uſu inſignium Pontificalium ſed de exercitio. Ex quibus aſſerunt Doctores, poſſe Epiſcopum in aliena diœceſi celebrare cum inſignibus pontificalibus, ut Gloſs. *in d. Clem. eo v. celebrare*, Zabarel. *ibi, verſ. Septimò, quærò*, Imol. *num.* 4. & 10. Vital. *num.* 13. Vanshel. circ. Hoſt. *in cap. fin. de auth. & uſuc. pal.* Panorm. *in cap. Ex tuarum, & in d. cap. fin. & in cap. antiqua num.* 10. *de privil.* Mil. *in repert. §. Epiſcopus, verſ. Epiſcopus etiam*, Aretin. *conſ.* 150. *num.* 3. Sylveſt. *v. Archiepiſcopus numer.* 6. & ii, qui ſcripſerunt poſt Concilium, Graff. *par.* 1. *dec. lib.* 3. *cap.*

cap. 2. num. 10. Covar. *lib. 3. var. cap. 20. num. 9.* Henriq. *lib. 3. Sum. cap. 6.* Laym. *lib. 1. theol. mor. tract. 4. cap. 5. num. 5. & in q. can. cap. 17. num. 274.* Bonac. *diſp. 3. de Sacram. q. un. punct. 2. numer. 3.* Alzed. *de præc. Epiſcop. dign. part. 1. c. 13. numer. 88.* Thomas Hurt. *par. 1. reſ. moral. t. 2. c. 6. reſ. 23. num. 239.*

18 Deinde in Eccleſiis Regularium Epiſcopus celebrare poteſt abſque licentia; quia non celebrat tanquam ſimplex Sacerdos, ſed tanquam Epiſcopus. Ergo poterit etiam celebrare cum ornamentis pontificalibus; nam habet facultatem celebrandi uti Epiſcopus. Ornamenta enim connexa ſunt cum perſona, cui inſunt, tanquam ſuo principali, juxta *l. ex diverſo, ff. de rei vindic.* Et ideò conceſſio celebrationis ut pontificalis, ſe extendit etiam ad ornamenta, ut acceſſorium, *l. Aurelius, §. legatum, & l. fin. §. fin. ff. de lib. leg. & l. lecta, ff. ſi cert. pet.* ubi Doctores communiter, & *l. Lucius, ff. qui pot. in pot. in pign. hab.* & optimè notant Anchar. *conſ. 291. num. 1.* & Merlin. *dec. 35. num. 5.* quod præcipuè dicendum eſt de mithra, quæ non eſt ſignum juriſdictionis, ſed tantùm dignitatis, ac ſpectat ad decorem, atque ornatum, ut obſervat Duran. *lib. 2. de ritib. Eccleſ. cap. 9. num. 11.* patetque ex eo, quod Epiſcopi illà utantur coram Summo Pontifice, in cujus præſentia deponuntur ſigna juriſdictionis, unde etiam Cardinales deferunt rochetum coopertum, quod detectum geſtant ſede vacante: quod deſumitur ex *cap. Ut Apoſtolicæ de privil. in 6.* ibi. *Et ex majoritate, ac decore majori ornatuum majoritas apparet dignitatis.* Subſequiturque diſpoſitio de qualitate mitræ, itaut dignioribus decernatur magis ornata, ut appareat diſcrimen dignitatis.

19 Prætereà in planum, ac manifeſtum ſit ex Concilio Viennenſi ſub Clemente V. relato *in d. Clem. 2. de priv.* in quo conceditur Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ut etiam in locis exemptis poſſint benedicere populo, divina Officia privatim, vel publicè audire, & in pontificalibus celebrare, ſeu celebrari facere, ſine tamen pontificalibus, quovis privilegio non obſtante, ita tamen, quod prætextu conceſſionis hujuſmodi in locis ipſis exemptis nullam aliam juriſdictionem exerceant, nec perſonis exemptis, vel privilegiatis moleſtiam inferant, vel gravamen, nullumque exemptionis, vel privilegii eorumdem aliud præjudicium generetur, nec ipſis Archiepiſcopo, vel Epiſcopo jus aliquod, quomodolibet acquiratur. Per quem textum Doctores paſſim hoc idem firmant, nominatim Vital. *ibidem num. 15.* dicens eſſe ſignum majoris præeminentiæ, quod Epiſcopus faciat coram ſe alterum Epiſcopum celebrare, quàm id facere per ſeipſum, cùm iſtud ſit humilitatis, & orationis, illud majoritatis, & prædominationis, ibique pariter Imol. *num. 8.* inquiens, quod etiam per alium poteſt Archiepiſcopus celebrari facere cum pontificalibus, quatenus id injungat ipſimet Epiſcopo diœceſano, cui hoc competit ſuo jure, nec poteſt aliis Epiſcopis hoc demandare, Fulch. *de viſit. lib. 2. cap. 8. nu. 5.* Franch. *dec. 711. num. 10. part. 4.* Cochier. *de jur. Ordin. in exempt. par. 2. quæſt. 45. num. 69.* Gratian. *deciſ. March. 13.* ibique Add. *a num. 7.* & latiùs idem Grat. *diſcept. 467. numer. 32. & 33.* Tambur *de jur. Abbat. tom. 1. diſp. 15. quæſt. 15. num. 2. cum ſeqq.* Novar. *in luc. regul. v. Epiſc. nu. 47.* Lezan. *in ſum. eod. v. num. 22.* Peyrin. *ad Conſt. 26. Leonis X. §. 24. num. 45.* & dixit Rot. *dec. 238. num. 3. part. 2. recent.* quamvis more Scepticorum de veritate hujus concluſionis dubitet Ceſped. *de exempt. Regul. cap. 7. dub. 154. in fin.*

19 Quod igitur primo loco dictum eſt de emptione Regularium ex jure communi *in can. Luminoſo 18. quæſt. 2.* ex D. Gregorio fruſtra deducitur. Tum quia ejuſmodi exemptio revocata remanet per Concilium Viennenſe *in d. Clement. 2. de Privileg.* tum etiam quia illa D. Gregorii epiſtola ſuſpectiſſima eſt falſitatis, non enim reperitur inter illius epiſtolas ex regeſto editas, niſi parva ejus pars, & valdè diverſa. Augentque ſuſpicionem, quæ decernit in ea parte, quæ inter S. Gregorii epiſtolas non eſt, cùm ſit generalis exemptio Monachorum a juriſdictione Epiſcoporum, cujus rei contrarium poſteriores etiam Canones præſupponunt; item & anteriores. Monaſteria enim Monachorum, ipſoſque Monachos fuiſſe ſubjectos Epiſcopo, intra cujus diœceſis confines monaſteria erant conſtructa, fuit de antiquiſſimo jure communi, & quidem a temporibus Apoſtolorum, ut colligitur ex S. Dionyſio Areop. *de Eccleſ. Hier. c. 6.* & habetur expreſſum in Concilio generali Chalcedonenſi *act. 4. c. 5. & act. 15. c. 4.* celebrato ſub Leone I. anno 451. Accedit, quod ſubſcriptiones, quas habet, Epiſcoporum deſumptæ ſunt ex decretis Gregorii II. qui diù poſt vixit. Edita quidem olim fuit inter Concilia *tom. 3.* ſed nullo authore, & tanquam de Monachis nigris loquentem Conciliorum Collectores eam interpretati ſunt, ut Baronius *tom. 8. fol. 143. lit. D.* & Gallonius, Mitto, quæ Cherubinus ad eam ait in Bullario, nempe D. Gregorium confirmaſſe Regulam S. Benedicti in Concilio Romano, & ideò eam Conſtitutionem evulgari; quo enim authore, hæc aſſeveret, non liquet, niſi fortè ex Codice Sublacenſi, de quo Baron. *d. tom. 8. fol. 91. lit. E. & fol. 144. d. lit. D.*

Minus obſtant privilegia Eugenii Quarti pro Caſinenſibus. Tum quia intelliguntur de exercitio Pontificalium, non autem de uſu. Tum etiam quia fuerunt revocata a decreto Sacræ Congregationis ſuper Epiſcopis, & Regularibus, quod cum ad præpoſitæ rei fidem faciendam in primis ſpectet, integrum ſubjiciam, id autem ſic habet: *Decet Epiſcopo pro eo, quo in Eccleſia Dei excellunt dignitatis gradu, in quocunque ſuarum diœceſum loco, quoties eos ſibi pontificalia exercere, aut in pontificalibus, adeſſe, & aſſiſtere contingit, eam, quam par eſt, reverentiam, & honorem decoro cultu, & ornatu exhiberi; Quare non ſine gravi animi dolore auditum eſt, nonnullos Regulares, vano quarumdam immunitatum, & privilegiorum prætextu Epiſcopis in eorum Eccleſiis, pontificalibus intereſſentibus, non modò renuiſſe in eis ſupra locum Epiſcopalis ſolii baldachinum erigere, verum id etiam juſſu ipſorummet Epiſcoporum curantes, prohibere, & arcere auſos fuiſſe. Atque ideò Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, facto verbo cum S. D. N. Clemente Papa Octavo, ac de Sanctitatis ſuæ ſpeciali, & expreſſo mandato hoc præſenti decreto perpetuis futuris temporibus valituro, declarat, ſtatuit, decernit, & mandat, ut de cætero Epiſcopi, ubi tàm ex conſuetudine, & Privilegio, quàm ex Sacrorum Canonum Conſtitutionibus, & Pontificalis Romani præſcripto, aut alio jure pontificalia exercere, aut pontificalibus paramentis cum mithra, vel etiam ſola cappa induti in quibuſvis Regularium tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, & Monachorum etiam Caſinenſium, Clericorum, Presbyterorum, & cujuſvis alterius Ordinis, Religionis, Militiæ, Societatis, aut Congregationis Eccleſiis intereſſe poſſunt ipſi Regulares, quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad ſolium Epiſcopi conſtituendum opportuno, & congruo, baldachinum attollere. Eis autem facere negligentibus, aut nolentibus, liceat eiſdem Epiſcopis illud aſportari, & in quacunque eorumdem Regularium, aut alia quantumvis exempta Eccleſia ſupra Epiſcopale ſolium, ſeu pontificale faldiſtorium erigere facere, atque ſub eo ſedere, & ſtare, quemadmodum in propriis, & Cathedralibus eorum Eccleſiis ſtare, & ſedere ſolent, eo tamen dumtaxat tempore, quo pontificales hujuſmodi functiones exercebunt, vel dum actus ipſe, cui in pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui vero Regularium huic declarationi, ſtatuto, decreto, & mandato, inobedientes, & contumaces fuerint, ſciant ſe ab eiſdem Epiſcopis ad id per cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, & hujus decreti virtute, cogi, & compelli poſſe, aliiſque pœnis tàm ſpiritualibus, quam temporalibus arbitrio Summi Romani Pontificis ſubjacere, & obnoxios fore. Non obſtantibus quibuſcunque, &c. Romæ 10. Junii 1603.* Extatque apud Peyr. *in priv. Minim. to. 1. Conſt. 26. Leonis X. §. 24. num. 45.* ejus meminere Palqual. ad Lauret. *par. 1. n. 381.* & *ſeqq.* ac Delben. *de immun. c. 14. d. 4. n. 6.* 20

Ex quo decreto defenſam deciſionem extendere licet, 21 ut vires ſuas exerat tàm in uſu, quàm in exercitio Pontificalium. Et adverto, quod eadem Sacræ Congregatio ſæpiùs reſcripſit, quod Epiſcopus, ac etiam Canonici, & Clerus poſſunt cantare Miſſam in Eccleſiis Regularium, etiam ipſis invitis, præcipuè ſi fuerit ſolemnitas de pontificalibus, & celebratio ſit occaſione proceſſionis generalis. Tunc enim non ad Regulares, ſed ad Canonicum digniorem ſpectat celebrare, ut declaratum per Sac. Rituum Congregationem in Firmana ſub anno 1603. occaſione Miſſæ Rogationum, teſtantur Novarius, & Lezana *in ſuis Summis v. Proceſſio*, & Barboſ. *in ſumm. Apoſt. dec. v. Epiſcopus quoad Regulares collect. 297. num. 2.* & Gavant. *in man. Epiſcop. v. Proceſſio n. 24. & 25.* Et in hoc caſu, ſicut etiam in aliis, quando Epiſcopus poteſt Pontificalia vel exercere, vel illis uti, poteſt etiam Regulares renuentes cenſuris, aliiſque pœnis punire.

Poſſunt itaque Epiſcopi in Eccleſiis Regularium divina Officia privatim, & publicè audire, & ea quoque in pontificalibus celebrare, ſolemniter populo benedicere per illa verba, *ſit nomen Domini benedictum*, &c. ac baldachino uti, ibique facere coram ſe celebrari, ſed ſine pontificalibus. 22

CON-

CONSULTATIO XLVI.

Utrùm delatio ſtolæ, ac functiones parochiales, quæ in Eccleſia Parochiali fiunt, abſente illius Parocho, ſpectent ad ejus Viceparochum, an verò ad Parochum alterius Parochiæ, qui ibi preſens exiſtit?

1 SPectare ad Viceparochum exiſtimo. Etenim extra dubium eſt, quod Parochus poſſit, immò debeat, ſi caſus poſtulet, aſſumere ſibi Coadjutorem in cura animarum ex diſpoſitione *can. Tempus 16. quæſt. 1.* & Sacri Concilii Trid. *cap. 4. ſeſſ. 21. de reform.* & ibi Sacræ Congregatio, Lotter. *de re benef. lib. 3. quæſt. 27. n. 165.* Piaſec. *in prax. tit. de viſit. Paroch. num. 20.* ſicuti, & in omni caſu abſentiæ debet cum approbatione Epiſcopi relinquere Vicarium, qui Eccleſiæ ipſius inſerviat, Trident. *c. 1. ſeſſ. 23. de reform. c. Extirpandæ §. qui verò de præb.* S. Congregatio Concilii paſſim, Fuſch. *de viſit. lib. 2. c. 4. n. 6.* Azor. *p. 2. lib. 6. c. 5. q. 7.* & regulariter nulli prohibitum eſt, quando non poteſt per ſe, ſervire per ſubſtitutum.

2 Unde ſic deputatus in Viceparochum, & ad functiones curæ, atque Eccleſiæ, ſicut eſt ſubrogatus, & ſubſtitutus dicto Parocho, ita uti ſubrogatus de jure ſuccedit in locum ejus, cui ſubrogatur in commodis æquè ac in incommodis, *l. un. Cod. de colleg. lib. 11. l. 1. Cod. de offic. Vic.* ac utitur eodem jure, & privilegio ex allegatis per Gabr. *tit. de reg. jur. concl. 2. num. 1.* Caputaq. *dec. 227. in fin. par. 3.* Rota *dec. 252. num. 7. p. 5. recet.* & in terminis Gratian. *diſcept. 298. poſt alios numer. 4.*

3 Neque in his terminis materiæ Eccleſiaſticæ, & obſervationis Sacrorum Rituum neceſſe eſt ad effectum gaudendi iiſdem prærogativis, ut in ſubrogato concurrant cæteræ qualitates ſubrogantis, quia in his terminis non attenditur majoritas, vel minoritas perſonæ, ſed functio, exercitium actus, & indumentum ſacrum ad effectum habendi præcedentiam, quæ regulariter debetur ſubrogato in iis, quibus ſubrogantem repræſentat, Felin. *in c. Cum olim num. 1. de offic. deleg.* Gratian. *d. diſcept. 298. num. 4.* Hinc eſt, quod minùs nobiles præferuntur nobilioribus, ac dignioribus ratione actus competentis ex officio, & in illius exercitio, *d. l. 1. C. de offic. Vic.* Felin. *in rubr. de major. & obed. num. 1.* Gratian. *loco alleg. num. 1. & 2.* Seraph. *dec. 964. num. 2.* Add. ad Gregor. XV. *dec. 124. num. 2.* Rota in Taurinenſi delationis baldachini 4. Junii 1646. coram Cardin. Corrado.

4 Adeòut ſimplex Capellanus curatus amovibilis ratione Officii præcedere debeat aliis Sacerdotibus ætate, ac promotione antiquioribus ex declaratione Sacræ Congregationis Rituum in Nucerina 16. Aprilis 1644. Immò is Capellanus, faciens Officium cum ſuperpelliceo, & ſtola præcedat etiam ipſi Rectori Eccleſiæ, cui inſervit ex ſimili declaratione, & non obſtante contraria conſuetudine, ut in Nucerina Paganorum 11. Julii 1637. his verbis: *Sac. Rituum Congregatio cenſuit, Sacerdotem Capellanum, ſeu Portionarium in Parochiali, facientem Officium cum cotta, & ſtola, debere habere primum, & digniorem locum in choro, etiam ſupra proprium Rectorem, non obſtante contraria conſuetudine.* Hoc ipſum cenſuit in Maceraten. 10. Junii 1656. *Capellanus Curatus S. Blaſii Montis Milonis Maceraten. diœceſis declarari poſtulavit, ipſi in funeralibus ratione ſtolæ præcedentiam deberi, etiam ſupra alios quoſcumque Sacerdotes Curatos, prout in ſimilibus alias S. Congregatio declaravit; quodque Em. Patres ejuſdem Congregationis in loco prædicto ſervari juſſerunt.* Et in Interamnen. 22. Novembris 1636. *Sac. Rituum Congregatio, prout alias ſæpè, ita in caſu propoſito reſpondit, Parochum, & Vicecuratum amovibilem Cathedralis in proceſſionibus incedere debere cum capitulo ſupra Priores plebanos, & Curatos perpetuos beneficiatos.*

5 Eademque ratione ipſe Epiſcopus aſſiſtentes cum cappa veſperis ſolemnibus thurificatur poſt celebrantem juxta diſpoſitionem Cœremonialis *lib. 2. cap. 2.* Et Officium faciens in choro, vel functionem ſive proceſſionis, ſive alterius rei, præcedit cæteris omnibus, quantumvis dignioribus. Tantæque eſt conſiderationis indumentum ſacrum, ut eſt ſtola, quod ratione illius, Parochus in funeribus præcedentiam habeat, etiam ſupra Collegiatam intervenientem, ex declaratione ejuſdem Sac. Congregationis in Spoletana 21. Aprilis 1635. & in Lauden. 23. Maji 1639.

6 Prædicta autem eo magis locum habent in Eccleſia propria, etiamſi Parochus alter ſit dignior, Abb. *in c. num. 18. de dol. & contum.* Gonzal. *ad reg. Cancel. gloſs. 6. num. 100. & ſeq.* Gratian. *d. diſcept. 298. num. 90.* & declaravit ſæpiùs eadem S. Congregatio, ut in Auſculana 23. Maji 1641. hunc in modum. *Inſtante Plebano Eccleſiæ Accumoli, Aſculanæ diœceſis declarari, præcedentiam in propria ſua Eccleſiaſtica deberi ſibi ſupra omnes alios presbyteros ad eam concurrentes occaſione functionum Eccleſiaſticarum. S. Rituum Congregatio cenſuit, præcedentiam in caſu propoſito competere Oratori in propria Eccleſia, etiam ſupra quoſcumque alios Sacerdotes antiquiores in ordine.* Et ita ſervari mandavit die 23. Maji 1641. Ac in Verulana *Ad inſtantiam Abbatis parochialis Eccleſiæ S. Petri Terræ Banco Verulanæ diœceſis contra Archipresbyterum S. Angeli ejuſdem loci, S. Rituum Congregatio reſpondit, functiones omnes in Eccleſia propria ſpectare ad Parochum privative quoad omnes alios, & ita in caſu propoſito cantandi Miſſas ſolemnes, Veſperas, aliave munia per ipſum in propria Eccleſia exercendo, non obſtante ordinatione Epiſcopi in contrarium edita, S. Rituum Congregatio reſpondit, ad Plebanum ſpectare omnia munia in ſua Eccleſia propria, & ita ſervari debere, prout omninò ſervari mandavit, quibuſcumque non obſtantibus, die 24. Nov. 1635.*

Neque ipſi Parocho præſenti in aliena parochiali da- 7
ri debet præcedentia ſuper dictum Vicecuratum in proceſſionibus, quæ fiunt extra Eccleſiam; quia hinc reſultat violentia Sacris ritibus, quod ſcilicet functio præſidendi proceſſionibus fiat ab eo, qui miſſam annexam functioni non celebrat, quod non eſt admittendum contra declarationes S. Congregationis, mandantis, ut functiones fiant ab eo, qui miſſam celebrat, ut in Neritonenſi prima Martii 1614. & in Recanatenſi 8. Februarji 1642. & ſpecialiter habere proceſſionem in Aquilana 5. Junii 1634. tenoris ſequentis: *Pro parte Capituli Eccleſiæ S. Mariæ de Paganica Aquilanæ diœceſis petitum fuit declarari, an in exequiis mortuorum celebrans in fine Miſſæ, depoſita caſula, ſumere debeat pluviale, & proſequi omnes alias cæremonias incenſando, & aſpergendo circumcirca tumulum, dictaſque exequias ſolitis orationibus terminare, etiamſi ibidem tunc aſſiſtant alii presbyteri in majori dignitate conſtituti?* Item, *an idem ritus ſervandus ſit in proceſſionibus, & in expoſitione Sanctiſſimi Sacramenti orationis quadraginta horarum, ut is, qui celebrat, vel ordinat veſperas in dictis ſolemnitatibus, geſtare debeat Sanctiſſimum Sacramentum in proceſſione immediatè ad Miſſam, vel veſperas ſequentibus, vel aſſumi debeat dignior de Clericis aſſiſtantibus ad dictas functiones proſequendas finitis veſperis, vel miſſa?* Sac. Rituum Congregatio *prout alias ſæpè, ita in caſu propoſito reſpondit, prædictas omnes functiones ſpectare, ac pertinere ad eum, qui veſperas decantavit, vel Miſſam celebravit.* Et idcircò proceſſiones cenſentur functiones illius Eccleſiæ, a qua incipiunt, cùm mandentur per rubricas Miſſalis, Rituale, & Cœremoniale, uti pars Officii, quibus intereſſe debent Canonici ſub pœna amiſſionis diſtributionum, ac ſi non intereſſent divinis Officiis.

Neque admitti poteſt, quod ſtola in proceſſionibus 8
detur Parocho extra Eccleſiam propriam, poſtquam proceſſio in aliena Eccleſia cœpta eſſet cum principio functionis ab illius Vicecurato, quia id eſſet dimidiare functionem, quod non licet, & cùm perficienda ſit ab eo, qui illam incœpit, ut de proceſſione Sanctiſſimi Sacramenti reſpondit S. Congreg. Rituum in Lucana 21. Aprilis 1635. per hæc verba: *Capitulum Cathedralis Lucanæ expoſuit in delatione Sanctiſſimi Sacramenti, quæ fit per digniorem de Capitulo, abſente, vel impedito Epiſcopo in die ſolemnitatis Corporis Chriſti, tranſiens per limites Parochiæ S. Frigidiani, Priorem ipſius Parochiæ prætendere, ſibi conſignari debere Sanctiſſimum Sacramentum deferendum ab ipſo Priore per limites ſuæ Parochiæ, quod cum ſit contra ſolitum loci, & ritum univerſalis Eccleſiæ, ſupplicavit reſponderi, quid ſervandum? Et Sac. Rituum Congregatio reſpondit, delationem Sanctiſſimi Sacramenti caſu propoſito ſpectare ad dignitatem Cathedralis per totam viam, etiamſi contingat proceſſionem tranſire per limites alterius Parochiæ. Et ita omninò ſervari mandavit.*

Quod autem pro inconvenienti notetur, ut ſimplex Sa- 9
cerdos, qualis eſt hujuſmodi Vicecuratus, in proceſſionibus præferatur Parocho prædicto, prærogativam Parochi ſuis radiis, & non alienis fulgente, nullatenus eſt habendum in conſideratione. Siquidem eſto, quod talis Capellanus Vicecuratus in cæteris ſit minùs dignus, attamen in his terminis, & in caſu proceſſionum, in quibus ut celebrans facit functionem cum habitu ſacro, ideſt ſtola, quæ deſervit loco pluvialis *ex rubr. Miſſal. de qualit. param. cap. 19.* ibique Gavant. *p. 1. tit. 19. ſub n. 4.* Ritual. *tit. de exeq. §. Exequiarum ordo.* Gratian. *d. cap. 298. n. 54. & 57.* quique in Eccleſia, in qua ſuum Parochum ſubſtituentem repræſentat, Miſſam annexam cantavit, & cujus Eccleſiæ eſt functio, præferri debet, ex ſupra firmatis. Et præcipuè quia ſtola eum Sacerdotem conſtituit cum

para-

paramento Eccleſiaſtico, quod ei conſert præcedentiam ſupra omnes alios, etiam ipſo dignores, ut latè firmant Gratian. *d. cap.* 298. *num.* 54. 66. 67. & 84. adeòut potiùs inconveniens eſſet, & contra dictas regulas dare ſtolam præfato Parocho, & conſequenter præcedentiam in functione Eccleſiæ non ſuæ ſine miſſæ annexæ celebratione, & contra voluntatem proprii Parochi, ad quem, ſi adeſſet, functio tota ſpectaret, illumque cogere ad ſubrogandum loco ſui alienum Parochum, quem ſubrogare non tenetur. Unde, quatenus etiam eſt ſimplex Parochus, præcedentiam in proceſſionibus habere non debet in Eccleſia aliena; quia proceſſiones generales Litaniarum, & Sanctiſſimi Corporis Chriſti numerantur inter functiones parochiales, ex quo jubentur fieri extra civitates in parochiis locorum per rubricas Miſſalis ſuis locis ad textum in *Clement.* 1. §. *non itaque de reliq. & ven. Sanct.* Rota *deciſ.* 536. *num.* 1. & 2. *par.* 2. *recent.* Et præcipuè pertinet ad majorem Eccleſiam loci, tanquam de illius juribus juxta declarationes Sac. Rituum præſertim in Florentina 27. Junii 1620. quæ eſt hujuſmodi. *In cauſa vertente inter Præpoſitum parochialis Eccleſiæ S. Thomæ Certaldi Florentinæ diœceſis ex una, & Fratres Auguſtinianos parochialis Eccleſiæ Sanctorum Michaelis, & Jacobi ejuſdem Caſtri ex altera partibus, de & ſuper præcedentia, & celebratione proceſſionis in die Feſtivitatis Sanctiſſimi Corporis Chriſti, & aliorum, Illuſtriſſimo D. Cardinali Urſino referente, decrevit dictam Eccleſiam D. Thomæ Præpoſituram nuncupatam, eſſe principalem, & ſuperiorem in dicto Caſtro, & ad dictum Præpoſitum, ſive ejus Vicepræpoſitum ſpectare, & pertinere ejus præcedendi in omnibus, & quibuſcunque actibus, & propterea fratres dictæ Eccleſiæ SS. Michaelis, & Jacobi debuiſſe, & debere in omnibus recognoſcere in majorem, & ſuperiorem dictum Præpoſitum, ſive ejus Vicepræpoſitum, ejuſque futuris temporibus debere realiter, & cum effectu exhibere, & præſtare omnia, & ſingula obſequia, recognitiones, acceſſiones, & præeminentias quaſcumque. Inſuper ad dictum Præpoſitum, ſive ejus Vicepræpoſitum ſpectare, & pertinere ejus celebrandi proceſſionem in prima die feſtivitatis Sanctiſſimi Corporis Chriſti, & ob id dictum Præpoſitum manutenendum eſſe in poſſeſſione celebrandi eam. Et ita ſervari mandavit.* Idem cenſuit in Syracuſana ſub die 6. Septembris 1636. & in Camerienſi 23. Aprilis 1633. Et cenſentur non ſolùm functiones illius Eccleſiæ, a qua incipiunt, & in quam terminare debent juxta diſpoſitionem Ritualis, *tit. de proceſſ. litan. major.* Gavan. *in man. Epiſc. v. Proceſſiones num.* 16. & juxta declarationes Sac. Congregationis Rituum, ſpeciatim in Valicen. 15. Januarii 1633. quo reſpectu audiuntur quotidiè contentiones inter Eccleſias, prætendentes hujuſmodi proceſſiones ad ſe, non ad aliam ſpectare; ſed præcisè ſunt pars integralis officii ejuſdem diei, in quo indicuntur. Undè ex obligatione Litaniæ dicendæ ſunt ab omnibus obligatis ad divinum Officium, etiam extra Chorum ex præcepto rubricarum Breviarii *cap.* 37. & poſt Litanias, & preces adjunctas pſalmis pœnitentialibus, & admonet Barthol. Corſet. *in prax. Cæremon. pro parochial. p.* 2. *rubr. miſſ. cap.* 9. *num.* 6. Et ex hoc per conſequens cenſendæ ſunt functiones ejuſdem Eccleſiæ. Idque etiamſi dictus alienus Parochus ſolo nomine Dignitatis Archipresbyter nuncupetur. Cùm enim careat Collegio, & juriſdictione, non eſt verè, & propriè dignitas, atque adeò nullam prærogativam meretur, *cap. Super ſpecula, ne Cler. vel Monach. cap. un. eod. tit. in* 6. ibique Doctores, & tradunt Feder. de Sen. *conſ.* 86. *n.* 2. Hoſtien. *in cap. de multa num.* 11. *de præb.* Anchar. *in Clem. Si dignit. num.* 1. *eod. tit.* Rota in Hiſpalen. præeminentiarum 3. Decembris 1610. coram Pegna.

10 Nihil denique relevat in propoſito, quod functiones in Eccleſia, quæ non poſſunt fieri per unam dignitatem, fieri debeant per aliam proximè accedentem, & non per ſubſtitutum; quia id procedit, ubi dignitates ſunt ejuſdem Eccleſiæ, ut in Cathedrali, in quibus terminis loquitur Cæremoniale *l.* 1. *c.* 26. *de ſuppl. vicib.* In hoc autem caſu una Eccleſia nil commune habet cum alia.

11 Quod ſi prædictus alienus Parochus prætendat, ſe eſſe in poſſeſſione peragendi hujuſmodi functiones, atque adeò petat ſervari ſolitum, & conſuetudinem, ſecundùm quam ſimiles controverſiæ præeminentiarum decidi ſolent, *cap. Cum olim, de conſuet.* Seraph. *dec.* 716. *in fin.* Id debet ab eo doceri per atteſtationes concludentes tempus neceſſarium ad præſcriptionem conſuetudinis, quæ in his terminis, in quibus jus reſiſtit ex jam deductis, requiritur quadragenaria, *cap. ult. in fin.* ubi Gloſs. & Doctores *de conſuet.* Unde ſi habenda ſit ratio poſſeſſionis, ea priùs facienda eſt per legitimas probationes, interim verò ſervanda eſt diſpoſitio juris, quæ proculdubio eſt pro dicto Vicecurato.

CONSULTATIO XLVII.

An Epiſcopus in proceſſionibus poſſit poſt ſe deferre ſellam geſtatoriam?

AFfirmativè, quia eſt de ritibus, & illius uſum arbitrarium Epiſcopo in quocunque loco magis apto, & per Concilia, Canonicaſque Sanctiones deſignato ad miniſtrandum, præſertim quando eſt eadem, qua utitur in Eccleſia, & quam Cæremoniale, Concilium, & Canones dicunt, eſſe de dignitate, & de pontificali, *cap. Epiſcopus in Eccleſia*, 95. d. ex Concilio Carthag. 4. & uſus illius in ſtationibus reputatur, ac ſi eſſet in Eccleſia ipſa, quia proceſſio ab exitu uſque ad reditum unicus dicitur actus, non minùs ac ſi in ipſa Eccleſia perficeretur, ideòque omnia loca, per quæ proceſſio tranſit, tanquam Eccleſia conſiderantur. Hinc reſpondit Rota inter contendentes de præcedentia, locum ſemper eumdem ab unoquoque tenendum in itinere, & ſtationibus, quem in ipſa Eccleſia habet, ut *in dec.* Cæſarauguſtana præeminentiarum. 1

Sequitur ergo, quod uſus ejuſdem Sellæ, quoad locum debet eſſe idem, qui eſt in Eccleſia, in loco ſcilicet magis apto ad miniſtrandum, cùm Epiſcopus Sedens aſpicere poſſit recta linea mediam altaris partem juxta librum Cæremonialem 1. *c.* 13. Unde Concilium Trid. *c.* 6. *ſeſſ.* 25. *de refor.* relinquit arbitrio Epiſcoporum locum in proceſſionibus, & ſane medius debetur Epiſcopo miniſtranti, exemplo Salvatoris. 2

Atque ita declaravit S. Rituum Congregatio in Granatenſi tenoris ſequentis: *Expoſuit Archiepiſcopus Granaten. a Regio Magiſtratu ei noviſſimè controverti cœptam delationem Sellæ in proceſſionibus Corporis Chriſti, quæ hactenus ſine ulla contradictione media inter ipſum Archiepiſcopum, & Magiſtratum ab immemorabili tempore in hujuſmodi, aliiſque ſolemnibus proceſſionibus deferri conſuevit. Et S. Congregatio juſſit ſervari decretum emanatum anno* 1608. *die* 10. *Maji etiam in proceſſione Sanctiſſimi Corporis Chriſti die* 15. *Septembris* 1657. 3

CONSULTATIO XLVIII.

An ſeculares manutenendi ſint in jure ſedendi in ſuis ſedilibus, ſive ſedibus poſitis in Eccleſiis? Ubi alia.

AFfirmativè. Nam, licèt laici ſint incapaces ſpiritualium, nullumque habeant jus poſſidendi ſedilia in Eccleſia, immò Ordinarius poſſit illa de facto removere, ut ex cumulatis per Giovagnon. *lib.* 2. *conſ.* 8. *num.* 1. & *ſeqq.* Id tamen procedit ſolùm in principio appoſitionis ipſorum, non autem, quando in Eccleſia permanſerunt ſpatio alicujus temporis, Epiſcopo tolerante; tunc enim Epiſcopus citra injuriam illa nequit amovere, ut ex cumulatis per Gratian. *diſcept.* 210. *num.* 32. ſed illorum Domimi manutendi ſunt, Giovagn. *ibid. num.* 11. & *ſeq.* Ex ſpatio quippè temporis præſumitur concuriſſe tacita licentia Epiſcopi, dum diu ipſe toleravit, Rota *dec.* 222. *p.* 1. *div.* ſufficitque titulus decennalis ad præſcribendum contra Epiſcopum præſentem, ſcientem, ac tolerantem. 1

Hinc quamvis S. Congregatio ſuper Epiſcopis cenſuerit, quod ſedes eſſe non debeant in Eccleſia extra tempus concionum, ut in Januenſi 17. Aprilis 1583. maximè ſi ſint occaſio ſcandali, ut in Acheruntina 24. Septembris 1585. niſi fuerint lapideæ, vel etiam ligneæ parietibus adhærentes, ut in Sarzanenſi 21. Novembris 1600. & 28. Februarii 1601. Attamen in illis removendis, vel alterandis declaravit, quod non debeant permitti novitates, ut in d. Acheruntina 4. Junii 1602. in Ferentina 8. Decembris 1645. Præſertim in Sede Epiſcopali, vel Principum laicorum, ut in Januenſi 27. Januarii 1597. Et quod poſſint a dominis ornari, ut in Andrienſi 25. Octobris 1602. & eis etiam inſcriptio, vel aliud ſignum apponi, 14. Januarii 1603. quandoque Superiores Regularium non poſſint illas removere a loco ſolito, niſi cum circumſpectione, maximè ſi ſpectent ad Magiſtratum, ut in Aſſiſienſi 22. Martii 1603. Illæque removendæ, quæ adeò altari vicinæ ſunt, ut celebrantem impediant, ut in nullius Caſtridurantis 10. Novembris 1623. 2

Inſtante tamen Epiſcopo Maceratenſi, S. Rituum Congregatio declaravit, Gubernatori Maceratenſi, Præſidi Provinciæ, non habenti facultatem Legati de Latere, non competere Sedem ſub baldachino, ſed ſine baldachino, & ſine ſolio ſupra ſcamnum Magiſtratus, ac proindè Epiſcopum, eo præſente, in nullo loco diœceſis debere a benedictionibus populi abſtinere. 3

Nul-

4 Nullam præterea deberi præcedentiam Gubernatori, ac Præſidi prædicto ſupra Epiſcopum, etiam extra diœceſim degentem.

5 Epiſcopum non debere obviam ire Gubernatori prædicto, advenienti ad Cathedralem, neque ab illa diſcedentem aſſociare.

6 Gubernatorem ad Præſidem prædictum teneri accedere ad Epiſcopum, ut ab eo accipiat candelam, & palmam benedictam, etiam cum oſculo manus ejuſdem Epiſcopi.

7 Canonicos teneri præſtare Gubernatori Civitatis, ac Præſidi Provinciæ conſueta obſequia, & quatenus de conſuetudine non liqueat, ſatis videri, ut per duos Canonicos excipiatur, & ad portam Eccleſiæ aſſocietur.

8 Magiſtratum teneri præſtare Epiſcopo, & Cathedrali Eccleſiæ conſueta obſequia tum præſente, tum abſente Gubernatore, & quatenus renuat præſtare, compelli poſſe.

9 Ad ſupplendum Magiſtratu abſente in lotione manuum Epiſcopo, poſſe ſubrogari alios nobiles viros, quibus tamen locus in ſcamno Magiſtratus minimè aſſignetur. Et ita ſervari mandavit die prima Aprilis 1662.

CONSULTATIO XLIX.

An Regulares, qui ex immemorabili ſunt obligati ad officiandum in Eccleſiis Clerici ſecularis, præcedere debeant ipſi Clero? Ubi de actibus facultativis non inutilia.

1 MInimè; quia de jure Clerus ſecularis præfertur Regulari, tàm in propriis, quàm in eorumdem Regularium Eccleſiis, *c. Legi*, *c. Alia* 16. *q.* 1. tradit Jo: Andr. *in c. Delictum de regul. jur. in* 6. Gloſ. *in c. Qualiter de accuſ.* Quia dignior eſt quoad authoritatem Cœtus Clericorum ſecularium, quàm merè monachorum, Valenz. *conſ.* 84. *n.* 12. *t.* 1. ac cenſuit ſæpius S. Rituum Congregatio, & nos alibi fusè.

2 Idque, non obſtante prætenſa conſuetudine præcedendi. Nam præterquamquod talis poſſeſſio, ſeu conſuetudo probari debet cum ſuis requiſitis, de quibus Rota *dec.* 159. *n.* 54. coram Em. Ottobono, & actibus quidem inſimul conceſſis, & denegatis arbitrio Cleri ſecularis nullatenus induci poteſt jus aliquod ad effectum manutentionis, vel conſuetudinis, cùm ſint interrupti ac difformes ratione familiaritatis, & amicitiæ, Mantic. *dec.* 244. *n.* 10. & *dec.* 267. *n.* 2. Poſth. *de manut. obſer.* 54. *n.* 5. *cum ſeqq.* & poſt eum Rota *dec.* 46. *n.* 30. & *dec.* 229. *n.* 9. & 11.

3 Quæ enim dependent ex mera voluntate non poſſunt præſcribi, etiam per longiſſimum tempus, ut notant Gloſs. *in l.* 1. *v. Communi dividundo*, *C. de an. except.* Bart. *ibid.* Bald. *in l. Cum notiſſimo*, *C. de præſcript. trig. an.* aliique, & ideò nec acquiri aliquod jus ad ipſa exigenda, quamvis tempore valdè diuturno continuentur. Nam explicant ſolùm quid ſit in poteſtate operantis, qui ea ad libitum exercens, ponit tantùm in eſſe, quod placet, ita tamen, ut poſſit, non ponere, & ideò actus hujuſmodi non habent vim pariendi jus aliquod in favorem alterius, nec inducunt veram conſuetudinem, quia hæc, ut obliget debet eſſe legitimè præſcripta, *cap. fin. de conſuet.*

4 Hinc communiter docent, quod quæ ſunt meræ facultatis non poſſunt præſcribi juxta textum *in l. Viam publicam*, *ff. de via publ.* ubi Doctores, & *cap. poſſeſſiones* 16. *q.* 1. ac Canoniſtæ *in cap. ſignificante*, *de appell.* Et quod ex gratia, & liberalitate per modum facultatis eſt alicui conceſſum, etiamſi eſſet elapſum tempus immemorabile, poteſt negari, Gregor. *dec.* 162. *n.* 26. Surd. *conſ.* 127. *num.* 82. *cum ſeq.* Rip. *in cap. Cùm Eccleſia Sutrina*, ubi cæteri, *de cauſ. poſſeſ.* Ex quibus actibus nunquam inducitur præjudicium, nec acquiritur jus in poſſeſſorio, neque in petitorio, Seraph. *dec.* 1089. *n.* 1. Gratian. *diſc.* 113. *n.* 61.

5 Et quidem cùm ea facultativa ſint, quæ pendent a noſtra libera voluntate, *l. ſi conſtante*, *§. ſi maritus*, *ff. ſol. matr.* & *l. In re mandata*, *Cod. mandati*, Archid. *in cap. Cum aliquibus*, *de reſcript. in* 6. Menoch. *conſ.* 143. *n.* 2. Et proindè cùm iſta libertas conceſſa ſit a jure, itaut nulla nobis detur actio, aut exceptio contra aliquem, nec alteri contra nos, ſequitur, quod non pariant aliquod jus deducibile in judicium, Menoch. *conſ.* 201. *n.* 6. & *conſ.* 748. *n.* 29. etiamſi per longiſſimum tempus exerceantur; quia non habent cauſam præcedentem, ex qua oriatur obligatio, & tempus non eſt modus inducendi obligationem, *l. obligationum*, *§. placet ff. de act.* & *oblig.* Et ideò nullo unquam tempore præſcribi poſſunt, *l. Et habet*, *§. hoſpites*, *ff. de precario*, & *l. ſi mulieri*, *ff. de quib. mod. uſufr. amit.* Præſertim quando nullus præcedit titulus, ex quo colorari poſſit hæc præcedentia, & ſic neceſſariò dimanat ex actu facultativo ad tradita per Add. ad *dec.* 162. coram Gregorio XV.

Et quamvis aliqui limitent hanc doctrinam, ut non 6
obtineat, quando aliquid factum eſt tanto tempore, cujus initii non extet memoria, ut Jo: Andr. *in cap. Pervenit*, *de cenſib.* Felin. *in cap. Cum M. Ferrarienſis*, *de conſtitut.* Angel. *in l. ſi certis annis*, *C. de pact.* Bartol. *in l. Cum de in rem verſo*, *ff. de uſur.* Bald. *de præſcript. quæſt.* 1. *num.* 5. debet tamen hæc limitatio ita accipi, quando poteſt præſumi aliquis titulus, in quo fundari potuerit præſcriptio, ſecùs autem, quando ex natura ſua actus eſt talis, ut declaret, proceſſiſſe ex mera facultate. Si enim tempus non habet vim ex ſe ad inducendum obligationem, etiamſi ſit adeò longum, ut non extet memoria initii, non habebit vim inducendi, & proinde ſemper relinquet actum in eſſe facultativo; quod habetur ex doctrina Bald. *in l. licet n.* 5. *C. de jur. delib.* Angel. *conſ.* 55. *n.* 3. Aretin. *a. Actionum n.* 54. *Inſtit. de act.* Corn. *conſ.* 305. *lib.* 3. Menoch. *conſ.* 201. *n.* 62. ubi alii, Cæpol. *de ſervit. urban. præd. rubr. de ſervit. aquæduc. col.* 23.

Accedente juris reſiſtentia, ne Regulares præcedant 7
Clericis ſecularibus in propriis eorum Eccleſiis, quo caſu docto de titulo, nullum poteſt acquiri jus ex dictis actibus, Mareſcot. *var. l.* 1. *c.* 11. *n.* 6. Seraph. *dec.* 802. *num.* 2. Rota *dec.* 205. *num.* 23. apud Poſth. *de manut.*

CONSULTATIO L.

An quando Græci accedunt ad confitenda peccata apud Miſſionarium, teneatur Miſſionarius ab eis exigere confeſſionem generalem, quia, ſi non habent veram formam abſolutionis, pœnitentium confeſſiones ſunt invalidæ, ideòque reiterandæ?

1 Forma autem abſolutionis Græcorum hæc eſt. *D. N. Jeſus Chriſtus, & Deus, qui hoc mandatum ligandi, atque ſolvendi peccata hominum dominis, & ſacris ſuis diſcipulis, & Apoſtolis tradidit, ipſe de excelſo prætereat omnia peccata, & omnes iniquitates tuas. Ego verò indignus ejus ſervus ab ipſis idem faciendi occaſiones, & cauſas nactus abſolvo te ab omni excommunicatione in quantum poſſum, & valeo, & tu indiges. Inſuper ego abſolvo te ab omnibus peccatis tuis quæcunque coram Deo, & mea indignitate confeſſus es in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.*

2 *Utrùm Miſſionarii, teneantur interrogare Græcos ad pœnitentiæ Sacramentum accedentes de eorum fide, v. g. de Summo Pontifice, de proceſſione Spiritus Sancti, de Glorificatione Sanctorum, de conſecratione in azymo, & purgatorio, in quibus vulgò errant Græci.* Interrogandi videntur, ne in dictis erroribus remaneant. Si autem interrogantur, periculum eſſet, ne averſionem in Eccleſiam Romanam concipiant, confeſſionemque apud illius Sacerdotem effugiant, exiſtimantes, illos de ipſorum fide dubitare, ritumque aliquo modo reprobare. Prætereà quod accedendo, implicitè videntur recognoſcere Summum Pontificem, & ejus fidei veritatem.

3 *Utrùm Miſſionarii in caſu neceſſitatis, aut mortis periculo, ubi non eſt copia Confeſſoris latini, licitè valeant apud Græcos ſchiſmaticos confiteri? Et utrum Græcus, Eccleſiæ Romanæ reconciliatus, poſſit apud eoſdem Græcos confiteri ad evitandam gravem perſequutionem, aut damnum a ſchiſmaticis ſuſcitandum?*

4 *Utrùm Græcus, ad ritum latinum converſus, poſſit iterùm ad ritum Græcum redire?*

5 *Utrum Sacerdos Miſſionarius in quadrageſima vacans muneri miſſionis, & inter Maronitas degens eo tempore ad miſſionem maximè congruo, poſſit celebrare Miſſam juxta eorum conſuetudinem tertia hora poſt meridiem. Quia ſi antea celebraretur, vel pauciſſimi, aut potiùs nulli aderunt confeſſuri, & verbum Dei audituri, vel certè ſubito, dicta Miſſa, jejunium ſolvent contra eorum ritum, illos obligantem ad jejunium protrahendum uſque ad horam tertiam poſtmeridianam. Quod ſi non liceat an talis diſpenſatio concedenda ſit?*

AD 1. Non teneri exigere Confeſſionem generalem, 1
quia forma hujuſmodi abſolutionis permiſſa eſt in generali Concilio Florentino, & tolerantur Græci, ſi abſolvunt pœnitentes forma conſueta ab Eccleſia Orientali ut ſæpè declaravit S. Congregatio S. Officii, præſertim 19. Decembris 1613. Eòque magis, quia præſens forma non ſolùm continet verba per modum precationis, ſed etiam per modum judicii.

Ad 2. Negativè, niſi probabiliter crederent, pœniten- 2
tes ex malitia, vel negligentia aliquid neceſſarium ad integritatem Confeſſionis omittere; in hoc enim caſu tenentur eos interrogare circa id, quod prætermittere exiſtimatur, quia eo modo abſolventes applicarent formam

abſo-

abſolutionis inſufficienti materiæ, nimirùm confeſſioni non integræ formaliter, quod eſt ſacrilegium.

3 Ad 3. Pro parte affirmativa facit Extravagans *Ad evitanda Martini V.* quod ſine ullo diſcrimine excommunicatos non denunciatos docet non eſſe vitandos, ac ſi excommunicati non eſſent. Et in caſu, quo pœnitens ſit conſtitutus in neceſſitate, admittit Cajetan. *in 3. p. qu.* 104. *num.* 6. & Suar. *ibid.*

4 Pro contraria verò parte facit, quod licèt iſti ſchiſmatici, in quantum non excommunicati nominatim, non ſint vitandi, in quantum tamen ſchiſmatici ſunt ſeparati a communicatione a jure Canonico, & privati juriſdictione, ut conſtat ex *cap.* 1. *&* 2. *de ſchiſm.* Secundò, quia apertè Clemens Papa VIII. in ſua Bulla de communicatione Latinorum cum Græcis ſub anno 1595. die 31. Auguſti hanc docet ſententiam: *Ordinati*: inquit, *ab Epiſcopis ſchiſmaticis, aliàs ritè ordinatis, ſervata debita forma recipiunt quidem ordinem, ſed non exequutionem, & inſuper prohibentur in prædictis Ordinibus miniſtrare ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ.* Et confirmatur, quia in eadem Bulla de Sacramento pœnitentiæ dicitur in caſu neceſſitatis presbyteros græco-Catholicos poſſe latinos abſolvere. Ubi per particulam illam, *Catholici*, ſchiſmatici videntur excludi, etiam in caſu neceſſitatis; quia eo ipſo quod ſchiſmatici ſunt, carent juriſdictione. Et hanc partem tuetur Bellam. *lib.* 2. *de Rom. Pontif. c.* 30.

5 Quare cenſeo reſpondendum, in utroque caſu non licere. Quatenus verò ſequi velimus opinionem Cajetani, Suarez, & aliorum, requiruntur ſequentes conditiones. Prima, ne ulla inde oriatur Catholicorum offenſio. Secunda, ut in Sacramento adminiſtrando, & recipiendo legitima Eccleſiæ forma ſervetur, & miniſter verè ſit Sacerdos. Tertia, ne ulla ſit communicatio ritus, cœremoniæ, & ſchiſmaticæ pravitatis. Quarta, ne ullum immineat pœnitenti periculum erroris in fide.

6 Ad 4. Negativè, & ſi quis Græcus id fecerit, gravi pœna puniri debet, ut declaravit S. Congregatio S. Officii ſub anno 1642. fol. 132.

7 Ad 5. Hoc idem dubium fuit propoſitum a Capuccinis ſeptem vel octo ab hinc annis, & credo fuiſſe reſponſum affirmativè, vel ad majorem cautelam fuit conceſſa facultas celebrandi miſſam in illis Regionibus diebus tantùm jejuniorum quadrageſimæ uſq; ad horam nonam, hoc eſt tertiam poſt meridiem. Quæ facultas fundatur in ritu antiquo, in authoritate Doctorum, in congruentia Chriſti, qui hora nona in Cruce expiravit, & in devota obſervatione quarumdam nationum orientalium, ut alibi dicemus.

CONSULTATIO LI.

CElebrato matrimonio inter duos Magnates hæreticos etiam juxta decretum S. Concilii Trdentini, quamvis in illa diœceſi non publicatum, poſtquam vixerint ſimul pluribus annis, & filios ſuſceperint, vir catholicam religionem amplexus eſt; quare uxor id ægre ferens, & ortis inter ipſos conjuges variis diſſenſionibus, credens Epiſcopus illas ſedari, dictos conjuges ſeparavit, fuitque inter eos conventum, quod uxor poſſet vivere ſeorſim a viro, donec ipſa ſignificaret ei ſuum animum mutatum, & proclivum ad illum amandum.

1 *Quæritur primò, an iſta concordia, ſive pactio ſit valida?*

2 *Secundò, an dicta uxor ſit compellenda, licèt hæretica Calviniſta ad cohabitandum cum ſuo Viro Catholico, & ad præſtandum ei debita obſequia matrimonii, cùm ipſe vir ſit præpotens Dominus, educet ſuam familiam catholicè, & moraliter nullum imminet periculum ſubverſionis ab uxore pertinaciſſima hæretica, & domina multarum ditionum?*

3 *Tertiò, quibus mediis juridicis, ſive prudentialibus poſſit, ac debeat ad id compelli?*

1 AD 1. concordiam, ſive pactionem hujuſmodi eſſe irritam. Primò, quia ſtipulatio in arbitrium promittentis collocata non valet, *ut in l. ſtipulatio* 17. *de verb. oblig.* Quia eſt contra naturam contractus, qui eſt ultro, citroque obligatio. Qui autem ex ſtipulationis contractu, dicit, dabo ſi voluero, ſi arbitratus fuero, ſi putavero, id rectè agitur, ne neceſſitate dandi adſtringatur. Huic ſimilis diſpoſitio eſt *in l. in vendentis C. de contr. empt.* ubi dicitur, in vendentis, vel ementis voluntatem collacta venditione, venditionem eſſe nullam, quia non adſtringit neceſſitate contrahentes. Hinc etiam Pomponius *in l. ſub hac de oblig. & act.* ait: *Pro non dicto eſt enim quod dare, niſi velis, cogi non poſſis.* Et quamvis ea ſit poſſibilis conditio, quia tempore ſequenti velle poterit uxor ſic promittens, adhuc tamen nulla eſt ſtipulatio, quia a principio non ſubſiſtit, & quod ab initio nullum eſt, tractu temporis non convaleſcit.

Secundò, quia eſt pactio contraria naturæ matrimonii. Quia pactio iſta in hoc caſu habet pro objecto id, quod eſt initio duarum obligationum omninò inter ſe pugnantium. Nam eo ipſo quod voluit matrimonium, voluit obligari ad ſervandam fidem, prolem, & Sacramentum. Ac eo ipſo quod vult ſub hac pactione divertere, vult teneri ad omninò oppoſita. Implicat autem has duas obligationes ſimul naſci. Nam qui vult ſe obligare ad unum, eo ipſo vult non obligari ad aliud, quod oppoſitum eſt, cùm ad oppoſita ſimul velle ſe obligare non poſſit. Cùm ergo exprimat pactionem, ad quam revera vult obligationem conſurgere, quæ oppoſita eſt obligationi legitimæ matrimonii, planum eſt, eo ipſo nolle obligationem, quæ naſcitur ex matrimonio, quæ eſt oppoſita illi obligationi, quam vult induci ex hac expreſſa pactione. Et in hoc ſenſu habet locum *cap. fin. de cond. appoſit.* Quam rem explicat Sanch. *de matr. lib.* 5. *diſp.* 9. Pontius *eod. tr. lib.* 3. *c.* 9. *n.* 8. & alii. 2

Ad 2. Affirmativè. Quia ſeparatio inducta eſt in pœnam hæreſis, & in favorem Catholici, & ideò eſt voluntaria Catholico, ſi ille velit divertere. Cumque in hoc caſu nullum ſubſit periculum perverſioni ipſius viri, neque prolis jam ſuſceptæ, ac ſuſcipiendæ, non poteſt dirimi hujuſmodi matrimonium *ex cap. Quanto de divor.* Præſertim exiſtente conſuetudine, quæ fit, ut apud Gallos, & Germanos catholici matrimonia cum hæreticis contrahant, & cum eiſdem cohabitent. Quare poſſe catholicum cogere uxorem hæreticam, ut ſecum cohabitet, probat Sanchez pluribus ac ſolidis rationibus a paritate conjugis innocentis reſpectu adulteræ *lib.* 10. *diſp.* 13. *num.* 26. *&* *diſp.* 10. *num.* 3. E quatenus opus ſit poterit cum ipſo diſpenſari, ut cum hujuſmodi hæretica cohabitet ad evitandam infamiam facti ob bonum publicum Religionis Catholicæ, ac eorum ſubditorum. 3

Ad 3. Servata juris cenſura, poterit compelli ad hujuſmodi obſequia cenſuris Eccleſiaſticis. Nam hæretici ſubſunt jurisdictioni Eccleſiæ licèt non ſint in Eccleſia, ut per Ricciul. *de ſtat. perſon. lib.* 5. *cap.* 12. Perſeverante verò contumacia, poterit ad id compelli, etiam privatione feudorum, & exemptione plebis chriſtianæ ab obedientia, & ſubjectione ipſius uxoris hæreticæ, ut per Delben. *de offic. S. Inquiſ. p.* 1. *dub.* 154. *corol.* 4. ex authoritate S. Scripturæ Sanctorum Patrum, ac Doctorum. 4

Prudenter tamen agendo, debet hæc hæretica induci exhortationibus, ac perſuaſionibus ſui Epiſcopi, ac etiam Nuncii Apoſtolici, ſi forſan adſit in illis partibus, aliorumque piorum Principum ad cohabitandum cum ſuo viro, inſtruendo illam, matrimonium inter catholicum, & hæreticam eſſe indiſſolubile jure divino, prohiberi conjuges, legitimo matrimonio conjugatos, ſeparari, præſertim in odium fidei catholicæ, ſubeſſe periculum incontinentiæ viri, & forſan ipſius mulieris, teneri ad debitum conjugale, & ſimilia. Quæ ſi non proderint, & filii ex matrimonio geniti catholicèque educati extiterint, qui ſuccedere debent feudis maternis, omneque periculum excluditur, ne perveniant ad hæreticos, conſulendus eſt vir catholicus, ut ad evitanda majora mala, vivat ſeparatus a ſua uxore hæretica ſine tamen periculo incontinentiæ. 5

CONSULTATIO LII.

An excommunicatus in S. Tribunali S. Officii vigore Conſtitutionis B. Pii V. Si de protegendis, & inſordeſcens in dicta excommunicatione per annum, poſſit audiri per procuratorem excuſantem ejus contumaciam, & inſordeſcentiam, ex quo ſit a S. Pœnitentiaria abſolutus in foro conſcientiæ?

Et an admiſſo, & verificato dicto Brevi cum abſolutione ſubſequuta ejus vigore, ſuffragetur prædicto contumaci, ne contra eum procedatur ad ulteriora, tanquam contra inſordeſcentem?

AD 1. Negativè reſpondent Doctores, quos ſequitur Carena *de offic. S. Inquiſ. p.* 3. *tit.* 11. *a.* 13. *num.* 50. Idque ne pro defenſione quidem innocentiæ, niſi reus ſe in carcerem conſtituat ex Farinacio *q.* 185. *n.* 99. Nam Inquiſitores exquirere debent veritatem ex ore rei, & aliter judicia redderentur irrita. Solùmque id admittitur ad allegandum cauſam abſentiæ; nempe infirmitas, vel alias exceptiones dilatorias opponi ſolitas, ante tamen litis conteſtationem ex Claro, Farinacio, Souſa, Palao, Carena *loc. cit.* & Bordono *de S. Trib. c.* 34. *num.* 33. 1

Ad

2 Ad 2. Respondetur ex rigore juris non suffragari. Nam absolutus in foro conscientiæ, etiam post peractam pœnitentiam, potest pro suo delicto accusari, & puniri in foro exteriori, per textum *in c. admonere*, ubi Gloss. & DD. *33. quæst.* 2. traditque Gloss. *in cap. de his in fin. de accus.* ibique Hostien. Butr. Abb. & Felin. *num.* 6. & iterum Gloss. *in cap. Gaudemus, v. poterit de divor.* Pegn. *ad Examer. com.* 25. *vers. rursus*, cum aliis, quos refert, ac sequitur Ricciul. *de jur. person. lib.* 4. *cap.* 68. *num.* 12. & Caren. *part.* 2. *tit.* 8. *§.* 6. *numer.* 26. Confirmaturque ex praxi S. Pœnitentiariæ, quæ solùm absolutiones hujusmodi concedit pro foro conscientiæ tantùm, & non aliter, ut ex formulis, quas adducit P. Leonius *in prax. pœnit. part.* 3. *fol. mihi* 530. ac alibi, & ex Bullis Jubilæorum, in quibus semper apponitur clausula, quod absolutio a censuris in foro conscientiæ non suffragatur pro foro externo, ut ex Suarez firmat Carena, modò citatus, patetque ex facultatibus concessis a Summis Pontificibus eidem S. Pœnitentiariæ, præsertim ab Urbano VIII. *in Constit. sua incipit Regimini* data 27. Septembris 1634. quod scilicèt illa non potest absolvere hæreticos delatos S. Officio. Si verò non sint adhuc delati, sed complices habent, vel conscios suæ hæresis, non potest illos absolvere, nisi prius apud S. Officium abjuraverint occultè, sed pro foro externo, & ibidem complices, seu conscios nominaverint, & tum eos absolvere pro foro conscientiæ tantùm. Hæreticos autem omninò occultos potest absolvere absque alia abjuratione penes S. Officium.

3 Secundùm verò æquitatem, quando absolutus in foro conscientiæ egit humiliter pœnitentiam, si deindè accusetur in foro exteriori, erit cum eo mitiùs agendum, cùm ex absolutione petita, & pœnitentia peracta satis appareat crimen ipsi displicuisse, Ricciul. *loc. alleg. num.* 16. quidem, ut absolutio prædicta in foro conscientiæ operetur, quod Judices non debeant sic absolutum declarare insordescentem, neque in effectus insordescentiæ incidisse, possitque admitti sic absolutus in judicio, & extra judicium, ac si non esset excommunicatus, ut per Caren. *dict. tit.* 8. *§.* 6. *num.* 29. ex Suarez, & Valerio ab eo relatis. Quia taliter absolutus non potest dici omninò inobediens mandatis Ecclesiæ, & contemptor censurarum, atque adeò debet mitiùs puniri in foro externo ex æquitate, secùs autem ex rigore juris.

CONSULTATIO LIII.

Cùm facultates concessæ quibusdam Episcopis in partibus sint, quæ sequuntur,

1 *Conferendi ordines extra tempora, & non servatis interstitiis usque ad Presbyteratum inclusivè, si Sacerdotum necessitas ibi fuerit.*

2 *Dispensandi in quibuscumque irregularitatibus, exceptis illis, quæ vel ex bigamia vera, vel ex homicidio voluntario proveniunt.*

3 *Dispensandi super defectu ætatis unius anni ob operariorum penuriam, ut promoveri possint ad Sacerdotium, si aliàs idonei fuerint.*

4 *Dispensandi, & commutandi vota simplicia, etiam castitatis ex rationabili causa in alia pia opera, non tamen Religionis.*

5 *Dispensandi in quacumque Simonia, & in reali dimissis beneficiis, & super fructibus malè perceptis, injuncta pœnitentia salutari, vel eleemosyna arbitrio dispensantis.*

6 *Dispensandi in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis simplici, & mixto tantùm, & in 2. & 3. & 4. mistis, non tamen in 2. solo quoad futura matrimonia, quo verò ad præterita etiam in 2. solo, dummodò nullo modo attingat primum gradum cum his, qui ab hæresi, vel infidelitate convertuntur ad fidem, ut supra, & in prædictis casibus prolem susceptam declarandi legitimam.*

7 *Dispensandi super impedimento publicæ honestatis justitiæ ex sponsalibus proveniente.*

8 *Dispensandi super impedimento criminis, neutro tamen conjuge machinante, & restituendi jus petendi debitum amissum.*

9 *Dispensandi in impedimento cognationis spiritualis, præterquam inter levantem, & levatum.*

10 *Hæ verò dispensationes matrimoniales, videlicet* 6. 7. 8. & 9. *non concedantur, nisi cum clausula, dummodò mulier rapta non fuerit, vel si rapta fuerit, in potestate raptoris non existat, & in dispensatione tenor hujusmodi facultatum inseratur cum expressione temporis, ad quam fuerint concessæ.*

11 *Dispensandi cum gentilibus, & infidelibus plures uxores habentibus, ut post conversionem, & baptismum, quam ex illis maluerint, si etiam ipsa fidelis fiat, retinere possint, nisi prima voluerit converti.*

12 *Consecrandi olea cum Sacerdotibus, quos potuerit habere, dummodò ad minus sint quinque, non tamen extra diem Cœnæ Domini.*

13 *Delegandi simplicibus Sacerdotibus potestatem benedicendi paramenta, & alia utensilia ad Sacrificium Missæ necessaria ubi non intervenit Sacra unctio, & reconciliandi Ecclesias pollutas aqua ab Episcopo benedicta, & in casu necessitatis etiam aqua non benedicta ab Episcopo.*

14 *Largiendi ter in anno Indulgentiam Plenariam contritis, & confessis, & Sacra Communione refectis.*

15 *Absolvendi ab hæresi, & apostasia a fide quoscumque, etiam Ecclesiasticos, tàm sæculares, quàm regulares, non tamen eos, qui ex locis fuerint, ubi Sanctum Officium exercetur, nisi in locis missionum, in quibus impune grassantur hæreses, deliquerint, nec illos, qui judicialiter abjuraverint, nisi isti nati sint ubi impune grassantur hæreses, & post judicialem abjurationem illuc reversi in hæresim fuerint relapsi, & hos in foro conscientiæ tantùm.*

16 *Absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis.*

17 *Concedendi Indulgentiam Plenariam primò conversis ab hæresi, atque etiam infidelibus quibuscumque in articulo mortis saltem contritis, si confiteri non poterunt.*

18 *Concedendi Indulgentiam Plenariam in oratione* 40. *horarum ter in anno indicenda diebus eidem Episcopo benevisis, contritis, & confessis, & sacra communione refectis, si tamen ex concursu populi, & expositione Sanctissimi Sacramenti nulla probabilis suspicio sit Sacrilegii ab hæreticis, & infidelibus, aut Magistratu offensum iri.*

19 *Lucrandi sibi easdem Indulgentias.*

20 *Singulis secundis feriis non impeditis officio novem lectionum, vel eis impeditis, die immediatè sequenti, Missam de requiem in quocumque altari, etiam portatili, liberandi animam in ejus intentionem a Purgatorii pœnis per modum suffragii.*

21 *Tenendi, & legendi, non tamen aliis concedendi libros hæreticorum, vel infidelium de eorum religione tractantium ad effectum eos impugnandi, & alios quomodolibet prohibitos, præter opera Caroli Molinæi, Nicolai Machiavelli, & libros de Astrologia tractantes, ita tamen, ut libri ex illis Provinciis non efferantur.*

22 *Præficiendi Parochiis regulares, eisque suos deputandi Vicarios in defectu sæcularium, de consensu tamen suorum Superiorum.*

23 *Celebrandi bis in die, si necessitas urgeat ita tamen, ut in prima Missa non sumpserit ablutionem per unam horam ante auroram, & aliam post meridiem sine ministro sub dio, & sub terra, in loco tamen decenti, etiamsi altare sit fractum, vel sine reliquiis Sanctorum, & præsentibus hæreticis, schismaticis, infidelibus, & excommunicatis, ac aliter celebrari non possit.*

24 *Deferendi Sanctissimum Sacramentum occultè, & ad infirmos sine lumine, illudque sine eodem retinendi pro eisdem infirmis in loco tamen decenti, si hæreticis, aut infidelibus sit periculum Sacrilegii.*

25 *Induendi vestibus sæcularibus, si aliter vel transire ad loca ejus curæ commissa, vel in eis permanere, non poterit.*

26 *Recitandi Rosarium, vel alias preces, si breviarium suum deferre non poterit, vel divinum officium ob aliquod legitimum impedimentum recitare non valeat.*

27 *Dispensandi quando expedire videbitur super esu carnium, ovorum, & lacticiniorum tempore jejuniorum, & præsertim quadragesimæ.*

Ideò quæritur

Primò. Utrum in omnibus istis facultatibus, & gratiis dispensandi in irregularitatibus, simonia, votis, absolvendi a reservatis, & quæ sunt hujusmodi, in quibus nec determinantur personæ, nec earum status, sed loquuntur indefinitè, & universaliter sicuti sunt plures earum a prima usque ad 17. *inclusivè, possint, aut debeant servando in reliquis earum tenorem, & restrictionem extendi ad omnes personas, etiam non subditas prædictis Episcopis, nempè peregrini, exteri, advenæ, religiosi, & moniales, etiam Societatis Jesu, itaut omnes etiam suis Prælatis ignorantibus, aut contra eorum voluntatem possint a prædictis Episcopis absolvi a quibuscumque censuris, & peccatis, prout in num.* 16. *continetur, etiamsi ad speciale regimen suarum Religionum sint reservata, & eadem ratione dispensari in irregularitatibus, simoniis, & ad eum modum, quo possent in anno Jubilæi absolvi, vel a pœnitentiariis Summi Pontificis, vel a quocumque Confessario approbato ab Ordinario virtute Jubilæi, dum tamen prædicti Episcopi in propriis Diœcesibus existunt, & prædicti Religiosi, peregrini, & advenæ similiter reperiuntur in eisdem Diœcesibus maximè si non per fraudem, & ad prædictas absolutiones,*

lutiones, & dispensationes solùm ad eas appulerint, seu pervenerint?

2 *Utrum ad prædictas gratias consequendas necesse sit, ut prædicti omnes habeant, vel assumant Bullam Cruciatæ respectu suspensionis factæ a generali Commissario Cruciatæ in Regnis Hispaniæ, in quibus fruuntur Cruciatæ Privilegio?*

3 *Utrum prædictæ* facultates, & gratiæ sic absolutæ, & in quibus non ponitur clausula restrictiva in foro conscientiæ tantùm, ut ponitur in fine *n.* 15. in his, qui judicialiter abjuraverunt ab hæresi, intelligendæ veniant pro utroque foro absolutè, & sine restrictione, dum tamen serventur reliquæ restrictiones in eisdem gratiis, & facultatibus appositis?

4 *Utrum in Insulis*, in quibus, etsi per Commissarios exerceatur S. Inquisitionis officium, quia tamen non exercetur per Inquisitorum Tribunal, quod residet in Civitate v. g. & Insulæ Canariæ respectu hujus alterius Diœcesis, possit Episcopus absolvere in utroque foro, aut saltem in solo interiori, hæreticos, schismaticos, & apostatas, prout *in d. num.* 15. conceditur?

5 *Utrum in facultate data* ad absolvendum ab omnibus casibus, Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, possint prædicti Episcopi practicè uti opinione illa gravissimorum Doctorum, asserentium, posse Confessarios in Jubilæis universalibus; quando prædicta clausula ponitur absque restrictione, & limitatione hæresis, etiam virtute hujus facultatis *num.* 16. quæ pari modo sine restrictione loquitur, absolvere ab hæresi, etiam publica pro foro interiori, prout in prædictis Jubilæis? Et quid si prædicti absolvendi a prædictis reservatis, contentis *in d. num.* 16. aliàs denunciati fuissent excommunicati judicialiter, & in cedulonibus appositi, quod in percussoribus Clericorum enormi, aut enormissima percussione non difficilè evenire poterit, utrùm tunc abolendi sint cedulones, ipsique criminosi pro foro externo habendi ab excommunicatione absoluti?

6 *Utrum in casibus periculosis*, & occultis, in quibus inter eos, qui contracturi sunt matrimonium, adest impedimentum affinitatis ortæ ex copula illicita fornicaria, aut incestuosa, & difficillimum est, prædicta matrimonia impediri absque scandali nota, & infamia eorum, qui turpiter sic copulam habuerunt, & ad petendam dispensationem, etiamsi ditissimi essent, non possunt Romam adire ob nimiam distantiam, Turcarum, & itineris pericula per terras, & maria, instante tempore, & tunc quàm citiùs contrahere debeant, quia sic pactum est inter patres, tutores, aut consanguineos? Immò aliquando factæ denunciationes matrimoniales in Ecclesia, si in prædictis casibus infamiæ, & damnorum sic occultis possint prædicti Episcopi ante factum matrimonium uti opinione Thomæ Sanchez, & aliorum Doctorum asserentium, posse Episcopos probabiliter in prædictis casibus, quando timentur considerabilia damna, si non contrahatur matrimonium, dispensare pro solo foro interno, etiam ante factum matrimonium? Et in aliquo Episcopatu pluries necessaria fuit hujusmodi gratia, & facultas, ut ex relatione diversorum Missionariorum sum edoctus, licèt aliqui nunquam in prædicto impedimento ante factum matrimonium dispensaverint?

7 *Utrum ad dispensandum in interstitiis* temporum ad Sacros Ordines, in quibus non ita coguntur nonnulli Episcopi, nam facilè expertus sum, eos in illis dispensari satis sit in aliquo Episcopatu divisio Insularum, pericula maris, ampliores sumptus, quos faciunt ordinandi, asperitas itineris in terra, vel alia honesta causa, an præcisè servanda sint a Concilio Tridentino tradita de utilitate vel necessitate Ecclesiæ, ne cùm his Insulanis possint Episcopi dispensare, maximè cùm ad hoc multoties interponantur preces, & aliquando importunè Magnatum?

8 *Utrum facultas data ad impertiendam* Indulgentiam Plenariam *num.* 14. & 18. intelligi debeat universaliter, ut tàm in loco, aut Civitate, ubi resideant Episcopi, quàm in reliquis aliis locis suarum Diœcesum, possint eisdem, vel differentibus diebus, dummodò in quolibet loco non excedatur a vice terna prædictam Indulgentiam Plenariam supplicare?

9 Utrum quinquennium datum currere debeat a principio anni 1687. in quo incipit currere onus visitandi limina Apostolorum, licèt anteactæ sint datæ a die 4. Octobris 1687. usque ad finem anni venturi 1689. inclusivè?

Die 13. Augusti 1670. relata instantia Missionariorum, remissa a Sacra Congregatione de propaganda fide pro declaratione, an tempus præscriptum in facultatibus incipiat currere a die expeditionis, vel adventus eorum in Missionibus, Sac. Congregatio dixit, quod facultates currunt a die, quo perveniunt ad locum Missionum?

10 Utrum facultas data *num.* 23. celebrandi per unam horam ante auroram, intelligenda sit in augmentum alterius horæ jam concessæ a S. Sede Apostolica anno 1679. simul ad aliam horam, quæ jure, & Privilegio datur itineris causa, & alia honesta recreatione omnibus Episcopis?

11 Utrum in facultate concessa *num.* 20. ad liberandam animam è Purgatorio cum Missa de requiem singulis secundis feriis, officio novem lectionum non impeditis, aliàs die immediatè sequenti, possit Episcopus, quando sequens dies etiam sit impeditus officio novem lectionum, vel dicere Missam de requiem, vel cum Missa festi currentis prædictam Indulgentiam applicare?

AD 1. Respondeo affirmativè, dummodò non in fraudem juxta Constitutionem Clementis X. anno I. ejus Pontificatus, *§. Et an habentes facultatem absolvendi.* 1

Ad 2. Negativè. Alioquin facultates hujusmodi essent frustra concessæ, & ideò censentur concessæ cumulativè. 2

Ad 3. Pro foro conscientiæ tantùm, ut declaravit Urbanus VIII. pro facultatibus Bullæ Cruciatæ in sua Constitutione: *In specula* 19. Junii 1630. *§. 3. & est* 105. *tom.* 4. *Bullarii*, ibi: *Concessionem S. Cruciatæ, quæ respectu facultatis hujusmodi, etiam laicis, & Clericis sæcularibus cujuscumque status, gradus, qualitatis, & conditionis &c. quoad casus reservatos, etiam in Bulla Cœnæ Domini, hæresi excepta, contentos, nonnisi in foro conscientiæ, non autem in foro externo suffragantur.* Ratio autem est, quia talis facultas conceditur in ordine ad ministrandum Sacramentum Pœnitentiæ, atque adeò ordinatur ad amplificandum facultatem, & jurisdictionem ministri talis Sacramenti, & proinde est concessa solùm pro foro Pœnitentiali, & non pro foro externo. 3

Ad 4. Negativè. Quia talis potestas exercetur per Inquisitores, vel per ejus Commissarios ad hunc effectum deputatos. 4

Ad 5. etiam negativè. Tum ex praxi, tum ex declaratione B. Pii V. anno 1572. Gregorii XIII. anno 1576. Tum ex dicta Constitutione Urbani VIII. pro explicatione similium facultatum Bullæ Cruciatæ verbis superiùs adductis. Tum quia crimen hæresis est specialiter delegatum Inquisitoribus, itaut pro ipso institutum sit speciale Tribunal, in quo sit examinandum, & impendenda absolutio. Quare cum concessio talis facultatis sit universalis delegatio in ordine ad absolutionem a reservatis Apostolicæ Sedi, hæc universalis delegatio non derogat speciali delegationi de crimine hæresis, jam factæ ipsum reducenti ad speciale Tribunal, immò hæc specialis delegatio derogat illi universali, quia generi per speciem derogatur, *l. in toto jure, ff. de reg. jur. cap.* 1. *& cap. Pastoralis de rescript.* Quod præsertim verum est, quia delegatio criminis hæresis est facta privativè quoad cæteros. Et ideò censuris Ecclesiasticis irretiti, & denunciati cogi possunt, ut se gerant pro talibus, etiamsi in foro interno fuerint absoluti, *ut ex dict. Constitutione Clemen. X. §. Quinimmò. Vide nostrum tom.* 10. 5

Ad 6. affirmat Sanchez, Vasquez, & Salas, quos sequitur Pontius *de matrimon. lib.* 8 *cap.* 13. *num.* 6. tàm ante, quàm post contractum matrimoninm. Negant verò Garz. *de benef. par.* 11. *cap.* 5. *num.* 357. & alii, quia ut possit Episcopus in hoc casu dispensare, debet esse bona fide contractum matrimonium, si enim mala fide contractum est, non poterit Episcopus dispensare. Quia cùm ea dispensatio detur ab Episcopo ex præsumpta licentia, & consensu Summi Pontificis, non potest in eo casu præsumi ne faveatur audaciæ, & iniquitati. Quod constat ex Trident. *sess.* 24. *de reform. matrim. c.* 5. cùm velit carere spe dispensationis. 6

Ad 7. Servanda decreta Sacri Concilii Trident. *sess.* 23. *cap.* 11. & 14. *de ref.* nimirùm in anno ab Ordinibus minoribus ad Subdiaconatum, & a Diaconatu ad Presbyteratum non potest Episcopus dispensare, nisi Ecclesiæ utilitas, & necessitas id exposcat. In anno autem a Subdiaconatu ad Diaconatum potest ex qualibet rationabili causa ex verbis Concilii, ibi: *nisi aliud Episcopo videatur, ut ex cap.* 13. 7

Ad 8. Affirmativè, quia hæc jurisdictio est voluntaria, atque adeò potest exerceri in quocumque loco, ac tempore ex Suarez *in 3. part. D. Thom. disp.* 55. *sect.* 3. *num.* 17. 8

Ad 9. Currere a die acceptationis facultatum, atque adeò a principio anni 1688. in quo visitavit limina Apostolorum. 9

Ad

10 Ad 10. Horam ante Auroram concessa ex Privilegio potest tantùm anteponi toto illi tempori matutino, in quo licet celebrare secluso Privilegio. Quia Pontifex concedens Privilegium, & taxans tempus, intendit concedere totum illud tempus, quod concedit tanquam aliàs non concessum, sive ex consuetudine, sive secundùm Doctorum opinionem, sive ex quocumque alio capite. Et proindè pro aurora est accipiendum tantùm tempus ante ortum Solis, in quo juxta communem existimationem licet celebrare. Quod importat duas horas circiter ante ortum Solis, & his adjungendam horam Privilegii, ut per Doctores apud Pasqualig. *de Sacrif. Miss. qu.* 426. *num.* 6. & 7. Neque extat Privilegium, aut jus aliquod concedens Episcopis posse celebrare una hora ante Auroram. Si tamen daretur urgens causa, ut conficiendi viaticum, vel alius casus particularis, poterit dispensari, ut una hora ante Auroram possit celebrare, vel facere coram se celebrare.

11 Ad 11. Debet celebrare Missam festi currentis cum eadem Indulgentia, ut ex Constitutione Clementis IX. & Innocentii XI. de quibus nos alibi.

CONSULTATIO LIV.

1 *Ut servari debeat sigillum Confessionis Sacramentalis quid requiratur?*

2 *Et an crimen revelationis Confessionis spectet ad S. Officium? Quomodo probetur? Et quæ pœnæ de jure communi?*

1 AD 1. Respondeo ex parte pœnitentis requiritur, quod confessio fiat ex intentione Sacramentali, animo scilicet se accusandi in hoc foro, & subjiciendi se clavibus Ecclesiæ, ut per Cajet. 2. 2. *quæst.* 70. *ar.* 1. & *tom.* 1. *opusc tract.* 21. Sot. *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 4. *art.* 5. & *in relect. de secret. memb.* 2. *quæst.* 7. Navar. *in man. cap.* 18. *num.* 55. Simanch. *tit.* 41. *num.* 15. Quare si confessio non fiat hoc animo, & intentione, reverà non est confessio, nec peccata subjiciuntur clavibus, ac proindè non est res sacra, neque ex illa oritur sacrum secretum, Suarez *de pœnit. disp.* 33. *sect.* 2. *num.* 6.

2 Non obstat, quod pœnitens exterius præsumatur voluisse confiteri, ideòque protulit verba illa: *Confiteor Deo, & tibi Pater.* Non ex modo confitendi, & ex aliis circumstantiis apertè colligitur, illum non accessisse ad Confessarium animo confitendi, sed decipiendi Confessarium, ut sit particeps sui delicti. Unde etiamsi ipse pœnitens protestaretur, se loqui sub sigillo, nihil referret, si verè constaret, non accessisse ad finem obtinendi absolutionem, sed animo inducendi Confessarium ad aliquod peccatum; ad fractionem enim sigilli Sacramentalis est necessaria intentio se accusandi coram Judice, a Christo constituto, ut ab illo vel absolvatur, vel curetur, seu juvetur eo modo, quo ipse judicaverit expedire, Perez *de pœnitent. disp.* 54. *sect.* 3. *num.* 14. & 7.

3 Ad 2. Affirmat Alphonsus de Leone *de offic. Confessar. recollect.* 22. *num.* 12. *cas.* 3. & Molfes. *tract.* 7. *cap.* 23. *num.* 68. & *seqq.*

4 At contra tenent Rodriq. *p.* 1. *sum. cap.* 63. *num.* 10. Molfes. *p.* 1. *sum. tract.* 7. *cap* 23. *num.* 68. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 6. *sect.* 5. *punct.* 1. *num.* 6. Dian. *p.* 4. *tract.* 8. *resol.* 95. & Carena *de offic. Inquis. p.* 1. *tit.* 17. §. 23. *num.* 91. qui testatur de praxi.

5 Ego autem has contrarias sententias ita Concilio.

6 Si est sermo de simplici delicto revelationis Confessionis, non videtur pertinere ad Tribunal S. Inquisitionis, sed ad Judicem Ordinarium Ecclesiasticum *ex cap. omnis utriusque sexus de pœnit. & remiss. in fine*, ubi cùm Pontifex præmisisset prohibitionem revelandi Confessionem decernit pœnam contra revelantes, nempè depositionem, & detrusionem in Monasterium ad perpetuam pœnitentiam, & nullam mentionem facit de Inquisitoribus, aut de hæresi, aut hæresis suspicione, quod satis indicat, hanc causam ad Ordinarium Judicem spectare. Quia revelatio Confessionis secundùm se nec continet hæresim, nec illius suspicionem, quia revelans delinquit solùm circa præceptum, quod non concernit fidem. Facultas autem Inquisitorum de jure est tantùm ad inquirendum contra hæresim, ut alibi diximus, & habetur *in c. Accusatus, §. Sanè de hæret. in* 6. Revelatio autem Confessionis ex natura sua non continet hæresim, neque inducit suspicionem hæresis, atque adeò non pertinet ad Tribunal Inquisitionis.

7 Quod si quandoque de aliquo crimine, ex quo hæresis suspicio non oritur, ejus Tribunal cognoscit, id specialiter fuit ei concessum per decreta Summorum Pontificum, prout ex peculiaribus Pii IV. Gregorii XIII. & Urbani VIII. rescriptis, de quibus Sousa *in aphorism. Inquis. lib.* 1. *cap.* 59. *num.* 10. Lusitaniæ Inquisitores de Sodomia cognoscunt. Et ita ex Molfesio, ac Diana tradit Carena *de Inquis. tit.* 17. *num.* 91. & *seqq.*

Si verò Confessionis revelatio sit ita qualificata, ut 8
inde oriatur suspicio hæresis, tunc quidem poterunt Inquisitores contra revelantes procedere, saltem ad inquirendum, quid sentiant de fide, ac de pœnitentiæ Sacramento, ut notat etiam ex Molfesio, Carena loco allegato. Nam tunc subintrat jurisdictio Inquisitorum, tanquam ea, quæ concessa est pro conservatione fidei Catholicæ.

Revelatio autem Confessionis tunc esset qualificata in 9
ordine ad hunc effectum, quando non ex malitia revelantis censeretur provenire, sed ex ejusdem pravo sensu circa res fidei, ut si revelans frequenter incidisset in hujusmodi crimen, quia tunc ostenderet se contemnere obligationem sigilli, atque adeò de illa malè sentiret. Aut si ita revelaret Confessionem, ut simul verbis, aut facto declararet, sigillum Confessionis esse parvipendendum, & non curandum. Quia hoc pacto videretur non credere strictam obligationem ipsius, aut aliquo alio modo declararet, se non æstimare hujusmodi sigillum. Aut si sit improbæ vitæ, & aliàs de hæresi suspectus, prout in casu simili Congregationem S. Officii Cremonæ die 9. Novembris 1587. censuisse, ait idem Carena. Juxta distinctionem a me traditam extant hac in re declarationes S. Congregationis S. Officii; quæ revera non sunt, sed videntur contrariæ.

Porrò crimen revelationis probatur eodem modo, quo 10
probatur crimen sollicitationis in Confessione; per testes scilicet singulares, de qua re nos etiam alibi; docentque plures Doctores, quos refert Molfesius *in sum. tract.* 7. *cap.* 23. *num.* 64. & *seqq.* Quod si accusator, sive denunciator sit pœnitens, in dubio ei fides præstatur, & Confessario incumbit onus probandi, si aliundè sciviſſe factum illud, vel habuisse licentiam ab ipso pœnitente revelandi, & ita sentire subdit D. Thomam *in* 4. *dist.* 26. *quæst.* 3. *ar.* 2. Ostiensem, Sylvestrum, & Megalam, quos ait etiam docere, quod quando accusans, vel denuncians esset persona extranea, in dubio crederetur Confessario. At mihi innixo authoritati Rodriquez, Molfesii, Menochii, & aliorum placet contraria sententia, scilicet quod cæteris paribus, in dubio debet credi potiùs Confessario, quàm pœnitenti accusanti, seu denuncianti, quia Judici in foro exteriori creditur in iis, quæ spectant ad ejus officium, & aliter sciri nequeunt; nam in iis præsumitur pro ipso, *c. Significavit de appell.* cum aliis congestis a Maschar. *de prob. concl.* 951. *num.* 30. Ergo eò magis hoc procedit in hoc casu. Quia Confessarius est Judex in foro interiori, & ex arctitudine sigilli præsumitur illud inviolabiliter servasse, & solùm de licentia pœnitentis revelasse. Præterea probatio per Testes est arbitraria Judici, ut docent communiter Doctores, & clarè habetur *in l.* 3. *ff. de testib.* & latissimè tradit Menoch. *de arbitr. Jud. lib.* 2. *cas.* 90. Ideòque Judex debet magis fidem præstari Confessario, quàm pœnitenti, cùm ejus testimonium præferatur aliis testibus, ut post alios probant idem Maschardus *concl.* 306. Anna *cons.* 50. *num.* 11. Borgnin. *dec.* 6. *num.* 338. *part.* 1. & ita in præsenti casu pluries ab eximiis viris resolutum fuisse, testatur Molfesius, ne sit in facultate cujuslibet mulierculæ triobolaris quoslibet Confessarios probatissimæ vitæ hac infamia afficere.

Si quis igitur objecerit Confessario, quod revelaverit 11
Confessionem, credendum est ipsi Confessario, præsertim probo, si dixerit se habuisse a pœnitente licentiam revelandi, ut propterea non teneatur id probare, quia hæc licentia secretò, & sine testibus concedi solet. Quapropter in defectum aliarum probationum sufficit juramentum Sacerdotis, Menoch. *præsumpt.* 58. *num.* 15. *lib.* 1. Vivius *com. opin. v. Confessario*, Hippol. *in pr.* 8. *diligenter num.* 99. Lap. *alleg.* 94. post initium, Cotta *in memor. v. juramentum*, Diaz. *in pr. cap.* 112. *num.* 4. ibique Salcedus, aliique. In secretis enim, quando sumus in dubio, stari debet juramento rei, *cap. si verò de sentent. excommun.* ubi Glos. & *can. lectum* 2. *quæst.* 2. notatque Lap. *alleg.* 49. *num.* 6. ac Felin. *in cap. Significasti* 1. *num.* 4. *fallent.* 3. *de homic.* Præcipuè si adminicularetur ex eo, quod dum revelavit, dixit, se id facere de licentia pœnitentis.

Idem propter easdem rationes dicendum videtur, si 12
Confessarius fateatur revelasse tale dictum, sed neget, illud habuisse in Confessione, quamvis præsumendum esse contra Confessarium, nisi doceatur aliunde sciviſſe, tenent Ost. Abb. & Card. *in cap. omnis de pœnit. & remiss.* Angel. *v. Confession.* 21. Lap. *alleg.* 94. Felin. *in c.* 1. *de except. col.* 1. Barbat. *cons.* 70. *vol.* 2. Rip. *in tr. de pest.*

lib. 3. num. 106. Diaz. *loc. cit. ad fin.* Navar. *in cap. Sacerdos num. 163. de pœn. d. 6.* ubi ad id in casu simili allegat dictum singulare Innocentii *in cap. Quia verisimile de præsumpt.* Qui tamen addunt non esse puniendum pœna ordinaria, quia apertè non convincitur de delicto, Royas *sing. 3. num. 44.* & Maschardus *concl. 1192. num. 5.*

13 At si Confessarius dicat, & excipiat, quod aliundè sciverit, tunc tenetur id probare, quia sumus in materia, quæ est capax probationis, cùm possit id adducere, undè sciverit, Abb. *in d. cap. Omnis in fin.* Innoc. *in c. Super his de accus.* Jo: Andr. *ibid.* & Salcedus ad Diaz. *dict. cap. 112.* adeò, quod si non probaverit, cùm constet de revelatione, præsumptio erit contra ipsum, ac proindè punietur, saltem pœna extraordinaria. Quia cùm crimen non sit plenè probatum, non habet locum pœna ordinaria.

14 An autem Confessor prohibeatur revelare, non tantùm peccatorem, sed etiam peccatum in Sacramento pœnitentiæ sibi detectum, affirmat Abb. *in d. cap. Omnis num. 8.* putans, Sacerdotem incidere in pœnam ibi statutam. Probat primò ex eo textu ibi: *Qui peccatum.* Secundò, a speciali in verbis præcedentibus; nam textus permittit Sacerdoti revelationem in uno casu dumtaxat, idest cùm indiget prudentiori consilio, & tunc debet etiam cautè revelare. Tertiò, ratione; nam Sacerdos ita scit peccatum, sicut peccatorem, tanquam Dei minister.

15 Oppositum censent Paludanus *in 4. d. 21.* & communiter Theologi, ut testatur Navar. *in d. cap. Sacerdos num. 75.* modò tanta cautela id faceret, ut nullatenus in notitiam peccatoris deveniri posset. Primò, *per c. Officii de pœnit. & remiss.* ubi Cardinalis Legatus significavit Papæ peccatum suppositi partus, in pœnitentia sibi confessum, nec Papa hoc factum damnavit. Sed hunc textum minimè urgere puto cum Navarro *loc. cit. n. 78.* quia causa revelandi fuit, ut peteretur consilium super casu dubio, quod specialiter permittitur *in d. c. Omnis.* Secundò, quia causa finalis, cur prohibita sit revelatio peccati in pœnitentia confessi, est ne prodatur peccator, & sic fideles a Confessione Sacramentali deterreantur, *ut in dict. cap. Omnis.* Per revelationem autem peccati tantùm, peccator ipse non proditur, dummodò cautè id fiat, ut fecit Cardinalis ille Legatus *in d. cap. Officii*, & patet *in cap. Si Sacerdos de offic. ordin. & in c. Significasti*, ibi: *nomen adulteri celans, de adult.* Atque adeò cessat prohibitio, *arg. c. Etsi Christus de jurejur. c. cum cessante de appel. & l. adigere §. quamvis ff. de jurepatr.*

16 Ut autem hæ sententiæ concilientur, distinguendum est. Peccata ipsa sine expressione personæ non cadunt sub sigillum Confessionis Sacramentalis. Quia hoc sigillum, sicut & confessio, est de ne necessitate Sacramenti, ac de jure divino, ut docet D. Thom. *in 4. dist. 21. quæst. 3. art. 1. quæst. 1. in corp. & in resp. ad 2.* Sylvest. *in summ. v. Confessio 3. num. 2.* & passim Theologi, & Canonistæ, ac proindè Ecclesia super hoc sigillo dispensare non potest. Nam, ut ibi docet D. Thomas, præceptum de sigillo Confessionis servando sequitur ipsum Sacramentum. Et ideò sicut præceptum de Confessione Sacramentali facienda est de jure divino, & non potest aliqua dispensatione, vel jussione humana ab illa absolvi, ita nullus ad revelationem Confessionis potest ab homine cogi. Quod innuit textus *in cap. Si Sacerdos de offic. ordin.* dum decernit, Ordinandum posse indeterminatè tantùm, & non nominatim arguere, vel punire eum, quem in Confessione novit esse criminis reum, quia non scit ut Judex, vel homo, sed ut Deus. Et quia Sacerdos in actu Confessionis est Vicarius Dei specialis, Papa verò generalis. Specialis autem, quoad illam speciem, major est generali, *c. Studuisti de offic. deleg.* Glos. *in d. c. dilectus*, ibi: *Et in hoc major erat ipsis Rectoribus, quia Dei legatione fungitur.* Atque adeò non potest Papa super sigillo Confessionis dispensare.

17 Itaque si peccata ipsa caderent sub sigillo Confessionis, non potuisset Innocentius III. & Concilium generale statuere, sicut statuitur *in d. c. Omnis*, ut liceret Sacerdoti, si prudentiori consilio indiguerit, revelare peccatum sibi confessum. Quia præter pœnitentem, nullus mortalium dispensare potest, ut liceat frangere sigillum Confessionis Sacramentalis, nedùm pro prudentiori consilio exquirendo, sed nec pro alia causa, quantumvis gravi, immò ne si quidem ageretur de salute totius mundi, ut loquitur Sot. *de tegen. secret. quæst. 7. membr. 2. concluf. 4.* Aut igitur Papa cum Concilio *in dict. cap. Omnis* permisit revelationem peccati contra necessitatem Sacramenti, & divinam jurisdictionem, quod impium, & erroneum est asserere per textum *in canon. Sunt quidam 25. quæst. 1.* Aut revelatio peccati sine expressione peccatoris ad sigillum Confessionis non pertinet.

Et sanè si Concilium statuisset, ut pro prudentiori 18
consilio liceret Confessori revelare peccatorem, nemo auderet affirmare, hoc statutum esse validum, quia per hoc violaretur sigillum Confessionis, quod est de jure divino, contra quod Ecclesia non dispensat, *ut in dict. can. sunt quidam.* Ergo eodem modo non potuisset Concilium statuere, ut liceret pro prudentiori consilio peccatum revelare, si peccatum ipsum non secus, ac peccator caderet sub hoc sigillum. Unde convincitur, non violare sigillum Confessionis, qui peccatum revelat ita cautè, ut inde in notitiam peccatoris deveniri non possit, & in hoc casu salvari posse Theologorum sententiam, inquit Fagnan. *in cap. officii de pœnit. & remiss.*

Revelatio verò peccati sine expressione personæ ca- 19
dit sub prohibitionem positivam Ecclesiæ, de qua *in d. c. Omnis.* Tum quia, id probat textus *in d. cap. Omnes.* Tum propter periculum manifestationis pœnitentis. Ubi enim vertitur salutis periculum, Ecclesia generaliter aliquid statuit, vel prohibet ad cautelam eorum, quæ possunt consurgere, *ut in can. dixit Dominus 32. quæst. 1. in cap. licet de elect. in c. ad aures de temp. ordin. & in c. Romana §. in Universitatem de sentent. excom. in 6.* Nemo enim negaverit, ex revelatione peccati multoties deveniri in cognitionem ejus, qui confessus est, facilèque esse aliena præcipuè subtiliter indagantibus, conjungendo tempus, locum, speciem peccati, qualitatem personarum, & alia id genus, pervenire in notitiam, aut saltem in suspicionem pœnitentis. Atque adeò providè tanxit Concilium *in d. c. Omnis*, ut ne peccatum quidem ipsum liceat revelari.

Quinimmò si accuratè expendatur textus *in d. c. Om-* 20
nis, apparebit, prohibitam esse revelationem peccati, etiamsi exinde non sequatur manifestatio confitentis. Nam ibi permittitur revelatio peccati in casu speciali dumtaxat, cùm videlicet Sacerdos indiget prudentiori consilio, & tunc ita demum, si cautè hoc fiat, & sine ulla expressione personæ, ut patet ex illius verbis, *vers. Sed si.* Ergo per locum a speciali extra illum casum prohibita est revelatio peccati, etiamsi fiat cum cautela Navarri, & sine ulla expressione personæ. Alioquin si in omnibus casibus liceret indistinctè revelare peccatum cautè, & persona pœnitentis non expressa, ineptè Concilium permisisset, ut liceret revelare peccatum cautè, & sine expressione personæ in uno casu dumtaxat, idest cùm Sacerdos eget prudentiori consilio. In illo igitur casu, in aliis censetur prohibitum, *cap. ex tuarum*, ibique Glos. *fin. de auth. & us. pal. Glos. ult. in fin.* & Doctores *in cap. Nonne de præsumpt.*

Per has considerationes putat idem Fagnanus loco al- 21
legato, salvari posse opinionem Abbatis, non autem ex eo, quod Sacerdos scit peccatum, sicut peccatorem, tanquam Dei minister. Quia hæc ratio congruit tantummodò violationi sigilli Sacramentalis jure divino prohibitæ, at revelatio peccati sine expressione personæ, non jure divino, sed Ecclesiastico tantùm interdicta est.

Cæterùm quoad pœnam depositionis ab Ordine Sa- 22
cerdotali, & perpetuæ detrusionis in Monasterium, quæ in prædicto *cap. Omnis* imponitur Sacerdoti, qui peccatum in pœnitentiali judicio sibi detectum præsumpserit revelare, nimius esset rigor, ut in eam indistinctè incideret quilibet Sacerdos, qui diceret, se peccatum aliquod audivisse in Confessione, licèt nullo modo proderet peccatorem. Immò Navarrus *in d. cap. Sacerdos num. 86. de pœnit. d. 6.* opinatur, hoc nonnunquam fieri posse cum fructu, puta si aliquis in sui excusationem, vel aliorum accusationem contenderet talia, vel talia peccata, vel tales circumstantias ab aliquibus non solere in Confessione aperiri. Tunc enim Sacerdos, qui assereret, immò id solitum esse, sibique illa frequenter in pœnitentia aperta fuisse, cùm fructu loqueretur secundùm Navarrum. Et quamvis hæc theorica a Fagnano *loc. cit. n. 39.* non probetur, quia Sacerdos pro errore proximi confutando, aliis mediis uti debet, quàm revelatione circumstantiæ sibi detectæ in Sacramento Pœnitentiæ, sicut Clemens VIII. in decreto edito super casuum reservatione dixit, diligentissimè cavendum esse a Superioribus Regularibus, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in Confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur, tamen Sacerdos, qui Navarri doctrinam servaret, utique plectendus non esset gravissima illa pœna depositionis, & detrusionis ad modum pœnitentis simoniaci, & hæretici, *ut in cap. Quoniam de simon. c. penult. de hæret.* & notat in prædicto *c. Omnis* Jo: Andr. Cùm præsertim Concilium ibi utatur verbo illo *præsumpserit*, quod includit eos tantùm, qui dolo, ac temeritate, non autem eos, qui per simplicitatem, &

aliqua

aliqua probabili ratione ducti in legem committunt, ut tenet Cardinal. *in Clem. 1. quæſt. 39. de privil.* ad quod plura de more cumulat Tiraquel. *de pœn. d. 43.*

23 Quare exiſtimo cum Fagnano, ex hoc relinquendum eſſe arbitrio Judicis, qui facti circumſtantiis maturè perpenſis, dijudicet, an hujuſmodi pœna ſit exequenda, vel potius temperanda, ſecundùm ea, quæ generaliter adnotavit Henr. Boich. *in cap. in Archiepiſcopatu col. 2. de rapt.* & fuſius Marian. Socin. *in cap. licet a num. 22. de pœnit.* Præcipua autem ratio habenda eſſet cauſæ revelationis; præſertim quia Concilium in prædicta decretali *Omnis*, quamvis exprimat tantummodò caſum, cùm Sacerdos prudentiori conſilio indiguerit, per hoc tamen non videtur excludere alios caſus ſimiles. Nam exceptio in uno caſu non firmat regulam in contrarium in aliis caſibus, qui ſunt ſimiles exceptis, etiamſi alibi non reperiantur ſpecificè excepti per textum *in cap. Cum dilecta*, ubi hoc notat Abb. *num. 6. de confirmat. util. vel inutil.* Gloſ. *in l. fin. verſ. voluerit, C. de revoc. donat.* Alex. *conſ. 130. num. 6. lib. 4.* Ubi ampliat, hoc procedere, etiamſi exceptioni adjecta ſit dictio taxativa.

24 Unde ſi pœnitens confitetur caſum, Epiſcopo reſervatum, & Sacerdos non haberet facultatem abſolvendi ab illo caſu, neque Epiſcopus vellet eam generaliter impertiri, ſed in caſibus particularibus dumtaxat, utique non eſſet violator prohibitionis Concilii Sacerdos, qui in illo ſpeciali caſu peteret ab Epiſcopo hanc ſibi facultatem fieri. Maximè, quia in præcitato decreto Clementis VIII. inter cætera cautum eſt, ut Confeſſariis Regularibus in ſingulis domibus per Superiores deputatis reſervatorum abſolutio committatur, quando caſus occurrerit, in quo eam debere committi, ipſe in primis Confeſſarius judicaverit. Quod certè ad praxim deduci non poteſt ſine manifeſtatione illius caſus, in pœnitentia detecti.

25 Quod ſi urgeas petendam eſſe licentiam revelandi illum caſum a pœnitente, replicat Fagnanus *num. 44.* idipſum fieri poſſe cùm Sacerdos indiget prudentiori conſilio, & tamen eo caſu Concilium non arctavit Confeſſorem ad petendam hujuſmodi licentiam, neque *ex dict. cap. officii* apparet, Cardinalem Legatum ſignificaſſe Papæ de licentia mulieris pœnitentis caſum ſuppoſiti partus, in confeſſione ſibi detectum.

26 Ex *dict. can. Sacerdos de pœnit. dict. 6.* & *ex d. cap. Omnis de pœnit.* & *remiſſ.* aliqui Doctores colligunt, revelantem ſecretum Confeſſionis incurrere ipſo facto infamiam, & conſequenter irregularitatem *d. can. Sacerdos*, & ſaltem, poſita notorietate juris, aut facti, quia omne crimen enorme depoſitione dignum notorium infamat ſecundùm magis communem, & reddit irregularem. Dicitur autem crimen enorme de jure Canonico, pro quo venit imponenda pœna detruſionis in Monaſterium, Abb. *in cap. tuæ de pœnit.* Clar. *in pr. crim. §. 1.* ut in hoc caſu contingit. Et quod revelans Confeſſionem ſit irregularis ipſo facto, tenet Speculator, quem ſequitur Majol. *lib. 5. cap. 19. num. 6.* qui addit, irregularem quoque fieri ſæcularem, qui audita peccata alicujus confitentis Sacramentaliter revelat, ſed quod ipſo facto ante notorietatem criminis non ſit irregularis, tenendum. Nam *Canon Sacerdos* nominat eos ignominioſos ratione illius publicæ, & ſolemnis pœnitentiæ, quæ reddit infamem, quando imponitur ex gravi delicto; ſed non antequam imponatur ſpecialiter ab homine. Si autem ſequuta fuerit ſententia condemnatoria, non dubitatur, talem eſſe irregularem, etiam ſpeciali titulo ob infamiam juris ex hoc crimine publico. Quidquid in contrarium dicat Bordonus *reſol. 9. num. 30.* Et de ignominia poſita *in d. can. Sacerdos* non haberi rationem, quia ille textus eſt correctus a textu *in d. cap. Omnis utriuſque*, & non reperiri alibi in jure hanc irregularitatem. Nam *cap. Omnis* non abſtulit ignominiam, ſed addidit detruſionem in Monaſterium. Deindè id ſaltem locum habet poſt ſententiam declaratoriam, ut ſupra dictum eſt. Advertendum tamen, quod illa pœna peregrinationis *in d. canone, Sacerdos* inflicta, fuit commutata *per d. cap. Omnis* in pœnam detruſionis in Monaſterium. Et hodie pœna detruſionis in Monaſterium eſt commutata ex conſuetudine in pœnam triremium, Farinac. *quæſt. 119. numer. 55.* De pœnis autem ferendis contra tales delinquentes vide Menoch. *de arbitr. caſ. 414.* & Bernard. Diaz. *cap. 112.* ibique Salcedum.

27 Ad quem autem Judicem hæc cognitio ſpectet, ſi Confeſſarius frangens ſigillum Confeſſionis Sacramentalis ſit irregularis, certum eſt, quod Epiſcopus poteſt illum ſuſpendere a Confeſſionibus audiendis. Sed an aliis pœnis de jure inflictis poſſit contra illum procedere, vel illum punire debeat ejus Superior Regularis, Ceſpedes *de exempt. Regular.* ubi poteſtatem ferè omnem Epiſcopi in Regulares infringere conatur, tamen *in cap. 16. dub. 264.* favet Epiſcopis, inquiens poſt Conſtitutionem Gregorii XV. *inſcrutabili*, poteſtatem Epiſcopi non eſſe in hoc coarctatam, ſed quacumque pœna poſſe in dictos Regulares procedere. Denunciationes autem contra Regulares, revelantes Confeſſionem, remittuntur eorum Superioribus, qui ſi quid grave compererint, tenentur certiorem reddere Sanctum Officium. Non tamen impediuntur Regulares recurrere ad Sanctum Officium.

Contra illum, qui in Confeſſione peccata cujuſdam audivit, & poſtea publicat, non proceditur in Sancto Officio.

Aſſerenti, caſum revelationis Confeſſionis non ſpectare ad Sanctum Officium, imponitur, ut revocet ſuum dictum, dicendo, non ad ſe pertinere hujuſmodi declarationes facere.

Inditiatus, ſi confiteatur, plures Confeſſiones revelaſſe, interrogatur, quid ſentiat de ſigillo Confeſſionis. Si autem rectè reſponderit, damnatur, prævia tortura ſuper intentione, & pro ulteriori veritate, & abjuratione de levi ad triremes per quinquennium, ac deponitur in perpetuum juxta *cap. Omnis utriuſque ſexus de pœnit.*

CONSULTATIO LV.

1 *An perſonæ Catholicæ junctæ matrimonio in faciem Eccleſiæ, præſentibus Sacerdote, & teſtibus, poſſint poſtea renovare verba Sacramenti, & dare dexteras coram miniſtro, & teſtibus in templo hæreticorum, adhoc tantùm, ut effugiant leges pœnales, graves quidem?*

2 *Utrùm ad eaſdem leges pœnales effugiendas Catholici parentes poſſint permittere, ut liberi baptizentur a miniſtro hæretico, cùm in multis locis ſeverè puniantur carcere, & mulctâ, qui aliter faciunt, ut in matrimonio?*

3 *An liceat uti chriſmate, ac oleo Sancto infirmorum veteri ad triennium, & ultra, cùm non ſuppetat copia habendi olea recentia, ut ſæpè contingit?*

4 *An liceat uti candelis ex adipe animalium in ſacrificium cùm ſæpè non ſuppetat copia habendi cereas?*

5 *An ſufficiat teſtimonium Medici hæretici ad hoc, ut concedatur licentia Catholico comedendi carnes diebus prohibitis? Et cùm multis non ſit facilè vel illud ipſum teſtimonium, utrùm Sacerdos in verbo pœnitentis poſſit talem concedere licentiam?*

6 *An Catholici poſſint permittere, aut etiam imperare ſervis, tàm hæreticis, quàm Catholicis, ut laborent diebus feſtis, præſertim cùm plures habeant ſervos hæreticos, quàm Catholicos, nec illi abſque iſtis laborare, ſed abutantur die feſto in potationibus, & ſcurrilitatibus, cùm non habeant plerumque pias occupationes?*

7 *An teneantur Catholici obſervare dies feſtos S. Joſephi, S. Sylveſtri, & S. Annæ? Et an laici teneantur iis diebus abſtinere ab opere ſervili?*

8 *An liceat conferre cæremonias baptiſmi filiis Catholicorum baptizatis ab hæreticis miniſtris?*

9 *An liceat patrono Catholico præſentare miniſtrum hæreticum ad beneficium Eccleſiaſticum, ne amittat juſpatronatus?*

10 *An liceat conferre eaſdem cæremonias hæreticis ad fidem converſis, enixè petentibus, cùm experientia conſtet, quod eædem collatæ cuidam hæretico converſo ad fidem, ſed poſteà mente capto, & furioſo, ſanum illum, & mentis compotem reddiderint?*

11 *An liceat conferre eaſdem cæremonias liberis, quorum pater hæreticus eſt, ut mater Catholica enixè rogans, ut ſuppleantur cæremoniæ, & ſperans fore, ut unus, aut alter eorum, & ſaltem filiæ educentur in fide Catholica?*

12 *An liceat baptizare ſpurios hæreticorum liberos, quibus baptiſmum conferre ſæpè recuſant miniſtri hæretici, donec parentes ſolvant mulctam pecuniariam, & publicam agant pœnitentiam?*

13 *An liceat jungere matrimonio aliquos hæreticos ſub promiſſione evadendi Catholicos?*

AD primum. Non poſſe, ſed peccare, ſecus autem ſi miniſter aſſiſtit tanquam magiſtratus politicus. 1

Ad 2. Negativè, niſi in caſu abſolutæ neceſſitatis, quia in divinis, & in ſacris hæretici jure divino, ſunt vitandi. Primò, quia ex hujuſmodi cum hæreticis ſermonis, & rerum communicatione oritur offenſio, aut ſcandalum. Secundò, quia plerumque Catholicis im- 2

minet periculum ſpiritualis exitii, & interitus, videlicèt perfidiæ, & Catholicæ religionis contemptus. Tertiò, quia ex hoc ſuſpicio naſcitur, quod verbo, ſigno, vel facto hæreticorum ritus, mores, aut dogmata profitemur, ut advertit Thom. a Jeſu *de converſione omn. gent. proc. lib. 8. §. 4. par. 2.*

3 Ad 3. licere ex diſpenſatione Apoſtolica concedenda; nam quod ſit novum, & recens non eſt de neceſſitate Sacramenti, ſed præcepti, quod habetur *ex c. 36.* Concilii Carthag. 4. *cap. 3.* Concilii Vaſenſis *cap. 36.* Concilii Toletan. 1. *cap. omni tempore de conſecr. ead. d. can. Si quis de alio de conſecr. ead. dict. & ex cap. Quoniam de ſentent. excommunication. in 6.* dummodò tamen chriſma ſubſtantialiter incorruptum maneat, & fragrantiam ſeu odorem ballami retineat. Nam ſi hunc omninò amiſiſſet, aut omninò nulla, aut certè valdè dubia materia eſſet, quia jam videtur omninò corrupta, ſaltem quantum ad mixtionem ex oleo, & balſamo. Ita Suar. *in 3. part. D. Thom. quæſt. 72. art. 4. ſect. 1. §. hic verò.*

4 Ad 4. Negat Suarez *in 3. par. D. Thom. quæſt. 83. art. 4. ſect. 6. §. tertiò*, ubi, etſi quando candela cerea haberi non poſſet, non damnat peccati mortalis eum, qui ſine ſcandalo, & contemptu, ſed ex devotione cum ſola lucerna ex oleo Miſſam diceret, inferiorem tamen materiam nullo modo adhibendam eſſe cenſet, ut ex ſevo, vel ſimili, dicens eſſe valde indecentem, & ab Eccleſiæ uſu prorſus alienam. Alii verò apud Paſqualig. *de Sacrif. Miſſ. quæſt. 726. num. 4.* tradunt, poſſe adhiberi lumen etiam ex adipe; quare reſpondendum cenſeo, quod, deficientibus candelis cereis, poſſunt adhiberi lumina ex oleo, deficiente oleo, poſſunt adhiberi candelæ ex adipe; ſaltem ex diſpenſatione Apoſtolica. Nam, licèt ritus adhibendi lumen ex cera in Sacrificio Miſſæ, ſit antiquiſſimus ex eodem Paiqualigo *ibidem num. 1.* de jure tamen nulla adeſt obligatio adhibendi lumen ex cera, ſed ſolùm, *in cap. fin. de celebrat. Miſſar.* damnatur ille presbyter, qui ſine igne ſacrificabat. Quare licèt uti luminibus ex oleo, uti ſit coram Ss. Euchariſtiæ Sacramento; vel ob preciſam neceſſitatem ex adipe, ſaltem ex diſpenſatione Apoſtolica, cùm id tantùm ſit contra conſuetudinem Eccleſiæ, in qua ob gravem neceſſitatem poteſt diſpenſari.

5 Ad 5. ſufficere verbum pœnitentis arbitrio Parochorum, ſive Confeſſariorum, dummodò fiat abſque ſcandalo, maximè verò ſi cauſa ſit evidens, quia tunc de ſe ſolvit obligationem ſine alia diſpenſatione, ut per Paſqualig. *de jejun. quæſt. 389. & quæſt. 399. & ſequentibus.*

6 Ad 6. Poſſe, tradunt authores, quos ſequitur Naldus in *Sum. v. feſtum numer. 7.* Primò, quia cùm intendatur ad evitandum peccatum, non videtur imputandum ad peccatum; nam quicquid agunt homines, intentio judicat omnes. Secundò, quia hoc videtur fieri ex morali neceſſitate vitandi otium, ſive peccatum, & ex benigna permiſſione matris Eccleſiæ. Tertiò, quia idem opus poteſt eſſe ſervile, & non ſervile, variatis circumſtantiis, undè non eſt cenſendum ſervile, quando ordinatur ad vitandum peccatum, cùm ordinetur ad ſalutem animæ.

Verùm hanc doctrinam tunc ſolum habere locum, alii exiſtimant, quando opus ſervile eſt medium neceſſarium ad vitandum peccatum, itaut non adſint alia media, quia tunc deſinit eſſe prohibitum. Cùm enim medium ſequatur naturam finis, cùm finis, nempè vitare peccatum, ſit neceſſarius, medium quoque, nempè opus ſervile evadet neceſſarium, atque adeò non prohibitum. Rarò tamen poteſt eſſe medium neceſſarium ad vitandum peccatum, quia adſunt plura alia media non prohibita ad vitandum otium, quia ſemper adſunt honeſtæ recreationes non prohibitæ in die feſto, quibus otium vitari poteſt. Et ideò refellunt allatam ſententiam Caſtropal. *part. 2. tractat. de feſt. obſerv. diſp. un. punct. 10. num. 3.* & Sanchez *l. 5. conſ. mor. cap. 2. dec. 18. num. 12.*

7 Quia media, quæ ſunt, ex ſe mala, & prohibita, non evadunt bona, & licita ex eo, quod ordinentur ad finem bonum. Unde, quia furari eſt ex ſe malum, ex eo, quod ordinetur ad eleemoſynam faciendam, aut fugiendum aliquod malum, ut eſſet homicidium, non fit licitum. Quare cùm exercere opus ſervile in die feſto ſit de ſe malum, non evadet licitum ex eo, quod ordinetur ad fugiendam occaſionem proximam peccati. Et ideò in hoc caſu negativè reſpondendum cenſeo.

8 Ad 7. quoad utramque partem affirmativè ex Conſtitutione Urbani VIII. pro obſervatione feſtorum, licèt feſtum S. Sylveſtri, & S. Annæ, Suarez *tr. 1. de relig. c. 9. num. 20. & 23.* cenſuerit, non eſſe ſub præcepto juris. Undè neutrum extra Romam obſervari teſtatur.

Ad 8. 10. & 11. Affirmativè, idque ſub pœna peccati mortalis. Quia hujuſmodi cœremoniæ pertinent ad publicam profeſſionem fidei. Atque hæc obligatio oritur non ſolùm ex natura rei, quatenus quod omitteretur, eſſet aliquid grave, concernens profeſſionem fidei, ſed etiam ex conſuetudine, quæ declarat obligationem. 9

Ad 9. Non licere. Nam hæreſis inducit inhabilitatem ad conſequenda Eccleſiaſtica beneficia, ut exprimitur *in cap. Statutum 1. de hæret. in 6.* ibique Doctores, & cautum reperitur ex Conſtitutionibus Innocentii IV. Nicolai III. apud Pegnam, *& in l. 1. cum auth. ſeq. & l. Curiales C. de hæret.* Idque, etiamſi ſint de jurepatronatus, vel alterius cujuslibet qualitatis, ut per Lambert. *de jurepatronat. lib. 2. par. 1. quæſt. 9. art. 6. text. in cap. ad abolendam §. præſenti.* Qua ratione collatio eſt nulla ipſo jure *extr. hæret.* Lambert. *loc. cit.* Pegna *p. 3. direct. comm. 162. verſic. ad hæc collatio*, ac itaut reſerventur ordinationi, & diſpenſationi Sedis Apoſtolicæ per Conſtitutionem B. P. V. quæ incipit, *Cum ex Apoſtolatus officio*, apud eumdem Pegnam. Et Epiſcopus illud conferens ſcienter hæretico, aut hæreticorum fautoribus puniatur, *cap. ut commiſſi in fin. de hæret. in 6.* ibique Doctores Lambertinus, & Pegna *locis allegatis.* 10

Ad 12. Affirmativè, quia peragitur res licita. 11

Ad 13. Videndum prius eſt, an hujuſmodi promiſſio fiat voce, vel ſcripto, & quatenus ſcripto, exhibeatur exemplar. Eſt enim prohibitum Parochis Catholicis aſſiſtere celebrationi matrimoniorum hæreticorum, niſi prævia abjuratione, vel fidei profeſſione. Si tamen contrahatur ſub prædicta conditione, vel cum certa, vel ſatis probabili ſpe reducendi ad fidem Catholicam hæreticos, poterit concedi facultas aſſiſtendi prudenti arbitrio Parochorum. 12

CONSULTATIO LVI.

1 *An ſit concedenda facultas diſpenſandi ſuper impedimentis matrimonii in ſecundo, & ab altero in tertio affinitatis gradu coram Turcarum Judice contractorum, quæ Epiſcopi illarum partium nullatenus ſolvere poſſunt?*

2 *Et an Epiſcopus prohiberi poſſit ſub pœna excommunicationis, quod nemo baptizare poſſit adultum, cujus non percipit idioma, & quod hæc prohibitio ſit generalis, quodve non poſſint baptizari ii, quorum idioma non intelligitur, niſi in articulo mortis?*

AD 1. Reſpondeo. Quoad matrimonia hujuſmodi cenſeo, eſſe denuò contrahenda coram proprio Parocho, ſi in illis locis fuerit publicatum Sacrum Concilium Tridentinum, vel coram Miniſtro Catholico, & quatenus timeantur ſcandala, vel diſceſſio a fide Catholica, poſſe, ſi Sanctiſſimus annuerit, diſpenſari cum ſic matrimonio conjunctis, ſive ſcienter, ſive ignoranter in præfatis impedimentis arbitrio Epiſcopi, declarando legitimam eorum prolem ſuſceptam, & ſuſcipiendam, dummodò tamen ipſi conjuges, & eorum filii ſint verè Catholici, ac in poſterum inſtruantur circa hujuſmodi impedimenta juxta Sacros Canones, & Sacrum Concilium Tridentinum. 1

Ad 2. Si nulla prorſus ei dari poteſt inſtructio ſive Cathechiſmus ante ſuſceptionem baptiſmi, & adſit firma ſpes, aut certitudo, quod permanſuri ſint in propoſito illum ſuſcipiendi, donec inſtruantur, poterit hoc permitti arbitrio Epiſcoporum, ſecùs autem ſi timeatur, eos permanſuros, vel morituros in Ethnicismo, & haberi poſſit aliqualis inſtructio ſaltem per interpretes, ac educentur inter Chriſtianos, & nullum adſit periculum apoſtatandi, quo in caſu poſſunt baptizari, prævia majori inſtructione, quæ fieri poterit, ut ex Concilio Nicæno 1. c. 2. quod prohibet Cathechumenos baptizari, nondum ſatis inſtructos, aut probatos, niſi gravis urgeat neceſſitas. Quare poſtquam Philippus Evangelizavit Eunucho, & ambo venerint ad quandam aquam, dixit Eunuchus: *Ecce aqua, quis prohibet me baptizari?* Dixit autem Philippus: *Si credis ex toto corde, licet. Et reſpondens ait: Credo filium Dei eſſe Jeſum Chriſtum, & Philippus baptizavit eum.* Cenſuit ergo Philippus, ſatis eſſe, ut adultus baptizetur, quod credat filium Dei, eſſe Jeſum Chriſtum. 2

Quod ſi cui repentinus morbus incidat, qui ſpe vitæ excluſus, Chriſtianum ſe fieri velle, ſignificet, is verò & rudis ſit, & temporum impediatur anguſtiis, ne Chriſtianæ doctrinæ rudimenta ſatis accipere poſſit, meritò quæritur, quidnam ſatis eſſe exiſtimandum ſit, ut ſalutari lavacro perfundi poſſit? D. Auguſtinus *de fid. & oper. capit. 9.* etiam in tanti temporis coarctatione, de omnibus ſymboli articulis interrogari vult hominem, & 3

ſic

ſic baptizari. Quod ſanè in eo Cathecumeno, qui aliquandiù res noſtras audivit, non eſt difficile, ut rogatus & ore, & corde reſpondeat. At ſi rudis ſit omninò, & ad imbuendum mora ſit brevis, quid ſit agendum, adhuc quæritur, ne aut homini ſalutis aditus præcludatur, aut baptiſmus detur indigno. De qua re cenſeo, ut quam poſſit breviſſimè præcipua tantum doceantur, quorum primum eſt, ut credat in unum Deum Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum. Secundum, hunc eſſe omnium Creatorem, & eumdem gloriam bonis æternam præſtantem in Cœlis, & malis ſupplicia ſempiterna. Tertium, a peccatis neminem liberari, niſi per Jeſum Chriſtum, Dei filium hominem factum, paſſum, & mortuum propter nos, hunc eſſe Dominum, & Redemptorem noſtrum, & ſpem unicam, qui regnat glorioſus in Cœlis. Quartum, hujus Jeſu Chriſti hominem fieri ſervum per baptiſmum, in quo omnia peccata remittuntur, & vita donatur æterna. Hæc ſi, ut poteſt, & credat, & confiteatur, rogandus eſt, an verè præteritæ vitæ criminum pœniteat, præcipuè idololatriæ, & an in poſterum velit rectè vivere ſecundum Dei, & Chriſtiani populi leges, atque præcepta. Si ſe, & præterita dolere reſponderit, & futura adimplere cuperet ex animo, non differendus, ſed Chriſto ex aqua, & Spiritui Sancto regenerandus.

4 Illud autem ſine ulla dubitatione confirmo in talibus, ſi voluntas ſit bona, & divinitùs præparata, qua verè velint eſſe Chriſtiani, nunquam intellectui lumen deeſſe, quo quantum oportet, neceſſaria ſaluti ſuæ percipiant, Deo plerumque illuſtrante mirificè tenebras mentis humanæ. Et narratur in hiſtoria Indorum, quod pridem evenit, ut Miſſionarii in Urum inciderent extremè ægrotantem, corporis tanta deformitate, ut vix hominis ſimulacrum retineret, mentis verò, utpote Urus, tanta hebetudine, ut truncus magis exiſtimaretur. Hic petiit inſtanter, ut fieret Chriſtianus, brevi de fidei præcipuis myſteriis edoctus, tanta alacritate cuncta percepit, ut eſſet admirationi. Itaque baptizatus cum magno animi gaudio Chriſtum alloquebatur: *Domine, ſiquidem me Chriſtianum eſſe voluiſti, transfer in Cœlum.* Atque in his vocibus Deo gratam afflavit animam, cumque eſſet abjectiſſimæ, etiam inter ſuos conditionis, neſciebant, quo impellente, præcipuo quodam honore tumulatus eſt, ipſis, ac aliis divinæ bonitatis gratiam celebrantibus. Itaque neque Deus homini deeſt, neque homo Deo, quamvis brevi temporis intervallo, ſi quem Deus efficaciter ad ſalutem vocat.

5 Et quidem licet adultos baptizandos eſſe prius inſtruendos in fide, quàm ad baptiſmum admittantur, habeatur *ex can. Ante baptiſmum, & ſeqq. de conſerv. dict.* 4. immò ex verbis Chriſti inſtituentis baptiſmum. *Matth. ult. Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Quare videtur hæc inſtructio præmittenda de jure divino, & ex vi inſtitutionis; ſiquidem eam præcepit Chriſtus præmittendam in ipſa inſtitutione Sacramenti, & eſt neceſſaria ex natura rei, quia cùm in baptiſmo fiat profeſſio fidei, debet baptizandus, quando eſt capax, ſcire, quid profiteatur; urgente tamen periculo mortis, utpote naufragii, & aliis hujuſmodi, Tolet. *lib. 2. Sum. c. 21. num. 5. in fin.* Zambran. *in deciſ. cap. 1. de baptiſm. dub. 14.* Jo: Saucius *in ſelect. de Sacram.* Diana *part. 5. tract. 3. reſol. 20.* ajunt, eſſe utcumque exponendam fidem, & ſi petens baptiſmum aſſentiatur, eſſe baptizandum. Quod certè obſervandum eſt, ſi adſit tempus explicandi, quocumque modo explicatio fieri poteſt.

6 Verum ſi adſit periculum, quod ſuperveniat mors, dum interim fides explicatur, non erit neceſſe præmittere inſtructionem; ſed eo ipſo, quod petit baptiſmum, poterit baptizari. Quia dum petit, præſumitur ſcire, quid petat, & proinde aut inſtructum eſſe in fide, aut ſaltem velle ſuſcipere baptiſmum, ſicut Chriſtum inſtituit, & Eccleſia miniſtrat, atque adeò velle profiteri illam fidem, ac religionem, ad quam baptizando admittit Eccleſia. Quod ſufficit, ut docet D. Thom. *3. p. q. 68. ar. 8. ad 3.* Quia implicitè cognoſcitur fides, quam profiteri debet, & adveniente baptiſmo, in quem conſentit, profitetur explicitè fidem Trinitatis, cùm in forma baptiſmi fiat explicitè invocatio ipſius. Undè præcedit baptiſmum aliqualis inſtructio, quæ conſiſtit in cognitione confuſa fidei, quam proponit Eccleſia.

7 An autem poſſit baptizans præmittere inſtructionem, quando adeſt tempus præmittendi illam, ne ſe exponat periculo mortis, utpotè quia peſtis graſſatur, vel bellum, & ſi diù in illo moretur, imminet periculum infectionis, videtur affirmativè reſpondendum. Tum quia licèt ex natura Sacramenti ſit neceſſaria inſtructio fidei, non eſt tamen neceſſaria explicita, ſed ſufficit, ſi baptizandus velit recipere baptiſmum eo pacto, quo a Chriſto inſtitutus eſt, & adminiſtratur ab Eccleſia, ut diximus. Tum quia, licèt adſit obligatio miniſtrandi baptiſmum conſtitutis in periculo mortis, quando alicui incumbit ex officio cura ſalutis ipſorum, quales ſunt Parochi, etiam cum periculo mortis, ut alibi docuimus, non tamen adeſt obligatio præmittendi inſtructionem cum tanto diſcrimine, cùm hæc non ſit medium neceſſarium ad ſalutem. Immò, cùm agatur de conferendo baptiſmo adulto, qui proinde non eſt ſubditus Eccleſiæ, conſequenter non ſpectat ad juriſdictionem Eccleſiæ, neque Parochi habent ſpecialem obligationem ad baptizandum, ſed tantùm communem, quam habent cæteri ratione charitatis. Undè cùm charitas neque in tali caſu cum periculo vitæ obliget ad baptizandum, cùm talit adultus non ſit in extrema neceſſitate, ſiquidem ſalvari poteſt per contritionem, & baptiſmum, in voto, multò minùs obligabit ad præmittendam inſtructionem fidei cum periculo vitæ.

Denique, ne ob inſtructionis defectum, qui ſacro ba- 8
ptiſmate initiantur, immaculatam Chriſti legem profanis, ac Gentilitiis inſtitutis ex ignorantia fœdent, ac idololatriam cum orthodoxa fide confundant, ut ſæpè in Goa, Cinaque inſulis evenire enunciatum eſt, caveant ii, qui iiſdem inſtruendis incumbunt, ne in poſterum ullus ad baptiſma admittatur, qui veterem hominem, ac Gentilitios mores prorſus exutus, Chriſtum plenè non induerit, & in fide ſit ſufficienter inſtructus. Ita ex S. Congr. de prop. fid. Alex. VII. in Bulla *Sacroſancti Apoſtolatus officii*, & Clemens IX. in Bulla: *In excelſa.*

CONSULTATIO LVII.

1 *An in locis, in quibus vigeat adhuc abuſus ducendi uxores abſque interventu Parochi, & teſtium, ſint Sacramenta adminiſtranda illis ſic conjugatis?*

2 *An liceat illis celebrare verè matrimonium, vel potiùs dicendum ſit legitimum matrimonium eorum, qui dimiſſa, vel expulſa, vel ſponte abeunte prima, ac etiam ſecunda uxore, tertiam accipiunt cum intentione contrahendi, aſſerentes, ſe non intendere cum prima, & ſecunda perpetuò cohabitare, cùm contraxerint, ſed tantùm eas experiri, utrùm ſuæ domui eſſent proficuæ, ſeu aptæ adminiſtrationi, vel ſervituti, necne?*

3 *An tutò poſſint Sacramenta adminiſtrari parentibus, filiam Turcis, vel ſchiſmaticis ob aliquem finem in ſponſam promittentibus, abſque eo, quod amplius valeant retractare promiſſionem, niſi cum vitæ honorumque periculo?*

4 *Sintne adminiſtranda Sacramenta mulieribus Catholicis commorantibus apud Turcas, cùm proteſtentur velle inter eos degere abſque injuria Creatoris, & Catholicam legem profiteri, atque obſervare?*

5 *An baptizari debeant parvuli ex matre Catholica, patre verò infideli, quando miſſionarios, parentibus ſeſe opponentibus, gravis metus concutiat?*

6 *An admittendi ſint Turcæ, vel ſchiſmatici ad ſuſcipiendos in baptiſmate Catholicorum filios, ſuppoſito, quod aliundè nequeant parentes ſedare diſſenſiones, & odia, vel an ſaltem Catholicus cum Turca poſſit admitti, ut inde ex parte ſalvetur ritus Eccleſiæ, & ſimul intentioni partum ſatisfiat?*

7 *Sunt ex Schiſmaticis viri, qui ſecundùm eorum ritum contrahentes cum Catholica, vel Schiſmatica matrimonium, ea laborant ignorantia, ut neſciant maritalem conſenſum perpetuò cohabitandi eſſe de eſſentia Sacramenti matrimonii. Hinc mulieres è domibus maritorum expelluntur, vel ipſæmet fugam arripiunt, & ad Catholicos accedunt. In tali caſu poſſuntne licitè, ac legitimè cum Catholico nubere?*

8 *An quando verè nulla ſubeſt via evadendi, niſi injuriam injuria, homicidium homicidio vindicetur, Catholici in tali ſtatu, & diſpoſitione perſeverantes, titulo, ut ajunt, defenſionis neceſſariæ, ſint ſuſceptionis Sacramentorum capaces?*

AD 1. Si non eſt publicatum in illis partibus decre- 1
tum Sacri Concilii Tridentini, ſunt adminiſtranda Sacramenta clandeſtinè contrahentibus, quia matrimonium eſt validum, ſecùs autem ſi eſt publicatum; nam matrimonium eſſet irritum, & viverent in continuo concubinatu. Ita Doctores communiter, & cenſuit ſæpiùs Sacra Congregatio Concilii, & Congregatio S. Officii. In caſu verò, quod non eſſet publicatum, curandum illis eſt, ut ſervent antiquas leges Eccleſiaſticas, quoad fieri poſſet, ſcilicèt teſtes adhibendo, quibus pro-

bari conjugia possint, instrumenta etiam de eo publica conficiendo, quandoquidem nec Parochi copia est, nec denunciationibus, ac benedictionibus Ecclesiasticis locus, facto etiam examine sufficienti, an illis obstet aliquod Canonicum impedimentum.

2 Ad 2. Non licere, cum primum matrimonium fuerit legitimè contractum. Quia est contractum juxta receptam in illis locis consuetudinem, dummodò tamen, ut dictum est, non fuerit publicatum Concilii Tridentini decretum. Commune enim est in contractibus ineundis spectari locum, in quo celebrantur consuetudines, ut per Sanchez *lib. 3. de matrim. d. 18. num. 28.* quidquid sit de intentione contrahentium, de qua non judicat Ecclesia. Alioquin nullum esset apud illam gentem firmum matrimonium, cùm semper possit opponi defectus intentionis perpetuò cohabitandi cum muliere, tanquam cum uxore, sed tanquam cum famula, atque adeò vivendi in perpetuò concubinatu.

3 Ad 3. non posse administrari, donec perseverent in tali promissione, maximè si finis, ob quem id promittunt, sit alienus a certa spe convertendi Turcam, vel Schismaticum ad fidem Catholicam, sed potiùs cum periculo perversionis sponsæ. Et potissimùm quoad promissionem, quæ fit Turcis, cùm non possit esse inter Christianos, & Turcas validum, ac legitimum matrimonium ob disparitatem cultus, atque adeò promitterent vivere suas filias in concubinatu, ideòque talis promissio non solùm est illicita, & non obligat, sed etiam est sacrilega, si scienter id facient. Si verò ignorent, id esse peccatum, possunt admitti ad Sacramenta, dummodò eos pœniteat, & agant, quod debent.

4 Ad 4. esse administranda, dummodò Catholicè vivant, & nullum actum idololatriæ, aut fidei Christianæ contrarium committant.

5 Ad 5. Possunt baptizari, etiam contra voluntatem parentum. Quia cùm parens fidelis teneatur illos baptizare, atque Ecclesia habeat jus eum cogendi, si renuat, tunc eo ipso Ecclesiæ curæ, & providentiæ relinquitur. Ita Thom. a Jesu *lib. 4. de procur. sal. omn. gent. pag. 210, §. Sed quid si uterque.* An autem id expediat, relinquendum arbitrio Missionariorum, qui in casu, quo illos baptizent, debent subtrahere parvulos sic baptizatos a cura eorum parentum, ne ab alio infideli seducantur, & diligentem curam suscipere illos instituendi in fide Catholica.

6 Ad 6. Hortari debent Missionarii Catholicos, ut abstineant adhibere Turcas, vel schismaticos pro compatribus. Quod si sine periculo, aut magna perturbatione abstinere nequeant, quidam dicunt, id tolerari posse, ut Layman. *lib. 5. tract. 2. cap. 9.* Diana *par. 9. tract. 7, resol. 31.* At ego id non approbo; quia est contra finem institutionis patrinorum in baptismo. Permitterem tamen ad sedandas turbas Catholicum cum Turca, ut, quoad fieri possit, prædictus finis servetur. Et quamvis circumferatur quædam declaratio Sac. Congregationis S. Officii in hunc tenorem: *Catholici in partibus Turcarum adhibentes Turcas, & schismaticos pro compatribus moneantur abstinere, sed si sine periculo, aut scandalo cessare nequeunt eis poterit permitti.* Ea tamen mutila est. Integra autem ita legitur: *An permittendum sit, quod Catholici adhibeant Turcas, & Schismaticos pro compatribus in sponsalibus? Ad quod respondendum, ut moneantur abstinere. Verùm si sine periculo cessare nequeant, posse ei permitti, 17. Octobris 1615.* Non igitur in baptismo, nisi fortè unà cum Catholico.

7 Ad 7. Non posse, quia matrimonium contractum inter schismaticos, & Catholicos, est verum matrimonium etsi illicitum, atque adeò ipso constante non possunt mulieres Catholicæ cum viris Catholicis nubere, cùm matrimonium sit indissolubile. Quare Missionarii docere debent illas gentes, matrimonium ob nullam causam posse dissolvi ex doctrina Christi *cap. 10. Marc. cap. 16. Luc. cap. 5. Matth.* B. Pauli 1. *Corinth. 7.* ex authoritate, & observatione totius Ecclesiæ juxta *c. gaudemus de divort.* ex Ss. Conciliis, præsertim Tridentino *sess. 24. c. 7.* ex Patribus, & ex rationibus, quas alibi adduxi.

8 Ad 8. Si se contineant intra limites necessariæ defensionis absque odio cum moderamine inculpatæ tutelæ, itaut non transeant ad vindictam, sed servent modum debitum, & plus non faciant, quàm sit necessarium ad repellendam injuriam juxta ea, quæ tradunt communiter Doctores, sunt capaces susceptionis Sacramentorum. Quia, cùm non excedatur terminus defensionis, non habet locum peccatum mortale, atque adeò sunt susceptionis Sacramentorum capaces.

CONSULTATIO LVIII.

1 *An quilibet Apostata a fide, qui se judicat depositum martyrio, debeat induci ad protestandum publicè fidem Christianam, nihilque curandum de corporalibus persequutionibus propriis vel aliorum, vel saltem permittendum sit, ut exequatur suam inspirationem quicumque ad id faciendum exponatur, aut quisque dissuadendus ab hujusmodi actione ob generales causas quorumdam Regionum, saltem quando, ac ubi timetur periculum gravis persequutionis Christianorum?*

2 *Quomodo se gerere debeat minister Ecclesiasticus cum iis, qui se non sentiunt sufficientes ad suscipiendum martyrium, & cupientes confiteri fidem Christianam sine martyrio, vivunt quoad fieri potest juxta fidem internam, sperant corporalem libertatem, & interim desiderant, & postulant reconciliationem secretam, & participationem Sacramentorum?*

3 *Quomodò etiam se gerere debeat idem minister cum iis, qui nullam fugiendi spem habent, neque animi fortitudinem profitendi fidem externam cum probabili periculo crudelis necis, immò cùm humana certitudine illius, neque possunt absque eodem periculo omittere partem aliquam rituum obstaticorum, sed quæruntur de Ecclesia Christi, quod velit eos condemnare in vita, cùm credant, quidquid ipsa credit, & faciunt, quidquid ipsa præcipit absque eo, quod se exponant mortis tyrannidi?*

4 *An pro causa simili ex supradictis, sive absque causa peculiari, sed solùm pro fidei ardore, ac zelo, cùm maximè videant illam collapsam, & tot animas non solùm sine luce Evangelica, sed etiam sine spe illius liceat cuicumque Catholico Ecclesiastico, vel sæculari publicè illam prædicare, ac defendere, atque adeò exponere se martyrio?*

AD 1. Respondeo. Apostatas a fide, redeuntes non 1
teneri ad abjurandum publicè coram infidelibus, sed sufficere, ut abjurent in balneo (hoc nomine appellant carcerem, sive locum; in quo retinentur) coram fidelibus, abstinendo ab actibus infidelitatis, ac deponendo habitum infidelium, quatenus sit protestativus talis Religionis, si verò sit æquivocus, possunt illum deferre. Quod si ex illa delatione ratione personæ aliqua oriretur suspicio, tenentur aufugere, cùm primum poterint.

Ad 2. & 3. Istis est permittendum vivere Christianæ, 2
& Catholicè in occulto, modò nullum actum idololatriæ, aut fidei Christianæ contrarium committant: Sacramenta verò pœnitentiæ, & Eucharistiæ non sunt iis administranda. Et quidem ratione, quia qui fidem negat metu mortis, sed tamen erroribus non credit, licèt verè hæreticus non sit, cùm non habeat, neque habuerit errorem in intellectu, tamen judicio Ecclesiæ, quæ per exteriora de interioribus judicat, hæreticus est habendus. Hæretici autem non sunt admittendi ad Ecclesiæ Sacramenta.

Ad 4. Affirmativè. Ita Rodriquez *tom. 1. in 2. edit.* 3
cap. 197. his verbis: *Que estando muchos Christianos captivos, y entre ellos ay uno mas noble, y sabio, obligacion tiene este de confessar publicamente la fee, aunque sea con manifesto periglo de la vida, si advierte, que de su confession esta colgada la fee de los demas, y callando el, peligraran en ella.* Idem docet Aragona 2. 2. *quæst. 3. art. 2. dub. 2. post. 2. concl.* & aliis, quos sequitur Leander *part. 2. in decal. tract. 2. disp. 3. quæst. 62.*

CONSULTATIO LIX.

An Sacerdotes Catholici supplere possint baptismi cæremonias, quoties hæretici, post suam ad fidem Catholicam conversionem, illas suppleri postulant?

RESpondeo iterùm, ac tertiò non solùm posse, sed 1
etiam debere. Quia, ut aliàs dixi, ejusmodi cæremoniæ pertinent ad publicam fidei professionem. Unde illas tantùm supplendas esse post collatum ab hæreticis baptismum, sæpiùs declaravit S. Congregatio S. Officii, & tradunt communiter Doctores, desumiturque ex *can. hanc regulam, & can. Spiritus Sanctus, §. Ecce 1. qu. 1. & ex cap. cum venissent init. de sacr. unct. & cap. presbyter. de Sacram. non iteran.* Idque sub peccato mortali, ut per Palaum *par. 4. oper. mor. tract. 19. disp. un. punct. 12. num. 21.* Quod certum existimo. Quia in allegatis textibus id præcipitur, quod indicat obligationem gravem. Cùm enim cæremoniæ istæ non sint necessariæ

ad

ad valorem Sacramenti, non essent repetendæ; quando aut ex necessitate, aut ex negligentia essent omissæ, nisi essent aliquid grave. Unde cùm Ecclesia præcipiat repetendas, tanquam aliquid grave, erit mortale illas non supplere. Præsertim si timor suspicionis, alteriusve scandali cessaret, ne scilicet baptismum ab hæreticis ministratum videatur Ecclesia Romana, ut minùs validum judicare. Quare nullam puto esse legitimam causam, ob quam prædictæ cœremoniæ omittendæ essent.

CONSULTATIO LX.

An Metropolitanus possit recipere appellationem, ac procedere ad confirmationem, vel annullationem primæ sententiæ pro, vel contra hæreticum in casu, quo Episcopus nulla declaraverit sponsalia, & condemnaverit partem ad se componendum pœna pecuniaria eroganda mulieri defloratæ, & pro eleemosyna propter scandalum?

1 REspondeo negativè. Quia hæreticis est id interdictum; sunt enim privati, atque excluſi omni legitimo actu, ut est Constitutione Leonis X. qnæ incipit *Exurge, Domine, v. nec non quoad omnes*, relata a Pegna post Directorium, & post Albericum, Glossam, Butrium, & plures alios tradit Farinacc. *de hæret. qu.* 189. *num.* 46. Ita quidem, ut non agere, sed conveniri possint per textum *in l. Credentes §. nullus, C. de hæret.* in hæc verba: *nullus prætereà ei super quocunque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur*: ubi Butrigarius inquit: *Et attende, quod agere non possunt sed conveniri*, & de jure canonico est textus *in cap. Excommunicamus 1. §. Credentes*, ubi totidem verbis id repetit, & confirmat, notantque Hostien. Joan. Andr. aliique, ac decernitur in variis Constitutionibus apud Pegnam, quas recenset idem Farinac. *loc. cit. num.* 48. & in specie, quod priventur beneficio appellationis, est textus *in cap. ut inquisitionis de hæretic. in 6.* Siquidem hæretici privantur omnibus, & quibuscunque privilegiis, sive illa competant intuitu Religionis; ut *leg. 1. Cod. de hæreticis* sive intuitu Reipublicæ, *ut in auth. item privilegium C. eod.* sive contemplatione personæ, *ut in l. Curiales Cod. eodem*. Ubi ratio assignatur, ne videamur hominibus execrandis contumelioso ambitu immunitatis beneficium præstitisse, & ad idem facit textus in *leg. fin. C. eod.*

CONSULTATIO LXI.

REgulariter electiones Ecclesiasticæ fieri debent a majori, & saniori parte Capituli ad hoc, ut electio dicatur Canonica ad formam *cap. 1. de his, quæ fiunt a major par. Cap.* Hinc quæritur primò.

1 *Quæ dicatur sanior pars Capituli?*
2 *An sanior pars minor præferatur majori non saniori parti vel requiratur copulativè, quod pars sanior sit etiam major ad hoc, ut electio dicatur Canonica?*
3 *Quomodo procedat in praxi, quod requiratur copulativè major, & sanior pars, si major pars numeri tantùm præferatur minori?*
4 *An regula majoris, & sanioris partis procedat tàm in scrutinio aperto, quàm secreto, si non appareat, qui fuerint eligentes, dum secretò votum protulerint?*
5 *An regula sanioris partis procedat etiam in electionibus, in quibus de jure, vel ex Constitutione requirantur duæ ex tribus partibus electorum ad Canonicam electionem?*

1 HAnc materiam Hostiensis *in sum. tit. de elect. §. qualiter* caudam magnam appellat, ut puto propter difficiles difficultatum nodos.

2 Ad 1. igitur quod attinet, illa dicitur pars sanior, quæ respectu consilii, & materiæ subjectæ, zelo, ac merito innititur, ut per Host. *in summ. eod. tit. eodem. §. & Sanior* ac Fagnan. *in cap. Cùm in cunctis de his, quæ fiunt a major part. Cap. numer.* 2. ubi etiam Abb. *num.* 3.

Ad 2. Affirmativè quando pars minor rationabiliter movetur, major verò irrationabiliter. Tunc enim prævalet minor, & intelligitur major respectu consilii sanioris, ut in *can. Sanè dist. 9.* Hostien. *in Sum. eod. tit. de his, quæ fiunt §. verumtamen*. Et quoad effectum ordinatio majoris partis impeditur, quia revocabitur, postquam de veritate objectæ exceptionis irrationabilis legitimè constiterit. Non enim sufficit opponere, nisi objectum probetur coram Superiore, ut patet ex eodem, *cap. 1. de his, quæ fiunt* verbis illis, *objectum fuerit, & ostensum*, & tradunt *ibi* Innoc. *num.* 3. & 4. Butr. *numer.* 2. & 3. Anchar. *num.* 3. Imol. *num.* 1. & Abb. *n.* 5. Hostien. *loc. alleg.*

Ad 3. Id evenit, quia ea pars, quæ sanior est, sive 4
sit major numero, sive minor, semper dicitur major; nam major pars dicitur, quæ majori ratione, & pietate nititur *d. can. Sanè* cùm aliis concorditer per Glos. Non enim, ut inquit Hostien. *d. tit. de elect.* quæ major pars, semper sanior est, sed quæ sanior est, semper major reputatur, & secundùm Abb. *in 1. notab. num. 3.* non sufficit, ut major pars universitatis decernat, nisi etiam illa sit sanior. In dubio tum major pars censetur etiam sanior, quia præsumitur pro pluralitate, *cap. nullus 61. d.* nisi contrarium probetur, ut supra, Regula enim est, ut majori parti stetur in omni dispositione Universitatis, ut post alios tradunt Hostien. *num.* 4. & Joan. Andr. *numer.* 11. *ad dict. cap. 1. de his, quæ fiunt.*

Ad 4. affirmativè, ut desumitur *ex can. in nomine Do-* 5
mini §. eligatur dist. 23. ex cap. publicato 58. *de elect. & ex cap. Quia propter* 42. *in princ. & fin eod. tit.* Quibus in locis fit electio, etiam per scrutinium, & tamen requiritur pars major, & sanior.

Ad 5. etiam affirmativè, quia etiam in hoc casu lo- 6
cum habent rationes, quæ militant contra irrationabilitatem judicii majoris partis, cùm pars sanior semper, ac in omni casu prævalere debeat per textum *in cap. dudum de elect. can. illud. 23. d. cap. Interposita, cap. constitutus, & cap. ut debitus extra de appellat.*

CONSULTATIO LXII.

An sit validum matrimonium contractum inter Catholicos coram Parocho græco schismatico, & more schismaticorum, præsentibus dumtaxat musicis canentibus in honorem matrimonii more græcorum schismaticorum, non autem testibus particularibus adhibitis ad formam Concilii, deficientibus ibidem Parochis catholicis, eo quia hæretici omnes Ecclesias, Parochis Catholicis expulsis, devastarunt?

1 REspondeo Affirmativè, si in illis partibus non est publicatum Sac. Concilii Tridentini decretum *cap. 1. sess. 24. de reform. matr.* Si verò est publicatum, respondeo etiam affirmativè, dummodo tamen illi musici, qui præsentes fuerunt, adverterit; Nam præsentiæ ad valorem matrimonii ex Tridentino requisitæ sufficit sola intellectus advertentia, qua ritè testimonium contracti matrimonii perhiberi possit, sitque sufficiens ad testificandum, ut ex communi tradit Sanchez *de matrim. lib. 3. disput. 39. num.* 11. Neque requiritur in matrimonio, testes esse rogatos ex eodem Sanchez *disp. 41. numer. 7.* ejusdem libri.

Non obstat, quòd sit celebratum coram Parocho schis- 2
matico. Nam donec non fuerit privatus officio, sive titulo, validè assistit, etiamsi sit excommunicatus, non toleratus, ut per Sanchez *eod. lib. 3. disp. 21. a num. 1.* & Pontium *de matrim. lib. 5. cap. 17. §. un. num. 6.* & desumitur ex declaratione Sac. Congregationis Sac. Officii tenoris sequentis. *Rutheni matrimonia contrahentes in Russia coram Prædicantibus schismaticis, & deinde pœnitentia ducti agnoscentes id esse contra formam Concilii Tridentini ibi publicati, post longam conversationem faciunt divortia, propterea Archiepiscopus Leopolicnsis consulit, quid facere debeat. Sanctissimus ordinavit sciri, an hujusmodi prædicantes sint Parochi, 18. Decembris 1614.*

CONSULTATIO LXIII.

An puellæ, in Monasterio Monialium prorsus exempto, degentes educationis causa, & mulieres sæculares famulæ Monialium, nullam emittentes regularem professionem, si contingat eas mortem obire in Monasterio, sepelliri possint, ac debeant in Ecclesia exteriori Monialium, an potiùs in Parochiali, in cujus Parochia domicilium retinent? Et quid si in nulla Parochia retineant domicilium?

QUod attinet ad puellas degentes in monasterio edu- 1
cationis causa probabiliter opinionem affirmativam sustineri possit, inquit Pellizar. *de Monial. cap. 10. sect. 3. subsect. 1. num. 233. §. Immò puto*, atque adeò deberi Confessario Monialium quartam funeralem, suaderi putat ex eo, quod illa debetur propter onus, quod susti-

ſuſtinetur in adminiſtratione Sacramentorum a Confeſſario Monialium qui licèt non vocetur Parochus, in re tamen eſt Parochus cùm ex officio curam habeat animarum æque, ac ſi eſſet parochus reſpectu ſæcularium. Ingenuè tamen fatetur opinionem negativam ſuſtineri poſſe, quam Sanchez, ut ipſe Pelliz. ait, *l. 3. de matr. diſt. 23. a num. 9.* cenſet eſſe probabilem.

2 Quod verò ad hujuſmodi famulas idem Pellizar. *loc. cit. §. quod ſi hoc, §. ſeq.* affirmare etiam videtur, quatenus tradit in caſu, quo ſæcularis fœmina ingreſſa monaſterium animo ibi perpetuò degendi moriatur, ſpectare ad Confeſſarium Monialium ei miniſtrare ultima Sacramenta, & quartam funeralem cum aliis juribus parocho obvenientibus intuitu ſepulturæ, cùm monaſterio Monialium competat non ſolùm exemptio perſonalis, ſed etiam localis, & fœmina illa ſæcularis illud ſibi eligendo in domicilium, effecta ſit de ovibus confeſſarii præfati monaſterii. Idemque ait ſentire Bordonum a ſe conſultum, idque ratione acquiſiti domicilii.

3 At, quidquid ſit de adminiſtratione Sacramentorum, de qua nos alibi, tenendum eſt, hujuſmodi puellas, & famulas ſepeliri debere in Eccleſia parochiali, in cujus parochia domicilium retinent, ſi moriantur, non electa ſepultura, vel ſi ſepulturam elegerint, deberi eidem Eccleſiæ parochiali quartam funeralem. Probatur ex iis, quæ docent Doctores, quod non amittatur parochia, dum quis diſcedit animo revertendi, ut Abb. *in cap. de bis, de ſepult.* Jo: Andr. *in cap. is, qui, eod. tit. in 6.* Spinus *in ſpecul. teſtam. gloſ. 15. num. 41.* Molin. *de rit. nupt. lib. 2. diff. 11. num. 88.* Cened. *pract. qu. 30. num. 45. lib. 1.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 76. n. 18.* Piaſec. *in prax. Epiſc. par. 2. cap. 4. num. 32.* Mareſcot. *lib. 2. var. reſol. cap. 95. num. 3.* Lavor. *var. lucubr. tit. 2. cap. 17. & 38.* Barboſ. *de paroch. par. 3. cap. 25. num. 26.* & Rota in Romana jurium funeralium 4. Julii 1653. coram Zarate, & ex regularibus Henriq. *lib. 11. ſum. cap. 3. numer. 3.* Rodriq. *qu. regul. 36. art. 3. tom. 3.* Mirand. *tom. 2. manual. præl. qu. 48. art. 9. concl. 2.* Sylveſt. *v. Canonica portio num. 15.* Hieronym. Rodriq. in *comp. qu. reg. reſol. 18. num. 12.* Hurtad. *de Sacram. diſp. 5. de matrim. diffic. 6. num. 19.* Sanch. *lib. 3. de matr. diſp. 23. num. 14.* Pontius *eod. tit. lib. 5. cap. 13. §. 2.*

4 Ac deſumitur *ex d. cap. is, qui de ſepult. in 6.* ubi ſimilis omninò caſus deciditur. Qui enim aliquando ad villam ruralem ſe transfert, non debet ibi ſepeliri, quia non acquirit ibi parochiam, cùm non accedat animo permanendi, ſed debet ſepeliri in parochia Urbis, quam retinet quotieſcunque diſcedit animo revertendi. Nec differre videtur, an quis ſe transferat ad rus, an ut exerceat profeſſionem ſcholaſticam, an ut alicui famuletur, quia in utroque caſu concurrit habitatio in parochia aliena, retento priori domicilio. Puellæ autem, & famulæ hujuſmodi non amittunt ſuam parochiam, quia non transferuntur a propria parochia, ut illam deſerant, ac mutent. Ut proindè etiam ſervus, quando addictus alicui fundo ob diſciplinam percipiendam aliò mittitur, non cenſetur abſens a fundo, & hoc fundo inſtructo legato, venit etiam ſervus, quamvis ante mortem teſtatoris non ſit reverſus ad fundum, ut ſtatuitur *in l. Sejæ §. Pamphiliæ ff. de fund. inſtrum.* quamdiù enim retinetur domus, præſumitur animus redeundi, & eſt ſignum ſufficiens retenti domicilii, atque adeò etiam parochiæ, ut notat Gloſ. *in leg. 2. v. conſtituerint leg. 10.* Bero. *conſ. 11. num. 9. leg. 3.* Menoch. *conſ. 329. numer. 38.* & Rota *deciſ. 473. num. 3. par. 4. recent.* & ideò ſi contingat, eas mori in monaſterio, aut in alia parochia, debent in propria Eccleſia parochiali ſepeliri, niſi alibi habeant ſepulturam, vel illam elegerint, quo in caſu quarta funeralium eidem Eccleſiæ parochiali perſolvi debet.

5 Confirmatur primò quoad puellas educandas *ex l. 1. §. hæc autem ff. de bis, qui dejecerit*, ibi: *Tantum autem intereſt inter habitatorem, & hoſpitem, quantum intereſt inter domicilium habentem, & peregrinantem.* Propriè ergo habitator dicitur, qui domicilium aſſequitur, & conſequenter puellæ, quæ ad tempus educationis cauſa in monaſterio ſunt hoſpites, dicuntur peregrinantes, atque adeò non acquirunt parochiam ratione educationis in monaſterio.

6 Secundò, a ſimili ex ſtatuto Cleri Romani *cap. 3. §. 8.* decernente ſcholaſticos domicilium in domo patris, ſeu cognatorum habentes, & ſtudiorum cauſa in aliquo ſeminario, vel collegio extra fines parochiæ ad convivendum commorantes; primum domicilium retinere. Quod eſt juxta ea, quæ tradit Hoſtien. *in ſum. tit. de paroch. §. penult. num. 7.* ubi ait, Scholaſticos 30. annis habitantes in loco ſtudii, non poſſe illius parocho confiteri, & juxta ea, quæ tradunt Abbas, & alii, quos ſequitur Menoch. *conſ. 398. vol. 4.* dicentes, Epiſcopum loci, ubi Scholares cauſa ſtudii habitant, non eſſe proprium paſtorem quoad Sacramenta voluntaria, nec poſſe vota Scholaſticorum commutare, quia defectu animi perpetuò commorandi non efficiuntur ſubditi, niſi quoad Sacramenta neceſſaria, ut confeſſionis, & communionis. Quare hæc ſententia non ſolùm eſt probabilis ex ipſo Pelizzario, ſed omninò certa.

Et quoad famulas eſt caſus declaratus in eodem Statuto Cleri Romani *d. cap. 3. §. 18.* his verbis: *familiares, & famuli Eminentiſſimorum Cardinalium, ſeu aliorum Principum, ac Prælatorum, nec non aliorum quorumcunque, qui retinent domicilium in alia Parochia, ad illam parochiam pertinere ſtatuimus, in qua retinent domicilium, licèt apud ſuos dominos infirmentur, & morte occumbant*, Et convincitur ex *d. l. Sejæ §. Pamphiliæ ff. de fund. inſtrum.* ſuperius relata. 7

Non obſtat quod de puellis educandis tradit Pelizzarius. Quia jus ſepulturæ acquiritur miniſtranti ſacramenta, quandoque jure ſpectat adminiſtratio, non autem quando ex accidenti adminiſtrat, ut contingit, quando puellæ educandæ extra propriam parochiam infirmantur, & ibi moriuntur, recipiendo Sacramenta a confeſſario Monialium. Quia cùm tunc non miniſtrentur ex officio, ſed ad ſupplendum vicem proprii parochi, quatenus in loco exempto nequit illa miniſtrare, licèt poſſit perſonis ſibi ſubditis, ibi commorantibus, ut ipſe Pellizzarius docet eo loco, non dat adminiſtratio jus aliquod ad ſepulturam, aut ad quartam funeralem. Neque in hoc caſu loquuntur DD. quos alibi retuli, ſed quando miniſtrantur ex officio. 8

Minùs obſtat, quod in caſu illo fœminæ ſæcularis idem Pellizzarius adducit. Quia eſt caſus noſtro nedum diſſimilis, ſed contrarius. In eo enim caſu conſtat de animo degendi perpetuò in monaſterio, atque adeò eligendi domicilium, præſertim quia nullibi aliud domicilium, & habitationem retinet. Neque poteſt habere animum figendi alibi domicilium, aut habitationem, aut revertendi ad prius domicilium, ſed priorem habitationem, cùm perpetuitas monaſterii hæc omnia excludat, & domicilium, aut parochia non poſſit retineri abſque animo revertendi. At in caſu noſtro hujuſmodi famulæ commorantur in monaſterio ad tempus determinatum, durante ſcilicet famulatu. Pro contrahenda autem parochia, præſertim in ordine ad funeralia, requiritur verum domicilium, ut in ſpecie tradit Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 13. §. 2.* rejiciens opinionem Sanchez, ac proinde retinebunt propriam parochiam juxta ſententiam Abb. *in cap. In noſtra n. 11. de ſepult.* Triviſani *dec. 23. lib. 1.* & Rotæ *dec. 643. num. 2. in novis vol. 1.* 9

Favetque ratio, quia tales non degunt in monaſterio, omninò voluntariè. Nemo enim vellet famulari, ſed quantum eſt de ſe, habent animum revertendi ad propriam habitationem, quando primò eis licebit. Quod ſufficit, ut non dicantur reliquiſſe proprium domicilium, & habitationem; ut per Bart. *in l. 4. §. Prætor. nu. 24. ff. de damn. infect.* Felin. *in cap. quoniam num. 2. de offic. ordin.* Soccin. ſen. *conſ. 35. poſt init. lib. 1.* & Menoch. *conſ. 329. num. 36.* Præſertim, quia manent in monaſterio, non tanquam in propria habitatione, quia non ſunt profeſſæ, ſed tanquam in aliena. Unde ſunt continuò abſentes animo. Quod non videtur ſufficere, ne ad inducendam quidem habitationem veram, quia hæc eſt omninò libera. In monaſterio autem hujuſmodi famulæ non dicuntur habitare, ſed inſervire. 10

Eodem modo reſpondetur ad ea, quæ tradit Samuelius *de ſepult.* qui nullo idoneo fundamento innititur, & Doctores, quos pro ſe adducit, ita corruptè, ac mendosè refert, ut de hac re nunquam loquutos fuiſſe videantur, ac proinde nullum ex iis pro contraria opinione ſtabilienda commodum argumenti deſumi poteſt. 11

Denique cùm ſit caſus declaratus in Statuto Cleri Romani, non eſt amplius in hoc immorandum. Idem quoque tenendum eſt in caſu, quo nullum in aliqua parochia retinent domicilium, ſpectare ſcilicet jus ſepulturæ ad parochum illius parochiæ, in qua ſitum eſt monaſterium. Primò, quia exempti, ut alibi dixi, habent juriſdictionem tantùm quoad perſonas, non autem quoad loca, ut per *text. in cap. per exemptionem de privileg. in 6.* & notant ibi Gemin. *num. 5.* Anchar. *n. 3.* Franch. *num. 3.* Gulielm. de Monte Lauduno *in Clem. paſtoralis num. 24. de re judic.* & cenſuit Rota in Aretina, ſeu Montis Politiani juris viſitandi 9. Martii 1596. cor. Rubeo, & in Tiraconen. juriſdictionis de Tutela 5. Junii 1593. cor. Millino, & in Conſtantienſi juriſdictionis 18. Maji 1611. cor. Ottembergo. Hujuſmodi autem puellæ, & famulæ cùm ſint omninò ſæculares, non ſunt ſubditæ monaſterio, ac proinde in eas nullam juriſdictionem monaſte- 12

nasterium habet. Et eo enim, quod sunt in monasterio monialium, non desinunt esse subditæ parochiæ, in qua monasterium situm est ex dicto Pellizar. *loc. cit. §. & hanc*. Quod autem ad locum, ille est in parochia, licèt enim monasteria non sint de parochia, sunt tamen in parochia, quemadmodum sunt in diœcesi, licèt non sint de diœcesi, per *Cap. cùm Episcopus de offic. ord. in 6.* & notant *ibi* Gemin. *num. 3.* Franch. *num. 2. & in cap. 2. §. statuto num. 10. de constitut. in 6.* Vitalin. *in Clem. frequens num. 127. de excess. Præl. & in Clement. 2. num. 42. de privileg.* Abb. *in cap. Apostolicæ num. 2. de donat.* Anchar. *in cap. postulasti num. 45. de for. compet.* ac Rota in Volaterana jurisdictionis 14. Januarii 1581. coram Bravo, *quæ est dec. 207. par. 2. div.* & in Calaguritana jurisdictionis 16. Januarii 1604. coram Ottembergo. Et proinde privilegium exemptionis eximit a subjectione quod personas subditas monasterio, non autem a situatione, ut observant Vitalin. *in Clement. 2. num. 44. de privil.* Franch. *in dict. cap. 2. §. statuto de constitut. in 6.* Undè talis exemptio non facit territorium distinctum a parochia. Et ideò jus funerandi dictas puellas, & famulas, non solùm quoad personas, sed etiam quoad locum, spectat ad parochum, in cujus parochia monasterium est situm. Quia, ut constituatur distinctum territorium, requiritur, quod omnis jurisdictio, quæ Episcopo, vel parocho competit, abdicetur, ab ipsis, & transferatur ad superiorem monasterii, ut tradunt Doctores communiter cum Glos. *in Clem. 1. §. Volumus de for. compet.* & Rota *dec. 207. in fin. par. 2. div.* & nullius infectionis 19. Martii *1696.* coram Bubalo, & alibi passim. Non est autem abdicata parocho jurisdictio celebrationi matrimoniorum hujusmodi puellarum, & famularum, immò de facto quotiescunque casus evenit, ille interest illorum celebrationi, nec constat, quod ablatum sit ipsi jus illas funerandi, quod illi competit eodem jure, quo ei competit jus celebrandi matrimonia; utrumque enim est jus parochiale. Atque adeò, sicut ei competit jus celebrandi matrimonia iplarum, ita etiam ei competit jus illas funerandi.

13 Restat disquirere, an hujusmodi puellæ, & famulæ sepeliri possint in Ecclesia exteriori Monialium, si in ea elegerint sepulturam. Sed quia materiam hanc fusè tractavi *tom. 4.* integra *consult. 175.* eam adire non pigebit.

CONSULTATIO LXIV.

An Episcopus, qui abest a Civitate sua Cathedrali, & residet in diœcesi, constituere, vel relinquere in illa debeat Vicarium generalem & Tribunal Episcopale?

1 ET quidem, si attendatur textus *in cap. Cùm Episcopus de offic. ordin. in 5.* affirmandum videtur. In illo enim Pontifex ex eo, quod in lege est certum, deducit, & observandum decernit, quod cùm Episcopus in tota sua diœcesi habeat jurisdictionem ordinariam, ideò proculdubio in quolibet loco ejusdem diœcesis, non exempto per se, vel per alium potest pro tribunali sedere, causas Ecclesiasticas audire, delinquentes capere, & carceri deputare, & quæ ad suum spectant officium, liberè exercere.

2 Ex quibus verbis sequitur, quod Episcopus in quocunque loco suæ diœcesis, non exempto, potest tribunal erigere, & jus dicere, Glos. *in d. cap. Cùm Episcopus v. loco*, ibique Archid. *num. 2.* Joan. Andr. *num. 1.* Anchar. *num. 1.* Butr. *num. 2.* Gemin. *num. 2. & 13.* Franch. *num. 1.* & Canonistæ communiter, ac ita, quod etiam in proprio cubiculo possit jus dicere, ut advertunt Gemin. & Franch. *loco allegat.* Nec est necesse, quod Episcopus pronunciet locum a se electum pro juridico, cùm sufficiat, quod illum eligat, ut in hoc textu. Debet tamen citatus fieri certus de loco in citatione, aliter in dubio censeretur qui citatus, & teneretur comparere in loco, ubi est solitum judicari, ut *in l. penult. ff. de just. & jur.* Et sententia in alio loco lata esset nulla, *ut in l. sicut proponis C. quomodo & quando Judex*, Gemin. *ibid. num. 13.* & Franch. *num. 1.*

3 Atque adeò non tenetur constituere, vel relinquere in Civitate Vicarium generalem, ac Tribunal, cùm non teneatur accedere ad judicandum subditos in loco eorum delicti, quia imperii majestas vilesceret, ut per Rotam in Calciaten. jurisdictionis *sub init.* coram Remboldo 1624. *dec. 537. p. 4. rec.* Idque, etiamsi diœcesis sint amplæ. Debent enim diœcesani adire Episcopum jus dicentem in loco soliti domicilii, etiamsi distet pluribus dietis, Rota in Viterbien. & Tuscanen. Vicarii coram Cavalerio *decis. 418. & in d.* Calciaten. jurisdictionis confirmata a Sacra Congregatione Concilii 7. Septembris 1630. quam refert Barbos. *in collect. decis. Apost. collect. 288. num. 9.*

Minimèque obstantibus iis, quæ opponebantur a Capitulis Calciaten. & Tuscanen. dum dicebant, quod jura allata pro Episcopis loquuntur de Episcopis habentibus unam diœcesim, non autem de illis, qui habent duas diœceses æquè principaliter unitas, & quod ab initio, antequam essent unitæ, habebant proprium Vicarium generalem. Nam Rota nulla de his habita ratione decisiones emisit, quod Vicarius generalis existens in loco soliti domicilii, ac residentiæ cognoscat causas omnes cujuscumque generis utriusque diœcesis, cùm in hoc pro una, & eadem diœcesi habeantur propter juris assistentiam, quam Episcopus habet, & intentionem fundatam jus dicendi, nedum ex jure communi *in d. c. Cùm Episcopus*, sed ex Concilio Trid. *sess. 25. de ref. cap. 6.* 4

Quod, si in duabus diœcesibus unitis, & amplis sufficit unus Vicarius generalis, multò magis in una diœcesi parva, vel non magna, ut per Cavaler. *cit. decis. num. 10.* inquiens quod in Civitate sufficit habere Vicarium particularem. 5

Eòque magis, quia sicut, quando Episcopus est sufficiens per se, non tenetur constituere Vicarium, ita nec illum relinquere, quando abest a Civitate, illumque habet in loco solito Tribunalis, & residentiæ, ut declaravit S. Congregatio super Episcopis in Aquilana die 14. Augusti 1643. his verbis *questi Eminentissimi miei Signori hanno risoluto, che ella non sia obbligata tener detto Vicario generale nella Città, mentre ha abilità, e può supplire per se stessa.* 6

Et concesso, prout de jure conceditur *in cit. cap. Cùm Episcopus*, quod in qualibet parte suæ diœcesis possit Episcopus per se, vel per alium pro tribunali sedere, &c. habere domicilium in loco solito, & consueto ex Tridentino loco allegato, & locum intelligendum esse de loco domicilii, non autem de domo materiali, ut in d. Calciaten. jurisdictionis, sequitur, quod Episcopus in loco, in quo residet, & in domo sui domicilii, ac residentiæ, non autem in civitate potest jus dicere, & instituere Vicarium ad sui libitum, cùm sit actus facultativus, Cavaler. *in cit. dec. num. 10.* in illo scilicet loco residentiæ ac domicilii, ubi habitat cum sua familia & tribunal habet, debet justitiam ministrare, & causas Capitularium omnium cognoscere. Quia cùm Episcopus, & Vicarius generalis ad generalitatem causarum totius diœcesis faciant unum tribunal, unumque Consistorium, non possunt separari a loco soliti tribunalis, & domicilii. Et Vicarius tàm præsente, quàm absente Episcopo repræsentat ejus personam in iis, quæ sunt jurisdictionis. Ideòque sicut est permissum Episcopo jus dicere, ita etiam in ejus absentia in eodem loco consueto permittitur Vicario generali, qui in omnibus, & per omnia æquipollet Episcopo, ut per S. Concilium Trid. *sess. 25. c. 6. de ref.* & per eamdem decisionem Cavalerii *n. 13. & seqq.* 7

Ac, itaut non obstaret, si solitum sit, ab Episcopo constitui Vicarium ad generalitatem causarum unius loci, ipsiusque Civitatis præsente Episcopo; adhuc enim non esset generalis, nec faceret unum Consistorium cum Episcopo, itaut possit appellari ab illo ad Metropolitanum, sed ad ipsum Episcopum, vel ad Vicarium generalem totius diœcesis, etiamsi in literis commissionalibus legeretur dictio *generalis*, ut per Glos. *in Clem. 2. de rescript. in 6.* Glos. *in cap. Romana de appellat. in 6.* Covarr. *pract. quæst. cap. 4. num. 8.* Bertach. *de Episcop. par. 8. lib. 4. tit. de Vicar. Episcop. num. 8.* Marant. *de ordin. judic. par. 4. dist. 5. num. 8.* Alex. *cons. 12. num. 2. vol. 6.* Sbroz. *de offic. Vicar. lib. quæst. 20. per tot. & qu. 22. & 29. lib. 1. & quæst. 62. num. 7. lib. 2. & 9. 6. num. 15. lib. 3.* & Cavaler. in d. Tuscanen. *num. 6. & seqq.* ubi licèt Tuscanenses habent Vicarium generalem absque ulla taxativa, tamen fuit decisum esse particularem, & quod non faciebat unum Consistorium. Locus autem eligendus debet habere conditiones proportionatas Judici, & judicio. Ideòque debet esse honestus, ut in *l. penult. §. ult. de just. & jur.* nempè talis, ut Episcopus, salva majestate imperii sui, possit judicium reddere, Glos. *dict. v. loco*, Monach. *num. 1.* Archid. *num. 1.* Joan. Andr. *num. 1.* Anchar. *num. 5.* & Franch. *num. 5.* Et propterea necesse est, ut sit locus judicii reddendi, salvo more majorum, idest non extra territorium sibi commissum, *c. 1. & 2. 9. qu. 2.* Hostien. *in sum. de feud. §. apud quem.* Debet item esse commodus litigantibus. Nam si Episcopus habeat amplam diœcesim secundùm aliquos, allegatos a Rota, non potest Episcopus cogere subditos ad litigandum in loco remoto, sed vel ipse debet accedere, vel causam delegare, Anchar. *in c. nonnulli num. 5. de rescript. & in cap. Cum te, de offic. deleg.* Butr. *in cap. sanè de for. compet.* ibique Jo: Andr. Barbat. 8

in

in princ. & Felin. *in cap. ult. num. 2. de Judic.* Et ideò, ſi vellet cauſam cognoſcere in loco valdè remoto a partibus, poſſent partes petere, ut cauſa committeretur, & cognoſceretur in loco propinquo. Quod ſi hoc negaretur, poſſent appellare, ut per Quarant. *in ſum. Bullar. v. Archiepiſcopi authoritas n.* 20.

9 Verùm Rota in d. Calciaten. juriſdictionis ait, quod hæc concluſio communiter reprobatur a Doctoribus, ut per Panorm. *cap. ſanè num. 3. de for. compet. & in c. dilectus n. 4. de Reſcript.* Rota *deciſ. 297. num. 4. part. 2. div.* & reſtringitur, quando locus valdè diſtat; & cauſa eſt modica Barbat. *in d. c. nonnulli num. 6.* ibique Felin. *de reſcript.* Rota *d. deciſ. 297. n. 8. part. 2. div.* Sed melius dixerunt, id tantùm de æquitate procedere Panormit. *in d. c. dilectus 2. de reſcript.* Imol. *d. c. ſanè de for. compt.* & Rota in d. Calciaten. juriſdictionis coram Remboldo. Additque Barboſ. *in d. c. Cùm Epiſcopus de Offic. Ordin. num. 6. & de offic. Epiſc. alleg. 80. num. 5.* quod Vicarius Epiſcopi, cui tribunal, ſive judicialis locus eſt conſtitutus non poteſt extra illum jus dicere partibus, niſi ſit in comitatu Epiſcopi vel niſi ex rationabili cauſa ſe ad alium locum decentem tranſtulerit.

10 Non poteſt tamen Epiſcopus perpetuò, vel ad longum tempus transferre cathedram de ſua Eccleſia principali ad aliam ſuæ diœceſis, ut per Gemin. *in d. c. Cùm Epiſcopus n. 13.* & per Franc. *n. 4.* Neque facere poteſt, quod cathedra intituletur in alio loco, quàm in illo, in quo inſtituta fuit, *can. placuit. 7. q. 1.* Ideòque infert Franchus, quod non valeret compoſitio cum Canonicis, ut Epiſcopus non poſſit juriſdictionem exercere in Eccleſia cathedrali, vel ibi jus dicere, ſeu ſe intermittere in ipſa, quando id fieret ad longum tempus, ut per Doctores *in c. fundamenta de elect. in 6.*

11 At nihilominus ſit regula; quamvis Epiſcopus de jure teneatur reſidere in Cathedrali, ibique tribunal habere, nec poſſit relicta cathedra reſidere in diœceſi per textum *in can. placuit 7. quæſt. 1.* ut firmant communiter Doctores, præcipuè Gemin. *in d. cap. Cùm Epiſcopus de offic. ord. in 6. n. 13.* Gambar. *de offic. legat. lib. 2. tit. de var. & ordin. n. 168.* Ugolin. *de offic. Epiſc. cap. 4. §. 14. n. 2. part. 1.* Ciarlin. *lib. 1. contr. for. cap. 68. num. 16.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 655. num. 27. & deciſ. March. 113. in addit. num. 2.* Campanil. *in diverſ. jur. can. rubr. 11. cap. 23. num. 151.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 43. nu. 19.* Manzaned. *deciſ. 353. part. 5. recent. num. 60.* licet tamen Epiſcopo tribunal erigere in quocunque loco ſuæ diœceſis ad breve tempus, ut per Gambar. *loc. alleg. n. 158.* Bellenz. *in tr. de charit. ſubſid. quæſt. 32. num. 3.* Bertachin. *de Epiſcop. lib. 4. part. 5. num. 70. & 71.* Rota in Placentina *deciſ. 297. part. 2. div.* Gratian. *d. diſcept. 655. num. 9. & deciſ. marchiæ 113. n. 2. in addit.* Gonzal. *ad d. reg. 8. Cancellar. §. 2. præem. num. 35.* & Campanil. *loc. cit.*

12 Ac tenetur Epiſcopus reſidere in Eccleſia Cathedrali temporibus præſcriptis in Sac. Concilio Trid. *ſeſſ. 23. de reform. c. 1.* cujus diſpoſitio eſt conformis ſacris Canonibus, in quibus præcipitur Epiſcopis, quod ſacerdotali more reſidere, & aſſiſtere debeant in ſuis Eccleſiis diebus dominicis, & ſolemnibus, *ut in c. Epiſcopus de conſecr. diſt. 3.* ubi optimè Gloſs. *& in can. ſi quis in Clero 7. qu. 1.*

13 Neque obſtat, quòd Sacrum Concilium id hortetur, & moneat, non autem præcipiat Epiſcopis, quaſi quod id relinquat in eorum facultate; verba enim hortatoria non præceptum, ſed conſilium important, atque adeò non inducunt obligationem, *cap. quod præcipitur 14. quæſt. 1. & 4. d. §. fin.* Dec. *in cap. nam concupiſcentia num. 20. de conſtit.* Nam reſpondetur primò, verba hortantia impropriari, quando ſubjecta materia eſt de præcepto, ut in hoc caſu, per textum *in cap. Rogo*, atque ibi Gloſſ. *11. quæſt. 3. & in cap. 1. v. hortamur*, ubi Gloſſa exponit, ideſt præcipimus; *de teſtam.* & Abb. *in cap. nam concupiſcentiam num. 3. de conſtitut.* Vel certè, ut ait ibi Decius *num. 1.* verba hortatoria tunc non impropriantur, quia non eſt inconveniens aliquem hortari ad illud, quod facere tenetur, *can. pervenit 81. d.* & ideò verbum *Rogo* & verbum *hortamur* in locis præallegatis propriè intelliguntur, & non inducunt præceptum, ſed per alia jura materia præcepti eſſe dicitur, ut ibi per eum.

14 Deinde reſpondetur, ejuſmodi verba hortatoria in decreto Concilii eſſe conjuncta cum verbis obligationem importantibus, ut ſuperius dictum eſt. Undè tantum abeſt, ut per hanc admonitionem ſublata cenſeatur antiqua obligatio, ut potius ex ea videatur renovata. Nam Concilium hortatur Epiſcopos, ut reſideant in cathedrali in illis diebus, in quibus oves refici, & gaudere Paſtoris præſentia debent. Quod perinde eſt, ac ſi illos adhortatum fuiſſet, ut dictis diebus ſuam implerent obligationem apud Cathedralem Eccleſiam reſidendi. Præſertim quia hoc ipſum fecerat ibidem paulò ante his verbis: *Sacroſancta Synodus eos*, ideſt Epiſcopos, *admonet, & hortatur, ut divinorum præceptorum memores, &c. paſcant & regant.* En igitur quemadmodum adhortationem a præcepto, & obligatione Concilium non ſejunxit. Quod & Pius IV. fecit in ſua Conſtitutione incip. *De ſalute gregis*, ibi; *Epiſcopos, ab Eccleſiis, & diœceſibus ſuis abſentes, præcipiendo monemus.*

Præterea verbum *hortamur* prolatum a Principe, & 15
ab habente authoritatem præcipiendi, inducit præceptum & neceſſitatem, *can. preſentium 7. q. 1. can. dudum 18. q. 2. d. c. 1. extr. de teſtam.* ubi Gloſs. *Clem. 1. de teſt.* ubi Card. Imola, & alii. Quod maximè abſque dubio procedit, ubi verba exhortationis ſunt adiecta rei, aut diſpoſitioni, quæ ex propria natura neceſſitatem obtemperandi præferet, ut ſcitè Covar. *in d. c. 1. de teſtam. n. 12. ad fin.* & redditur manifeſtum ex illis verbis in Concilio relatis, ibi: *nullo pacto*. Quæ clauſula idem importat, quod nulla ratione, ſive nullatenus, & habet vim præciſæ prohibitionis, *l. pupillus*, ubi Gloſſ. *ff. quę in fraud. cred.* Barboſ. *clauſ. 92. in fin.* Unde meritò Sac. Congregatio Em. S. Conc. Trident. Interpretum ita cenſuit, ac declaravit his verbis: *Poſito decreto Concilii Tridentini c. 1. ſeſſ. 6. & c. 1. ſeſſ. 23. an Epiſcopi temporibus præſcriptis in d. c. 1. ſeſſ. 23. verſ. eoſdem interim, admonet in Eccleſia ſua reſidere, teneantur, an verò ſatis ſit, ut in diœceſi reſideant?*

Sacra Congregatio &c. articulo hujuſmodi accuratè diſcuſſo, cenſuit, Epiſcopos temporibus, ut ſupra præſcriptis, teneri in Eccleſia Cathedrali reſidere, nec ſatis eſſe, ut in diœceſi reſideant, itaut aliter ſuę obligationi non ſatisfaciant, niſi Epiſcopalia munia in ſua diœceſi eos alio vocent. Cęterum non incidere in pœnas a Sancta Synodo Epiſcopis non reſidentibus inflictas dummodo in diœceſi reſideat. 16

Minùs obſtat, quòd dum S. Concilium *d. c. 1. ſeſſ. 23.* 17
de reform. obligat Epiſcopos ad reſidendum in Civitate, vel in diœceſi, videatur cum dicta alternativa dare illis facultatem reſidendi ubi placuerit, & quod proinde derogaverit diſpoſitioni Sacrorum Canonum. Nam legum correctio omninò evitanda eſt, nec inducenda per ſubauditos intellectus, ſed ſemper lex nova eſt interpretanda eo modo, quo antiquæ leges, ut remaneant intactæ, prout in hoc caſu. Quia dùm Epiſcopus de jure ac vigore antiquorum Canonum, debeat reſidere in Cathedrali, & poſſit ad tempus reſidere in Diœceſi, dictio illa *vel* intelligitur proportionabiliter, ac reſpectivè, ſingula ſingulis referendo, quod nimirùm teneantur reſidere in Cathedrali, vel in diœceſi pro illo tempore, quod de jure in eis permittitur, & ſic ſalva remaret diſpoſitio antiquorum Canonum, quibus non ſolùm Sac. Concilium noluit derogare, quia quando voluit id facit expreſsè, ſed illas in materia reſidentiæ expreſsè innovavit, & confirmavit *ſeſſ. 6. de reformat. c. 1.* nempè *can. pervenit, & can. placuit 7. q. 1.* ubi Gloſſ. *v. in diœceſi* dicit, hoc adeò verum eſſe, ut non liceat Epiſcopo ad diœceſim divertere, niſi ex cauſa viſitationis. Idemque patet ex Concilio Aurelianenſi *c. 33.* relato *in can. Epiſcopus de conſecrat. diſt. 3.* Ex quibus firmatur regula noſtra, quod Epiſcopus tenetur reſidere in Cathedrali, & non poteſt diù permanere in diœceſi. Quare per illa verba, non eſt cenſendum, Sac. Concilium funditùs ſuſtuliſſe antiquam Epiſcoporum obligationem, ut in ſimili legitur *in c. Eccleſia veſtra 2. ver. neque enim de elect.* cùm præſertim ibi inhæreat decreto *c. 1. ſeſſ. 6.* quo innovantur antiqui canones adverſus non reſidentes promulgati, ſed tantùm moderatum fuiſſe rigorem Sacrorum Canonum.

Quare illa verba per dictionem alternativam in ſua 18
Eccleſia, vel diœceſi indicant potiùs ordinem, quàm electionem Gloſſ. *in c. penult. v. vel in Parochiali, de ſepult.* quemadmodum in terminis aliorum decretorum Concilii ſæpiùs cenſuit ejuſd. S. Congregatio. Et in ſpecie in decreto *c. 16. ſeſſ. 24.* quo jubetur ſede vacante eligi Vicarius, qui in jure Canonico ſit Doctor, vel alias quantum fieri poterit idoneus, cenſuit dictionem alternativam *vel* eſſe ibi ordinis, non electionis juxta doctrinam Geminiani *in c. licet in fin. de ſepul. in 6.* Ideòque electionem factam de Sacerdote non doctore, quamvis alioquin idoneo, omiſſis doctoribus, eſſe nullam. Et ſimiliter dum *in c. 3. ſeſſ. 22.* diſtributiones abſentium jubentur applicari fabricæ Eccleſiæ, vel alteri pio loco, S. Congregatio reſpondit alternativam *vel* non eſſe electionis, ſed ordinis. Ideòque applicationem primo loco faciendam eſſe fabricæ Eccleſiæ, ſi indigeat, ſin minùs eſſe arbitrio ordinarii illas alteri pio loco applicare. Eodem

igitur

igitur modo, dum Concilium declarat Epiſcopos obligari ad perſonalem in Eccleſia, vel diœceſi reſidentiam, hæc alternativa non eſt cenſenda importare electionem, itaut arbitrium ſit Epiſcopo, hìc, vel alibi reſidere, ſed potiùs ordinem, itaut primò, & principaliter reſidendum ſit in Cathedrali Eccleſia, idque præſertim tempore Adventus, Quadrageſimæ, & aliis ſolemnitatibus, in quibus major, & præcipua eſt reſidentiæ obligatio, ut ex textu *in can. ſi quis Clero 7. qu.* 1. deindè verò, id eſt aliis temporibus, ſatisfieri poſſit ejuſmodi obligationi, etiam reſidendo in diœceſi.

19 Quæ interpretatio videtur primò amplectenda, quia per eam minùs recedìtur a diſpoſitione veterum Conciliorum, & Canonum, *ad cap. Cùm expediat de elect. in 6. & l. ſi quando Cod. de inoffic. teſtam.* Deinde quia hoc modo ceſſat abſurdum illud, quod aliàs ſequeretur, ſi Epiſcopi poſſent præcepto reſidentiæ ſatisfacere abſque eo, quod unquam Eccleſiam Cathedralem, & ſponſam ſuam inviſerent. Denique quia cùm præcepto divino mandatum ſit omnibus Epiſcopis, oves ſuas agnoſcere, verbique divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, & bonorum operum omnium exemplo paſcere, & in cætera munia paſtoralia incumbere, ut habetur *in d. cap.* 1. Concilii Tridentini, non apparet, quomodò hæc omnia impleri poſſint ab Epiſcopo, qui ad villas, & pagos divertit, nec unquam reſident apud Eccleſiam ſuam Cathedralem, ullaſque ibi functiones Epiſcopales exercet, nec præſens agnoſcit oves, quarum pars major, ut plurimum, illic commoratur.

20 Et quod hæc fuerit mens S. Concilii *d. ſeſſ. 25. de ref. cap.* 1. colligitur manifeſtè. Dum enim declarat, Epiſcopos excuſari ab onere reſidentiæ per tres menſes, illos hortatur, ne utantur licentia, & excuſatione præfata temporibus in eo præſcriptis, in quibus abeſſe non debent a ſua Cathedrali Eccleſia, niſi munia Epiſcopalia eos aliò vocent in diœceſi. Quare apertè ſupponit, quòd, ceſſante abſentia ex dicta licentia, & ceſſantibus muniis Epiſcopalibus in diœceſi peragendis, reſidere debeant in Cathedrali.

21 Poteſt itaque Epiſcopus in qualibet parte diœceſis reſidere modo jam explicato, dummodò non abſit a Cathedrali temporibus a S. Concilio Trid. præſcriptis, nec removeat Vicarium, & tribunal a Civitate, ut declaravit ſæpiùs S. Congreg. ſuper Epiſcopis, præſertim die 28. Januarii 1603. die 3. Octobris 1611. die 22. Febr. 1647. & die 17. Decembris 1649. niſi quoad Vicarium, & tribunal obſtaret legitima conſuetudo, aut neceſſitas. Quibus in caſibus non indignantur Canones juri poſitivo derogare, *c. ſi quando de reſcript.* & Concil. Trident. *cap. 5. ſeſſ. 13. & cap. 5. ſeſſ. 21. de ref.*

22 Deciſiones verò S. Rotæ in Calciaten. & Tuſcanen. loquuntur in terminis S. Concilii Tridentini *cap. 6. ſeſſ. 25. de reform.* ſcilicet in viſitatione Capitulorum exemptorum, de qua re nos alibi copioſè, atque adeò in caſu ſpeciali.

CONSULTATIO LXV.

An Commendatarii poſſint ab iis viſitari, quibus in decreto cap. 8. ſeſſ. 21. de ref. Concilii Tridentini eorum Eccleſias viſitare conceſſum eſt?

1 IN hac re advertendum eſt. Commendatarios ipſos Ordinariis ſubjeciſſe videtur Concilium in materia reſidentiæ. Itemque aut de incompatibilitate agitur, aut de cura animarum ſacramentali, quam ipſimet Commendatarii exercerent. Extra hos caſus Concilium nihil in ſpecie decreviſſe, a quo Commendatari poſſint viſitari, & corrigi. Conſiderandum autem eſt cum ea hodie recepta opinione, de qua Fagnanus *in cap. in Eccleſiis num. 5. & 22. de capel. monach.* Commendatarios perpetuos pro veris titularibus haberi, & de Abbatibus, & Prioribus loquentia, habere etiam locum in hiſce Commendatariis, conſequens videtur, ut quemadmodum Abbates a ſuis ſuperioribus Regularibus viſitari debent, ita & hi Commendatarii poſſint.

2 Quod ſi hoc omninò convenire, aut decere videatur, rurſus perpendendum nullo modo, nec expreſſo jure, nullaque clara conceſſione Apoſtolica probari, Commendatarios exemptos eſſe ab Ordinariis; poſſe tamen ab Ordinariis judicari ratione rei, contractus, aut delicti, ſanxit Conſtitutio Innocentii IV. quam Concilium innovavit, atque etiam ampliavit in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, etiamſi certus Judex a Sede Apoſtolica in partibus deputatus eſſet, & generaliter quoque in aliis cauſis, ſi certus delegatus non eſſet.

3 Quod tamen ad materiam viſitationis viſum eſt pleriſque non poſſe Commendatarios nomine Commendæ viſitari, neque corrigi, niſi a delegatis Sedis Apoſtolicæ. Sed quia aliqui Ordinarii hanc facultatem ſibi competere credunt, & ob id urgent aliquos Commendatarios, ideò videndum, quibus rationibus Commendatarii ab hac viſitatione ſe tueri poſſint. Et licèt reſervati ſint fructus in favorem alterius, non eſt tamen reſervata adminiſtratio, neque reſervata domus Abbatialis, & reſervatio fructuum non tollit curam, & adminiſtrationem; unde tenentur promoveri, & curam exercere per Gloſ. *in c. ſi quis conceſſa de præb. in 6.* Quare cùm quæſitum fuiſſet, an Commendatarii eorum monaſteriorum, quæ habent Conventum a ſuis ſuperioribus Regularibus, ab ordinariis locorum viſitari, & corrigi poſſint, licèt Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap.* 11. de Commendatariis non meminerit in illa Commemoratione perſonarum, quæ ab Ordinariis viſitari debent, non obſtantibus quibuſcunque privilegiis eis conceſſis, S. Congregatio cenſuit, ſi nullius ſint, ad Epiſcopum nullum jus pertinere, ſed ad Sedem Apoſtolicam. Si inter certam diœceſim ſint, quoad reſidentiam ſubjacere Epiſcopo ordinario loci per *cap. 2. ſeſſ. 6. Trid.* Quod verò ſpectat ad viſitationem, & correctionem non poſſe ratione Commendæ viſitari, aut corrigi, niſi a Summo Pontifice, aut ab ejus Legato, ſed viſitator eſt delegatus, ratione autem delicti, rei, & contractus ad jus commune ſe remiſit, illudque ampliavit, prout Concilium ſe remiſit, ut in *c. 14. ſeſſ. 7.* Quod eſt notandum, cùm Concilium per dictum *c.* 14. innovaverit *c. 6. de privil. in 6.*

Porrò advertendum, de jure communi Regulares ſubeſſe Epiſcopis locorum lege juriſdictionis tantùm. Si autem eorum Eccleſiæ habent populum, eo caſu eorum monaſteria ſubſunt Epiſcopis ratione populi etiam quoad legem diœceſanam *c. 1. de ſtat. monach.* & ibi Gloſſa, & DD. *& cap. 1. 18. qu. 2. per totam.* Tamen cùm hodie maximis exemptionibus, a Sede Apoſtolica conceſſis, muniti ſint, Concilium *cap. 8. ſeſſ. 21. de ref.* permittit, ut viſitari poſſint, hac tamen ratione, & eo caſu, quo ipſi ſtatuta ſua non obſervarent, & ſuperiores ſuos ſubditos in Officio non continerent, & ſuperiores paternè admoniti intra ſex menſes Regulares ſibi ſubditos non viſitaverint, vel correxerint. Non enim ſatisfacient cum ſola viſitatione, *cap. quanto de offic. ordin.* ibique DD. Quod verò ad correctionem extra viſitationem Concilium præſcripſit modum *in cap. 13. ſeſſ. 6. & cap. 14. ſeſſ. 25.* demum quoad cauſas civiles *cap. 14. ſeſ. 7.* 4

CONSULTATIO LXVI.

An Eunuchi ad Sacros Ordines admitti poſſint? Ubi de mutilatione, ac diſpenſatione in ipſa paucula. Et quid quoad eorum matrimonia?

EUnuchi ad Ordines non admittuntur, niſi morbi 1
cauſa ſit, aut violentia aliena factum. Probatur primò *ex can.* 1. *Concilii Nicæni*, qui ita habet: *ſi quis a medicis propter languorem defectus eſt, aut a barbaris abſciſſus, hic in Clero permaneat. Si quis autem ſe ipſum ſanus abſcidit, hunc & in Clero Conſtitutum abſtinere convenit, & deinceps nullum debere talium promoveri. Sicut autem hoc claret, quod de his, qui hanc rem affectant, audentque ſemetipſos abſcindere dictum ſit, ſic eos, quos aut barbari, aut Domini caſtraverunt, ſi inveniuntur aliàs digniſſimi, tales ad Clerum ſuſcipit regula, & refertur in cap. ſi quis a medicis diſt.* 55.

2 Canon Apoſtolicus, quem citat Concilium Nicænum, eſt vigeſimus primus, cujus verba præſtat audire: 2
Eunuchus ſi per inſidias hominum factus eſt, vel ſi in perſequutione ejus ſunt amputata virilia, vel ſi ita natus eſt, & eſt dignus, efficiatur Epiſcopus, & can. 22. ſi quis abſcidit ſemetipſum, ideſt, ſi quis amputavit ſibi virilia, non fiat Clericus, quia ſuus homicida eſt, & Dei conditoris inimicus. Et can. 23. ſi quis, cùm Clericus fuerit, abſciderit ſemetipſum omninò damnetur, quia ſuus eſt homicida. Et can. 24. laicus ſemetipſum abſcindens, annis tribus communione privetur, quia ſuæ vitæ inſidiator extitit. Itaque genus hoc irregularitatis etiam longè ante Nicænam Synodum ſumpſit exordia, eamque ſtabiliunt Apoſtolorum Canones 21. & 22.

Nec differt ab hujuſmodi mandato Apoſtolico, quod 3
Deut. 23. *num.* 1. *non intrabit Eunuchus*, inquit, *attritis, vel amputatis teſticulis, in Eccleſiam Domini.* Illa in Eccleſia puto, etiamſi naturæ vitium, aut hominum injuria factum fuerit, nihilominus fuiſſe in lege præſcriptum, ne ſacerdotio fungerentur. At in nova de voluntaria abſciſſione agitur, qualem experiri voluit Origenes, qui ab Alexandrino Epiſcopo Demetrio ea de cauſa fuit depoſitus Euſeb. *lib. 6. cap. 7. & 17.*

Canonis Nicæni cauſam Leontius dedit, qui ut ſcri- 4
bunt

bunt Athan. *in apolog. de fug. ſua in fin.* Socrates *lib.* 2. *cap.* 21. Theodoret. *lib.* 2. *cap.* 24. accuſatus inhoneſtæ, aut ſuſpectæ cum muliere converſationis, juſſuſque ab Antiocheno Præſule Euſtathio, ut ab ea conſuetudine deſiſteret, cùm obſequi detrectaret, ſibi virilia ad amovendam mali ſuſpicionem reſecavit, perinde ac ſi liceret homini ſe quomodolibet, nullaque urgente morbi vi mutilare, & quaſi verò amputata illa parte ſimul excideretur quidquid fœda libido poteſt, vel cogitatu, vel ſenſu, vel quovis opere exequi. Qua de re fusè diſputat Baſilius *lib. de ver. & incorrupt. virgin.* Leontium igitur duplici titulo, & jure, tum illicitæ reſecationis, tum prohibitæ conſuetudinis depoſuit Euſtathius. At Leontius per novum ſcelus ſe Arianis adjunxit, quorum factione ſub Conſtantio ipſam etiam Sedem Antiochenam invaſit. Refert quoque Euſeb. *lib. 6. hiſt. Eccleſ.* Origenem, cùm fœminas aliquot theologicis diſciplinis, & Sacris literis erudiret, velletque aut malum ipſum, aut mali ſuſpicionem antevertere, ſeſe adhibitis quibuſdam medicaminibus feciſſe Eunuchum, verba illa Chriſti aliter, quàm par erat intelligendo. *Sunt eunuchi, qui ſeipſos caſtraverunt propter regnum cœlorum.* Quapropter Demetrius, Alexandriæ Epiſcopus, ſacram ordinationem petenti recuſavit. At Origenes in Palæſtinam commigrans ſacros ordines, ipſumque Sacerdotium ſumpſit ab Epiſcopis Cæſarienſi, & Jeroſolymitano. Undè graves exortæ Demetrii cum ipſis querelæ, quam pariter refert hiſtoriam Epiphan. *hæreſ.* 58. & Hieron. *deſcript. Eccleſ.* in Alexandro.

5 Secundò, quia irregularitatem incurrunt mutilantes membra alteri, vel ſibi, aut majorem partem membri voluntariè, aut culpabiliter eodem modo, ſicut occidens, *ut cap. ſi Evangelia* 55. *d. cap.* 1. *de Cler. pugn. in duel. c. ult. de homic. in 6. Clem. un. eod. tit.* & ibi Gloſ. *v. mutilat*, Sayr. *lib. 6. de cenſur. cap.* 15. *num.* 5. Molin. *tr.* 3. *diſput.* 69. *num.* 2. Suar. *de cenſur. diſput.* 44. *ſect.* 2. *num.* 8. Avil. *eod. tract. part.* 7. *diſput.* 3. *dub.* 1. & Diaz. *in prax. cap.* 17. *num.* 8. Quod procedit etiam in cooperantes ad mutilationem Molin. *loc. cit. diſput.* 70. *num.* 16. Henriq. *lib. 6. cap.* 8. *num.* 4. Ac in mutilante ſibi partem membri ſine neceſſitate, etiamſi non ſit major pars membri, ut ſi ex ira mutilet ſibi partem manus, vel digitum, aut partem digiti, aut unum teſtem, *cap. qui partem* 55. *d. cap. ſignificavit de corp. vit.* Molin. *d. diſp.* 70. *num.* 15. Sayr. *loc. alleg.* Suar. *diſp.* 51. *ſect.* 2. *num.* 6. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 63. *num.* 8. Laym. *lib.* 3. *de homic. cap.* 11. *num.* 3. Nam in hoc caſu major criminis deformitas apparet, quàm ſi unum, aut alterum digitum, aut membri partem alteri quis abſciderit. Ac etiam in permittente ſe caſtrari ob quamcunque cauſam, etiam, cauſa cantus, quidquid dixerit Paſqualig. in ſuis *deciſ. moral.* contra quem invehitur Raynaldus peculiari libello contra Paſqualigum puerorum emaſculatorem, excepta tantùm cauſa neceſſitatis ob ægritudinem *d. can. ſi quis abſcidit, can. ſi quis ægritudine* 55. *d. cap. ſignificavit, c. ex par.* 1. & 2. *de de corp. vit.* Menoch. *de arb. caſ.* 570. *n.* 14. Sayr. *de cenſur. lib. 6. cap.* 7. *n.* 14. Laym. *loc. cit. c.* 1. *num.* 2. Tanner. *tom.* 3. *diſp.* 4. *q.* 8. *dub.* 1. *n.* 101. & alii.

6 Cur autem tantoperè caſtrationem canones deteſtentur, cauſæ complures ſunt. Primò, quia magno vitæ periculo ea mutilatio peragitur, ideòque tales, ut homicidæ ſui ipſius habentur. Deinde, quia vigor etiam mentis interit, & malignitas quædam, puſillitaſque accedit, ipſa corpora deteriora fiunt. Id quod in belluis quoque cernimus. Tertiò, ne ſic quidem tentatio vitatur, neque voluptatum voluntas exſcinditur. Quartò, erat etiam vetitum civilibus legibus Epiphan. *hær.* 6 Juſtinus *orat. ad Anton.* refert adoleſcentem, ut omni motu carnis irrationabili careret, libellum Felici Auguſtali præfecto obtuliſſe, ut medico id facere liceret. Idem peccarunt duo Monachi Ægyptii, quos Theophilus Alexandrinus ejecit, Epiphanius vagantes undique ejectos admonuit, & emendavit. Quintò, contumelioſum erat tot virginibus & continentibus, ſi caſtitas, ferro quærenda Chriſtianis, non de gratia Domini crederetur. Sextò, miniſtri Cybeles, aliique acuta ſilice ſibi pondera demebant, ut ille loquitur, & crudeli ſtolidaque ſuperſtitione dæmoni ſerviebant, alii plumbi, & cicutæ frigore continentiam brevem mentiebantur. Itaque noluit illis Eccleſia ſuos ſimiles vel eſſe, vel videri, memor, continentiam eſſe donum Dei, quod ſervata operis Dei integritate, nos authori ſuo conſecraret.

7 An autem id procedat, etiamſi delictum ſit occultum, affirmant Gloſ. *in cap. fin. de corp. vit.* & Sayr. *lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 12. Suar. *diſp.* 51. *de irregul. ſect.* 2. *num.* 7. & 8. Garz. *par.* 7. *cap.* 12. *num.* 5. *de benef.* Diſſentiunt Ugolin. *de irreg. cap.* 51. *num.* 7. & *cap.* 52. *num.* 5. Hoſt. Butr. Card. & Abb. *in d. cap. fin.* & alii multi apud Garz. *num.* 6. Quorum ſententia eſt magis communis.

Peto hìc non omninò extra rem, an debilitans membrum alicui, exempli cauſa, excæcando oculum, illo tamen integro remanente, aut claudum reddendo, non abſcindendo crura, efficiatur irregularis? Aſſerit prima ſententia, quam ſequuntur Abb. *in cap. Cum illorum n.* 8. *de ſentent. excomm.* Sylveſt. *v. Homicidium* 3. *qu.* 3. Angel. *eod. verſ.* 5. *num.* 5. Tabien. *v. Irregularitas* 3. *n.* 26. Majol. *de irreg. lib.* 5. *cap.* 50. *num.* 7. Graff. *lib.* 2. *c.* 62. *n.* 3. & Cardin. *in cap.* 1. *qui Cler. vel vov.* Ubi ait, hoc verum, quando debilitatus effectus eſt irregularis. Ratio autem eſt. Quia paria ſunt, non eſſe, vel eſſe inutile. 8

Secunda ſententia communis ait, non effici irregularem. Hanc amplectuntur Navar. *cap.* 27. *n.* 233. Molin. *tr.* 3. *diſp.* 68. Sayr. *d. lib. 6. cap.* 15. *num.* 6. Abbas, ſibi contrarius, *in cap. de diacono num.* 9. *qui Cler. vel vov.* Felin. Calder. Præpoſ. Villadieg. Aufrer. & alii apud Sayr. *ibi*, & ſequitur Bonac. *de irreg. qu.* 4. *punct.* 8. *num.* 11. cum aliis, & communem appellat Ugolin. *d. cap.* 4. §. 6. *num.* 1. Ratio, quia nullo jure id eſt cautum. Atqui nulla irregularitas ſtatuenda eſt, præterquam in caſibus a jure expreſſis, *cap. Is, qui de ſent. excomm. in 6.* 9

Tertia ſententia, cui adhærendum cenſeo, diſtinguit, quod ſi talis ſit debilitatio, ut indè poſteà neceſſe ſit venire ad truncationem, erit debilitans irregularis. Ita Suar. *diſp.* 4. *ſeſſ.* 2. *num.* 11. qui ſic intelligit DD. pro ſecunda ſententia. 10

Dubius verò de mutilatione, an debeat ſe cenſere irregularem? Negat Sanch. *lib.* 1. *decal. cap.* 10. *num.* 49. Sed communis affirmat apud Sayr. *lib. 6. cap.* 2. *num.* 16. Reginald. *lib.* 30. *n.* 12. Bonac. *de irreg. qu.* 1. *punct.* 4. *n.* 3. & alios. Vide Delb. *tr.* 3. *morali de conſec. dub. dubit.* 14. ubi de dubio poſitivo, negativo, juris, & facti. 11

Diſpenſare autem ſuper irregularitate ex mutilatione, ſi caſus ſit occultus, poteſt Epiſcopus etiamſi ſit voluntaria mutilatio; ſi tamen ex delicto ſit, vigore Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. Garz. *par.* 7. *cap.* 11. *num.* 29. Si autem ſit publica voluntaria, non poteſt Epiſcopus diſpenſare ad recipiendos ordines, vel beneficium curatum obtinendum ſicut de homicidio, docent DD. & habetur *in cap.* 1. *de Cler. pugn. in duel.* Navar. *cap.* 27. *n.* 20. & Rodriq. *qu. regul.* 24. *num.* 10. *tom.* 1. ſed ad minores jam ſuſceptos exercendos, & beneficium ſimplex obtinendum, poteſt Epiſcopus diſpenſare ex jure communi, ut ex magis recepta, Garz. *num.* 26. & 29. Niſi quando quis ſeipſum mutilavit, aut ſua culpa ab alio mutilatus eſt, & membrum non eſt occultum, ſed notoria mutilatio, tunc enim ſolus Papa diſpenſat, *cap. ſignificavit de corp. vit.* Covar. *in Clem. ſi furioſus p.* 1. *n.* 7. Molin. *d. diſp.* 70. *in fin. tr.* 3. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 63. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 4. Si autem ſit occultum membrum, ſeu non patens omnibus, tunc Epiſcopus diſpenſare poteſt, ut miniſtret in ſuſceptis, excepto altaris miniſterio, Avil. *p.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 2. *concl.* 2. cum Angelo, Sylveſtro, Henriquez, ac tenent Tabien. *v. corpore vitiatus* cum Hoſtienſi, & Sayrus *d. lib. 6. c.* 7. *n.* 14. 12

Quod verò ad eorum matrimonia. Si Eunuchus, ſive ſpado, ſive caſtratus careat utroque teſticulo, quia defecti ſibi fuerunt, non poteſt contrahere matrimonium, *arg. l. ſervus* §. & *ſi puerum ff. de leg. Aquil.* & per ea, quæ dicit Bart. *in l. ſi is, qui pro emptore ff. de uſucap.* & ponit Addit. & Abb. *in capit. quod ſedem de frigid. & malef.* 13

Aut ſpado non eſt caſtratus, & tunc aut non erigit, nec poteſt emittere ſemen, & ſimiliter non poteſt contrahere propter naturale impedimentum, ut notat Abb. *in cap. quod ſedem prope fin. & in cap. conſultationi num.* 2. *eod. tit.* 14

Aut poteſt erigere, & emittere ſemen, ſed non ad generationem, & in hoc caſu eſt controverſia inter Doctores; nam D. Thom. *in* 4. *ſentent. diſt.* 34. *qu.* 1. *art.* 2. tenet quod ſi eſſet tanta in impotente frigiditas, quod impediret, ad generandum ſolùm, ſed non ad coeundum, tunc teneret matrimonium, quia hoc eſt ei in remedium, cùm non poſſit eſſe naturale perpetuum impedimentum, quem ſequitur Bart. Bell. in addit. ad Abb. *in rubr. de frigid. & malefic.* 15

Et facit *cap. laudabilem eod. tit. in* 1. *parte*, ubi videtur ſufficere coitus ad validitatem matrimonii. In contrarium facit ratio, quam allegat Abb. *in dict. cap. quod ſedem in fin.* quia, ex quo non poteſt generare, poteſt uxor dicere, ego volo eſſe mater, & eam ſequitur Sylveſt. *in ſum. v. Matrimonium* 8. *qu.* 16. quam dicunt eſſe communiorem opinionem, eamque tenet Goffr. *in ſum. ſub n.* 5. *eod. tit.* ſed ibidem Navar. tenet, eum, qui ſectus ſit, & utroque teſte careat, non poſſe contrahere. Extat tamen hac in re Breve Sixti V. tenoris ſequentis. 16

Veng-

Venerabili fratri Epiſcopo Novarienſi, Noſtræ Sedis Apoſtolicæ in Regnis Hiſpaniarum Nuncio.

17 *VEnerabili fratri ſalutem &c. cùm frequenter in iſtis Regionibus Eunuchi quidam, & ſpadones, qui utroque teſte carent, & ideò certum, ac manifeſtum eſt, eos verum ſemen emittere non poſſe, quia in pura carnis tenuitate, atque immundis complexibus cum mulieribus ſe commiſcent, & humorem forſan quemdam ſimilem ſemini, licèt ad generationem, & matrimonii cauſam minimè aptum, effundunt, cum mulieribus præſertim hunc ipſum eorum defectum ſcientibus contrahere præſumunt, idque ſibi licere pertinaciter contendant, & ſuper hoc diverſæ lites, & controverſiæ ad tuum etiam Eccleſiaſticum forum deducantur, requiſivit a nobis fraternitas tua, quid de hujuſmodi ſtatuendum ſit. Nos igitur attendentes, quod ſecundùm canonicas ſanctiones, & naturæ rationem, qui frigidæ naturæ ſunt impotentes, iidem minimèque apti ad contrahenda matrimonia reputantur, quodque prædicti Eunuchi, & ſpadones, quas tanquàm uxores habere, tanquam ſorores nolunt, quia experientia docet, tàm ipſos, dum ſe potentes ad coeundum jactitant, quàm mulieres quæ eis nubunt, non ut caſtè vivant, ſed ut carnaliter invicem conjungantur, prava, & libidinoſa intentione ſub prætextu, & in figura matrimonii turpes hujuſmodi commixtiones affectare, quæ cum peccati, & ſcandali occaſionem præbeant, & in animarum damnationem tendant, ſunt ab Eccleſia Dei prorſus exterminandi; inſuper conſiderantes, quod ex ſpadonum hujuſmodi, & Eunuchorum conjugiis nulla utilitas provenit, ſed potius tentationum illecebræ, & incendia libidinis oriuntur, eidem fraternitati tuæ committimus per præſentes, & mandamus conjugia per dictos, & alios quoſcunque Eunuchos, & ſpadones utroque teſte carentes tum quibuſvis mulieribus defectum præfatum, ſive ignorantibus, ſive etiam ſcientibus, contrahi prohibeas, eoſque ad matrimonia quomodocunque contrahenda inhabiles authoritate noſtra declares, & tàm locorum Ordinariis, ne hujuſmodi conjunctiones de cætero fieri quoquomodo permittant, interdicas, quàm eos etiam, qui ſic de facto matrimonium contraxerint, ſeparari cures, & matrimonia ipſa ſic de facto contracta, nulla, irrita, & invalida eſſe decernas, eos, & qui ſic jam contraxerunt, ſi apparet illos, non ut caſtè ſimul vivant contraxiſſe, ſed actibus carnalibus, & libidinoſis operam dare, ſimulve in uno, & eodem lecto cum prædictis mulieribus dormire convincantur, omninò ſimiliter ſeparari cures. Nos enim ita in præmiſſis, & non aliter per quoſcunque Judices, & Commiſſarios quoſcunque authoritate, & dignitate fulgentes, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter Judicandi, & interpretandi facultate in quacunque cauſa, & inſtantia judicari, & deffiniri debere. Et ſi ſecùs ſuper his a quoquam quavis authoritate ſcienter, vel ignoranter attentatum forſitan eſt hactenus, vel attentari in poſterum contigerit, irritum, & inane decernimus. Non obſtantibus cujuſvis Civitatis, Provinciæ, aut Regni ſtatutis, legibus municipalibus, aut conſuetudinibus, quæ abuſus potiùs, aut corruptelæ cenſendæ ſunt, etiamſi ab immemorabili tempore obſervatæ dicantur, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud S. Marcum die 26. Junii 2587. Præpoſui S. D. N. die 18. Junii 1587.*

Julius Anton. Card. Sanctæ Severinæ anno 3.

Hiſce hunc caſum ſubjicio.

CASUS MORALIS
de Irregularitate.

Quæritur, utrum Eunuchi, qui ſe ipſos caſtrare fecerunt, ſint irregulares, & diſpenſatione indigeant ad ſacros Ordines ſuſcipiendos?

UT ad hoc planè reſpondeam operæ pretium judicavi aliqua prænotare, quibus cognitis, credo, me toti quæſtioni abundè ſatisfactum.

Præmitto igitur 1. quod in hac materia ubi diligenti diſcuſſione rei facta, dubium manet de irregularitate, eo ipſo (ſi excipiatur dubium de homicidio formali, contra quod ſunt ſpeciales textus) irregularitas nulla eſt. Et hæc ſententia indubitata eſt, vel omninò, vel ſaltem communiſſimè, apud Authores. Unde P. Coninch. *diſp. 18. de irregular. dub. 2. num. 21. & ſeqq.* loquendo de dubiis tàm Juris, quàm facti ſic aſſerit. Quando poſt diligentem inquiſitionem manet dubium an in tali facto annexa ſit irregularitas, qui id commiſit in utroque foro debet judicari, non eſſe irregularis. Atque id patet *ex cap. is, qui 18. de ſent. excom. in 6.* ubi dicitur, pro nullo facto incurri irregularitatem, niſi ſit jure expreſſum. Quibus verbis ſignificatur, id clarè in jure debere contineri: non poteſt autem dici in jure clarè contineri, quod poſt diligentem juris inſpectionem non poteſt certò ex eo colligi, ità (inquit) Suarez, Avila, & alii &c. & id ulterius probat ratione. Quia nullus (inquit) privandus eſt libertate, quam poſſidet ab irregularitate, & communiter a quocunque alio, niſi ſufficienter conſtet ſe eam perdidiſſe. At non conſtat ſufficienter dum res eſt dubia, ergo dum res eſt dubia (ſalvo, ut diximus, dubio de homicidio formali) unuſquiſque liber manet ab irregularitate. Hucuſque ex Coninch. loquendo tàm de dubio juris, quàm de dubio facti.

Præmitto 2. quæſtionem, de qua in præſenti, potius verſari circa dubium juris, quàm circa dubium facti, licèt utrumque noſtræ reſolutioni favere poſſit ut ex dicendis patebit. Dubium igitur facti eſt, quando dubitatur de actione, vel de ejus effectu, ut cùm dicitur, an aliquis fuerit caſtratus necne; vel an fuerit caſtratus culpabiliter, vel inculpabiliter: voluntariè; cum neceſſitate, vel ſine illa; id quod in præſenti quæſtione videtur non habere locum, non tamen eſt certum, quia ſupponitur conſtare de caſtratione, & quidem culpabili, qualis debet eſſe ea, quæ irregularitatem inducit. Jam verò dubium juris eſt, cùm conſideratis, quoad præſens attinet ſacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, manet dubium, in quo ſenſu loquantur, & eſt opinio probabilis, quod inducant, & quod etiam non inducant irregularitatem ſuper aliquam actionem. Et ad hoc genus dubii pertinere, certum eſt, quæſtio ſuperiùs propoſita, & a nobis diſcutienda, itaut ſi detur opinio probabilis pro utraque parte contradictionis, vel ſaltem pro parte negativa, irregularitas nulla erit.

Igitur negandum non eſt, quod in caſu præſenti ſententia affirmans irregularitatem, ſit omnibus ferè Doctoribus familiariſſima, hoc tamen non tollit, quominus contraria ſit etiam probabilis tum authoritate, tum etiam ratione. Authoritate quidem, quia eam tenent graviſſimi aliqui Doctores, qualis eſt in primis P. Caſtropalaus *p. 6. diſput. 4. de cenſuris punct. 14. num. 4.* P. Tamburinus *in Decalogum lib. 6. cap. 2. §. 3.* Item P. Antonius de Eſcobar *tom. 6. ſuæ Theologiæ moralis lib. 53. cap. 20. dub. 44.* & quamvis Diana contrarium ſentiat *part. 10. tract. 13. reſol. 11.* citans tamen Caſtropal. & ejus verba referens (in quibus ille reddit rationem ſuæ ſententiæ, & illam non improbabilem, ſeu quod idem eſt probabilem appellat) non improbat, quod tantum eſt quantum ipſam probabilem eſſe, non poſſe negare. Tunc ſic: ſed ſententia quæ tenet pro ſe vel unum Authorem claſſicum, qui eam defendat, vel probabilem dicat, eſt ab extrinſeco probabilis. Ergo talis eſt ſententia negans irregularitatem in Eunucho, qui ſe cauſa vocis caſtrare fecerat: quandoquidem tenet pro ſe ad minus duos Authores claſſicos, & quidem non inferioris notæ, qui eam defendant, nec alii audeant improbabilitatis damnare, licèt contrariam eſſe longe ab extrinſeco probabiliorem negari non poſſit.

Veniendo tamen ad authoritatem, ſeu probabilitatem intrinſecam, (quæ conſiſtit in fundamentis, ſeu rationibus, quibus utraque ſententia probatur, & maximi momenti eſt apud AA. itaut pluris fiat ſententia unius Doctoris meliori ratione nitens, quàm centum millium aliorum) nitens fundamento debiliori, judico ſententiam negativam irregularitatis in Eunucho facto tali ex cauſa vocis, eſſe longè probabiliorem, quàm contraria, quia nititur veriori fundamento, idque ex dicendis patebit.

Et in primis propono fundamentum, ſententiæ contrariæ irregularitatem affirmantis, quæ nimirum allegat pro ſe multos Canones, in quibus dicit prædictam irregularitatem, vel expreſsè, vel ſaltem formaliter, & implicitè contineri Canones autem uti ſunt in *cap. Maritum diſt. 33. & diſt. 55. in cap. ſi quis abſciderit & quatuor ſequentibus*, ſcilicet *cap. Hi, qui ſe, cap. ſi quis a Medicis cap. Eunuchus, & cap. ſi qui pro ægritudine*, in quibus dicitur, ut ſi quis ſibi abſciderit virilia manet irregularis. Atqui hoc verificatur de Eunucho, qui cauſa vocis ipſo juvante, aut permittente, caſtratus eſt. Ergo talis eſt irregularis. Et hæc eſt tota ratio hujus ſententiæ.

Jam verò fundamentum ſententiæ appoſitæ, quam nos ſequimur, negat omninò, contineri ullo modo (ſcilicet nec expreſsè, nec formaliter implicitè) in ejuſmodi textibus, nec in aliis, qui allegari poſſint, irregularitatem, de qua in præſenti diſputatur. Et probat ſic, in primis non continetur expreſsè: Et hoc eſt manifeſtum: nullus enim Canon reperitur, qui dicat, quod Eunuchus, qui factus eſt talis cauſa vocis, ſit irregularis. Deinde nec continetur formaliter, & implicitè; Ergo nullo modo continetur. Probatur minor ſubſumpta, quia prædicti textus ut rectè notat Caſtropalaus, & approbant Tamburinus, & Eſcobar, habeturque expreſ-

expreſsè in eorum gloſſa, loquuntur de eo, qui ſe abſcindit, vel ex ira, vel ex motivo caſtitatis, credens licèt falsò talem inciſionem ſibi, ne tentetur contra caſtitatem, profuturam, non autem de his, qui ſe abſcindunt cauſa vocis. At qui cauſa vocis ne quidem implicitè continetur formaliter in cauſa iræ motivo caſtitatis, qua igitur ratione poteſt dici prædictos textus poſſe ad cauſam vocis extendi, cùm certum ſit, in odioſis & maximè in his, quæ pertinent ad irregularitatem, non valere paritatem de uno caſu ad alſum ſpecificè in lege non contentum, alioquin lex odioſa non jam reſtringeretur, ſed potius extenderetur. Præterea dicti textus, etiam textus capitis *Eunuchus*, loquuntur de eo, qui ſibi abſcindit virilia, idque etiam citati jam AA. pro ſe adducunt, & eſt manifeſtum: cùm tamen caſus noſter ſolùm procedat de eo, qui ſolos ſibi abſcindit teſticulos, qui ſunt ſola pars membri virilis. Unde id ipſum quod prius. Præterea dicti textus loquuntur de his, qui ſibi abſcindunt, non autem de his, qui ſibi abſcindere faciunt, vel abſcindere permittunt. Ergo id ipſum quod prius. Nec obſtet, quod qui facit per alium per ſe facere videatur, quia licèt id valeat quodammodo in foro conſcientiæ in ordine ad imputabilitatem culpæ, & in contractibus, & in favorabilibus, & in aliis, in quibus datur exceptio juris, non tamen eſt univerſaliter verum, nec ad alias leges odioſas extendendum, juxta illud; quod odia ſunt reſtringenda, maximè ubi cauſa favet, ſeu delictum eſt minus: major enim crudelitas animi reperitur in ſibi partem membri amputante, quàm in ſibi amputare juvante, aut permittente, & hoc non jam ex ira ſæviente contra ſe, nec ex errore obtinendi, quod aliàs obtineri non poteſt, ſed ex amore, ſeu ob multa bona temporalia, quæ exinde illi perveniunt ad commodè, & cum ſplendore, attenta ratione ſui ſtatus, ſuſtentandam vitam, atque etiam ex certa ſaltem moraliter, & non jam fallibili (atque adeo nec punibili) ſcientia, quod conſequitur finem, propter quem conſentit in ſui caſtrationem. Adeſt igitur ſpeciale malum in eo, qui ſe caſtrat ex ira, aut ex amore caſtitatis, quod non adeſt in eo, qui ſe caſtrat aut potius juvat, ſeu permittit caſtrari ex cauſa vocis retinendæ, propterea que non eſt mirum, ſi leges illud primum irregularitate puniant, non autem hoc ſecundum. Quinimmò cùm in odioſis ad pœnam ordinariam inflingendam non valeat parvitas a minori ad majus delictum non contentum ſpecificè in lege, quàm minus valebit a majore ad minus ſimiliter in lege ſpecificè non contentum ut hucuſque ſecundùm dicta cum ingenti probabilitate oſtenſum eſt.

Adde, quod id ad quæſtionem facti potius, quàm juris videtur pertinere, juvat tamen non parum ad confirmanda ea, quæ dicta ſunt, non eſt certum quod ſit delictum permittere ſe caſtrari cauſa vocis, ſecluſo ſemper morali periculo vitæ, quod nunc (inquit Raynaudus proximè citandus) in tanta tonſorum peritia vix eſt timendum. Eſt enim ſententia plurium AA. qui dicunt, quod licita ſit talis caſtratio. Et eam tenent apud prædictum Raynaudum accerrimum illius impugnatorem, qui integrum librum, ſeu tractatum contra eam compoſuit *to. 14. lib. ſeu tr. ult. c. 5. §. 5. n. 2.* Salonius Trullench. Tamburinus, Sayrus, & mordicus Paſqualigus, & alii. Unde ſaltem ab extrinſeco, quidquid ſit de merito cauſæ, non poteſt negari cum Tannero, & Diana citatis in Tamburino ubi ſupra, eam eſſe probabilem. Igitur argumentor ſic pro noſtra ſuperiore ſententia argumento deſumpto in contrario ſenſu ex P. Raynaudo, qui loco citato *n. 5.* ſic arguit pro irregularitate, & contra id, quod talis caſtratio ſit licita. Hi Eunuchi (inquit ille conſequentia a ſe deducta juxta ſuum modum diſcurrendi) habentur in Eccleſia pro irregularibus, nec nullum eſt caput, ad quod hæc irregularitas pertinere poſſit, præter deformationem illicitam. Nam irregularitas iſta non eſt ex corporis vitio, quia aliqui Eunuchi nati, aut per violentiam abſque ſuo aſſenſu facti, cùm corpus ſimiliter effectum habeant, eſſent ipſi quoque irregulares, quod falſum eſt ut ſupra (inquit) vidimus ex can. 1. Nicæno, non eſt item hæc irregularitas ex defectu lenitatis; qui tantùm ſpectat cooperantes exequutioni judicii publici erga noxios. Ergo eſt ex deformitate illicita ut rectè ſtatuit Layman &c. Tunc ſic, ego è contra, & pro libertate contra irregularitatem. Hi Eunuchi in primis non habentur ab omnibus in Eccleſia pro irregularibus, ut oſtenſum jam eſt a nobis ſuperiùs manifeſtè. Præterea irregularitas iſta per ſe non provenit ex corporis vitio, nec ex defectu lenitatis. At qui eſt probabilis opinio, quod non ſit illicita actio, de qua agimus: & in dubio probabilitatis ſtandum eſt pro reo, quod ſit innocens, nulluſque Judex poteſt eum damnare ad pœnam ordinariam, quantumvis contrarium ſit probabilius, idque teſtantur omnes Leges tàm civiles, quàm Canonicæ. Ergo irregularitas illa non etiam provenit ex delicto, maximè quod ſit certum. Ergo nulla eſt, quia nullum eſt caput unde deſumatur.

Propter hæc igitur, & propter ſuperiùs dicta, judico, ſalvo ſemper meliori &c. ſententiam negantem irregularitatem in Eunucho ex cauſa vocis, non tolùm eſſe probabilem, ſed etiam attenta ratione, ſeu rationibus intrinſecis, quibus fulcitur, quæque in qualificandis probabilitatibus opinionum maximè attenduntur, eſſe longè probabiliorem, quàm oppoſitam, & quod etiam ab extrinſeco ex authoritate DD. qui illam docent, ſit non parum probabilis, atque adeo probabilis undique. Prætereaque irregularitatem in caſu propoſito eſſe nullam atque nulla indigere diſpenſatione juxta principia ſuperiùs ſtabilita. Nec tædet me, quatenus opus ſit, ex abundantia probare, quod modo dixi de majore probabilitate noſtræ ſententiæ, quàm oppoſitæ. Etenim illa eſt ſententia probabilior, quæ attentis præcisè rationibus intrinſecis, faciliùs poteſt convincere ſuum intentum, quàm convinci. Atqui AA. noſtræ ſententiæ, ut conſideranti hucuſque dicta patebit, faciliùs poſſunt convincere textus Canonicos non continere expreſsè, neque etiam formaliter ſpecificè, & implicitè talem irregularitatem, quàm poſſint convinci eam ſpecificè continere. Ergo &c.

Ita ſentio Ego Emanuel Sanz Profeſſus Societatis Jeſu, & olim Theologiæ moralis Lector.

Huic ſcripto ita reſpondit præſtantis ingenii vir Anonymus.

Reſponſio ad votum Patris Emanuelis Sanz Societatis Jeſu aſſerentis contra communiſſimam DD. ſententiam Eunuchos, qui ſe caſtraverunt cauſa vocis conſervandæ non eſſe irregulares, ac proinde poſſe ſine diſpenſatione Apoſtolica ad Ordines promoveri.

CErtum eſt apud omnes, nec ab ullo controvertitur, irregularitatem nunquam incurri niſi ſit expreſſa in jure, *cap. Is qui, de ſent. excomm. in 6.* Ideoque in dubio juris an ſit expreſſa necne non incurritur, tunc etenim non cenſetur expreſſa. In caſu autem, de quo agitur, extra omne dubium reperitur expreſſa, ac proindè Eunuchi, qui ſe caſtraverunt cauſa vocis conſervandæ, ſunt irregulares, & iſti tales ad Ordines promoveri nequeunt ſine diſpenſatione Apoſtolica, prout docent communiter omnes DD. antiqui, & moderni tum Canoniſtæ, tum Theologi.

Siquidem negari minimè poteſt, quin contra mutilatos, & abſciſſos ſit in jure expreſsè inducta irregularitas per diverſos Canones, tum in genere ratione mutilationis in quacunque parte corporis, tum in ſpecie ratione abſciſſionis teſticulorum, ut infra demonſtrabitur Canones afferendo. Sed hujuſmodi Eunuchi ſunt mutilati, & abſciſſi, etſi ipſis non ſint amputata totaliter virilia, ſed teſticuli dumtaxat, integro relicto membro genitali, Mulilatus enim, & abſciſſus dicitur is, cui aliquod membrum eſt diminutum, cùm mutilatio, & abſciſſio ſit membrorum diminutio, *c. 1. de Cler. pugnant. in duell.* Ergo contra eoſdem Eunuchos eſt in jure expreſsè inducta irregularitas tum in genere ratione mutilationis in quacunque parte corporis, tum in ſpecie ratione abſciſſionis teſticulorum.

In genere ratione mutilationis in quacumque parte corporis contra mutilatos expreſsè irregularitatem inducunt *d. c. 1. de Cler. pugnant. in duell. c. final. de homicid. in 6. & Clem. ſi furioſus eod. tit.* ibique Gloſſ. *verb. mutilat.* qui textus, licèt videantur loqui potius de eo, qui alterum mutilat, quàm ſeipſum, tamen non deſunt alii, qui expreſsè loquuntur de ſeipſos mutilantibus, ut eſt textus in *c. Qui partem diſt. 55.* ibi: *Qui partem cujuslibet digiti ſibi ipſi volens abſcidit, hunc ad Clerum Canones non admittunt, & in c. Maritum diſt. 33.* ibi: *Seu eum, qui ſeipſum in quolibet ſui corporis membro truncaverit.* Et ratio redditur *in eod. c. Qui partem*, nempe quia eorum voluntas eſt indicata, ex quo cauſa eſt ſibi ferrum injicere, quæ æque militat contra Eunuchos, & cæteros mutilatos.

In ſpecie ratione abſciſſionis teſticulorum irregularitatem quoque contra abſciſſos, & Eunuchos expreſsè decernunt quamplura alia jura relata *in d. diſt. 55.* per totam, in decreta *l. tot. tit. de Corpor. vitiat.* & alibi; quæque originem forſan, habuerunt ex illo Deuteron. *23. num. 1. non intrabit Eunuchus attritis, vel amputatis teſticulis, in Eccleſiam Domini.* Ultra quam quod etiam apud gentiles, Eunuchi arcebantur nedum a Sacerdotio, verum etiam ab omni dignitate, & honore, ut ex Seneca de Romanis refert Gonzalez ſuper decretal. *in c. ex parte l. 2. n. 4.* Præcipua horum jurium, ne omnia afferamus, ſunt Canon

Apo-

Apostolorum 23. relatus, *in cap. si quis abscindit d. dist.* 55. ibi: *Si quis cùm Clericus fuerit, absciderit seipsum, omninò damnetur quia est sui homicida*; & *can.* 1. Nicæni Concilii, relatus tum in *c. si quis a medicis ead. dist.* 55. ibi: *Si quis autem seipsum sanum abscidit, hunc & in Clero constitutum abstinere convenit, & deinceps nullum debere talium promoveri*, tum *in c. Ex parte il* 1. *de Corpor. vitiat.* ibi: *Sanè cùm secundum statuta Nicæni Concilii illi ad clericatus Ordinem prohibeantur accedere, etsi etiam in Clero fuerint, cessare debeant, qui seipsos sani abscideriut, vel affectaverint, ut ab aliis abscindantur*, Ubi reflectendum est quod seipsum abscindere, idem importat ac castrare, sive Eunuchum facere, ut colligitur ex iisdem juribus *c. Si quis a Medicis in fin.* ibi: *Castraverunt*, & *cap. ex parte* pariter in fine ibi: *Si Eunuchus factus est*.

Hæc omnia jura cùm constituant regulam, ut *ex cap. si quis a Medico dist.* 55. *in fine*, ibi: *Tales ad clerum suscipit Regula*, procedunt in quibus libet abscissis ex quocumque motivo, etiam spirituali conservandæ castitatis, *cap. significavit de corpore vitiatis*, & multò magi ex temporali retinendæ vocis, cùm omnes contineatur sublata forma verborum eorumdem jurium irregularitatem expressè inducentium superfacto, sive actione abscissionis præcisè. Quod tamen intelligendum est, dummodo qui volens *cap. cit. qui partem dist.* 55. & *Sanus d. cap. ex parte il* 1. *de corpore vitiatis*, se abscindat, vel permittat, ut ab aliis abscindatur. Etenim si voluntariè, aut ægritudinis causa quis se abscindat, aut abscindi ab aliis permittat, hic utique ab eadem Regula excipitur, prout expressè excipiuntur, qui secti sunt in cunabulis ante usum rationis, *c. Ex parte il* 1. *eod. tit.* Qui de medicorum consilio propter languorem, *c. Ex parte il* 2. *eod. tit.* & *c. si quis a Medicis dist.* 55. Qui a Barbaris *c. si quis pro ægritudine*: Et qui ita natus, vel per insidias hominum factus est, *c. Eunuchus ead. dist.* 55. Et rationem differentiæ reddit *c. cit. Qui partem, ead. dist.* 55. ibi: *In illis enim voluntas est indicata; quæ sibi ausa fuit ferrum injicere, in istis verò casus veniam meruit*.

Nec refert, quod in jure non reperiatur expressum quod Eunuchi causa vocis retinendæ sint irregulares, quod est principale argumentum P. Emanuelis Sanz. Etenim cùm irregularitas, ut suprà demonstravimus, sit expressè inducta contra eos, qui se *volentes*, & *sani* abscindunt, vel abscindi permittunt, vel aliis ex quocumque motivo, & hujusmodi Eunuchi *volentes*, & *sani* abscissi sint, extra omne dubium continentur expressè sub regula; Immò argumentum retorqueri potest: Eunuchi causa vocis non excipiuntur expressi a regula, sicut excipiuntur qui in cunabulis de Medicorum consilio, vel a Barbaris abscissi sunt. Ergo in illa expressè continentur. Quod locum habet etiam in opinione illorum Authorum, qui docent, licitum esse castrari causa vocis; nam hoc haud obstante volunt istos Castratos esse irregulares, Gibalin. *tom.* 1. *de rer. human. negociat. c.* 4. *art.* 3. *sub num.* 13. & 14. Irregularitas etenim inducta est super facto, sive actione abscissionis præcisè modò suprà explicato, *c. qui partem dist.* 55. ibi: *Sibi volens abscidit*, &c. *ex parte il* 1. *de corpore vitiatis*, ibi: *Qui seipsos sani abscideriut, vel affectaverint, ut ab aliis abscindantur*.

Et isti sunt textus, quibus se fundat universa DD. Schola, affirmans Eunuchos conservandæ vocis causa fore irregulares, ac proinde non posse ad Ordines sine dispensatione Apostolica promoveri, quos si propriis codicibus inspexissent, & omnes attentè considerasset Pater Emanuel Sanz, utique non se decepisset, accipiendo exceptionem pro Regula, nec dixit, vel saltem tanta cum libertate, quod in illis ullo modo (scilicet nec expressè, nec formaliter, implicitè) contineatur irregularitas, de qua agitur, & multò minus quod sua sententia negativa sit longè probabilior, ipsumque non tædeat hoc probare. Et quænam quæso irregularitas indicta reperitur in toto corpore SS. Canonum magis expressè ista Eunuchorum, textus *in d. cap. Qui partem* sic statuit: *Qui partem cujuslibet digiti sibi ipsi volens abscidit, hunc ad Clerum Canones non admittunt*, textus *in d. c. si quis a Medicis dist.* 55. sic loquitur: *Si quis autem se sanum abscidit, hunc & in Clero constitutum abstinere convenit, & deinceps nullum deberi talium promoveri*. Et textus *in d. cap. Ex parte il* 1. *de corpore vitiatis*, dicit: *Sanè cùm secundum statuta Nicæni Concilii illi ad clericatus Ordinem prohibeantur accedere, etsi etiam in Clero fuerint, cessare debeant, qui seipsos sani abscideriut, vel affectaverint, ut ab aliis abscindantur*. Certè, nec expressè, nec clariùs decerni poterat, cùm illos impediat ad Ordines, quos non habent, ascendere, & in susceptis ministrare, quod est totalis effectus irregularitatis.

His firmatis, transeamus nunc ad examinandam sententiam negativam P. Emanuelis Sanz, & videamus, an sua sophismata illam reddant probabiliorem affirmativam omnium DD. Unicum ejus fundamentum est dictum Castropalai *p.* 6. *disp.* 6. *de censuris punct.* 12. *nu.* 4. ubi sic loquitur: *Quinimmò non videtur improbabile te irregularem non fore tametsi testiculos abscindi feceris causa vocis retinendæ, quia non feceris ex indignatione, aut justo, vel injusto timore castitatis amittendæ, prout requiritur in d. cap. maritum, cap. qui partem, cap. si quis abscideriut*, & *aliis superius relatis. Præterea nullus textus hanc irregularitatem indicens, loquitur de eo, qui sibi testiculos abscidit, sed de eo, qui sibi virilia abscindi fecerit, quod diversum est*.

Dictum Castropalai referunt Tamburinus, Siculus, & Escobas *locis citatis* a P. Emanuele Sanz in sua scriptura §. *Igitur negandum*, nec non P. Antonius a Spiritu Sancto Carm. Excalc. *in direct. Confess. tract.* 13. *disputat.* 2. *sect.* 2. *num.* 55. & Collegium Salmaticen. Fratrum Discalc. *tom.* 2. *moral. tract.* 10. *de censur. cap.* 9. *punct.* 6. *numer.* 69. Sed quia isti Authores licèt ei adhæreant, nihil de proprio addunt, pro illo confirmando non est opus in ipsis immorari. Immò reflectendum, quod nec idem Castropalaus intenderit unquam opinionem constituere probabilem ad exclusionem irregularitatis in favorem hujusmodi Eunuchorum, cùm ipse solum perfunctoriè, & incidenter asserat id non videri improbabile, non autem esse probabile, quod est valdè diversum, & aliàs contrarium sentiat, ut colligitur ex toto *punct.* 12. *cit.* præsertim *n.* 1. & ex Pelliz. *tr.* 7. *cap.* 5. *sect.* 2. *sub num.* 64. ibi: *Quod autem docent DD. communiter esse irregularem illum, qui sibi fecit abscindi testiculos ad retinendam vocem, non admittit absolutè Castropal. disput.* 6. *de censur. punct.* 12. *numer.* 4. *immò ait oppositum non videri improbabile*. Quod idem est ac dicere: Admittit quidem licèt non absolutè. Et Giballinus *loc. cit.* probans castrationem causa vocis esse illicitam, ex quo hujusmodi castrati habentur irregulares, subjungit: *Et contrarium esse probabile falsò dixit Medin. a Castr. disp.* 6. *de censur. punct.* 12. *numer.* 4.

Præterea dictum ejusdem Castropalai duplici nititur ratione, ut ejus verbis jam relatis. Altera quod Eunuchi non faciant se abscindi, ex indignatione, justo, vel injusto timore Castitatis amittendæ, prout requiritur *ex c. Maritum*, & *aliis*. Altera verò, quod nullus textus loquatur de eo, qui testiculos abscidit, sed de eo, qui sibi virilia abscindi fecerit, quod diversum est. Et binis his rationibus Castropalai P. Emanuel Sanz addit tertiam propriam, nempè quia omnes textus loquuntur de eo, qui se abscindit, nullus verò de eo, qui se ab aliis abscindi permittit. Verum nulla convincit, immò omnes convincuntur, ut mox ostendetur.

Non prima Castropalai, quia quicquid sit an ex d. *c. Maritum*, aut aliis ad incurrendam irregularitatem, de qua agitur in Eunuchis requiratur, ut se abscindi faciant ex indignatione, aut justo, vel injusto timore amittendæ castitatis quod nondum vidimus. Certum est, atque indubitatum hoc minimè requiri ex juribus per nos supra relatis, præsertim *ex c. si quis a Medicis dist.* 55. ibi. *Si quis autem seipsum abscidit, hunc & in Clero constitutum abstinere convenit, & deinceps nullum debere talium promoveri*, & *ex c. Ex parte il* 1. *de corpore vitiatis*, ibi: *Sane cùm secundùm statuta Nicæni Concilii illi ad clericatus Ordinem prohibeantur accedere, etsi etiam in Clero fuerint, cessare debeant, qui seipsos sani abscideriut, vel affectaverint, ut ab aliis abscindantur*. Nulla enim in ipso fit mentio indignationis, justi, vel injusti timoris amittendæ castitatis, ut patet ad oculum, & aliàs sufficit, ut suprà ostensum est pro incurrenda irregularitate, ut quis *volens*, & *sanus* se abscindat, vel abscindi permittat, *d. c. Qui partem dist.* 55. & *d. c. Ex parte il* 1. *de corpore vitiatis*.

Non convincit secunda ratio ejusdem Castropalai. Etenim licèt verum sit, quod ab aliquis textus loquatur de eo, qui sibi virilia abscindit, aut abscindi permittit, ut ex textu in *c. Si quis abscidit d. dist.* 55. attamen ferè omnes alii loquuntur simpliciter, indistinctè, & absolutè de eo, qui se abscidit, vel abscindi permittit absque ullo addito, ut pariter patet ad oculum ex modò relatis juribus *in c. Si quis a Medicis ead. dist.* 55. & *in c. Ex parte il* 1. *de corpore vitiatis*. Quæ quidem simplex loquutio absoluta, & indistincta cùm resolvatur in generalem juxta vulgata, utique comprehendit quacumque abscissionem, etiam unius tantùm testiculi, sufficientem ad incurrendam irregularitatem ex præmissis §. *Hæc omnia jura*, maximè attenta Gloss. *in capit. Præcepta ead.*

d. 55. *verb. inferiores*, ibi: *Videbatur quod iſte non poteſt eſſe Sacerdos, quia nec miles eſſe poſſet, niſi haberet ad minus unum teſticulum, nec non diſpoſitionem cap. Qui partem ead. diſt.* 55. per quam ſuprà firmatum eſt, irregulares eſſe eos, qui quamlibet partem ſui corporis abſcindunt, vel abſcindi permittunt ex ratione textus, quia ſibi ipſis ferrum injicere audent.

Nec denique convincit tertia ratio ipſius P. Emanuelis Sanz, nempè quod omnes textus loquantur de eo, qui ſeipſum abſcidit, nullus vero de eo, qui ab aliis abſcindi permittit, cùm contrarium convincatur ex *d. cap. Ex parte il* 1. pluries relato ibi: *Vel affectaverunt, ut ab aliis abſcindantur.*

Itaque ſententia negativa P. Emanuelis Sanz excludens irregularitatem in Eunuchis cauſa vocis retinendæ nulla fulcitur firma ratione, immò contra ſe habet rationes convincentes, utpote diſpoſitiones claras SS. Canonum, & omnium DD. conſenſus, cùm nullus præter ipſum, ut benè conſideranti patebit illam abſolutè doceat: ideòque jam non opinio, ſed error cenſenda eſt ex eo quod dicit Caſtropal. *part.* 1. *de conſc. opinante n.* 2. ubi ad rem ſic loquitur: *Primò igitur dicendum eſt, opinionem probabilem eſſe, quæ firma ratione fulcitur, neque contra ſe habet rationem convincentem, ſi enim illa habet, jam non opinio, ſed error erit.*

Et quatenus eadem ſententia P. Emanuelis Sanz aliqualem probabilitatem deſumere poſſet ex dicto Caſtropalai, aliorumque illud referentium, quod ex præmiſſis expreſsè negatur, haud tuta conſcientia poteſt in praxi amplecti, attento Decreto ſan. mem. Innocentii Papæ XI. die 2. Martii 1679. quo inter aliàs damnata fuit ſequens opinio. 3. *Generatim dum peobabilitate ſive intrinſeca, ſive extrinſeca quantumvis tenui modò a probabilitatis finibus non exeatur, conſiſi aliquid agimus, ſemper prudenter agimus.* Sed hujuſmodi Eunuchi omninò ſunt irregulares pronunciandi per ea, quæ docet Tambur. *cit. tom.* 1. *lib.* 19. *de cenſur. tract.* 4. *de irreg. cap.* 5. *num.* 33. ubi rationem reddit, quippè cùm ejus modica, ac tenuis probabilitas ita vincatur, & opprimatur, ceu parva candela a clariſſimo Sole tantæ probabilitatis alterius partis, ut nequeat amplius vocari, & eſſe proximè, & practicè probabilis.

Cæterùm ſi adhuc ipſum P. Emanuelem Sanz non tædet probare, quod dixit, nempè quod ſua ſententia negativa non ſolum ſit probabilis, ſed probabilior, immò longè probabilior affirmativa omnium DD. utique duram provinciam aſſumet, idem enim Caſtropal. *diſp.* 2. *cit. de conſc. opinante*, ſuper dubio: An unius Authoris dictum ſufficiat opinionem probabilem tantùm, non autem probabiliorem, & multò minus longè probabiliorem conſtituere *num.* 3. poſt pauca ſic concludit: *Quod ſi a multis ſit res ex profeſſo agitata, & omnes perpenſis rationibus, unum ſentiant* (prout in caſu præſenti) *adhuc exiſtimat.* Jo: Sanch. *in ſelect. diſp.* 44. *num.* 62. *poſſe virum doctum probabiliter opinari, ſi videat aliquam rationem, pro ſua parte ſtare ab illis inſufficienter ſolutam* (ſicut non ſtat pro parte ejuſdem P. Sanz) *hoc enim modo opiniones probabiles fuerunt in ſcholis introductæ.* Verùm, etſi hoc in aliquo caſu contingere poſſit, rarò tamen. Potius enim talis Doctor credere debet ſe errare, quàm aliorum judicio præponi; timere enim debet, ne lumen, quod ſibi eſſe videtur, tenebræ ſint: prudentia enim & humilitas petit aliorum judicio ſe ſubjicere, & conformari. Hactenus Anonymus.

Euge quicumque es vir optime. Ergo adhuc dubitatur, aut ſaltem opinio probabilis eſt, an parendum ſit Sacris Canonibus? Pudet eorum numerum proferre. Solùm ſufficit legere *cap. Ex parte de corp. vitiat.* ubi conſtituitur regula generalis de non ordinandis iis, qui ſani conſenſerunt ſuæ caſtrationi, ſuntque corpore vitiati. Quoniam verò plerique neſciunt inter ſe conciliare Theologiam, & Canones, ideò ſæpè decipiunt, ac decipiuntur, & quoties ſive Theologus, ſive Canoniſta mittit falcem in meſſem alienam, cruentatur.

Etenim non eſt cauſa, ſive ſit pro conſervanda voce, ſive pro caſtitate, ob quam muſicus caſtratus eſt irregularis, ſed ex eo, quod eſt corpore vitiatus. Id, quod locum habet in omnibus, qui ex ſua culpa tales ſunt ob quamcunque cauſam, conſtatque ex ſtylo ſecretariæ Brevium Apoſtolicorum, quæ facit legem, ac diſpenſat in hac irregularite cum muſicis caſtratis, qui ordines ſuſcipere cupiunt, tanquam cum corpore vitiatis. Quare in hac irregularitate ſolùm diſpenſare poteſt Summus Pontifex ſecundùm opinionem Innoc. *in d. cap. Ex parte*, & communem ſententiam comprobatam ex ſtylo Curiæ Romanæ, hoc eſt ab Eccleſia Catholica.

Hinc opinio contraria non ſolùm non eſt probabilis, ſed eſt contra Sacros Canones, ſtylum Secretariæ Apoſtolicæ communem ſententiam, & ſaltem temeraria, inducens ad peccatum mortale. Quia caſtratio, etiam ex cauſa conſervandæ vocis, eſt mala, ſaltem quia in genere prohibita. Nec quoniam Summus Pontifex eam tolerat, cenſetur approbata. Nam tolerat etiam lupanaria, neque idcircò ea probat. Legatur Tannerus, Theologus graviſſimus, & majoris authoritatis, quàm Authores contrarii, parvi & ignobiles *in* 2. 2. *diſp.* 4. *qu.* 8. *dub.* 5. *num.* 101. Bonum namque illud vocis non eſt tanti momenti, ut ob id caſtratio, tàm per ſe a natura aliena, ſit licita, quando, ne pro ſalute quidem ſpirituali, aut pro vitando animæ periculo, id licet ex Sacris Canonibus, & tamen ſalus animæ eſt cauſa multo majoris momenti, quàm vox, præterea nihil. Legatur etiam Covar. *in relect. de homic. part.* 1. *num.* 6. Ghilin. *in ſum. v. Caſtratio*, Clares *in ſum. cenſur. v. Eunuchus*, & alii, quos citat, & ſequitur Megaja *in prompt. tom.* 2. *eod. v. Eunuchus num.* 2.

Simulacrum Opinionis.

Quæ mulier titubat? Cui greſſus? Opinio; vulgus
Ancipites doceo ne bene ferre pedes.
Aure cares dextra cur? Audio cuncta ſiniſtrè.
Dic age, cur vitreis orbibus uſa vides?
Cerno quidem, ſed cerno parum. Cur fucus in ore eſt?
Quod ſimul veri docta referre notas.
Quæ genitrix? Species Genitor quis? Rumor, & una
Fronte gero matrem filia, mente patrem.
Niteris, & nutas baculo circumdata nube;
Nube latet verum, cùm rationis eges.
Qui comites circumſiſtunt? Temeraritas error,
Suſpicio, Ambiguum ſpes maleſuada. Metus.
Non ruat in foveas hominum dementia, cæcos
Quos Dea præcipites lumine caſſa præit.

CONSULTATIO LXVII.

Canonicatus vacans in Eccleſia titulari per obitum familiaris, eſt ne conferendus de conſenſu Cardinalis Patroni, an verò Cardinalis Titularis?

HAnc cauſam jamdiù jacentem iterùm excitamus propter Cauſidicos, etiam primi nominis, qui interdum in ſua palæſtra offendunt. Nec mirùm! ſæpè enim in cauſa facili & explicata, intentionis, aut defenſionis ratio perplexa, aut lubrica ſuſcipitur Advocatorum aut errore aut neglectu, aut incuria. 1

Ego quidem ratum nunc habeo, quod aliàs in hac re diſſerui, nempè Canonicatum hujuſmodi conferendum eſſe de conſenſu Cardinalis Titularis. Præter ibi rationes adductas has etiam ſubjungo ob pervicaciam cujuſdam Advocati theatralis, ut in ſuo diſcurſu de hac re. 2

Nam Cardinales de jure in Eccleſiis ſuorum Titulorum habent jus conferendi Canonicatus, & quæcumque alia beneficia in eis conſiſtentia, *c. his, quæ, de major. & obed.* Ubi Abb. & Felin. *in princ.* Germon. *de Indult. v. Tàm ratione n.* 14. *& ſeqq.* Gonzal. *gloſ.* 13. *n.* 20. Kochier. *ſuper reg.* 1. *n.* 23. & Rota *dec.* 423. *n.* 3. *p.* 2. *recent.* cum aliis per Barboſ. *de jur. Eccleſ. cap.* 4. *num.* 56. Ubi quod intelligitur, dum Cardinales tempore vacationis, ſint præſentes in Curia. 3

Et quamvis etiam Cardinales Titulares priventur hoc jure conferendi, dum beneficia vacant apud ſedem, tamen collationis loco habent conſenſum, etiam quod beneficium vacet per obitum familiaris alterius Cardinalis, ut expreſsè ſtatuitur *in reg.* 32. hodie 33. ubi quod, ſi beneficia vacent apud ſedem per obitum familiarium Cardinalium, tunc in illorum proviſione ſuper expeditione literarum exigatur conſenſus illius Cardinalis, ſi in Romana Curia fuerit præſens, ad quem collatio, & diſpoſitio pertinere deberet, & in ſpecie tenet Æneas de Falcon. *de reſerv. effect.* 17. ubi quod ita ſervatur, Sarnen. *ſuper reg. de impetr. benef. per obit. famul. Cardin. quæſt.* 19. *num.* 1. & plenius Mareſcot. *var. lib.* 2. *cap.* 94. *num.* 24. 4

Non obſtat, quòd Conſtitutio moderatrix Pauli V. conſenſum hujuſmodi tribuat Cardinali Patrono, excluſo Cardinali collatore. Quoniam, ſi rectè perpendatur, potius favet Cardinali Titulari. Nam, attento, quod Sedes Apoſtolica ex indultis Cardinalium ſæpenumerò impediebatur conferre, Pontifex reſervat omnia beneficia vacantia apud ſedem, etiam ad collationem Cardinalium pertinentia, etiam ratione Cathedralium, non tamen Eccleſiarum, quibus in titulum præſunt, circa quæ dicit non intendere aliquid innovare, ſalva Cardinalibus facultate præſtandi ſuum conſenſum, dum beneficia vacant per obitum ſuorum familiarium in omnibus caſibus, in regula expreſſis. Ulteriuſque etiam vult, quod cenſeantur reſervata beneficia dictorum fami- 5

liarium tàm in Curia, quàm extra Romanam Curiam vacantia per obitum eorum familiarium.

6 Ex quibus sequitur, Constitutionem non solùm, ut dixi, non nocere Cardinali Titulari, sed coadjuvare ejus collationem, seu consensum, cùm Papa expressè excipiat beneficia Ecclesiarum, quibus Cardinales ratione tituli sui Cardinalatus præsunt, ut in illis verbis: *non tamen*, quæ sunt verba limitativa, & exceptiva præcedentium, *l. Ista tamen, ff. ad Trebel.* plenè Paris. *cons.* 68. *num.* 1. & *seq. l.* 1. Greg. *dec.* 95. *num.* 9. Rota *dec.* 75. *num.* 4 *part.* 2. *recent.* ac juris, & facti adversativa in eodem genere, retentis semper eisdem terminis, Paris. *d. cons.* 78. *num.* 3. & *cons.* 17. *num.* 2. *eod. lib.* Sed magis clarè, quia dictus Pontifex expressè protestatur, quod non intendit circa dicta beneficia aliquid de novo disponere. Quia ubi verba sunt clara, cessat voluntatis quæstio *l. Ille, aut ille, §. Cum in verbis, de leg.* 3. Surd. *cons.* 242. *num.* 9. Rota *dec.* 21. *num.* 5. *part.* 1. *recent.*

7 Neque subsistit, quod dicta restrictio, & protestatio Papæ sit appositа primo capiti reservationis, & non secundò, ubi agitur de consensu Cardinalis Patroni in concursu Cardinalis Collatoris, *ut in v. Voluit ulterius*. Quia Constitutio continet unam tantùm reservationem beneficiorum vacantium apud Sedem, etiam litigiosorum per obitum familiarium Cardinalium. Verùm quia potuisset dubitari, an Papa reservando beneficia familiarium, decedentium apud Sedem, relaxasset reservationem regulæ tertiæ, hodie quartæ, quando scilicet tales familiares decederent extra Curiam, & fortassè an reservatio facta in casu simplici intelligeretur in casu mixto, quando scilicet beneficia, quorum collatio pertinere deberet ad Cardinalem, vacarent per obitum familiarium alterius Cardinalis, ideò Papa ad tollendum omne dubium subjungit verba: *voluit ulterius, quod eadem beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium tàm apud eamdem Sedem, quàm extra Romanam Curiam Sanctitati suæ reservata censeantur, etiamsi ad alterius Cardinalis collationem pertinere deberent*; per quæ verba non dicitur, facere novam reservationem, sed mandat, beneficia haberi pro reservatis, inter quæ magna est differentia, ut probat textus *in cap.* 1. *in fin.* ibi, *sententia efficax censeatur*, Alberic. *in d. v. Censeatur*. Et consequenter dum Papa profitetur, se nolle circa beneficia Ecclesiarum titularium aliquid disponere, hoc limitat totam Constitutionem. Quia determinatio plura determinans ea æqualiter determinare debet, *l. nam hoc jure, ff. de vulg.* Surd. *cons.* 31. *num.* 15.

8 Quæ comprobantur etiam tum ex natura dictionis *Ulterius*, quæ est inclusiva, & repetitiva omnium præcedentium, Osach. *decis.* 52. *num.* 4. & 15. Surd. *cons.* 274. *num.* 16. Tum ex significatione verbi *eadem*, quod est relativum beneficiorum supra expressorum, Bald. *cons.* 54. *num.* 2. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 130. *num.* 7. sed Papa supra disposuerat de beneficiis ad collationem Cardinalium, non tamen ratione Ecclesiarum Titularium. Ergo de illis tantùm intelligitur, & non de istis. Tum etiam quia Papæ non fuit opus reservandi beneficia familiarium, quia jam reservaverat in prima parte Constitutionis, & antè *§. Voluit ulterius*. Quod patet, quia post dictam reservationem beneficiorum vacantium apud Sedem, etiam ad collationem Cardinalium &c. addit clausulam, *salva tamen remanente facultate præstandi consensum in provisionibus Apostolicis beneficiorum per obitum familiarium eorumdem Cardinalium, etiam apud eamdem sedem vacantium*. Quia si Papa hujusmodi beneficia non reservasset, utique non nisi ineptè dictum consensum præservasset, cùm exceptio debeat esse de regula, *l. quæsitum, §. Denique, de fund. instr.* Seraph. *dec.* 280. *num.* 7. Rota *dec.* 274. *num.* 6. *part.* 1. *recent.*

9 Minùs obstat, quòd illa verba Constitutionis, *circa quæ aliquid de novo disponere non intendit*, intelligantur de Indultis, & non de beneficiis, ut in voto mox allegando, quia potius verba expressè referuntur ad beneficia. Nam licèt Pontifex incipiat ab Indultis, revocando omnia, & quæcumque indulta, tamen addit: *conferendi quæcumque beneficia apud Sedem, etiam litigiosa, & ad dispositionem Cardinalium, non tamen eorum, quibus in titulum, &c.* Et ideò verba *circa quæ &c.* intelliguntur de beneficiis. Quia relatio fit ad proxima, *l. talis scriptura, §. fin. de leg.* 1. Surd. *cons.* 160. *num.* 74. & *cons.* 272. *num.* 68. Præterea est certum, quoad beneficia vacantia apud Sedem, & adversus dispositionem, *cap.* 2. *de præb. in* 6. quod nemo habebat hujusmodi indultum, cùm illud esset etiam exceptum in ampliſſimo privilegio per Sixtum IV. Cardinalibus concesso, teste Felino *in d. cap. bis, quæ num.* 1. *in fin.* ibi: *nisi vacent in Curia, de major. & obed.* Et amplius quæcumque conferendi beneficia per obitum familiarium Cardinalium essent revocata tàm per regulam 3. hodie 4. quàm per similem Constitutionem, editam a Greg. XIV. Et ideò dicta verba *circa quæ aliquid de novo disponere non intendit*, sunt referenda ad beneficia, sita in Ecclesiis titularibus, quorum idem Gregorius fecerat eamdem exceptionem, non autem ad Indulta, ne aliàs Constitutio possit redargui de superfluitate, *cap. Si Papa, de privil. in* 6. cum pluribus aliis. Propter quas, & alias dispositiones votum non figit pedes in hac responsione, ut *in v. Neque etiam facit*. Quamvis etiam totum votum non careat difficultate, cùm Penia tunc Rotæ Decanus ab eo dissenserit.

Additur, quod non potest adduci ratio, propter quam 10
Papa magis in una parte Constitutionis excipere voluerit beneficia Ecclesiarum Titularium, quàm in altera, cùm etiam in parte, quam Adversarii prætendunt, esse partem primam Constitutionis, *& in vers. salva tamen &c.* reservet Cardinalibus facultatem præstandi consensum in vacantibus, etiam per Sedem, ut dixi. Et sic cùm utrobit disponat de vacantibus apud Sedem, colligitur, quod non potest dari causa differentiæ, cur magis voluerit dictam limitationem apponere in una parte Constitutionis, quàm in altera, Mart. *claus.* 23. *num.* 2. *p.* 2.

Non obstat, quòd Paulus V. author dictæ Constitutio- 11
nis dictum votum approbaverit. Quia Constitutio fuit potius Gregorii XIV. Paulus autem simpliciter eam innovavit per eadem verba, nihil prorsus addendo, vel minuendo, adeòut sit in omnibus, & per omnia declaranda juxta sensum, quem habuit Gregorius illius conditor, Alex. *cons.* 80. *n.* 8. *l.* 6. Deindè Paulus eam commisit decidendam a tribus Auditoribus Rotæ, & ideò voluit, quid de jure esset, prout etiam in dubio præsumitur, Alex. *cons.* 3. *n.* 3. *lib.* 5. Ulterius casus noster differt a casu dicti voti, cùm ibi Cardinalis Patronus non viveret, & sic cùm quæstio esset inter Papam, & Cardinalem Collatorem, non videbatur intrare regula 32. hodie 33. quæ loquitur, concurrentibus Cardinalibus Collatore & Cardinali Patrono, ut respondetur ad votum *v. Non facit*, ut infrà.

Præterea Pontifex expressè declarat, se nolle Cardina 12
libus præjudicare quoad consensum per eos præstandum ut ibi: *salva tamen remanente facultate consensus per ipsos Cardinales præstandi, &c. juxta formam regulæ &c. & in casibus tantùm in ipsa regula expressis*. Quæ verba necessariò sunt intelligenda, etiam de consensu præstando vigore regulæ 32. hodie 33. Tum quia venit ad declarationem regulæ præcedentis, & sic non est nova regula, sed eadem, & par ipsius regulæ præcedentis, Gemin. *cons.* 72. *sub n.* 1. in quod consentit votum DD. Lancellotti, & Coccini *vers. non obstat dictum Sarnensis*, ubi quod regula 30. tunc regula 31. & 32. faciebant tantùm unam regulam, quod est verissimum. Tum quia Constitutio non dicit in casu, sed in casibus, & ita comprehendit omnes casus, in quibus ex regula est adhibendus consensus Cardinalium, *c. pluralis, de reg. jur.* Oldrad. *cons.* 215. *n.* 8. Mascard. *de probl. concl.* 838. *n.* 12. Et facit regula quod lex, quæ generaliter loquitur, generaliter est intelligenda,

Confirmatur, quia Pontifex movetur ex eo, quod ex 13
Indultis Sedes Apostolica impediebatur, solitam benignitatem erga pauperes, & personas sibi gratas exercere, ut in ejus verbis proœmialibus, quæ denotant intentionem Legislatoris, *l. fin. de hæredit. instit.* Caputaqu. *dec.* 16. *n.* 1. *p.* 2. Et sic quia impedimentum non proveniebat ex Cardinalibus Patronis, debentibus præstare suum consensum, sed ex habentibus Indultum conferendi, ideò his exclusis reservat consensum Cardinalium Patronorum, sed tamen non ratione beneficiorum consistentium in Ecclesiis Titularibus, aliàs nimis præjudicasset Cardinalibus, qui habent fundatam intentionem de jure communi, cui, ut præjudicetur minùs, quàm fit possibile, capienda est interpretatio. Consensus enim, quem habet Cardinalis Titularis, est loco collationis ipsi debitæ de jure, consensus verò Cardinalis Patroni est merum privilegium concessum intuitu Cardinalatus; ideòque non est verisimile, quod Pontifex voluerit in hujusmodi Ecclesiis Titularibus Cardinales Patronos privilegio afficere in præjudicium Cardinalium Titularium, quibus magis est debitus dictus consensus, quàm consensus Cardinalibus Patronis, Falcon. *de effect.* 17. Sarnen. *cit. q.* 19. *num.* 1.

Postremò, quicquid statuatur in dicta Constitutione 14
Pauli V. Urbanus VIII. in regula 33. mandat, in concursu Cardinalium adhiberi consensum Cardinalis Ordinarii collatoris, quæ cùm sit posterior, censetur derogare dictæ Constitutioni Pauli, etiam quod de ea mentionem non faciat, *l. sed posteriores, ff. de leg.* Idque, non

obſtante, quòd Rota teneat, Conſtitutionem Pauli eſſe perpetuam, ex quo Regula emanavit per viam legis generalis. Sarnen. *in procem. reg. q. 5. in fin.* Put. *dec.* 160. *n.* 1. *l.* 2. *in correct.* Gonzal. *glos. 6. §. 1. num.* 50. *& ſeq.* quòd ceſſabat in cauſa, in qua fuit datum votum, quia Paulus primò condidit regulam, & deindè dictam Conſtitutionem. Et ſi dicatur regulam famulari indulto, replicatur, Eminentiſſimos Cardinales Titulares plerumque habere indultum, & ſic, licèt conferre non poſſint, quia fortè Canonicatus vacavit apud Sedem, tamen debent præſtare dictum conſenſum, ut ſupra probatum eſt.

15 Et in omnem eventum, ſtante duplici reſervatione inæquali videlicet una perſonalis ex capite familiaritatis Cardinalis, & altera realis vacationis apud Sedem, non videtur intrare conſenſus Cardinalis Patroni, ut in voto Eminentiſs. Card. Veroſpii, & D. Franciſci Ubaldi apud Gratianum *diſcept.* 902. *n.* 12. & conſequenter ceſſat moderatoria Pauli V. quæ loquitur in concurſu Cardinalis Patroni, & quæſtio, ſeu difficultas non eſt cum Cardinali Patrono, ſed cum Sede Apoſtolica, quo excluſo, conſenſus videtur omninò debitus Cardinali Titulari, Gambar. *de offic. legat. lib.* 3. *n.* 197. Ubi quod, ſi Papa conceſſit Cardinali Legato Indultum conferendi beneficia præterquam ratione familiaritatis Cardinalis, ipſe poteſt conferre beneficia familiarium Cardinalium abſentium, quorum conſenſus non eſt requirendus.

CONSULTATIO LXVIII.

An Regularis, degens extra Clauſtro, ſi delinquat puniri debeat a Nuncio Apoſtolico, vel ab Epiſcopo, qui prævenit? Ubi in hanc rem alia multa.

1 QUod puniri debeat ab Epiſcopo, certi juris eſſe non ambigo. Nam dubitari nequit de juriſdictione Epiſcopi procedendi in omnibus cauſis criminalibus contra Regulares degentes extra clauſtra ex Conſtitutione 10. Pii IV. §. 5. *tom.* 2. *Bullar.* ex decreto Sac. Concilii Trident. *ſeſs. 5. c. 3. de ref.* & ex decretis illius Sac. Congregat. ſub anno 1624. quæ habentur poſt Conſtitutionem 26. Urbani VIII. §. 4. *tom.* 4. *Bullar.* in quibus fuit conceſſa plena facultas Ordinarii locorum procedendi contra dictos Regulares degentes extra monaſteria tàm cum habitu, quàm ſine habitu, quod religiosè obſervatur, teſte Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg.* 10. 105. *num.* 14. & Genuenſi *in prax. c.* 59. alias 57. *num.* 2. & 9. ac Ciarlin. *contr. for. c.* 50.

2 Neque obſtat Breve Clementis VIII. datum ſub 19. Januarii 1592. Nam, prætermiſſis pluribus, quæ dici poſſent de non comprehenſione præſentis caſus, reſpondetur, certiſſimum eſſe, in illo non tribui juriſdictionem Nuncio Apoſtolico per ſe ſolùm procedendi contra Regulares fugitivos, & degentes extra eorum monaſteria, & ſic non dicitur attributam eſſe privativè quoad Epiſcopum, ſed cumulativè, ut egregiè Roman. *conſ.* 393. *n.* 1. & firmant Abbas, cæterique ſcribentes *ad c. Paſtoralis, de offic. ord.* Covarr. *in c. Alma mater p.* 1. §. 12. *n.* 3. *de ſent. excomm. in* 6. quos ſequitur Rota coram Coccino *dec.* 316. *n.* 7. & coram Merlino *dec.* 152. *n.* 3. in quibus refertur declaratio Sac. Congregationis Concilii.

3 Quæ concluſio ſine dubio procedit, quando juriſdictio fuit data non ad petitionem alicujus, ſed ex motu proprio, Rota apud Gregor. XV. *dec.* 4. *n.* 17. & ibi Addit. *lit. B.* & quando data fuit in odium Regularium delinquentium, ne eorum delicta remaneant impunita, Surd. *conſ.* 56. *n.* 30. Menoch. *lib.* 2. *præſumpt.* 18. *num.* 21. quorum utrumque hoc caſu comprobatur. Tolliturque omnis difficultas ex dictis decretis S. Congregationis ſub anno 1624. & ſic multis annis poſt dictum Breve, in quibus fuit reſervata juriſdictio omnibus Ordinariis procedendi contra dictos Regulares.

4 Neque alicujus momenti ſunt objecta excitata, quod ſcilicet dicta decreta loquantur de Apoſtatis, qualis fortaſſis non eſt Regularis degens extra Monaſterium cum habitu, & quod in omnem eventum ille eſſet remittendus ad ſuum Superiorem ex tenore dictorum decretorum.

5 Nam quoad primum reſpondetur, ſolum receſſum a Religione, etiam ſi habitum retineat, ſi animo ſtatum religioſum deſerat, & ab obedientia recedat, ſufficere, ut quis dicatur propriè Apoſtata, Abb. *in c.* 1. *numer.* 2. *de apoſt.* ibique Soccin. *num.* 2. Anan. *num.* 3. Cajetan. ad D. Th. 2. 2. *quæſt.* 12. *art.* 1. ibique Valentia, Angel. *in ſum. v. Apoſtaſia num.* 4. Armil. *eod. v. num.* 11. Decian. *tr. crim. lib.* 5. *c.* 73. *numer.* 21. & 25. Maſcard. *de probl. lib.* 1. *concl.* 12. *numer.* 1. Menoch. *de arbitr. caſ.* 146. *num.* 36. *cent.* 6. Jac. Ant. de Maur. *alleg.* 13. *num.* 1. Azor. *part.* 1. *c.* 17. *q.* 6. Et ad effectum contrahendi excommunicationem, Rota coram Achil. *dec.* 1. *tit. de apoſtat.* quæ ſententia receptior eſt, habeturque expreſſè in dictis decretis, ibi: *ſive deferat habitum, ſive non*, contra Calderinum *conſ.* 1. *de apoſt.* Clarum *in pr. §. fin. q.* 78. Novar. *conſ.* 10. *nu.* 6. *apoſt.* Bannes 2. 2. *q.* 12. *art.* 1. ibique Peſant. *diſp.* 2. *verſ.* 1. *& ſeq.* Tum quia ſicut habitus monachum non facit, ſed profeſſio regularis, *c. porrectum, & c. ex parte*, & utrobique Doctores *de Regular. c. Conſuluit*, ubi Anchar. *nu.* 1. *qui Cler. vel vov.* Bald. *in l. Interdum, §. Divus quoque ff. de public.* adeò, ut valeat profeſſio facta ſine habitus ſuſceptione, *d. c. porrectum*, ubi Doctores paſſim, & præcipuè Abb. *in ſum. & num.* 7. Ita retentio habitus tantùm non debet facere, quempiam eſſe in Religione, ut æqualiter fiat diſſolutio, & colligatio vinculi, *l. nihil eſt, de reg. jur. l. ab emptionem, C. quando licet, §. Item per acceptilationem, Inſtit. quib. mod. oblig. toll.* Tum etiam quia habitus non eſt de ſubſtantialibus, ſed de accidentalibus monachatus, Abb. *in d. c. porrectum, n.* 5. & Butr. *ibid. n.* 5.

Et quoad ſecundum, id non eſt de jure Nuncii Apo- 6
ſtolici, ſed de jure tertii, ac proinde reprobatur a Rota poſt 1. *vol. conſ. Farinac. dec.* 186. *n.* 1. & ex cumulatis per Addit. ad Greg. XV. *dec.* 415. *n.* 6. Ultra quod hæc exceptio remiſſionis, etiamſi opponeretur ab ipſo Superiore regulari, nil relevaret. Quia in eodem decreto S. Congregationis *de apoſt. & eject.* eſt reſervata facultas Ordinarii, illi attributa a Sac. Concilio *d. ſeſſ. 6. c.* 3. puniendi crimina hujuſmodi Regularium, ut ex ejus tenore, nempè, *Rurſus ſtatuit, ut fugitivi, & apoſtatæ, ſive habitum regularem deferant, ſive non, poſſint, ac debeant ab Epiſcopo loci, ubi moram trabunt, in carceres conjici, ac Superioribus regularibus conſignari ſecundùm regularia inſtituta puniendi, utque ipſi quoque Superiores teneantur eos perquirere, ad Religionem reducere, atque efficere, ut apprehendantur, ſalva tamen in omnibus facultate Ordinarii locorum attributa decreto Concilii cap.* 3. *ſeſſ.* 6. Eo igitur ipſo, quod Regularis, degens extra clauſtra, ſive ſit Apoſtata, ſive fugitivus, deliquerit, amittit privilegium exemptionis, quia poteſt ab Epiſcopo puniri ex Tridentino *ſeſſ. 7. cap. 7. & 15. & ſeſs. 25. c.* 14. *de Regul. & ſeſs. 6. cap.* 3. *de reform.* Et quod Epiſcopus poſſit ejuſmodi Regularem punire ſecundùm ejus Regulam, ait eadem S. Congregatio Concilii *in d. decreto*. Undè fit, quod officium Ordinarii non ſolùm ſit cooperari capturæ hujuſmodi Regularium, ſed etiam in eos animadvertere, ita tamen, ut detur inter ipſum Ordinarium & Superiorem regularem prævention, ſicque poſſint ſe invicem prævenire ad illos puniendum.

Neque verum eſt, quod in derogatione facta in di- 7
cto Brevi Clementis VIII. comprehendatur diſpoſitio Trid. *cap.* 3. *ſeſſ.* 6. Nam illa eſt ſolùm reſtricta ad privilegia & ordinationes Regularium, ibi: *non obſtantibus quibuſcumque Conſtitutionibus Apoſtolicis, ac Ordinum monaſteriorum, & religioſorum locorum.*

Minuſque faciunt ad rem Epiſtola Cardin. Sauli data 8
ſub anno 1621. Nuncio Apoſtolico Neapolitano juſſu Summi Pontificis, & Breve Sixti V. quoniam præterquamquod facultas in ea conceſſa non eſt privativè quoad Ordinarios, illa expreſsè loquitur de cauſis Regularium fabricantium falſas monetas, eaſque tondentium, & Breve agit de receptione bannitorum: facultati verò conceſſæ in dicta Epiſtola fuit demum derogatum per Conſtitutionem Urbani VIII. edita anno 1625. quæ eſt in Bullario 75. §. 6. in qua Ordinariis datur facultas procedendi contra Regulares inquiſitos de fabricatione, & tonſione monetæ privativè quoad omnes alios, & cum ampliſſima derogatione, & Curiæ Epiſcopales contra hujuſmodi inquiſitos ſemper proceſſerunt, ut teſtatur Genuen. *loc. cit.*

Regulares itaque exempti, qui intra clauſtra habi- 9
tant, ſed extra clauſtra notoriè delinquunt cum ſcandalo populi, Epiſcopo inſtante, a Superiore ipſorum intra tempus ab Epiſcopo præfigendum, ſeverè puniendi ſunt, & Epiſcopus ab eodem Superiore de punitione facta certior fieri debet, aliàs Superior a ſuo Prælato officio privandus, & delinquentes prædicti ab Epiſcopo puniri poterunt ex Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 14. *de Regul.* quod procedit etiam in Equitibus Hieroſolymitanis, ut cenſuit Sac. Congr. Concilii in Mediolanenſi 13. Aprilis 1581. & Sanctiſſimus laudavit 17. Junii ejuſdem anni, & ex Clementis VIII. Conſtitutione 39. ſuſcepti muneris, ſtatuitur pœna privationis dignitatum, & officiorum obtentorum latæ ſententiæ contra Superiores cujuſcumque Ordinis Regularium, ſupradictum Tridentini decretum non obſervantes in omnibus, & per omnia, &

addi-

additur, quod si Superior regularis suum Religiosum, ut supra, delinquentem non punierit, & illum a loco delicti ad alium suæ Religionis locum transmiserit, instante Episcopo loci prædicti, intra terminum, ab ipso præfigendum, debeat dictum delinquentem ad locum delicti restituere, & revocare; aliàs idem Superior incurrat pœnam privationis vocis activæ, & passivæ, Papæ reservatam. Et nihilominùs crescente contumacia poterit Ordinarius, seu diœcesanus loci, ad quem transmissus est delinquens, sive requisitus ab Ordinario loci delicti, sive aliter informatus, procedere adversus eundem juxta dictum decretum Tridentini, tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, eumque severè punire. Quæ omnia non procedunt, quando Regularis delinquit extra claustra sine scandalo, licèt delictum probari possit, Congregat. Concilii in Vintimilien.

10 Quod Tridentini decretum amplio cum Piasecio, Naldo, & Portello apud Dianam *tom. 2. tr. 2. res.* 132. ut si Religiosus habitans intra claustra extra claustra delinquat, ut supra scandalosè, & notoriè, & in flagranti deprehendatur, potest Ordinarius loci statim illum in carcerem conjicere, & processum formare, etiam antequam Superioris regularis appareat negligentia, & delinquentem deinde cum actis, & informatione ad dictum Superiorem transmittere ex S. Congreg. Concilii in Mediolanensi. Et licèt contrarium teneat ipse Diana *loc. cit.* cum Villalobo, & Hieronymo Rodriquez, ac Delbene *cap. 15. dub. 6. num. 1. de immun.* nostra tamen sententia est communis, eamque tuentur Fuscus *de visit. lib. 2. cap. 17. num. 11.* Genuen. *in pr. cap. 59. num. 3.* Piasec. *in prax. p. 2. cap. 3. num. 43.* Sperell. *dec. 38. numer. 13.* ubi alii, & Novar. *in Lucern. Regular. v. delinquens*, ac Merol. *tom. 3. de jurisd. Ep. disp. 6. num. 130.* & Barbosa *de potest. Epis. alleg. 105. numer. 20.* Certioratio verò debet fieri in scriptis ex eadem S. Congr. in Lucana 23. Novembris 1630. quæ antea 26. Julii 1627. censuerat, esse judicium Archiepiscopi Mediolanensis, vel alterius Ordinarii cognoscere, an punitio a Superiore regulari inflicta fuerit levis, an ne.

11 Unde eadem S. Congr. sub 19. Septembris 1625. cùm quæreretur a Regularibus primò: *an Episcopus statim habita notitia delicti Regularis, notoriè extra claustrum delinquentis, possit informationem capere, & illam ad Superiorem Regularis mittere, ut nequeat de eodem delicto ignorantiam præsumere?* respondit, *posse.*

12 Secundò, *an sufficiat, quod Episcopus una vice Superiorem regularem moneat, eique terminum præfigat ad castigandum subditi delictum?* S. Congregatio respondit, *satis esse, ut Episcopus semel instet Superiori regulari, eique tempus præfigat ad ejusdem Concilii præscriptum.*

13 Tertiò, *an sufficiat, quod Superior regularis ad Episcopum mittat copiam tantùm sententiæ, ut Regulares dicunt, vel debeat remittere acta omnia super delicto agitata ad effectum, ut Episcopus videre possit, si in hoc adimpleta fuerint verba dicti decreti Tridentini, severè puniatur, nec ne?* S. Congr. respondit, *non sufficere, ut sententiam, aut etiam acta ad Episcopum transmittat, sed opus esse, ut de punitione ipsa, & sententiæ exequutione Episcopum certiorem faciat.*

Quartò. *An regularis delinquens notoriè in Ecclesia, seu Monasterio sui Ordinis, in quo degit, ita ut populo scandalo sit, dicatur delinquere extra claustra, ut locus sit dispositioni Conc. Trid. cap. 14. sess. 25. de regul. Congr. censuit, delinquere extra claustra, si in Ecclesia Monasterii deliquit, nisi clausis portis Ecclesiæ, & solis regularibus in ea existentibus, fuerit commissum delictum.*

14 Denique quæsitum fuit, *an dictum decretum Trid. intelligatur etiam, cùm delictum commissum fuerit intra Ecclesiam, vel claustra?* S. Congregatio respondit, *facultatem Episcopo attributam vindicare sibi locum etiam cum Regulares notoriè, & cum scandalo extra claustra intra Ecclesiam delinquerent, non ita, si intra claustra.*

15 Et in Nauclensi, in qua Episcopus supplicavit pro resolutione infrascriptorum dubiorum.

Primò. *An superior regularis possit repetere testes seculares pro informatione delicti coram Episcopo jam examinatos, novosque testes vocare, ac illis juramentum de veritate dicenda præstare, prævia citatione infrascriptis pro parte etiam Judicis laici, & sub pœna pecuniaria eidem fisco applicanda?*

16 Secundò. *An supposita ut licita repetitione præfata, possit regularis Superior uti alio sui Ordinis socio regulari pro Cancellario in repetitione dictorum testium, & aliorum examine ad processum, quem ipsi vocant ad defensam construendum, vel potius teneatur adhibere Cancellarium Episcopi, aut alium publicum Notarium?*

Tertiò. *An satisfactum sit dispositioni, ac menti S. Concilii, si Superior regularis non modò Episcopum certiorem non faciat de severa punitione Regularis delinquentis, sed depositionibus testium ab eodem Regulari Superiore receptorum una cum sententia declarationis innocentiæ delinquentis dumtaxat intra præfixum terminum transmissis, delinquentem ipsum ad locum commissi liberè dimittat?* 17

Quartò. *An sit factus locus dispositioni Concilii de privatione officii Regularis Superioris, & de punitione delinquentis ab Episcopo facienda, quotiescumque iterùm citati, idem coram Episcopo negant, se ita testificasse, sicut scripserat Regularis, vel fatentur, se falsum deposuisse coram ipso Regulari, ab eo seductos, & minis, ac timore laicorum delinquentis attinentium corruptos, & a quo, quibusve pœnis punienda veniant Regulares seductores, & falsa scribentes præfatis, ne illorum delicta remaneant impunita?* 18

Eadem S. Congregatio Concilii die 14. Martii 1648. ad supradicta dubia ita respondit. 19

Ad primum, *exprimendos esse casus particulares.* 20

Ad secundum, *Superiorem Regularem ad perficiendum processum posse uti opera Cancellarii Regularis juxta præscriptam Constitutionem sui Ordinis, absque tamen fraude, ne delicta remaneant impunita.* 21

Ad tertium, *Superiorum Regularium teneri ad Episcopum mittere nedum sententiam, sed etiam omnia acta, & certiorare in scriptis de punitione, & ipsius sententiæ exequutione.* 22

Ad quartum, *Posse Episcopum procedere, si de fraude constet, ne hujusmodi delicta Regularium remaneant impunita contra dispositionem S. Concilii, & Constitutionem fel. record. Clementis VIII.* 23

At ex eodem Trident. *sess. 6. c. 3. de reform.* nemo Regularis extra Monasterium, seu Claustra degens, etiam cùm licentia suorum Superiorum quocumque exemptionis privilegio Religionis tutus censetur, quominùs, si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam super hoc a Sede Apostolica delegato, secundùm Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat. Quin etiamsi degat extra claustra de licentia Apostolica, ut sæpiùs declaravit Sacr. Congr. ejusdem Concilii, præcipuè 21. Novembris 1626. 24

In quam rem est advertendum, quod hic textus *c. 3. sess. 6.* loquitur de Regulari degente extra claustra, idest vivente, seu habitante, seu commorante extra monasterium, nempè quando non vivit conventualiter sub suo Superiore cum regulari observantia; sufficit tamen, ut dicatur degens intra monasterium, seu claustrum, etiamsi vivat in aliqua Grancia, seu membro, seu residentia Monasterii, Barbos. *d. alleg. 195. num. 14.* Ricc. *dec. 81. num. 4. p. 4. ex c. Recolentes §. cæterum, de stat. Monach.* 25

Adverto etiam, quòd licèt *in cap. volentes, de privil. in 6.* exempti possint conveniri coram Ordinario loci ratione delicti, vel contractus, vel rei sitæ in loco diœcesis ejusdem, id tamen procedit de exemptis tantùm ratione loci, non autem de Regularibus, qui sunt exempti, etiam ratione personæ cum totali exemptione, ut declaravit Paulus V. Constitutione 34. quæ incipit *Religiosorum.* 26

Et hoc decretum *cap. 3. sess. 6.* loquens de Regularibus, delinquentibus extra sua monasteria, non habet locum, quando delinquunt in Ecclesiis Prioratuum militiarum, vel aliis simplicibus beneficiis, quibus inserviunt, sed solùm, si dicta beneficia sint curata, possunt visitari personæ eis servientes ex *sess. 7. c. 14.* 27

Fuitque dubitatum in Sac. Congr. Concilii, utrum existentes in aliqua domo erectioni Monasterii destinata, comprehendantur in hoc decreto: Et fuit resolutum, quod, licèt ibi existant de licentia suorum Superiorum, tamen si non haberent in dicta domo Priorem, sive Guardianum, & non viverent juxta institutum Regulæ, comprehenderentur in hoc decreto *c. 3. sess. 6.* & ab Ordinario puniri possunt, die 24. Maji 1588. 28

Quæsitum etiam fuit, an Equites Hierosolymitani per diœceses vagantes subdantur, virtute hujus decreti Ordinario illius loci, ubi degunt, & licèt de jure, & authoritate hujus textus responderi posset affirmativè, tamen per Bullam B. Pii V. subduntur Magno Magistro. Et ita decrevit Sac. Congregatio super Episcopos multoties. 29

Quo verò ad regulares aliorum ordinum approbatorum videtur limitari hic textus per *cap. 14. sess. 25. de Regular.* ut procedat, dummodò maneant in claustris, & delinquant extra claustra notoriè, & scandalosè. At *d. cap. 3. sess. 6.* quando manent extra claustra, etiam 30

cum licentia ſuorum Superiorum . Quia tunc Epiſcopo ſubduntur virtute dicti *cap. 3. ſeſſ. 6.* & firmavit Rota *dec. 223. num. 5.* apud Tambur. *de jur. Abb. q. 7. num. 7.* Cujus textus loquitur de Epiſcopis , & aliis ordinariam juriſdictionem in ſubditos habentibus , & in dubio appellatione juriſdictionis venit ordinaria , Panvin. *de offic. cap. ſed vac. p. 2. q. 10. num. 44. tom. 2.* Et quæ neceſſaria ſunt ad juriſdictionem ordinariam , Stafil. *de grat. expect. §. abſoluto numer. 8.* poſt Specul. *de offic. ord. §. 1.* Nec juriſdictio venit ſtrictè Prælati nomine , niſi is Prælatus juriſdictionem contentioſam , & dignitatem perpetuam habeat , Henric. Boic. *de Synod. Epiſc. p. 2. num. 5.* Martin. Laud. *de dignit. q. 13. t. 5.* Et ubi Concilium remittit aliquid exequendum Ordinarii arbitrio , comprehendit ſecundùm materiam ſubjectam , etiam inferiores ab Epiſcopo , & etiam Regulares.

31 Exemptio verò perſonalis ex privilegio non prodeſt Clericis ſecularibus adverſus hanc Apoſtolicam Ordinariorum juriſdictionem , niſi , ut *in ſeſſ. 24. cap. 11. ex cap. volentes de priv. in 6.* Et amplia dictum textum *cap. 3. ſeſſ. 6.* procedere etiam in eum , qui delinquit in ſua diœceſi , & in altero loco reperiatur , ut remittatur ad ſuum Epiſcopum.

32 Quod ſi Regularis degat ad tempus extra Monaſterium de licentia ſuorum Superiorum pro ſuæ Religionis ſervitio , obſervandum eſt decretum Trident. *ſeſſ. 1. c. 14.* Niſi ſit de Militibus Hieroſolymitanis , quibus ex B. Pii V. Conſtitutione indultum eſt , ut eorum Magno Magiſtro ſubjiciantur , etiamſi per diœceſes vagando delinquant . Aliàs regulariter non poſſent vivere extra clauſtra , ſicut nec piſcis extra aquam , ut concinnè ait Specul. *de arbitr. §. ult. n. 4.*

33 At Rectores Parochialium Religionis Hieroſolymitanæ , habentes habitum , & Crucem , ſubſunt Ordinario , niſi actu ſerviant , & intra clauſtra vivant ſub obedientia militum , aut niſi profeſſionem emiſerint , de qua conſtare debet *ex cap. 11. ſeſſ. 24.* & ex reformatione Gregorii XIII. In profeſſis enim non habet locum *d. cap. 3. ſeſſ. 6.* propter confirmationem privilegiorum . Coadjutores verò , qui delinquunt , ingerendo ſe in adminiſtratione abſque licentia contra Conſtitutiones B. Pii V. ſunt puniendi ab Ordinario , nec gaudent privilegiis , niſi ſint de perſonis exemptis . Et ita declaravit S. Congregatio Concilii in Cæſarauguſtana ad d. locum Concilii *ſeſſ. 6. cap. 3.* cujus decretum comprehendit etiam Regulares militarium Regni Portugalliæ , qui de licentia Magni Magiſtri extra mœnia degunt , quamvis ſint exempti , & a Viſitatoribus , a Magno Magiſtro deputatis , ſoleant viſitari *ex ſeſſ. 7. cap. 14.* & ex declaratione ejuſdem Sacr. Congregationis in una Portugalliæ.

34 Et cùm quæreretur , an Epiſcopus vigore hujus *cap. 3. ſeſſ. 6.* poſſit etiam pœnis cenſurarum punire , & corrigere Equites Hieroſolymitanos , degentes extra clauſtra in propriis domibus , ſi tempore Paſchali juxta præceptum Eccleſiæ non ſumant Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum , non obſtantibus illorum privilegiis , S. Congregatio Concilii in una N. die 4. Auguſti 1654. reſpondit , poſſe , tanquam delegatum . Et ex hac reſponſione declaratur reſolutio antiqua in Roſanenſi 15. Martii 1590. tenoris ſequentis . *Archiepiſcopo. Si è lungamente diſcorſo in Congregazione ſopra il dubbio , che V. S. ha eccitato di que' Cavalieri di Malta , che ſono coſtì nel tempo della Paſqua , e non ſi confeſſano , e communicano , come ſono tenuti in quel tempo tutti i Criſtiani , nemmeno vogliono moſtrare d' aver ſoddisfatto a tal obbligo . E queſti miei Signori Illuſtriſſimi , che ſanno , che que' Cavalieri ſono eſenti dall' Ordinario , e che dall' altra parte non è bene tolerare , ch' eſſi , i quali ſono Religioſi , manchino al compimento d' un' obbligo così importante , e comune a tutti i Fedeli , hanno riſolto , che io ſcriva a V. S. che non proceda in modo alcuno per queſta cauſa contro detti Cavalieri , ma dii avviſo a Noſtro Signore di quello , che occorre in ſimil materia , ò in altra di ſcandalo a' ſuoi popoli , pigliandone prima lei coſtì informazione eſtragiudiziale , e poi aſpetti da Sua Beatitudine la riſpoſta di quello , che vorrà , che ſi faccia .*

35 Dixi , *declaratur* , ut nimirùm non poſſint Epiſcopi in hac re procedere authoritate ordinaria , ſed delegata , ut in ſuperiori decreto . Hinc etiam cùm quæreretur , an eoſdem Equites corrigere , & punire poſſit Epiſcopus , ſi eodem tempore Paſchali retineant in propriis domibus amicorum amaſias , illas poſt dictum tempus dimittendo , ne dicto tempore Paſchali moleſtentur a Parochis pro ſumenda communione , eadem S. Congregatio Concilii ad dictum *c. 3. ſeſſ. 6.* ſub dicta die 4. Auguſti 1654. reſpondit , etiam poſſe tanquam delegatos.

Eadem Sac. Congregatio 6. Novembris 1621. cenſuit , 36
Priorem ſuorum ſuperiorum juſſu in Prioratu ſuæ Religionis reſidentem , licèt ſolum & unicum , minimè cenſeri degere extra clauſtra , ac proindè non poſſe ab Epiſcopo puniri in vim dicti *cap. 3. ſeſſ. 6.* Agendum tamen eſſe cum iiſdem Superioribus , ut in eum ad juris præſcriptum animadvertant . Quod ſi non præſtiterint , datum iri facultatem Epiſcopo , illum coercendi , perindè ac ſi degeret extra clauſtra .

Poſſe item Epiſcopum viſitare , & corrigere Regulares 37
degentes extra clauſtra , occaſione docendi doctrinam Chriſtianam , declaravit S. Congregatio in una Melitenſi apud Novarium , *in lucern. v. delinquentes num. 34.* qui ibidem *v. Jeſuitæ num. 32.* refert , declaratum fuiſſe ab eadem S. Congregatione in Limana 10. Junii 1591. Jeſuitas doctrinam Chriſtianam extra clauſtra docentes , ſi habeant in illis locis Superiores , qui curam ipſorum habeant , & apud quos ſe recipiant juxta Regulæ inſtitutum viventes , non poſſe corrigi , nec viſitari ab Ordinariis locorum.

An autem poſſit Epiſcopus juxta decretum Trident. 38
d. *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 14.* procedere per cenſuras , & punire Regularem extra clauſtra notoriè , & cum ſcandalo delinquentem , ſi a ſuo Superiore , inſtante ipſo Epiſcopo , intra tempus præfixum non puniatur ? Negant Regulares , nominatim Portel. *in addit. ad dub. v. Epiſcopus numer. 5.* Hieronym. Rodriq. *in comp. qu. reg. reſol. 62. num. 7.* & apud eum Sanchez , Villalobos , & Miranda . Quod etiam extendunt in caſu , quo Regularis exemptus percuteret Clericum ſecularem extra Clauſtra , & generatim ſi notoriè legem ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ quid fieri prohibentem extra clauſtra violaret , quod non poſſit ab Epiſcopo denunciari excommunicatus , Delbene cum aliis pluribus , quos allegat *cap. 14 de Immunit. dub. 6. numer. 14.* Quia , inquiunt , in Concilio Tridentino id non exprimitur , & Epiſcopus non habet juriſdictionem in exemptos.

Verùm quoad primum videnda eſt noſtra Conſulta- 39
tio de juriſdictione Epiſcopi in Regulares quoad proceſſiones , conſiderando præſertim , quod in ſupradicta Conſtitutione Clementis VIII. Epiſcopus procedit , tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus , & quoad ſecundum *conſult. 170. num. 16. & 171. a num. 6 tom. 1.* quibus in locis contrarium ex juribus , rationibus , ac Sacrarum Congregationum decretis adſtruimus , reprobata palam Regularium opinione , etiam a Sacris Tribunalibus , ac etiam quoad Equites Theutonicos & Hieroſolymitanos . Quibus nunc addo declarationem Sac. Congregationis Concilii in Salernitana Epiſcop & Regul. 11. Decembris 1626. & in Venuſina 9 Novembris 1646. Gavant. *in man. v. exempti num. 13* Doctores , quos ſequitur Barbof. *alleg. 105. num. 73. de offic. Epiſc.* ſuntque caſus expreſſi *in Clem. 1. de privil. & in c. Nulli 8. de ſent. excomm.* & nos etiam alibi.

CONSULTATIO LXIX.

An concubitus Judæi cum Chriſtiana , vel Chriſtiani cum Judæa ſpectet ad S. Officium privativè ? &
An dato , quod non ſpectet privative ad S. Officium , illius cognitio ſpectet ad Judicem Eccleſiaſticum , vel ad laicum , aut ad utrumque præventivè ?

AD primum reſpondeo , ſecluſo contemptu legis , ac 1
Religionis Chriſtianæ , concubitum hujuſmodi non ſpectare privativè ad S. Officium . Quia cùm non ſit caſus ex comprehenſis in Conſtitutione fel. mem. Gregorii XIII. quæ incipit , *Antiqua Judæorum improbitas* , non poſſunt Inquiſitores in eo procedere , ac proindè ejus cognitio relinquitur Judici ſuo . Atque ita cenſuit S. Congregatio S. Officii , nimirùm : Judæi habentes commercium carnale cum mulieribus Chriſtianis non puniuntur a S. Officio , ſed ab Ordinariis , die 4. Auguſti 1610. die 18. Januarii 1617. die 11. Januarii 1623. Quandoque tamen inſimul proceſſerunt , ut die 11. Julii 1618. quatenus ſcilicet adfuerit contemptus fidei . ac Religionis , quo in caſu cognitio ſpectat ad S. Officium cumulativè cum Judice Eccleſiaſtico , & privativè quoad poteſtatem ſecularem *ex cap. decernimus , de judic. ac cap. Ut inquiſitionis 18. §. Prohibemus de hæret. in 6.* vel quatenus adfuerit cohabitatio cum Chriſtiana , ut cenſuit eadem S. Congregatio anno 1652. & die 15. Septembris 1670. & docent Doctores , quos ſequitur Farinac. *q. 8. pract. n. 127. & de hæreſ. q. 18. §. 4. num. 101.* & Cardinal de Lugo *tr. de fid. diſp. 24.*

Ad 2. reſpondeo conſentaneè ad primum , nempè , 2
citra contemptum fidei & Religionis Chriſtianæ , eſſe

locum

locum præventioni. Nam ex magis communi, ac veriori ſententia hujuſmodi concubitus eſt peccatum luxuriæ, pertinens ad ſacrilegium, quia, ut inquit Leſſius *de juſt. & jur. lib. 4. cap. 3. dub. 6. num. 45.* eſt prohibitus in honorem Chriſtianiſmi ab Eccleſia, & quia, ut ait Menochius *de arbitr. caſ. 290. num. 16.* Religionis Chriſtianæ Sacramenta violat, ac tenent Nald. *in ſum. v. Fornicatio 2.* Lopez *in inſtr. par. 1. c. 35.* Homobon. *de caſib. reſ. part. 2. caſ. 4. ſint. 5.* Conrad. *in reſponſ. part. 2. quæſt. 174.* Floren. *de caſ. reſerv. par. 2. caſ. 7. poſt §. 1. num. 5.* Belloch. *de caſib. reſerv. par. 2. q. 1. num. 169.* Henriquez *lib. 2. de Pœnit. cap. 6. num. 3. in gloſ. lit. M.* & Sanchez *de Matrim. tom. 2. lib. 7. diſput. 5. num. 12.* ubi aſſerit, hunc concubitum habere circumſtantiam luxuriæ, mutantèm ſpeciem, ac neceſſariò fatendum acceſſum fidelis cum infideli adverſus impedimentum dirimens matrimonium ob cultus diſparitatem. Quia ratio, ob quam Eccleſia hoc matrimonium dirimit, videlicet quia cedit in Religionis dedecus, ſi fidelis cum infideli copuletur matrimonio, locum habet in copula illicita. Et ideò, prohibito matrimonio, cenſetur ſpecialiter copula illicita prohibita. Adde etiam, eſſe quoque periculum educationis prolis in infidelitate, & perverſionis conjugis fidelis; quæ pericula in coitu fornicationis etiam reperiuntur, utpotè qui unitatem carnis efficit, & valdè amorem conciliat. Et tandem pœnæ peculiares graviſſimæ huic copulæ legibus ſtatutæ argumentum non leve inducunt, ut inde illius ſpecialis gravitas colligatur. Sacrilegium autem eſt mixti fori, atque adeò eſt locus præventioni. Ita in hac ſpecie cenſuerunt Calderin. *conſ. 2. de Judæis*, Bald. *conſ. 315. lib. 1.* Joan. de Lignano, Laurent. de presbyt. & Jo: de Fantut. apud eumdem Bald. *conſ. 316. eod. lib. 1.* Alex. de Nev. *conſ. 100. num. 7. & conſ. 101. num. 4.* Felin. *in c. Poſtulaſti ſub n. 5. de Judæis*, ubi etiam Abb. *n.* etiam 5. Zanchin. *de hæret. c. 36.* ibique Campeg. traditque Pariſ. *conſ. 79. num. 24. lib. 2.* Oth. Nicol. inter *conſ. crim. 79. n. 24. & per tot. & conſ. 81. per tot. lib. 2.* ac plenè Burſatt. *conſ. 90. num. 1.* Fr. Leo *in theſ. for. Eccleſ. p. 4. c. 4. n. 12.* Et eſt ſententia communis, quemadmodum teſtatur Pegna *in direct. Inquiſ. comm. 71.* ac pluribus probat Mar. Mot. *in com. ad c. Regen. Sicil. vol. 2. c. 68.* Ciarlin. *contr. for. c. 42. n. 50.* quos citat Caren. *p. 2. tit. 14. n. 11.* contra Surdum *conſ. 497.*

3 Neque obſtat, quod Judæi, cæterique infideles ſubjiciantur juriſdictioni Judicis laici, ut deſumitur ex *l. Judæi, C. de Judæis, & ex d. c. Poſtulaſti eod. tit. & ex c. poſt miſerabilem de uſur.* quorum jurium authoritate id ſcribunt Gloſſ. *in Clem. 1. v. Principibus*, ibique Cardin. *num. 3. de Judæis*, Anchar. *conſ. 15.* Alex. *conſ. 7. num. 5. & conſ. 99. num. 12. lib. 6.* Abb. *in c. Gaudemus num. 12. de divort.* Soccin. *conſ. 119. numer. 26. & ſeqq. lib. 4.* ubi teſtatur de communi, de qua etiam teſtantur Clar. *in §. Blaſphemia num. 5.* Mart. *de jur. p. 2. c. 13. num. 14. & ſeq.* & hanc eamdem opinionem communiter a Theologis recipi, teſtantur Almain. *in 4. d. 18. q. 1.* Toſtat. *1. Reg. c. 8. q. 37.* Primò, quia infideles non ſunt de corpore Eccleſiæ, ſed de corpore Civitatis, *l. Chriſtianis C. de pagan. auth. de quæſt. in princ.* Gloſſ. *in d. c. poſt miſerabilem de uſur.* cum aliis per Beccium *conſ. 84. num. 6.* Ideòque, uti merè laici, ſunt de juriſdictione Judicis laici, *l. Judæi communi jure C. de Judæis, c. ſi Clericus laicum de for. compet.* Secundò, quia Eccleſia in legibus, quas fert, uti Eccleſia; non intelligit comprehendere perſonas extra ſuum gremium exiſtentes, *d. c. Gaudemus, de divort.* ibique Gloſſ. Abb. ac reliqui, *& c. fin. qui fil. ſint leg. & c. multi 2. q. 1. & l. nos reddentes, C. de ſum. Trin. & c. de infidelibus, de conſ. & afin.* traditque Gloſſ. *in c. 1. de conſt. & in Clem. 1. de teſtib.* ac Doctores communiter apud Ricciul. *de jur. perſon. l. 2. c. 3. numer. 1.* ac proindè ſive pœnam irroget, ſive aliud præcipiat, non afficit infideles ex præſumpta ejus voluntate.

4 Nam hæc procedunt citra controverſiam, ubi agitur de re, quæ inter Chriſtianos eſſet merè ſecularis, veluti de furto, homicidio, vel ſimili, non autem ubi negotium, aut delictum inter Chriſtianos eſſet merè Eccleſiaſticum, vel mixtum, veluti quia eſt contra fidem Chriſtianam, vel in ejus contemptum, contineret blaſphemiam, vel ſacrilegium, ut per Felin. *in d. c. Poſtulaſti ſub n. 5. de Judæis*, & Add. ad Guidopap. *dec. 63.* ac alios pro noſtra ſententia citatos. Et probatur iiſdem juribus, quibus aſtruitur opinio aſſerentium, quod in omnibus caſibus infideles ſubjiciantur Judici laico. Et primò id probat. *text. in d. c. poſt miſerabilem*, ibi: *Judæos ad remittendas Chriſtianis uſuras per principes & poteſtates compelli præcipimus*, verbum enim *præcipimus*, importat neceſſitatem, Doctores *in rubr. C. de mand. Princip. &* denotat juriſdictionem, *c. in his §. ſecundùm de verb. ſignif. c. quod præcepitur 14. q. 2. c. 1. de offic. deleg.* Secundò, hoc idem probatur *ex d. Clem. unic. §. Cum autem, de Jud.* ubi Concilium Viennenſe injungit principibus ſæcularibus, ne permittant, ut in Terris eorum fiat invocatio, & profeſſio nominis Machometis. Tertiò, *d. cap. poſtulaſti, eod. tit. de Jud.* ubi etiam in crimine mixto poteſt Judex laicus, compelli ad procedendum contra Judæum.

Ex quibus patet primò, quod Pontifex *in d. Conſtitutione; Antiqua Judæorum improbitas*, tribuendo facultatem inquiſitoribus procedendi, utitur jure ſuo. Nam Eccleſia, uti Eccleſia, in criminibus merè Eccleſiaſticis, & mixtis habet quidem poteſtatem procedendi, etiam contra infideles non ſolùm indirectè, ſed etiam directè. At quia non agnoſcit eos, uti proprias creaturas, ſed tanquam homines de populo, quos, veluti vera Religione carente-, oportet manu militari compeſci, ideò illorum cohibitionem demandare conſuevit Principibus, & Judicibus laicis. Quod probat Abb. *in d. c. Gaudemus ſub n. 12.* quem ſequitur Franc. Aretin. *conſ. 57.* & ante eos Auguſt. de Ancon, *de poteſt. Eccleſ. q. 24. n. 4.* Secundò, quod *in d. l. Judæos C. de Judæis*, dum procedunt in crimine reſpiciente fidei contemptum, procedunt uti Sacrarum Conſtitutionum imitatores, & exequutores, *ut in l. 1. & 2. & 3. & 5. C. de Sum. Trin. & fid. cath.* 5

Porrò quædam crimina ideò dicuntur mixti fori, quia non ſolùm fini politico, ac temporali, ſed etiam fini ſupernaturali Eccleſiaſticæ Reipublicæ ſpecialiter repugnant, ut proindè utroque jure Canonico, & civili prohibeantur; & ſic ad utrumque forum tàm Eccleſiaſticum, quàm laicalem ſpectant, ita ſanè, ut detur in ipſis locus preventioni. Sic ex communi ſententia Farinac. *q. 8. n. 128.* & Bobadil. *polit. l. 2. c. 17.* Concubitus autem Judæi cum Chriſtiana prohibetur tum a jure canonico *in c. reos §. qui cojerit. reſt. Phines 23. q. 5. & c. Nos §. his ita 2. q. 7.* qui textus ſaltem pœnam extraordinariam Judicis arbitrio infligunt ex Alexandro, & aliis, quos refert, ac ſequitur Menoch. *d. caſ. 290. n. 8. & ſeqq.* tum a jure civili *in l. ne quis Chriſtianam, C. de Jud. & cœl.* 6

CONSULTATIO LXX.

Orta controverſia ſuper ſolutione quartæ funeralis inter Parochos, & Moniales Monaſterii Ordinis S. Claræ, Apoſtolica authoritate poſt Concilium Tridentinum erecti, ſub regimine fratrum Reformatorum S. Franciſci, quæritur, an dicta quarta ſit a dicto Monaſterio ſolvenda?

REſpondeo, non eſſe ſolvendam, niſi adſit legitima conſuetudo in contrarium. Ita pluries declaravit Sac. Congregatio Concilii præcipuè in Albinganenſi die 16. Martii 1652. *ad c. 13. ſeſſ. 25. de ref.* 1

Siquidem, quamvis de jure communi dicta quarta ſpectet ad Epiſcopum, aut Parochum, *ut in Clem. Dudum §. Verum de ſepult.* ſtantibus tamen ampliſſimis privilegiis, Religioni Franciſcanæ conceſſis, in quibus expreſsè Fratres S. Franciſci eximuntur a ſolutione cujuſcumque quartæ funeralis, illa nullatenus debetur, *ut in Conſt. 4.* Clementis Quarti, *Conſtit. 6.* Sixti Quarti *Bullar. p. 1. Conſtit. 11.* B. Pii Quinti *Bullar. p. 2.* nec non *in Conſt.* Julii Secundi cum expreſſa derogatione *dictæ Clem. Dudum.* Secundùm quas fuit ita pro fratribus prædictis pluries in Rota reſolutum, & præcipuè in Licienſi quarta funeralis 25. Januarii 2618. coram Coccino, & 27. Junii 1642. coram Royas. Certique juris eſt, per privilegium Papæ, Religionem poſſe eximi ab omni ſolutione quartæ funeralis, *c. privilegia 3. d. c. officii, de teſtam.* 2

Quæ quidem privilegia, cùm ſint munita clauſula ſublata, & decreto irritante, nequeunt aliam interpretationem accipere, aut per extrinſecos, & extraneos intellectus in diverſam intelligentiam trahi, cùm clauſulæ prædictæ claudant, nedum os parti, verum etiam ligent manus Judicis aliter interpretandi, aut judicandi, Put. *dec. 48. n. 6. p. 1.* Caputq. *dec. 134. n. 9. p. 3.* Rot. *dec. 77. n. 9. p. 5. rec.* cum vulgò aliis. 3

Illa autem ſuffragari etiam monialibus, nullo modo dubitari poteſt. Quia, ultra quod omnia privilegia Regularibus conceſſa eiſdem monialibus communicantur, verba generalia Regulares & religio, per quæ loquuntur præfatæ Conſtitutiones, æquè conveniunt etiam Monialibus ſub eadem Regula viventibus, & in eadem Religione exiſtentibus. Atque in his terminis etiam Monialibus competere exemptionem prædictam, 4

expressè dicta Constitutio B. Pii V. disposuit *in §. Quartam autem funeralem*, ibi; *vel aliis fratribus, vel monialibus relictis*.

5 Neque obstare videtur Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 13. de refor.* quia loquitur de monasteriis, & locis fundatis quadraginta annos ante Concilium, & a quibus ante tempus prædictum quarta funeralis Episcopo, vel Parocho solvi consueverat. Atque ideò non applicatur huic casui, cùm monasterium, de quo agitur, fuerit fundatum longè post Concilium, nec probetur ex adverso de hoc tempore consuetudo solvendi, aut exigendi quartam prædictam. Immò neque in fortioribus terminis, etiam probata suffragaretur ex sententia Rotæ. Quia cùm privilegia prædicta toto Ordini fuerint concessa, solutiones contra illa factæ non possent inferre præjudicium monasterio prædicto, ac monialibus posterioribus, ut in specie firmatum fuit in d. Licien. coram Royas, *§. In omnem casum*.

6 Tollitur que omnis difficultas ex declarationibus ejusdem S. Congregationis Concilii, in quibus etiam pro fratribus S. Francisci semper fuit declaratum *in d. cap. 13. sess. 25. de ref.* non comprehendi monasteria ædificata a quadraginta annis citra Concilium, & quæ in dies ædificantur; præsuppositio tamen, quod sint ejus Religionis, cui a Sede Apostolica indultum sit, non solvendi dictam quartam funeralem. Ita in Hieracen., Tricaricen., Tarraconen., nempè in monasteriis citra quadraginta annos, aut quæ vallata sunt privilegio Apostolico, hoc decretum locum non habet quoad solutionem quartæ. Et in Tarraconen., non Regularibus, qui sunt in quasi possessione non solvendi quartam, sed Episcopo, aut Parocho incumbit onus probandi ante quadraginta annos solvi solitam ab eorum monasteriis. Et pro Patribus observantibus Messanensibus 9. Decembris 1609. Sacr. Congregatio Episcop. & Regular. generaliter declaravit, quod sunt exempti a quarta omnes Conventus erecti a quadraginta annis citra illarum Religionum, quæ indultum habent a Sede Apostolica non solvendi quartam funeralem. Et Paulus V. *Const. 4.* pro Carmelitis Excalceatis, & pro omnibus Monialibus, non tamen Tertiariis, declaravit eadem S. Congregatio in Tarentina 30. Julii 1630. licèt in erectione monasterii fuerint reservata jura Parochialis Ecclesiæ, Sac. Congregatio Concilii in Ætyna *lib. 62. fol. 100. Archivii*.

CONSULTATIO LXXI.

An, & quatenus sit locus partitioni Episcopatuum?

1 IN *extravag. Salvator de præb.* tria requiruntur, ut sit locus dismembrationi. Primum est amplitudo diœcesis, a qua partitio facienda est. Secundum est qualitas loci, in quo facienda est erectio, ut nimirùm talis sit, quod in eo decenter Cathedra collocetur. Tertium utriusque Ecclesiæ congrua provisio, ut scilicet antiqua Ecclesia non remaneat redditibus & populo destituta, & ut nova redditibus, ac populo provideatur, ejusque rationibus prospiciatur ne in utraque dignitas episcopalis vilescat.

2 Verùm Summi Pontifices pro sua pietate, ac prudentia nunquam consueverunt hujusmodi partitiones, & novas Cathedralium erectiones facere absque justa, & rationabili causa, ut testantur Mandos. *de signat. grat. v. Erectiones*, *v. Erectio non solet concedi*, Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 11. num. 19.* Solorzan. *de jur. Indiar. lib. 3. cap. 5. num. 16. & 17.* Michael. Anton. Francesc. *de Eccles. Cathedr. cap. 6. num. 45. & cap. 10. num. 6. & 84.* ac alii. Unde quotiescunque alio modo necessitatibus diœcesanorum subveniri potest, neque mutanda est Sedes Episcopalis, neque dividenda diœcesis, ut probatur *ex c. quoniam frequenter de offic. ordin.* Francesc. *d. cap. 6. num. 150. & seq.*

3 Quare amplitudo diœcesis non est causa justa, rationabilis, neque sufficiens pro obtinenda partitione Episcopatus, immò habet contra se textum expressum *in cap. quoniam in plerisque de offic. ord.* qui in istis casibus mandat, instituì plures, ac diversos Vicarios, non autem creari plures Episcopos. Et ita ex hoc textu declarat Lotter. *d. q. 11. num. 21.* Hinc, licèt de rigore juris Episcopus non possit cogi ad mutandum sedem, neque ad sibi eligendum plures Vicarios generales, potest tamen, si vult, tàm simpliciter, quàm in solidum illos sibi constituere, Doctores *in cap. 2. de offic. Vicar. in 6.* Valenzuol. *cons. 192. numer. 5.* Barbos. *de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 54. num. 129.* Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 1. q. 50. per tot.* teneturque de æquitate, data etiam magna distantia cum itinere difficili, ut consulat indemnitati subditorum, deputare plures Vicarios foraneos ad universitatem causarum, Innoc. *in c. Sanè de for. comp.* Barbos. *de jure Eccles. lib. 1. cap. 15. sub n. 30. & de offic. ac potest. Episcop. d. alleg. 54. num. 127.* Rota in Tirasonen. jurisdictionis 15. Junii 1665. coram Ottalora.

Et tunc demùm difficultas itineris est causa sufficiens 4
pro partitione, quando talis est re ipsa, quæ operetur impossibilitatem accedendi tàm per se, quàm per alios, itaut plures sequuti fuerint ex ea inevitabiles casus mortis diœcesanorum sine Sacramentis. At si casus hujusmodi evenerint, non ex dicta impossibilitate, sed propter negligentiam Pastoris, exinde nullatenus habetur causa sufficiens partitionis, Monald. *cons. 50. n. 3.* Rot. *dec. 484. n. 5. p. 1. rec.* & coram Em. Card. Otthobono *dec. 6. n. 18.* & in Aquilejen. dismembrationis 18. Febr. 1656. coram Meltio *§. nec subsistere*.

Ac proinde non refragatur, quod aliqui Episcopi mul- 5
ta loca non visitaverint. Quia cùm id non potuerit procedere ex impossibilitate locorum, sed dumtaxat vel propter malam valetudinem, seu senectutem, aut negligentiam, non potest ex hoc inferri Ecclesiæ perpetuum partitionis præjudicium. Tum quia justa causa excusationis propter senectutem, vel adversam valetudinem, temporalis est, *text. in cap. venerabilem, de except.* Em. Card. Otthobon. *d. dec. 6. num. 21.* Tum etiam quia Episcopi visitare, & Sacramentum Confirmationis conferre negligentes, juridicis remediis compelluntur etiam præviis censuris, ut ad rem nostram Francesc. *d. cap. 6. num. 75.* estque conclusio certa, quod ex negligentia Prælati nullum præjudicium inferri potest Ecclesiæ, *cap. Verum de cond. appos.* ubi glos. *v. conditione*, & Abb. *num. 2. in fin.* cum aliis coram Burat. *dec. 7. num. 12.*

Minùs etiam refragatur, quod quibusdam in locis, 6
a Cathedrali valdè longinquis vigeat ignorantia Clericorum, fideles non sint instructi fidei Christianæ rudimentis, delicta remaneant impunita, testamenta, & opera pia non adimpleta, lites indefensæ, pauperes oppressi, pulsa Religio, jura neglecta, hoc est, Pastor abest. Nam in jure hæc causa est prorsus irrelevans, inefficax, & insufficiens ad effectum obtinendi partitionem, sed omnia præfata, quatenus essent vera, præbent dumtaxat causam admonendi Episcopum, ut sedulò officio suo fungatur, scandalis occurrat, curæ diœcesanorum invigilet, omniaque implere faciat, quæ ad suum, vel ad Rectorum Parochialium munus pertinent, non autem ut Ecclesia, quæ non deliquit, ex facto, & negligentia Prælati, vel Rectorum gravissimo partitionis damno, ac præjudicio puniatur. Tunc enim dumtaxat ad eam devenitur, quando talis subest necessitas, cui aliud remedium non possit adhiberi, sed si aliunde necessitati, & causæ provideri potest, nunquam permittitur partitio, *cap. 1. de reb. Eccles. non alien.* Lap. *alleg. 66. sub num. 6.* Ricc. *in prax. for. Eccles. p. 1. resol. 486. num. 6.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 28. num. 30. & seq.* Francesc. *d. cap. 6. num. 94. & 95.* & Rot. *dec. 239. sub num. 4. in rec. ac d. dec. 484. num. 4. in fin. p. 1. & dec. 223. n. 10. & 11. p. 6. & dec. 224. num. 18. p. 10.* & coram Em. Card. Otthobono *d. dec. 6. n. 14. cum seqq. & dec. 403. num. 5.* coram Em. Cello.

Quæ facilius procedunt, quando locus, in quo peti- 7
tur collocatio novæ Cathedralis, non continet populum numerosum. Episcopatus enim non sunt erigendi in Castellis, & Villis, vel Oppidis, quinimmò neque in Civitatibus parvis, sed solùm in Civitatibus insignibus, populosis, ac nobilibus, *c. Episcopi 8. d. c. Episcopalia, de privil. & excessib. privil.* ibique Jo: Andr. firmans, quod proinde majores Civitates dumtaxat privilegio Episcopatus sunt honorandæ, Butr. *cons. 19. numer. 6.* Fagnan. *in d. c. Episcopalia* ferè per tot. Francesc. *de Eccles. Cathedr. cap. 4. num. 7. cum seqq.* ubi refert plura Concilia.

Vel si locus situs sit ad littus maris, & sit expositus 8
invasionibus, & incursionibus hostium; Cathedrales enim non solùm non debent erigi in hujusmodi locis, quibus videntur imminere hostes, atque in summo res esse discrimine, verùm si in illis reperiantur erectæ, ad alia loca magis tuta transferri debent, *c. de tribus 36. d. 1. de consecr. c. temporis 7. q. 1. & c. Ecclesias* ibique Glos. *16. q. 7.* Rebuf. *in prax. tit. de transl. Episc. num. 8.* Francesc. ubi supra *c. 7. n. 26.*

Aut si Ecclesia dicti loci sit pauper, tenuissimos ha- 9
beat redditus, adeòut non sufficiant pro manutentione Ministrorum, & cultus divini, ut proinde reddatur incapax Sedis Episcopalis, ut advertit Lotter. *d. q. 11. n. 27. & seq. lib. 1.*

Item si in antiquo Episcopatu ex partitione dignitas 10
Episcopalis ita suo diminuatur splendore, ut vilescat,

ad-

adversus quod exclamat textus *in capit. præcipimus* 16. *quæst.* 1. D. Fagnan. *in d. capit. Episcopalia sub numer.* 24. *de privil. & excess. privil.* ac Lotter. *d. quæst.* 11. *numer.* 253.

11 Ita quidem, ut non obstet consensus forsitan præstitus partitioni ab Episcopis pro tempore, ac etiam a moderno. Quoniam vel illum præstiterunt ob suum commodum privatum, quod non attenditur, cùm in hac materia solùm publicæ utilitati, & juri Ecclesiæ sit prospiciendum, Garz. *de Benef. part.* 12. *cap.* 3. *num.* 8. & *seq.* Rot. *in rec. decis.* 224. *num.* 11. *part.* 10. Vel cognita veritate consensum revocare possunt, vel propter coactiones clandestinam protestationem antecedenter facere, quæ a jure permissa est, & tantæ est efficaciæ, ut subsequutus consensus reddatur ipso jure nullus, Din. *in l. qui in aliena §. fin.* ibique Cast. *n.* 4. *ff. de acquir. hæred.* Ruin. *cons.* 122. *n.* 24. *lib.* 4. Gabr. *cons.* 149. *n.* 95. *l.* 2. Honded. *cons.* 23. *n.* 21. & 22. ac Merlin. *decis.* 46. *n.* 13.

12 Undè, licèt Summus Pontifex ex plenitudine potestatis inquirendo ex officio de justis causis soleat, ac sine eis etiam possit, ad hujusmodi partitiones, novasque erectiones procedere, ut habetur ex allegatis a Lotter. *d. quæst.* 11. *num.* 1. *cum seqq.* & *num.* 19. cum aliis. Neque in hoc haberi solet ratio præjudiciorum, quæ Capitulis, ac Civitatibus, aliisque evenire possunt, sed consideratur id solùm, quod magis expedit Dei servitio, & animarum saluti, nam hujusmodi erectiones perpetuò sunt de sui natura præjudiciales, cùm pro una Ecclesia erigenda, ejusque territorio assignando, necessariò oporteat illud ab alia Ecclesia partiri, Seraph. *decis.* 1445. *num.* 5. Buratt. *dec.* 193. *num. fin.* ejusque Add. *dec.* 576. *num.* 13. Hinc formalis oppositio partis non obstat, quin etiam dissentiente ipso Episcopo proceditur, Lotter. *alleg. loc. n.* 30. Ideòque in hac re non sit subtiliter inquirendum, sed ex officio bona fide agendum sit, & animarum periculo citius remedium adhibendum, ut admonet Lap. *alleg.* 66. *num.* 1. qui loquitur in terminis fortioribus Episcopi, cujus potestas est longè minor, ut loquitur Lotter. *d. lib.* 1. *quæst.* 28. *num.* 34. multò fortius in Pontifice Summo, cujus arbitrium est liberum, & absolutum, atque de justis causis pro sua tantùm informatione ex officio a Sedis Apostolicæ Ministris, non in forma contentiosa, sed informativa potest inquirere.

13 Nihilominus solet idem Pontifex, hujusmodi partitiones ad S. Congregationem Consistorialem remittere, quæ in illis procedit, juris ordine servato. Juris autem ordine servato non proceditur ad partitionem, nisi concurrentibus causis urgentissimis, & nisi citatis, & auditis in juribus suis iis, quorum interest, Glos. *in cap. causam, quæ v. assensu, vers. sic, & Prælatus, extr. de judic.* Mandos. *de signat. grat. v. Erectiones, vers. Unde Episcopatus.* Immò aliquo ex præfatis requisitis deficiente, semper excluditur partitio juxta dispositionem S. Concilii Trid. *sess.* 7 *cap.* 6. & *sess.* 24. *cap.* 15. *de ref.* Petr. de Perus. *de union. cap.* 5. *num.* 1. Garz. *de benef. d. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 203. Rot. *dec.* 133. *num.* 4. *part.* 2. *div.* & *in rec. dec.* 6. *num.* 4 & *dec.* 68. *num.* 4. *part.* 7. & *d. dec.* 6. *num.* 8. & 9. coram Em. Otthobono, &, quando allegatis, & adductis causis alia via provideri potest, nunquam permittitur partitio, Lap. *d. alleg.* 66. *sub n.* 6. Rot. *dec.* 239. *sub n.* 4. *part.* 1. & *dec.* 223. *n.* 10. & 11. *p.* 6. *recent.*

14 Itaque faciendæ sunt formiter probationes ab utraque parte, tàm pro erectione, quàm pro ejus rejectione. Quia hæc est juridica praxis in causis civilibus, præsertim de majoribus, in quibus proceditur juris ordine servato. De jure enim in causis civilibus processus fieri debet super deductis, ac deducendis a parte, tàm actrice, quàm rea, non autem per Judicem ex officio. Et sicut licet actori producere, & examinare testes pro fundanda sua intentione, ita licitum est reo producere, & examinare testes super materiis etiam directè contrariis pro fundanda sua exceptione, ut consuluit Dec. *cons.* 162. ante finem Gregor. XV. *dec.* 581. *num.* 1. & *seqq.* Merlin. *dec.* 881. *num.* 1. & *seq.* Aliàs enim sequeretur absurdum, quod scilicet altera pars esset legitima ad contradicendum, non autem ad probandum. Et licèt textus *in l.* 1. *§. ult.* & *in l. si incœptum §. ad officium ff. fin. regund.* determinet, quod Judex accedendo ad locum suis oculis inspiciat, & cum peritis consilium habeat, nihilominus non negat partibus proprios testes exhibere, & in faciem loci super suis articulis examinare. Eòque magis id procedit in casu, quo prætensio partitionis, & respectivè ejus exclusio, non pendet a sola oculari inspectione loci, sed etiam copulativè ex concursu aliorum requisitorum, quæ ex altera parte prætenduntur excludi, prævio examine testium.

15 Atque ita sæpè, ac demùm Summus Pontifex processit in Burgensi dismembrationis, remittendo causam ad S. Congregationem Consistorialem, quæ ita censuit: *Sacra Congregatio rebus Consistorialibus præposita in causa dismembrationis a Metropolitana Ecclesia Burgensi, ejus partis, quæ vulgò dicitur,* le Montagne basse, *ad effectum erigendi novum Episcopatum in Collegiata Oppidi de Santander, visis, & matureè discussis probationibus tàm pro dismembratione, quàm contra legitimè factis, & unà cum aliis documentis, utraque parte informante latissimè deductis, censuit, nisi alter SS. D. N. placuerit, non esse locum dismembrationi ejusmodi. Et facta relatione, Sanctitas Sua Sacræ Congregationis sententiam probavit. Datum Romæ die* 27. *Septembris* 1669.

CONSULTATIO LXXII.

An Clericis concedenda sit licentia exercendi agriculturam pro sua, suorumque sustentatione, ac retinendi apum alvearia? ubi aliqua de conductoribus bonorum Ecclesiæ, eorumque immunitate a vectigalibus.

AFfirmativè respondendum est. Et quoad Clericos 1
in minoribus res caret difficultate; quia prohibitio negotiationis a Sacris Canonibus indicta eos non comprehendit, cùm sint iis permissa negotia secularia, Innoc. Host. & Abb. *in can.* 5. *ne cler. vel Monach.* & prosequitur Genuens. *in prax. c.* 77. *in addit. n.* 9.

Quo verò ad constitutos in sacris, licèt sit prohibita negotiatio, *c. consequens est d.* 88. *c. Quoniam multi* 14. *q.* 4. hæc tamen prohibitio est ob causam turpitudinis, & cupiditatis, non autem ob urgentem necessitatem, ut ait Glos. 1. *in c.* 14. *q.* 4. & tunc negotium justum non est interdicendum propter diversas necessitates, *d. c.* 1. *ne Cler. vel Monach.* & quando sua ipsis non sufficiunt, d. Glos. 1. Clericus enim, quantumlibet verbo Dei eruditus artificio victum quærat, ait Concil. Carthag. 4. *can.* 51. & habetur *in can. Clericus d.* 91. ac sequitur huic similis *can.* 52. *Clericus victum, & vestitum sibi artificiolo, vel agricultura absque sui officii detrimento paret.* Eadem docet, jubetque Clemens Papa *lib.* 3. *const. Apost. c. ult.* adducens Apostolorum exempla, & speciatim Pauli, qui tabernaculorum opificiis victum sibi comparabat, *Act.* 18. *vers.* 4. & 20. *vers.* 34. 2. *Thessal.* 3. Epiphan. *hær.* 80. fidem facit suo tempore plerosque Sacerdotes solitos esse propriis manibus operari. De Spiridione, qui in magna Synodo Nicæna consedit, perhibent Ruffinus, & Socrates, illum simul, & Thremituntis in Cypro Episcopum, & Capellarum gregis fuisse pastorem. Synodus verò Nicæna 2. *can.* 15. pauperibus Clericis exemplum proponit Pauli Apostoli, ut ad ejus imitationem victum manibus propriis operando sibi parent. Admodum notabile est, quod duabus epistolis scribunt Agatho Papa, & Romanum Concilium ad Imperatorem Constantinum cognomine Pogonatum, suos ei commendantes ad sextam Synodum Legatos. Se enim primum excusant, quod cùm cupivissent doctiores, & eloquentiores mittere pro tanti muneris, & officii dignitate, ideòque ex ultima Britannia Clericum his ornatum dotibus acciviissent, iste tamen adventare non potuerit, nec alius reperiri queat Clericus insigniter doctus, ex quo direptis, & vastatis per Longobardos Ecclesiis, tàm hi, qui mittuntur Legati, quàm cæteri Clerici non valuerint studiis literarum incumbere, adacti necessitate ad manuum laborem assiduum, quo vita sustentare possent. Denique Aquilejense Concilium, cui Ambrosius Mediolanensis interfuit, pauperiem dicit in Sacerdotibus esse gloriosam. Verùm ad hujusmodi gloriam non sunt ambitiosi nostrorum temporum Clerici, vel Monachi.

Cùm igitur præsbyteri sint pauperes, non solùm ob tenuissimos redditus Ecclesiarum, sed etiam ob Regionis, 3
suamque inopiam, quæ constare debet ex relatione Ordinarii, non videtur eis deneganda licentia exercendi agriculturam ex clara sacrorum Canonum dispositione, ex quibus habetur, quod cùm Sacerdos altari serviens ex oblationibus Ecclesiæ stipendia consequi debeat, si Ecclesia ei sufficere non poterit, proprio artificio, vel agricultura, exemplo Apostoli, qui de labore manuum suarum vivebat, sibi necessaria paret, ita tamen, ut occasione sui operis vigiliis Ecclesiæ non desit, sunt verba *c. in princ. d.* 91. & illis victum, ac vestitum quærat *c.* 3. *ead. d.*

Porrò agriculturæ exercitium pauperibus Clericis es- 4
se permissum, quando habent Ecclesiam pauperem, tradit Glos. *v. necessitatem c.* 1. 2. *q.* 1. & ex Concilio Agathensi habetur quod præsbyter, si voluerit, exeat ad opus rurale, ut non solùm propriis necessitatibus, sed & peregrinorum, & hospitum succurrere possit *c.* 2.

de celebr. miss. ubi glossa cecinit: *exeat omnis inops opus ad rurale Sacerdos.*

5 Dubitari autem non licet, quin opus manuum possit a negotiatione sejungi; quia pleraque opera manuum sibi solis suscipiuntur ab Ecclesiasticis, non quærentibus ea vendere, vel ex suo labore quæstum facere, sed vel sibi prospicere quoad corporis necessitates, vel animæ consulere per otii devitationem. Habemus exemplum luculentum in Cistercienſibus, qui agros suos, ac fundos sua manu operabantur, non ad fruges, quas ipsi quoque metebant sua manu, exportandas in mercatum, sed ut victus indè suppeteret, & pauperibus de sua tenuitate non deessent. Quod Stephanus Tornacensis Episcopus collaudat. Nec aliter sentiunt D. Bernardus, & Petrus Cluniacensis, ac S. Basilius, aliique, qui omnes nimium dumtaxat laborem in eo opere externo, qui spiritum suffocaret, & corpus plus justo maceraret, non approbarunt. Vide D. Hieronymum *epist. ad Rusticum de Monach. instit.* & Cassianum *l.* 10. *cap.* 24. ac ipsum D. Basilium, qui *ad regul.* 38. *fusar.* inter artes, quæ decent Religiosos, aliis maximè anteponit agriculturam, quando, ait, ex ea facillimè res ad vitæ usum necessariæ haberi possunt, & qui in ea versantur nullas hi sursum, ac deorsum cursitationes coguntur subire, modo ut dixi, ea nobis neque a vicinis, neque ab accolis tumultus afferat, aut turbas.

6 Neque hujusmodi exercitium restringi debet in bonis propriis Clerici, cùm nullibi reperiatur Clericis interdicta per suos famulos in bonis propriis agricultura, & consequenter non prohibitum, censetur concessum, Gloss. *v. licet cap. Consuluisti 2. quæst.* 5. sed debet intelligi in prædiis conductis, ponderatis verbis d. Gloss. 1. *cap.* 1. 14. *quæst.* 4. ibi: *Cum eis sua non sufficiant*, & ita declarat Abb. *in cap. secundùm instituta num.* 3. *ne Cler. vel Monach.* ex textu juncta Gloss. *in cap. Pervenit d.* 86. *& can.* 3. Concilii Calcedonensis solùm interdicit Clericis alienas possessiones lucri causa conducere. Unde quando Sancti Patres videntur damnare in Clericis negotiationem, intelligendum de ea, quæ tantùm lucri causa fit. Talis enim turpis, & sordida est. Patrum testimonia habentur apud Gratianum *d.* 88.

7 Atque ex his aliàs S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus mota est ad concedendum hanc licentiam toto Clero diœcesis S. Severinæ, & Martyrani. Et S. Congregatio Concilii sæpè censuit, esse quidem permissam conductionem bonorum patrimonialium, & beneficiorum, eorumque culturam pro sua, & suorum sustentatione, non verò conductionem aliorum bonorum, nisi ex urgenti, & præcisa necessitate, ut die 23. Maji 1627. in Cassanensi, & 11. Julii ejusdem anni. Idque pro eorum necessaria sustentatione ab Ordinario declaranda, & petendo priùs licentiam a S. Congregatione, ut alibi dicebamus.

8 Ad apum alvearia quod attinet, illa inter opera quotidiana Monachorum enumerantur *in cap. Nunquam, de consecr. d.* 5. atque adeò sunt permissa. Sic enim ibi habetur: *Apum fabricare alvearia, ad quas te mittunt Salomonis proverbia, & monasteriorum ordinem, ac regiam disciplinam in parvis disce corporibus.* Quippè illorum usus provenit ex artificio, & industria, ac proindè licitus est.

9 Quo verò ad conductores bonorum Ecclesiæ, eorumque immunitatem præter alia alibi a me dicta hæc accipe. In causa Melphictensi vertente inter Capitulum, & Clerum ex una, & Ministros, & Dohanerios ejusdem Civitatis, partibus ex altera, propositis infrascriptis dubiis, nempè.

10 Primò, *an Conductores bonorum Ecclesiæ, quando sunt, laici, in introducendis, & extrahendis fructibus dictorum bonorum a Civitate, gaudeant exemptione?*

11 Secundò, *an Clericis liceat prædicta bona conducere, & casu, quo liceat, an productione, & extractione fructuum, è re conducta recollectorum, sint immunes a Gabellis?*

12 Tertiò, *an Jus immunitatis possit per Ecclesiasticos in Conductores cedi, & transferri per contractum, etiam ad effectum introducendi, & transportandi fructus extra locum?*

13 *Sacra Congregatio Eminentiss. S. R. E. Cardinalium, negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, Partibus hinc indè informantibus, referente Eminentiss. Carpineo respondit, Affirmat. in omnibus. Romæ* 30. *Aprilis* 1683.

14 Item & ista *S. Congregatio immunitatis in Agrigentina die* 14. *Februarii* 1628. *censuit Affectuarios bonorum Ecclesiasticorum, seu Clericorum non teneri ad solutionem gabellarum pro fructibus recollectis in eorumdem bonis.* Et in Fanensi, instante Reverendiss. P. D. Castrano, 27. Septembris 1623. censuit: *Affectuarios bonorum Oratoris pro ejusdem bonis gaudere exemptionibus, privilegiis, & immunitatibus eidem competentibus.* Et in Ostunensi die 24. Julii 1634 *esse etiam exemptos a gabellis laicalibus pro portione Colonica. Secundò, fructus universos, qui colliguntur in bonis, tàm beneficialibus, quàm patrimonialibus Clericorum, esse exemptos; nec exemptionem restringendam esse ad certam ratam. Tertiò, eadem exemptione gaudere Clericos conducentes pro necessaria tamen sui, & suæ familiæ substentatione, agros, & bona laicorum,* (quod ultimum pro uberiori doctrina non displicet referre.) Et in Assisiensi, Abbas Brianza, & Hieron. Cerichellus, ejus Affectuarius, ex una, & Gabellarii die 4. Octobris 1657. censuit, *Affectuarium gaudere exemptione a solutione gabellæ transitus pro frumento recollecto in bonis Abbatiæ ad formam instrumenti affectus.*

Undè eadem S. Congregatio scripsit D. Episcopo Melphictensi 14. Januarii 1679. se pluries ad favorem Immunitatis Affectuariorum bonorum Ecclesiasticorum decidisse; ipsique mandavit, quod illos defendat, juxta petitionem Capituli, & Cleri; & in alia Epistola 10. Septembris 1682. idem firmavit, & præcepit, ut ex scripturis præsentatis pro parte supplicantium Sacræ Congregationi Episcoporum, ac Regularium negotiis præpositæ. 15

Tandem, quod Ecclesiasticis non fuerint interdicta conductio bonorum Ecclesiasticorum, non solùm pro eorum substentatione, sed etiam pro aliis causis honestis deducitur ab infrascriptis Decretis ejusdem S. Congregationis Episcoporum, quæ tunc erat etiam Immunitatis; ita anno 1595. definivit, Clerici cultores agrorum suorum, quin & conductores agrorum Ecclesiasticorum, non debent titulo negotiationis illicitæ molestari: refertur a P. del Bene *tom.* 2. *de Immun. cap.* 5. *dub.* 3. *sect.* 5. *numer.* 7. & in Ulysipponensi censuit 16. Novembr. 1618. Clericos conducere posse res Ecclesiasticas, dummodo opera manualia per laicos exerceant, ut refero *tom.* 2. *consul.* 34. *in fine num.* 11. & habetur in Secretaria ejusdem S. Congreg. 16

CONSULTATIO LXXIII.

QUoniam S. Congregatio Concilii sæpiùs censuit, Ecclesiam, sive Abbatiam tunc esse nullius, quando habet temporalem, & spiritualem jurisdictionem quasi Episcopalem, proprium territorium, jus congregandi Synodum, & in ea eligendi examinatores Synodales pro habendis concursibus, illamque congregasse, examinatores elegisse, & concursus habuisse, exercendos supradictam jurisdictionem, ut in Farsensi 22. Novembris 1578. & 1579. Ideo quæritur

An loca per Summos Pontifices dismembrata ab hujusmodi Abbatiis, & de diœcesibus aliorum Ordinariorum effecta, in quibus aliquæ Ecclesiæ existunt, quæ ante dismembrationem erant de jurisdictione earumdem Abbatiarum Nullius, & de illarum territorio, remanserint in eodem statu, & qualitate post dismembrationem dictorum locorum?

AFfirmandum censeo. Quia cum dictæ Ecclesiæ non fuerint dismembratæ, sed uti prius remanserint subjectæ Abbatiæ, censeri debent ejusdem status, & qualitatis Nullius, & de eodem territorio, prout ipsa Abbatia, cujus membra remanserunt, dum in ipsa dismembratione fuerit illius Abbati quoad illas præservata jurisdictio quoad temporalia, & quoad superioritatem absque ullo præjudicio. In hoc enim casu censentur remansisse in statu, & qualitate primæva Nullius, Rota coram Seraph. *dec.* 1025. *num.* 18. *& in Montis Casini* 27. *Martii* 1651. *coram Bichio* 459. 1

Idque procedit, etiam si hodie dictæ Ecclesiæ extiterint in locis ex dismembratione effectis de diœcesibus aliorum Ordinariorum juxta doctrinam Abb. *in cap. Super eo, num.* 6. *de paroch.* Gemin. *in cap. Statutum §. cum verò sub num.* 3. *de rescript. Et in cap. Cum Episcopus n.* 4. *de Offic. Ord. in* 6. Quibus concinit Franch. *in cap.* 2. *§. Statuto sub numer.* 11. *de constit. pariter in* 6. ac Rot. *dec.* 207. *num.* 5. *part.* 2. *div.* & coram Mart. Andr. *dec.* 54. *num.* 9. & in d. Montis Casini. Ac etiamsi dicta Abbatia redacta fuerit ad statum sæcularem. 2

Nam per reductionem ad statum sæcularem non extinguuntur primævæ qualitates, ut firmat Abb. *in cap. Dilectus num.* 9. *de capell. Monach.* Rot. coram Coccino *dec.* 452. *num.* 8. & in Aquilana jurisdictionis apud Manches *de commiss. part.* 1. *num.* 3. cum aliis ibi allegatis. 3

Atque etiamsi in Constitutione sæcularitatis adsit clausula, Sacris Canonibus, & Concilii Tridentini decretis non contraria. Nam ex quo est immediatè adjecta facultati statuendi, ad illam debet restringi, ut ponderatur in *dec.* 294. *n.* 2. coram Pegna ex theorica Bartoli, com- 4

communiter recepta *in l. fin. num.* 1. *ff. de reb. dub.* Rot. *dec.* 670. *num.* 1. *part.* 1. *& dec.* 762. *num.* 2. *p.* 2. *recent.* Præſertim cùm gratia diſmembrationis ſemper reſtringatur, ut minùs lædat jus tertii, *l.* 2. *§. merito, ne quid in flumine*. Et quia nec Sacri Canones, neque Concilium contradicunt, quando Abbatia eſt Nullius, & habet territorium ſeparatum, ut obſervatum fuit *in dec.* 798. *num.* 2. *part.* 4. *div.* & in Avellina coram Eminentiſſ. Card. Otthobono.

CONSULTATIO LXXIV.

1 *An Monaſterium D. Gregorii Urbis Congregationis Camaldulenſis poſſit ſibi retinere partem eleemoſynæ Miſſarum diſtributarum in Monaſteria dictæ Congregationis?*

2 *An teneatur redditus omnes ſacrarii, ſive ſacriſtiæ inſumere pro eadem Sacriſtia?*

3 *An teneatur ſatisfacere pro miſſis quotidianis in ſua Eccleſia excluſive quoad alia monaſteria ejuſdem Congregationis?*

4 *An ſatisfaciat menti fel. record. Urbani VIII. in numero Miſſarum celebrandarum in eadem Eccleſia?*

1 AD primum negativè omninò tenendum eſt. Nam S. Congregatio Concilii in decretis pro *celebr. miſ.* confirmatis ab Urbano VIII. *§. Ac ſimiliter*, omne damnabile lucrum ab Eccleſia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui miſſam ſuſcipit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eadem miſſam alteri, parte eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat. Et quamvis loquatur de Sacerdotibus particularibus, tamen videtur etiam intelligi de Conventibus, quando alter recipit eleemoſynam, & miſſam alteri committit.

2 Non obſtat, quod prohibitio S. Congregationis, videatur fundata in eo, quod ſicut primus Sacerdos ſuſcipiens obligationem celebrandi acquirit jus ad illud ſtipendium, ita etiam dum abdicat a ſe eamdem obligationem, transferendo in alium, abdicat a ſe jus ad ſtipendium, & transfert in alium, ſi quidem eſt annexum cum tali obligatione. Et ideo debet dare ſolum ſtipendium, quod accepit, tanquam totum connexum cum obligatione celebrandi. Igitur in tantum prohibet ſingulis Sacerdotibus, non poſſe alteri dari partem eleemoſynæ, altera ſibi retenta, quia dominium perſonæ dantis diſtinguitur a dominio recipientis. At in hoc caſu non diſtinguitur. Quia quicquid habent monachi, retinent pro ſuis monaſteriis ſuæ Religionis, quæ tanquam membra ejuſdem corporis ſub eodem capite debent ſibi invicem ſubvenire.

3 Et quia ſicut poteſt Superior regularis ſuis ſubditis præcipere applicationem Sacrificiorum in beneficium alterius Conventus, ut tenent Sanch. *lib. 6. ſumm. cap.* 2. *num.* 9. 56. *&* 57. Garzia *in ſumm. tr.* 3. *de Euchar. diff.* 3. *dub.* 5. *punct.* 1. *num.* 3. & alii; quia poteſt illis determinare ſervitium, quod hic, & nunc cenſetur expediens, & eos obligare ad ipſum exhibendum; ita etiam, ac multò magis poterit applicare partem eleemoſynæ miſſarum alteri Monaſterio.

4 Hæc inquam, & hujuſmodi alia non obſtant. Tum quia caſus non eſt exceptus in dictis decretis, atque adeò neque a nobis excipi debet. Tum quia monaſteria ſunt diſtincta, & ideò habent jus, ac dominium diſtinctum, quod eorum Superiores non poſſunt confundere, & in aliud monaſterium transferre abſque Sedis Apoſtolicæ permiſſu. Et tum quia id non videtur abſimile propoſitioni nonæ damnatæ ab Alexandro VII. 24. Septembris 1665. ac proindè ſervanda ſunt ſupradicta decreta Urbani VIII. donec aliud a præfata S. Congregatione fuerit declaratum.

5 Ad ſecundum reſpondeo, non teneri. Quia Sacriſtia non eſt membrum ſeparatum a Monaſterio, immò penitus illi unitum, & quotieſcunque Sacriſtia eſt abundè proviſa, adimpleta eſt mens fel. rec. Sixti IV. concedentis, confirmantiſque privilegia, ac Indulgentias ejuſdem Eccleſiæ, quæ fuit, ut fideles ad ſtructurarum, ædificatorumque reparationem, reſtaurationem, & conſervationem Monaſterii manus promptius adjutrices porrigerent, ut in ejus literis habetur datis 3. Kal. Octobris anno 1372. Et in literis unionis fel. record. Gregorii XIII. anno 1573. duodecimo Kal. Octobris expeditis inter alia Summus Pontifex unit, incorporatque, ac ſubjicit præfato monaſterio omnes oblationes, jura ſepulturæ, funeralia, eleemoſynas, legata, & alia quæcunque emolumenta ex largitione, ac pia fidelium devotione pertinentia. Ex quibus colligitur, non eſſe quid diſtinctum dominium Sacriſtiæ a dicto Monaſterio.

Excipio eleemoſynas pro Miſſarum celebratione. Nam 6
adducta verba Pontificis non ſunt apta comprehendere ea, quæ indigent ſpeciali nota, eſt enim facultas generalis. Facultas autem generalis non extendit ad ea, quæ indigent ſpeciali nota, ut deſumitur *ex §. Sed & quod, inſtit. de jur. nat. gent. & l.* 1. *ff. de conſtit. Princip.* & notat Jaſ. *in l.* 1. *num.* 21, *ff. de leg.* 1. Natt. *conſ.* 4. *num.* 6. Butr. *conſ.* 19. *num.* 4. Riminal. jun. *conſ.* 46. Rot. coram Coccino *dec.* 269. *num.* 3. & coram Buratto *dec.* 104. *nu.* 13. & coram Merlino *dec.* 855. *n.* 7. *& dec.* 54. *n.* 4. *p.* 2. *div. & dec.* 214. *n.* 15. *p.* 2. *rec, & dec.* 40. *n.* 5. *p.* 4. Atqui facultas incorporandi Miſſas monaſterio eſt gratia, quæ indiget ſpeciali nota, non tangit diſpoſitiones ultimarum voluntatum, quarum mutatio eſt reſervata Romanæ Sedi, ac proinde non comprehenduntur, niſi ſpeciatim exprimantur, vel ſaltem per æquipollentiam juxta *l. Item apud Labeonem §. hoc edicto ff. de injur. & cap. Quia, de ſent. excom. in 6.*

Ad tertium reſpondeo in hoc caſu negativè ex clara 7
diſpoſitione ſan. mem. Urbani VIII. concedentis facultatem Abbatibus pro tempore exiſtentibus in præfato Monaſterio, ut pro oneribus Miſſarum, quibus non poteſt ſatisfieri in dicta Eccleſia, procurent ſatisfieri in Urbe per Sacerdotes ſæculares, vel regulares, vel per monaſteria, & Eccleſias ejuſdem Congregationis. Et certè Summus Pontifex non diſtinguit onera, quæ recipiuntur in octava mortuorum ab oneribus recipiendis per annum, vel a receptis. Et ſicut particula *vel* ponitur facultativè quoad Sacerdotes ſæculares, ita poteſt ſatisfieri per Sacerdotes Monaſteriorum dictæ Congregationis excluſivè quoad alios omnes in Urbe exiſtentes, cùm eadem ſit ratio fulcita a juris diſpoſitione. Dictio enim *Vel* eſt alternativa, ut obſervant Doctores, præcipuè Pariſ. *conſ.* 91. *n.* 29. *l.* 2. Menoch. *conſ.* 3. *n.* 21. Honded. *conſ.* 15. *n.* 11. *vol.* 1. Surd. *conſ.* 392. *n.* 8. Per alternativam autem conceditur illi electio, cujus favore eſt inducta, *l. plerumque ff. de jur. dot.* ubi Gloſ. *v. Electio, & c. In alternativis de reg. jur. in* 6. Menoch. *conſ.* 1100. *num.* 3. Rot. coram Merlin. *dec.* 84. *n.* 7. *& dec.* 207. *n.* 5. *p.* 1. *rec.* Aliquando tamen inducit ordinem, ut alibi diximus.

Ad quartum reſpondeo, id pendere ab obſervatione 8
Brevis Urbani VIII. Cæterùm extat decretum Sacræ Congregationis Concilii ſub die 15. Decembris 1663. ac etiam S. Viſitationis Apoſtolicæ tenoris ſequentis. *Atque in Sacriſtia liber quotidiano uſui patratus ſit, in quo ſinguli Sacerdotes, qui in ea Eccleſia Sacrificium obtulerint, Miſſam a ſe tali die celebratam adnotent, & cujus oneris ratione celebraverint propriæ manus ſubſcriptione teſtentur*. Et cum idem Summus Pontifex facultatem fecerit Abbati dicti Monaſterii, ut pro ſatisfactione eleemoſynarum manualium in eadem Eccleſia de cætero elargiendarum majorem, quàm poterit, diligentiam adhibeat, ut debito eleemoſynarum hujuſmodi numero in Eccleſia prædicta ſatisfiat; pro illius autem, quibus ſatisfacere poterit, &c. ideò curandum eſt, ut in ipſa Eccleſia, & Oratoriis illi conjunctis vel toti, vel majori numero Miſſarum aſſiduè ſatisfiat, & illis præcipuè, quæ manuales dicuntur, quàm primum ſatisfieri debet. Debet tamen conſiderari numerus Miſſarum quotidie elargitarum, & damnum monaſterii. Nam ſi omnes Miſſæ celebrentur in eadem Eccleſia, ſentirent incommoda ſervitutis, & ſtipendii quàm plurium Clericorum, ac id genus alia.

Neque verò ſenſus vulgi contrarius ſcrupulum injici- 9
cit, dum ait, quod ſi fideles ſcirent, ac ſibi perſuaderent, non ſatisfieri ſuis piis mentibus in eadem Eccleſia, vel ſaltem nonniſi per paucos dies, non erogarent pro Miſſis eleemoſynas. Tum quia contractus omnes, non adimpleta conditione ſine qua non valent, D. Th. *in* 2. *dict.* 28. *qu.* 1. Navar. *in ſum. cap.* 23. *num.* 101. Tiraquell. *tr. ceſſante cauſa lim.* 1. & cæteri. Tum etiam quia Summus Pontifex, cùm ſit ſupremus Rector, & gubernator animarum, quæ ad eas pertinent, abundè providit, & ne ſequeretur ea longa dilatio in celebrandis Miſſis, conceſſit privilegium, ut poſſit ſatisfieri per alios Sacerdotes, neve fideles irrationabiliter ſint inviti, debent neceſſariò a ſacriſtia moneri de tempore, intra quod Miſſæ ab iis requiſitæ probabiliter celebrari poterunt juxta diſpoſitionem decretorum S. Congregationis Concilii, quæ alibi adduxi, & d. Brevis Urbani VIII. quod huc afferre non gravabor.

Urbanus Papa VIII. Ad perpetuam rei memoriam. Cùm 10
ſicut accepimus, quamplures eleemoſynæ pro Miſſis in Eccleſia Monaſterii S. Gregorii de Urbe Congregationis Camaldulenſis pro animarum Chriſti fidelium defunctorum refrigerio, & ſalute celebrandis, eidem Eccleſiæ in dies erogentur: omnes verò miſſæ hujuſmodi ob nimiam earum quantitatem in dicta Eccleſia celebrari nequeant. Nos qui omnium

nium salutí paterna charitate intendimus, piæ Christi fidelium intentioni, atque desiderio quantum nobis ex alto conceditur, consulere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, dilecto filio moderno, & pro tempore existenti dicti monasterii Priori in virtute Sanctæ Obedientiæ per præsentes præcipimus, & mandamus, ut, satisfactis prius oneribus perpetuis missarum, sive Anniversariorum, quibus monasterium hujusmodi obnoxium est, pro satisfactione eleemosynarum manualium in eadem Ecclesia de cætero ad effectum prædictum elargiendarum, sive erogandarum, majorem, quam poterit diligentiam adhibeat, ut debito eleemosynarum hujusmodi numero in Ecclesia prædicta satisfiat, pro illis autem, quibus satisfacere non poterit, in Urbe per Sacerdotes sæculares, vel cujusvis Ordinis Regulares de Superiorum suorum licentia, alteri missarum celebrationis oneri non obnoxios, vel eas Monasteriis Congregationis hujusmodi, ut in eorum Ecclesiis celebrentur, distribuendo satisfieri omninò curet, quæ Monasteria nulli Missarum celebrationi, quę distributionis vigore præsentium faciendæ exequutionem non impediant, sint obligata, dictusque Prior sexto quoque mense notulam peractæ distributionis, ac satisfactionis dilecto filio nostro in alma Urbe Vicario in spiritualibus generali, vel ab eo specialiter deputato consignet, quodque de cetero eleemosynæ pro missis in eadem Ecclesia S. Gregorii celebrandis quæ infra modicum tempus ibi celebrare non potuerunt, illic minimè recipiantur, nisi Sacrista, vel alius Minister missarum num describendo, atque oblationibus recipiendis Præfectus, prius admoneat singulos, qui eleemosynas offerunt de tempore, intra quod missæ ab iis requisitæ probabiliter celebrari poterunt. Præterea, quod pecuniæ, quæ ad præsens in depósito ex eleemosynis missarum conflatæ reperiuntur, per alias ejusdem Congregationis, seu almæ Urbis nostræ Ecclesias arbitrio Abbatis generalis ejusdem Congregationis & dicti Ordinis Prioris, vel Sacerdotibus nulli pariter alteri celebrationis missarum oneri, ut præfertur obnoxiis prævio consensu, & approbatione ejusdem Vicarii nostri, vel ejus deputati, quàm primum distribuantur, ad hoc, ut totidem missæ pro fidelibus defunctis quàm primum celebrentur, & infra sex menses proximos eidem Vicario nostro, vel ejus deputato notula tam peractæ distributionis, quàm celebrationis missarum per eumdem Priorem consignetur. Insuper Ecclesiis, seu altaribus, in quibus missæ pro eleemosynis dictę Ecclesiæ S. Gregorii elargitis, ut supra, celebrabuntur, easdem Indulgentias, quæ ipsi Ecclesię S. Gregorii a Sede Apostolica concessæ reperiuntur authoritate nobis a Domino tradita, ac de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus authoritate confisi, earundem tenore præsentium concedimus. Decernentes præsentes literas, & in eis contenta quæcumque, semper & perpetuò valida, firma & efficacia esse, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac per dictum Priorem, aliosque, ad quos quomodolibet spectat, & in futurum pro tempore spectabit, inviolabiliter observari, sicque & non aliter per quoscunque Judices Ordinarios, & delegatos, & causarum Palatii Apostolici Auditores ubique judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quocunam quavis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac quatenus opus sit dictæ Congregationis, illiusque monasteriorum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 9. Decembris 1626. Pontificatus nostri an. 4. Quæ omnia religiosissimè observantur, me teste locupletissimo, qui annis viginti, & amplius ab Eminentissimis Cardinalibus Vicariis ad hæc deputatus fui.

CONSULTATIO LXXV.

Utrum ad effectum privandi Canonicatu, requiratur integrum triennium, sive necessarium sit præmittere pœnas a S. Concilio statutas, antequam deveniatur ad privationem beneficii ob non residentiam?

1 MIrum est, quàm variè simul, & obscurè Doctores materiam hanc pertractent. Difficultatem illis facit decretum S. Concil. Trident. *sess. 23. cap. 12. de ref. §. Præterea*, his verbis: *Præterea obtinentibus &c. non liceat &c. ultra tres menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, Alioquin primo anno privetur unusquisque dimidia parte fructuum quotidianarum distributionum, etiam præbendæ, ac residentiæ fecit suos. Quod si iterum eadem usus fuerit negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit. Crescente vero contumacia contra eos juxta Sacrorum Canonum Constitutiones procedant.* Ex quibus videtur non requiri integrum triennium. Sed ad incurrendam pœnam satis esse, ut quis absit ultra tres menses quolibet anno.

Idque confirmatur ex eo, quod non est necessarium 2
præmittere aliquas pœnas, ac proindè servare intervalla temporum, antequam deveniatur ad privationem ob non residentiam, sed potest immediatè hæc pœna infligi, si ita Episcopo visum fuerit, itaut sit in electione ipsius, vel immediatè privare beneficio, vel præmittere alias pœnas, quemadmodum post longissimam discussionem maturè firmavit Rota coram Mantica *dec. 67. num. 6.* quæ præ cæteris veritatem hanc est assequuta, asserens, ita intelligendum esse Concilium *dict. sess. 24. cap. 12.* ac testans, ita declarasse ejusdem Sacr. Concilii Congregationem, & coram Coccino *decis. 10. num. 5.* tradit Tondut. *resol. benef. 42. n. 6. & 7. in fin.* & Lotther *de re benef. l. 2. c. 27. n. 55.*

Ratio autem est, quia in jure Clericis non resi- 3
dentibus imposita est immediatè pœna privationis beneficii, si post citationem non comparuerint. Ita *in cap. Ex parte 1. & c. Qualiter*, etiam quoad Episcopos, *& cap. inter quatuor, de Cler. non resid.* Cùm ergo per hoc textus possit deveniri immediatè ad privationem, non præmissis aliis pœnis, & jura concordanda sint, quoad fieri possit, *l. un. C. de inoffic. dot.* non est dicendum, quod per alias leges sit sublata facultas immediatè procedendi ad privationem, atque adeò quod requiratur spatium trium annorum, sed quod indulgeatur Episcopis, ut possint, si velint, aliis pœnis minoribus prius experiri, an possint obtinere finem residentiæ, antequam deveniant ad privationem.

Unde sufficit unica citatio personalis per text. *in d. c.* 4
ex tuæ, & ibi Abb. *num. 10. & 13.* cum aliis relatis a Rota eadem *dec. 67. num. 5.* coram Mantica, sufficitque citatio peremptoria ex communi Doctorum sententia *per Clem. 1. de vit. & honest. Cler.* Imol. *in d. c. Ex tuæ*, per textum *in cap. Constitutionem de sent. excomm. in 6.* juncto *c. Sacro eod.* ubi licèt ad pœnam imponendam requiratur tertia citatio, tamen in aliis sufficit una citatio peremptoria pro omnibus, Afflict. *d. 289. num. 7.* ubi testatur de communi.

Neque obstat, quod requirantur tria edicta, vel cita- 5
tiones cum intervallo unius anni pro quolibet, quemadmodum videtur exigere Concilium *loc. cit.* in privatione Canonicatuum, quicquid sit in parochis, aliisque curam animarum habentibus, de quibus loquitur idem Concilium *sess. 23. cap. 1.* Quia Concilium *d. sess. 24. c. 12.* in privatione Canonicorum requirit duntaxat absentiam triennalem, & ordinem pœnarum, ut primo anno absentiæ medietate fructuum, secundo omnibus fructibus, & tertio anno Canonicatu priventur; absentia enim currit a die, quo quis se absentavit, non autem a die monitionis. Quia monitio non præcedit, sed subsequitur, & Canonicus absens non citatur, aut monetur ad residentiam, sed ad dicendum, & allegandum causam, quare non debeat ad pœnas juxta formam Concilii condemnari propter absentiam, Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. num. 145.* Fregos. *de regim. Reipub. p. 2. lib. 10. disp. 21. num. 5.* Barbos. *de Epis. alleg. 53. sub nu. 146.* Ventriglia *in pr. t. 1. a n. 19. §. 3. n. 3* Et arbitrio boni viri remittitur quantum tempus ultra permissum expectari debeat, antequam Episcopus pœnas exequatur contra Canonicos absentes, Garz. *d. num. 145. in fin.* Fregos. *d. loco num. 15.* Quod declaravit S. Congregatio Concilii in Vercellensi, cujus meminit Jo: Franc. Leo *in thes. for. Eccles. part. 3. cap. 2. num. 33.* & alii, *Sacra &c. Canonici absentes ultra tres menses non sunt citandi, aut monendi ad residentiam sed ad allegandum causam legitimam absentiæ, & quare non debeant puniri.*

Ita etiam a pari, quando Canonicatui, & præben- 6
dæ Cathedralium est annexus ordo sacer, nisi ad eum obtinens faciat se promovere intra tempus a Concilio statutum, post monitionem, potest privari non modò distributionibus, sed etiam Canonicatu ipso, Clem. *ut ii, de ætat. & qualit. glos. pœnal. in cap. licet canon. de elect. in 6.* & declaravit S. Congr. Concilii die 12. Februarii 1588.

At nihilominus tenendum est, præmittendas esse mi- 7
nores pœnas privationis fructuum, antequam deveniatur ad pœnam privationis impositam per Sacros Canones, & S. Concilium Tridentinum. Quod etiam jure statutum videtur, quatenus *in d. cap. ex tuæ. §. Contra eos de Cler. non resid.* decernitur, quod contra recusantes post monitionem venire ad residentiam, procedatur per suspensionis, & excommunicationis sententiam, & si postea contumaces fuerint, deveniatur ad privationem. Unde de jure quoque videtur necessarium, non statim devenire ad privationem, sed præmittere alias pœnas per modum correctionis. Et ideò Glossa quoque *in d. cap. ex tuæ, v. Spoliari*, sensit, quod prius præcedere debeat suspensio ab administratione temporalium, antequam

deve-

deveniatur ad ſpoliationem. Et quod præmittenda ſit illa duplex ſpoliatio fructuum, de qua Concilium loquitur, aliàs privatio ſit nulla, tradunt Zerol. *in pr. p.* 1. *v. Privatio §.* 3. & 4. Zecch. *de republ. Eccleſ. de benefic. numer.* 6. Piaſec. *in pr. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 10. aliique infra citandi.

8 Nam per dictum decretum Concilii *eo cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *de refor.* correcta eſt Sacrorum Canonum diſpoſitio, juxta quam Canonici abſentes poterant privari Canonicatu, ſi intra congruum terminum, illis præfixum, non redirent ad reſidentiam, ut per *cap. pervenit de appel. cap. Inter. & cap. fin. de Cler. non reſid.* atque inducta eſt nova forma: nam quando lex præter jus commune aliquid de novo introducit, quicquid exprimitur, reputatur de forma, ut tradunt Roland. *conſ.* 182. *nu.* 61. *lib.* 3. Anchar. *conſ.* 241. *num.* 6. Surd. *deciſ.* 298. *num.* 9. Boccat. *ad Conſtit. March. gloſ.* 7. *num.* 163. & 165. & Rota in Romana Societatis 5. Decemb. 1616. coram Remboldo.

9 Quare hodie non poteſt Epiſcopus, qui comminatur pœnam privationis Canonicatus ultra tres menſes abſenti eam exigere, niſi per triennium fuerit abſens & primo, ac ſecundo anno fuerit antea privatus fructibus juxta formam ejuſdem S. Concilii, quemadmodum reſcripſit ejus. S. Congreg. Archiepiſcopo Tarentino, ac teſtatur D. Fagnan. *in c. licet n.* 26. *de præb.* Neque oportet, ut abſentia ſit continua ad incurrendas pœnas dicti S. Concilii, ſed ſufficit, ut dies abſentiæ etiam interpellati ſuperent trimeſtre, ut ait idem D. Fagnan. *loc. cit. nu.* 55. cenſuiſſe eamdem S. Congregationem, quam quoque ſubdit reſpondiſſe, contrarium ſtatui ab Epiſcopo non poſſe ac eadem S. Congregatio in Abulenſi cenſuit, non reſidentes, quamvis amittant tertiam partem fructuum in diſtributiones converſam, compelli nihilominus poſſe ad reſidendum aliis juris remediis ex hoc decreto Concilii, ſed non excedendam eſſe formam in eo deſcriptam. Et alibi declaravit, primo anno abſentiæ Canonicum non poſſe privari Canonicatu, ſed dimidia tantùm parte fructuum, & adverſus eum procedi non poſſe, niſi ſervata forma hujus decreti, & ad eumdem privandum, durante contumacia, non requiri citationem, vel monitionem, ſicut fit in Curatis juxta *cap.* 1. *ſeſſ.* 23. ſed ſufficere, eum citare ad allegandam cauſam, quare non debeat privari juxta diſpoſitionem *d. c.* 12. *ſeſſ.* 24. de quo in privatione facienda eſt expreſſa mentio. Et in Urbinatenſi ſcripſit Vicario. *Che l' editto fatto da lui ſopra la reſidenza non deve contenere maggior rigore di quello, che da il Concilio. Però lo moderaſſe, riducendolo ad terminos Concilii. die* 21. *Martii* 1590.

10 Revocari ergo Canonicus debet ad reſidentiam citationibus, quæ debent continere ſpatium unius anni pro qualibet, ut in puncto eſt deciſio Dunozet. jun. 878. *n.* 8. confirmata coram eodem *dec.* 889.

11 Neque obſtat, quod hoc tempus ſit Epiſcopo privanti arbitrarium, ex Doctoribus adductis. Nam loquuntur de Parochis, in quibus ex Concilio Trident. *cap.* 1. *ſeſſ.* 23. *de ref.* tribuitur Epiſcopo arbitrium, non quidem circa hujuſmodi triennii reſtrictionem, ſed circa pœnam excommunicationis, vel ſequeſtrationis fructuum, vel privationis incluſivè, dum tamen præceſſerint trina edicta publica, & elapſi ſint ſex menſes juxta *d. cap. ex tuę, de Cler. non reſid.* ut præter verba Concilii declarat Lotther. *de re benef. lib.* 3. *qu.* 27. *num.* 115. & *ſeq.* Tondut. *reſol. benef.* 42. *num.* 7. *in fin. lib.* 1. Fregoſ. *d. p.* 2. *diſp.* 21. *§.* 5. *num.* 15. Caſtropal. *tr.* 12. *diſp.* 5. *punct.* 3. *n.* 11. non autem de Canonicis, ac dignitatibus etiam Curatis de quibus loquitur Concilium *d. cap.* 12. *ſeſſ.* 24. & firmat Rota in Anglonenſi Archipresbyteratus 1. Julii 1667. §. *Quod autem*, coram Taja, & Bulla B. Pii V. ac S. Congregatio Concilii in Tarentina 27. Julii 1576. Immò & ſecundùm benigniorem, etiam in Parochis, ſive perſonaliter ſive per edicta citentur, debent ſex menſes pro quolibet edicto expectari, ut reprobato Garzia tradit Caſtropal. *ubi ſupra* Ricc. *collect.* 8065. *num.* 11. *in fin.* Barboſ. *allegat.* 53. *num.* 105. & *de Canon. & Dignit. cap.* 20. *num.* 15. *in fin.*

12 Neque urget deciſio Manticæ. Tum quia oppoſitum docet in præſente non reſidente, perſonaliter citato, non autem in abſente contumace non perſonaliter citato, ut declarat, exploſo Lottherio, Tondut. *loc. alleg. reſol.* 42. *num.* 3. *p.* 1. Antonel. *de regim. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 14. Seraph. *dec.* 1346. *num.* 3. Pegn. *dec.* 104. *n.* 2. & 3. Tum quia loquitur de Capellania ex lege fundationis, de qua Concilium Trid. nec *in d. c.* 1. *ſeſſ.* 23. nec in eo *cap.* 12. *ſeſſ.* 24. aliquid decernit, ut proinde remaneat in diſpoſitione juris, & arbitrio Epiſcopi, intra quantum tempus Capellanus illa debeat privari, ut explicat Antonel. *de temp. legal. lib.* 3. *c.* 19. *n.* 6.

Tandem vera ſententia eſt, tempus triennii pro privatione non incipere a die, quo quis ſe abſentavit, ſed a die, quo cœpit moneri pro incuſandis pœnis ſtatutis a Concilio, ut relato decreto S. Congregationis docent Fregoſ. *de Repub. ubi ſupra n.* 15. & Salgad. *de reg. protect. p.* 2. *c.* 15. *n.* 2. Vide quæ alibi ſcripſimus. 13

Moneo cum D. Fagnano, quem in his rebus oculatiſſimum judico *in d. cap. licet d. n.* 55. *de præb.* S. Congregationem Concilii cenſuiſſe non licere omnibus Canonicis abeſſe eodem tempore, ne Eccleſia deſeratur, ſed tantùm tot, per quorum abſentiam Epiſcopus ſuo arbitrio Eccleſiæ ſervitio præjudicium non inferri exiſtimabit, & Sanctiſſimum probaſſe hanc S. Congregationis ſententiam ad ſe relatam, ac dixiſſe, Concilium tres menſes non Capitulo, ſed Canonicis, ſcilicet ſingulis per vices indulſiſſe. Et *num.* 65. ex ſenſu ipſiuſmet S. Congregationis refert, quomodo computandum tempus abſentiæ trium menſium, & ſervitium præſtitum in reliquis novem menſibus. 14

CONSULTATIO LXXVI.

An, & quatenus Canonicatus, & præbendæ dividi poſſint?

LIcèt Canonicatuum, ac præbendarum diviſio regulariter prohibita ſit ex Concilii Turonenſis decreto, quod habetur *in cap. Majoribus de præb.* tamen hoc fallit, quando diviſionem ſuadet rationabilis cauſa, ut expreſsè diſponitur *in cap. Vacante eod. tit.* quando igitur in aliqua Eccleſia adeſt penuria miniſtrorum deſervientium, habito reſpectu ad multiplicitatem, ac prolixitatem officiorum, quæ in ea quotidie celebrantur, ac decantantur, clarum eſt, tunc ſubeſſe cauſam rationabilem ex notatis per Abbatem, & Imolam, quos omnes ſequuntur *in d. cap. Vacante*, ubi narrantur requiſita ad hoc, ut fiat diviſio, nimirùm, ut accedat diœceſanorum, & Capituli conſenſus, ut ſubſit rationabilis cauſa, nimirùm paucitas Canonicorum pro ſervitio, ſeu quod Eccleſia patiatur defectum miniſtrorum deſervientium, & ut redditus præbendæ dividendæ ſufficiant competenter utrique præbendato. 1

Neque obſtare debet inæqualitas reddituum, quæ per hanc diviſionem inter Canonicos inducitur, cum illa de jure non attendatur, dummodo redditus ſint ſufficientes honeſto victui, & ſuſtentationi, ut notant Abbas, & Imola loco citato. Eòque magis eſt indulgendum Capituli precibus, quod ipſe Epiſcopus poſſet de jure, concurrentibus ſupradictis requiſitis, hanc diviſionem facere, ut teſtatur Imola ubi ſupra *n.* 5. & recurritur ad Sedem Apoſtolicam, ut res majorem habeat firmitatem, & ut omnis litium occaſio præcidatur. 2

CONSULTATIO LXXVII.

An ſuſceptio Sacrorum Ordinum ex metu reverentiali, concurrentibus minis, ſit irrita?

METus ex Ariſtotele 1. *eth. cap.* 5. eſt ægritudo, ſeu perturbatio, orta ex cognitione mali imminentis. Eſt autem duplex. Alius, qui cadit in virum conſtantem, & eſt ille, qui rationabiliter movet voluntatem, ut cùm eligitur minus malum ad vitandum majus. Alius verò, qui non cadit in virum conſtantem. Vir autem conſtans eſt ille, qui eſt medius inter timidum, & audacem. Aliudque eſt fieri cum metu, & aliud fieri ex metu. Primum dicit, quod metus non ſit cauſa operationis, ſed concomitanter ſe habeat. Secundum dicit, quod metus moveat ad operandum, pro quo requiritur, quod non perturbet uſum rationis; alioquin operatio non eſſet libera. Et quod id, quod fit ex metu, ſit contra inclinationem elicitam voluntatis, atque adeò interveniat actus oppoſitus ex diverſo motivo circa idem objectum. 1

Itaque affirmo; quia hujuſmodi metus ſemper excludit conſenſum *ex l. Nihil, ff. de reg. jur.* & ex traditis ab Innoc. *in cap. Cauſa num.* 1. *in fin.* & ibi Io: Andr. *n.* 3. Butr. *num.* 10. Bald. *num.* 4. *de offic. deleg.* Abb. Felin. Salic. Roland. Dec. & alii, quos in ſpecie ſuſceptionis Sacrorum Ordinum refert, ac ſequitur Rot. *dec.* 1286. *n.* 3. & *dec.* 1199. *num.* 6. coram Pegna, & in ſortioribus terminis, quod metus reverentialis, concurrentibus minis, exuberet ad nullitatem matrimonii carnalis, admiſit Rot. *dec.* 326. *num.* 11. & 12. *dec.* 374. *num.* 9. & 10. coram Gregorio XV. Sicuti hujuſmodi metus reverentialis unà cum minis regulariter ſufficit ad invaliditatem matrimonii ſpiritualis, ſcilicet profeſſionis religioſæ, quæ liberam voluntatem, ac plenam libertatem requirit, ex 2

quo

quo voluntarios milites assumpsit Deus, & coactus diabolus, ut inquit Glos. *in cap. Abbas de his, quæ met. caus.* Butr. *in cap. Nullius num.* 2. & 10. Anchar. *num.* 2. Abb. *in cap.* 1. *eod.* & articulo maturè discusso, firmavit Rot. *dec.* 590. *num.* 2. & 3. & *dec.* 720. *n.* 3. coram Merlino cum aliis in Melevitana nullitatis professionis 3. Januarii 1653. *§. nec dicatur* coram Tarraconensi, quæ est decisio 491. inter illius impressas, ubi speciatim *num.* 6. firmavit, sufficere solum metum reverentialem, etiam absque minis propter summam libertatem, quam hujusmodi actus requirit, ut ex mente S. Congregationis Concilii tuetur Diana *p.* 3. *tr.* 2. *de Regular. resolut.* 92. Sperell. *dec.* 79. *n.* 28. cum aliis per Rot. in Burgensi nullitatis professionis 16. Aprilis 1649. *§. Quæ omnia*, coram Arguellas, & nos fusiùs alibi.

3 Quinimmò ad effectum annullandæ professionis solus defectus spontaneæ voluntatis, aut consensus exuberat, ut in fortioribus terminis hujusmodi, defectus propter solas importunas preces mulieris cognatæ, novissimè admisit Rot. in Mediolanen. nullitatis professionis 28. Junii 1666. §. 1. & 2. coram Em. Carpineo.

4 Dum igitur cùm hujusmodi metu reverentiali, ad effectum susceptionis Ordinum, concurrerint repetitæ, ac importunæ objurgationes patris, vel matris, vel avunculi cumminis carcerationis, exhæreditationis, ejectionis e domo paterna, ac denegatione alimentorum, aliaque hujusmodi, quæ inducunt metum cadentem in constantem virum, dicendum est, susceptionem ejusmodi esse irritam, cùm ad hunc effectum sufficiat solus timor, cruciatus corporis, aut amissionis bonorum, ut tradunt communiter Doctores *in d. cap. Abbas, de his, quæ vi, met. caus.* Cravet. *cons.* 387. *num.* 19. & 20. Menoch. *cons.* 1. *num.* 280. Rot. *dict. decis.* 326. *num.* 19. & coram Gregorio XV. *decis.* 205. *num.* 8. & coram Buratto cum aliis in Bononiensi nullitatis professionis 5. Maji 1660. *§. Prout etiam* coram Bevilaqua. Justum autem metum incutiunt sola quandoque alicujus potentia, *l. penult. & ult. Cod. de his, quæ vi, met. caus. gesta sunt*, Abb. *cons.* 2. *in* 6. *quæst. vol.* 2. Cruciatus corporis, *argum. cap.* 1. *de rest. spol. in* 6. Bero. *cons.* 45. *num.* 19. mala a constante viro metui solita, *cap.* 1. *de his, quæ vi, met. caus. fiunt leg.* 4. & 7. *Cod. eodem* Azor. *d. loc. quæst.* 3. Excommunicatio, Fachin. *cons.* 55. *in fin. lib.* 1. injusta, Roman. *cons.* 368. *num.* 10. & *seq.* & quæ omninò non, vel non nisi cum difficultate evitari queat, Abb. *in cap.* 6. *num.* 6. *de his, quæ vi, met.* & Azor. *d. loc. quæst.* 7. & 9. Instans omnium, majorisve partis bonorum amissio, Azor. *instit. mor. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 10. *qu.* 4 cùm res, sive patrimonium sint quasi secundus hominis sanguis, & vitæ quodammodo æquiparentur *in l. Advocati* 14. ubi glos. communi consensu approbata, *v. vitam C. de advoc. div. jud.* Bald. *in l. si tuis nummis, C. de ap. lib.* & *in l. pen. C. de const. pec.* Doctores *in d. l. ut vim* 3. ubi Jas. *num.* 23. & alii. Et propterea quasi paria censeatur insidiari vitæ, ac insidiari bonis, atque ita metus perditionis omnium bonorum æquiparetur metui mortis, *auth. quod mater Cod. de revoc. don.* Bart. *in l. pen. de cond. ob caus.* Menoch. *de arb. q. lib.* 2. *cent.* 2. *cas.* 110. *num.* 6. & 135. *n. ult.* Tiraq. *de nobil. cap.* 13. *num.* 364. & *aliquot seq.* ubi plura notatu digna ea de re congessit.

5 Ad hunc autem metum probandum admittuntur, non solùm testes singulares, sed etiam indicia, & conjecturæ, cùm agatur de rebus fieri solitis intra domesticos parietes, Alex. *cons.* 98. *num.* 6. *lib.* 3. Paris. *cons.* 60. *nu.* 20. *lib.* 4. Rot. *d. dec.* 374. *num.* 1. & 9. coram Gregorio XV. & *d. dec.* 590. *n.* 6. & 7. coram Merlino cum aliis in d. Bononiensi nullitatis rescissionis, *§. non obstat.*

6 Quæ sine aliqua difficultate videntur admittenda, quando non agitur de annullanda Ordinum susceptione. sed duntaxat ad effectum committendi causam illius nullitatis, & propterea sufficit fama, & semiplena, aut summaria probatio, ut de stylo Cuiæ testatur Barbos. *in collect. ad Concilium sess.* 25. *c.* 9. *num.* 9.

7 Neque obstat prætensa ratificatio, quæ forsitan præsumi posset ex lapsu temporis post Ordinum susceptionem; quia præsumptio corruit, durante causa metus, quæ semper durare præsumitur in vita eorum, qui illum incusserant, Bartol. *in l.* 2. *Cod. de his, quæ vi,* & *met.* & *ibid.* Bald. *num.* 2. cum aliis per Rot. *dec.* 392. *num.* 2. & 3. ubi Add. *num.* 8. & *dec.* 628. *num.* 2. & *seq.* coram Merlino. Vel quando nullus apparet actus, ex quo desumi possit hujusmodi ratificatio, quæ regulariter probari debet per actus illam necessariò inferentes, Bartol. *in l. Procurator in fin. ff. rem rat. hab.* Gabr. *cons.* 26. *num.* 67. *lib.* Surd. *cons.* 523. *num.* 16. *lib.* 1. & *dec.* 221. *num.* 3. Rot. *dec.* 535. *num.* 13. *p.* 1. *rec.* Vel quando protestatio ante susceptionem emissa omnem excludit ratificationem, *l. mater §. cæterum ff. de inof. test. l. Paulus ff. rem rat. hab.* Cyriac. *contr.* 139. *num.* 36. cum aliis per Rot. *dec.* 16. *num.* 23. coram Em. Otthobono. Siquidem ratificatio, quæ præsumitur ex taciturnitate, tollitur, atque impeditur per contrarias præsumptiones, quia una præsumptio elidit aliam, & a fortiori per contrariam animi declarationem, ut tradunt Cardinal. *in cap.* 1. *in fin. de his, quæ vi met. caus.* Anchar. & Innoc. *ibid. in fin.* Jo: de Anan. *num.* 7. & 9. Abb. *in cap. Consulti num.* 1. *de Regular.* Butr. *in cap. Cùm M. Ferrarienses num.* 43. *de const.* Bald. *cons.* 296. *num.* 4. Barbat. *cons.* 59. *num.* 2. Decian. *cons.* 18. *num.* 5. *lib.* 3. Navar. *cons.* 34. *num.* 3. *de Regul.* Rodriq, *quæst. regul.* 17. *a* 15. *tom.* 3. Rot. *decis.* 216. *num.* 21. *part.* 2. *divers.* & in Neapolitana professionis 26. Junii 1599. coram Gypsio, & *decis.* 179. *numer.* 1. *part.* 4. *recent.* & *decis.* 533. *numer.* 5. *eadem part.* & in Ulysiponensi nullitatis professionis 10. Decembris 1646. *§. Cùm ergo* coram Arguelles cum infinitis concordantibus, quæ adduci possent.

De jure autem solùm a suo Prælato quis potest co- 8
gi, Ordines suscipere, si adsit justa causa, ut ob magnam Ecclesiæ utilitatem, aut necessitatem, & dummodo coactio non sit absoluta, & omnimoda, neque gravi motu illata, sed moderata, & conditionalis, ut per censuras, aut mulctas, *cap. Si qui* 74. *d.* ibique Turrecrem. & Præpos. Sil. *v. Ordo* 3. *n.* 10. ut simile de coactione ad matrimonium carnale dicitur *cap. Ex literis* 10. *de Sponsa.* Sanch. *lib.* 2. *disp.* 27. & Coninch. *disp.* 28. *num.* 50. Ordinatus siquidem coactione omnimoda non recipit Sacramentum, ut si vi detentus. Si autem metu gravi coactus sit, recipit Sacramentum; quia adest voluntas, licèt non omninò libera; sed conditionata, idest ex suppositione. Ita Turrecrem. *in cap. Episcopus dict.* 74. *conclus.* 1. & 2. Præpos. *num.* 1. & Bellam. *ibid.* Card. *in Clem. generalem de ætat.* & *qualit.* & de communi testatur Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 29. *num.* 1. Verum iste metu gravi adactus non recipit gratiam Sacramentalem ex opere operantis; quia non est actio meritoria quoad ipsum, cùm indevotus, & invitus recipiat Sacramentum, Turrecr. & Præpos. estque textus *in c. Majores, §. Item quæritur, de bapt.*

Certum itaque est, metum levem, eum nempè, qui 9
virum constantem minimè percellat, non censeri obesse, quominùs qui ordinationi ingrato animo consentit, verè castitatem voveat, & sese cœlibatus lege constringat. Quemadmodum enim, ut omnes Jurisconsulti consentiunt, matrimonia per metum levem non censentur irritari, ita nec vota, ideòque Innocentius III. *in cap. Cùm dilectus, de his, quæ vi, metusve caus. fiunt,* & *cap. Insinuante qui Cler. vel vov.* vota, & juramenta valida censuit, quæ levi metu extorta fuissent. Si quis tamen revera ordinationi non consenserit, quocunque tandem metu a contensu impeditus fuerit, non est validè ordinatus, cùm ad ordinationem validam consensus suscipientis ex prædictis requiratur, nihilque, ut habent juris regulæ *reg.* 116. *de regul. jur.* tàm consensu contrarium sit, quàm vis, atque metus, quem comprobare contra bonos mores est.

Neque verò sufficit, quod posteà consentiat, quia ab- 10
sentibus ministro, materia & forma, consensus de novo adhibitus ordinationem revocare non potest, & characterem animæ imprimere. Ideoque talis vel denuò ordinandus, vel ab Ecclesia pro non ordinando declarandus. In quo casu, si castitatem non voverit, solutus est ejus observantia, potest nubere. Si verò ordinationi quidem consenserit, sed castitatem vovere minimè intenderit, quin potiùs animo reluctatus fuerit, non tenetur quidem ex voto ad castitatem servandam, quia nullum emisit; attamen quia Ecclesia præsumit metum levem non fuisse hujus momenti, ut nisi volentem ad sacros ordines, adigeret, ideò hujusmodi hominem ad castitatem servandam obligat, teneturque ordinatus Ecclesiæ præsumptioni se se conformem exhibere, & castitatem, quam non vovit, vovere, ad quam etiam absque voto, communi Ecclesiæ lege, teneretur, quæ omnes ordinationi consentientes, nisi gravi metu ad consensum adducti fuerint, ad ejus observantionem constringit, eo modo, quo qui non consensit matrimonio levi metu a consentiendo deterritus, ab Ecclesia præsumitur verè esse conjugatus; ideòque nisi contrarium probaverit, & Ecclesiæ judicio matrimonium ejusmodi metu contractum dissolutum fuerit, consentire tenetur, & ad onera matrimonii subeunda obligatur.

Nec valdè dubium videtur inter authores, quin Ec- 11
clesiæ judicio, & in foro exteriori a vinculo cœlibatus liber censeatur, qui cadente metu in constantem virum, & injustè incusso perterritus ad ordinationem sacram compulsus fuerit. Cùm enim matrimonia, ut patet ex

plu-

pluribus juris Canonici authoritatibus *cap. Cùm locum, c. Veniens, & cap. Consultationi de sponsal. & can. de nuptiis, & can. Si verum 33. q. 2.* hujusmodi metu irritentur, quidni & vota? Cùm ad hæc non minor consensus, vel libertas, quàm ad illa requiratur.

12 Confirmatum etenim Alexandri III. *cap. Perlatum de his, quæ vi, metusve caus. fiunt*, professionem religionis tali metu extortam, irritam declaravit, & taliter castitatem voventi ad nuptiàs ineundas liberam potestatem fecit; pari ergo ratione votum castitatis nullum ab Ecclesia esse præsumitur, quod gravi metu in constantem virum cadente justè incusso extortum fuerit. Quæ enim metu, & vi fiunt, de jure debent in irritum revocari, idem Alex. *cap. 2. dict. tit.* Item nemini Ecclesia, nisi fortè in casu necessitatis, castitatis obligationem, præterquam volenti, imponit, ne a Christi, & Apostolorum exemplis deflectat. Si enim nullum ad eam servandam compellere, sed solùm invitare æquum censuerunt. Intelligens certè Salvator, quantæ difficultatis esset, & excellentiæ castitatis observatio, noluit illam intra necessitatem legis concludere, sed dixit, *non omnes capiunt verbum istud. Qui potest capere, capiat*, Matth. 19. lege Chrisostom. *hom. 63. in Matth. sub med.* Et Apostolus *1. Corinth. 7. de virginibus*, inquit, *præceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Quorum exemplo edoctus Ambrosius *in lib. exhor. ad Virg.* ut refertur *can. integritas 32. q. 1. integritas*, inquit, *corporis expetenda a vobis est, quam ego pro consilio suadeo, non pro imperio præcipio. Sola est enim virginitas, quæ suaderi potest, imperari non potest, sed res magis voti, quàm præcepti est.* Et similiter Ecclesia nullum invitum ad castitatem compellit, nullum renitentem a nuptiis revocat. Compelleret autem ad castitatem, si gravi metu incusso extortum consensum ad obligationem castitatis sufficere voluisset. Nec multum interest, quod protestatus in ordinatione non fuerit, qui violentiam passus est, se continere non posse. Protestatio siquidem ad hoc solùm adhibetur, ut de metu incusso, & violentia illata constet, quod si aliundè metus probari possit, quidni Ecclesiæ judicio, quæ nec vult, nec fortè potest sine necessitate, invitos castitatis vinculo constringere, nulla fuisse ejusmodi professio cœlibatus declaretur?

13 Quod si dicas, protestationem coram bonis, & probatis viris necessariam esse ad appellationis beneficium, cùm te justus metus, ne appellare possis, excusat, ut ex Gregorii IX. responso *in c. fin. de appel.* innotescit. Ideòque inferas gravi metu urgente, ei, qui ordinationi palàm contradicere non potuit, protestari necessarium esse, ut se continentiæ Sacerdotalis, vel monachalis professioni refragari testetur.

14 In contrarium reponemus, appellationis refugium, etsi in favorem ejus partis, quæ se læsam conqueritur, institutum sit, odiosum tamen esse, tum quod judiciorum publicorum authoritatem infringat, tum quod in alterius saltem ex litigantibus incommodum, & detrimentum cedat; quare, ut litigantium temeritas coerceatur, qui sæpè injustam causam appellando prosequuntur, & alios irrationabiliter fatigant, justè appellandi ei licentiam lex interdicit; qui facultate appellationis justo metu intercluſa, de violentia protestatus non fuerit, maximè cùm appellationis beneficium juris naturalis non sit, sed positivi. E contra verò cùm unicuique naturalis sit potestas de suo corpore disponendi, & cœlibatus vel vovendi, vel ejurandi, vel amplectendi, vel renunciandi, eaque libertas unicuique sit maximè favorabilis, ac gratiosa, in nullius verò odium ac injuriam, & ubi bona fides est, ex prædictis juris regulis vim, vel metum comprobare contra bonos mores sit; ob id, non servatis istis juris solemnitatibus, faciliùs in integrum restituitur, qui gravi metu perculsus cœlibatum in ordinum susceptione, vel monasticæ vitæ professione visus fuerit novisse, quàm licentia permittatur appellandi ei, qui gravi metu deterritus appellare non potuerit.

15 Hæc autem ita intelligenda sunt, nisi progressu temporis emissa ab invito castitatis professio rata habeatur. Nam statim atque rata habetur, obligationem inducit. Ideòque in causa cujusdam mulieris, quæ se invitam, intentato a marito metu mortis, conversionis velum de manu Episcopi, in cujus præsentia de vi fuerat protestata, susceppisse allegabat, Oscensi Episcopo, & Priori S. Mariæ Cæsaraugustanæ mandavit Alexander III. *in cap. Perlatum, de his, quę vi, met. caus.* quatenus eam ad monasterium redire compellerent, si legitimè probatum non fuerit non timore mortis prædictam mulierem religionem intrasse, aut quod fecit, postmodum ratum habuisse, ac si nimirùm diceret, & si votum ab initio violenter extortum fuerit, illud ipsum per ratihabitationem sequentem vim, & firmitatem obtinere posse: non enim ex altera ejusdem Alexandri Epistola decretali ad Episcopum Bellovacensem *c. Significatum de regular.* & alia Clementis III. *c. Cum virum eod. tit.* dubium relinquitur, quin in his similibus casibus ratihabitione subsequuta, quod ante fuerat etiam invalidè gestum, roboretur. Unde quemadmodum mulier, quam invitam contraxisse cum viro suo constabat, Canonici juris authoritate *c. Ad id de Sponsal.* proferendorum ad violentiam probandam testium facultate excluditur, quod per annum, & dimidium cum ipso cohabitans consensisse in matrimonium videretur; ita quoque anni unius integri spatio professionem religionis invalidam Concilia Triburiense *cap. 14.* quod refertur *c. Puella 20. qu. 2.* & Moguntinum relatum *in c. Si quis de regular.* prout nempè citatur in decretalium libro, quamvis in Conciliis Moguntinis editis nullum ejusmodi decretum legisse se referat Antonius Augustinus in illud, *& cap. 9.* hujus tituli, Tridentinum verò *sess. 25. de regular. cap. 19.* quinquennio, nisi habitum spontè dimiserit, quo casu in pœnam temeritatis suæ nullatenus ad allegandam quamcunque causam vult admitti, roborari, & convalescere testantur. Sic enim diuturnitate temporis convalescunt, quæ cùm a consensu voluntatis pendeant, vix sine eo voluntatis consensu multo tempore esse potuerunt. Et quemadmodum vel habitus gestatione, vel aliis similibus actibus ratihabitio professionis monasticæ in jure præsumitur, *cap. Ut Clericis, cap. Vidua de regular.* ita exercitio spontaneo ordinum susceptorum, vel promotione ad superiores, castitatis in Subdiaconatu emissa professio rata haberi videtur.

An etiam habeat commoda, & incommoda Clericatus, seu ordinis susceptí? Respondeo, si metu levi ordinatus est, habere, Sanch. *loc. cit. n. 8.* si autem metu gravi compulsus est compulsione injusta, id est non ex justo præcepto Superioris, & non vult uti ordine, & non ratificavit ordinationem, non habet privilegia ordinis, neque onera; unde neque continentiam, neque cœlibatum tenetur servare, ut Sanch. *ibid. num. 5.* secundùm probabiliorem, & validè potest matrimonium contrahere, ut Sanch. *ibid. num. 6.* Barbos. *alleg. 15. & in cap. Majores num. 18. de Baptism.* Ricc. *collect. 1579.* Guttier. *de matr. cap. 94. num. 14. & 16.* & commune testatur Dian. *resp. 193. tr. 4. p. 2.* 16

Cùm tamen res hæc sit magni momenti, non debet matrimonium contrahere sine declaratoria sententiæ Judicis Ecclesiastici competentis de meticulosa ordinatione, probatione legitima præcedente. Item neque tenebitur divinum officium recitare, ut Sanch. *dict. disp. 29. num. 7.* Item neque fruetur ullis privilegiis clericalibus, ut Sanch. *num. 3.* 17

Si autem qui metu gravi aut levi susceptí ordines, ratificet tacitè, vel expressè ordinationem suam, omnia habebit supradicta commoda, & onera Clericalia, Sanch. *num. 9.* quod si taliter coactè ordinatus, erat conjugatus, non posset ratificare ordinationem, uxore invita, nisi quoad hoc, ut non possit petere debitum, sed reddere tenebitur, & ut fruatur iis privilegiis clericalibus, quibus fruuntur Clerici conjugati, Sanch. *num. 3.* 18

Si autem coactio fuit justa, scilicet ex præcepto justo Superioris, omninò tenetur subire onera Clericatus, ejusque privilegia consequentur, Sanch. *num. 10.* 19

Ex his apparet, quod metu ordinatus, non propterea est suspensus, vel irregularis, quamdiù non assumit statum incompatibilem cum Clericatu, scilicet aliàs inducentem irregularitatem, ut statum conjugalem. Undè etiam si ab initio, vel per aliquod tempus reclamaverit, & contradixerit ordinationi, si tamen statum incompatibilem non assumpsit, potest pœnitere, & ratam habere ordinationem, & ministrare in susceptis, & ulterius promoveri, Card. *in Clem. generalem, de ætat. & qual.* Bellam. *in cap. 1. 74. d.* ibique Præpos. *num. 1.* Turrecrem. *num. 1. col. 2.* Sanchez *loc. cit. num. 3.* cum aliis, quamvis Archid. *in dict. cap. 1.* existimes, talem esse irregularem. 20

Ordinans verò invitum, scilicet injusto metu compulsum, est suspensus per annum a celebratione Missarum, *cap. 2. d. 74.* Henriquez *lib. 13. cap. 38. num. 3.* Sayr. *lib. 4. cap. 12. num. 23.* cum Silvestro, & aliis, & tenet Alter. *tom. 2. disp. 16. cap. 1. col. 7.* estque communis. Neque placet, quod ait Bonac. *de suspens. in part. q. 2. punct. 2.* hanc pœnam non esse in usu. Aliud enim est legem esse abrogatam desuetudine, aliud verò ejus casum contingere. Non habet autem locum ea pœna in casu, quo justè quis compelleretur ordines recipere, Silvest. *v. Ordo 3. §. 10.* Abb. *in cap. Quæris num. 9. de ætat. & qual.* Alter. & Sayr. *loc. cit.* 21

CON-

CONSULTATIO LXXVIII.

De impedimento publicæ honeſtatis aliquæ obſervationes accommodæ ac utiles, ex decreto Sacr. Concilii Tridentini ſeſſ. 24. cap. 3. de reform. matrim.

1 DE hoc impedimento agitur *in cap. Juvenis de ſponſal. & cap. Continebatur de ſponſal. impub. & de ſponſal. in 6.* & in Conſtitutione B. Pii V.

2 *Quæro, an ita hoc Tridentini decreto præſupponatur validitas Sponſalium ut vir, & mulier poſſit in exequutionem ipſorum compellere promittentes ad contrahendum?* Reſpondeo, totum hoc eſſe terminis juris veteris a Concilio relictum.

3 Gradum autem, puta Petrus impediebatur, ne puellam in matrimonium duceret, cùm puella prius Petri germano, qui morte præventus ipſam non attentaverat, ſponſalia per verba de futuro contraxiſſet, ſublatam eſſe a Concilio, declaratum fuit, cùm debeat in linea tranſverſali fieri computatio a remotiori, & ſic a ſecundo, *cap. fin.* ibique Abb. *de conſangu. & affinit.* Nec obſtat Bulla B. Pii V. hac de re edita die 20. Auguſti 1566. quia procedit quando agitur de diſpenſatione obtinenda, non de declaratione facienda. Item procedit in gradibus conſanguinitatis, & affinitatis, & non publicæ honeſtatis. Dicendum igitur primum, & ſecundum gradum publicæ honeſtatis ab eodem ſtipite a Concilio eſſe ſublatum.

4 Ex ſponſalibus verò contractis, & mutuo conſenſu diſſolutis inducitur impedimentum publicæ honeſtatis. Concilium enim conſiderat quod a principio valida fuerint, per quod impedimentum induxerunt. Ex conditionatis tamen hujuſmodi impedimentum non oritur ex *cap. 1. in fin. de ſponſal. in 6.* ante eventum conditionis.

5 Occaſione autem hujus publicæ honeſtatis impedimenti propoſita fuit hæc facti ſpecies. Ludovica Mauritiæ matris impulſu cum Andrea ſponſalia contraxit. Hæc, etſi ſæpiùs Andreas matrimonium conſummare conatus ſit, non habuerunt effectum, quia, inſtante Ludovica, inter eos contrahi non poſſe, declaravit Ordinarius; quare ortæ ſunt inimicitiæ. Ad has tollendas cupiebat Andreas ſibi Mauritiam matrem, qua ſæpiùs rem habuerat, & Ludovicam filiam Joanni fratri germano matrimonio copulare. Hæc cùm propoſita fuiſſent, denegandam dixit Sac. Congregatio diſpenſationem, ſi Andreas cognovit matrem fornicariè poſt contracta ſponſalia cum filia, cùm tali caſu ſponſalia non poſſint dici nulla ex fornicatione matris, & ſic præſuppoſita validitate ſponſaliorum, ortum eſſe impedimentum publicæ honeſtatis, quia non poteſt apponi illa clauſula, quod filia intacta, & in nullo penitus intentata. Si vero fornicatio matris præceſſit Sponſalia filiæ, eo caſu ſponſalia fuerunt nulla, vel alia ratione dici poſſunt invalida, quia per vim matris ſine conſenſu filiæ fuerint contracta, ideòque poſſit declarari Sponſalia cum filia nulla fuiſſe, atque adeò ex hoc decreto nullum impedimentum publicæ honeſtatis proceſſiſſe, licèt illud jure veteri inductum fuerit, poſſe Oratores contrahere abſque alia diſpenſatione, & ſic committendum Ordinario, ut permittat contrahere, matrem verò propter fornicationem, & Andream tunc propter attentationem puellæ ante tempus puniat.

6 Quod autem ex Sponſalibus de præſenti non oriatur affinitas, ſed impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis, licèt fortius illo, quod oritur ex ſponſalibus de futuro conſultis Theologis, & Canoniſtis juſſu Sixti V. in Congregatione iterum firmatum fuit. Conſequenter orta dubitatione, an ex matrimonio per verba de præſenti, contra formam a Concilio traditam contracto, oriatur impedimentum publicæ honeſtatis? Et quatenus oriatur, an ſit reſtrictum ad primum gradum per hoc decretum? Cùm ad Gregorium XIII. controverſia hæc delata fuiſſet unà cum rationibus, & Doctorum pro utraque parte opinionibus, Sanctitas Sua inclinavit in receptiorem ſententiam nempè ut ex matrimonio nulliter etiam a ſcientibus contracto, oriatur impedimentum publicæ honeſtatis. Non enim probavit diſtinctionem inter contrahentes ſcienter, vel ignoranter, cùm ratio ſuggerat multò magis oriri debere hujuſmodi impedimentum inter ſcientes, nempè in pœnam, *arg. cap. Nuper de bigam.* Tamen dixit dubitationem proponendam in Congregatione, quæ cenſuit impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis oriri etiam ex matrimonio nulliter contracto ob non ſervatam formam Concilii.

7 Si etiam quæras, an hoc decreto, quo reſtringitur impedimentum publicæ honeſtatis ad primum gradum comprehendantur ii, inter quos tale impedimentum ante Concilium inductum eſt, & an ad hoc decretum extendatur Conſtitutio declaratoria B. Pii V. inſerta inter Regulas Cancellariæ ſuper decretis Concilii de compaternitate, & affinitate ex fornicatione, ubi B. Pius V. declarat eos, qui ante Concilium Tridentinum cognationem ſpiritualem contraxerant, dummodò non ſint ex perſonis in dictis decretis enumeratis, & inter quas tantùm Concilium voluit deinceps contrahi hanc cognationem ſpiritualem matrimonii vinculo inter ſe abſque diſpenſatione Apoſtolica liberè, ac licitè copulari poſſe, & matrimonia etiam poſt confirmationem Concilii abſque diſpenſatione inter eos jam contracta valere, Congregatio cenſuit comprehendi, declaratio verò Pii V. ſuper impedimento publicæ honeſtatis emanavit ex ſententia Congregationis. Cùm enim propoſitum eſſet dubium, an ex hoc decreto eſſet ſublatum impedimentum publicæ honeſtatis ultra primum gradum proveniens ex matrimonio contracto per verba de præſenti, non tamen conſummato, dixit Congregatio, non eſſe ſublatum, quia licèt tàm ex matrimonio contracto per verba de præſenti, quàm ex ipſis Sponſalibus paſſim a Doctoribus declaretur impedimentum publicæ honeſtatis Abb. *in cap. Sponſam in princ. de Sponſal.* Covarr. *lib. 4. decr. part. 6. cap. 2. in princip.* tamen negari non poteſt, quin impropriè uſurpetur; quia Sponſalia impropriè dicantur, quando matrimonium eſt contractum per verba de præſenti, nam propriè ſunt ante contractum matrimonium, Abb. *in rubr. numer. 3. & in capit. penult. numer. 2. de ſponſal.* ubi infert ad ſtatuta odioſa, & quæ ſtrictè intelliguntur, loquentia de uxore, quæ propriè dicitur contracto matrimonio per verba de præſenti, quod non comprehendantur Sponſalia per verba de futuro, & ubi latè Felinus *in rubr. col. 2.* At decretum Concilii eſt correctorum juris communis, & ideò verba propriè debent intelligi, præcipuè cùm ex Sponſalibus de præſenti oriatur major honeſtas, quàm ex Sponſalibus de futuro, Abbas *in capit. Sponſam in princip. de ſponſal.*

Parerga. In Legionenſi; qui promiſit ducere in uxo- 8
rem Bertam per verba de futuro, quæ cùm eſſet mente capta, non poterat contrahere matrimonium, poteſt ducere in uxorem illius ſororem germanam, nec adeſt impedimentum, dummodo non ſit ſequuta copula.

Juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum intelligitur 9
tantùm de ſponſalibus de futuro, ſecùs ſi matrimonium fuiſſet contractum per verba de præſenti, ut per Bullam B. Pii V. publicatam anno 1568.

CONSULTATIO LXXIX.

An honorantes Deiparam ſalutatione Angelica ad horarum ictus verè mille dierum indulgentias lucrentur?
Et an ad campanæ pulſum meridianum, & veſpertinum ſit neceſſariò orandum, itaut ad hujuſmodi preces jure quiſque cogi poſſit?

AD primum affirmat Magius *de ſacr. Cerem. diſq. 6.* 1
num. 10. refertque extare hac de re in officio puriſſimæ, ac Immaculatæ Conceptionis Deiparæ Antuerpiæ excuſo ann. 1613. teſtimonium in hæc verba: *Ut populus Chriſtianus ad majorem in dies Sanctiſſimæ Dei Matris cultum incitetur, Leo X. felicis memoriæ Papa mille dies Indulgentiarum in omnibus conceſſit, qui ſonante Horologio ſalutationem Angelicam ſemel in memoriam horæ myſterii Incarnationis devotè recitaverint, quod & Paulus Papa V. poſteà confirmavit.*

Eadem verba habetur in libello inſcripto *Dies homi-* 2
nis Chriſtiani, quem Coloniæ excludit Joannes Kenckius anno 1626. ubi author tradit hunc modum. *Quotieſcunque auditur hora una Ave Maria, & Omnipotens fauſtam donet mortalibus horam: Nos cum prole pia, benedicat Virgo Maria.* Deque eiſdem Indulgentiis ſcribit Franciſcus de la Crois *in hortulo Mariano ariola 2. cap. 5.* Antonius Bolinghemius in duodecim motivis ad frequentandam Salutationem Angelicam *mot. 10.* & in libro *de Omnipotente bellatrice part. 2. cap. 2.* Gregorius Colvernerius *in Kal. c. 3. gen. comm. num. 3.* & Ignatius a Carvago *lib. 3. c. 1. dev. 1.*

At verò Indulgentiam iſtam eſſe falſam, & apochry- 3
pham declaravit jampridem ſub die 9. Octobris anni 1613. ſub ipſo Paulo V. ac eo anno, quo typis evulgatum eſt Antuerpiæ ſuperiùs relatum Officium, S. Congregatio S. Officii Inquiſitionis. Quare ad id refutandum non immoror.

Illud verò præmittendum non eſt, quod ex Lauren- 4
tio

tio Beyerlinchio decerpsit idem Magius loco citato *disq.* 1. nimirum: *Inolevit mos apud Catholicos salutandi B. Virginem ad pulsum Campanæ majoris, quæ, destinante die triplici sonitu tunditur, cujus devotionis initium tribuunt D. Bonaventuræ, ut qui coram Xisto IV. Pontifice perorans petiit a Pontifice, quatenus Religiosi S. Francisci monere possunt populum, ut absolutis diei precibus, signo Campanæ audito. Ave Maria omnes recitarent.*

5 Quod planè falsum est, ac miror Magium, qui in plerisque tàm accuratè quæstiones movet, ac dirimit, ut nihil supra videri possit, hunc errorem non animadvertisse. Est enim aperta Beyerlinchii aberratio a chronologia. Nam Xistus IV. fuit D. Bonaventura posterior duobus sæculis, nisi velis dicere, non fuisse D. Bonaventuram, qui roram Xisto peroravit, sed ejus umbram, aut per anacronismum id dictum esse. Primum nusquam legitur. Alterum non permittitur, nisi Poetis ex Scaligero *lib. 3. poet. cap.* 49. Quare in historico vel erit lapsus ex oblivione, vel ex inscitia, vel ex imprudentia. Quis verò fuerit qui coram Xisto peroraverat, mox dicetur.

6 Ad secundum. Haud alienum a nostro instituto fore puto, si hac de re aliquid in præsentia in medium afferam, præsertim cùm hæc quæstio a nemine, quod sciam, ex professu sit tractata hactenus.

7 Et affirmativam partem tuemur. Primò; experientia enim nos docet, Ecclesiam sine aliquibus externis ritibus constare non posse, præsertim ubi crassiores, & rudiores sunt homines.

8 Deinde omni loco ac tempora, juxta Apostolum, orare nos debere, & id quidem ultrò. Sed quia tardiores sumus, quàm oportet, publico signo, quasi classico quodam, ad preces nos excitari debere.

9 Ad hæc negari non potest, veteres semper habuisse certas, & constitutas horas precum. Daniel domum suam ingressus apertis fenestris in cœnaculo suo contra Jerusalem tribus temporibus in die flectebat genua sua, & adorabat. Quæ autem illa tempora fuerint, explicat D. Hieronymus. *Tria*, inquit, *sunt tempora, quibus Deo flectenda sunt genua. Tertiam horam, sextam, & nonam Ecclesiastica traditio intelligit. Denique tertia hora descendit Spiritus Sanctus super Apostolos. Sexta volens Petrus comedere, ad orationem ascendit in cœnaculum. Nona Petrus, & Joannes ascendebant in Templum.* Tertullianus præterea, quo inter Ecclesiasticos Scriptores vetustiorem Latini non habent: *Intelligatur*, ait, *salva planè indifferentia, semper, & ubique, ac omni tempore orandum; tamen tres istas horas, ut insigniores in rebus humanis, quæ diem distribuunt, quæ negotia distinguunt, quæ publicè resonant, & ita solemniores fuisse in precibus divinis; quod suadet etiam Danielis argumentum ter die orantis, utpote per aliarum horarum exceptionem, non aliarum autem, quàm insigniorum, exinde Apostolicarum, tertiæ, sextæ, nonæ.*

10 Omitto hic aliorum Patrum testimonia, & e Scripturis exempla, qui certis horis interdiù, atque etiam noctu Deum adorarunt. Satis sit Sanctis utriusque fœderis certas horas fuisse precum, quod si eas horas deligere licuit, cur non etiam publico signo liceret ad earum observationem homines excitare? Et unde probari poterit illud olim factum, necne? Certè Tertullianus tres horas, Tertiam scilicet, Sextam, & Nonam *Resonare* dicit.

11 At quod ex Tertulliano conjicere aliqui volunt, levis est conjectura. Quis enim credat illis temporibus, quibus vix in publicum prodire licebat Christianis, quando privatis in domibus, aut etiam in subterraneis cryptis metu persequutionis orandi causa conveniebant, tubis, aut campanis, aut voce præconis statas horas denunciatas fuisse? Loquitur Tertullianus de civili observatione, quæ apud Romanos in usu erat. Tres horæ nominatæ totum diem in quadrantes distinguunt, & certa quasi officia singularum erant. Notum est illud Poetæ: *Exercet raucos tertia causidicos.* Item: *Sexta quies lassis.* Et rursus: *Imperat extructos frangere nona thoros.* Quare cùm causas in foro agerent tertia, sextam otio, & meditationi darent, nona cœnarent, hinc inquit Tertullianus, istis horis, ut insignioribus diem distribui, negotia distingui, & eadem publicè resonare, vel quod celebres, vel quod cum aliæ horæ clepsydris, & gnomonis umbra lucente Sole indicarentur, hæ signo aliquo sonoro publicè indicabantur. Cùm igitur hæc tempora insigniora essent, veteres Christiani pro sua pietate illis horis, quibus alii in foro litigabant, aut domi delitiabantur, ipsi Deum invocabant, & adorabant.

12 Veteres autem habuisse certas precandi horas, manè præsertim, ac vesperi fatemur quidem. Fuere autem hæ preces publicæ, in quibus ad Sacrificia peragenda conveniebant, aut ad Sacros cœtus convocabantur. In privatis etiam precibus eadem horas, & propterea etiam alias observatas fuisse non negamus. Sed quoad publicos cœtus Ecclesiæ singulæ suam libertatem semper habuere de his rebus constituendi. Id, quod testatur magnum discrimen in Ecclesiis observatum circa has horas, ut in Ecclesiastica historia Socratis traditur *lib. 5. c. 22.*

Prætereà assidua apud nos esse debet beneficiorum 13
Christi memoria. Quis ergo inutile esse affirmare ausit, illa tempora, quibus Christus singulare opus salutis nostræ peregit, propriis notis insignire? Ut nimirùm homines illo tempore ad agendas Deo gratias excitentur. Itaque tres illæ horæ modò commoratæ, a veteribus ideò observatæ videntur, quod tertia hora sententia mortis contra Christum lata est, Sexta Cruci affixus, Nona spiritum in manus Patris tradidit; quid ergo vetat nos eadem, aut aliàs etiam horas observare? Matutinum scilicet, qua vinctus, & ad Pilatum ductus: Meridiem, seu sextam, qua Crucifixus: Vesperam, qua de Cruce depositus, ac sepultus est, quo videlicet memoria beneficiorum Christi animis rudium, & imperitorum hominum insereretur, & plebs assuefieret ad hæc beneficia Servatoris meditanda, & ad agendas illi gratias. Cùm igitur Passionis, mortis, & sepulturæ Christi his signis publicis admoneamur, quis Christianus ea observare inutile esse, & ad hujusmodi preces jure cogi non posse dixerit?

Quod verò ad Magium, & Beyerlinchium ita Lau- 14
rentius Surius *tom. 4. de vit. Sanctor.* ex oratione ab Octaviano de Martinis Suessano coram Xisto IV. Pontifice habita, refert, D. Bonaventuram Ordinis Minorum Generalem Ministrum instituisse, ut Minoritæ populum hortarentur ad salutandam Virginem Mariam signo Campanæ audito post completorium, quod creditum sit, eamdem ea ipsa hora ab Angelo salutatam fuisse. Hoc institutum a D. Bonaventura annis circiter 70. ante Joannem XXII. si verum est quod Surius indicat.

CONSULTATIO LXXX.

Quisnam declarare debeat, vel possit, num occidens, vel mutilans defendendo vitam suam indigeat dispensatione ab irregularitate, Sedesne Apostolica, an vero Ordinarius?

CErtum omninò est, quod si quis occiderit, vel mu- 2
tilaverit defendendo vitam suam ab injusto invasore cum moderamine inculpatæ tutelæ non incurrat irregularitatem, ut expressè decernitur in *Clem. Si furiosus de homic.* per hæc verba: *Si furiosus, aut infans, seu dormiens hominem mutilet, aut occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Idem de illo censemus, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit, vel mutilat invasorem.* Et docent omnes, quorum catalogum pudet allegare in clarissima. Præ omnibus adi Sayrum *de censur. lib. 6. cap.* 17. *num.* 1.

Atque adeò non indiget dispensatione, idque declara- 2
re etiam poterit Ordinarius, ut censuit sæpiùs S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus, præsertim in Lucerina 1580. in Subenicensi 1587. & in Januensi die 23. Maji anno 1589. his verbis.

Al Vicario di Genova; *Essendosi proposto a questi miei* 3
Illustrissimi Sig. il motivo del dubbio, che fate sopra il particolare di N. dopo maturo discorso hanno risolto, siccome altre volte si è fatto in simil caso, che se egli uccise l' aggressore non potendo evitare altrimente la morte, non sia incorso in irregolarità, e non abbia però bisogno di dispensa secondo i termini della Clementina: Si furiosus de homic. *E così ancora quanto alla dichiarazione da farsi sopra di ciò, che non sia riservata a questa S. Sede, ma possa farsi anche dall' Ordinario, essendo che il cap. 7. della sess. 14. siccome altra volta è stato dichiarato dalla Congregazione del Concilio, dee intendersi senza alterazione del jus antico per quello, che tocca a questo caso.*

Ratio autem est, quia jus naturale hoc dictat, ut 4
quisquis potius vitam suam propriam, quàm vitam proximi tueatur; quod certum est, quando aliter vitam suam tueri non possit, quàm proximum occidendo. Undè *in l. 1. ff. de just. & jur. §. vim*, dicitur, *vim vi repellere licet*. Denique habetur *cap. 3. de sent. excom. & l. ei, qui aggressorem, & l. Si quis percussorem, C. de sicar.* & nos de hoc aliàs abundè.

Utantur igitur Ordinarii hoc jure suo, & mihi gra- 5
tias, si non referant, saltem agant, quod ipsis id exhibui ad servandum suas, suorumque conscientias.

CON-

CONSULTATIO LXXXI.

An tolerandæ sint mulieres nuptæ, quæ publicè meretricio more prostituantur omnibus in maximum Sacramenti matrimonii opprobrium?

Et quatenus negativè, quo salubriori, & faciliori remedio provideri possit animarum saluti absque edictis, ac publicitate, & cum minori scandalo populi?

1 ARbitrantur plerique crimen adulterii comparari majestatis delicto, ut per Mantic. *singul.* 117. *num.* 2. & Vvesemb. *parat. ad titul. de adul. num.* 1. Et ideò rectè a Triboniano, reliquisque Pandectarum consarcinatoribus, Juliæ legis de adulteriis tractationem subjectam legi majestatis. Docet ex multis Dionys. Carthus. *libel. de convers. peccat. art.* 5. inter graviſſima peccata hoc esse, & majus homicidio *in l. Codicillis* 94. *§. matre*, juncta Gloss. *marg.* & ibi Bald. *de leg.* 2. Eoque referenda est parabola Nathani Prophetæ 2. *Reg. cap.* 12. per quam atrocitatem criminis adulterii David expressit, & ad quam ille dignum morte dixit. Et quamvis ob adulterium Bersabeæ Uriam virum ejus David occidi curasset, nihilominus tamen pro adulterio tantùm punitus atrociter fertur, *Quamobrem*, inquit illi Deus, *non recedet gladius de domo tua in sempiternum, eo quod despexeris me, & tuleris uxorem Uriæ Ethæi, ut esset uxor tua. Suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis hujus.*

2 Pro pœna imponenda in hoc crimine consideramus ipsum crimen pro re, personas delinquentium, & modum, seu actionem, qua delinquitur, hæcque simul considerari par est. In crimine perpendimus, an simplex crimen sit adulterii, an cum alio mistum. Adulterium simplex, quando innupta jungitur uxorem habenti, vel contra, si nuptæ qui uxore caret, vel si uterque delinquentium conjugio potiatur, Modest. *in l. stuprum* 34. & *l. inter liberos* 6. *ad leg. Jul. de adult. l. inter stuprum* 101. *de verb. signif.* Vel alter, vel uterque sponsalia cum alio, aliave contraxerint. Et graviùs peccat adulter uxorem habens quàm solutus cum uxore alterius, *c. quemadmodum §. sunt* 23. *qu.* 7.

3 Pœna adulterii simplicis est jure divino utriusque delinquentis lapidatio, Deuter. *cap.* 22. Joan. *cap.* 8. Daniel 13. *canon. Satis* 33. *quæst.* 5. accusatione tamen præcedente, *Joan.* 8.

4 Jure civili legis Juliæ pœna erat ultimum supplicium, *l. quamvis* 30. *fin. Cod. ad leg. Jul. de adult. §. Item lex Julia de adult. de pub. jud.* apud Justin. quo tempore legem tulit Octavius Cæsar Julii nomine *l.* 1. & 2. *ad leg. Jul. de adult.* Suet. *in Augusto cap.* 34. quia adoptatus a Julio, Svet. *ibi cap.* 7. Flor. *epit.* & Zonar. *to.* 2. *annal.* Obtinuit tamen postea tempore Adriani, & Antonii Pii, quorum ætate vixit Adrianus, Pantal. *in chronol.* ne mortis pœna esset. Nec ullam fuisse legem de coercendis stupris latam tempore Tarquinii Superbi, docent verba Ciceronis 2. *de legib.* quæ ut brevia, sic præclara producam: *Si regnante* ait, *Tarquinio nulla erat Romæ lata lex de stupris, idcircò non contra illam legem sempiternam*, scilicet rationem divinam prohibentem, *Sextus Tarquinius vim Lucretiæ Tricipitini filiæ attulit.*

5 Lex Julia cùm contemneretur renovata a Domitiano, teste Zonara *tom.* 2. succedentibus temporibus, & licuit jure Romano marito deprehensum adulterum in domo sua cum uxore in ipso actu, humilem tamen, & vilem personam occidere, *l. marito, & l. Si adulterium, §. Imperatores ad l. Jul. de adult. l. Gracchus* 4. *C. eod. l.* 3. *§. Si maritus ad Syllan.* Patri autem eundem adulterum cum filia, in potestate tamen constituta in adulterio deprehensum, cujuslibet fuerit is conditionis, & in sua, & in generi domo occidere licuit, dummodò quoque filiam occidisset, vel per eum non stetisset, *l. patri cum tribus seqq. & l. nihil* 32. *ad l. Jul. de adult.* quod & in filiis occidentibus utrosque jussu patris observandum placuit Alexandro Cæsari, *d. l. Gracchus, §.* 1. *eod. C.* & ibi Bald. Ratio autem ponitur a Jureconsulto *in l.* 2. *§. initium*, ibi, *ut morte virginis contumeliam stupri arceret, ff. de orig. jur.* & eadem est ratio in patre occidente filiam adulteram, ut ibi ait textus loquens de patre. Ex quibus infertur post interfectam uxorem, vel filiam non posse patri, vel marito stuprum, vel adulterium in opprobrium attribui. Quod extendunt ad uxorem prægnantem Baldus *in l. Imperator, ff. de stat. hom.* quam sequitur Felin. *in cap. si verò col.* 2. *de sent. excom.* Si tamen filia adulterans extra sacra paterna fuisset, non permitebatur jus necis, quod in liberos in sua potestate constitutos pater habebat, *d. l. patri, & ll. seqq. §.* 1. *de patr. pot.* Dionys. Halicarn. *in* 2.

Pontificio jure non ita grave scelus ducitur adulterium pati, ac uxorem occidere, *can. Si quod verius* 33. *qu.* 2. qui est D. Augustini *de adulterinis conjug. lib.* 2 *cap.* 15. per rationes ab eo deductas. Sicque in foro conscientiæ non licet occidere adulterum, aut uxorem adulteram marito, *can. inter hæc*, juncta Glos. *& can. admonere d. cauſ.* 33. *qu.* 2. quia soli Judici licet occidere, seu Principi, qui habet gladii potestatem, *can. cum homo, can. homicidium* 33. *qu.* 5. & ad Rom. 12. At scio displicuisse hanc sententiam Julio Claro *lib.* 5. *sent. §. homicidium num.* 50. & 54. qui ait, hanc permissionem legis non esse contra conscientiam. Ego verò verissimam puto, & esse peccatum mortale occidere, etiam adulteram, fuitque damnata contraria ab Alexandro VII. quæ est 9. in ordine ubi dicitur. *Non peccat Maritus, occidens propria authoritate uxorem in adulterio deprehensam.* Cùm parata sint juris, & accusationis remedia ad vindicandum adulterium. Neque est singulis concedendum, quod per Magistratus solet expediri, *l. non est singulis, ff. de re jur.* Et idcircò judiciorum rigor in medio positus, ne quisquam sibi valeat permittere injuriam, *cap. Nullus de Jud. cap. Porrò de divort.* Nec licet inauditum, & indemnatum, quantumvis sceleſtissimum, privatè necare, propter rationes *l. fin. C. de malefic. & mathem. l.* 1. *C. quando liç. sin. judic. se vind. l. inauditum, ff. ad l. Cornel. de sicar.*

Quo circa neque excusatur omninò a delicto etiam 7
jure civili occidens adulteram, sed pœna afficitur aliqua *in l. si adulterium, §. Imperatores, ff. ad leg. Jul. de adult.* privarique debet lucro, quod alioquin ex consuetudine, vel pacto habiturus esset dotis, occidendo uxorem, *leg. si ab hostibus, §.* 1. *ff. sol. matr.* lucratur autem, si accuset, *cap. Plerumque de donation. inter vir. & uxor. §. final. de adult. author. at liceat matri, & aviæ.*

Hæc autem pœna jure Novellarum in mulieribus est 8
levior, *auth. Sed hodie, Cod. ad leg. Jul. de adult. & §. Si verò quando, ut nulli jud. lic. hab. loc. ser. collat.* 9. *tit.* 9. quam olim fuerit, per quam adultera verberata in monasterium truditur, unde intra biennium a viro extrahi potest, si ei reconcilietur. At biennio transacto, vel viro intra biennium priusquam reduceret, mortuo, mulier in monasterium tonsa, habitu susceptо, perpetuò adjudicatur, duabus partibus bonorum, si habeat, liberis applicandis, tertia monasterio. Si liberi non sint, tertia parte proximis applicanda, duabus monasterio. Et si illi non sint, monasterio omnibus bonis dandis, pactis dotalium instrumentorum in omni casu viro solvendis.

Putant aliqui, hanc Constitutionem emendare pœnam 9
capitalem tantùm in adultera, relinqui autem intactam in adultero, quam ad legem Juliam refert Justinianus *§. Item lex Julia de adult. de publ. judic.* quæ certè de adulteris loquitur. Verùm dubito, ne de viris tantùm, non etiam de mulieribus loquatur. Nam gladii ultionem in viros tempore Augusti fuisse invenio, in mulieres adulteras non item, nisi exempla singularia sint, & ex clementia pœna commutata. Sicut & in posterioribus Imperatoribus observatum est, Svet. *in Octav. cap.* 65. Senec. *lib.* 3. *de benef. cap.* 32. Vellej. Paterc. *lib. post hist.* Cornel. Tacit. *lib.* 1. & 4. Dio Cass. *lib.* 54. Plin. *lib.* 6. *Epist. ad Corn.*

Et fortassè monasterii inclusio interdum sine verberi- 10
bus referenda ad Justiniani inventum. Nam is, ut Procopius scribit *lib.* 1. *de ædific. Justiniani*, etiam Byzantii ex suasu Theodoræ uxoris, turbam illam mulierecularum, quæ in domibus lenonum erat, turpi quæstui servientium haud quidem spontè, sed vi quadam adactarum, ut inopiam relevarent, sustulit, multòque sumptu in palatio antiquo versus Euxinum pontum monasterium magnificentissimum, futurum habitaculum mulieribus, quas vitæ prioris pœniteret, constituit, conventumque hunc fœminarum ideò vocaverit græcè Metanæam, latinè *Pœnitentiam*, multoque pecuniarum redditu dotavit, Tholosæ, ac Romæ, alibique sunt monasteria huic similia, quæ vulgò dicuntur, Mariæ Magdalenæ. In Gallia, ut plerumque sequuntur juris novellarum Justiniani in puniendis adulteriis regulas, de quibus *in auth. Sed hodie, C. ad leg. Jul. de adult.* secundùm quam judicatum in Senatu Parisiensi refert Papus *lib.* 22. *Rhapsod. arest. tit.* 9. *art.* 1. & 2. Refert & alia similia Curiarum placita Boerius *dec.* 207. *num.* 12.

Atque ex his respondeo ad primum, non esse to- 11
lerandas per ea, quæ latè congerit Tiraquel. *ad l. connub. tot. lib.* 13. quia non sunt simplices meretrices, quæ tolerantur duntaxat respectu pœnæ, non peccati,

cùm

cùm iſtæ aliàs rejiciantur ab Eccleſia, tanquam infames, ac rebbelles, ut per Bartol. *in l. verum num. 2. ff. de furt. & in l. Si uxor, ff. de adult.* Et quamvis in foro fori pœna ex conſuetudine in meretrice nupta diſſimulari conſueverit, ut per Ricciul. *de perſon. quæ in ſtat. reprob. verſ. lib. 2. cap. 3. num. 3.* nullo tamen modo a Pontifice Summo id tolerari debet, quando publicè proſtituantur, quia in hoc caſu non poteſt dari tolerantia, quæ conſiſtit in tacendo, ſed Pontifex cooperaretur in actu peccati.

11 Non obſtat, quod ſcienti, & conſentienti non fit injuria, neque dolus per regulam *ſcienti de regul. jur. in 6. & in l. 1. in fin. ff. de act. empt.* Nam id non vindicat ſibi locum in meretricibus conjugatis, ut adnotat Joan. Andr. *in addit. ad Specul. in rubr. de injur. & damn. dat.* ubi decidit, quod ſtatutum permittens meretrices percuti, non habet locum in conjugata *arg. textus in l. uxori, §. 1. ff. de adult.* ubi matrimonium in meretrice conſideratur, itaut locus ſit accuſationi adulterii. Et hanc limitationem tradunt certatim Alex. & Andr. Sicul. *in leg. conſentaneum in paraphraſi ad Baldi monumenta, Codice quomodo, & quando Judex*, ac ſequitur Cotta *in memor. v. meretrix.*

12 Ad 2. Præ cæteris remediis, ac pœnis adductis a Tiraquello loco allegato minus exempli mali, vel nocentis continere mihi videtur, atque ferè ſapientiſſimorum omnium Magiſtratuum probatum illud eſt, quod præbet *d. auth. Sed hodie, C. ad leg. Jul. de adult.* ubi Gloſ. & Doctores, ut ſcilicet in monaſterium, hoc eſt, juxta præſentes mores in domos Convertitarum, ſeu mulierum malè nuptarum detrudantur. Hoc aſſerunt Petrus Barboſ. *in repet. l. 2. in princ. part. 1. num. 6. ff. ſol. matr.* ubi quod ita aliàs fuit ſervatum, Anton. Gomez *in l. Tauri 80. num. 47.* ubi quod ita etiam communiter tradunt Canoniſtæ *in cap. tuæ de procur. & in c. gaudemus de converſ. conjug.* Quibus concinit Statum Urbis *lib. 2. cap. 50.* ubi quod pro adulterio mulier tonſa in loco malè nuptis deputato, vel alio ſibi pro carcere deputando, detrudi debet. Quibus favet Conſtitutio Sixti V. *de adulteris.*

13 Interim ego producam adulteram portento jucundè punitam. Sanctus Ganulphus Martyr Burgundus fuit, valenti habitudine, forma etiam dignitate honeſtus. Adhuc adoleſcens ſpectacula quæque, & petulantium juvenum lubrica conſortia vitabat. Cùm ampliſſimi patrimonii facultates ad eum deveniſſent, non facilè dixerim, quantam ſibi imperavit in pauperes prodigalitatem. Ipſe interim ſplendidus, Pipino Regi in deliciis fuit. Et, quod rem incipit, uxorem duxit ortus nobilitate parem, morum divortio adverſam, utpote quæ rupta conjugii fide, Clerico cuidam ſacrilegè miſceretur. Quod facinus, velut Æneas a Venere, craſſa nube principio obductum eſt; tum verò erumpens, ſtricturas aliquas ſui ad Ganulphium emiſit. Hic conjugem convenire, admonere dati Sacramenti, ſequioris notæ, injecta etiam natalium memoria, quibus utique par foret eam meliori induſtria reſpondere; non facilè perſonam ſuſtineri, nec poſſe dari regalibus unquam ſecretum vitiis, adeòque nitendum eſſe ei, ut quoniam deberet magnæ famæ eſſe, velle eſſe bonæ. Illa ad hæc furorem furere, cœlum terræ miſcere, velint, nolint in teſtimonium honeſtatis ſuæ advocanda, nullam matronarum ſibi pudicitia parem, quàm ut eatenus ſartam, tectamque ſervavit, itaut vellet ad manes, & buſta perferre. Adeò nullæ pudicitiam contentius prædicant, quàm quæ minus habent. Ita hæc luto lutulentior ſeipſam in faſtos Sanctorum referebat. At enim retracta eſt ad volutabrum. Namque quum marito fidei ſervatæ fidem facere vellet, in tepido fonte obriguit, &, qua ſecumque aqua ei effudit, cutem abſtraxit. Ita convicta illa repudium a Sancto accepit, majori interim damno, quàm dolore, nempè jugo ſubducta laſciva juvenca, adultero convixit. Quoniam autem ſcelera ſe ſeminant, & rariſſimus eſt, qui errat ſemel, illi ex adulterio homicidium ſuſceperunt. Summa Sancto necem machinati intulerunt, mæchus ferro, uxor imperio, quæ ſcilicet eam Clerici brachio interemit, at non impunè; nempè mali bibunt improbitatis fæcem. Clericus enim ſublato obice lætus cùm ventrem exoneraret, viſcera in cloacam demiſit, negataque mora reſipiſcendi infœlicem animam. Tartaro mancipavit. Longè alio exitu quàm Gangulphus, cujus ſacræ exuviæ quacunque ferebantur, pompam miraculorum circumferebant. Nota illa agnita, & credita omnibus eſt; ſola ejus uxor adhuc cervicoſa, fidem ſuam negare, alienam demere ſtudebat; perinde, inquiens, efficit virtutes corpus Gangulphi, atque alvus mea. Videte vindictam. Ea verba loquuta, alvo crepitum dedit, & loqui pergens, perrexit etiam crepare: quin dum vixit, redeunte per hebdomadam die, quo hæc blaphemavit, fuit autem Veneris dies, quot ore voces, tot alvo crepitus dedit. Qua infamia cùm ubique Burgundiæ laborarer. Pipino Regi riſum movit, & pruritum hæc experiendi. Ergo illac pervadens, deſtinavit ſaltem exploratores, qui (quod etiam rideas) quoniam fœmina non ſonabat quotidie, debuerunt diem Veneris pro crepitu audiendo præſtolari. Præſtolati autem audierunt, eam infernè, ſupernè vocalem, reciprocè ſpiritum ducere ad numerum utrobique, quod ut Regi probarent, ultra aures, etiam nares in teſtimonium advocarunt. Ex Petro de Natalibus *lib. 9. cap. 28.* & ex Surio *tom. 3. in S. Ganulpho.*

CONSULTATIO LXXXII.

An, & quatenus pignorationes, clarigationes, vulgò repreſaliæ indici poſſint? Et an contra Clericos?

AD injurias ulciſcendas pertinere videtur pignorationum, ſeu repreſalium jus, quo utuntur Reges, ac Reipublicæ aliquando ad emendandas injurias regnicolis in alienis regnis illatas. Eæ inductæ ſunt ad exemplum Androlepſiæ Græcorum, quæ erat jus quoddam pignorandorum hominum, quando cædes patrata erat, & author non reddebatur a civitate, in quam refugerat, vel ubi erat. Tunc enim licebat ex ejus civitatis civibus tres capere, quouſque reum redderent, Jul. Pollux *lib. 8. cap. 1.* Demoſthen. *contra Ariſtocr.* & Suidas. 1

Andropleſia autem propria authoritate fiebat eorum, qui ultionem neçis poſtulabant, ut ex eodem Julio Polluce patet, & Budæus fatetur *in annotat. l. aut facta, §. eventus ff. de pœn.* neque alio modo, quàm ob cædis injuriam. Quare hæc exprimit, quæ repreſaliæ dicuntur, quarum ſignificatio eſt iterùm aliud pro re ſua accipere, & injuriam in damno, & facto conſiſtentem, poſtulare reſarciri. Eoque nomine licere res capere, & retinere eorum, apud quos, qui damnum dederunt, ſunt, cùm de jure reddundo, qui ibi imperant interpellati, nolunt ſtatuere, donec ſatisfiat. Licere autem retinere & capere, non propria authoritate, ſed publica. Principis inquam, in cujus dominio eſt is, cui damnum injuſtè datum, vel injuria facta ab alieni regni hominibus, vel prædonibus. 2

Is enim Princeps Legatum, vocabant Romani patrem patratum, vel alterius conditionis hominem, mittit ad illius dictionis, ubi datum, vel rei degunt, Principem, vel populum, vel Præſulem, ut jubeant ablata injuſtè reſtitui, injuriamve reſarciri, clarè, & apertè proteſtando, ni fecerint, ſe bellum eis, vel repreſalias indicere, & hoſtili animo eorum bona in regno ſuo reperta, retenturum. Idque eſt clarigatio, rerum repetitio. Injiciunt enim ſignum Legati in civitatem illam, quæ nocet, vel in regnum, cujus ſe hoſtili more, comperta in regno, cujus eſt injuria affectus, capienda iri prædicunt, donec ſatisfiat. 3

Sunt enim repreſaliorum jura, ut quicunque eorum, quibus indicuntur, territorium ejus, qui indicit, intraverit, poſſit retineri cum bonis uſque ad ſatisfactionem. Dubitat autem Bartolus *de repreſal.* num poſſint iſtæ clarigationes, & pignorationes bonorum hominum alterius provinciæ, qui tamen damnum non dederunt, pro aliorum noxa fieri, aliaſque adnectit quæſtiones, pro quarum brevi concluſione ſic accipe. 4

Permiſſas eſſe hominum, etiam liberorum, & rerum detentiones, & pignorationes, dummodò obſervemus primùm juſtam eſſe cauſam præcedentem, deinde clarigationem rectè, & modo legitimo factam, etſi in eos, in quos oportet, & per quos oportet, fuerit exequutioni demandata. Cauſa legitima erit, ſi injuriæ præcedant, vel prædationes, quæ dum reſarciri poſtulantur, contemnuntur, Bartol. *in dict. tractat. repreſal. quæſt. 1.* Guid. Pap. *quæſt. 52.* latè Joan. Andr. *in Mercurial. ad cap. non debet de regul. jur. in 6.* Nam ob id legitimum bellum indici poteſt, *canon. Dominus noſter 23. quæſt. 2.* & Div. Thom. *2. 2. quæſt. 40. artic. 1.* Sic Romani Illyricum bellum ſuſceperunt, quod Illyrii navigantes, qui Romanæ ditionis erant, infeſtarent, nec conquerentibus illis per Legatos, ſatisfacerent, ut author Polybius *lib. 2. hiſt.* 5

Hinc, licèt hujuſmodi repreſaliæ ſint a jure civili prohibitæ *in dict. auth. ſed omnino, Cod. ne uxor. pro marito*, ſintque contra juris naturalis æquitatem, ut *in cap. un. de injur.* quia æquitas juris naturalis non patitur, ut innocens pro nocente puniatur, aut gravetur, & ideò qui per repreſalias aliquem gravat, tenetur

sur damnum illatum restituere, Archid. Joan. Andr. Anchar. Gemin. & Franch. *in d. cap. un. de injur.* Nihilominus, quia represaliæ hujusmodi speciem belli habet, licitæ sunt, concurrentibus tribus illis, quæ ad justum bellum necessaria sunt secundùm doctrinam Div. Thomæ 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 1. sexque conditiones requirit Diana *part.* 4. *tr.* 4. *res.* 72.

6 Justum hoc bellum ob præceptum illud, alterum non lædere, nemini nocere, quæ juris naturalis sunt. Pari modo quæ in regno, vel inter subditos jura observantur, eadem alienigenis reddi debent. *Qui Magistratum*, inquit lex, *leg.* 1. *quod quisque juris*, *ff. lib.* 2. *tit.* 2. *potestatemque habuerit, siquid in aliquem novi juris statuerit, ipse quoque postulante adversario, eodem jure uti debet. Quod justum est*, ait Moyses Deuter. 1. & 16. Levit. 24. Jacob. 2. *judicate, sive civis ille sit, sive peregrinus. Nulla enim erit distantia personarum.* Et rursus: *peregrino non eris molestus*, Exod. 23.

7 Exigitur quoque pro causa legitima, ut primum de injuria, vel prædatione commissa constet, requisitumque fuisse dominum loci, vel Principem, qui non agnoscit Superiorem, vel populum, seu Rempublicam, ubi commissa hæc, ut jure statuat in suum regniculam, vel civem, vel subditum pro spoliato, vel injuria affecto, qui postulat, *dict. canon. Dominus noster quæst.* 1. desumptus ex Div. Augustino *lib.* 6. *quæst.* 10. Bartol. *loc. cit. quæst.* 1. Guido Pap. *dict. quæst.* 32. & 33. Jo: Andr. *in cit. capit. non debet*, Bald. *in leg. sed omninò auth. ut non fiant pignorat. Cod. ne uxor pro marito col. pen.* Joan. de Lignan. *in tract. represal.* Quæ cognitio propterea est saltem prius summatim examinanda, ut per Bartol. eodem *loco quæst.* 9. *numer.* 7. Angel. *cons.* 122. *num.* 2. & *cons.* 196. *num.* 1. ubi præter formam requirit pro subsistantia cognitionem, & probationem juris petentis, Coler. *de proces. execr. cap.* 2. *num.* 307. & *seqq.* & *num.* 303. *part.* 1. ubi ait, quod ratio denegandi represalias in Imperio est, ne in eo pax publica ob privati alicujus commodum turbetur. Requiritur autem cognitio causæ, quia, non cognita justitia petentis represalias, & consequenter justitiæ denegationi, represaliati solventes non possent habere regressum adversus principalem debitorem, tanquam eum, qui solùm tenetur in casu, quo represaliæ justæ fuerint concessæ Ruin. *cons.* 107. *num.* 11. *lib.* 5. Mysinger. *centur.* 6. *observ.* 1. *in fin.* Cost. *de remed. subsid. remed.* 17. *num.* 16. Seraph. *dec.* 453. *num.* 3.

8 Sic Romani priusquam Illyriis bellum indicerent, Teugam Reginam interpellarunt per Legatos, ut emendari juberet illatum damnum. Ubicunque enim pro justitia obtinenda potest læsus Superiorem eorum, qui deliquerunt, adire, non est concedenda hæc pignoratio, Joan. de Bollovic. *in §. ut non fiunt pignorat.* Quare ante concessionem, & fides facienda a creditore petente represalias de debito est de interpellatione, & diligentiis, ut dicunt, juris obtinendi, debetque debitum liquidò esse sine exceptione, Bald. *in dict. leg. sed omninò*, & adversarius debitor potentissimus. Sed & Princeps superior, vel populus si Respublica tantùm concedit represalias, non Judex solus sine eorum consensu, nisi ex forma statuti haberet hanc authoritatem concedendi, idem Bald. *loc. alleg.* & Innoc. *in cap. Cùm olim de rest. spoliat.* Joan. de Lignan. *in* 1. *part. represal.* & 2. *in princ.*

9 Post has observationes, nempè existente justa causa, denegata justitia, & cum authoritate Principis, qui bellum solus ita & represalias inferre potest, cessant jura, quibus prohibetur, ne alius pro alterius debito, & pœna teneatur, nec pignorationes patiatur, *d. l. Sed omninò, Cod. ne uxor. pro mar. l. providendum, C. de decur. cum simil.* & *tot. tit. ut non fiat pignorat. cap.* 1. *de injur. in* 6. Nam tunc agitur in concives Reipublicæ, vel regnicolas domini denegantis, ut in noxios, & debitores, & hostes, qui patiuntur injurias interse ali, nutririve, & aliena retinent. Et proinde quæ ab hostibus capiuntur, jure retinentur, *l. hostes, ff. de capt.* & *postlim. reverf.*

10 Sed & placuit in jure municipes quidem ex dolo non teneri alicujus singularis personæ; verùm si quid ex dolo ejus, qui jus administrat ad eos pervenerit, teneri Ulpian. *in l. sed si ex dolo* 16. §. 1. *ff. de dol.* Quia videntur ratum habere, nisi reddant, *l.* 1. §. *dejecisse*, *ff. de vi*, & *vi arm.* Deinde ex delicto domini, puniri posse subditos nemo dubitat, *cap. si sententia* 16. *de sent. excomm. in* 6. & *l. si verò dominus temporalis, C. de hæret.* Proinde dominus, qui illicitè retenta restituere legitimè petita denegat, vel injurias patitur peregrinorum in sua ditione inultas, rectè ad justum, & ad restitutionem, vi, & manu militari adigitur, *l. qui restituere, ff. de rei vindic. can. petimus* 11. *quæst.* 1. Nec justè alienigenæ in regno illo, cujus est is, qui injurias passus est, securitatem, seu tutum iter postulant, quod ipsi apud se injuriam passo non præstiterint, *l. Julianus*, §. *offerri, ff. de act. empt.* Proindè in eos hac pignoratione rectè agitur, ut prius damno resarcito, ipsi quoque tutum, quod violaverint, iter reddant peregrinantibus, & negotiatoribus juxta juris regulas, *can. Si quis Romipetas*, & *can. illi, qui* 24. *qu.* 3. *cap.* 2. *de tregu.* & *pac. l.* 2. §. 1. *ff. ne quid in loco publ. l.* 1. *ff. de iis, qui dejec.*

Hoc tamen observatur in represaliis, ut creditor, qui 11
personam, vel bona alterius negotiatoris represaliis suppositi ceperit, non possit retinere, sed debeat in publicam custodiam ducere, Bald. *in d. l. sed omninò in* 3. *col.* & *in l. generali in* 2. *not. Cod. de decur.* Joan. de Lignan. *de represal. part.* 5. *q.* 12. Paul. de Castr. *cons.* 313. Et bona capta teneatur ejus loci Judici exhibere, ubi capta sunt, qui consignabit repertorio, & authoritate publica vendi, & satisfieri creditori jubebit, vel creditoribus, ob quos indictæ sunt represaliæ, quibusve satisfactis cessant represaliæ, Bald. *in d. l. Sed omninò in fin. Cod. in ux. pro mar.* Et si quid supra debitum supereft, dominis reddendum erit, deductis impensis judicialibus, & captionis legitimis. Quod enim superierit, consignandum est publicè, & restituendum.

Sicuti igitur spoliari possunt bonis externis ii innocen- 12
tes, qui sunt partes Reipublicæ, cum qua geritur justum bellum, eaque retineri, ut docent Cajet. *in summ. v. bellum*, Victor. *de jur. belli num.* 40. Covar. *in reg. peccatum part.* 2. §. 9. *num.* 4. & alii, ea ratione, quia tota Respublica reputatur hostis, ideòque fas est eam punire in omnibus suis membris, quatenus partes illius sunt quoad externa, & fortunæ bona. Qua etiam de causa fas est imponere tali Reipublicæ tributum ab omnibus suis partibus solvendum, immò & ab omnibus successoribus, quatenus futuri sunt partes ejusdem Reipublicæ, esto cooperati non fuerint ad Reipublicæ delicta. Ita quoque licitæ sunt represaliæ, quando aliquis, aut aliqui de aliena Republica damnum intulerunt, & neque ipsi volunt satisfacere, neque Princeps, supremive moderatores Reipublicæ admoniti cogunt illos satisfacere. Eo namque ipso Respublica in suo Principe, aut moderatoribus culpam contrahit, fasque proindè est Principi, cui subditus est is, qui injuriam est passus, concedere illi, aut aliis suis subditis, ut faciant represalias in bonis subditorum alterius Reipublicæ usque ad debitam compensationem, esto illi, quorum bona occupantur, in culpa non fuerint. Quoniam in hujusmodi subditis punitur ea Respublica, quæ, quod tenebatur vindicare, neglexit. Adstipulatur D. Augustinus *in d. can. Dominus noster* 23. *q.* 2. dum ait, justa bella definiuntur, quæ ulciscuntur injurias, si gens, aut civitas plectenda est, quæ vindicare neglexit, quod a suis improbè factum est, Victor. *loc. cit. n.* 41. & Canonistæ *in c. un. de injur.* & *damn. dat. in* 6. Quo loco advertendum est, Principem, aut supremos illius Reipublicæ moderatores, qui in culpa fuerunt, ut represaliæ concederentur, teneri restituere innocentibus suæ Reipublicæ bona, quibus ita spoliati sunt. Hinc ad quem pertinet bellum movere, ad eum solum spectabat concedere represalias, Covar. *in d. reg. peccatum p.* 2. §. 9. *n.* 9. Camil. Borell. ad Bellug. *in spec. rubr.* 11. §. *jam plura col. ult.* Francisc. Marc. *dec.* 769. *num.* 6. *vol.* 1. Id est, si habet merum, & mistum imperium, Menoch. *de arb.* 527. *num.* 22.

Excipi tamen debent ab hoc jure represaliarum ali- 13
quæ personæ, quæ nec earum bona capi possunt. Primùm represaliæ contra alicujus regni, vel civitatis, vel Reipublicæ personas intelliguntur de ibi habitantibus, non autem si nati inde in regno, qui indixit, habitent Bartol. *in leg.* 1. §. *removet, ff. de postul.* & *in l. provinciales, ff. de verb. signif.* & *in tract. de represal. quæst.* 7. Bald. *in cap.* 1. §. 1. *de for. fid. in feud.* & *in d. l. Sed omninò, C. ne uxor. pro mar.* Quia is non videtur ejus provinciæ, in qua non habitat, sceleris esse particeps, nisi post indictas represalias desisset esse ejus civitatis, contra quam indictæ, civis, Bald. *in l. quidam in fin. C. de fideic.*

Secundò, non habet locum contra peregrinantes reli- 14
gionis causa, Bartol. *in 9. qu. par.* 7. *represal.* vel studiorum, quales scholastici, *l. aut habita, Cod. ne filii pro patr.* ibique Bald. & Bartol. *d. q.* 7. & *in l.* 2. §. *legatis not.* 4. *ff. de judic.* Jo: de Lignan. *de represal. p.* 7. *q.* 2. *princ.* Et eorum bidelli, scriptores, seu librarii eorum, Bald. *in d. l. sed omninò*, nec etiam contra oratores, Legatos, mulieres, vel alias personas, de quibus vide disputantem Bartol. *in eod. tr. represal. qu.* 7. & Bertach. *in d. jur. v. represaliæ contra quos concedantur*, qui probat per alios interpretes duo singularia, & quotidiana. Primum. Merces in

fasci-

faſciculo inventas apud aliquem mercatorem alterius loci, quàm ejus contra quem repreſaliæ indictæ ſunt, etſi negotiator ejus loci ſit, tamen non aſſici repreſaliis, Jo: de Bellovic. *in diſput. Dux in ducatu Spoletano*. Secundum. Non aſſici repreſaliis eum, qui ſolvit vectigal, ſeu pedagium, & gabellas, Odofred. *in auth. habita, C. ne fil. pro patr.* Pugnant tamen poſtremo cum caſu Baldus *in cap.* 1. §. 1. *quæ ſunt regal.*

15 Tandem excipiuntur perſonæ Eccleſiaſticæ, earumque bona. Quod expreſsè jure pontificio cautum eſt *in cap. un. de injur. in 6.* Undè qui eas concedit, vel extendit ad dictas perſonas Eccleſiaſticas, niſi eas revocaverit intra menſem, vel niſi reſtituerit in priſtinum, ſi intra menſem ſunt exequutioni demandatæ, eſt ipſo jure excommunicatus. Et ſi Univerſitas id fecerit, ipſo jure ſupponitur Eccleſiaſtico interdicto ex *d. cap. un.* Et declaravit ſæpius S. Congregatio Immunitatis, ut ex ſubjectis declarationibus. In Firmana die 29. Maji 1646. *lib.* 3. *decret.* Paulucii *fol.* 281. Sacra &c. Repreſalias non poſſe fieri contra bona Clericorum. In Spoletana die 28. Julii 1648. *lib.* 4. *decret.* d. Paulucii *fol.* 56. Repreſaliæ relaxari non poſſunt contra perſonas Eccleſiaſticas, neque contra earum bona, etiam pro debito Communitatis. Et in Peruſina die 27. Septembris 1646. Patentati S. Officii eximuntur a repreſaliis.

Dux autem actiones *in d. c. un. de injur.* prohibentur concedere repreſalias, quod pertinet ad Superiores, & illas extendere, quod ſpectat ad inferius exequentes, quibus non licet repreſalias conceſſas extendere ad perſonas Eccleſiaſticas, illarumque bona, Gloſ. *in d. cap. un. v. extendi.* Et ita ſi repreſaliæ conceſſæ ſint in genere contra aliquam provinciam, vel civitatem, non comprehenduntur Eccleſiaſtici, nec poſſunt ad illos extendi, Franch. *ibid. n.* 7. Silveſt. *v. excom.* 9. *n.* 61. Tabien. *eod. v. n.* 5. *caſ.* 39. Cajet. *eod. tit. cap.* 32. Palud. *in* 4. *d.* 18. *q.* 3. *artic.* 3. *caſ.* 29. *& ſeq.* Navar. *cap.* 27. *num.* 136. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 34. *num.* 23. aliique.

Id, quod intelligendum eſt univerſaliter, tàm de laicis, quàm de Eccleſiaſticis laica juriſdictione utentibus, & repreſalias concedentibus contra Eccleſiaſticos, & tàm de viris, quàm de fœminis illas extendentibus, Bonac. *de cenſur. extra Bul. d.* 2. *q.* 2. *p.* 22. *numer.* 3. Et ideò pro credito unius Clerici, vel laici unius diœceſis non poteſt gravari Clericus alterius diœceſis, Gloſ. *d. v. concedi*, Silveſt. *num.* 63.

Sed numquid, ſi principalis debitor ſit Clericus, ratione cujus repreſaliæ ſunt conceſſæ, ſi ille gravetur, aut capiatur, incurritur pœna *d. cap. un. de injur.* affirmat Silveſt. *d. num.* 63. quia Clericus ſemper retinet dignitatem perſonæ Eccleſiaſticæ. Ac oppoſitum tenendum eſt, quia in hoc caſu ceſſant repreſaliæ, de quarum ratione eſt, ut gravetur unus pro alio, ſeu non debitor pro debitore. Hic verò, qui gravatur eſt principalis debitor, Gloſ. *ibid. v. prægravatur*, Cajet. Tab. Navar. Sayr. *loc. cit.*

Quid etiam ſi is, cui conceſſæ ſunt repreſaliæ, intra menſem tollat gravamen Clerici, habent ne locum pœnæ *d. cap. un.* Negant Gemin. Franc. & Silveſt. *d. numer.* 63. quia terminus menſis datur ad revocandum, re integra. Hic autem res integra non eſt. Affirmat verò Bonac. *d. pun.* 22. *num.* 4. malè pro hac ſententia citans Silveſtrum. Dicendum tamen eſt, quod principale intentum eſt quidem, ut in repreſaliis, non graventur Eccleſiaſtici, ad incurrendam verò cenſuram datur menſis. Ideo ſi fuit intra menſem gravatus Clericus, niſi intra menſem damnum tollatur, & Clerico ſatisfiat, incurrentur pœnæ iſtæ. Et in hoc ſenſu vera eſt prima ſententia. Mens enim *d. cap. un.* eſt, ut præſumptio iſta intra menſem tollatur, & indemnitas Clerici conſervetur. Sed ſi intra menſem ſatisfiat Clerico, cui damnum illatum eſt, non eſt locus excommunicationi, vel interdicto.

Menſis verò iſte incipit vel a die conceſſionis repreſaliarum, vel a die extenſionis illarum, curritque de momento ad momentum, debetque ſic intelligi, ut ſi prima die menſis fuerunt conceſſæ repreſaliæ, menſis duret uſque ad primam diem alterius menſis, etiamſi menſis ille habeat 31. dies. Et ſi ſecunda, vel tertia die Martii conceſſæ ſunt, duret uſque ad ſecundam, vel tertiam diem April. ut per Gloſ. *in c. quam ſit de elect. in 6.* Silveſt. *d. n.* 63.

16 Id autem aliqui, quoad perſonas Eccleſiaſticas, intelligunt de repreſaliis admiſſis a dominis laicis. Nam ſi de Epiſcopis denegantibus juſtitiam, vel Archiepiſcopis, vel aliis agatur, dubitant. Etenim Gloſ. *d. v. concedi*, vult, quod pro credito Clerici unius diœceſis non poſſint concedi repreſaliæ. Quod & voluit Silveſt. *eo n.* 63. Sed Archid. ait, quod licitæ ſint repreſaliæ factæ authoritate proprii Judicis, præcedente tamen ejus ſententia ſuper negligentia, & defectu juſtitiæ. Quod tamen Franch. *num.* 6. putat procedere, quando nullus inveniretur Superior, qui de civitate degente ſub ejus dominio juſtitiam faceret, quod rarò contingit, cùm ex tali defectu poſſit adiri Judex Eccleſiaſticus. Aliàs enim ſi Judex inveniretur, tunc Judex ſpoliati repreſalias concedere non poſſet contra illos, qui non ſunt ſuæ juriſdictionis propter delictum Concivis illorum, vel negligentiam Judicis, ſed ipſa Civitas, vel ejus dominus debet compelli per ſuum Superiorem, ut juſtitiam faciat, & ita intelligitur *can. Dominus* 23. *q.* 3. Idemque ſentiunt Jo: Andr. & Anchar.

At Pelaja *in inſtit. can. dec.* 12. *num.* 131. *& ſeq.* exiſtimat, Epiſcopum repreſalias concedere poſſe contra Clericum, non quidem ob damnum datum laicis, quia laici non habent jus contra Clericum, & ejus bona, ut petant repreſalias, ſed ſi damnum factum fuit Clericis, vel ab Epiſcopo eſſet damnificata perſona Eccleſiaſtica, aut juriſdictio unius Prælati, poterit alius Epiſcopus offenſus facere repreſalias, donec damnum ab alio Clerico reſarciretur, vel ab Epiſcopo. Quia valet argumentum de poteſtate laicali ad Eccleſiaſticam. Et in hoc idem ſentit Barboſ. *de offic. Epiſc. alleg.* 54. *n.* 114. quatenus vult, quod Vicarius Epiſcopi non poſſit repreſalias concedere, niſi hoc illi ſit ſpecialiter conceſſum in mandato. Immò Pelaja id extendit ad Conſervatores Regularium pro damno dato ſuis Religioſis.

Alii tamen in hoc caſu maximè conſiderant, an adſit juſta cauſa concedendi repreſalias. Et cùm ex una parte repreſaliæ iſtæ æquitati naturali ſint contrariæ, hinc eſt, quod hujuſmodi conceſſio nonniſi ex neceſſitate licita eſſe poteſt. Et ideò ubi damno dato poteſt occurri per Judices offendentis, abſtinendum eſt a repreſaliis, ut ajunt Joan. Andr. & Franch. Æquitati ſiquidem naturali non convenit, quod Clericus innocens pro delicto alterius Clerici gravetur, niſi gravis cauſa id expoſcat, & ſatis rationabile eſt, quod dicitur ab Archidiacono, quod ſcilicet conceſſionem repreſaliarum præcedere debeat ſententia ſuper negligentia, & defectu juſtitiæ, vel ſuper neceſſitate utendi hoc medio, æquitati naturali contrario.

At ego certum arbitror, quod repreſaliæ ſint illicitæ contra Eccleſiaſticos, etiamſi offenſa illa ſit facta ab Eccleſiaſticis, ratione cujus ſunt conceſſæ. Nam alii Eccleſiaſtici non poſſunt gravari, ut de communi Canoniſtarum teſtatur Boſſ. *tit. de injur. n.* 36 cum Jo: de Lignan. *tr. de repreſ. cap.* 37. & tenent Archid. & Franch. *in d. c. un.* ut proinde ne ab Epiſcopo quidem concedi poſſint, quia habet ſuos ſuperiores, & non habet authoritatem inferendi bellum, atque adeo nec repreſalias. Et adverto, quod hæc excommunicatio, & interdictum non ſunt reſervata Papæ, ut patet ex textu.

Bellum autem inferens, vel repreſalias concedens ali- 17
cui Principi, ſeu populo nulla diffidatione, ſeu monitione præmiſſa, infamiam juris ipſo facto incurrit ex Conſtitutione Imperiali, quam refert Guido Papæus *deciſ.* 19. & conſequenter talis ſit irregularis. Solùmque poſſint concedi repreſaliæ monitione præmiſſa cum commination de repreſaliis concedendis, Menoch. *de arb. caſ.* 527. *num.* 14. Neque peregrinantes ad Papam, vel ad S. Jacobum poſſunt capi pro repreſaliis, quia cum rebus ſuis ſunt ſub protectione Apoſtolica ſecundùm Bald. *in c. conquærente, verſ. ſed quæro numquid de Cler. peregr.* ubi ait, hunc ibi eſſe caſum, ſubdens, etiam, quod legis protectione, ac poteſtate utramque poſſeſſionem retinent, & civilem, & naturalem, ea quidem ratione, ut protectio aliquid operetur. Nam de civili non eſt dubium, quia eam retinent animo.

CONSULTATIO LXXXIII.

An pœna mortis comminata Clericis a ſacris Canonibus, intelligatur de morte naturali, vel de morte civili, niſi in Canone addatur ulterius, Clericum prævia degradatione, Curiæ ſeculari tradendum?

INtelligi generatim de morte civili, tradit Clar. *l.* 5. 1
ſent. q. 67. teſtans de communi. Quod in Clericis certum omninò videtur, intelligi de depoſitione ab ordinibus, aut de degradatione in ergaſtulum, aut in monaſterium detruſione, ac de perpetuo carcere, quæ pœna in liberas perſonas propria videtur Eccleſiæ, quæ quia non novit ſanguinem, nec effundit, dum non vult tradere ſeculari Judici Clericos reos capitalium criminum morti puniendos, ut facit *in cap. Cùm non ab homine de judic. & in cap. Novimus de verb. ſignific.* commutat mortis pœnam in carcerem perpetuum, de pœnitentia eorum adhuc ſperans, ut in relapſis hæreticis *in capit.*

penult. §. fin. de pen. in falsariis *in d. cap. Novimus de verb. signific. & in cap. quamvis de pœn. in 6.* aliisque similibus.

CONSULTATIO LXXXIV.

An sponte denunciantes in S. Officio tàm contra alios, quàm contra complices, per turbam deponentes, aliquo modo afficiant eosdem complices, vel irritent totum processum?

An Fiscus examinando eosdem complices, nominatos a supradictis denunciatoribus, procedere valeat contra eos, qui in eodem processu per præventionem, vel diminutionem se gravaverunt?

1 AD 1. respondeo, nullo modo hujusmodi denunciantes afficere suos complices, sed irritum reddere totum processum. Nam denunciatores in S. Officio habentur in numero testium. Testes autem per turbam examinati non probant per textum *in cap. Inquisitioni §. 1. de accusat. & in l. nullam, Cod. de test.* habeturque expressè *in c. Venerabilis* 52. ibi, *Examinare singillatim curetis cum ea diligentia, quæ solet & debet in receptione testium adhiberi*, ibique Gloss. *de testib.* cujus dispositionem sequuti sunt communiter Doctores, nominatim Fagnan. *num.* 5. & Jo: Andr. exponens verbum *singillatim*, hoc est, ait, quod non duo, vel plures simul, sed unusquisque testis de per se secretò in examine audiatur. Estque exemplum *in c. Quia propter de elect.* ubi dicitur assumantur tres de collegio, qui vota cunctorum secretò, & singillatim diligenter exquirant. Idque ratione gravitatis rei, cùm pertineat ad solemnitatem examinis, cujus omissio reddit actum examinis nullum, Boss. *in praxi tit. de oppos. test. num.* 88. & per rationes adductas a Fagnan. *d. num.* 5. a Fabro *in suo Cod. lib. 4. tit. 15. de test. de fin. 3.* & a Carena *de S. Inquis. part. 3. de testib. tit. 7. §. 8.*

2 Non obstat Afflictus *in c. 1. num. 136. ex quibus caus. feud. amit.* quod Judex habet arbitrium examinandi testes singillatim, vel omnes simul, neque Paul. de Castr. *in l. minimè in fin. ff. de legib.* quod aliquando contrarium observatum fuerit, & quod hic modus examinandi testes per globum, sive per turbam servetur in Gallia, ut testatur Papon. *arest. Franc. lib. 9. tit. 5. §. 20.* & in Sabaudia, ut per Fabrum *loco allegato.*

3 Nam respondetur cum Menoch. *de arbitr. Jud. q. 29.* opinionem Afflicti non procedere, quia daretur casus, quòd non dignosceretur quis illorum veritatem dixerit, vel ad commodum, vel ad damnum inquisiti, qui non posset posteà suas defensiones facere, ut notat Gloss. *in d. c. Venerabilis.* Cùmque obstet textus *in d. c. Venerabilis*, & communis omnium sententia, non videtur opinio Pauli de Castro ullo modo servanda. Quod enim aliquando factum fuit, non idcircò semper faciendum est, maxime cùm eidem facto obstet juris dispositio. Et quatenus factum sit, non propterea validum dici potest. Non enim effugiet, quin testes illi per eumdem, & præmeditatum sermonem deponant, in quo casu testibus sic deponentibus nullo modo est credendum, Rolan. *cons.* 72. *num. 6. lib. 2.* Alex. *cons.* 237. *num.* 10. *lib. 6.* & præcipuè in criminalibus, Gabr. *concl. 6. de testib. n.* 5. Poponius verò ait, hoc examen non fieri, nisi ex authoritate Parlamenti, & Faber addit, hoc in civilibus tantùm servari, non autem in criminalibus, nisi ad probandum famam, & loco unius testis, idque ex consuetudine potiùs, quàm ex jure. Quod sequitur Carena *loc. cit.* asserens, de jure hujusmodi examen haberi pro nullo.

4 Ad secundum Consentaneè ad primum negativè respondendum videtur. Quia cùm processus sit nullus, non potest Fiscus ex eo validè ad aliquem actum procedere.

5 At nihilominus censeo, affirmativè respondendum. Quia id non est legitimatio primi processus per declarationem, sed novum examen, atque adeò novus processus, in quo casu potest Judex denuò interrogare, ac denuò testes audire ad magis specificè deponendum per ea, quæ proportionabiliter dicit Bald. *in l. vinum n.* 20. *ff. si cert. pet.* Quia culpa Judicis fuit, illos sic insimul, ac turmatim recipere, ac proindè potest errorem corrigere non solùm in repetitione, illos denuò separatim audiendo, *c. Cùm clamor de testib.* & præcipuè si materia, super qua deposuerunt denunciantes fuerit clara, secùs si fuerit ex se obscura, & non benè ab ipsis intellecta, ut per Baldum ibidem, sed multò magis in novo examine, & in novo processu.

CONSULTATIO LXXXV.

Multis in locis subditi valdè gravantur in rebus infrascriptis; ideò quæritur, an illæ de jure fiant?

Et primò. An Dominus Oppidi, Pagi, vel villæ possit in illius Oppidi, Pagi, vel Villæ pascuis plura pecora pascere, quàm ejus subditi?

Secundò. An idem Dominus subditos suos, extra operas sibi debitas cogere possit, ut pro consueta mercede ipsi præ aliis operentur?

Tertiò. An idem Dominus habeat jus prothomiseos in frumento, cibariis, vel mercibus edilibus subditorum, quas venales ad forum deferunt?

AD primum quod attinet negativè respondendum 1
est. Nam Dominus alicujus Civitatis, Oppidi, aut Villæ, quamvis in illis locis habeat jurisdictionem criminalem, & civilem, tamen ex hoc nullum habet dominium in pascuis publicis illius Territorii, intra quod jurisdictione utitur per *In tantum, §. universitatis, ff. de rer. divis. l. omnes 2. Cod. de oper. publ. l. duumvirum, Cod. de decur. l. omne Territorium, Cod. de censibus.* Et pascua publica regulariter sunt Communitatum, non autem Dominorum habentium jurisdictionem, Covarr. *pract. q. c. 37.* Tusch. *pract. concluss. lit. P. concluss. 112. n.* 4. Et licèt Dominus jurisdictionis possit uti pascuis publicis, si ut habitator, & incola illius loci illic habitet, uti tamen debet moderato numero pecudum pro arbitrio boni viri juxta Territorii, & pascuorum qualitatem ita, ne vicini, vel habitatores ibi hac in re lædantur, Covarr. *loc. cit.* & Georg. Everard. *vol. 2. con. 34. num. 78.*

Quare Hieronym. de Monte *in tr. fin. reg. c. 72. num.* 2
20. *& seqq.* advertendum jubet, quod universitatis pascua inter universitatis homines, & eorum Dominos dividi debeant pro modo facultatum, & possessionum ita, ut Domini, & singuli homines debeant pro rata immitere eorum animalia in pascua, & taliter, quod nec ipsi Domini, neque incolæ totum absorbeant territorium, sed secundùm patrimonii qualitatem possideant ita, ut ille, qui habet minores possessiones, debeat etiam minùs uti pascuis.

Non ergo plura pecora in pascua publica ex jure sibi 3
competente Dominus immittere potest, sed in pascuis idem jus, & non majus habet, quàm alii incolæ, & ejus subditi; ideòque alii subditi, & incolæ pro lubitu in locis scilicet, ubi certus numerus non est definitus, quot modo voluerint pecora, etiam plura, quàm Dominus territorii habet, alere, & in pascua mittere possunt ex Berlich. *part. 2. concluss. 49. de jur. pasc. num.* 5. Covar. *d. c. 37. num.* 1. Tusch. *loc. cit. n.* 8. ubi ait, quod debeat uti cum moderatione, & alios non impedire, ac itaut nonnisi juxta modum a rusticis usurpatum, admittatur, nec ei plura capita alere in publicis pasculationibus permittatur. Alvar. Valasc. *de jure emphyt. q. 8. n.* 42. Vvenher. *in observ. pract. lit. V. §. Unde*, ubi ait, quod de consuetudine certus soleat esse numerus pascu-lationis, ne Domino loci liceat plures habere oves, quàm incolis, & rusticis. Quod etiam refert Maxim. Faust. *in cons. pro erar. class. 4. ordinat. 444.* Qui ambo id quoque addunt, si Communitas (intellige vicina, & extranea) in alterius districtu jus compascui habeat, & abundet propriis pratis, & pascuis, incolæ verò indigeant, illis interdici posse, quamvis in quasi possessione sint constituti, Covarr. *1. var. resol. 17. n.* 11. Quod limitationis loco notandum est.

Non obstat primò, quod subditi peculiari homagio 4
obstricti sint, suaque bona ab ipso recognoscere debeant, quæ sicuti a Populo Romano ad Imperatorem, ab Imperatore ad Principem, a Principe ad nobiles, ita quoque a nobilibus ad rusticos devenerunt.

Secundò, quod sit a parte rei pagi, oppidi, vel vil- 5
læ Dominus; rustici autem, cæterique pagi, oppidi, vel illæ incolæ ipsius subditi.

Tertiò, quia in genere loquendo Domini Terrarum 6
debent habere aliquam prærogativam, quia suis consiliis diù, noctuque pro subditis laborant, *l. fin. in fin. C. de quadr. præscript.* & diù, noctuque de utilitate subditorum cogitant, & solliciti sunt, *novel. 8. in princip.*

Quartò, quia Doctores in specie scribunt, quod si pa- 7
scua utrique tàm Domino fundi, quàm illi, qui jus pascendi habet, non sufficiant, quod Dominus præferatur, ut Berlich. *part. 2. concl. 49. num.* 8.

Et quintò, quia etiam in specie de Domino loci Do- 8
ctores tradunt, quod possit habere tot animalia, quot duo alii incolæ, Tusch. *dict. lit. P. concl. 112. num.* 8, etsi ipsa nemora non sufficerent Domino, ac ejus hominibus quoad usum, quod tunc Dominus præferatur, ut Hieronymus de Monte *loc. cit. num.* 22.

Nam

9 Nam respondetur ad primum quod Rustici nobilibus juramentum præstant, non quia mansum suum, & prædia ab ipsis recognoscunt, sed ideò quod domicilium suum sub eorum jurisdictione constituerunt, ut per Gassar. Zizgler. *in com. concl. §. nobiles ampl.* 1. *num.* 2. ubi plures allegat.

10 Ad secundum. Id intelligendum esse quoad jurisdictionem, non autem quoad dominium rerum privatarum, seu proprietatem. Non enim valet argumentum a jurisdictione ad proprietatem. Habeo in loco jurisdictionem, ergo & jus pascendi mihi competit, Mynsing. *decad.* 1. *resp.* 11. *num.* 18. quia res sunt separatæ. A separatis autem mala fit illatio, arg. *l. inter stipulantem* 83. *§. Sacram, ff. de verb. oblig. l. Papinianus* 20. *in princ. ff. de minor.*

11 Ad tertium respondetur, ad rarò accidentia jus non accommodari, *l. nam ad ea* 55. *de legibus*. Atqui rarò hoc tempore contingit, ut Domini diù, ac noctu de utilitate subditorum suorum, sed multi potiùs de commodo proprio, & quomodo ipsos angariis, operis multis, aliisque impositionibus gravent, cogitant, & solliciti sunt, ut quotidianæ querelæ testantur.

12 Ad quartum quoad Berlichium, ipse non loquitur de Domino jurisdictionis, seu proprietatis, cujus fundus alteri servitutem pascendi, non privativè, sed cumulativè debet, tunc enim si utrisque non sufficiat, Dominus prefertur, arg. *l. præses* 5. *Cod. de servit. & aqu.* Quamvis non desint, qui contrarium doceant, ut apud eumdem *ibidem* videre licet.

13 Ad quintum peti potest responsum ex ipso Montano *eo c. 73. n.* 5. ubi ait, si ligna, vel pascua non sufficerent Domino, & alterius Castri hominibus non obstante consuetudine, Dominus præfertur, arg. *c. Suggestum de decim. & c. quid per novale de verbor. signific.* cum hac tamen restrictione, si nemorum, & pascuorum proprietas Domini existeret, ut declarat Afflict. *dec.* 290. *num.* 7. Ordinariè autem pascua dicuntur esse universitatum de jure communi, licèt habeant particularem Superiorem. Quia particularis superior non habet plus juris, quàm habeat Rex, vel Princeps universalis, Tusch. *dict. lit. P. conclus.* 115. *n.* 1. Atqui Princeps, ac Imperator ipse non habet dominium rerum privatarum, sed Dominus universalis dicitur quoad jurisdictionem, protectionem, & subjectionem, Menoch. *lib.* 2. *præsump.* 14. *num.* 3. *& lib.* 3. *præsumpt.* 100. *num.* 17. Covarr. *ad reg. peccatum §.* 9. ubi distinguit inter tria dominia, dominium jurisdictionis, dominium rerum ad universitatem spectantium jure universitatis, & dominium particulare, quod pertinet ad personas privatas. Ergo neque Domini Oppidorum, Villarum, &c. dominium rerum Communitatis, vel rerum privatarum habent.

14 Quod autem Dominus possit tot habere, ac mittere animalia in pascua publica, quot licet mittere duobus incolis, id Covarruvias, & post eum Valascus *d. n.* 42. tanquam authoritate legis destitutum, improbant.

15 Ad secundam quæstionem pro negativa, quod scilicet operarii, vel mercenarii non possint cogi, ut præ aliis domino suo serviant, vel operas suas elocent, facit primò, quia non parum interest rusticorum, cur potius alteri, quàm domino operas elocent. Nam servitiis alteri locandis ad tempus destinare solent, quod ipsis magis est commodum, nec ullus timor subest, ne inviti detineantur. At cùm dominis operas suas elocant, sanè non leve periculum subest, ne illi pro imperio operis rusticorum abutantur. Quod facilè evenire posset, teste experientia, Carpzov. *par.* 2. *const.* 51. *defin.* 9. *numer.* 6. *&* 7.

16 Secundò, quia locatio est contractus, qui solo consensu constat. Sicut ergo invitus nemo cogitur alios contractus celebrare, *l. Sicut* 5. *C. de O. & A. l. in commodato* 17. *§. sicut* 3. *ff. commodati*, emere, ac vendere, *l. nec emere, Cod. de jur. delib. l. Imper.* 71. *ff. de contrab. empt.* ita neque locare, *l. invitus* 110. *de locat.*

17 Tertiò, quia ut ejusmodi operas invitus aliquis alteri præstet, id speciem servitutis præsefert aliqualis, saltem qualem homines propriis suis dominis præstant, de qua multa Besold. *in thesaur. suo pract. v. leitagne.*

18 Quartò, quia ne quidem debitores, qui aliàs solvere nequeunt, ad operas adstringi, & ad hoc adigi possunt, ut pecunias sibi creditas deserviant, de quo latè scripsit *in patrocinio debitor. decad.* 1. *qu.* 8. *&* 9. Gaspar. Manzius. Immò dubitant Doctores, utrùm aliquis pacto se se ad operas in eventum non soluti debiti obligare possit, ut videri potest apud Andr. Reitterum *par.* 1. *de alienat. sect.* 10. *per tot.*

19 Ex quibus concludendum videtur, rusticos, qui operas suas equis, vel manu præstandas elocare solent, Domino suo præ cæteris locare, ipsique pro eadem mercede inservire regulariter cogi non posse, idque tàm naturæ, quàm juris rationibus consentaneum esse.

Verùm, licèt hæc hactenus dicta inspecto jure procedant; nihilominus tamen puto cum Carpzovio *loc. cit. num.* 8. quod vinculum sacramenti, quo domino ad obedientiam, atque servitia subditi obstringuntur, postulet, ut ei præ cæteris inserviant, vel saltem etiam honestatis ratione, si ipsorum nihil interest, cur non magis domino pro eadem mercede, quàm extraneis inservire velint, cum his tamen conditionibus, nempè si rustici non propriis operis detineantur, sed eas alii extraneo elocare velint, illasque alteri nondum elocaverint, vel promiserint. Quod domini a subditis uno eodemque tempore operas exigant, eamdemque mercedem promittant. 20

Ratio autem est, quia iniquum est, ad id aliquem compelli, ut suis neglectis aliena provideat, arg. *l. si filius* 8. *cum trib. legib. seqq. ff. de procur.* & ordinata charitas incipit a seipso, arg. *l. præses* 6. *C. de servit. & aqu.* & facta locatione, ac promissione aliis non tantùm de honestate, sed juris vinculo, ac necessitate adstringitur, arg. *princip. institut. de obl.* & omne promissum cadit in debitum. Et quia si alii prius conduxerunt, etiam hìc potest locum habere regula, prior tempore, potior jure, & præventioni locus est inter eos, qui æquale jus habent, de qua regula vide Tusch. *litera P. concl.* 646. & Hieronym. de Monte *d. tract. fin. reg. c.* 25. & tandem quia iniquum esset, ut rustici operas alias consuetas, vel gratis, vel certè minori mercede præstare deberent, & adhuc ad opera supererogationis, ut Theologi loquuntur, præstanda adigerentur. 21

His requisitis alii addendum judicant primò, ut in potu, ac cibo ipsos æquè liberaliter tractent, quia sæpè a strenuis dominis lautiùs canes, quàm famuli, & operarii tractantur. Secundò, ut operæ illæ non per ministros publicos, & similes apparitores exigantur, sed per famulos, & domesticos, ut appareat non vi jurisdictionis, sed privatæ conventionis postulari. Tertiò, ut non iisdem semper, sed distinctis temporibus petantur, ne in necessitatem quasi ex præscriptione trahantur. Quartò, ut justæ exculationes quandoque admittantur. Concedendum enim est aliquid humanitati, justis occupationibus, & impedimentis, *l. sive* 3. *§.* 7. *ff. de excus. tut.* Vvesembec. *in parat. ff. in jus voc. ut eant.* Quintò, ut ille dominus non sit homo morosus, & rixosus, qui perpetuò adest, ad opus laborantes impellat, cervicibus operantium insistat, urgeat, moneat, grunniat, convitia jaceat, fulmina vibret, plagas, & verbera minetur. Quod multis domicellis familiare est, quibuscum vivere derius est, quàm cum basilicis, & draconibus. 22

Ad tertiam quæstionem affirmativè respondendum videtur per ea, quæ tradit Bartolus *ad l.* 1. *numer.* 3. *C. de metallar. & metal. lib.* 11. ubi ait, colonum debere potiùs vendere fructus domino, quàm alii, justo tamen pretio, cui accedunt Roman. *in l.* 1. *ff. solut. matrim.* Jas. *in l. fin. num.* 11. *C. de jur. emphyt.* Soccin. *in fallent. reg.* 435. Raven. *singul.* 104. Vincent. Carot. *de locat. & conduct. par.* 2. *tit. de empt. & vendit.* Marant. *in disp.* 8. *num.* 32. & alii, quos enarrat Alvar. Valasc. *de jur. emphyt. quæst.* 24. *num.* 3. Quod multò magis videtur obtinere in emphyteutis. Nam cùm domino directo competat jus retractus in ipsis prædiis emphyteuticis, *l. ult. C. de jur. emphyt.* quidni & in fructibus? 23

His tamen non attentis, pro contraria sententia judicandum, ac pronunciandum est, quippè quæ justitiæ, ac æquitati in primis consentanea. Præterquam enim quod equum non sit, invitum quemquam vendere, vel emere, *l. cogi* 9. *ff. rer. amot. l. non est æquum* 9. *l. nec emere* 16. *C. de jur. delib. lib.* 13. *Cod. de contrab. empt.* Cujac. *lib.* 17. *obser.* 9. usque adeò, ut ne rescripto quidem Principis impetrari possit, quominus invitus rem suam alteri vendat, aut distrahat, *l. invitum* 11. *C. eod. tit.* jus prothomiseos hodie generaliter sublatum est, *l. dudum* 14. *C. de contrab. empt.* exceptis quibusdam casibus specialibus, inter quos venditionem cibariorum a subditis factam nusquam relatam reperies. 24

Neque obstant, quæ supra in contrarium allata sunt. Quamvis enim Soccin. *reg. vendere* 530. *fall.* 2. & alii tradant, quod possim colonum meum, volentem portionem suorum fructuum vendere, ad hoc compellere, ut mihi vendat justo pretio, textus tamen, quem allegant *in l.* 1. *C. de metal. lib.* 11. hoc non dicit, sed id solùmmodo, quod metalla fisco præ aliis sint vendenda. Cùm itaque Doctorum dicta secundùm leges, quas allegant, exaudienda sint *c.* 5. *dist.* 9. Mynsing. *cent.* 2. *observ.* 61. *n.* 6. Tusch. *lit. D. conclus.* 554. & Judicem non obligent, nisi quatenus legibus sunt consentanea, Harp. *ad* 1. *tit. de* 25

oblig. quæ ex delict. num. 14. Authoritas Soccini, & aliorum non magni facienda, contrarium enim in colono, & emphyteuta tenet Alvar. Valasc. *q.* 24. *num.* 3. *de jur. emphyt.* ubi rectè dicit, id, quod singulari favore fisci in metallis introductum est, non esse ad conductores trahendum.

26 Quare licèt cum aliis credam si dominus justum, id-est, æquale pretium cum extraneis offerat, edilia ista ipsi præ aliis vendenda, id tamen existimo magis ex ubarnitate, quàm legis necessitate faciendum esse. Quod autem fieri solet, vel debet ex urbanitate, honestate, vel civilitate, non est imponendum ex necessitate, arg. *l. solent.* 6. ubi Bart. *in princ. ff. de offic. Proconf.*

27 Quamvis itaque putem æquum, & conveniens esse, ut si Dominus exempli gratia aliquod convivium instituat, & cibaria non absque molestia, & incommodo suo ex civitate, fortè non ita propinqua, sibi comparare debeat, ut subditi una, alteraque vice ipsi gratificentur, si edilia illa aliis nondum obtulerunt, vel promiserunt. Non tamen exindè rectè infertur, subditos ad hoc constanter faciendum præter voluntatem suam adigendos esse. Non enim quidquid gratificationis est, idem etiam necessitatis, aut coactionis esse intelligitur, arg. *l. donari* 29. *ff. donat.* & *l. donari* 82. *ff. de reg. jur.* Harp. *num.* 74. *inst. de fidejuss.*

28 Ad alteram respondet Carpzou. *p.* 2. *jurisp. for. const.* 51. *defin.* 10. *n.* 8. & *seq.* Equidem non ignoro competere domini jus prothomiseos in rebus emphyteuticis, *l. ult. Cod. de jur. emphyt.* sed inde ad fructus, & merces ediles nihil prorsus est inferendum. In fundo si quidem emphyteutico Dominus jus prothomiseos habet propter dominium directum sibi reservatum, quod sanè cessat in fructibus, aliisque rebus edilibus, quia hæ pleno jure emphyteutæ acquirunt; quid ergo mirum, ut domino in rebus hisce prothomiseos denegetur? Covar. *lib.* 3. *var. c.* 14. *n.* 6.

29 Atque ita judicatum esse, testatur Carpzou. *loc. cit.* & Rehbar. *part.* 2. *q.* 22. *in princip.* quod æquitas, & conformis ratio ad idem statuendum nos provocare debet, quia ratio non clauditur loco, post Bald. *in l. Nemo de sentent. & interloqu.* Casp. Roderic. *de ann. reddit. lib.* 1. *q.* 7. *n.* 16. ubi infert, quod sententia Senatus Parisiensis æquitate, & ratione digesta, utique servanda sit, quando eadem ratio viget.

CONSULTATIO LXXXVI.

Moriens in carcere, in quo detinetur custodiæ causa, in quanam Ecclesia Parochiali sit sepeliendus? Et an si elegerit sibi sepulturam extra Parochialem, debeatur Ecclesiæ suæ Parochiali quarta funeralis? Quidve de iis, qui damnati sunt ad carcerem in pœnam, ut in iis perpetuum, vel ad tempus permaneant?

1 QUoad eum, qui detinetur custodiæ causa, videtur sepeliendus in Parochiali, intra cujus limites sunt carceres, ubi moritur. Nam cum ab ipsa receperit Sacramenta tempore mortis, videtur ei acquirit jus sepulturæ, atque adeò quartæ funeralis, si in alia Ecclesia sepeliretur juxta ea, quæ tradunt Doctores *in cap.* 1. *de sepult. in* 6. Gratian. *discept.* 94. *num.* 74. Maresc. *lib.* 2. *var. c.* 95. *num.* 11. & Barbos. *de jur. Eccles. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 10.

2 Tenendum tamen est, quod sepeliendus sit in Ecclesia Parochiali, in qua defunctus habitabat, antequam carceribus manciparetur, & in qua adhuc retinet domicilium, eique deberi quartam funeralem, si elegerit alibi sepulturam. Desumitur ex eo, quod tradunt Doctores, dum volunt, quod non amittatur Parochia, dum quis discedit animo revertendi. Ii sunt Abb. *in cap. de bis, de sepult.* Jo: Andr. *in cap. is, qui eodem tit. in* 6. Spin. *in spec. testam. gloss.* 15. *num.* 41. Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *diffic.* 11. *num.* 88. Cened. *pract. q.* 30. *num.* 45. *lib.* 1. Gratian. *discept.* 76. *n.* 18. Piasec. *in prax. Episc. p.* 2. *c.* 4. *n.* 32. Maresc. *dict. c.* 95. *n.* 3. Lavor. *var. lucubr. tit.* 2. *c.* 17. & 38. Barbos. *de Paroch. p.* 3. *c.* 25. *n.* 26. Anan. *in l.* 7. *num.* 96. *Cod. de incol.* Henriqu. *lib.* 11. *summ.* 43. *n.* 3. Rodriq. *q. regul.* 36. *tom.* 3. Miranda *tom.* 2. *man. Prælat. qu.* 48. *art.* 9. *concluf.* 2. Villalob. *par.* 2. *summ. tract.* 31. *diff.* 7. *n.* 3. Silvest. *v. Canonica portio n.* 15. Hurtad. *de Sacram. disp.* 15. *de matr. diff.* 6. *n.* 19. Sanchez *lib.* 3. *de matr. disp.* 23. *n.* 14. & firmavit Rota in Romana jurium Parochialium die 4. Julii 1653. coram Zarate.

3 Habetur autem ex *dict. cap. Is qui, de sepult in* 6. ubi similis casus deciditur, quod qui aliquando ad rus se confert, non debet ibi sepeliri, quia non acquirit ibi Parochiam, cùm non accedat animo permanendi, unde etiam qui carceri mancipatur, non amittit suam Parochiam, & ideò si contingat mori in carcere, aut in alia Parochia, ad quam transfertur, ut commodiùs curari possit, debet in propria Parochia sepeliri.

Et hoc habet locum, etiamsi extaret statutum, quod 4
jus Parochiæ non amittatur, nisi post duos menses, & qui moritur, ultra duos menses, detentus fuerit in carcere. Quia statutum procederet, quando cum absentia ultra duos menses conjungitur dimissio domus solitæ habitationis. Nam quamdiù retinetur domus, præsumitur animus redeundi, & est signum sufficiens retenti domicilii, atque adeò etiam Parochiæ, ut notant Gloss. *in l.* 2. *v. Constituerint, C. de incol. lib.* 10. Bero. *conf.* 11. *num.* 9. *lib.* 3. Menoch. *conf.* 329. *num.* 36. Rota *dec.* 473. *num.* 3. *p.* 4. *recent.*

Estque ratio, quia talis, quantum est ex se, habet ani- 5
mum revertendi ad propriam habitationem cùm primum ei licebit, quod sufficit, ut non dicatur deseruisse proprium domicilium, & habitationem, ut docent Bartol. *in l.* 4. *§. Præter n.* 24. *ff. de damn. infect.* Felin. *in c. Quoniam n.* 2. *de offic. Ordin.* Soccin. sen. *conf.* 35. *lib.* 1. Menoch. *dict. conf.* 329. *n.* 36. Manetque in carcere, non tanquam in propria, sed tanquam in aliena domo, vel habitatione, ex qua est continuò absens animo, quod non videtur sufficere, ne quidem ad inducendam habitationem veram, quia hæc est libera.

Non obstat, quod jus sepulturæ acquiratur ministran- 6
ti Sacramenta. Nam id procedit, quando de jure spectat administratio, non autem quando ex accidenti administrat, ut contingit, quando Parochianus extra propriam Parochiam affirmatur, & ibi moritur, recipiendo Sacramenta a Parochia viciniori. Quia cùm tunc non ministrentur ex officio, sed ad supplendam absentiam proprii Parochi, non confert administratio jus aliquod ad sepulturam, aut quartam funeralem. Neque in hoc casu loquuntur Doctores citati, sed quando ministrantur ex officio, ut sæpè diximus.

Secus autem dicendum est de eo, qui damnatus est 7
in pœnam ad carcerem perpetuum. Tunc enim fit de Parochia, cui subsunt carceres, quia non potest habere animum figendi alibi domicilium, aut habitationem, aut revertendi ad primum domicilium, seu primam habitationem, cùm perpetuitas carceris id excludat, & domicilium, aut Parochia non potest retineri absque animo revertendi. Ideòque relegatus habet necessarium domicilium in loco relegationis per *l. filii libertorum, §. relegatus, ff. ad municip.* quod intelligit Glossa *in l. Ejus, qui §. fin. v. unde arcetur, eod. tit.* de relegato in perpetuum.

Si vero damnatus est in pœnam ad tempus determi- 8
natum, non fit Parochianus Parochiæ, cui carceres subsunt, sed retinebit propriam juxta opinionem eorum, qui volunt, quod pro contrahenda Parochia requiritur domicilium, quam sequuntur Abb. *in c. In nostra num.* 11. *de sepult.* Spin. *in specul. testam. gloss.* 15. *num.* 41. Trivis. *decis.* 23. *lib.* 1. Segur. *part.* 2. *direct. Jud. c.* 15. *n.* 48. Ledesm. *de matrim. q.* 45. *art.* 5. *punct.* 3. *post dub.* 4. Henriq. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 3. *num.* 3. Rodriq. *to.* 1. *summ. in* 2. *edit. c.* 219. *n.* 7. Rota *dec.* 643. *num.* 2. *in novis. vol.* 1. & alii, quos citat Sanch. *lib.* 3. *de matrim. disp.* 23. *v. Tertiò probatur.* Quia talis detinetur violenter in carcere, habetque animum revertendi ad propriam habitationem, ut superiùs dictum est.

At nihilominus, quia probabilius est, & magis com- 9
muniter receptum, quod ad acquirendum Parochiam non requiratur domicilium, sed sufficiat habitatio pro aliquo tempore considerabili, ut tradunt Abb. *in recept. c. Extirpandæ, §. qui verò num.* 11. *de præbend.* Petr. de Ubald. *de can. port. c.* 7. *num.* 2. Card. *in c.* 1. *num.* 5. *q.* 7. *de sepult.* Federic. de Sen. *consil.* 254. *vers. Ista jura,* Anchar. *in c. de uxore num.* 7. *de sepult.* Rosel. *v. confessio* 3. *num.* 4. Angel. *v. excommunicatio* 5. *num.* 18. Silvest. *eodem v.* 7. *num.* 31. Tabien. *v. item excommunicatio* 5. *num.* 5. Rebuff. *in repet. dict. c. Extirpandæ, §. qui verò vers. contrariam opinionem de præbend.* Sylva *de benefic. par.* 3. *q.* 42. *num.* 7. D. Anton. 3. *part. tit.* 24. *c.* 54. Gabr. *in* 4. *dist.* 7. *q.* 2. *art.* 3. *dub.* 2. Sanchez qui alios adducit *dict. disp.* 23. *num.* 12. ubi latè Ceval. *com. contra com. q.* 458. *num.* 36. ubi alios refert Molin. *de just. disp.* 214. *vers. Illi qui*, Salzed. ad Diaz. *in prax. c.* 73. *num.* 14. Guttier. *de matrim. cap.* 63. *num.* 19. Ubi plures congerit Gratian *discept.* 94. *n.* 74. Lavor. *var. tit.* 2. *c.* 11. *n.* 148. Maresc. *c.* 95. *n.* 11. *lib.* 2. Sperell. *dec.* 87. *n.* 5. & *seq.* Rota coram Seraph. *dec.* 1135. *n.* 1. & in d. Romana jurium funeralium coram Zarate.

Fundatur *in c. fin. de Paroch.* ubi habetur de Parochia- 10
nis confugentibus ad habitandum, ibi, *Cùm ad habitandum in ea quamplurimi se contulissent, & in l.* 2. *init. Cod. ubi Senat.* in qua habetur, quod habitatio aliquo modo continua facit sortiri forum, ut notant Innocen.

in c.

in c. Ex parte num. 5. de foro compet. Abb. *in c. quod Clericis n. 5. eodem tit.* Soccin. *in c. Licet n. 26.* pariter *eod.*

11 Ideò tenendum est, quod mancipatus carceri in pœnam per aliquod tempus, si ibi moriatur, debeat sepeliri in Parochia carceris, aut si contingat alibi sepeliri, debeatur quarta funeralis eidem Parochiæ. Quia quamvis, ibi contra suam voluntatem detineatur, adhuc tamen spectat ad curam Parochiæ quoad Sacramenta recipienda; ideòque efficitur, quamvis invitus, de illius Parochia. Atque ita quoad hoc observatur Romæ ex Statuto Cleri Romani, jussu Eminentiss. Cardinalis Vicarii a me recognito, extatque decretum pro Ecclesia Parochiali Sanctæ Mariæ Transpontinæ pro custoditis in pœnam in Castro S. Angeli, & pro Ecclesia Parochiali S. Blasii in via Julia pro captivis pariter in pœnam in carceribus novis. Quia cùm sint servi pœnæ, contrahunt habitationem, ubi luunt pœnam per *dict. l. filii libertorum, §. relegatus, ff. ad municip.*

CONSULTATIO LXXXVII.

An Indulgentiæ Societati Corrigatorum S. Monicæ a Summis Pontificibus concessæ, & a Paulo V. revocata, sint postea restitutæ?

1 QUod privilegia, Indulgentiæ, ac facultates a Summis Pontificibus Gregorio XIII. & a Gregorio XIV. Societati Corrigiatorum S. Monicæ anteà concessæ, ac deindè a Paulo V. sublatæ, postremò fuerint a Gregorio XV. restitutæ per ejus Breve, quod incipit, *Injuncti nobis, &c.* ubi hæc omnia confirmantur, ex sequentibus perspicuè demonstratur.

2 Et primò quidem ex clausula posita in dicto Brevi Confirmationis *§. 3. in fine*, scilicet, *ac de novo etiam concedimus*. Hæc enim satis indicat mentem Pontificis fuisse non solùm confirmare privilegia, sed etiam sublata restituere. Quia non solùm præmiserat dictiones, *confirmamus, robur adjicimus*, sed etiam *innovamus*. Unde cùm subdat clausulam, *ac de novo etiam concedimus*, oportet, quod voluerit concedere, quæ sublata erant revocatione, aut quocumque alio modo. Nam hujusmodi clausulam revalidare privilegia revocata, aut aliàs nulla, tradunt Ruin. *cons.* 31. *num.* 6. *vol.* 1. Surd. *cons.* 419. *num.* 25. Lanar. *cons.* 21. *n.* 15. Panormit. *in cap. fin. de decim.* ac prosequuntur Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 19. *n.* 5. Rodriquez *quæst. regul.* 8. *art.* 2. *tom.* 1. & Donat. *in prax. rer. regular. part.* 1. *tract.* 11. *quæst.* 7. *n.* 1. Quod a fortiori habet locum in hoc casu; quia cùm clausula, *de novo concedimus*, conjungitur dictio, *etiam*, quę est extensiva, & implicat, quod prius non erat dictum, juxta ea, quæ docent Ruin. *cons.* 43. *num.* 19. *lib.* 2. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. Gloss.* 36. *n.* 25. Rota *decis.* 408. *n.* 1. apud Farinac. *& decis.* 311. *n.* 1. *part.* 3. *recentior*. Unde cùm anteà præmiserit Pontifex, *quod confirmat, adjicit robur Apostolicæ firmitatis innovat*, dum subdit, *ac de novo etiam concedimus*, oportet, quod aliquid diversum a præmissis intenderit, quod aliud non potest esse, quàm vera concessio privilegiorum, ac proindè quæ vim habeat concedendi, atque restituendi, quę ampliùs non erant.

3 Deinde hoc ipsum ostenditur ex clausula, *quorum tenores*. Hæc enim operatur eamdem restitutionem privilegiorum revocatorum. Nam Pontifex, quando est ipsi impossibile tollere in specie omnia, & singula impedimenta, quæ impediunt effectuationem suæ voluntatis efficacis, adhibet hanc clausulam, & vult, quod sit talis efficaciæ, ut eodem modo operetur, ac si revera tenores, de quibus loquuntur essent in specie expressi. Et ita semper judicavit Rota, & tradunt Butr. *cons.* 2. *n.* 3. *& cons.* 29. *n.* 5. Dec. *cons.* 165. Gemin. *cons.* 65. *n.* 25. Cravett. *cons.* 127. *n.* 7. Esse *decis.* 93. *n.* 1. Sarnen. *ad regul. Cancell. in proœm. qu.* 6. *n.* 6. Cassad. *dec.* 10. *n.* 3. *& decis.* 38. *n.* 3. Seraph. *dec.* 510. Rota *decis.* 466. *n.* 5. *& decis.* 506. *n.* 5. *part.* 1. *recent.* cum vulgò aliis. Quia stante impossibilitate recensendi omnia, fingit Pontifex, quod omnia sunt expressa. Fictio autem habetur pro veritate, & operatur, sicut operatur veritas, *l.* 1. *§. hoc Senatus consulto, ff. ad Trebell. cap. Ad audientiam de Cleric. non resident. &* 1 *cap. Cum dilectus eodem tit.* Unde cùm ageretur de recensendis omnibus privilegiis concessis dictæ Societati, non solùm immediatè, sed etiam per communicationem, ideò Pontifex usus est hac clausula, atque adeò in hoc casu operatur, ac si omnia in specie essent expressa.

4 Præterea quia cum privilegia non sint quid facti, quod omninò pertineat ad factum, sed potiùs ad jus, quia sunt leges privatæ juxta *tit. can. privilegia d.* 3. quæ emanarunt a Prædecessoribus confirmantis, debet in ipso præsumi, saltem aliqua cognitio, quod nimirum singula concessa fuerint in beneficium Societatis, & quod si revocata sunt, ideò sunt revocata, quia expediebat, quod leges, quarum intuitu revocata sunt, uniformiter observarentur. Quare potuit Pontifex Gregorius XV. moveri alia ratione, quod scilicet expediat communi bono, quod aliqui benemeriti eximantur a legibus, & quod illud motivum, cujus intuitu fuerunt concessa, prævalet motivo, cujus intuitu fuerunt revocata, & judicare, esse restituenda. Id, quod habetur ex dicto Brevi confirmatorio *§.* 3. Hęc autem scientia sufficit, ut possit prudenter deliberare de restitutione secundùm regulas rectæ rationis; quia non agitur de concedendo aliquid de novo, ut proindè debeat cognoscere singula in specie, quæ concedit; sed agitur de restituendo, quod est ablatum, & ideò sufficit specifica cognitio de motivo restitutionis, ut restitutio sit in forma specifica, atque adeò confirmatio, & concessio de novo. Sicuti etiam quando agitur de restituendo spoliato, ut procedatur cum causæ cognitione, non est necessarium, quod in specie examinentur omnia, & singula, quibus spoliatus est, sed sufficit, si constet de ratione, sive motivo, cur sit restituendus.

His accedit, quod in dicto Brevi Confirmationis non 5
adest clausula, *dummodo sub nullis revocationibus sint comprehensa*. Si enim Confirmatio cum tali clausula non haberet vim restituendi privilegia revocata, excluderentur per dictam clausulam, & ideò, quando non adest, non remanent exclusa.

Quod quintò ex iis maximè comprobatur, quæ tra- 6
dit Felin. *in cap. Cùm inter de except.* ubi latè disputat, an necessaria sint in rescripto formalia verba: *Ex certa scientia*, ut dispositio censeatur esse ex certa scientia, & negativè concludit, atque sufficere ait, quod ex aliis verbis ejusdem Rescripti constet, Principem cum plena facti cognitione processisse. Quæ est sententia communis, præcipuè Panormitani *in dict. cap. Cùm inter de except. & in c. Nonnulli*, ubi etiam alii *eodem tit.* Ex quo concludunt, sufficere clausulam illi æquipollentem, nimirum *non obstantibus quibuscumque*, sive *non obstante lege disponente in contrarium*, ut disertè tradit idem Felin. *cit. cap. Cum inter in fin. & in d. c. nonnulli col.* 4.

In allegato autem Brevi Confirmationis non solùm ad- 7
sunt clausulæ jam adductæ, sed etiam *in §.* 6. ita legitur. *Non obstantibus Apostolicis, ac in Provincialibus Conciliis editis generalibus, Constitutionibus, & Ordinationibus, ac quibusvis suspensionibus, revocationibus, & restrictionibus, cæterisque contrariis quibuscumque*. Unde licèt in dicto Brevi non sit apposita formalis, & expressa clausula ex certa scientia, cùm tamen constet ex aliis verbis, & clausulis Summum Pontificem cum plena facti cognitione processisse, sufficit, ut dicatur dicta Confirmatio ex certa scientia, quia taciti, & expressi idem est judicium, atque adeò dictum Breve confirmatorium dicendum est ex certa scientia emanasse. Confirmatio autem ex certa scientia habet vim novæ concessionis, ac innovationis privilegii abrogati, aut amissi, reddendo illud ex non valido, seu nullo, validum, ut docent communiter Doctores cum Glossa *in cap. Quia diversitatem de concess. præbend. & in cap. veniens de transact.* Felin. *in cap. Inter dilectos n.* 13. *de fid. Instr.* Panorm. *ibidem*, Dec. *in rubr. de confirm. util. vel inutil. dub.* 4. Bald. *in tit. per quos fiat investit. cap.* 1. *n.* 2. Bart. *in l. more n.* 3. *de jurisdict. omn. judic.* Oldrad. *cons.* 253. *n.* 12. Natt. *cons.* 636. *n.* 171. Rolan. *cons.* 1. *n.* 5. *vol.* 3. Vincent. Anna *alleg.* 47. *n.* 15. Et desumitur *ex cap.* 1. *& ex dict. c. veniens de transact. & cap.* 2. *de pact.* traditque Suarez *lib.* 8. *de legib. c.* 18. *n.* 14. qui vult hanc clausulam habere suum effectum, etiamsi adsit ignorantia facti. Cùm enim concessio privilegiorum dependeat a voluntate concedentis, eo ipso, quod habet certam scientiam de privilegiis, & ea confirmat, vult habere suum effectum, & ideò restituit si fuerint sublata.

Idipsum confirmatur ex traditis a Rodriq. *tom.* 1. *quæst.* 8
regular. 8. *art.* 3. *in fine*, quo in loco firmat ex sententia multorum, quod quando aliqua privilegia innovantur, seu de novo conceduntur cum clausula, *non obstantibus revocationibus Apostolicis*, intelliguntur vivificata, & de novo concessa, etiam illa, quæ fuerunt revocata, alioquin nihil operarentur dicta verba, cùm tamen in literis Apostolicis aliquid debeant operari. Quibus etiam adstipulatur Collect. *in comp. mendic. tit. privilegia Fratrum num.* 15. & approbat Cordub. *in addit. ad compend.* ac tenet expresè Panorm. *in cap. Cùm super de caus. possess. & propriet.* post Joan. de Lignan. & copiosè Rotel. *vers. Absolutio* 1. *numer.* 122. *cum seqq.*

Ex quibus non obstant literæ S. Congregationis super 9
Episcop. & Regular. Quia non fuit causa maturè discussa ut par erat; cujus signum est, quod non emanavit

aliqua declaratio, ſive decretum, ſed ſimplex Epiſtola ad tollendum forſan abuſus, qui in hujuſmodi privilegiis in quibuſdam tantùm Regni Neapolitani partibus irrepſerant. Et cùm in abuſu interveniat culpa, & delictum, nihil mirum ſi privilegium quoad illo abutentes, dicatur amiſſum, & revocatum; at non idcircò in aliis partibus, ſive Civitatibus amittitur. Quia præjudicans juri proprio, quod eſt implicatum cum jure alieno, non illi nocet, *cap. Cùm tempore de arbitr. & c. Cùm olim, §. nos igitur de præſcript.* Privilegium autem conceſſum Archiconfraternitati, & ſingulis ipſius, ita pertinet ad ſingulos, ut etiam pertineat ad totum Corpus Societatis, & ideo qui illi præjudicat per abuſum, non præjudicat Societati.

10 Ex illis verò Pontificis verbis, *decretis tamen Concilii Tridentini non repugnantia*, manifeſtè deducitur omnia alia contenta in Brevibus utriuſque Gregorii voluiſſe comprehendere in ſuo Brevi. Quia exceptio poſita in generali conceſſione firmat regulam in contrarium, *l. Tribunus, §. ultimo, ff. de milit. teſtam.* quod etiam tradit Suarez *d. lib. 8. de legib. cap. 19. num. 6.* inquiens, quod licèt per confirmationem in forma communi non ratificentur privilegia nulla, nihilominus, ſi in tali confirmatione addatur exceptio unius privilegii, aliàs irriti, vel revocati, eo ipſo intelligitur mentem confirmantis fuiſſe, cætera alia, etiam ſi eſſent amiſſa, vel irrita confirmare, ut tradit Bald. *dict. tit. per quos fiat inveſt. c. 1. num. 2.* & ſumitur a ſimili ex eodem *in l. 1. §. ſed excipiuntur, ff. de fer.* ac ſequitur Jaſ. *in l. ult. ff. quod quiſque juris*. Cùm igitur in hoc caſu Gregorius XV. referens ſe ad Bullas ſuorum Prædeceſſorum, omnia in eis contenta confirmat, exceptis iis, quæ ſunt contraria Concilio Tridentino, eo ipſo de mente ipſius Summi Pontificis, cætera alia confirmata eſſe intelliguntur, etiamſi olim revocata, aut nulla extitiſſent.

11 Minùs obſtat, quod dictum Breve fuerit ſubreptitium, cùm fuerit expoſitum per hæc verba: *Ut nempè Indulgentiæ impoſterum firmiùs ſubſiſterent*, quaſi revocatæ non fuiſſent a Paulo V. & ſubſiſterent adhuc. Primò, quia non omnes Indulgentiæ fuerunt a Paulo V. revocatæ. Deindè quia ideò petita fuit confirmatio, quia non ſubſiſtebant. Ac tertiò, quia non fuit expoſitum, quod in præſenti ſubſiſterent, cùm non ſubſiſtebant, ſed ut in poſterum, in his maximè rebus, quæ conferunt ad ſalutem animarum, & conſolationem ſpititualem Sodalium dictæ Societatis, qui quotidiè quærebantur, ſe privatos eſſe tot, tantiſque auxiliis, ac ſuffragiis ſpiritualibus Indulgentiarum. Unde præſumitur informatio in Pontifice, ut latè tradit Alexan. *conſ. 15. num. 2. lib. 5.* & Rota apud Farinac. *dec. 180. num. 2. par. 1. recent.* quod ſi aliter diceremus, redderentur profectò incertæ omnes ferè confirmationes Pontificiæ præcipuè privilegiorum. Nam ſemper dubitari poſſet, an examen fuerit exactum, an fuerint cognitæ nullitates, & alia hujuſmodi. Quod ſanè dicendum non eſt. Et ita conſuluiſſe in hac ſpecie Indulgentiarum viros doctiſſimos Academiæ Salmaticenſis, teſtis eſt Hieronymus Rodriquez *reſol. 77. num. 45. in fine*. Et ex his meis rationibus declaravit S. Congregatio Indulgentiarum pro dicta Archiconfraternitate Corrigiatorum S. Monicæ apud Eccleſiam Auguſtinianorum Urbis, confirmationem hujuſmodi fuiſſe, ac eſſe validam, fruſtra reclamante Michaele Angelo Riccio Secretario S. Congregationis Indulgentiarum, poſtea S. R. E. Cardinali.

CONSULTATIO LXXXVIII.

An aliquo modo, etiam diſputandi, aut veritatis indagandæ gratia, impugnat, vel in dubium revocat Sacrum Societatis Jeſu Inſtitutum, ſive Conſtitutiones, incurrat pœnam aliquam Eccleſiaſticam?

1 NUllo modo dubitandum eſt, quin iſte ſit cenſendus manifeſtus tranſgreſſor Bullarum Apoſtolicarum. Primò, quia quidquid ſit, an res, de qua diſputatur, aut veritatis indagandæ cauſa impugnatur, licita ſit, & an ab Apoſtolica Sede fuerit confirmata, certiſſimum eſt, illam fieri ex præſcripto Conſtitutionum dictæ Societatis, & Gregorium XIII. & XIV. cupientes proſpicere paci, ac quieti dictæ Societatis, & ad coercendam contradicentium audaciam, qui non deſiſtebant ab impugnatione hujus inſtituti, præcepiſſe in virtute Sanctæ Obedientiæ ſub graviſſimis cenſuris, & pœnis, ne quis Inſtitutum, Conſtitutiones, aut quemvis earum articulum quovis diſputandi, etiam veritatis indagandæ quæſito colore in dubium revocare (multò minùs impugnaret) volentes, ut ſi quid dubii oriri contingeret, ad Sedem Apoſtolicam referretur, ad quam tantùm in his ſpectat manum apponere.

2 Ex his evidenter ſequitur, eum, qui obortum ſibi dubium de re aliqua non retulerit ad Sedem Apoſtolicam, ſed ipſam impugnaverit, ac damnaverit poſt viſas Apoſtolicas Bullas, id interdicentes, facere contra expreſſam prohibitionem Summorum Pontificum, quæ eſt doctrina Eman. Rodriq. & Ludovic. Mirand. Sillius *in qu. reg. tom. 1. quæſt. 5. art. 5.* hujus *in manual. Prælat. to. 1. par. 3.* & Bonacinæ *tom. 3. de cenſur. in par. d. c. q. 3. punct. 35.* qui hoc dicunt in terminis, & notant, mentem horum Pontificum fuiſſe obviare jurgiis ſcandaloſis, & præcludere viam linguis detractorum contra Religiones. Undè licèt non ſit malum ex ſe de hujuſmodi quæſtionibus diſputare, eſt tamen malum, quia prohibitum, ſicut de auxiliis divinæ gratiæ poſt decretum Pauli V. & ſimilibus.

3 Deinde quia Conſtitutiones Societatis Jeſus ſunt confirmatæ a S. Sede Apoſtolica, & confirmatio talis eſt, ut Sacra Rota expreſsè deciderit in Romana Legati coram Buratto *dec. 245. & in 4. par. recent.* per Farin. *p. 2. dec. 477. num. 12.* Conſtitutiones Societatis eſſe Conſtitutiones Papales, & tales cenſendas eſſe.

4 Unde infertur, non ſolùm impugnari Conſtitutiones Societatis, ſed Conſtitutionem Pontificiam. Quamvis enim Gregorius XIII. & XIV. non prohibuiſſent impugnari Conſtitutiones Societatis, quia tamen ex eo ſolùm, quod & ipſi, & alii Summi Pontifices Conſtitutiones dictæ Societatis confirmarunt tàm amplè, illas fecerunt ſuas, & ſic illas impugnans dupliciter eſt tranſgreſſor Apoſtolicarum Conſtitutionum. Primò, quia, ut dictum fuit facit contra Bullam Gregorii XIII. & XIV. prohibentium impugnari Conſtitutiones Societatis, & quemlibet earum articulum. Secundo, quia impugnat eaſdem Conſtitutiones Societatis, factas jam Papales per ſupradictas Confirmationes.

5 Secundò, infertur, omnia argumenta, quæ afferri poſſunt contra dictas Conſtitutiones Societatis eſſe infirma, quia ſunt expreſsè contra Conſtitutiones, jam factas Papales, quas affirmare, continere aliquid illicitum, non poteſt dici, niſi temerè, ac falsò, & de facto Gregorius XIII. quaſcumque aſſertiones contra dictæ Societatis Inſtitutum, vel quomodolibet in illius præjudicium pronunciatas, aut ſcriptas *falſas omninò, & temerarias* eſſe definivit.

6 Tertiò, infertur non ſolùm intereſſe Societatis, ut hujuſmodi impugnatores puniantur, prohibeanturque eorum ſcripta, cùm aliter injuria ipſi illata reſarciri non poſſit; ſed etiam Sedis Apoſtolicæ, cujus authoritas in impugnatione hujuſmodi Conſtitutionum violatur dupliciter, ut probatum fuit. Et ſane ſi impunè abeant qui contra expreſſum Pontificium præceptum, religioſa inſtituta, & Conſtitutiones propoſitas a Sede Apoſtolica toti Eccleſiæ ſequendas, libris vulgatis impugnare, ac damnare audent, timendum eſt, ne alii fiant audaciores, & pax, & concordia inter Religioſas familias cum notabili ſcandalo fidelium peſſundetur. Ad Eminentiſs. Sfortiam Pallavicinum in vindiciis Societatis Jeſu, ubi hanc impugnandi libidinem in Paſqualigum more ſuo, hoc eſt piè, ac ſapienter, caſtigavit.

CONSULTATIO LXXXIX.

OLim ex decreto Fabiani Papæ, & ſub Decio martyris, citato *in can. & ſi non frequentiùs de conſecrat. d. 2.* Deinde ex Concilii Agathenſis *can. 18.* Chriſti fideles; non aliter impediti, adſtringebantur Euchariſtiam ter in anno ſumere in Nativitate Domini, in Reſurrectione, & in die Pentecoſtes. Denique ex Concilio Lateranenſi 4. *can. 21.* relato *in cap. omnis de pœnit. & remiſſ.* præcipitur communio divinæ Euchariſtiæ, ſaltem in Paſchate.

Ideò quæritur,

An qui in Paſchate non recipit in ſua propria Parochiali Eccleſia Euchariſtiam, ſed in Sacroſancta Baſilica Lateranenſi, vel in Eccleſia Cathedrali ſuæ Diœceſis, ſatisfaciat Eccleſiæ præcepto de annua Communione?

1 AFfirmativè videtur reſpondendum. Et primò quidem, quia de jure communi tota Civitas, ac diœceſis eſt una Parochia communis, & Epiſcopus eſt communis Parochus; & Cathedralis eſt Parochia univerſalis totius Civitatis, & Diœceſis, *can. ſicut alterius 7. qu. 1. can. bonæ rei 12. q. 2. cap. Apoſtolicæ de donat. et cap. 1. de rapt.* & notant Hoſtien. *in Sum. tit. de Paroch. n. 3.* Lap. cum Calderino *alleg. 62. n. 4.* Ubald. *de can. port. cap. 1. n. 5. part. 1.* & Guttier. *can. quæſt. c. 27. n. 24.* Ejuſque Cathedralis eſt mater, & caput aliarum Eccleſiarum,

ſiarum, *cap. venerabili, de verb. ſignific.* Quæ communis Parochia eſt diviſa in Eccleſias inferiores. Parochia enim græcè idem eſt latinè, ac partitio, vel diviſio, qua etymologia retenta, cùm Eccleſiæ inferiores non dividantur in alias, nomen Parochiæ propriæ reſidet in Cathedrali, reliquæ verò Eccleſiæ inferiores ideò dicuntur parochiales, quia curam habent diviſam, ſuiſque confinibus limitatam, & propterea omnes de Civitate, ac diœceſi ſunt verè Parochiani Epiſcopi, Abb. *in cit. cap. Apoſtolicæ n.* 2. Archid. *in dict. can. Sicut alterius* Vinc. & Hoſtien. ab eodem Archidiacono adducti. Atque adeò quilibet de Epiſcopatu poteſt Sacramenta recipere in Eccleſia Cathedrali, etiam invito proprio Parocho, ut per Genuenſ. *in pr. cap. 76. num.* 23. quia Epiſcopus verè eſt omnium Paſtor, Parochi verò inferiores potiùs ſunt Coadjutores, quàm Paſtores, Barboſ. *de jur. Eccleſ. tit. de offic. & pot. Epiſc. lib.* 1. *cit. §.* 1. *num. 68. & ſeqq. tom.* 1.

2 Quòd multo magis, atque excellentiori modo dicendum eſt de Eccleſia Lateranenſi, quæ a ſua ædificatione fuit ſemper Sedes Summorum Pontificum, *can. Conſtantinus, c. d. 96.* & ab illis in ſuam Cathedralem electa, ut teſtantur diplomata, quæ ſupervacaneum eſt recenſere: eſtque definitum per Sacras Conſtitutiones Gregorii XII. & Pii V. 49. Sacroſanctam Baſilicam Lateranenſem ſupremum locum obtinere ſuper omnes Eccleſias Urbis, & Orbis, eamque Romanorum Pontificum Patriarchium appellavit Sixtus V. *Conſt.* 19. Papa autem eſt Epiſcopus, & Parochus univerſalis, habens pro Diœceſi, & Parochia totum mundum *can. cuncta per mundum, can. per principalem 9. quæſt. 3.* Gloſ. *in cap. fœlicis, §. fin. v. privata de pœn. in 6.* Ac proinde omnes de Civitate, ac Diœceſi poſſe Sacramenta recipere in Cathedrali, tanquam in propria Parochia, tenet Gloſſ. *in cap. officium, de offic. Archipr. v. a foris*, & cum ea concordant vigintiquinque Doctores, quos citat Sanchez *de matrim. lib. 3. diſput. 27. num.* 1. & in ſpecie in die Paſchatis, & pro ſatisfactione præcepti Eccleſiæ, tradit Barboſ. *de Paroch. part. 2. cap. 20. num.* 12. Bonacin. *de Sacram. diſput. 4. quæſt. 7. punct. 2. num.* 11. Genuenſis, Poſſevinus, Sà, Piaſecius, & Geſualdus, quos refert Diana *part. 9. tract. 9. reſol. 64.* Franceſ. *de cathedral. cap. 21. n. 89.* qui dicit eſſe communem ſententiam. Et licèt Diana loco citato, & cum eo pauci aliqui aſſerant contrarium, quia inquiunt, non invenitur textus aliquis, in quo decernitur, Cathedralem eſſe communem totius Diœceſis parochiam, ſunt tamen in hoc excuſatione digni, cùm textus ſuperius allegatos non legerint, vel, ſi legeriut, non ponderaverint. Nam de jure tota diœceſis eſt una parochia communis, atque adeò cathedralis eſt communis.

3 Neque obſtat, quod, quamvis quilibet de Diœceſi poſſit quidem in Paſchate adimplere præceptum in Cathedrali, cùm ſit parochia communis, adminiſtrari tamen debet Euchariſtia per aliquem miniſtrum, ad id ſpeciatim ab Epiſcopo deputatum. Nam Parochus Cathedralis, ut particularis eſt, habens limites determinatos ſuæ parochiæ, ut alii Parochi, non eſt miniſter idoneus, niſi deputetur per ſpecialem facultatem, & ideò Parochus Lateranenſis habens ſuam Parochiam intra præſcriptos terminos, ut cæteri, non poteſt hujuſmodi munia exercere ſine ſpeciali facultate.

4 Huic namque objectioni reſpondetur, Parochum Lateranenſem, ſive Eccleſiæ Cathedralis non ſolùm eſſe Parochum intra limites ſuæ parochiæ, ſicut alii, ſed etiam aſſumitur loco Vicarii perpetui, ut conſtat ex diplomatibus Beati Pii V. Urbani VII. & ex decretis Sac. Congregationis viſitationis Apoſtolicæ, eſtque Vicarius Papæ in cura animarum, & adminiſtratione Sacramentorum. Cùm enim Papa ſit Epiſcopus, & Parochus univerſalis, & ob immenſam negotiorum molem nequeat in ſua Cathedrali Lateranenſi munia Epiſcopalia, & parochialia exercere, duos Vicarios ſibi conſtituit. Unum quoad Pontificalia exercenda, alterum quoad Sacramenta miniſtranda, quibus ſuos terminos præſcripſit. Unde ſicut Em. Cardinalis Vicarius neque per ſe, neque per ſuum Viceſgerentem exercet Pontificalia in alienis a Diœceſibus, ſed intra ſuos limites, ita Vicarius ad curam animarum non adminiſtrat Sacramenta extra ſuos fines, & in aliena Parochia, & quemadmodum ille in Cathedrali ſua Lateranenſi exercet Pontificalia omnibus confluentibus cujuſcumque Diœceſis ſolemniter baptizando, ordinando, & confirmando, ita & iſte adminiſtrat Sacramenta in ſua Cathedrali omnibus cujuſvis Parochiæ concurrentibus, ſine alia ſpeciali facultate, cùm hoc eidem officio Vicariatus Papæ competat. Et in omni eventu cùm Illuſtriſſimus Dominus Viceſgerens poſſit unicuique dare facultatem ſuſcipiendi Sacramenta in Paſchate in aliena Parochia, dum ipſe Viceſgerens in Paſchate adminiſtrat Euchariſtiam omnibus ex quacumque Parochia confluentibus ad Eccleſiam Lateranenſem, & Vicarius Parochus per ſubſequentes dies munus adminiſtrandi Sacram communionem proſequatur, cenſetur illi dare facultatem illam adminiſtrandi, cùm taciti, & expreſſi idem ſit judicium. Et in ſpecie de adminiſtrando Sacramento Euchariſtiæ, quod ſufficiat licentia tacita, & interpretativa, docet præ aliis Eminentiſſimus Laurea *in 4. ſentent. tom. 1. diſput. 24. artic. 6. num.* 78.

Secundò, probatur, quia ex conſuetudine parochiani 5
aliarum parochiarum Diœceſis, qui percipiunt Euchariſtiam in Cathedrali die Paſchatis, ſatisfaciunt præcepto, ut tenet Diana *loc. cit. in fine*, & conſtat ex praxi multis in locis. Eſt autem conſuetudo immemorabilis in urbe recepta, ſciente, ac conſentiente ipſo Papa, ut Parochiani aliarum parochiarum Urbis communicantes in Eccleſia Lateranenſi ſatisfaciant præcepto, adeòut nunquam Superiores cogerunt illos ad iterum communicandum in eorum parochiis pro ſatisfactione præcepti. Conſuetudo autem cujuslibet Eccleſiæ, ac Diœceſis debet ſervari, Gloſ. *fin. v. vicinis, & v. contraria verò in cap. ſuper eo de cenſib.* & Rota *part. 10. recent. dec. 153. num.* 7. Quia conſuetudo, quæ non eſt contra jus, facit legem, & ut lex ſervari debet, *l. 1. & 2. ff. quæ ſit long. conſuet. l. de quibus §. conſtat ff. de legib.* In hoc autem caſu conſuetudo hæc non reſiſtit juri, ut oſtendimus, & infra dicetur. Et cùm non reperiatur in jure, quod parochiani cujuſcumque Parochiæ diœceſis non ſatisfaciant præcepto Paſchatis in Cathedrali, ideò ſtandum eſt conſuetudini, ut tenet Rota *cit. p. 10. dec. 232. num.* 8.

Quod maximè dicendum eſt de conſuetudine Cathe- 6
dralis Papæ, quæ conſiderari debet pro interpretatione voluntatis illius, volentis, ut habeat vim legis, prout in ſimili de conſuetudine Cancellariæ Papæ docet Rota *part. 9. tom. 1. dec. 1. n.* 10. Quæ quidem conſuetudo cùm ſit conformis juri, non indiget probatione, vel ad ſummum cùm ſit præter jus non habens canonem contrarium expreſsè ſufficit probari per decem annos, Gloſ. *in cap. fin. in princ. ver. conſuetudo de conſuetud. in 6.* Rota *cit. p. 10. deciſ. 102. n.* 10. Hac igitur conſuetudine retenta, juncta juribus allegatis remanet plenè probatum, Parochianos cujuſcunque Parochiæ urbis ſine licentia ſuorum Parochorum ſatisfacere precepto Paſchatis in Eccleſia Lateranenſi, prout in hac ſpecie de hac Baſilica Cathedrali Papæ docet Franceſ. *cit. cap. 21. n. 119.*

Non obſtat *can. Eccleſias 13. quæſt. 1.* de diviſione Pa- 7
rochiarum, facta a Dionyſio Papa. Nam præter id, quod Vicarius Lateranenſis, non invadit terminos alterius Parochiæ, ut ibi dicitur, exigendo decimas, vel miniſtrando Sacramenta, ſed intra limites ſuos utitur jure ſuo, adhuc etiam reſpondetur, erectionem Cathedralium, earumque privilegia eſſe poſteriora illa diviſione, ut latè oſtendit Franceſ. *d. cap. 21.* Et illa diviſio ordinata fuit ad regimen particularium Eccleſiarum, ſalvis ſemper juribus Epiſcopi, communis, & univerſalis totius diœceſis Parochi, cui pro communi Parochia, & ſponſa fuit erecta cathedralis. Lex autem poſterior derogat priori, *l. ſed & poſteriores ff. de legib.* cum vulgò aliis.

Pariter non obſtat *can. omnis utriuſque de pœn. & re-* 8
miſ. ubi decernitur, communionem annuam ſuſcipiendam eſſe in Paſchate a proprio Sacerdote. Nam pro Sacerdote proprio exponunt Doctores pro Papa, Epiſcopo, & Parocho, eorumque Vicariis, vel ab eis deputatis, Joan. Andr. *in cap. omnis num.* 12. Anchar. *n.* 8. Abb. *num.* 12. Henric. Boyc. *num.* 2. Alenſ. *in Sum. part. 4. quæſt. 19. de confeſ. membr. 1. art. 3.* Fagn. *n.* 56. aliique. Et ideò poſſunt parochiani cujuslibet parochiæ ſuſcipere Sacramenta in cathedrali pro ſatisfaciendo præcepto Paſchali, & non indigere licentia parochorum, notat Abb. *loc. cit.*

Neque refragatur Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap.* 9
13. de reform. Nam ſi ſtandum eſſet in rigore verborum Concilii, cùm ibi loquatur indiſtinctè, nullo Sacramento, ac tempore excepto, parochiani in nullo unquam tempore Sacramentum aliquod poſſent ab alio recipere, niſi a ſuo proprio Parocho, & tamen praxis univerſalis eſt, ut tantummodò Communionem in Paſchate a ſuo Parocho recipiant. Unde deducitur, Concilium loqui in terminis prædictorum Canonum, quibus jam ſupra reſpondimus. Eſtque advertendum, Concilium uti verbo *licitè*, non autem *validè*. Quare demptis etiam juribus citatis, & ſola conſuetudine retenta, hujuſmodi communio ex conſuetudine in cathedrali remanet licita. Conſuetudo enim facit de non licito licitum, Barboſ. *axiom. 56. n. 3.*

10 Quod verò ad abſurda, quæ ex hac libera Euchariſtiæ ſuſceptione pro præcepto Paſchali in Eccleſia Lateranenſi, ſive Cathedrali evenire poſſunt, dicimus non ſolùm illa ex prohibitione hujuſmodi ſuſceptionis ceſſare non poſſe, ſed alia majora inde ſequutura, ſi prohibeatur. Primum namque ſequeretur abſurdum privare Eccleſiam Cathedralem juribus ſuis. Secundum, obviam ire conſuetudini immemorabili Eccleſiæ Lateranenſis, & omnium Cathedralium orbis, quod fieri non poteſt ſine gravi ſcandalo. Tertium, quia cùm Roma ſit patria communis, & magna pars in illa habitantium ſit extera, adque Lateranenſem Baſilicam ob ejus inſignem excellentiam, & primatum valdè ſint proni, eſſet profectò maximum abſurdum prædictos fideles hac ſua devotione privare, cùm id non ſolùm diminuat cultum ipſius Baſilicæ, quæ eſt mater, & caput omnium Eccleſiarum, ſed quodammodo redundaret in dedecus Pontificiæ majeſtatis, cujus dicta Baſilica eſt ſponſa. Quartum, eſſe cogere quamplurimos parochianos aliquando accerrimè, & injuſtè vexatos a ſuis parochis, ut ex illorum manibus Euchariſtiam recipiant. Quod eſſe poterit fomentum ſcandalorum.

11 Abſurdis verò, quæ contra adduci poſſunt, alio modo obviandum eſt. Nam ſi Parochi diligenter perquirant numerum perſonarum, quæ cum publico aliquo crimine vivunt, uti ſunt meretrices, concubinarii, & hujuſmodi, extaretque decretum ab ipſis die feſto publicandum, & ad valvas Eccleſiarum Parochialium affigendum, in quo prohibeatur, ne prædictæ perſonæ audeant ad Sacramenta in die Paſchatis in propria, neque in aliena Parochia, niſi priùs conſtiterit propriis earum Parochis de earum emendatione per teſtes idoneos probanda, idque ſub pœna in ſacrilegos, utique abſurda tollerentur, & adhiberetur ſufficiens remedium, ac fortaſſis quamplures ad meliorem frugem redirent.

12 At nihilominùs tenendum eſt, eos non ſatisfacere in rigore juris præcepto Eccleſiæ de annua Communione, niſi in propria Eccleſia parochiali, vel niſi Summus Pontifex, vel ejus Cardinalis Vicarius, aut Vicarii viceſgerens, vel Epiſcopus, vel ſaltem proprius eorum Parochus expreſsè conſentiat. Primò, quia præter poteſtatem ordinis in adminiſtratione Euchariſtiæ, requiritur etiam poteſtas juriſdictionis, & ideò non eſt liberum cuilibet Sacerdoti hoc Sacramentum miniſtrare, ſed ſolam habenti juriſdictionem reſpectu ejus, cui illud adminiſtrat, vel facultatem ab eo, qui talem juriſdictionem habet, ut colligitur ex *Clem. dudum de ſepult.* & in ſpecie de hoc Sacramento ſic legitur in Concilio Carthag. I. *cap. 7. ſtatuat gravitas veſtra, unuſquiſque Clericus, vel laicus non communicet in aliena plebe literis Epicopi ſui. Et omnes Epiſcopi reſponderunt. In hoc & Clero, & laicis convenientiſſimè provideri.* Idem decernitur in Concilio Melevitano *cap. 18.* quibus in locis licèt prohibitio fiat ex parte communicantium, ne ab alienis Euchariſtiam percipiant, tamen relatio hæc mutua eſt, & reciproca obligatio. Quæ etiam in ipſo naturali jure fundata eſt, ſuppoſita Chriſtianæ Reipublicæ inſtitutione, & debita gubernatione, ut nemo mittat falcem in meſſem alienam, nec jus alienum uſurpet, alioquin nec juſtitia, neque pax ſervari poſſunt, nec divina myſteria convenienter diſpenſari, neque animabus fidelium pro earum captu, vel neceſſitati provideri. Et ideò antiqua etiam conſuetudine ſervatum, ut qui præeſt, hoc Sacramentum populo diſpenſet, ut colligere licet ex Dionyſio *cap. 3. de Eccleſ. hierarch.* Juſtino *apolog. 2. pro Chriſtiani.* Tertulliano *lib. de cor. milit. cap. 3.* & *ex cap. Omnis utriuſque ſexus de pœnit. & remiſs.*

13 Secundò, quia licèt Parochus Lateranenſis, vel Cathedralis poſſit omnium confeſſiones audire, non ideò eſt omnium Parochus. Sicut nec Regulares, qui etiam in Paſchate audiunt omnium confeſſiones, dicuntur eorum Parochi, nec poſſunt illis alia Sacramenta Parochialia miniſtrare.

14 Deindè quia Parochus Lateranenſis, vel Cathedralis non eſt Parochus omnium incolarum urbis, vel Civitatis, ut ſaltem loquendo de jure, & ex conſuetudine hodierna docet Sanchez *d. diſp. 27. num. 2.* ex quo infert, non eſſe validum matrimonium celebratum coram Archipresbytero Eccleſiæ Cathedralis ab incolis habitantibus in alia Parochia ejuſdem Civitatis. Quod etiam docet Pontius *lib. 5. de matrim. cap. 22. num. 7.* Unde ſicut Concilium Tridentinum exigit præſentiam proprii Parochi ad valorem matrimonii, ita præceptum communionis Paſchalis *in d. cap. Omnis*, exigit, quod accipiatur a proprio Parocho, vel de ejus licentia. Si ergo in Tridentino nomine proprii Sacerdotis non intelligitur Parochus Eccleſiæ Cathedralis, niſi in ordine ad incolas illius particularis Parochiæ, quæ ipſius curæ aſſignata eſt, eodem modo in præcepto communionis Paſchalis nomine proprii Sacerdotis *in d. c. Omnis*, non debet intelligi Parochus Eccleſiæ Cathedralis, niſi in ordine ad incolas ſuæ peculiaris Parochiæ.

Ac poſtremo, quia Eccleſia Cathedralis non habet de jure communi hoc privilegium, nam nullibi id decernitur. Etenim *in can. ſicut alterius 7. quæſt. 1.* nil ampliùs habetur, quàm quod Eccleſia unius Epiſcopi ab alio diſponi non debet. *In can. Bonæ rei 12. quæſt. 3.* ſolùm decernitur, quod non ultra quinquageſimam partem rerum Eccleſiæ Monaſterio, quod ſubſtituit, Epiſcopo licet conferre. Idem cofirmatur *in cap. Apoſtolicæ de donat.* quibus in locis, licèt fiat mentio Parochiæ Epiſcopi, nullum tamen continetur verbum, quod qui in illa communionem recipiunt, ſatisfaciant præcepto Eccleſiæ, publicato *in d. c. Omnis de pœnit. & remiſſ.* In illo verò *cap. 1. de rapt.* tantùm ſancitur, quod ratione rapinæ fortitur quis forum non ſui Judicis, & ab eo poterit puniri, proprio Judice ſuffragante, ibique nomine pareciæ intelligitur Diœceſis, non autem Eccleſia Cathedralis. Uſitatum enim eſt nomen pareciæ in jure pro diœceſi Epiſcopali *in cap. Excommunicamus, §. adjicimus de hæret. in cap. 3. de Paroch. & Parochian. in can. obitum 6. d.* in Concilio Antiocheno *cap. 9.* ibi, *Unuſquiſque Epiſcopus habeat in ſua poteſtate ſuam Parochiam*, & apud Burchardum *lib. 1. decret. c. 83.* dicuntur ita & univerſales, & ſingulares, ſeu particulares Parochiæ *in cap. 1. de offic. Archid. & in cap. Cùm nullus de temp. ordinat.* ac alibi, & ideò de jure communi omnes debeant communionem recipere in ſua propria Eccleſia Parochiali. Immò hoc jus non eſt conceſſum Eccleſiæ Parochiali, ſed proprio Paſtori per *d. cap. Omnis de pœnit. & remiſſ.* & notat Hoſt. in eumdem textum, ubi etiam advertit, quod etiam ſi quis communionem reciperet in ſua Eccleſia Parochiali ſine licentia ſui Paſtoris, non ſatisfaceret præcepto, quia ut dixi, hoc jus non eſt conceſſum Eccleſiæ Parochiali, ſed proprio Paſtori, cujus expreſſa, & ſpecialis licentia requiritur, ut ab alio quis recipiat communionem, etiam in ſua propria Eccleſia Parochiali. 15

Non obſtant ſuperiùs adducta. Quia præeminentia Eccleſiæ Lateranenſis, vel Cathedralis ſupra alias Eccleſias non tollit, quin ſingulæ Parochiales Eccleſiæ habeant jura propria curæ ſibi commiſſæ, ſicut præeminentia Archiepiſcopi ſupra Epiſcopos ſuffraganeos non tollit jura ſingulorum Epiſcoporum, in quibus ne ipſe quidem Metropolitanus poteſt ſe ingerere, niſi in quibuſdam caſibus a jure ſtatutis. Sic etiam Parocho Eccleſiæ Lateranenſis, vel Cathedralis aſſignati ſunt termini, intra quos deferre poteſt Sacrum Viaticum ægrotantibus, eoſque Oleo Sancto ungere, ac mortuos ſepelire, eorumque quartam funeralem accipere, quando alibi ſepeliuntur; extra illos verò terminos ſuæ propriæ Parochiæ nihil horum exercet, quia non pertinet ad eum cura animarum, quæ ſunt in aliis Parochiis. Quemadmodum ergo iis non miniſtrat Viaticum, vel Extremam Unctionem, ita non debet eis dare Communionem Paſchalem, quæ non minus ſpectat ad proprium Parochum, quàm ſpectant illa alia. Licèt ergo Eccleſia Lateranenſis, ſive Cathedralis ſit Parochia univerſalis totius Civitatis, & diœceſis, relinquit tamen unicuique Parochiæ propria jura ipſarum, nec ea ſibi uſurpat, quia ab illa univerſalitate Parochiæ ſejuncta ſunt. Et proinde debent ſingulis Parochiis illæſa conſervari, ita exigente ipſarum inſtitutione, cùm non ſint confundenda juxta *cap. 1. 6. q. 3. c. nullus 9. q. 2. & d. can. Eccleſias 13. q. 1.* 16

Neque verum eſt, quod Parochus Lateranenſis ſit Vicarius Papæ in cura animarum totius Urbis, ſed tantùm eſt Vicarius Capituli Lateranenſis pro ſola cura Parochiæ Lateranenſis, ut loquuntur citatæ Conſtitutiones. Minùs obſtat, quod non invadit terminos alterius Parochiæ, nam ſufficit, quod invadat jura alterius, ut etiam loquitur textus *in d. can. Eccleſias*, his verbis Dionyſii Papæ, *Eccleſias ſingulas ſingulis Presbyteris dedimus. Parochias, & cœmeteria eis diviſimus, & unicuique jus proprium habere ſtatuimus, ita videlicet, ut nullus alterius Parochiæ terminos, aut jus invadat, ſed ſit unuſquiſque ſuis terminis contentus, & taliter Eccleſiam, & plebem ſibi commiſſam cuſtodiat, ut ante tribunal æterni Judicis ex omnibus ſibi commiſſis rationem reddat, & non judicium, ſed gloriam pro ſuis actibus accipiat.* Inter autem jura propria Parochi eſt jus recipiendi Euchariſtiam in Paſchate ab ejus manibus. Nec loquitur canon de terminis tantùm materialibus, ſed formalibus, nempè de juriſdictione, ac juribus Parochialibus. Et quoad conſuetudinem illa non ſuffragatur, etiamſi eſſet immemorabilis, cùm ſit ſublata a S. Concilio Tridentino *d. c. 13. ſeſſ.* 17

ſeſſ. 24. Quod verò dicitur de Eminentiſſimo Cardinali Vicario, vel ejus Illuſtriſſimo Vicesgerente, quod poſſit conferre ordines in Eccleſia Lateranenſi quibuſcumque ad illam confluentibus, falſum eſt ex eodem Tridentino *ſeſſ.* 23. *c.* 8. *de reform.* ex quo requiruntur dimiſſoriæ, ſive licentia ordinarii, ſine quibus ordinatio ab alieno Epiſcopo prohibetur ſub pœna ſuſpenſionis tàm in ordinantem, quàm in ordinatum.

18 Atque ita ſæpiùs declaravit Sac. Congregatio Concilii, nominatim in Limana, in Sutrina, & in Peruſina menſe Septembris 1649. & Sanctiſſimus D. Noſter Innocentius XI. Sacrorum Canonum cuſtos Religioſiſſimus ſub die 5. Januarii 1682. in audientia Reverendis Parochis Urbis quotannis a Sanctitate ſua publicè data, inter cætera ſuæ vivæ vocis oraculo decrevit, omnes utriuſque ſexus fideles, qui in urbe commorantur, teneri pro ſatisfactione præcepti annuæ Communionis paſchalis ſacram Communionem a ſuo proprio Paſtore, ac Parocho in ſuis Eccleſiis Parochialibus, in quarum Parochiis habitant, ſuſcipere, nulloque modo dicto præcepto, ſatisfacere per Communionem in Eccleſia Lateranenſi, vel Vaticana, vel nationali cujuſvis nationis, vel in quacumque alia ſuſceptam. Et ita in poſterum omninò ſervari mandavit præſentibus Eminentiſſimo Cardinali Vicario, Illuſtriſſimo Viceſgerente, atque Cleri Romani Camerario, ac omnibus Parochis Urbis, non obſtantibus quovis decreto Congregationis, Viſitationis Apoſtolicæ, aliarumque Congregationum, ac privilegiis, & conſuetudinibus quibuſcumque, etiam immemorabilibus.

19 Poterit verò Epiſcopus, ſi voluerit permittere, quod omnes ſui ſubditi Communionem paſchalem recipiant in Eccleſia Cathedrali, cùm ipſe ſit eorum omnium Parochus. Quandiu tamen Epiſcopus hanc licentiam non tribuit, ſinguli debent in ſuis propriis Eccleſiis Parochialibus Communionem recipere a ſuis paſtoribus, vel de eorum licentia, ut præcepto Eccleſiaſtico ſatisfaciant. Si quis autem bona fide in Eccleſia Cathedrali abſque hujuſmodi licentia communionem ſumpſerit, ob hanc cauſam pro illa vice non erit moleſtandus.

CONSULTATIO XC.

An Monaſteriis Monialium licitum ſit, an verò Simoniacum exigere aliquam Summam nomine dotis, ac de illa paciſci pro victu, aliiſque neceſſariis ad ſuſtentationem puellæ volentis ingredi Monaſterium? Ubi quid de aliis pactis?

1 HÆc controverſia olim ab antiquis Doctoribus diù agitata, variè reſoluta, inter recentiores dubia, multorum conſcientias adhuc perturbat ob metum committendi Simoniam. Etenim qui aſſerunt hoc eſſe Simoniacum his utuntur rationibus.

2 Primò, quia ſive conſideretur ingreſſus Religionis per ſuſceptionem habitus ad probationem, ſive ad profeſſionem, ſeu vota, per quæ verus ſtatus Religionis conſtituitur ex natura rei, & ex vi juris divini Simoniacum eſt recipere aliquam Monialem, vendendo illi religionis ſtatum. Et hoc modo ſtatus, ſeu ingreſſus Religionis vera, ac propria materia Simoniæ exiſtit; quia res illa maximè ſpiritualis eſt, tàm ex parte principii, quod eſt Spiritus Sanctus, quàm ex fine proximo, & per ſe, qui eſt cultus Dei perfectus, & ſpiritualis profectus ingredientis. Quare jura in hac materia de utroque ingreſſu indifferenter loquuntur, ut rectè notavit Navarrus *conſ.* 86. *de Simon.* & patet ex *c. Nullus* 1. *quæſt.* 2. *ex c. Non ſatis*, & *c. de Regularibus*, *c. Veniens*, *c. Quoniam*, & *c. Audivimus de Simon.* & *ex Extravag.* 1. *de Simon.* quibus in locis prohibetur tali receptio ex parte Monaſterii ex pacto.

3 Secundò, quia de Inſtitutione Eccleſiæ eſt, quod puellæ, quæ volunt ingredi legitimè in Monaſterium, habeant aliquam participationem juris, quaſi ad rem, ut de bonis Monaſterii gratis ſuſtententur; quod jus ſpirituale eſt. Petere igitur ab eis aliquid intuitu ſuſtentationis, eſt vendere illis jus, quod ingrediendo Monaſterium acquirere poſſunt, ac debent ad ſuam ſuſtentationem ex bonis Eccleſiæ. Hoc autem eſt vera Simonia non ſolùm quia prohibita, ſed per ſe, & ex natura rei. Sicut ſi Epiſcopus nollet ordinare habentem beneficium ad ejus titulum, ſed ad titulum patrimonii, cogendum illum ad applicandos fructus beneficii, vel patrimonii ad alia opera pia, vel ad ſuſtentandos alios Clericos, committeret Simoniam. Ita in præſenti. Nam, quæ vult ingredi Monaſterium, habet quaſi beneficium ab Eccleſia, ut ad titulum bonorum Monaſterii conſecrari debeat Monialis. Atque adeò exigere ab illa dotem, ut bona Monaſterii ad alios uſus applicentur, vel certè ut dos ipſa in alios uſus expendatur, & quæ illam dedit, alatur ex bonis Monaſterii, Simonia eſt, & injuſtitia.

Tertiò, quia id deducitur in pactum, quod in hac ſpe- 4
cie reprobat Gloſſ. *in d. c. Non ſatis*, quam ibi Abb. Soccinus, & alii ſequuntur: deducere autem in pactum rem ſpiritualem pro temporali eſt Simonia.

Et hanc ob cauſam Doctores fatentur eſſe prohibitam talem exactionem, ſaltem de Jure Eccleſiaſtico, quia eſt prohibita omnis pactio in ingreſſu Religionis pro ſuſtentatione neceſſaria, etiam in paupere Monaſterio, ii ſunt Innoc. *in c. Tua nos de Simon.* Archid. 1. *q.* 2. *in princ.* Ugol. *tab.* 1. *c.* 4. *§.* 1. *n.* 16. qui etiam addit, prohibitionem illam nunc eſſe in ſuo vigore, & non eſſe conſuetudine abrogatam; quæ prohibitio habetur *in can. nullus* 1. *qu.* 2. *in d. c. Non ſatis de Simon.* & *in c. in Eccleſia*, & *c. Veniens eod.* & clariùs *in d. c. de Regularibus*, & *in c. Audivimus*, & *in ſpecie in c. Quoniam de Sim.* & *in Extravag.* 1. *eod. tit.*

Quæ ſanè præcipuum locum habent in caſu, quo Mo- 5
naſterium eſt opulentum. Tunc enim eſt Simonia, ſaltem juris Eccleſiaſtici, exigere aliquid pro ſuſtentatione ingredientis. Docet hoc D. Thom. *in* 4. *diſt.* 25. *q.* 3. *art.* 2. *ad* 7. ubi ait: *Si ſine gravamine Monaſterii poſſit recipi Novitius, Simoniacum eſt aliquid exigere*. Idemque tradit Adrian. *quod lib. E. lit. V.* Victoria *relect. de Simon. par.* 2. *n.* 12. ubi dicit, omnes Doctores ſentire hoc eſſe Simoniacum: quia jus vivendi de bonis Monaſterii ſic eſt annexum profeſſioni, ſicut præbenda Officio Eccleſiaſtico. Sicut ergo pro præbenda non poteſt quidquam exigi, ita neque pro jure ſuſtentationis, quod tenet Navarrus *com.* 2. *de reg. n.* 29. 65. & alibi.

Quartò, quia vel exigitur aliquid pro ipſo ſtatu, vel pro 6
jure alimentorum. Si pro ſtatu eſt expreſſa Simonia juris divini. Si pro jure alimentorum, cùm hoc jus ſit debitum ratione ſtatus, cenſetur velle vendere ipſum ſtatum, ex quo hoc jus provenit. Suſtentatio enim ingredientis Religionem eſt eſſentialiter, & inſeparabiliter annexa ipſi admiſſioni, & ingreſſui in Religionem; ideòque omne id, quod exigitur a parente, recipi ad habitum religioſum pro illius alimentis, dicitur exactum pro admiſſione ad Religionem.

Ac denique quia jura prohibent, ne recipiantur in Mo- 7
naſterio plures perſonæ, quàm ex redditibus Monaſterii poſſint ſuſtentari, ut patet ex *c. un. §.* 1. *de ſtat. Regul. in* 6. ex S. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 3. *de reform. Regul.* & ex decretis Clementis VIII. de Regularibus, aliorumque Pontificum, quod locum etiam habet in Monaſteriis puellarum ex Concil. Arelatenſi *c.* 8. & *ex c. Non ampliùs de Inſtit.* Idque ne ad menſuram perſonarum quæramus poſſeſſiones, quod nimis avarum eſt, ſed ex poſſeſſionibus, quæ ſunt, metiamur expenſas, ut in Auth. *ut determin. ſit n. Cler. poſt med. collect.* 1. Jo: Andr. *in d. c. Non ampliùs n.* 3. Card. *in* 4. *notab.* & Anchar *n.* 2. Ergo ſupponunt hæc jura, nihil poſſe recipi pro ſuſtentatione ingredientis, ſed debere ex redditibus Monaſterii ſuſtentari, atque adeò dati, taxactio eſt illicita, & Simoniaca per textum *in c. Quoniam de Simon.*

His tamen non obſtantibus, tenendum omninò eſt, ad 8
ſuſtinenda onera temporalia, quæ Religio in ſe ſuſcipit cum tali perſona, non eſſe ex natura rei, & ex vis juris divini Simoniacum, aut illicitum exigere aliquid, quia non exigitur tanquam pretium, ſive temporale pro ſpirituali, ſed pro temporali. Sicut enim matrimonium & eſt Sacramentum, & humanus contractus, & quatenus eſt contractus habet annexa onera temporalia, & incommoda, quæ non poſſunt ſine temporalibus bonis ſuſtineri, & ideò licitum eſt, ut uterque conjux aliquid ad hoc conferat; ita profeſſio religioſa & eſt ſtatus quidem ſpiritualis, & oblatio, quæ fit Deo, quoddamque genus conſecrationis talis perſonæ ad cultum Dei, & præterea eſt contractus quidam humanus inter Religionem, & Religioſum, nam iſte ſe illi tradit, illa iſtum recipit, ſeque obligat ad eum ſuſtentandum & ita in ſe ſuſcipit omnia onera temporalia, quę ad hujuſmodi ſuſtentationem ſunt neceſſaria: quare licèt ſtatus Religioſus, quatenus ſpiritualis eſt, vendi non poſſit, nec aliqua re temporali compenſari, tamen quatenus eſt contractus, onus illud indiget ſubſidio temporali, ac proindè non eſt contrarium, neque alienum a ratione naturali, ut puella, quę Religionem ingreditur, temporale aliquod ſubſidium ſecum afferat, quoad eam ſuſtentandam Religio juvetur, & proindè Cajetanus in 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 3. ait, hoc eſſe jus naturale.

Neque hoc eſt jure Eccleſiaſtico ſimpliciter prohibi- 9
tum, ut ſentit D. Thom. *in cit. art.* 3. *ad* 4. ubi dixit, abſolutè

lutè id esse licitum. Hoc autem non dixisset, si jure positivo esset prohibitum; quod si tempore D. Thomæ non extabat talis prohibitio, neque modo extat. Nam, ut advertit, Navarrus mox citandus, jura, quæ videri possunt hoc prohibere, jam eo tempore lata erant. Magis perspicuè idem D. Thomas id tradidit *in* 4. *d.* 25. *q.* 3. *art.* 3. *q.* 1. *ad argum.* ibique Palud. *q.* 5. *num.* 20. Cajetan. *in cit. ar.* 3. *& in Sum. v. Excommunicatio c.* 73. D. Antonin. 2. *p. tit.* 1. *c.* 5. *§.* 18. Sylvest. *v. Simonia q.* 15. Angel. *eodem n.* 4. Tabien. *n.* 13. *& seqq.* Sot. *lib.* 6. *de just. q.* 6. *ar.* 2. Navar. *in man. c.* 27. *n.* 106. *& de reddit. Eccles. q.* 1. *monit.* 60. *n.* 2. notavitque Surd. *de alim. tit.* 9. *qu.* 27. *n.* 5. Suarez *tom.* 1. *de reliq. lib.* 4. *c.* 17. *n.* 16. *& seqq.* Mirand. *de Monialib. qu.* 8. *art.* 6. *&* 7. Portel. *in addit. v. Moniales n.* 19. Hieronym. Rodriq. *resol.* 54. *n.* 1. Diana *p.* 3. *tr.* 2. *resol.* 100. Layman. *lib.* 4. *tr.* 10. *c. ult. n.* 39. Bartol. de Vecch. *in pr. novit. disp.* 1. *dub.* 3. *n.* 5. Tambur. *de Jur. Abbat. disp.* 5. *q.* 3. *n.* 3. Pellizar. *de Monial. cap.* 3. *sect.* 2. *n.* 40. aliique, ut proindè hanc sententiam communem appellet Suarez *loc. cit. n.* 7. quod etiam docet Glossa *in d. c. Non satis, & in c. Quoniam de Simon.* quam ibi Abbas, & alii sequuntur, Turrecrem. *in can. de præcepto* 1. *q.* 2. ibique Cardinalis, qui plures antiquiores adducit, & Anania *in rubr. de Simon.*

10 Rationem autem reddit Suarez *loco citato*; quia nullum extat decretum, quod talem prohibitionem generalem sufficienter ostendat. Vel si extat, cùm sit prohibitio merè humana, contraria consuetudine abrogatum est. Constat autem, hanc consuetudinem de facto esse, ac servari, essetque moraliter impossibile, ut plures puellæ in Monasteriis recipiantur, nisi possit ab eis recipi, unde sustententur; non est autem verisimile voluisse Ecclesiam præcludere viam tot puellis ad statum perfectionis, atque adeò non est verisimile id prohibuisse, sed solùm illud, quod contra spiritualem rationem status Religiosi, quatenus spiritualis est, committi potest. Atque adeò non potest dici corruptela, aut irrationabilis, sed potiùs laudabilis, quam servandam esse decernit *cap. Ad Apostolicam de Simon.* Honestatur enim titulo sustentationis, & post *extravag.* 1. *de Simon.* tolerata fuit, & contra illam prævaluit, itaut omnia ad convenientem sustentationem reduci possint.

11 Non obstat, quod intercedat pactum. Nam, stando in jure naturali, non est illicitum deducere in pactum, quod licitum est ita petere, ut nisi detur, opus non fiat, ut rectè sensit Cajetanus *loco cit.* quem alii sequuntur. Si enim petitio, & acceptio pro sustentatione non est Simoniaca, pactum cadens supra talem rem, ut subsidium sustentationis, non cadit in materiam Simoniæ. Cùmque iidem Authores, qui volunt, ut hoc pactum non intercedat, supponant, jus Canonicum non prohibere petitionem sustentationis necessariæ, quàm jus naturæ non prohibet, utique nec pactum eam prohibebit, nec est cur prohibeat, cùm ex rei natura id non est prohibitum, & aliàs constat, esse justum.

12 Idemque dicendum est stando in jure Ecclesiastico, ut evidens est, explicando omnes textus, & Doctores, quos contra adduximus, & adduci possunt. Et quidem, licèt Innocent. *in cap. Tua nos de Simon.* referat hanc opinionem, non tamen in illa se firmat; nam subjungit: *alii dicunt, quod talis acceptio non est Simoniaca arg. si quis* 1. *quæst.* 2. nihilque ampliùs dicit. *In can. Nullus* 1. *eadem q.* non aliter prohibetur pretio vendi, & cum pacto ingressus Religionis, quàm ordinatio, & id genus alia. Unde intelligitur ibi prohiberi id, quod jure divino prohibitum est, venditionem scilicet rei spiritualis. Similis omninò prohibitio est, quæ habetur in *cap. Non satis de Simon.* & quæ accipi potest *ex c. Cùm in Ecclesia, cap. Veniens, cap. Dilectus* 2. *& ex cap. de Regularibus eodem*, in quo non explicatur in quo Simonia pro ingressu in Religionem posita sit, & ideò intelligendum est, illam consistere in venditione ipsius ingressus. Quare ibidem dicitur: *Cùm super hac*, idest super detestationem Simoniæ, *authoritates multæ reperiantur expressæ*, quæ non sunt, nisi illæ, quæ habentur 1. *quæst.* 1. ut ibi Glossa notat. In illis autem præcipuè damnatur Simonia, quæ multa est de se, non verò fit specialis prohibitio circa hunc ingressum de re, quæ de se multa non est. *In cap. Audivimus de Simon.* in quo prohiberi videntur omnes hujusmodi exactiones, non solùm quæ verè sunt malæ, & contra jus divinum, sed etiam illæ, quæ habent speciem mali, non agitur de dote, quæ postulatur tantùm pro sustentatione ejus, quæ ingreditur Monasterium, sed de pitantiis, seu propinis, quę solent exigi pro singulis Religiosis, & non videtur damnari tàm contributio, quàm modus exigendi, quia *difficultates*, inquit Pontifex, *ingerunt, & malitias, donec aliquid muneris manus contingat eorum.*

Minùs refragatur *d. cap. Quoniam de Simon.* ubi de Monialibus fit specialis prohibitio, ne pecunia pro eorum ingressu exigatur, etiam paupertatis prætextu. Sed ibi tantùm prohibetur venditio ipsius ingressus, quæ prætextu paupertatis fieri potest a Monasteriis, etiam verè pauperibus. Nam sub specie recipiendi aliquid ad sustentationem, multò plus exigunt ratione ipsius ingressus. Undè rectè dixit Navarrus *ubi suprà*, ex pacto nihil posse recipi, nisi quod alendi uni personę est necessarium, & si aliquid ultra petatur, illicitè fit. Nam quando plus exigitur, quàm quod ad unam personam sustentandam commodè juxta exigentiam talis status sufficit, non apparet, qua ratione, aut quo titulo id honestari possit, etiamsi fiat prętextu paupertatis. Esset enim titulus coloratus, & non verus. Et hoc est, quod videtur reprobari *in d. cap. Quoniam.* 13

Minùs etiam officit Urbanus IV. *in Extravag.* 1. *de Simon.* quæ specialis item est in hac materia. Nam in ea nulla fit nova prohibitio, sed tantùm renovatur antiqua, solùmque additur excommunicatio; quod expressè habetur in ipso textu sub initio his verbis: *detestabilis, & a Canonibus reprobata servatur abusio*, & inferiùs: *Nos igitur huic morbo pestifero cupientes congruam adhibere medelam, & aliis pœnis in talia præsumentes inflictis a Jure in suo robore duraturis pœnam adjicere graviorem.* Et paulò post ait: *Quamvis sit a jure inhibitum.* Antiqua autem jura, ut ostendimus non prohibent sustentationem recipere, vel dare. Ergo neque hæc extravagans id prohibet. Solùm igitur in illa prohibentur exactiones illæ, quæ sine vera necessitate fiunt, & onerosum reducit, & moraliter valdè difficilem Religionis ingressum, & occasiones sunt multorum scandalorum; quæ omnia in veram, & necessariam sustentationem non conveniunt. Quo planè spectant illa verba, *Quoscumque pastus, seu prandia, pecunias* (utique per modum distributivum) *jocalia, aut res alias, etiam ad usum Ecclesiasticum, seu quemvis pium usum deputata, vel deputanda &c.* hoc est munuscula, & dona, quæ pro sacristia, valetudinario, vel aliis hujusmodi usibus extorqueri solent, quæque non pertinent ad personæ sustentationem. Hæc enim videntur reprobari, præsertim in illis *cap. audivimus, cap. quoniam, cap. tua nos*, & maximè *in d. Extravag.* 1. *de Simon.* Quapropter in his moderatio adhibenda esset, ut saltem si propter consuetudinem accipiuntur, non negarentur spiritualia, nisi illa darentur, ac servaretur modus illa petendi, præscriptus *in cap. Ad Apostolicam de Simon.* Si qui verò excessus in hoc committuntur, non sunt contra jus divinum, & ex consuetudine tolerari possunt; præsertim quia possint aliquo modo ad necessariam sustentationem reduci. Quod quidem non videtur carere scrupulo. Quia *in cit. Extravag.* dicitur. *Ex statuto etiam, seu consuetudine, quæ corruptela est potiùs dicenda*, & posteà in prohibitione dicitur: *directè, vel indirectè, vel quoquo modo.* Moderationem hanc instituit Alexander VII. Constitutione sua, & ejus Eminentissimi Cardinalis Vicarius suis edictis, & in suis diœcesibus instituere debent Episcopi. 14

Partiter non obstat *cap. un. §.* 1. *de stat. Regul. in* 6. & Sacrum Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 3. *de reform. Regul.* in quibus prohibetur, ne recipiantur in Monasterio plures personæ, quàm ex redditibus Monasterii possint sustentari. Quia Concilium vel ampliavit, vel declaravit *d. cap. un.* dum addit, *vel ex redditibus propriis, vel ex consuetudine eleemosynis.* Nam sub his redditibus, ac eleemosynis comprehendi possunt dotes, quas secum afferunt puellæ, cùm recipiuntur. Eo ipso enim, quo bona inferuntur in monasterium, hoc ipso fieri bona monasterii. Quare Novarrus *in cit. monit. ult.* definiens, esse licitum recipere cum competente dote aliquam in Monialem ultra numerum, qui ex redditibus Monasterii sustentari potest, ait, tàm jus antiquum, quàm novum exponendum esse, ne plures recipiantur indotatæ, cùm dotibus tamen recipi possint, itaut non gravetur Monasterium quod confirmatur ex eodem 8. Concilio *dict. sess.* 25. *cap.* 16. *de Regul.* in quo permittit aliquid recipere pro sustentatione in Novitiis pro tempore probationis. Si enim pro sustentatione in Novitiatu id licet, eadem ratione licebit pro sustentatione totius vitæ. 15

Solùm autem difficultatem ingerunt multi Authores, qui moderationem hanc adhibent, ut scilicet revera Monasteriorum egeat, itaut non habeat redditus sufficientes ad sustentandum plures Moniales. Quidquid dixerit Sotus *dict. lib.* 9. *de Just. qu.* 6. *art.* 2. *ad* 4. inferens non solùm Monasterio egenti, sed etiam diviti per se loquendo, & ex natura rei licitum esse petere aliquid ad sustentationem ejus qui vult ingredi Religionem; quia si id in egente non est Simonia neque in divite erit. In utraque 16

enim

enim idem pro eodem petitur: ergo eſt licitum, quia non eſt contra juſtitiam, neque contra aliam virtutem. Nam licèt Monaſterium ſit dives, non tenetur bona ſua expendere in ſuſtentationem hujus perſonæ, maximè ſi ipſa poteſt ſecum afferre, unde alatur. Nulla ergo deformitas in tali actu apparet, immò videtur, hoc poſſe eſſe laudabile, ut aliqui pauperes ſine ullo hujuſmodi ſubſidio poſſint in Religione recipi, vel ut Religionis bona conſerventur, & ad majorem ſpiritualem profectum augeri poſſint. Quidquid enim dixerit Sotus, quod inſpecta ſola ratione, veriſimile apparet, conſiderando tamen dicta Doctorum, & Canonum decreta, quæ in re morali majoris ſunt ponderis, difficile videtur. Nam D. Thom. *d. q.* 100. *art.* 3. *ad* 4. cum limitatione dixit. *Si Monaſterium ſit tenue*, & iterùm: *Si ad hoc non ſufficiant Monaſterii opes*. Idemque tenet, ac declarat Cajetanus, aliique ferè Doctores. Ac ipſe D. Thom. *in* 4. *dict. diſt.* 25. *q.* 3. *art.* 2. *q.* 2. *ad* 7. poſt eamdem limitationem planiùs, & apertiùs addidit: *Si autem ſine gravamine Eccleſiæ poteſt recipi, Simoniacum eſt aliquid pro receptione exigere*. Prætereà expendi ad hoc poteſt *dict. can. quàm pio* 1. *qu.* 2. quem D. Thom. adducit, ubi Pontifex omnes hujuſmodi exactiones prohibet, *niſi quaſi ſubſidii gratia*, & hoc ipſum ſubſidium vult ſubſequi potiùs, quàm præcedere, ut omnis præſumptio tollatur, ut ibi notat Gloſſa. Item *in dict. cap. quoniam*, prohibetur hujuſmodi receptio, etiam *ſub paupertatis prætextu*. Propriè autem dicitur prætextus paupertatis, quando revera paupertas non ſubeſt, & allegatur. Unde Gloſſa ubi ait: *Si Religioſi verè pauperes ſint, itaut non poſſint alium ſuſtentare, poſſe illi dicere: Non habemus, quod demus tibi pro victu, niſi tu portes, unde vivas, dummodo id non dicatur in fraudem*. Atque adeò ſecluſo vero titulo paupertatis, hoc eſt prohibitum. Immò Gloſſa Bernardi *ibi* ſubdit (ſed nimis religiosè) etiam intervenientе paupertate, tutius eſſe, neminem admittere, quàm illo modo aliquid exigere. Prætereà Sylveſter *v. Simoniam num.* 15. latè hoc diſputans dixit, eſſe communem ſententiam plurimorum, quos ibi refert, exigere aliquid pro ſuſtentatione, in Monaſterio tenui licitum eſſe, in opulenti ſimoniacum. Ipſe verò Sylveſter addit: *Sed intellige præſumptivè, ſicut ſemper fecerunt, & faciunt aliquæ Moniales*. Præſumptivè autem declarat, eſſe Simoniam, vel quantum ad forum contentioſum, vel in conſcientia, ſi habeatur reſpectus non ad victum, ſed ad ipſum ingreſſum. Et ita ſentit, hoc non eſſe illicitum, ſi debita intentione fiat.

17 Sed difficilis eſt hæc Sylveſtri interpretatio. Nam D. Thomas, & reliqui Doctores abſolutè in conſcientia loquuntur, & Sacri Canones non ſolùm puniunt vitium, quod præſumunt, ſed abſolutè prohibent, ne tale factum cum talibus circumſtantiis fiat. Atque adeò non ſolùm præſumunt, ſed conſtituunt tale factum verè pravum, & illicitum, etiamſi aliàs non eſſet, quod apertè colligitur ex dict. *Extraſtag.* 1. *de Simon.* quatenus diſtrictiùs prohibet aliquid exigere quoquo modo a volentibus ingredi Religionem quocumque titulo, etiam ad pios uſus, ſed præcipit liberaliter eis dari omnia, quæ ad victum, & veſtitum pertinent. Quare licèt ratio Soti, ſecluſo jure poſitivo, habeat efficaciam, illo tamen ſuppoſito, non habet, quia cùm bona Religionum Eccleſiaſtica ſint, de eis diſponere ad Summum Pontificem maximè pertinet. Summus autem Pontifex ſtatuit, ut Religionum redditus liberaliter in ſuſtentandis Religioſis expendantur, & ut cum eadem liberalitate, ac omninò gratis Religioſi recipiantur, ut ex eis ſuſtententur, abſtulitque conſequenter ab hujuſmodi Religionibus omne jus petendi aliquid ab ingredientibus Religionem ob ſuſtentationem eorum; quia ipſa bona Religionum jam ſunt ad hoc munus deſtinata.

18 Suppoſita igitur prohibitione Eccleſiæ, non ſolùm id eſt injuſtum, ſed etiam Simoniacum; quia Eccleſia prohibuit illam receptionem non tantùm ratione injuſtitiæ, ſed maximè intuitu Religionis, & ne Status ille adeò ſpiritualis, & ſanctus venundari videretur. Nam lex Eccleſiaſtica prohibendo præſumptam ſimoniam intuitu Religionis, facit illam eſſe veram. Et ita intelligunt multi deciſionem textus *in d. cap. tua nos de Simon.* præſertim quoad illa verba: *Si Clerici, qui illum in fratrem admittunt, non eſſent eum, niſi commoda temporalia perciperent, admiſſuri*. Exponunt etiam Raymundus, Cardinalis, & alii, illam decretalem loqui, quando Eccleſia, ſeu Monaſterium abundat, & tunc dicunt, committi Simoniam. Præ cæteris verò hæc conditio egeſtatis Monaſterii valdè probatur Suar. *d. cap.* 17. *de Relig. num.* 10. *in fin.* ubi reprobat contrariam conſuetudinem, ſi non poſſit aliquo juſto titulo reduci ad veram indigentiam Monaſterii; quia, inquit, non eſt conſuetudo rationabilis, ſed corruptela reprobata in ipſis juribus. Idemque docet Leſſius *de juſt. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 12. *n.* 68. & alii, quos ipſe adducit, ac Rodriq. *tom.* 2. *qu. Regul.* 84. *art.* 7.

At nihilominus, admiſſis etiam Conſtitutionibus Apo- 19
ſtolicis *in d. cap. un. de Stat. Regul. cap. Non amplius de inſtit.* ac decretis Clementis VIII. Pauli V. & Urbani VIII. ac inſuper S. Concilii Trid. *d. ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reform. Regul.* & denique Conſtitutio Innocentii Decimi in quibus injungitur, ut in ſingulis Monaſteriis, & domibus Regularium tantus numerus conſtituatur, & in poſterum conſervetur, qui vel redditibus propriis Monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis commodè poſſit ſuſtentari, dicimus in ſpecie pro Monaſteriis Sanctimonialium ubique locorum fundandis, quod S. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus non conſuevit fundationes admittere, niſi pro numero duodecim Monialium conſtituatur dos perpetua non minoris ſummæ, quàm annorum ſcutorum tercentorum, non in cenſibus, ſed in bonis ſtabilibus, & frugiferis conſiſtentium, ac prætereà requirit, ut Moniales ſecum deferant eleemoſynam dotalem poſt profeſſionem in bonis ſtabilibus, vel in Cenſibus perpetuis, ac tutis inveſtiendam, non obſtante *d. cap. Quoniam de Simon.* & *d. Extrav.* 1. *eod. tit.*

Et quamvis S. Congregatio Cardinalium Concilii Tri- 20
dentini Interpretum olim conſulta, an Monaſteriis Monialium, in quibus juxta decretum *cap.* 3. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* Epiſcopus certum numerum conſtituit, liceat Abbatiſſæ in locum Monialium deficientium alias recipere, pacta certa eleemoſyna pro dote. Et quatenus non liceat, quæ proviſio ſit per Epiſcopum adhibenda? reſpondit, *ſi ex redditibus Monaſterii, vel ex conſuetis eleemoſynis tantùm ſuppetat Monialibus, ut ad ipſarum victum, & ad fabricam Eccleſiæ, aliaſque neceſſitates commodè ſufficiat, minimè licere: Cùm autem hujuſmodi theorica ad praxim difficulter deduci poſſit, referendum Sanctiſſimo, qui probavit ſententiam Congregationis, confirmans, augendum numerum, ſi dos recipienda ſit*.

Eadem tamen S. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Re- 21
gularibus hanc difficultatem ſuſtulit. Animadvertens enim Sanctimonialium Monaſterium ſine dotium ſubſidio diù ſuſtineri non poſſe, & propter ingruentes neceſſitates & caſus inopinatos plerumque ad inopiam redigi, Summis Pontificibus approbantibus, prudenter ſanxit, ut dotales eleemoſynæ a Monialibus numerariis perſolverentur, tametſi numerus eſſet taxatus ad menſuram reddituum Monaſterii. Ex penuria enim multa proveniunt mala, præſertim in Monaſteriis dominarum, ut inquit Hoſtienſ. *in d. cap. Non amplius de juſt. in fin.* facitque *can. Si quis obiverit* 1. *quæſt.* 3. Quare expedit, Monaſteria Monialium habere ſufficientes redditus, ne alioqui ipſis præbeatur anſa vagandi, & communicandi cum ſæcularibus. Præſertim exiſtente de hoc diuturna conſuetudine, idque ut ſic ſecuriores ſint de ſufficientia reddituum, & pluries recipere poſſint, quàm alioqui deberent, notatque Laym. *d. lib.* 4. *tract.* 10. *cap. ult. num.* 39. conſuetudinem diuturnam in hujuſmodi rebus faciliùs cohoneſtare, quàm Statutum, quia Statutum, ut aliquid detur in ingreſſu Religionis in prima ſua origine exactionem quamdam contineat, conſuetudo verò originem trahere potuerit voluntariam, ipſis ſcilicet ingredientibus in talem conſuetudinem ſponte conſentientibus, ſicque diuturni temporis progreſſu firmari. Atque ita tenent præ omnibus noſter Fagnan. *in d. cap. Non amplius num.* 24. Sylveſter *d. num.* 15. Sot. *loco cit.* Miranda *d. art.* 7. *concl.* 2. Em. Rodriquez ſe retractans *in addit. ad ſumm. tom.* 3. *cap.* 144. *n.* 8. Diana *tract.* 2. *part.* 3. *reſol.* 97. Hieronym. Rodriq. *d. reſol.* 54. *num.* 3. Peliz. *de Monial. d. c.* 3. *num.* 42. Laym. *ubi ſupra*, & alii, ac denique id declaravit eadem Sac. Congregatio Concilii Tridentini in una Belgii ſubſidiorum dotalium *ad cap.* 16. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* Cùm enim in eadem Sacra Congregatione proponeretur, quod *Monaſteria Monialium, præſertim Mendicantium in Belgio, ſemper conſuerunt exigere aliquam ſummam pro ſuſtentatione puellarum petentium admitti ad habitum Religioſum, & nihilominus a multis annis non pauci tum privatim, tum publicè docere ceperunt, ſimoniacum eſſe hoc de cauſa dotem recipere, & de illa paciſci, quia verò hæc doctrina multorum in quibuſdam partibus conſcientias perturbat ob metum committendi Simoniam, & è converſo Monaſteria non poſſunt ſine dote ſuſtentare puellas, ſupplicantur proindè Eminentiſſimi Patres declarare, an licitum ſit paciſci de congrua dote ſolvenda pro victu, amictu, aliiſque neceſſariis ad ſuſtentationem puellæ volentis ingredi Monaſterium? Sac. Congregatio die* 18. *Septembris* 1683. *cenſuit non eſſe Simoniacum*.

Quod verò ſpectat ad cenſuram latam *in d. Extravag.* 22
1. *de Simon.* jam non habet locum in receptione Monialium etiamſi contingat indebito modo fieri. Refert enim Div. Antonin. *3. part. tit.* 24. *cap.* 67. ſe audiviſſe a fide

dignis,

dignis, Martinum V. dixiſſe, ſe nolle, ut Moniales incurrant aliquam cenſuram propter ea, quæ in ingreſſu dant, vel recipiunt quod etiam ait Felin. *in d. cap. Quoniam de Simon.* & Navarrus refert, Innocentium VIII. declaraſſe, Moniales incurrere tantùm hanc cenſuram, ſi paciſcantur expreſsè ne aliquo dando, vel ſolvendo pro ingreſſu, vel ſi recipiatur inhabilis propter ſpem habendi aliquid. Clementem autem VII. conceſſiſſe, ut Moniales nullam Simoniæ pœnam incurrerent propter pacta, & conventiones de dotibus Monialium in commodum earum victus, ut habetur apud Compend. Mendic. *tit. Monialis §. ult.* & referunt uterque Rodriquez *locis allegatis*, Tamburinus, ac Pellizarius *ubi ſupra*, de quibus omnibus everſa remanent, quæ initio pro contraria ſententia adduximus, & evulſus eſt ex aliquorum animis ſcrupulus, qui eos ſtipulabat.

23 Huic quæſtioni aliam ſubjungo, quæ cum priore magnam habet connexionem, & affinitatem. *An ſcilicet pacta, ſeu conventiones, quibus Moniales aliquam pecuniæ ſummam petunt a parentibus Novitiæ convivii cauſa, dum Novitia habitum ſuſcipit, vel profitetur, ſint ſublatæ ad cap. 16. verſ. Sed neque ſeſſ. 25. de regul.* Affirmat Villalob. *in ſumm. tom. 2. tract. 35. diff. 19. num. 5.* inquiens: *Mirado el decreto del Concilio no pueden llevar las Monjas propinas, cera, y otras coſas, que ſuelen llevar el dia del habito de les bienes de la Novicia, ni ſeles pueden dar por las palabras que dice. Quocumque prætextu aliquid ex bonis ejuſdem minimè tribuatur, quæ ſon palabras, que incluyen todo eſto. Maſya el dice de oy tienen coſtumbre legitimamente præſcripta, eu muchos Monaſterios dellevar propinas de en trada, y cera, y donde la huviere, podranlo hazer, porque la coſtumbre tien fuerza de ley, mas con todo eſto verdaderamente es contra el 1. Concilio, y era muy iuſto, que les ſuperiores lo remediaram, y que las religioſas non recibiran coſa alguna en la entrada.* Sacra tamen Congregatio cenſuit, decretum *cap. 16.* ad hunc caſum non pertinere, ſed id prohiberi Conſtitutione Urbani IV. quæ incipit *Sanè*. Cæterùm, quia ex conſuetudine Mediolanenſi recepta, & a bon. mem. Cardinali S. Praxedis tolerata paſſim huiuſmodi convivia exhibentur, conſultiùs putavit, nihil reſponderi. Conſtitutio Urbani habetur *in d. Extrav. 1. de Simon.* Sacra verò Congregatio ſuper Epiſcop. & Regul. 2. Julii 1589. & in Luſitana 6. Junii 1615 ad 2. propinarum, ſeu munerum largitionem Monialibus faciendam tàm in ingreſſu, ſeu in habitum regularem ſuſcipiendo, quàm in profeſſione emittenda, tanquam abuſum omninò abrogari mandavit, ac prohibuit ſub pœnis etiam Cenſurarum. Verùm id, vel non fuit uſu receptum, vel ut refert Portellus, author Luſitanus *in dub. Regular. verſic. Monaſterium num. 11.* in ea declaratione excipiebatur refectio communis jentaculi moderati. Immò Sanchez *in opuſc. lib. 2. cap. 3. dub. 23. n. 6.* ait, quod poſſit accuſari conſuetudo, quæ repetitur in Monaſteriis Monialium accipiendi præter dotem Novitiæ quaſdam portiones pecuniæ, quas propinas vocant, verb. grat. ſingulis Monialibus dantur quatuor argentei, & una candela idque præter dotem Novitiæ, quæ datur ipſi Monaſterio. Hæc autem conſuetudo nulla alia ratione mihi videtur poſſe a Simonia excuſari, niſi afferendo dotem, quæ exigitur ad ſuſtentationem Monialis non conſiſtere in indiviſibili, ſed ſicut taxari poteſt ſexcentis ducatis, ita etiam taxari poteſt ſexcentis, & quinquaginta, diſtributis hoc modo, ut ſexcenta applicentur communitati, ſeu Monaſterio, & alia quinquaginta diſtribuantur inter Moniales, ſingulis dandos illos quatuor argenteos, & candelam, ut ſuis neceſſitatibus ſubveniant.

24 Vides, mi lector, quam ſit arduum hoc definire; Quare puto, quod in hac re uti oportet aurea illa moderatione, quam pro Monaſteriis Urbis inſtituit Eminentiſſimus Cardinalis Vicarius in ſua Congregatione particulari pro eadem re habita, in qua & ego interfui, eſtque typis Cameralibus edita.

25 Porrò ab excommunicatione lata *in dict. Extravag. 1. de Simon.* poterit Epiſcopus, vel Prælatus abſolvere in occultis delictis ex Trident. *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat.* Eademque Extravagans procedit, ſive detur & accipiatur pretium pro admiſſione ad profeſſionem, ſive ad habitum, ut Filliucius *tract. 45. cap. 13. num. 11.* Bonac. *de Simon. quæſt. 7. §. 4. num. 11* Immò etiamſi pro admiſſione profeſſi ad tale Monaſterium, ſeu domum, ut probatur *ex dict. Extravag.* Quamvis alii putant, ſolùm procedere de datione pro admiſſione ad profeſſionem, ut Barboſ. *in dict. Extravag. num. 5.* Suar. *de Cenſur. diſput. 22. ſect. 5. num. 7.* Laym. *lib. 4. tract. de Simon. num. 71.* Ejus tamen pœnæ non procedunt, niſi Simonia realiter utrinque contracta fuerit, ſeu impleta, Suarez, Laym. & Sanchez, *d. lib. 2. cap. 3. dub. 104. num. 50.* Minuſque procedunt quando aliquid recipitur abſque pacto, vel ob conſuetudinem, vel ob antiqua jura id concedentia, vel abſque præſumptione, ac bono animo, quia bis repetit dict. Extravagans illa verba, *eos, qui præſumunt*, ut per Navarr. in omnibus Summis *cap. 27. num. 106.* Cajetan. *verb. Excommunicatio cap. 73.* Sanchez *d. num. 50.* Nec procedunt in ingreſſu in Confraternitatem, Sanch. *dict. cap. 3. dub. 23. num. 8.* Neque ſecundùm aliquos pro ingreſſu in Religionem militarem, excepta Religione Hieroſolymitana, quia illa militia cenſetur tunc, non quatenus eſt res ſpiritualis, ſed quatenus eſt honor humanus, Diana *reſol. 64. tom. 2. part. 2.* cum Villalobo contra Azorium *tom. 3. lib. 12. cap. 16. quæſt. 5.* Neque pro ingreſſu Monialis, ſi detur cauſa ſuſtentationis, ſeu dotis, ut probavimus ſupra, & traditur ex decreto Martini V. apud Sanch. *d. num. 50.* & alios apud ipſum. Illa verò ſuſpenſio contra Capitula, & Conventus non intelligitur ab officio, & beneficio, ſed ab officio tantùm Capitulari, ſeu adminiſtratione, ut per Alterium, Suarez, & Filliucium, quos ſequitur Barboſ. *d. num. 5.* Tandem hodie ſecundùm multos non procedit *dict. Extravagans*, etiam in ingreſſu Virorum, ſi detur aliquid cauſa ſuſtentationis, Sanchez *ibidem*, Barboſ. *num. 3.* Miranda *tom. 3. quæſt. 8. art. 7.* Sà *v. Simonia num. 2.* Suarez *de Simon. cap. 59. n. 7.* Reſtitutio autem datorum facienda eſt danti ante profeſſionem, *cap. Veniens de Simon.* Sanchez *dub. 141. num. ult.* & poſt profeſſionem reſtituenda, ſeu relinquenda eidem Monaſterio ad uſum communem, *Ex d. Extravaganti*.

CONSULTATIO XCI.

An, & quomodo conſtare poſſint miracula Servorum Dei? Ubi iterùm de iis, qui ſine cibo, ac potu diù, menſibus, atque annis vixerunt ad effectum Canonizationis.

COnſtare quidem poſſunt hujuſmodi miracula per crebram famam, quæ juxta ſapientum ſententiam eſt multorum narratio de aliquo per ſenſum perceptibili in præſenti tempore conſtituto, ſive in præteritis ſucceſſivis, ac non interruptis, quorum multitudinem impoſſibile eſt, ſecundùm conſuetudinem ad confringendum tale quid, imperceptibiliter convenire. 1

Rerum autem, quæ per crebram habentur famam, duo ſunt genera. Primum quidem eſt, ut narrent, qui crebram faciunt famam, aliquid, quod ipſi vel viſu, vel aliquo alio ſenſu perceperunt. Hujuſmodi autem narratio tunc veram præbet ſcientiam, cùm duo concurrunt. Unum eſt, ut narrantium multitudo ad eum perveniat numerum, ut impoſſibile ſit ſecundùm conſuetudinem, multitudinem illam ad mendacium confingendum, perceptibiliter convenire, ut ſi verbi cauſa videamus homines diverſarum, diſtantiumque regionum, ac linguarum convenientes, affirmanteſque in mundo urbem eſſe, quæ Roma dicitur, nobis pro certo conſtabit, hanc Urbem in mundo eſſe. Alterum verò eſt, ut narratum ſenſibus poſſit eſſe ſubjectum. Nam ſi Orientales omnes, atque Occidentales mundum initium habuiſſe, aut æternum fuiſſe narrarent, mundique effectorem unum, aut plures extitiſſe dicerent, eorum certe narratio ſcientiam non præſtaret, ſed fidem, cùm ejuſmodi narrata ſenſibus nequeant ſubjacere. Si verò exempli gratia narrarent, quod in regione aliqua, puta in Belgica, vel Laudenſi ad ignem glebis pro lignis utantur, eorum narratio ſcientiam faceret, cùm id, quod narrant, ſenſibus apprehendi poſſit. Et hoc modo Jacob filium ſuum Joſeph, quem mortuum credebat, vivere ſcivit. 2

Secundùm autem rerum genus, quæ per crebram famam habentur, eſt, cùm narrantes ita quidem ſe habent, ut dictum eſt, verum rem, quam narrant, ſe non vidiſſe ajunt, aſſerunt tamen multitudinem talem, qualem diximus, ſe vidiſſe, & audiviſſe dicebat. Hoc autem genus tunc certam præbet ſcientiam, cùm in eo duo illa concurrunt, quæ primo genere concurrere diximus. 3

Et tertium hoc aliud, ut ſi narrantium catena longiùs ſe extenderit, nunquam tamen ſit interrupta, neque omninò extenuata, ſed ſemper finis, ac media in quantitate, & qualitate principio correſpondeant. Per hunc modum hodiè Alexandrum, Platonem, Cæſarem, quos antiqua tradit vetuſtas, fuiſſe ſcimus. Ad hunc ſciendi modum Moyſes Judaicum populum mittebat, dum Deuteron. *cap. 32.* dixit: *Memento dierum ſæculi, adverte annos generationis. Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi.* Hunc etiam ſciendi modum David ponit. *Pſalm. 77. v. 8.* 4

Objicio, Hic ſciendi modus per crebram famam, ſecundùm Ariſtotelis doctrinam, valdè debilis videtur. 5

Tum

Tum quia de ſingularibus ſenſibilibus procul factis a ſenſu, non habetur ſenſatio, nec per conſequens ſcientia. Tum quia non propter hoc ſumus ſimpliciter expertes fidei, & crudelitatis. Nam ad hoc ſunt propoſitiones probabiles, quæ ponuntur ab Ariſtotele *in lib. major. Reth.* Tum quia famoſum, ſecundum Ariſtotelem, idem eſt, quod probabile, ut patet in quinque probabilium modis, ab ipſo in primo libro Topicorum poſitis.

6 Ad hanc objectionem reſpondeo, inter Sapientes controverſiam eſſe, utrum ſcientia, quæ per crebram habetur famam, neceſſaria ſit, an probabilis. Circa quod, dictis pro utraque parte plurimis, electio tandem omnium eſt, ipſam neceſſariam eſſe. Neceſſarium ſiquidem eſt, quod dubium nobis fieri, tentantes nos ipſos, nolumus, neque valemus. Porrò cùm auditis omnibus, quæ contra crebram objiciuntur famam, tentemus nos ipſos, invenimus animas noſtras præcipuè judicantes, quod Moyſes exempli gratia fuit, & dixit ſe Dei nuncium ad fidem Iſrael miſſum. Nec invenimus aliquid de objectis, hoc transfigens, ſic neque illa, quæ neceſſaria ſunt. Nullam ergo, quod contra crebram famam eſt, meretur reſponſionem. Reſponſio namque oportet eſſe probabilis. Retinere autem neceſſarium cùm probabili circulationem inducit, ac impoſsibile eſt.

7 Atque hinc patefacta remanebit indubitata veritas hujuſmodi jejunii, adeòque plenè ac concludenter comprobata redditur antiquiſſima traditio de miraculoſa abſtinentia Servorum Dei, ut tàm ex iſtis, quàm ex hiſtoricis appareat, nihil æquè ſtabilitum, nihil venerabilius hominum animis inſedisse, ac nemine unquam id negaſſe, aut de eo dubitaſſe.

8 Et primò quidem cùm agatur de facto antiquiſſimo, ac rebus vetuſtiſſima majorum traditione communiter receptis, in quibus fidelisſimæ antiquitatis mos eſt retinendus, ſcriptoribus, atque hiſtoricis id recenſentibus.

9 Primò, ex ſacris ſcriptis Exod. *cap.* 17. *verſ.* 24. ibi, *Dixit autem Dominus ad Moyſem, ſcribe hoc ad monimentum, & trade auribus Joſue.* Deuteron. *cap.* 31. *verſ.* 9. *Scripſit itaque Moyſes legem hanc, & tradidit eam Sacerdotibus filiis Levi, qui portabant arcam fœderis Domini, & cunctis ſenioribus Iſrael.* Hierem. *cap.* 36. *v.* 2. & 28. *Cui Dominus juſſit, ut tolleret volumen libri, & ſcriberet in eo, verba, quæ loquutus erat ei.* Eſter. *cap.* 2. *in fine : Mandatumque eſt hiſtoricis, & annalibus traditum coram Rege.* Et *cap.* 6. *v.* 1. *ubi Aſſuerus juſſit ſibi afferri hiſtorias, & annales priorum temporum, quæ cùm illo præſente legerentur, & c.* 17. *lib.* 1. *cap.* 4. ubi in literis per miniſtros regios ſcriptis Artaxerſi habetur *verſ.* 14. & 15. *Idcircò miſimus, & nunciavimus Regi, ut recenſeas in libris hiſtoriam patrum tuorum, & invenias ſcriptorem in Commentariis, & ſcies quoniam urbs illa rebellis eſt, & nocens Regibus, & Provinciis, & bella concitantur in ea ex diebus antiquis*; quibus idem Rex ſic reſpondit *verſ.* 18. *ac ſeqq. Accuſatio, quam miſiſtis ad nos, lecta eſt manifeſtè coram me, & a me præceptum eſt, & recenſuerunt, inveneruntque, quoniam civitas illa a diebus antiquis adverſum Reges rebellat, & ſeditiones, & prælia concitantur in ea.* Sic etiam Regum Judæorum geſta ſolebant in Chronicis deſcribi, ut de rebus geſtis Jeroboami, Roboami, ac ſubſequentium Regum habetur *lib.* 3. *Reg. cap.* 14. & *ſeqq.* & *lib.* 4. *c.* 1. *v.* 15. *c.* 8. *v.* 23. *c.* 10. *v.* 36. *c.* 21. *v.* 17. *c.* 33. *v.* 28. & Paralip. *lib.* 2. *c.* 2. *v.* 34. & *c.* 35. *in fine*. Quapropter Auguſtus Cæſar dicebat, magnæ ſemper apud præclaros Principes, omniumque gentium, nationumque populos laude, & gloria dignos fuiſſe habitos geſtarum rerum ſcriptores, qui vel hiſtorias, vel annales literis commendarunt, cùm plurimum tum ad antiquitatis memoriam, tum etiam ad juvandum rerum publicarum adminiſtrationem ſcriptorum monumenta prodeſſe videantur.

10 Secundò, authoritate Tullii, qui *lib.* 2. *de orat.* hiſtoriam appellat Magiſtram, animam, & vitam memoriæ, ac lucem veritatis, inferens propterea in oratione pro Archia Poeta, quod ſine hiſtoriis exempla omnia jacerent in tenebris. Quemadmodum enim pictor habet exempla ſuorum operum, in quæ ſemper intuetur, ita nos aliquos laudatos viros mente intueamur, quos aliquo modo ſequi, ac imitari ſtudeamus. Taciti docentis *lib.* 4. *Annal.* quod per hiſtoricos plures aliorum eventus doceantur. Diodori Siculi, qui *in proœm. vit. Philippi, & Alexandri* ait, nihil utilius, jucundiuſque cogitari poſſe, quàm in humanæ vitæ theatro, quod hiſtoria partibus omnibus merè inſtructum habet. Illa enim, ut inquit *lib.* 1. de fabuloſis antiquorum geſtis, eſt cuſtos illuſtrium virorum, virtutis teſtis, malorum ſceleris, benefica in omne genus humanum. Huic affine eſt dictum Titi Livii *decad.* 1. *lib.* 1. Hoc illud eſt præcipuè in cognitione rerum ſalubre, ac ſi frugiferum, omnis te exempli documenta in illuſtri poſita monumento intueri. Plutarchi *in Thimoleonte* dicentis, in hoc enim tibi fas, tanquam in ſpeculo ornare, & componere vitam tuam ad alienas virtutes, Ariſtotelis *lib.* 1. *Rethor. c.* 5. docentis, utilem eſſe ad publicas deliberationes rerum geſtarum hiſtoriam. Polybii *lib.* 1. veriſſimam diſciplinam, exercitationemque ad res civiles hiſtoriam eſſe ait. Meritò igitur Imperator Alexander, teſte Lampridio, conciliis togæ, ac militiæ literatos adhibebat, & maximè eos, qui hiſtoriam norant, Alphonſus verò Siciliæ Rex, ſecundùm Lipſium *polit. lib.* 1. *c.* 9. *in fine*, hiſtoriæ libros ajebant, eſſe optimos Conciliarios mortuos. Et faciunt dicta Strab. *lib.* 1. *geograph.* Quintiliani *lib.* 10. *inſtit. orat.* Plinii *lib.* 8. *Epiſt. ad Lateran.* Vives *lib.* 2. *de cauſ. corrupt. art.* & *lib.* 5. *de tract. diſciplin.*

Tertiò, ex variis textibus juris civilis, antiquorum 11
ſcripta, & libros inducentibus ad probandum, ac decidendum controverſias fori, nempè *in l.* 1. *ſub initio, ff. de offic. quæſt. l.* 2. *de orig. jur. l.* 1. *in princip.* ibi : *a quibuſdam ſcriptoribus traditum eſt, ff. de offic. Præt. l. Celſus, ff. de prob. l. antiqui* 3. *ff. ſi pars hæred. pet. l. ſi pater* 36. *ff. de ſolut. l.* 1. *ff. de cadav. punit.* Hinc plures Ciceronis ſcripta, & authoritate probationis loco induxerunt, Juriſconſultus *d. l.* 2. *§. poſt hos quoque, ff. de orig. jur. l. Fulcimus, §. latitare, ff. ex quib. cauſ. in poſ. eat. l. Cicero* 39. *ff. de pœn. l. Scotus* 1. *ff. de verbor. ſignif.* Platonis *in l.* 2. *ff. de nund.* Ariſtotelis *in d. l. ſi pater* 36. *ff. de ſolut.* Hippocratis *in l. Septimo menſe* 12. *ff. de ſtat. hom.* Homeri *in §.* 1. *de empt. & vend. l.* 1. *ff. de contrahen. empt. l. legatis ſervis* 6. *§. pecoribus de leg.* 3. & *l. legata. ff. de ſuppellect. leg.* Virgilii *in l. in tantùm* 6. *§. fin.* & *l. nominis §. fin. de rer. div.* Similique modo Ulpianus allegat hiſtoriam Auguſti *in d. l.* 1. *ff. de cadav. p. unit.* & authoritatem Celſi *in l.* 1. *ff. ſi cert. pet.*

Quartò, ex juribus Canonicis *in can. de quibus diſt.* 20. 12
in can. quamvis 3. *diſt.* 21. *can. Valentinianus III.* ibi, *Ut refert. hiſtoria Eccleſiaſtica*, ſcilicèt tripartita *lib.* 7. *cap.* 8. *can. Agatho VIII.* deprompto ex geſtis Sanctorum Pontificum *cap. Adrianus XXII.* ex hiſtoria Eccleſiaſtica *diſt.* 63. *c.* 1. *in fin.* ibi, *Tum propter hiſtoriam de ſacr. vinct. c. Cùm Apoſtolica Sedes* 7. *de his, quæ fiunt a Præl. ſin. conſ. Cap. & cap. ſorus*, ibi, *de quo Virgilius, de verb. ſignificat.* Hinc probatio diviſionis admittitur per libros antiquos, *c. Cùm cauſam* 15. *de probat.* & fides adhibetur antiquis libris cenſualibus *in c. Ad audientiam* 13. *de præſcript.*

Quintò, ponderando, quod in omni materia ſtandum 13
eſt peritis in arte, quales profectò ſunt hiſtorici in rebus geſtis referendis, ſicut ad rem inquiunt Aſin. *de exequut. in princip. n.* 8. Andr. Kinchen. *in comment. ad jus Saxon. v. Elector cap.* 1. *num.* 298. & *ſeqq.* Port. *conſ.* 16. *n.* 3.

Sextò, in terminis, quod hiſturici, & chroniſtæ de fa- 14
ctis antiquiſſimis, ac viventium memoriam excedentibus teſtificantibus, quibus ab antiquo fides adhibita fuit a majoribus, ad probandum inducantur, & plenum probationis gradum conſtituant, illiſque ſtandum ſit tàm in judicio, & ad cauſarum deciſionem, quàm extra, tradunt in Lectura juris civilis, Gloſſ. *in proœm. ff. ſub §. hoc autem v. Regiis urbibus*, & *in l.* 1. *v. Tiberianis, C. de fund. limitroph.* Bartol. *in d. l.* 1. *n.* 2. ibique Fulgoſ. *n.* 17. Alex. *n.* 30. & 34. Jaſ. *n.* 35. Rip. *n.* 72. & *ſeqq.* Dec. *in* 1. *lect. n.* 21. & *ſeqq.* & *in* 3. *n.* 76. & 77. Soccin. Sen. *memb.* 30. Jo: Nig. *nu.* 56. & *ſeqq.* Purpur. *num.* 152. dicens omnes in hoc ſequi Bartolum, & Alciat. *n.* 53. *ff. ſi cert. petat.* Bald. *in l.* 1. *n.* 2. *ff. de offic. q.* Joan. Fab. *in §. Item pretium n.* 5. *inſtit. de empt. & vendit. & in rubr. Cod. de Summ. Trinit. & fid. Cath.*

In Lecturis Canonicis Gloſſ. *in d. can. quamvis v. eodem* 15
die diſt. 21. *can. in nomine Domini, v. Trapezitas diſt.* 23. *c. Inter dilectos, §. ſed contra v. magis de fid. inſtrum. c. Venerabilem* 34. *v. tranſtulit de elect. in Clem.* 1. *v. Urbano de reliq. & vener. Sanctor.* Joan. Andr. *in cap.* 1. *num.* 2. *eod. tit.* ubi teſtantur in quadam legenda inveniſſe, quod S. Hieronymus fuit Presbyter Cardinalis, & habuit titulum S. Anaſtaſiæ, Bald. inquiens, ſtandum eſſe chronicæ Martinianæ, vel ſimili *d. c. Inter dilectos n.* 19. ibique Abb. *n.* 13. *in fin.* & Felin. *n.* 12. *de fid. inſtr.* idem Abb. *in c. Cùm cauſam* 13. *n.* 1. Felin. *n. item* 1. & Myſinger. *n.* 7. *de probat.* idem Felin. *in c. Ad audientiam n.* 16. *de præſcript. & in c.* 2. *n.* 49. *de reſcript.* Gemin. *in c. Placuit d.* 16. *d. can. quamvis propè fin. d.* 21. & *in can. de quibus n.* 1. ubi etiam Præpoſ. *n.* 3. *de conſecrat. diſt.* 1. Imol. *in Clem.* 1. *n.* 9. ſub initio *de probat.* Turrecrem. *in can. Sancta Romana Eccleſia ſub n.* 12. *diſt.* 13.

In tractatibus ex Italis Milis *in repert. v. Scriptura no-* 16
vi teſtamenti, Afflict. *in prælud. ad Conſtit. Neapol. q.* 19. *n.* 7. Barbat. *de præſtant. Cardinal. p.* 1. *q.* 1. *num.* 6. Hieronym. *de Mont. de finib. regund. c.* 62. *n.* 3. *ac* 6. Soccin. ſen. *regul. jur. lit. L. regul.* 27. *v. libri*, loquens de libris Ariſtotelis *§.* 4. *limitatur n.* 14. & *ſeq.* Gabr. *de probat.*

con-

concl. 2. n. 59. Aſin. *de exequut. c. 4. n. 8.* Carpan. *ad Statut. Mediol. p. 1. c. 17. n. 5.* Marc. Anton. Surgens *de Præf. Prætor. l. 1. c. 12. n. 1.* Genua *de ſcript. priv. lib. 5. qu. 6. v. libri Chronicorum, & v. libris Annalium*, Marc. Anton. *variar. reſol. lib. 1. c. 46. n. 5.* Scacc. *de judic. lib. 2. c. 31. nu. 65.* Maſchard. *de probat. p. 1. concl. 105. n. 8. concl. 218. & concl. 398. nu. 3.* ibique Bart. Nig. *in addit.* Pacian. *eodem tract. de probat. lib. 1. c. 4. n. 4.* Card. Tuſch. *lit. H. concluſ. 139. n. 4. & lit. L. concl. 346. n. 7.* ubi ait, eſſe communem, & Gratian. *diſc. 893. n. 6. & ſeqq.*

17 Ex Hiſpanis Bulluga *in ſpecul. Princip. rubr. 14. §. reſtat prope finem*, Aviles *in proœm. ad c. Prætor. gloſſ. Rayna n. 9.* Guttier. *practic. q. lib. 3. q. 82. n. 30.* Garz. *de nobilit. Hiſpan. gloſſ. 7. n. 18. & gloſſ. 18. n. 10.* Meſſia *in l. Regia Toletana in 24. fundament. p. 2. n. 19.* Laſſart. *de decim. vend. in præf. n. 33.* ibique additur *n. 22.* Zerol. *in prax. Epiſc. p. 1. v. arma*, Baraona *in addit. ad Lup. in rubr. de donat. inter vir. & uxor. in introduction. n. 2. lit. A.* Palaez. *de major. to. 1. p. 1. q. 20. n. 341.* & Ferdinand. Loazes *in alleg. pro Marchione de los Velez dub. 1. fundament. 3. n. 73. & 79.*

18 Ex Germanis Leopoldus Barbergenſis Epiſcopus *de jure Regni, & Imperii Romani c. 5.* Andr. Knichen, *in Comm. ad jus Saxon. v. Electorum c. 1. n. 297. ac ſeqq. & in epopeſi n. 407.* Burger. Roland. *p. 1. lib. 1. c. 48. n. 1.* Bernard. Greven. *pract. concl. lib. 2. obſerv. 149. num. 5.* Everard. Speſan. *cent. 3. claſ. 1. q. 41. n. 9.* Dominic. Arumens *tom. 1. de jure publ. dif. 12. de Conciliar. theſ. 8.* Parten. Litig. *lib. 2. c. 3. n. 10. & ſeqq.* Ludovic. Ghilauſin. *de arbitr. Judic. c. 6. p. 3. n. 24.* Martin. Niger. *de advoc. annot. c. 18. n. 40. & 193.* Martin. Dobevin, *in repert. verb. de probat. per Scripturas fol. 426.* Melchior Goldaſt. *in replicat. pro Imper. c. 34. fol. 346. & cap. 11. §. Sed multa pag. 108.*

Ex Gallis Gulielm. de Benedict. *in tract. de Ducat. Normand. impreſſ. poſt repet. c. Raynutius de teſtam. nu. 72.* Joan. de Cujer. *de primog. lib. 2. q. 12. n. 8.*

19 In Conciliis ex Italis Accademia Patavina *conſ. 2. n. 27. poſt conſ. Cardin. Zabarellæ* Alexan. *conſ. 6. nu. 6. vol. 1. conſ. 15. n. 2. vol. 5. & conſ. 187. n. 2. vol. 7.* Aymon. *conſ. 107. n. 4. & conſ. 158. n. 4. & ſeqq.* Dec. *conſ 445. n. 16. & 17.* Jaſon. *conſ. 65. n. 14. & 18. ac ſeqq. vol. 2.* dicens communem Soccin. Sen. *conſ. 266. n. 28. vol. 2.* Soccin. jun. *conſ. 75. nu. 64. vol. 1.* Natt. *conſ. 636. n. 41. & 91. & conſ. 471. n. 6.* Pariſ. *conſ. 1. n. 50. & conſ. 23. n. 133. & ſeqq. ac 252. vol. 1.* Roland. *conſ. 2. n. 60. vol. 1.* Gratian. *conſ. 9. n. 5. & ſeqq. lib. 1.* Nevizan. inter conſil. Alberti Bruni *conſ. 10. n. 50. lib. 1.* Decian. *conſ. 21. n. 29. vol. 1. conſ. 7. n. 31. & conſ. 19. n. 8. vol. 3.* Purpurat. *conſ. 401. n. 29. ac ſeqq. & n. 80. vol. 2.* Menoch. *conſ. 1. n. 274. vol. 1. conſ. 112. n. 65. vol. 2. conſ. 378. n. 8. vol. 4. conſ. 512. n. 15. vol. 6. conſ. 701. n. 8. vol. 8. conſ. 816. n. 48. & ſeqq. vol. 9.* Et in cauſa Finarienſi *reſp. 2. nu. 125.* impreſſo poſt *tract. de recup. poſſeſſ.* Burſat. *conſ. 124. n. 49. lib. 1.* Alban. *conſ. 64. n. 27. & 28.* Port. *conſ. 164. n. 48. & conſ. 167. n. 3.* Federic. Scot. *reſp. 28. n. 113. & ſeqq. tom. 1. lib. 6.* Panzirol. *conſ. 6. n. 67.* Flamin. de Rub. *conſ. 65. n. 93. lib. 2.* Pacian. *conſ. 20. n. 8.* Peregr. *conſ. 161. num. 2. lib. 1.* Guid. Turian. *conſ. 8. n. 40.* & Jaſ. Alt. *conſ. 45. n. 122. lib. 3.*

20 Ex Hiſpanis Rodericus Suarez *alleg. 6. nu. 11.* ibique Jacob Valdes *in addit. n. 11. & alleg. 8. n. 21 & 22.* Joan. Baptiſta Valenzuola *conſ. 33. n. 84. & ſeqq. lib. 1.*

21 Ex Germanis Nicol. Everard. jun. *conſ. 81. n. 8. lib. 1.* Gregor. Everard. *conſ. 27. n. 1.* cum binis *ſeqq. lib. 1.* Thomigen. *conſ. 26. n. 22.*

22 Et ex Gallis Guidop. *conſ. 88. num. 2.* & Popon. *conſ. 244. num. 3.*

23 Ac in deciſionibus ex Italis Roland. Cavagnol. *dec. 53. n. 6. lib. 2.* Ric. *var. reſ. 102. n. 30.*

24 Ex Hiſpanis Gama *de Luſit. dec. 335. nu. 4.* & Joſeph. Seſſe *dec. Aragon. 162. n. 4.*

25 Ex Germanis Compilator *Simph. tom. 1. p. 1. tit. 2. de reconventione nu. 110. & p. 2. tit. 8. vot. 8. nu. 18.* Adrian. Gilman. *dec. Camer. l. 1. dec. 11. n. 7. & ſeqq.* Tyleman. *de Benign. ſynthagm. I. decad. 2 vot. 1. n. 12. & 13.*

26 Ex Gallis Boer. *dec. 288. n. 2.* Guidop. *dec. 193. in fine.*

27 Ac Rota Romana apud Bellam. *dec. 70. num. 3.* & coram Caputaq. *dec. 190. p. 2.* coram Lancellotto *deciſ. 717. n. 2. p. 4. div.* coram Pegna *dec. 439. n. 4. & dec. 560. n. 11.* coram Ubaldo *dec. 480. n. 14. p. 4. tom. 2. rec.* coram Coccino *dec. 172. ſub n. 4.* inter ejus impreſſas *deciſ. 93. n. 15. & ſeqq. & dec. 33. nu. 23. & ſeqq. p. 5.* coram Pirovano *dec. 212. n. 8. p. 7. recent. ac deciſ. 290. n. 7. p. 2. vol. conſ.* Farinacii, & coram Merlino *dec. 803. n. 4. & ſeqq.* & coram Eminentiſſ. Cardinali Otthobono *dec. 234. nu. 5. ac dec. 253. nu. 21.* coram Tarraconenſi in Calaguritana primatus 14. Junii 1638. coram Carillo *in Corduben. decimarum* de Lucerna 5. Julii 1638. coram Ghislerio *in Gerunden. juriſdictionis* 17. Junii 1647. *§. Tandem.*

28 Quæ fortiùs procedunt ſi inter Scriptores, & Hiſtoricos adſint multi Eccleſiaſtici, Rota *dec. 718. n. 2. p. 4. div. & d. dec. 353. nu. 27. p. 5. rec.* Si plures ex Hiſtoricis vixerint, ac floruerint, viventibus adhuc Servis Dei, pluresve alii proximiores fuerint tempori, quo miracula fuerunt patrata, Rot. cor. Merlino *dec. 807. n. 9. ac ſeqq.* & in terminis Scac. *de not. & ſing. Sanct. ſect. 11. c. 7. §. Cùm verò.* Si ferè omnes rei ſeriem ex profeſſo tractaverint, pluresque univerſam hiſtoriam vitæ ſervorum Dei peculiari tractatu ſuſcipientes, de eadem re egerint, aliive in regione dictorum Servorum Dei nati, ſeu verſati, ſicque meliùs edocti de rei ibi geſtæ veritate, eadem certiùs ſcribere potuerint, ſicut ex Baronio, Pineda, Marſilio, Lesbio, & Didaco de Caſtillo notavit Joan. de la Puente *in convenientia utriuſque Monarchiæ lib. 1. c. 6. §. 1.* ex eoque Fontanell. *alleg. fiſcal. p. 1. alleg. 49. n. 52. ac dec. Granaten. p. 1. dec. 7. n. 29.* Si acceſſerit propria confeſſio multorum ex novatoribus, ac ſectariis, qua nulla poteſt eſſe major probatio, & prævalet mille teſtibus, utpote proveniens a Catholicæ fidei adverſariis, quos notoriæ, ac patentis veritatis vis adegit ad credendum excellentiam vitæ, admirabilemque abſtinentiam Servorum Dei, ad textum *in l. Cum te de tranſact.* Aym. *conſ. 161. n. 3. & 170. n. 4.* Gabriel. *tit. de eſtib. concl. 4. n. 75.* Rot. cor. Caputaq. *deciſ. 283. n. 5.* Gregor. XV. 143. *n. 3. & 357. n. 3.* ac Buratt. *dec. 101. n. 1. & 147. n. 18. & 317. n. 8. & 378. n. 3.* Si denique atteſtationes, ac dicta hiſtoricorum adminiculentur, nedum ex vetuſtiſſima, communique recepta majorum traditione, in qua fideliſſimæ antiquitatis mos eſt retinendus, ſed comprobentur per teſtes idem deponentes de auditu toto tempore vitæ ſuæ, ac ſuæ recordationis, nec non de publica voce, & fama, ac perpetua, & ſucceſſiva majorum, ac ſeniorum traditione, nec aliquid unquam dictum, vel auditum fuiſſe in contrarium, ut per Innoc. *in c. veniens n. 6. de verb. ſignif.* Abb. *in cap. inter dilectos n. 6. de fid. inſtr.* Felin. *in c. veniens 1. n. 6. de teſtib. & in c. Cùm cauſam n. 9. de probat.* Rot. coram Bellarm. *dec. 70. per totam*, Caſſad. *dec. 2. de probat.* Caputaq. *dec. 349. n. 3. & dec. 347. n. 4. p. 3.* Poſth. *dec. 74. nu. 2. lib.....* Coccin. *dec. 93. n. 16. & dec. 353. n. 28. p. 5. rec.*

Certùm quippè eſt, quod in factis antiquiſſimis ſupra centum annos, hominum memoriam excedentibus, in quibus cùm probatio directi ſit impoſſibilis, quia homo tantùm vivit, ut reddere queat cauſam ſcientiæ de tanto tempore per proprium ſenſum corporis, præſumptiva per publicam vocem, & famam ſufficit, & ratione difficultatis obtinet locum plenæ probationis, etiamſi agatur de gravi præjudicio, potiſſimè autem concurrentibus adminiculis juxta theoricam Bald. *in Auth. quas actiones n. 7. & 18. C. de Sacroſ. Eccl. & in l. Conventicula 185. n. de Epiſcop. & Cler. & in l. Proprietatis num. 2. C. de probat.* quam probarunt Angel. *in l. Antiqui 19. §. Cùm me abſente n. 2. ff. de negoc. geſt.* & alii a nobis alibi adducti, Rota, *deciſ. 1619. n. 3.* coram Pegna, & *dec. 330. n. 9. & dec. 449. num. 4.* coram Seraphino. 29

Et in terminis cauſarum Beatificationum, & Canonizationum, quod juxta veterem, & aſſiduè obſervatum univerſalis Eccleſiæ uſum, concurrentibus depoſitionibus de publica voce, & fama, & antiqua traditione, credendum ſit Hiſtoricis, & Chronicis ab antiquo receptis, longo tempore approbatis, firmant Caſtellan. *de Canoniz. Sanctor. q. 7. §. quæro an in Canonizatione*, Contilor. *eod. tract. c. 14. n. 7. & ſeqq.* Mol eſ. *conſ. 46. n. 53.* Panvin. *in relat. S. Bonaventuræ q. 2. art. 8. in princip.* ac pluries cenſuit Rota in ſuis relationibus, ſignatè S. Raymundi *p. 1. art. 5. c. 2. art. 2. cum duobus ſeq.* S. Hiacynthi *c. 3.* S. Leopoldi ab Auſtria *in 10. fundamento §. 4.* S. Andreæ Corſini *p. 4. §. 1.* apud Lezanam *conſul. 1. n. 237.* S. Franciſcæ Romanæ *p. 2. art. 12.* S. Ignatii *part. 2. rubr. de charit.* S. Franciſci Xaverii *p. 2. rubr. de publ. fama Sanctitatis*, S. Iſidori *art. 2.* S. Eliſabethæ *p. 2. rubr. de Sanctit. vitæ in genere, §. Et cum verſemur*, B. Philippi Benitii *rubr. de fama Sanctit.* B. Jacobi de Marchia *rubr. de fama Sanctit. §. auctores, & ſcriptores*, & alias ſæpè. 30

Ac ita pertractatum legitur, tàm in Sacra Scriptura, nam Eccleſiaſticus, qui *c. 44. & ſeqq.* ſcripſit vitas Henoc, Noe, Abraham, aliorumque Sanctorum veteris teſtamenti, inquit, *Laudemus viros glorioſos, & parentes noſtros in generatione ſua, multam gloriam fecit Dominus, magnificentia ſua a ſæculo.* Et Lucas Evangeliſta ſcripſit acta, & hæroica geſta Apoſtolorum, quàm ab Apoſtolica Sede, & Sanctis Patribus. 31

Nam S. Clemens, hujus nominis primus anno ab incarnatione 93. ſeptem Urbis regiones totidem Notariis diviſit, ut geſta martyrum unuſquiſque per regionem ſuam ſollicitè perquireret, & in Codicem diſtinctè referret, ſicuti ex Damaſo, Platina, Anaſtaſio Bibliothecario, & aliis notat Baron. *in prælud. ad Martirolog. Rom. c. 1.* 32

S. Paulinus D. Ambroſii notarius vitam ejus ſcripſit, teſte Baronio *d. cap. 1.* 33

Apud

34 Apud Eusebium plures extant epistolæ, in quibus acta martyrum referuntur, ut legitur *lib.* 4. *c.* 14. *lib.* 5. *c.* 2. *& 3. lib.* 3. *c.* 33. *ac seqq. & lib.* 7. *c.* 3.

35 In Ecclesia etiam Carthaginensi S. Cyprianum fuisse sollicitum, ut dies, quibus martyres essent martyrio coronati, exactè annotarentur, ut ex ejus epistolis 16. 23. 34. 35. & 37.

36 Athanasium Episcopum Alexandrinum S. Antonii Abbatis vitam conscripsisse, & secum detulisse, dum pulsus ab Arrianis Romam venit, narrat D. Hieronymus *c.* 10. ad Principiam, *& ep.* 27. ad Eustochium.

37 Divus Gregorius Nazianzenus egregia facta S. Cæsarii fratris, & S. Gorgoniæ sororis, clarissimis, ac disertissimis orationibus posterioritati mandavit.

38 Divus Joannes Chrysostomus Meletii martyris, S. Hieronymus Paulæ, & Eustochii, Severus Sulpitius S. Martini Episcopi Turonensis, D. Bernardus S. Malachiæ res gestas, & facta egregia conscripserunt.

39 Vitas Patrum Antonii, Pauli, Hilarionis, & Eremitarum, quas idem beatissimus scripsit Hieronymus cum omni honore suscipiendas esse, decrevit Gelasius Papa *in can. Sancta Romana Ecclesia d.* 15.

40 Hinc legitur plures canonizationes Sanctorum ab Apostolica Sede factas fuisse ex sola lectione eorumdem vitarum, ut testantur Panvin. *in relat.* S. Bonaventuræ *par.* 3. *art.* 8. Rota in dictis relationibus S. Raymundi *p.* 2. *§.* 3. S. Giacynthi *d. cap.* 3. S. Andreæ Corsini *p.* 4. *§.* 1. S. Franciscæ Romanæ *p.* 2. *art.* 11. ac Molfes. *cons.* 45. *nu.* 22. *& seqq.*

41 Ut enim alibi dixi, Leo Tertius in Germaniam profectus anno 803. ad instantiam Caroli Imperatoris, ac Hildebaldi Archiepiscopi Colonienfis, vita B. Suiberti, Vverdensis Episcopi, quam Marcellinus ejus socius, & conterraneus conscripserat, lecta, dictum Suibertum in Sanctorum numerum retulit, ut S. Lugderus, Episcopus Monasterienfis scribit Epistolam ad Reyfridum, Episcopum Trajectenfem *c.* 9. quam integram referunt Surius *tom.* 3. die 1. Martii, & Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 6. *qu.* 2. ac meminerunt Beda, Ado, Usuardus, Baronius *annal. tom.* 8. ad annum 804. *n.* 8. & Bellarminus *controv. tom.* 1. *lib.* 1. *de Sanct. beatitud. c.* 8.

42 Joannes XV. anno 993. S. Uldaricum, Augustæ Episcopum in Sanctorum numerum retulit, libello de vita, & miraculis ejusdem per Luitprandum Augustæ Episcopum exhibito, ac perlecto in Consistorio, habito in Laterano, quemadmodum ex actis ejusdem, a Bermone Abbate conscriptis, testantur Surius *tom.* 4. ad diem 4. Julii, Tritthemius *de vir. illustrib. S. Benedicti lib.* 3. *cap.* 223. *& l.* 4. *cap.* 222. & Baronius *annal. tom.* 10. *ad d. annum* 993. *n.* 1. *& seqq.* ac legitur in Canonizatione ejusdem *tom.* 1. Bullarii novi *const.* 1. dict. Joannis XV. *§.* 1. *&* 2.

43 Et Alexander Tertius anno 1161. die septima Februarii Pontificatus secundo S. Eduardum Angliæ Regem, in catalogum Sanctorum retulit, libro miraculorum inspecto, quæ dum in carne viveret, & postquam de præsenti sæculo est assumptus, omnipotens Deus per suam misericordiam declaravit, *Bular. nov. const.* 1. ejusdem Pontificis *§.* 2. & apud Baron. *annal. tom.* 12. *ad annum* 1161. *num.* 1. ac Surius *tom.* 1. *ad diem* 5. *Januarii*, & nos etiam alibi. Hodie verò in solemni canonizatione observanda sunt jura, & decreta Urbani VIII.

44 Constito itaque ex prædictis de perenni, aut longa abstinentia Servorum Dei omnibus cibo, & potu, & corporali alimento, dubitari nequit, quin fuerit supernaturalis, ideòque firmanda, & declaranda sit miraculosa, quemadmodum communiter ab omnibus semper, & ubique reputatam fuisse, asserere debent testes, & comprobare scriptores, & historici, inter quos magni faciendum est judicium Sannerti, ut in arte peritissimi, qui *tom.* 2. medicinæ practicæ *lib.* 4. *p.* 1. *sect.* 2. *nu.* 2. rationibus hinc inde ponderatis, jejunium eorum, qui vitæ sanctimonia excelluerunt, miraculo adscribit.

45 Et sane vitæ, quæ teste Scaligero *exercit.* 101. *sect.* 5. est actus animæ in corpore, quatuor genera actionum tribuuntur ab Aristotele 2. *de anima text.* 12. Primum scilicet intelligere, Alterum sentire. Tertium moveri, & quiescere in loco. Quartum nutriri, & augeri, ac diminui. Ex quibus triplex assignatur a Philosophis animæ divisio in vegetativam, sensitivam, & intellectualem; harum autem actionum præcipuam esse vegetativam, seu nutritivam animam, & cæteris viventibus inesse primam, & maximè communem, ac necessariam in animæ potentia, secundum quam est vivere omnibus, cujus sunt opera generare, & alimento uti. Idem docet Alexandr. *text.* 14. adeòut ibidem *text.* 3. dixerit, quod tandiù vivit homo, quamdiù nutritur. Quia vita nihil aliud est, quàm consistentia per alimentum, ac perinde est dicere, habere vitam, ac nutriri, augeri, ac diminui. Unde non solùm docet *text.* 14. quod omne, quod nutritur, necessariò vivit, & non vivit, nisi dum potest nutrimentum accipere, *& text.* 37. nihil decrementum patitur, neque augmentatur physicè, nisi alatur: alitur autem nihil, quod non communicet cum vita, sed etiam nutrimentum essentialiter, non accidentaliter tribui animæ vegetativæ, docet *text.* 46. Quoniam nihil alitur non participans vita, animatum utique erit corpus, quod alitur in quantum animatum, quare & alimentum ad animatum est, non secundùm accidens, *et text.* 47. ait: Secundùm autem quod hoc aliquid, & substantia alimentum; conservat enim substantiam, & eousque est, quousque alitur. Undè infert *text.* 48. quod privatum alimento esse non potest.

Hoc ipsum repetit *lib.* 3. *text.* 59. ubi ait: Nutritivam 46
igitur animam necesse est habere omne, quodcumque vivit, & animam habet a generatione usque ad corruptionem. Necesse est enim, quod genitum est, augmentum habere, statum, & decrementum. Hoc autem sine alimento est impossibile. Necesse est igitur inesse nutritivam potentiam in omnibus, quæ augmentantur, & minuuntur. Quod ubique in suis Commentariis repetit Averroes. Quin etiam Gal. 3. *de simpt. c.* 3. naturalium, inquit actionum prima est, ac propemodum omnium maximè necessaria nutritio; & D. Th. *p.* 1. *q.* 79. *art.* 3. *in corp.* ait primum principium vitæ in istis inferioribus esse animam vegetabilem, cujus opera sunt alimento uti, & generare, & augeri, ut latissimè explicat Ludovic. Mercatus *oper. medic. tom.* 1. *lib.* 1. *p.* 5. *clas.* 1. *de anima, & ejus potent. q.* 131. *in* 6. *arg.* concludens, quod anima vegetativa est prima omnium, & fundamentum aliarum. Nam viventia omnia habent animam vegetativam, quæ separabilis est a sensitiva, & rationali, & per se sumpta constituit quemdam gradum viventium, inferens propterea *q.* 141. nutritionem adeò præcisè necessariam esse viventibus, ut si deficiat, proculdubio calor, cujus ministerio utitur innata substantia, dissipetur.

Sicut ergo ex sententia Aristotelis certum est, nihil 47
vivere, quod non nutriatur, inde etiam planum est, & experientiæ consonum, nutritionem in vivente nunquam cessare posse, nec hominem a nutritione vacare, vita salva; quia cùm facultates, & actiones animales sint ad invicem subordinatæ, proculdubiò prima nutritionis sublata, cæteras quoque corruere, & cum ipsa succumbere, sicque vitam cessare omninò necessarium est. Neque enim anima, ut ab aliis actionibus, quæ liberæ sunt, a nutritione cessare potest, cùm necessitati naturæ hæc actio adstricta sit, sicut reprobata contraria sententia Fortunii Liceti communiter adstrui tradant Sannert. *medic. pract. tom.* 2. *lib.* 3. *p.* 1. *sect.* 2. *c.* 2. & Zach. *q. medico-leg. lib.* 4. *tit.* 1. *q.* 7. *sub n.* 28. *& seqq. et sub n.* 40. Unde rectè dicitur, *Venter caret auribus.*

Corporis siquidem nostri, ac cæterorum animalium 48
substantiam in perpetuo fluxa esse, assidueque ejus aliquid cæca saltem per poros exhalatione effluari, dissipari, & absumi, humidumque radicale a calore quoque depasci ex Hippocrate, & Galeno præ cæteris docent Jo: Langius *epist. medic. lib.* 2. *epist.* 27. ac Sannert. *d. c.* 2. *in princ.* referentes propterea, nemini ignotum esse, quin indigeat alimento aliquo, quo vires corporis assiduo diffiatu absumptæ, ac dissipatæ, assidua quoque nutritione restaurent; alioquin nisi hæc vitæ fomenta alimentis assiduè reficiantur, tandem de vita hominem periclitari, vitamque non magis, quàm ardens in lampade ellychnium absque oleo, subsistere posse.

Et quidem quatuor causas præcisæ necessitatis continua- 49
tionis actionis nutricativæ communiter assignari a Physicis, idcircò concludentibus, quod si cessatio illius etiam instantanea fuerint, proculdubio calor, cujus ministerio utitur, innatam substantiam dissipabit, & corrumpet, docet idem Mercat. *d. q.* 141. *in* 2. *argum.* Primam scilicet, continuam actionem calidi in humidum. Secundam, reactionem cibi, & excrementorum. Tertiam, actionem medii contrarii circumstantiis. Quartam, assiduum laborem inde excitatum. Quod etiam censent Sannert. *d. c.* 2. & Zacch. *d. q.* 7. *n.* 30. Quod antea docuerat Aristoteles, *de longitud. et brev. vit. c.* 2. ubi ait, impossibile esse materiam habenti non existere aliqualiter contrarium; nam omninò quoque quidem inesse calidum, aut rectum contingit. Quodcumque autem esse impossibile, aut calidum, aut rectum, aut album; erunt enim passiones separatæ. Si igitur quando fuerint activum, & possibile, hoc quidem semper agit, hoc autem patitur, impossibile non transmutari. Propterea necesse est excrementum facere. Excrementum autem contrarium. Ex contrario enim semper transmutatio. Excrementum autem reliquiæ prioris. Si autem omne expellitur, quod actu contrarium,

rium, & hoc incorruptibile utique erit, an non, sed a continente corrumpitur. Continens autem, &c.

50 "Quin etiam *ibidem* Mercatus, & in responsione *d.* 1. *& ad* 4. *argum.* addit adeò necessariam esse nutritionem ad restaurationem dissipationis, & conservationem viventis, ut secluso etiam quocumque agente extrinseco calor nativus sit sufficiens principium mortis, eo quia deficiente alimento, partes viventes agunt in alias, ac ità sensisse nedum Aristotelem, ubi supra, sed etiam Platonem *in Tim. & in dial. de natur.* & D. Thomam *qui p.* 1. *q.* 97. *art.* 3. *&* 4. *in corp.* ampliat, quod homo etiam in statu innocentiæ indigebat cibis, cùm haberet vitam animalem, cujus primum principium in istis inferioribus est anima vegetabilis, ponderando in id, quæ de primo parente ait D. August. *tom.* 5. *lib.* 14. *de Civit. Dei c.* 6. quod cibus aderat homini, ne esuriret, potus, ne sitiret, & lignum vitæ, ne senectus eum dissolveret. Quæ D. Thomæ authoritas cæteris omnibus usu præponitur; ejus namque divinissimæ Summæ duæ sunt præcipuæ laudes: Inconcussa dogmatum firmitas, & perfectio adeò absoluta, ut nullum opus jure illi comparare audeam. Ex quibus fit, ut adeò veritatis lux in ea refulgeat, ut hac sola in arduis quæstionibus videantur posse a falso verum discernere, qui Thomam habent familiarem. Pluraque alia scripsit, majori quidem subtilitate, qua veritas limatur, sed minùs utilia.

51 Ex quibus statuendum est cum Mercato *d. argument.* nutritionem quoad omnes sui partes absolutè necessariam esse, ejusque continuationem, nisi paucissimo interposito tempore. Nam cùm calor is sit, ut ubique existat, semper ageret deficiente alimento in proprium pabulum, & subjectum, necessariò aget potius dissipando nutritum, quàm nutriendo, sicque indigere materia, ne in propriam agat, & actione, ne corpus contrahescat. Sicque concludendum cum Fernelio *de abdit. morb. caus. lib.* 1. *cap.* 24. *propè finem* ac Vizan. *text.* 9. quod perpetuam, sive immoderatam servantes inediam, illa tandem perimuntur. Quod Hippocrates *lib. de carnib. num.* 21. scribit in homine fieri septimo die, nec famen ulterius naturaliter protrahi posse, sed inediam, quæ septimum diem incesserit, esse lethalem, addens, quod licèt aliqui terminum hujusmodi excesserint, mox tamen inde moriuntur, eo quod non possunt etiam volentes cibis subveniri, quia venter non amplius suscipit. Jejunium enim intestinum in his diebus concrevit, moriunturque etiam illi. Cujus sententiæ subscribit Macrob. *de somn. Scipion. lib.* 1. *cap.* 6. ac repetunt Turrebl. *in epit. delict. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 2. & Zach. *d. q.* 7. *n.* 2. Plinius verò *hist. nat. lib.* 1. *cap. ult.* homini non utique septimo die lethalem esse inediamque, sed plerum ad undecimum diem durasse, refert.

52 Et quamvis a Liceto, atque aliis plura recenseantur exempla nonnullorum, qui diutiùs sine alimento vixisse supponuntur, de quibus nos *tom.* 4. Nihilominùs distinguendo cum Zachia *d. q.* 7. *n.* 59. *& seq.* Turrebl. *d. cap.* 21. *n.* 9. & Sannert. *d. cap.* 2. certum est tàm in sacris Scripturis, quàm ab Ecclesia, & Apostolica Sede in iis, qui vitæ sanctimonia excelluerunt, supernaturale, ac miraculosum judicatum fuisse jejunium ultra terminum naturalem septem, aut novem, vel ad summum undecim dierum toleratum, ut patet in exemplis relatis in Sacris Scripturis.

53 Primò tale fuit jejunium Moysis, qui in monte Sinai cum Domino quadraginta diebus, & quadraginta noctibus non comedit, nec bibit. Primò scilicet cùm Dominus dedit illi tabulas lapideas, ac legem, & mandata, quæ scripserat *Exod.* 24. ibi: *Ingressusque Moyses medium nebulæ, ascendit in Montem, & fuit ibi* 40. *diebus*, & 40. *noctibus*. Deinde verò, cùm prioribus tabulis ad radicem Montis confractis, jussu Domini iterum ascendit in montem, inque duabus aliis tabulis scripsit verba fœderis decem *Exod.* 34. ibi: *fuit ergo ibi cum Domino quadraginta dies, & quadraginta noctes, panem non comedit, & aquam non bibit.* Et *Deut.* 9. *v.* 6. *Et perseveravit in Monte* 40. *diebus* & 40. *noctibus panem non comedens, & aquam non bibens*, & *v.* 18. *Et procidit ante Dominum sicut prius* 40. *diebus*, & 40. *noctibus panem non comedens, & aquam non bibens*. Ubi ab Expositoribus communiter panis pro omni genere ciborum, aqua pro omni genere potus accipitur, teste Zachia *d. q.* 7. *n.* 1.

54 Totidem etiam diebus jejunasse Eliam pergentem ad Montem Dei Oreb legitur 3. *Reg. cap.* 19. *Qui, cùm surrexisset, comedit, & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus usque ad Montem Dei Oreb.*

55 Taleque profectò jejunium Christi Domini, de quo Matth. *cap.* 4. *Et cùm jejunasset* 40. *diebus*, & 40. *noctibus, postea esuriit*, ac Luc. *cap.* 4. *Et agebatur a Spiritu in desertum diebus quadraginta, & tentabatur a diabolo, & nihil manducavit in diebus illis, & consummatis illis esuriit.*

De D. Joanne Baptista habetur Matth. *cap.* 11. *v.* 18. 56
Venit enim Joannes neque manducans, neque bibens.

De Anna filia Phanuel Prophetissa Luc. 2. *v.* 36. quod 57
non discedebat de Templo jejuniis, & obsecrationibus serviens nocte, & die.

Miraculosum insuper, ac supernaturale jejunium a San- 58
ctis Patribus, & Ecclesiasticis scriptoribus commemoratur, immò ab Ecclesia receptum, & approbatum legitur in pluribus Anachoretis, aliisque sanctitate, ac pietate conspicuis, qui sola Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti sumptione, divinorumque contemplatione absque alio corporis alimento diuturnam abstinentiam vita incolumi servarunt, ut ex Baptista Fulgos. *lib.* 1. *c. ult. tradit.* Turrebl. *d. c.* 9. *num.* 10.

Mariam Magdalenam annos triginta, nulli hominum 59
visam, nulli cognitam, vixisse in deserto non humano cibo, sed assiduis fomentis assiduè sustentatam, obitusque sui die imminente Sacram Communionem de manu Maximi Episcopi accepisse, referunt Marul. *l.* 1. *c.* 9. Sabel. *lib.* 1. *cap.* 2. Sur. *in ejus vita die* 22. *Julii*, ac Turrebl. *d. cap.* 21. *num.* 9. *ac* 10.

Cùm Maria Ægyptiaca Alexandria Hierosolymam ve- 60
nisset, vique invisibili ab ingressu Templi inhibita fuisset, in pœnitentiam pristinæ turpitudinis, transmisso Jordane, reliquum vitæ in deserto consumpsit, totumque corpus assiduitate orationum sollicitavit, nuditati devenustavit, laboribus fatigavit, oppressit inopia, ac jejuniis extenuavit, & tandem cùm per decem, ac septem annos in perpetuo jejunio fuisset, suscepto a Zosima ministrante Eucharistiæ Sacramento migravit ad Dominum, sicut ex Sempronio, & Paulo Diacono tradunt idem Marul. *d. cap.* 9. Sabel. *cap.* 2. Turrebl. *d. cap.* 21. *n.* 9. & Sur. *ad diem* 2. *Aprilis*.

Joannes Rectus celeber inter Ægypti Anachoretas, 61
cùm primum secessisset in Thebaidis eremum, ac speluncam Oppido Lyco adjacentem, quam a quadragesimo ad nonagesimum ætatis suæ annum habitavit, tribus continuis annis sub prærupti saxi rupe stans semper oravit, nunquam resedit, nullumque corporalem cibum gustavit, sed Dominicis dumtaxat diebus Sacræ Eucharistiæ Sacramentum ad animæ suæ salutem a Sacerdote ministrante sumpsit, quod subsidium ineffabili jucunditate mentem perfundens tantam ei corpori firmitatem afferebat, ut vitam toto triennio divinitùs sustentaverit, sicut ex Sozomeno *lib.* 6. *c.* 29. & Nicephoro *lib.* 15. *c.* 35. tradunt Marul. & Jacob. Cavac. *in Illustr. Anachor. eligi in vita ejusdem Joannis*.

Sancto Liberali Altinienſi Episcopo, cujus ossa Tarvi- 62
sii coluntur, cœlesti gratia concessum fuit, ut dominico quoque die spirituali alimonia Corporis, & Sanguinis, ac sine ullo alio cibo reliquum vitæ tempus transigeret, ut referunt Petr. de Natal. *lib.* 4. *Catal. Sanct. c.* 93. Marul. *l.* 4. *c.* 1. & 12. & Andr. Ebor. *exemplor. memorab. tom.* 2. *rubr. de corp. castig. de Sancto Liberali*.

Ludovicus Pius Imperator in supremo, ex quo decessit morbo, totos quadragesimæ dies jejeunus transegit, Eucharistiam solam quotidie sumens, ut testatur Ludovic. Bosius, *tom.* 2. *lib.* 15. *de noct. c.* 2. 63

In annalibus Galliæ editum est, in agro Tullensi jux- 64
ta villam Comerciacum anno salutis 1322. puellam annorum duodecim, post Sacram communionem, quam de manu Sacerdotis recepit, miraculosè absque omni prorsus victus desiderio, integrum biennium compleviſse, nullumque prorsus corporale alimentum percepisse, & post id tempus ad consuetam vivendi normam rediisse, ceu narrant Vincent. Belluac. *lib.* 24. *c.* 79. Turrebl. *d. c.* 22. *n.* 10. & Abb. Ursperg. *in chron. ann.* 803.

Sanctum Euvelphum Abbatem octuagenarium qua- 65
draginta dies vixisse, nullo alio cibo, ac potu sumpto, præter aquam solam, & Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & tamen veluti benè saturatum non reliquisse fratribus verbum Dei prædicare, narrat Surius in ejus vita *tom.* 6.

Severus Abbas natione Syrus dominico quoque die ma- 66
ne sacram Communionem, vesperi panem unicum sumebat reliquis autem diebus cibo pariter, ac potu vacuus perdurabat, Marul. *l.* 2. Andr. Ebor. *exempl. memorab. t.* 2. *rubr. cit. de Severo Abbate*.

In Tiberiadis monasterio Euphrasiam virginem vitæ, 67
ac virtutum splendore conspicuam, nedum biduo, triduoque, sed tota interdum hebdomada inedia absque ullo corporali alimento protraxit, spiritualibus cibis animam reficiendo, tradunt Marul. *d. lib.* 4. & Andr. Ebor. *ubi supra de Euphrasia*.

Mariam Deoegnien. ex oppido Nivellæ, Leodiensis 68
diæ-

diæceſis ortam, a feſto Exaltationis S. Crucis uſque ad Paſcha jejunium cum ſola panis, & aquæ refectione per annos tres obſervaſſe, eamdemque divinorum Contemplatione nonnunquam per trigintaquinque dies abſque cibo perſeveraſſe, præter cœleſte Viaticum Corporis Chriſti, memorant Marul. *lib.* 4. Ebor. *ead. rubr.*

69 Maria Ognacienſis, etſi in ſua infirmitate nihil penitus edere, immò nec panis odorem ferre poſſet, ſæpè tamen, & facilè Sanctiſſimam Euchariſtiam ſumebat, qua illico in infirmitate ſublevata recreabatur, & corporis vires confirmabantur ex Joan. de Vitriac. *in hiſtor. occid. cap.* 38. & Surius *in ejus vitam ad diem* 23. *Junii.*

70 Catharinæ Senenſis Virginis ſanctiſſimæ tanta fuit abſtinentia, ut nonnullas quadrageſimas nihil comedens, ſed ſolam Euchariſtiam ſumens traduxerit: ſicut in ejus canonizatione declaravit Pius ſecundus *tom.* 1. *Bullar. conſt.* 6. §. ibi *Summa hujus Virginis abſtinentia fuit, & admirabilis vitæ auſteritas. Nam cum vini, & carnium uſum prorſus abjeciſſet, nec pulmentariis ullis uteretur ad extremum eò deducta eſt, ut nec legumina ederet, nec pane uteretur, niſi cœleſti, quem verus chriſtianus in Sacramento ſumit altaris. Inventa eſt aliquando a die Cinerum uſque ad Aſcenſionem Domini jejunium perduxiſſe ſola Euchariſtiæ Communione contenta. Per annos circiter octo minimo herbarum ſucco, & Communione ſacra ſubſtentata eſt. Ad cibum, quaſi ad ſupplicium pergebat, ad Communionem Altaris, quaſi ad cœleſtes nuptias invitata eſſet ſumma eum alacritate proficiſcebatur.* Quod etiam tradit Sur. *die* 29. *Aprilis*, & Turrebl. *d. c.* 21. *n.* 9.

71 Palumbam Interamnenſem annos natam 20. ſola ſacræ Euchariſtiæ ſumptione abſque alio cibo ſeptem annis vixiſſe; idque Innocentium Octavum Pontificem exquiſita diligentia inſpexiſſe, teſtatur Ebor. *d. tom.* 2. *mirac. rubr. de his, qui ſine cibo vixer.* §. *his quoque.*

72 Et virginem quamdam Felicem ex Oppido Barbarani Romæ ſanctiſſimè vixiſſe, & quinque totas quadrageſimas ſola Euchariſtia abſque ullo corporali alimento tranſegiſſe, ſcripſit Bonſignor. Cacciaguer. & Boſ. *tom.* 2. *lib.* 18. *cap.* 2.

73 Perenne, ac prodigioſum ſervi Dei Nicolai de Flue, Eremitæ Helvetici jejunium per annos 19. cum dimidio ſola Euchariſtiæ ſumptione protractum ſine ullo corporali alimento, & abſque ulla ſanctitatis jactura, virumque diminutione communiter æſtimatum fuiſſe miraculoſum, tradunt præ cæteris Baptiſta Fulgoſ. *lib.* 1. *c.* 6. *de mirac. rubr. de his, qui diu ſine cibo vix.* Ebor. *exemplor. memorab. tom.* 2. §. *fin.* Caniſ. *in libel. de ejus vita n.* 14.

74 Plura autem evincere poſſunt, jejunium ſervorum Dei fuiſſe ſupernaturale. Primum quia ſola Euchariſtiæ ſumptione refecti nec eſuriebant, nec ſitiebant, ſed ſaturi ambroſia corporis Chriſti, paſſioniſque dominicæ meditatione confortari, communis vitæ nutrimento nullatenus indigebant, ut legitur in allatis, aliiſque exemplis.

75 Deinde quia licèt cibi, potuſve nihil ſumerent, viribus tamen corporis nullatenus deficientibus conſtabant, eundo, redeundo, itinera ſat longa perficiendo, ſolita pietatis, pœnitentiæ, & auſteritatis exercitia nunquam intermittendo, mente alacri, vultuque ſereno, proſpera ſemper, & jucunda valetudine, quemadmodum etiam legitur in adductis exemplis eorum, qui ſola ſanctiſſimæ Euchariſtiæ ſumptione refecti, ſuæ vitæ ſanctimonia clari, ſupernaturaſem inediam tolerarunt.

76 Tum prætereà quia inſolita, ac perennis ſervorum Dei inedia comprobata fuit pluribus experimentis, cuſtodiis, ſanctiſſima, ac religioſiſſima vita indeſinenter acta, ac plurimarum virtutum heroicitate, quas jejunio appoſitè conjunxerunt.

77 Primò ſcilicèt, ut virtutibus ipſis ſolidum pararent fundamentum juxta monitum D. Hieronymi *epiſt. ad Demetr.* Jejunium quippè in Paradiſo inſtitutum eſſe unguentum, ſpirituale alimentum animæ, & animarum tranquillitatem arma miniſtrare contra diabolum tradit Chryſoſtomus *in homil. ſuper Gen. & ad popul. Antiochen.*

78 Secundò, ut cor nudum ab omni vitiorum labe cuſtodirent. Nam, ut D. Auguſtin. *in ſerm. de jejun.* ait, jejunium purgat mentem, ſublevat ſenſum, carnem ſpiritui ſubjicit, cor facit contritum, & humiliatum, concupiſcentiæ nebulas diſpergit, libidinum ardores extinguit. D. Ambroſius *de Elia, & jejunio*, jejunium, ait, mors eſt culpæ, excidium delictorum, remedium ſalutis, radix gratiæ, fundamentum caſtitatis, & D. Bernard. *ſerm.* 181. Bonum & ſalutare jejunium, quo redimuntur æterna ſupplicia, dum remittuntur peccata. Non ſolùm autem ablatio eſt peccatorum, ſed etiam extirpatio vitiorum, non ſolùm obtinet veniam, ſed meretur gratiam, non ſolùm delet peccata, quæ commiſimus, ſed etiam repellit futura; quæ committere poteramus, ac Petrus de Rau in quodam ſermone jejunium, inquit, eſt arx Dei, Chriſti caſtrum, murus Spiritus Sancti, vexillum fidei, caſtitatis ſignum, Sanctitatis trophæum.

Tertiò, ut orationem, in qua aſſidui erant, jejunio 79
roborarent, ac ſanctificarent. Nam Angelus Tobiæ 9. & 12. dixit: *Bona eſt oratio cum jejunio.* Ex quo Bernardus *d. ſerm.* 38. infert, jejunium orationem, devotionem, & fiduciam donat, oratio virtutem imperat jejunandi, & jejunium meretur gratia orandi. Jejunium oratione roborat, oratio ſanctificat, &c. Tertullianus *de pœnit. cap.* 9. jejunium orationis cibum eſſe, ac preces alere.

Quartò, ut Chriſtum imitarentur juxta monitum S. 80
Maximi *homil. in Litan.* dicentis: Deus ipſe miſericors, jejunus, & ſanctus eſt, atque ideò qui vult proximus Deo eſſe, debet imitari hoc eſſe, quod Deus eſt, Deumque quærere, monente D. Bernardo *ſerm.* 5. *in feſt. omn. Sanct.* in jejunio, fletu, & planctu quærendum eſſe Dominum, ac Paradiſum conſequi, vitamque æternam poſſidere, juxta illud Baſilii *in hexam.* Paradiſi vita eſt jejunii imago; Chryſoſtomi *de jejun. ſerm.* 1. jejunium immortaliter conciliat, Deique ſententiam revocat. Quia, ut ait Gregorius *in homil.* a Paradiſi ſi gaudiis per cibum ecciſimus, ad hæc in quantum poſſumus per abſtinentiam reſurgamus, ac Bernardi *d. ſerm.* 38. ſcriptum inquientis: in diebus jejuniorum veſtrorum voluntates veſtræ inveniuntur.

His accedit profunda Servorum Dei humilitas, qui ple- 81
rumque interrogati de cauſis ſuæ abſtinentiæ, pauca loquuntur, & naturæ, non miraculo tribuunt. Nam ut ait Auguſtinus *ſerm. de jejunio.* Jejunium verboſitatem non amat, ſuperbiam ſpernit, humilitatem commendat, præſtat omni ſeipſum intelligere, quod eſt infirmum, & fragile. Et rationem reddit *ep.* 176. quia jejunium eſt humilitatis ſignum. Quapropter Hieronymus *epiſt. ad Celant.* monet, nil prodeſſe corpus abſtinentia tenuari, ſi animus intumeſcit ſuperbia.

Prætereà Altiſſimus quamplurimis miraculis, ac ſignis 82
ſolet Servorum Dei jejunium ſanctificare, maximè verò dono ſcientiæ infuſæ, quia licèt plures ſint homines rudes ac literarum ferè imperiti, nihilominùs de rebus divinis, præcipuè de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento diſſerunt. Jejunium enim purgat mentem, ſublevat ſenſum, carnem ſpiritui ſubjicit, ut dixit Chryſ. *d. hom.* 1. *in Geneſ. & de jejun. ſer.* 9. ſenſus internos & externos acuit, atque intellectum ſerenat, conſumptis omnibus humoribus, caput & cerebrum obtundentibus, ac Cyprian. *ſerm. de jejun.* animum præparat ad divinas illuſtrationes, aliaque Sancti Spiritus chariſmata. Quod ponderatum fuit in Canonizatione S. Catharinæ Senenſis *cit. conſtit.* 6. *Pii II.* §. 11. ibi: *Doctrina ejus infuſa, non acquiſita fuit.*

Item quia Deus ſæpè ſpiritu prophetico illuminat hos 83
ſuos Servos, cùm pluribus futura prædicant, quibus fides eventus non deficit. Quod etiam in eadem canonizatione S. Catherinæ Senenſis unà cum ſingulari ejus abſtinentia ponderatum fuit *d.* §. 11. ibi: *fuit enim in ea ſpiritus prophetiæ, & multa prædixit ante quam fierent, & occultiſſima revelavit.*

Ex quibus, atque aliis heroicis operibus omni ex par- 84
te ſanctificatum dici poterit ſupernaturale, ac miraculoſum jejunium Servorum Dei, cum adimpleverit omnia, quæ pro ſanctificatione jejunii præſcribuntur a S. Petro Chryſologo *ſerm.* 42. *de jejun.* dicente: Jejunium lucet innocentia, radiat caſtitate, fulget actu, pingitur moribus, inceſſu micat, ſanctitatis toto magnificatur ornatu. A Divo Maximo *hom.* 1. *in jejun.* Quid eſt aliud ſanctificare jejunium, niſi jejunii cauſa ſancta velle, juſta facere, iniqua vitare? Sanctificat ille jejunium, cujus cor adulatio potentum, amicorum, parentumque gratia, clientum etiam parva, magnave munuſcula a recti tramite non avertunt. Sanctificat jejunium ſuum, cujus juſtitia pretio non vileſcit. Sanctificat ille jejunium, qui flammas ſævientis iracundiæ manſuetæ mentis placabilitate reſtinguit. Sanctificat jejunium, qui laſcivientes oculos turpi ab aſpectu habentis caſtitatis avertit. Sanctificat jejunium, qui convitiorum jacula ſcuto patientiæ repercuſſa diſpergit. Sanctificat jejunium, qui litigantium tumultus pacifici ſanitate ſermonis, & linguæ prudentioris arte compeſcit. Sanctificat jejunium, qui conſurgentes in ſemetipſo variarum cogitationum ſpinas, evangelico ſulcante vomere, velut quidam pectoris ſui arator, excidit. Sanctificat jejunium, qui inopias egenorum pro quantitate ſubſtantiæ ſuæ miſerantis manus humanitate ſolvatur. Apprimè ſanctificat ille jejunium, qui per omnia præcepta divinæ intentus, diabolico a corde ſuo reſpuit tentamenta. Et D. Greg. *hom.* 6. *in Evang.* Jejunium ſanctificare eſt adjunctis bonis alii dignam Deo abſtinentiam carnis oſtendere.

Hæc verò aliaque hujuſmodi, licèt admittantur, ſe- 85
quen-

quentia tamen in hac re animadvertenda moneo. In admirandis operibus duo potissimùm considerandà monuit D. Thomas, an scilicet sint miracula, hoc est naturali causa prorsus destituta, & an verè facta fuerint. Horum prius in hoc casu citra omnem controversiam affirmarem. Hominem quippè alimento egere, & ad nativum calorem conservandum, & ad relarciendas ab hoc sibi illatas clades, omnes consentiunt, ac proinde alimento destitutum animal, necessariò interire affirmant, & hoc idem frequentibus in dies evincitur experimentis, ut ideò inane ducam Liceti sententiæ inhærere, qui serias altrici animæ assignare non contentus, easdem non ad dies, vel menses, sed ad olympiades protendit. In his enim rationem quærere, & dimittere sensum est infirmitas intellectus, juxta Philosophi monitum. Non diffiteor equidem per plurimos dies, & fortè menses hominum pleroſque sine alimento extrinsecus sumpto, vivere posse, ut hinc nihil extra hominum opus in jejunio quadragesimali Christum Dominum egisse, referat D. Augustinus, & considerata plurima pituita, eaque viscida, & lenta, qua nedum sexus, sed proprii etiam temperamenti ratione pleræque mulieres abundabant, eas diutiùs sine alimento extrinsecus accepto, solis naturæ viribus vixisse a Paulo III. consultus summus Philosophus Simon Portius responderit, idemque affirmaverint celeberrimi ejus ævi philosophi, ac medici, quorum sententias eleganter congessit Thuanus, & allegatis Thelephi, ac sempervivi inter plantas, ac glirum, ac serpentum inter animalia exemplis, novissimè tradidit non nemo.

86 Alterum verò, an scilicet vicennalis, vel longior hæc a quibuslibet cibis abstinentia, vera fuerit affirmare non auderem, saltem ad effectum canonizationis. Qua enim ratione universa Ecclesia credenda proponere potest, veluti evidenter scita, cùm ejus tantùm evidens notitia habeatur, quod aliter non contingit se haberi, & hi abstinentes cibum ab iis, qui illum in dies mittebant, vel etiam ab eremitis vicinis, cum quibus sermone forte quotidie habebant, facillimè consequi potuerint, vel etiam solis herbarum radicibus contenti, easque conquisitas in futuram hyemem potuerint comedere? Poterant nutriri è cœli rore, nam ex rore manna fit, qua populus hebræus nutritus est in deserto. Et nunc etiam nutriri homines manna perspicuum est.

87 Plurimi sane abstinentiam hanc affirmantes proponuntur historici, recensentur præterea adhibitæ costodiæ per aliquot menses, ne cibaria Servis Dei deferrentur, & quod non levis momenti est, referentibus eorum Confessariis, aliàs viris integerrimis, afferuntur testimonia. Non ea tamen profanorum historicorum est authoritas, quod solùm eorum testimonio in declarandis miraculis contenta debeat esse Ecclesia. Nam & mathematicum suasionibus utentem approbare, & ab oratore demonstrationes exigere simile vitium dicebat Philosophus. Verum est ut in hac materia vigeat omnium ore trium illud Jurisconsulti axioma, quod historicorum libris fides est adhibenda, congrua tamen probatione. Ut enim historicorum testimonio miracula censeantur probata, duo potissimùm requiri monebat Petrus Galatinus, vir clarissimus, patronus major Honuphrii Mongionis, patritii Sancti Petrinatis, mei comprovincialis, mihique ex animo amici, vereque benevoli omni literarum genere perpoliti, omnique virtutum genere decorati, in libro cui titulus *de arcanis catholicæ fidei*, quod scilicet moraliter, ut ajunt, impossibile sit narrantium multitudinem alio quàm facti cogniti impulsu in eam narrationem consensisse. Et quod hi præterea de re, quæ posset sensibus percipi, differant, eamque sensibus propriis se percepisse testentur. His conditionibus tertiam addebat, quando de re superioribus sæculis facta sit sermo, quod scilicet nullus subsequentium temporum decursu inter historicos de ea narratione rationabilis emerserit dissensus. Quæ singula sanè in his casibus observari debent, dum ab iis abstinentibus, vel saltem eorum Confessariorum narratione ortum facilè potuerit ducere historicorum tunc temporis viventium, quotquot hi fuerint, consensus, propriis oculis eorum nullis abstinentiam illam cognoverit, minusve nosse potuerit, nec fortasse defuerint, qui tunc etiam illam negarent.

88 Minus fidem afferto miraculo conciliant adhibitæ custodiæ, cùm omnia loca, per quæ pateret aditus ad hoc abstinentes, ac omni tempore eis insedisse, concludenter probandum esset, quam formam in probanda negativa, veluti necessariam nobis cum Justiniano præscripserunt Doctores, plena manu congesti ab Herculano aliàs a me producto.

89 Et licèt negari non possit, quin hi Servi Dei dederint admirandam heroicæ temperantiæ speciem, cùm ea insigni eorum abstinentia adeò magna, & vehemens increbruerint fama, ut adhibitæ fuerint custodiæ per multum tempus, ut observaretur, an cibaria ipsis deferrentur, plurimorum assertione comprobata, atque ex dictis multorum testium deponentium de publica voce, & fama, deque auditu a majoribus, ac plurimorum historicorum, qui ferè omnes affirmant longissimam abstinentiam Servorum Dei.

Nihilominùs quia agitur de miraculo tàm ingenti, 90
deque re adeò admirabili, non est proponenda Ecclesiæ universali hujusmodi abstinentia, nisi evidenter illa constet, & talis evidentia moraliter probari nequit, cùm testes vix noctu, diuque vigiles, insomnes, & cum Servis Dei assiduè toto abstinentiæ tempore commorari potuerint.

Nec minùs revelarent custodiæ adhibitæ, si non pro- 91
baretur custodisse omnia loca, per quæ ad ipsos patere poterat aditus, ac semper vigilantes fuisse.

Neque, ut dixi, historicorum tanti facienda est autho- 92
ritas, ut eorum testimonium sufficiat Ecclesiæ Dei in declarandis miraculis; præcipuè si nemo ipsorum referat de visu, & testimonia Confessariorum sint singularia, & non jurata.

His accedit, quod possit etiam dæmon inhibere vim caloris naturalis, itaut vivens sine ulla cibi assumptione possit ad longum tempus vitam prorogare, sive temperato interno calore, procurato effluxu spirituum, aut applicatione frigidorum, sive humoribus viscidis, qui in caloris pabulum cedere possint ex toto corpore collectis. Quo posteriori modo pleraque bruta vita sine cibo ullo ad longum tempus transigunt, ut docet Aristoteles 8. *hist. c.* 14. & 17. & 4. *de part. c.* 5. & Agricol. *lib. de animantib. sub terra a c.* 13. Nec aliter de quibusdam hominibus, quos longam inediam naturaliter toleraſse legimus, philosophati sunt Portius *libello de puella Germanica c.* 6. Mercurialis *lib.* 6. *var. c.* 12. Medina 2. *parent. c.* 7. Langius *lib.* 2. *epist.* 28. aliique multi. Non rarò tamen dæmon idem præstat, immissa insensibiliter permodica aliqua, ac tenui, sed maximæ efficacitatis substantia, ut legere est apud S. Prosperum *in dimidio temporis c.* 6. Et idem censuerim de longa illa inedia hominis, quem a se visum ad mare rubrum, testatur Cleombrotus apud Plutarchum *lib. de cessat. orac. n.* 16. Magnum enim fuisse, & cum dæmonibus familiariter agentem, docet divinatio futurorum, qua in specie pollebat semel in anno, & odor suavissimus, qui ex loquentis ore diffusus, vicina loca complebat, & alia narrationis illius adjuncta, quæ apud Plutarcum legere licet. Vitam ergo planus ille menstrua tantùm amari cujusdam fructus è quadam modica herba lecti sumptione tolerabat. Proindeque necesse est, fructum illum fuisse efficacissimam aliquam substantiam naturalem, vel ex parte artificiosam, a dæmone subministratam. Qua etiam ratione multas hypocritarum per longam inediam sanctitatis gloriam aucupantium strophas, plerumque deprehensas esse, certum est, & propositis exemplis declarant Jovianus Pontanus *lib.* 2. *de serm. c.* 16. & Petrus Gregor. *lib.* 35. *syntax. c.* 10. & nos *d. tom.* 4.

Quare, attenta hujusmodi magnitudine miraculi, cen- 93
seo, differendam esse ejus approbationem, donec videatur, an reliquæ virtutes in his Servis Dei fuerint in gradu heroico, & miraculorum gratia claruerint. Tunc enim coadjuvari ex illis probationes hujus tàm insignis abstinentiæ miraculi. Argumentum enim in hoc casu sumendum videtur a Sanctitate, scilicet est Sanctus, ergo mirculosè abstinuit, non autem è contra: Abstinuit, ergo est Sanctus.

CONSULTATIO XCII.

IN aliquibus Provinciis Regni Neapolitani viget perpetua consuetudo, quod hæredes defunctorum Baronum solvant Episcopis intra quorum diœceses habent Baronias, quasdam Regalias, etiamsi extra diœceses moriantur, nempè lectum, equum, pileum, ensem, anulum, calcaria, de qua consuetudine Lavor. *tom.* 1. *var. lucubr. tit.* 2. *c.* 3. *num.* 204. Barbos. *de offic. & potest. Episc. p.* 3. *alleg.* 86. *sub* 32. Quæritur modo,

An Baro, seu Princeps, qui habet novas, & diversas Baronias in diversis diœcesibus, sive Principatui accessorias, sive non, pro quibus Barones fuerunt soliti solvere Regalias, teneatur pro dictis Baroniis, Episcopis, in quorum diœcesibus illas habet, Regalias solvere?

ET Affirmativè respondendum censeo. Tum ex con- 1
suetudine. Tum ex jure ipso Regularium. Atque ita decisum fuisse semel, ac iterùm a S. Congregatione super Episcopis, testantur Lavorius, & Barbosa locis allegatis,

gatis, ac Micol. *in fiscul. v. Canonica portio num.* 5. per hæc verba. *Declaravit aliàs Sacra Episcoporum, & Regularium Congregatio, quod quando Barones, & aliæ similes personæ moriuntur extra diœcesim, ubi habent feudum, & baroniam, Regaliæ nihilominus dari debeant Episcopo, in cujus diœcesi situm est feudum, licèt Baro haberet domicilium alibi, nisi de consuetudine alicubi servaretur contrarium*, ut in *Licien*si 26. Julii 1599. 17. Januarii 1600. 17. Martii 1606. 29. Aprilis, & 23. Septembr. 1624. *in Neritonen*si. Ratio autem est, quia istæ Regaliæ non dantur ratione sepulturæ, sed Baroniæ, neque deferuntur post funus, sed pro funeralibus certa portio exigitur ratione subjectionis.

2 Neque obstat, quod nova Baronia censeatur jam acquisita priori, vel Principatui annexa, & proinde transire cùm ipsis. Respondetur enim, quod hujusmodi Baroniæ, tanquam subjectæ propriis diœcesibus ex consuetudine provinciæ sequuntur earum Episcopos, itaut Baro secum ipsas non deferat, quando transit de una ad aliam Baroniam neque posterior censetur acquisita priori secundùm terminos hujus consuetudinis, atque adeò non possunt transferri ad alias. Ea autem, quæ Episcopo debentur a Baronia ratione subjectionis, sequuntur ejus Baronem de una ad aliam Baroniam, & ita interpretationem accipit dominium, ac possessio quoad hujusmodi Regalias, quæ non debentur a Barone, sed a Baronia, non ratione funeris, sed subjectionis. Ita quoque Regaliæ, hoc est jus Regis, quæ enumerantur a Friderico *in c. un. quæ sint Regul. lib. 2. feud. tit.* 56. debentur Principi ratione dominii, & potestatis a populo in eum translatæ. Quod firmat Pomponius *in l. 2. §. post deinde de orig. jur. lib. 2. pand. tit.* 2. Hinc Budæus in pandectas testatur, quod anno 1157. Ludovicus, qui Pius cognomento dictitatus est, hoc jus Regaliarum Antistiti Aurelien*si* concessit quatenus ad supellectilem elegantiorem, & instrumentum fundorum Episcopalium attinet. Unde non immeritò existimandum est, hoc idem a piis Principibus in hac provincia factum esse, ut ex hujus generis beneficio Episcoporum decori atque honestati consuleretur. Cùmque simus in materia capaci dispositionis humanæ, potest ex hac continuata observantia induci jus, *l. de quibus, ff. de legib. & l. nulli, ff. quod cujusque univers. & l. observare, §. 5. ff. de offic. Proconsul.* Cùm igitur authoritate, vetustate, consuetudine id defendatur, ac etiam ratione quadam, ideò servandum est.

CONSULTATIO XCIII.

De cognatione spirituali juxta decretum S. Concilii Tridentini sess. 24. de reform. matrim. ubi multa, quæ sui esse possunt, & obvia omnibus non sunt.

1 DE hac materia pertractatur *3. q. 1. & toto tit. ac in 6. de cognat. spirit.* In citato autem decreto a Tridentino statuitur, quod unus tantùm, vel ad summum unus, & una baptizatum de sacro fonte susci*p*ere possint. Huc spectare videtur, quod dicitur in cathechismo Romano *de Sacram. Bapt.* disciplinæ nempè, atque institutionis ordo a multitudine magistrorum perturbari, Videnda est Constitutio B. Pii V. ubi per regulam declaravit, cognationem spiritualem contractam ante Concilium, & matrimonium contractum vel contrahendum post Concilium.

2 Qui igitur contraxit matrimonium ante Concilium indigebat dispensatione. Quia matrimonium jam contractum, & consummatum tempore prohibito, efficit inhabiles contrahentes, quia prohibitum. Et sic licèt nunc sublatis gradibus a Concilio, cesset impedimentum affinitatis, non tamen cessat impedimentum incestus Gloss. *in c. non debet de consang. & affin.* Unde valet matrimonium inter filiam susci*p*ientis, & baptizatum absque dispensatione contractum, etiam post publicationem Concilii, & Gregorius XIII. dubitantibus respondit, non esse revocata hæc per regulam Pii V. cùm sit magis declaratoria, quàm regula. Et cùm Concilium Leodien*se* Provinciale duos viros, vel duas mulieres in parrinos admisisset, idem Gregorius non approbavit. Cùmque Tridentinum loquatur alternativè, sive vir, sive mulier, permittit virum simul cum muliere, sed non duos viros, vel duas mulieres.

3 Is verò, qui procuratorio nomine susci*p*it de Sacro fonte puellam, cùm inde nulla sit contracta spiritualis cognatio juxta Canonistarum & Theologorum communem sententiam, non impeditur, quo minùs eam possit in uxorem ducere. Et advertendum unum, itemque alterum, qui sint procuratores mulieris baptizatum a Sacro fonte posse susci*p*ere, sed non duo viri, neque duo mulieres, ut dictum est, unusquisque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, & mulier loco viri. Præmonitiones autem, quæ pertinent ad illos, qui per procuratorem, syndicum, aut nuncium aliquos in Sacro fonte baptismi susci*p*ere faciunt, Gregorius XIII. respondit, omittendas esse, & consuetudinem, quæ in hujusmodi susceptionibus servatur, relinquendam esse in eo statu, quo reperitur.

In secunda parte decreti Concilii declarantur gradus affinitatis cognatione spirituali, cæteris impedimentis sublatis. 4 Mulier mortuo marito duos peperit filios, qui cùm in magno discrimine vitæ essent, in propria domo a quodam Curato, emissis catechismi solemnitatibus, baptizati fuerunt, nullo eos de Sacro fonte levante; postea verò ad Eccle*s*iam transportati rursus solemniter baptizati fuerunt, & quidam eorum de Sacro fonte levavit, dubitatum fuit, an inter matrem præfatam puerorum, & levantem orta esset inde spiritualis cognatio, ob quam insimul matrimonium contrahere impedirentur. Congregatio censuit committendum Ordinario, qui si legitimis probationibus compererit dictos infantes prius in domo fuisse verè baptizatos, declaret nullum inter matrem infantium, & dictum maritum, adesse impedimentum cognationis spiritualis, & si pariter compererit presbyterum Curatum baptizantem, non adhibita ea diligentia, & forma, quæ in catechismo Romano expressa est, baptismum repetiisse, in eum prout juris erit, animadvertat.

In eodem decreto etiam agitur de officio Parochi, 5 quale in contractu cognationis spiritualis esse debeat, & cùm tractatum fuisset de corrigendo decreto decimo Concilii Mediolanensis secundi, quo illos, qui imperiti erant, nec fidei rudimenta noverant, neque symbolum, vel ea, quæ in ipso continentur, levare infantes de Sacro fonte Parochi prohibere poterant, censuit addendum quando in ipso actu baptismi commodè haberi possit, copia presbyterorum, his rationibus, quia compatres docere tenentur infantes fidei rudimenta, unusquisque enim est obligatus, munus, ad quod obligatur, exercere *can. vos ante omnia de consecr. d.* 4. Hujus enim Sacræ tutelæ administratio non est committenda iis, qui eam gerere aut fideliter non valeant, aut sedulò, aut accuratè non quærant. Levatio enim, si non est de necessitate sacramenti, est tamen de rationabili admodum convenientia, sed cùm baptizati nutriantur inter fideles, ubi ea, quæ pertinent ad christianam fidem, publicè, ac omnibus nota sunt, ideo excusantur compatres. Præsumitur enim eorum parentes hæc diligentius pueros suos docere, ac instruere, & ideò hujusmodi pædagogia non indigemus, Turrecrem. *in d. can. vos ante omnia d.* 4.

Ex eodem decreto patet numerum supradictum com- 6 patrum esse præfixum. Unde licèt alii tetigerint infantem, nulla tamen cognatio spiritualis contrahitur. Et cùm quidam ante confirmationem Concilii Tridentini plures compatres ex uno filio, & in libro descripsisset Cajum sextum in numero, qui minimè baptizatum tetigit, quoniam Tridentina Synodus plures uno, & una baptizatum de baptismo susci*p*ere non debere disponit, & successivè B. Pius V. declaravit eos, qui ante confirmationem dicti Concilii cognationem spiritualem contraxerunt, dummodo non sint ex personis in decreto Concilii enunciatis, matrimonii vinculo inter se absque dispensatione Apostolica liberè, ac licitè copulari posse, dubitatum fuit, an Cajus, qui nec baptizatum tetigit, & est ultra numerum a Concilio præscriptum, & fortè esset tantùm descriptus in libro patris baptizati, possit absque dispensatione Apostolica matrimonium contrahere cum matre baptizati? Et censuit S. Congregatio, si post Concilium hujusmodi casus evenit, & duo tantùm compatres fuerant designati, illos tantùm contraxisse cognationem, & si incertum, qui fuerint, omnes,

Sed quid si duo viri, & unica mulier in patrinos in- 7 fantis baptizati admittantur, & unus eorum in actu catechismi, & baptismi infantem tetigerit, alter verò astiterit sine tactu, poterit ne hic, qui non tetigit cum matre infantis matrimonium contrahere? Posse dixit S. Congregatio, cum qui non tetigit cognationem spiritualem non contraxerit, & cùm negligentia Parochi factum esset, ut tres designarentur, & in libro scriberentur de Sacro fonte fœminam susceptari, nempe Titius, Titia, & Sempronius, qui omnes levaverunt baptizatum, & tetigerunt, fuit dubitatum, an omnes cognationem spiritualem cum baptizata contraxerint, an verò tantùm duo, qui priores fuerunt? S. Congregatio censuit, omnes contrahere, si non appareat qui primi sint designati *cap. fin. de cognat. spirit.* Et licèt unus tantùm, & una susci*p*ere debeant baptizatum, tamen si omnes susceperint, omnes contrahere. Ita Gloss*a* ibi, quæ dicit, quod tamen peccent, ibique Probus post alios. Licèt enim Concilium prohibeat plures, quàm duo, tamen non annulat

nullat actum, ex quibus sequitur, ut tertius, qui tantùm tetigit, & non est designatus, non contrahat, sicut is, qui est designatus, secùs si esset designatus, & tetigisset.

8 Si autem Parochi culpa hic ordo non observaretur; sui Ordinarii arbitrio puniendus est. Idem in Sacramento Confirmationis, ac in illius cognatione sancitur. Et cùm dubitetur, an matrimonium pueri, qui vix attingens annum nonum, puellam annorum septem in Sacramento chrismatis tenuerat, & posteà hujus rei immemor, eam in matrimonium duxit, sit validum? Esse validum, opinio esse potest per authoritatem Abb. *in c. debitum num. 3. de baptism.* ubi ait, neminem effici posse patrem spiritualem, nisi sit constitutus in tali ætate, ut liberos procreare possit, & eum, quem in filium spiritualem suscepit plena potestate, idest 18. annis præcedat, ut hæc paternitas spiritualis exemplo adoptivæ naturam imitetur.

9 At nihilominùs censeo contra opinionem Abbatis, & Ancharani, nempè contractam esse cognationem spiritualem, quæ impediat matrimonium contrahendum, & dirimat contractum, Concil. Colonienſe. Licèt enim Canones dixerint, non adhibendos pueros, non ideò dicunt, cognationem non contrahi. Et Argumentum Abbatis de cognatione temporali ad Spiritualem non procedit, nisi in ætate utriusque tàm levati, quàm levantis. Tum quia nullus canon, nullum Concilium, nullusque Doctor decidit contrarium. Tum quia, sicut ætas levati non impedit quando levans esset major 24. annis, ita neque impedit, quando levans esset major 14. annis. Tum quia, licèt minor 14. annis, potest tamen instruere minorem se. Tum quia reperiuntur Canones, qui repellunt a susceptione in baptismo Abbates, & Monachos, *can. non licet de consecr. d.* 4. alii non repelluntur. Ergo etiam infantes, & impotentes admitti censebuntur.

10 Sed non ideò tamen aliqua lex generalis facienda est, quæ præscribat ætatem tenentibus in baptismo, vel chrismate. Is verò, qui in Sacramento tenuit puellam, quæ jam Sacramentum confirmationis, vel baptismi susceperat, potest eam in uxorem accipere, quia confirmatio, & baptismus non possunt iterari. In hanc rem has habeo declarationes Sacræ Congregationis Concilii.

11 In Tergestenſi. Non obstante quacumque consuetudine, sive potius corruptela, nunquam tertius patrinus est adhibendus.

In Veronenſi. Duo viri possunt suscipere puerum de baptismo, unus pro se, alter, ut procurator mulieris. 12

In Cremonenſi. Si post publicationem Concilii duo viri fuerunt designati ad suscipiendum baptizatum, & unus astiterit, & non tetigerit, cum tangente tantùm est spiritualis cognatio contracta quamvis ambo reperiantur pro patrinis. 13

In Mediolanenſi. Si constiterit legitimè, quod pueri fuerint in domo baptizati, & pro aliis cœremoniis fuerint ad Ecclesiam allati, quibus pro patrinis astiterit Cajus, inter ipsum, & matrem levatorum nullum adest cognationis spiritualis vinculum, & possunt invicem matrimonium contrahere. 14

In Novarienſi. Spiritualis cognatio inter eas tantùm personas, quæ in hoc decreto nominantur contrahitur. Item matrimonium inter omnes alias personas, de quibus in hoc decreto nominatim mentio facta non sit liberè, ac sine ulla dispensatione contrahi poterit. Item ex his sequitur, Antonium posse Liviam in uxorem ducere, cujus pater eam de Sacro baptismatis fonte susceperat, quæ causa non impedit, nec dirimit ad præscriptum hujus decreti 4. Junii 1569. 15

In Abulenſi. Congregatio Concilii censuit, mulierem, quæ astiterit tantùm, & non tetigerit infantem, non contrahere cognationem spiritualem, quamvis tales mulieres ex consuetudine loci vocentur commatres, 1. Septembris 1588. 16

Sancti Marci. Dubitatum fuit in Sac. Congregatione super Episcopis, an ex quo Laura de Ferdinando adduxit ad Ecclesiam filium Fabricii ad baptizandum, & inde ad domum iterùm reportavit, sit propterea orta inter eos cognatio spiritualis, adeò ut non possit contrahi inter illos matrimonium, stante consuetudine illius loci, in quo tales mulieres asportantes filios ad Ecclesias, commatres vocantur, & a Parocho in libro baptizatorum describantur ut tales, etiam quod dictos filios non teneant. Undè ex hoc intrare videbatur impedimentum cognationis spiritualis? Sacra Congregatio, re maturè discussa, & Clementi VIII. relata, decrevit, eisdem concedendam esse dispensationem; sed quod Episcopus declarare debeat, quod in posterum ex hoc nullum oriatur impedimeatum per *c. 1. & c. super eo de cognat. spir.* ibique Gloss. die 9. Novembris 1592. 17

Cæterà ad rem vide apud Theologos morales, & Canonistas *in cauſ. 3. q. 1. & in tit. ac in lib. 6. de cognat. ſpirit.*

Finis Septimi Tomi.